

Jaarstukken | 2020

INHOUDSOPGAVE

Managementsamenvatting.....	4
Corona.....	18
Vitaal en Sociaal Breda.....	33
Ondernemend Breda	64
Duurzaam wonen in Breda.....	86
Basis op Orde in Breda	102
Organisatie en financiën van Breda	122
Overzicht indicatoren.....	132
Paragrafen.....	166
Jaarrekening.....	217
Bijlagen	267
Duurzaamheid.....	297
Colofon.....	321

MANAGEMENTSAMENVATTING

Met deze Jaarstukken 2020 verantwoordt het College van burgemeester en wethouders het inhoudelijk en financieel beleid uit de Begroting 2020. De jaarrekening is onderdeel van de jaarstukken en gemaakt volgens de richtlijnen BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) en de financiële verordening Gemeente Breda (ex artikel 212 Gemeentewet).

ONTWIKKELINGEN 2020

Hard op weg om onze ambities uit het bestuursakkoord 'Lef en Liefde' te realiseren, was daar in 2020 het coronavirus. Waar het in eerste instantie nog ver van ons vandaan leek, kwam het al snel dichterbij. Het virus nam de wereld voor de rest van het jaar in haar greep. Een ongekende crisis. Misschien wel de grootste voor Nederland in vreedstijd. In Breda was dat niet anders. Het jaar 2020 bracht veel onzekerheid en was voor velen zwaar. Mensen werden ziek en verloren dierbaren. Onze zorgmedewerkers stonden in de frontlinie. Scholen, winkels, horeca, bedrijven, theaters, sportclubs en andere niet essentiële instellingen gingen dicht. Ook nu nog hebben lockdowns en de coronamaatregelen enorm effect op onze lokale economie en maatschappelijk leven. Ons sociaal leven verschaalt, wat soms tot vereenzaming leidt. Mensen zagen hun inkomen fors teruglopen, raakten hun baan kwijt of hadden veel onzekerheid over hun inkomen. Bij kwetsbaren en ouderen in Breda, maar ook bij jongeren. Maar ook zagen we in 2020 de veerkracht en creativiteit van onze stad en dorpen. Inwoners met oog voor elkaar boden elkaar een helpende hand en blijven dit doen. Samen zetten we ons op allerlei manieren in om het coronavirus en haar impact in te dammen. En samen houden we hoop. Want inmiddels zien we de eerste lichtpuntjes, die straks voor een open samenleving zorgen. Verschillende pilots en fieldlabs geven hoopvolle resultaten. Ook zien we de effecten van het vaccinatieprogramma. Het vertrouwen is rotsvast: samen komen we hier uit.

In 2020 zetten we de schouders eronder, samen met partners in de stad. We kwamen met lokale maatregelenpakketten als ondersteuning voor inwoners, bedrijven en instellingen. De eerste 2 steunpakketten boden vooral hulp en (financiële) verlichting voor voortbestaan van ondernemingen en organisaties, behoud van werkgelegenheid en behoud van sociaal-maatschappelijke structuren in de stad. Het 3e maatregelenpakket was meer gericht op het aanpassen aan de nieuwe situatie. De focus verschoof van ondersteunen naar investeren. Er tekenden zich 3 grote thema's af voor de stad en de effecten van corona: werken, recreëren en (buiten) ontmoeten.

Het afgelopen jaar waren we continu en intensief in gesprek met de partners in de stad. Samen zochten we naar mogelijkheden voor onder meer: horeca en retail, scholen en opvang, culturele partners, sportverenigingen, kwetsbaren in de stad via zorgaanbieders, organisatoren van evenementen, maatschappelijke organisaties en dorp- en wijkcentra. En met resultaat. Zie het investeringsplan middellange termijn. Maar ook verruimen van terrassen, afspraken over huurkortingen voor pandeigenaren en in beeld brengen van kwetsbare kinderen voor noodopvang. We werkten samen met verschillende sectoren. Bijvoorbeeld met het culturele veld werkten we aan een Deltaplan cultuur. In de schoolvakanties organiseerden we activiteiten voor onze jeugd, onder de noemer SummerVibes en WinterChills. We daagden creatieve ondernemers uit om tijdens Unlock Challenges mee te denken over werkbare coronaproof oplossingen. Voor zorg zetten we een versnelling in, samen met onder meer de Bredase horeca.

Naast alle inzet om de gevolgen van de coronacrisis in te perken, zetten we in 2020 ook belangrijke stappen in de uitvoering van het bestuursakkoord Lef en Liefde. Hieronder passeren deze programma's de revue.

OPVALLENDE RESULTATEN 2020 PER PROGRAMMA

Vitaal en Sociaal Breda

Samen voor onze toekomst

Met de meeste Bredase kinderen gaat het goed. We steken veel energie in:

- Jeugdparticipatie;
- Spelen;
- Gezond leven;
- Onderwijs en veiligheid;
- Goede basisvoorzieningen waar iedereen gebruik van kan maken.

Wanneer kinderen en opvoeders problemen niet zelf kunnen oplossen, is jeugdhulp beschikbaar. Bedoeld om het gewone leven weer zo snel mogelijk op te pakken. Dat staat centraal in ons nieuwe beleid Samen voor onze toekomst, beleid jeugd(hulp) 2020-2023.

Beweging naar de Voorkant

In 2020 werden de eindresultaten van het project Beweging naar de Voorkant bekend. We ontdekten in het project dat we door beter samen te werken en goed in gesprek te gaan met hulpvragers regelmatig andere oplossingen vonden dan een standaard-maatwerkvoorziening. Oplossingen waarover hulpvragers vaak net zo of meer tevreden waren, en die tegelijkertijd goedkoper zijn voor de gemeente. Met de resultaten van het project in de hand legden we in 2020 de basis om deze werkwijze in een heel stadskwadrant in te voeren in 2021. Met het uiteindelijke doel om in 2022 in heel de stad te werken vanuit de beweging naar de voorkant.

Lokaal Preventieakkoord

Verschillende organisaties en professionals maakten samen afspraken over hoe zij een bijdrage kunnen leveren aan een gezonde leef- en werkomgeving en het voorkomen en tegengaan van overgewicht. Huisartsen, kinderopvang, bedrijven, jeugdwerkers, zorg- en welzijnsorganisaties, sportaanbieders en voedingsdeskundigen droegen bij aan een gezonde leef- en werkomgeving en voorkomen en tegengaan van overgewicht. Partijen verbonden zich officieel aan 28 werkafspraken met ondertekening van het Bredaas Lokaal Preventieakkoord.

Werken (aan geldzorgen) loont

In het nieuwe plan Werken (aan geldzorgen) loont ligt de focus op kinderen, jongeren zonder startkwalificatie, werkende armen, ZZP'ers en ouderen. We gooien armoede- en schuldbeleid over een andere boeg door:

- Verhogen toegang voor verschillende regelingen van 110% naar 120% van het wettelijk minimum inkomen;
- Een schuldenafkoopfonds voor afkopen kleine schulden;
- Een financieel expertisecentrum.

Pact wonen/zorg

Iedereen in Breda moet fantastisch wonen en blijven wonen. Ook wie zorg nodig heeft door ziekte, beperking of ouderdom. Dat vraagt om vitale wijken en dorpen en vitale inwoners. Met aandacht voor wie dat extra steuntje in de rug nodig heeft. Verschillende partners in de stad sloegen de handen ineen. Zij maakten een programmaplan (Pact wonen/zorg) wat ze de komende jaren samen uitwerken.

Project de Cirkel is Rond

Positieve resultaten voor het project De Cirkel is Rond, onze innovatieve aanpak van huiselijk geweld met als doel cliënten beter te kunnen helpen door de inzet van ervaringsdeskundigen en de teams van Veilig Thuis West-Brabant en Vrouwenopvang Safegroup. Een recente evaluatie laat nadrukkelijk de hoge waardering zien voor de inzet van ervaringsdeskundigheid. We zijn dan ook van plan deze inzet structureel te borgen.

Regenboogaanpak

Als regenbooggemeente blijven we ons onverminderd inzetten voor LHBTI-inwoners. We bevorderen actief sociale acceptatie, weerbaarheid en veiligheid. Dat doen we door ontmoeting, voorlichting in het onderwijs, acceptatie in zorg en welzijn, veiligheid in de wijk, zichtbaarheid in de stad en bij events. Zichtbare mijlpalen waren onder andere de onthulling van een speciale Blind Wall in de Nieuwe Veste, met als thema inclusiviteit. En een unieke Regenboogbank in Park Valkenberg. Op paarse vrijdag hesen ruim 20 VO-, mbo- en hbo scholen de regenboogvlag en was er binnen het onderwijs volop aandacht voor LHBTI-emancipatie.

Integratie ATEA – gemeentelijke organisatie

In 2020 vervlochten de gemeente en ATEA. Kennis en expertise werden samengebracht zodat SW medewerkers, maar ook medewerkers Beschut Werk en eigenlijk alle inwoners van Breda, die wat extra ondersteuning nodig hebben, kunnen werken naar vermogen. De vervlechting zorgt voor betere ondersteuning en onderling kansen benutten. Doordat we alle kennis en ervaring van de afdelingen Participatie van de gemeente Breda en ATEA bundelen kunnen we nu én in de toekomst een goede ondersteuning bieden. Medewerkers met en zonder afstand tot de arbeidsmarkt werken met en naast elkaar. Bijvoorbeeld bij de afdelingen Uitvoering (groen), Servicecentrum (schoonmaak), Parkeerbedrijf (fietsenstallingen en rondvaartboten) en Afvalservice (Vindingrijk).

Juzt

Eind november 2019 besloten de Raad van Bestuur en Raad van Toezicht om de activiteiten van Stichting Juzt te staken. Per 1 april 2020 is de zorg volledig overgedragen aan andere zorgaanbieders. Zorgcontinuïteit stond hier centraal. De jeugdhulpregio West-Brabant West, West-Brabant Oost en het Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport maakten afspraken over bijdragen en liquiditeitssteun. Zo maakten zij afbouw en overdracht mogelijk. Er resteert nog 1 vastgoedobject in 2021. Na de verkoop volgt liquidatie van de stichting.

Veel dorps- en wijkinitiatieven

Ondanks corona groeide het aantal wijkdeals fors in 2020. 50 nieuwe wijkdeals waarbij bewoners zich intensief inzetten voor verbetering en vaak vergroening van hun eigen buurt of wijk. Ook waren er 144 aanvragen voor initiatieven bij de dorps- en wijkplatforms. In Bavel werd het instrument Breda Begroot onder de noemer Bavel2030 onverminderd doorgezet. Digitaal werkten 1000 bewoners mee aan nieuwe plannen in het dorp. De bewonersgroep die ontstaan is bij aanpak Breda Begroot in de Blauwe Kei werkte een plan uit voor een nieuw Erasmusplein, en een soortgelijk burgerinitiatief zorgde in Teteringen voor breed draagvlak voor een nieuwe invulling van het Willem-Alexanderplein.

Ondernemend Breda

Aankoop voormalig CSM-terrein

Provincie Noord-Brabant en Gemeente Breda bereikten overeenstemming met eigenaar Corbion over de voorwaarden voor aankoop van het voormalig CSM-terrein. De goede ligging maakt realisatie mogelijk van een grootstedelijk district met gemengde functies van internationale allure. Het terrein is een essentiële schakel tussen het zuiden en het noorden van de stad. Dit past binnen de ambities van CrossMark en de Verbeter Breda-gedachte. Ruimtelijke ontwikkelingen in dit deel van de stad gebruiken we als katalysator voor het streven naar een open en ongedeelde stad. Ook levert het een substantiële bijdrage aan de woningbouwopgave. Het terrein biedt bovendien kansen voor nieuwe economische, culturele en leisure functies. Tot slot is de locatie geschikt voor waterbergingsopgave van CrossMark, verbetering stedelijk watersysteem 'Zoete Delta' ecologische verbinding tussen Noord en Zuid Breda.

Masterplan Digitalisering

Met Bredata (het Masterplan Digitalisering) gaat Breda voor digitale techniek. Het biedt nieuwe oplossingen, stimuleert innovatie, zorgt voor meer werkgelegenheid, betere en efficiëntere zorg, krachtig en flexibel onderwijs, gerichtere communicatie en een schonere, veiligere stad. Tegelijkertijd roept digitalisering ook allerlei vragen op. De kern van het Masterplan Digitalisering is dat Breda bewust investeert in digitalisering. Onderscheidend is dat Breda bewust kiest voor slow living als tegenhanger van de razendsnelle wereld.

Opbrengst van de 100-dagen aanpak

In 2020 gingen we door met de Bredase 100 dagen aanpak, versnelling bouwproductie. Doel van deze aanpak is samenbrengen van actieve marktpartijen/eigenaren per locatie. Zo verkennen we de mogelijkheden voor versneld invullen van de kwantitatieve- en kwalitatieve woningbouwopgave uit het bestuursakkoord Lef en Liefde. In 2020 werkten we voortvarend aan 10 woningbouwlocaties en is de 100 dagen aanpak (verkenningfase) voor alle locaties afgerond.

Erfgoedvisie

De erfgoedvisie Grondstof voor de Toekomst 2020 heeft een brede benadering van erfgoed. In de 4 hoofddoelen ligt de focus op de Collectie Breda:

- Versterken erfgoedbeleving en vergroten toegankelijkheid erfgoed voor bewoners en bezoekers;
- Zoveel mogelijk kennis vergaren over Breda's erfgoed en delen met de stad;
- Zorgvuldig behoud, beheer en bescherming erfgoed;
- Erfgoed als onderlegger voor (her)ontwikkeling fysieke leefomgeving.

Herijking evenementenbeleid

In 2020 herijkten we het evenementenbeleid. De nieuwe nota biedt een helder kader voor evenementen, om elkaar te blijven ontmoeten en samen te genieten van onze mooie stad. De nota schept duidelijkheid voor iedereen. Ze brengt balans in de belangen van gemeente, organisatoren, bewoners, bezoekers, ondernemers en belangenverenigingen. Breda wil een bruisende stad zijn en blijven, voor verrassende verbindingen. Een stad met een blijvende balans in levendigheid en leefbaarheid.

Leegstaande panden tot leven brengen

Samen met eigenaren en makelaars brengen we leegstaande panden in de binnenstad tot leven. Etalages beplakken met levensgrote foto's die Bredanaars van hun mooie stad maken. De foto's hebben een QR-code voor contactgegevens van het pand. Zo houden we in de coronacrisis de beleving en aantrekkelijkheid van de binnenstad op niveau. De verwachting is dat dit leidt tot meer verhuur of verkoop.

Uitvoeringsprogramma's cultuur

Na rondetafelgesprekken met stakeholders resulteerde de Cultuurvisie 2019-2024 in 6 uitvoeringsprogramma's. De cultuurvisie geeft invulling aan onze ambities van het 'Verhaal van Breda' en doet recht aan Bredase kunst en cultuur in al zijn rijkdom en verscheidenheid. De titels van de uitvoeringsprogramma's komen overeen met de onderwerpen die in de cultuurvisie de komende 5 jaar de meeste uitvoering vragen. Dit zijn:

- Kunst- en cultuureducatie;
- Amateurkunst;
- Versterken keten beeldende kunst, muziek en podiumkunsten;
- Urban sports & culture;
- Internationalisering;
- Kunst en cultuur in publieke ruimte.

Regionale samenwerking

Onze samenwerkingen in de regio bewegen volop. Zo onderzoeken we kansen voor nauwere samenwerking binnen de Baronie. We spraken met het Rijk af om te komen tot een Verstedelijkingsakkoord stedelijke regio Breda Tilburg, op de punten wonen, ruimte en infrastructuur. De 10 Baronie gemeenten kwamen tot een Regionale Investerings Agenda (RIA). Afstemming tussen gemeenten in eenzelfde woningmarktgebied is cruciaal voor vraag en aanbod en optimaal gebruik van de kwaliteiten van het gebied. Het draagt bij aan het verhogen van onze bestuurlijke slagkracht die ons helpt om onze positie als 9e stad van Nederland nog verder uit te bouwen.

Duurzaam wonen in Breda

Mobiliteitsvisie

Balans tussen vervoersvormen, reistijd en leefbaarheid is de insteek van de nieuwe mobiliteitsvisie: meer ruimte voor fietsers en voetgangers binnen de singels en in de binnenstad blijft ruimte voor de auto. Het autoverkeer op de hoofdroutes in en rondom Breda moet vlotjes doorrijden en in de binnenstad en bij woongebieden ontwikkelen we verblijfsgebieden waar langzaam verkeer prioriteit heeft. De leidende principes zijn: het nabijheidsprincipe (de afstand is bepalend voor keuze vervoersmiddel), slimmer gebruik van en balans brengen in de openbare ruimte, en Flatten the Curve.

Noordelijke Rondweg

De vastgestelde visie Noordelijke Rondweg (NRW) is de volgende stap in de aanpak van de NRW. De lobby voor cofinanciering door EU, Rijk en Provincie kan beginnen. Er is een forse ingreep nodig om de stad van morgen duurzaam aantrekkelijk te houden en ruimte te maken voor ontwikkelingen en ambities. Deze transformatie is een unieke kans voor opheffen van de NRW als barrière en voor een betere leef-kwaliteit in die omgeving. Een goed functionerende NRW is belangrijk voor de bereikbaarheid van onze economische voorzieningen en helpt ons in het sturen op minder verkeer in de binnenstad.

Verbeter Breda

Met het programma Verbeter Breda investeren we in een verbonden stad, waar iedereen vooruit kan en bewoners zich veilig voelen. Een stad voor gelijke kansen en toekomst voor de jeugd. Iedere wijk een eigen identiteit en elke Bredanaar profiteert van de vooruitgang. We zoeken actief verbinding tussen kwetsbare wijken als in Breda Noord en nieuwe wijken als CrossMark. Samen met onze partners werkten we aan het programma Verbeter Breda.

Natuurontwikkeling

In 2020 zetten we sterk in op verwerven van percelen voor omzetten naar natuur. Locaties in de Lage Vuchtpolder voor een sterk weidevogelgebied en in Ulvenhout voor versterking van het bos. In Bavel begonnen we met aanleggen van leefgebieden voor de boomkikker. Op de singels en Gilzeweg kwamen faunapassages voor een beter leefgebied voor flora en fauna. Bij het sportterrein Jeka zijn omliggende gebieden heringericht en Luciapark kreeg een facelift. Breda introduceerde zijn eigen groenkaart om het groene karakter van de stad te benadrukken. Zo werken we actief aan onze 'Groen' ambitie om de eerste stad in een park te worden.

Aardgasvrije wijken en dorpen

De raad besluit in 2021 wat tot 2030 de eerste aardgasvrije wijken/gebieden zijn. De grootste opgave zit in de bestaande wijken. Dat vraagt goede strategie en slimme keuzes. Het project Wijkenergieplannen werkt hier sinds 2018 aan, samen met maatschappelijke partners. Op basis van de pilots Hoge Vucht en Fellenoord Gasthuisvelden begonnen we met de Transitievisie warmte. Onderlegger is de in 2020 gestarte ontwikkeling van een datagedreven dashboard.

Beleidskader CPO

Breda stimuleert met het vaststellen van beleid Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO). Zo kunnen we dit later in bestemmingsplannen opnemen. CPO-beleid kan een ontwikkelaar verplichten bij nieuwbouw en transformaties van gebouwen op die grond ook CPO te realiseren. Het sluit aan bij onze ambitie voor 6.000 woningen, betaalbaar en voor iedere doelgroep.

Invoering gereguleerd parkeren Zandberg

Een groot deel van de wijken rond het centrum kent al jaren verhoogde parkeerdruk. In februari 2020 viel het besluit over direct aanwijzen gereguleerd parkeren in Zandberg. Samen met de klankbordgroep van bewoners, ondernemers en andere belanghebbenden uit de wijk, gingen we met dit besluit aan de slag. Er volgde een definitief besluit: gereguleerd parkeren in Zandberg per 1 december 2020.

Basis op orde in Breda

Talentencentrum

Met onderwijsinstelling Curio tekenden we de samenwerkingsovereenkomst voor de realisatie van het Talentencentrum. In het toekomstige multifunctionele sportcentrum met indoor atletiekfaciliteiten voor Zuidwest Nederland gaan sporters trainen op hoger niveau of spelen er wedstrijden. Onze ambitie is talentvolle sporters, met of zonder beperking, die zich zoveel mogelijk in de eigen regio ontwikkelen. De buitenruimte van het complex krijgt een inrichting die sport- en beweegactiviteiten stimuleert, ook voor bewoners van de Hoge Vucht.

Toekomstbestendig maken Afvalservice

De financiële situatie van Afvalservice vroeg in 2020 om inhoudelijke en financiële keuzes om in 2021 het structurele exploitatietekort terug te dringen. Er ligt een toekomstscenario, op basis van een quick scan van de Rekenkamer Breda, evaluatie van VANG en een gemeentelijk scenario-onderzoek. De notitie Naar een duurzaam financieel Afvalservice is betrokken bij de behandeling van de begroting 2021. De voorgestelde strategie is de komende jaren intensief lokaal, regionaal en landelijk samenwerken aan preventie, afvalreductie, circulariteit en een schone stad. En investeren in slimme bedrijfsvoering.

Doorontwikkeling buurtpreventie en aanpak cybercrime

We willen een weerbare stad waar burgers, ondernemers en overheid in hun kracht staan en samen preventief werken aan een veilig woon- en vestigingsklimaat. Het cluster Weerbare Stad hebben we opgericht als ondersteuning van burgers en ondernemers in participatie op het gebied van veiligheid. Elke doelgroep heeft een eigen benadering. Onder de paraplu van Weerbare Stad vallen 5 netwerken:

- Buurtpreventie Breda;
- Veilig Ondernemend Breda - Retail;
- Veilig Buitengebied Breda;
- Veilig Ondernemend Breda - Bedrijventerrein;
- Digitaal Vitaal Breda.

Klimaatadaptatie

In 2020 voerden we verschillende activiteiten uit die bijdragen aan het worden en blijven van een leefbare en klimaatbestendige stad. Zo investeerden we in projecten voor het afvoeren van regenwater. We voerden investeringsprojecten uit zoals 'klimaat adaptieve parels' (bijvoorbeeld Nelson Mandelaplein, Parkstraat, Nijverheidsingel). Ook is de waterkwaliteit in de singels onderzocht als opmaat voor het project evenementenwater in de singels en waterpartijen. Er waren verschillende wijkdeals voor vergroening en geveltuinjes, verschillende participatieprojecten zijn gestart en loopt de voorbereiding van Groene Buurtjes Schorsmolen en het vergroenen van bedrijventerreinen. De subsidie Water en Groen was succesvol.

Verduurzaming openbare verlichting

Ruim 25.000 Bredase lantaarnpalen krijgen op basis van het besluit uit 2020 de komende jaren dynamisch aanstuurbare LED-verlichting. In de toekomst zijn deze waar nodig ook af te stemmen op het weer, tijdstip en/of drukte in het verkeer. De gemeente bespaart hiermee fors op energie en daarmee op de energiekosten.

Realisatie Markt Prinsenbeek en Nelson Mandelaplein

In de begroting 2020 zijn er extra investeringsmiddelen beschikbaar gesteld voor het vergroenen van straten, parken en pleinen. Samen met inwoners hebben we gewerkt aan de herinrichting van de Markt in Prinsenbeek en het Nelson Mandelaplein in Tuinzigt. De pleinen zijn groener en leefbaarder.

Organisatie en financiën van Breda

Huisvesting

Vanaf maart 2020 werkten de medewerkers van de gemeente Breda thuis. In korte tijd is ontzettend veel werk verzet om dit mogelijk te maken. Deze manier van werken werd als positief ervaren. Op veel fronten leek het werk sneller te gaan. Uit een enquête bleek dat medewerkers ook na de coronaperiode meer thuis willen werken. De reeds geplande verbouwingen van het Stadskantoor richten zich op mogelijkheden om te ontmoeten en te werken. Ook maakten we het werken in het Stadskantoor veiliger, werden openingstijden aangepast, hygiënemaatregelen getroffen, en in het gehele gebouw schermen en markeringen aangebracht. Om thuis goed en gezond te kunnen werken werden meer dan 350 bureaus en 400 bureaustoelen thuisbezorgd. En headsets en laptops verstrekt. Tot slot werkten medewerkers buiten de organisatie, bijvoorbeeld als gastvrouw/heer in het Amphia ziekenhuis. Maar ook binnen de organisatie werden medewerkers ergens anders ingezet, bijvoorbeeld bij het verwerken van de eerste TOZO-regeling.

FINANCIEEL RESULTAAT 2020

Het resultaat van de jaarrekening 2020 is voor resultaatbestemming € 14,8 miljoen positief. Een positief resultaat in een jaar waarop de uitbraak van corona eind februari 2020 een flinke stempel heeft gedrukt. De gevolgen van corona voor de gemeente Breda worden toegelicht in het hoofdstuk corona. Vanuit het positieve resultaat doen we voorstellen tot resultaatbestemming voor een bedrag van in total € 13,5 miljoen. Dit doen we onder andere voor uitkeringen die we in de loop van 2020 vanuit het Rijk hebben ontvangen waarvoor de werkzaamheden in 2021 doorlopen of starten. Na de besluitvorming over deze voorstellen tot resultaatbestemming storten we € 1,3 miljoen in de algemene reserve.

Bedragen x € 1 miljoen

	Jaarrekening 2019	Begroting 2020 vóór wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Jaarrekening 2020
Lasten	676,0	659,0	729,1	727,5
Baten	669,2	656,4	711,3	730,9
Saldo van baten en lasten	-6,8	-2,6	-17,8	3,4
Mutatie reserves	-13,8	-3,3	-21,1	-11,4
Resultaat	7,0	0,7	3,3	14,8
Voorstellen voor resultaatbestemming	-8,8			13,5
Uit / naar algemene reserve	-1,8	0,0	0,0	1,3

Per programma lichten we na de resultaatbestemming de afwijkingen op hoofdlijn toe.

RESULTAATBESTEMMING

We stellen voor een bedrag van € 13,5 miljoen te reserveren voor uitgaven in volgende jaren. Het resterende saldo van € 1,3 miljoen zal worden gestort in de algemene reserve. Hierbij zijn ook, in tegenstelling tot eerdere jaren, voorstellen opgenomen onder de € 0,1 miljoen. Dit betreffen dit jaar uitzonderingen aangezien deze met name corona gerelateerd zijn.

Bedragen x 1 miljoen

Programma	Onderwerp	Voorstel resultaatbestemming
1	Laaggeletterdheid regio (WEB)	0,10
1	Transformatiefonds Jeugd	0,23
1	Regeling vrijwilligersorganisaties corona	0,08
1	Verbouwing Riethil 12 inzake (tijdelijke) dak- en thuislozenopvang	0,57
1	Regionale aanpak huiselijk geweld	0,45
1	Restant corona compensatie huiselijk geweld	0,19
1	Perspectief op Werk Regio West-Brabant	1,15
1	Schuldenafkoopfonds	0,23
1	Vervanging schuldhulpverlening-portaal	0,07
1	Bredapas	0,13
1	Friciekosten Atea	0,16
1	"Ondertussenmiddelen" Wet Inburgering	0,21
1	Uitvoeringskosten Tozo i.v.m. besluiten vanuit 2020	0,90
1	Invoeringsbudget nieuwe Wet Inburgering	0,25
2	Rijkscompensatie cultuur corona 2020	0,70
2	Verkenning samenwerking de Baronie	0,10
2	Internationalisering	0,10
2/3	Versnellingsopgave wonen (in reserve)	4,45
3	Werkzaamheden Bolbergseweg (vorm. Grex Gilzerwouwerbeek)	0,44
4	Veilige steden	0,03
4	Experiment Pilot Gesloten Coffeeshops	0,13
4	Samenwerkingsconvenant interventieteams	0,05
4	Donorwet	0,03
4	Meerinkomsten leges	1,12
5	Inhuur Concerncontrol voor controle coronamaatregelen	0,09
5	Huisvesting in 2021 (uit post onvoorzien 2020)	0,13
5	Decembercirculaire 2020	1,40
Totaal		13,5

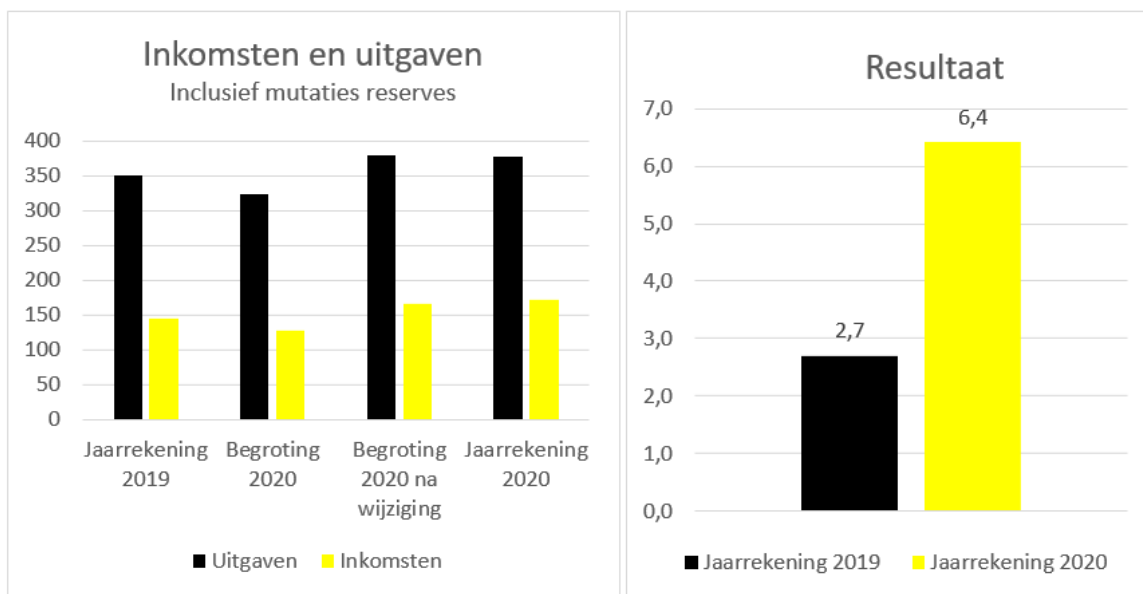
De voorstellen voor resultaatbestemming zijn voor het grootste deel op activiteiten die niet volledig zijn uitgevoerd in 2020. Voor een fors deel van deze voorstellen geldt dat het gaat om middelen, die in de loop van 2020 vanuit het Rijk zijn ontvangen en waarvan de activiteiten in 2021 worden uitgevoerd. De storting in de reserve woonopgave hangt samen met de bestemmingsreserve voor de woonopgave ten behoeve van het uitvoeren van de versnellingsopgave. De overheveling meer inkomsten leges komt doordat legesinkomsten (titel 2) in 2020 meer dan kostendekkend zijn. Voor deze onderdelen is maximaal 100% kostendekkendheid het uitgangspunt. Door het overhevelen van de middelen blijven de meer ontvangen leges beschikbaar voor de kosten die nog moeten worden gemaakt met betrekking tot o.a. de verstrekte vergunningen.

FINANCIËEL OVERZICHT PER PROGRAMMA

Er is veel gedaan in 2020, we hebben veel activiteiten uitgevoerd en corona heeft een forse invloed gehad. We geven inzicht in onze inkomsten en uitgaven en lichten we de afwijking ten opzichte van de begroting per programma op hoofdlijnen toe. Het resultaat wordt positief beïnvloed door een aantal incidentele positieve resultaten op het gebied van grondexploitatie en de verkoop van panden en gronden. Daarnaast zitten er structurele negatieve resultaten op het gebied van de uitvoering van de jeugdwet en de wmo. Voor een nadere toelichting wordt in dit hoofdstuk verwezen naar de programmaverantwoording, opgenomen onder het hoofdstuk jaarverslag. Voor een totaalbeeld van de coronaeffecten wordt verwezen naar het hoofdstuk corona.

PROGRAMMA 1 VITAAL EN SOCIAAL

De afwijking ten opzichte van de begroting bedraagt € 6,4 miljoen positief, hiervan is € 4,7 miljoen opgenomen aan verzoeken voor resultaatbestemming.

* De bedragen zijn in € miljoen weergegeven.

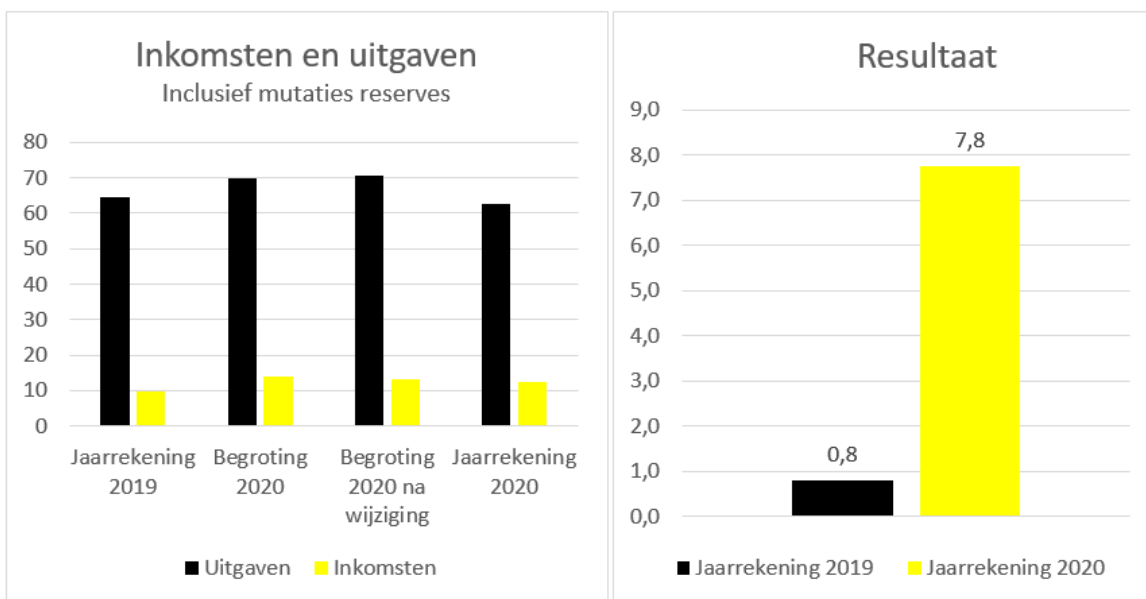
** Links is de ontwikkeling van de inkomsten en uitgaven weergegeven. Het verschil tussen de inkomsten en uitgaven betreft de gemeentefondsuitkering. Het resultaat rechts bestaat uit het resultaat van de jaarrekening 2019/2020 ten opzichte van de begroting 2019/2020 na wijziging.

Het positieve resultaat wordt veroorzaakt door het positieve resultaat op de Wet Buig van € 5,8 miljoen en diverse onderwerpen waarvoor middelen van het Rijk zijn ontvangen in 2020 terwijl de activiteit pas in 2021 zal plaatsvinden. Hiervoor wordt bij de resultaatbestemming (in totaliteit € 3,8 miljoen) voorgesteld om over te hevelen naar 2021. Voor Wet Buig geldt dat voor de coronacrisis een positief resultaat verwacht werd van minimaal € 3,5 miljoen. Hierbij werd uitgegaan van een verdere daling van de uitkeringen in 2020. Als gevolg van corona was in het eerste half jaar een lichte stijging waarneembaar en de verwachting was dat deze stijging zich verder zou doorzetten in 2020. Daarom is de prognose bij de bestuursrapportage bijgesteld naar een neutraal resultaat. Door onder andere de landelijke steunpakketten zoals NOW en TOZO en het snelle begeleiden naar werk van mensen die aanklopten bij de gemeente heeft de flinke stijging zich niet voorgedaan. Dit alles heeft voor een positief resultaat gezorgd van € 3,2 miljoen. Daarnaast heeft het Rijk het budget Buig eind 2020 voor Breda € 2,6 miljoen hoger vastgesteld dan het voorlopig budget.

Tekorten zijn er op de onderwerpen jeugdhulp (€ 2,8 miljoen) en de diverse onderdelen van de Wmo (huishoudelijke verzorging, woon- en vervoersvoorzieningen, begeleiding en beschermd wonen (€ 5 miljoen)). De kostenstijging op jeugdhulp is vooral zichtbaar in de verblijfszorg, de gezinshuizen, de specialistisch ambulante jeugdhulp en de jeugdhulpmaatregelen. De tekorten binnen de diverse onderdelen van de Wmo worden met name veroorzaakt door de aanzuigende werking i.v.m. het abonnementsstarief (een lagere gemaximeerde eigen bijdrage) en demografische ontwikkelingen (vergrijzing).

PROGRAMMA 2 ONDERNEMEND BREDA

De afwijking ten opzichte van de begroting bedraagt € 7,8 miljoen positief, hiervan is € 3,1 miljoen opgenomen aan verzoeken voor resultaatbestemming.

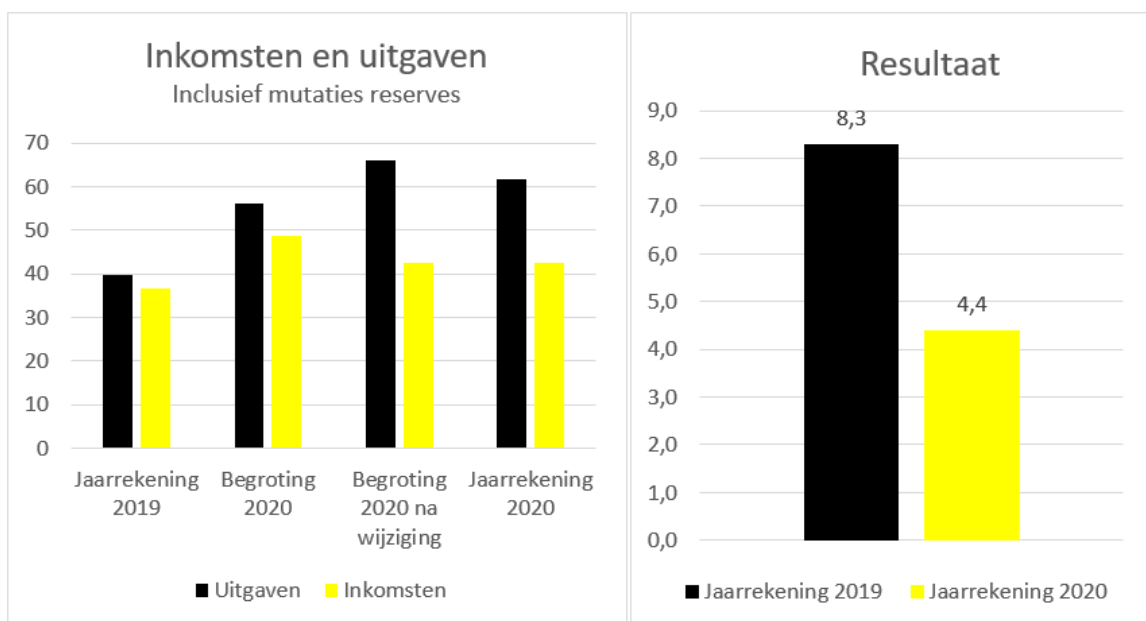
* De bedragen zijn in € miljoen weergegeven.

** Links is de ontwikkeling van de inkomsten en uitgaven weergegeven. Het verschil tussen de inkomsten en uitgaven betreft de gemeentefondsuitkering. Het resultaat rechts bestaat uit het resultaat van de jaarrekening 2019/2020 ten opzichte van de begroting 2019/2020 na wijziging.

Positieve resultaten van de grondexploitatie op bedrijventerreinen door tussentijdse winstnemingen, vrijval vanuit de voorziening en liquidatie van een grondexploitatie leiden tot een positief resultaat van € 4,7 miljoen. Daarnaast is € 0,7 miljoen van de ontvangen rijksmiddelen bij cultuur ter compensatie van de coronacrisis en € 0,3 miljoen vanuit het lokale steunpakket niet besteed. Voor de restmiddelen vanuit het Rijk zijn in de lokale corona aanpak lange termijn (2021) diverse ondersteuningsmaatregelen voor de sector cultuur opgenomen. Hiervoor worden onder andere de resterende rijksmiddelen ad € 0,7 miljoen overgeheveld naar 2021.

PROGRAMMA 3 DUURZAAM WONEN

De afwijking ten opzichte van de begroting bedraagt € 4,4 miljoen positief, hiervan is € 2,7 miljoen opgenomen aan verzoeken voor resultaatbestemming.

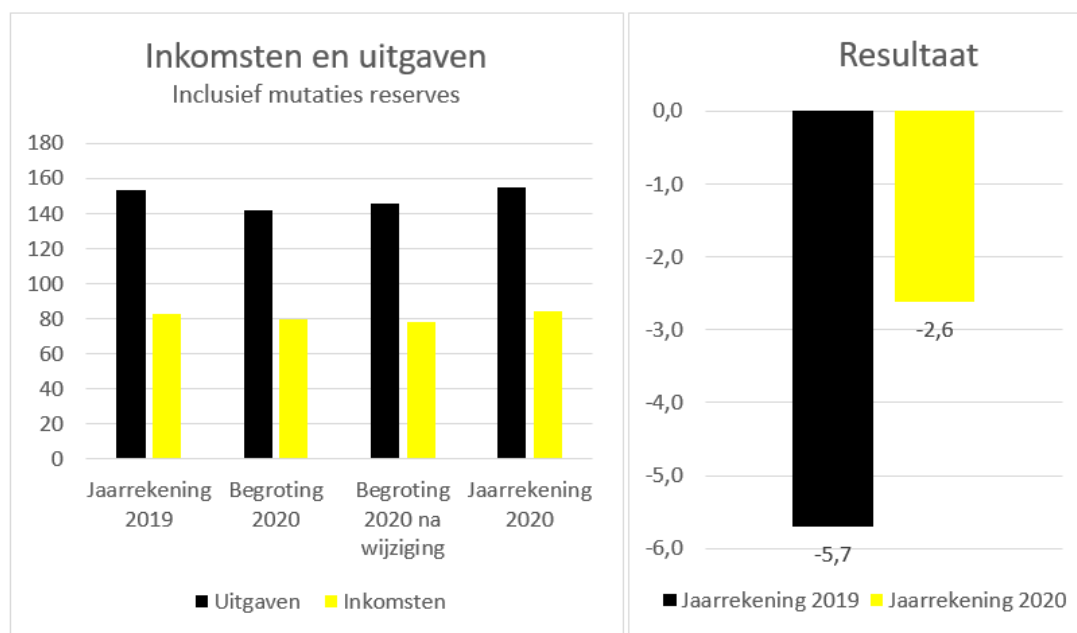
* De bedragen zijn in € miljoen weergegeven.

** Links is de ontwikkeling van de inkomsten en uitgaven weergegeven. Het verschil tussen de inkomsten en uitgaven betreft de gemeentefondsuitkering. Het resultaat rechts bestaat uit het resultaat van de jaarrekening 2019/2020 ten opzichte van de begroting 2019/2020 na wijziging.

Het positieve resultaat op grondexploitaties van woningen bedraagt € 3,3 miljoen door tussentijdse winstnemingen, vrijval vanuit de voorziening en liquidatie van een grondexploitatie en op panden en gronden door onder andere verkoop € 2,8 miljoen. Het resultaat wordt voor € 2,1 miljoen negatief beïnvloed door minder parkeerinkomsten wat niet helemaal gecompenseerd werd door lagere kosten als gevolg van minder inhuur van personeel en beveiliging. Voor het 1e halfjaar is vanuit het Rijk € 1,8 miljoen toegekend, voor het 2e halfjaar is landelijk € 250 miljoen compensatie toegezegd voor inkomstenderving (onder andere parkeren). Deze wordt pas toegekend na het vaststellen van de jaarrekening 2020 en mag niet verwerkt worden in de cijfers 2020.

PROGRAMMA 4 BASIS OP ORDE

De afwijking ten opzichte van de begroting bedraagt € 2,6 miljoen negatief, voor specifieke positieve resultaten binnen het programma is voor € 1,36 miljoen opgenomen aan verzoeken voor resultaatbestemming.

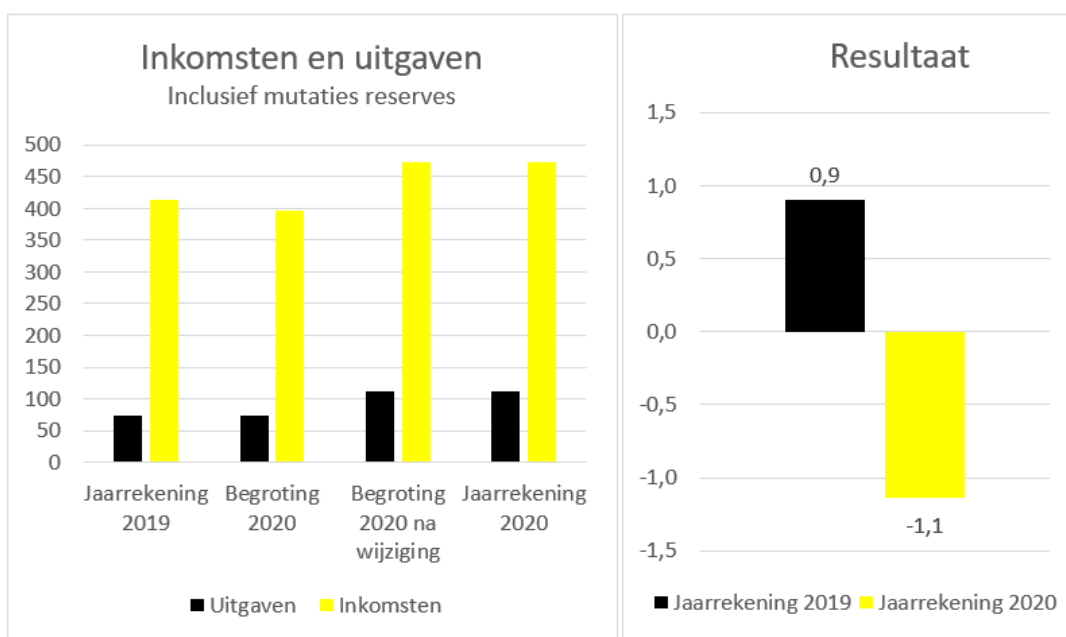
* De bedragen zijn in € miljoen weergegeven.

** Links is de ontwikkeling van de inkomsten en uitgaven weergegeven. Het verschil tussen de inkomsten en uitgaven betreft de gemeentefondsuitkering. Het resultaat rechts bestaat uit het resultaat van de jaarrekening 2019/2020 ten opzichte van de begroting 2019/2020 na wijziging.

De naheffing fiscaal parkeren leidt, ondanks de effecten van de lockdowns en correctie over voorgaande jaren, tot een positief resultaat van € 1,8 miljoen. In 2020 begonnen we met het rijden met scanauto's. Hierdoor is het te controleren gebied enorm vergroot. Daarnaast waren de inkomsten uit bouwleges € 1,5 miljoen hoger dan begroot door meer vergunningaanvragen, voornamelijk voor initiatieven met hoge bouwkosten. Het tekort op Afvalservice bedraagt € 2,9 miljoen als gevolg van sterk stijgende verwerkingskosten voor afval en de verhoging van de stortbelasting. Daarnaast zijn er tekorten in de bijdrage aan de Veiligheidsregio van per saldo € 0,8 miljoen vanwege met name een verhoging van de intekentaak Functioneel Leeflijdsontslag. Tot slot heeft in 2020 een aanvullende dotatie plaatsgevonden aan de pensioenvoorzieningen voor politieke ambtsdragers (Wet Appa) voor € 0,9 miljoen. Als gevolg van lage rentestanden was het treffen van een aanvullende voorziening hier noodzakelijk.

PROGRAMMA 5 ORGANISATIE EN FINANCIËN

De afwijking ten opzichte van de begroting bedraagt € 1,1 miljoen negatief, voor specifieke positieve resultaten binnen het programma is voor € 1,6 miljoen opgenomen aan verzoeken voor resultaatbestemming.

* De bedragen zijn in € miljoen weergegeven.

** Links is de ontwikkeling van de inkomsten en uitgaven weergegeven. Het verschil tussen de inkomsten en uitgaven betreft de gemeentefondsuitkering. Het resultaat rechts bestaat uit het resultaat van de jaarrekening 2019/2020 ten opzichte van de begroting 2019/2020 na wijziging.

Het tekort op de bedrijfsvoering bedraagt € 1,1 miljoen. Dit komt onder andere door lagere toerekening van overhead aan investeringen, grondexploitaties en voorzieningen, hogere personeelslasten en een tekort op de overhead Atea.

Daartegenover staat dat de uitvoering van de Tozo, waar een compensatie vanuit het Rijk voor wordt ontvangen, voor een deel binnen de gehele organisatie is opgevangen wat leidt tot een positief effect van € 1,2 miljoen.

Binnen het thema solide financiën zorgen lagere kapitaallasten als gevolg van lagere investeringen dan gepland voor een positief saldo van € 1,7 miljoen, de decembercirculaire voor een resultaat van € 1,9 miljoen positief en het saldo van het meerjarenperspectief (jaarschijf 2020) voor € 3,3 miljoen positief. Daartegenover staat een negatief resultaat van in totaal € 7,5 miljoen vanwege onder andere een lagere onttrekking uit de algemene reserve dan begroot en een lagere onttrekking uit de exploitatiereserve dan begroot. De lagere onttrekking uit de algemene reserve komt door lagere uitgaven voor het lokale steunpakket corona en de lagere onttrekking uit de exploitatiereserve komt doordat uitgaven voor geluidswerende werkzaamheden langs het HSL spoor in volgende jaren plaatsvinden. In de andere programma's leidt het niet doen van de onttrekking uit de reserves tot positieve saldi en gemeentebreed is het resultaat neutraal.

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOPROFIEL

Het risicoprofiel ontwikkelt zich in de afgelopen jaren als volgt:

Bedragen x € 1 miljoen

	2021	2022	2023	2024
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	94,1	92,4	102,7	113,3
Risicoprofiel (exclusief risico's Corona)				67,0
Beschikbaar weerstandsvermogen				46,3

Om de risico's van € 67,0 miljoen af te dekken heeft de gemeente in 2024 € 113,3 miljoen als weerstandscapaciteit beschikbaar. Het weerstandsvermogen is het saldo van de weerstandscapaciteit minus het risicoprofiel en bedraagt € 46,3 miljoen (€ 113,3 -/- € 67,0 miljoen). Dit betekent dat als de risico's zich voordoen, we de beleidsuitvoering kunnen voortzetten. Bij de begroting 2021 bedroeg het weerstandsvermogen € 44,7 miljoen.

INVESTERINGEN

Bij de ontwikkelingen in de stad horen investeringen. Investeringsplanning en uitgaven voor het jaar 2020 was als volgt:

Bedragen x € 1 miljoen

	Bedrag
Beschikbaar voor 2020	58,1
Uitgaven 2020	42,9
Restant 2020	15,2

De uitgaven betreffen in 2020 € 42,9 miljoen van de beschikbare € 58,1 miljoen. Dit zijn met name uitgaven op het gebied van de Nieuwe Mark, mobiliteit (incl. beheer openbare ruimte wegen), groen en water, het talentencentrum en de verduurzamingsopgave van het gemeentelijk vastgoed. De onderwerpen waar we in 2020 minder hebben uitgegeven dan gepland zijn grote woonprojecten, groene pleinen en parken 2.0, vastgoed en wagenpark. Het restant van € 15,2 miljoen voor het jaar 2020 zal worden doorgeschoven naar de komende jaren.

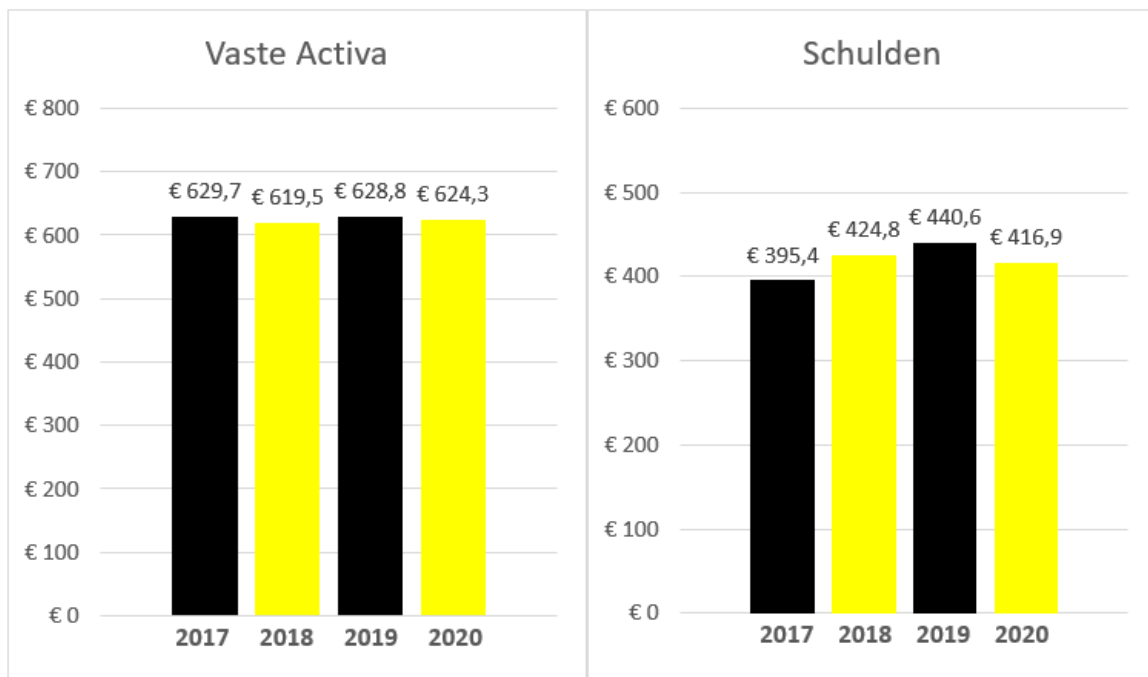
Voor de komende jaren zijn daarnaast de volgende bedragen beschikbaar:

Bedragen x € 1 miljoen

	2021	2022	2023	2024
Beschikbaar gesteld investeringsvolume	93,45	66,16	52,45	42,54
Vrije investeringsruimte	4,66	1,36	0,20	1,86
Totale investeringsruimte	98,11	67,52	52,65	44,40

ONTWIKKELING VAN DE BALANSPOSITIES

De balans geeft inzicht in de omvang van bezittingen van de gemeente Breda en hoe die bezittingen worden betaald. De ontwikkeling van de reserves en de schuldpositie heeft invloed op de financiële positie van de gemeente.

De investeringen die we doen in de stad activeren we en nemen we op onder onze vaste activa. Over deze activa schrijven we gedurende een langere periode af, dat is samen met rente de kapitaallast welke we jaarlijks in onze exploitatie verantwoorden. Ten opzichte van 2019 neemt de vaste activa licht af. Er is dus per saldo iets meer afgeschreven dan geïnvesteerd.

Onze schuldspositie hangt samen met alle uitgaven en inkomsten. Naarmate de uitgaven toenemen zijn ook meer financiële middelen benodigd om deze uitgaven te kunnen financieren. In het jaar 2020 is de schuldspositie gedaald ten opzichte van 2019. Wat voor de ontwikkeling van deze positie van belang is, is de beoordeling in hoeverre we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen. Dit wordt uitgedrukt in het kengetal de netto-schuldquote. Deze ontwikkelt zich vanaf 2019 als volgt:

	2017	2018	2019	2020
Netto schuldquote	69,30%	68,90%	71,51%	61,50%
Gecorrigeerde netto schuldquote	42,30%	43,00%	46,25%	39,90%

Als dit kengetal minder dan 90% bedraagt dan wordt dit gekwalificeerd als 'uitstekend'. Dit kengetal laat zien dat we, ook bij een stijging van de schuldspositie, goed in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen.

De reservepositie bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. In totaliteit bedraagt dit € 122 miljoen. De algemene reserve is in 2020 toegenomen van € 76 miljoen naar € 93 miljoen. Dit is met name veroorzaakt door de vrijval van de investeringsreserve naar de algemene reserve bij de jaarrekening 2019, de jaarlijkse stortingen in de algemene reserve, het negatieve resultaat na bestemming van de jaarrekening 2019 en de onttrekking uit de reserve voor de voorziening als gevolg van de aankoop van het Corbion terrein.

De bestemmingsreserves bestaan uit diverse reserves, de grootste is de reserve versnellingsopgave wonen. In 2019 is gestart met de versnellingsopgave Wonen voor de realisatie, of in harde plancapaciteit brengen, van 6.000 woningen. In de reserve zit eind 2020 € 7,2 miljoen.

Inzicht in de omvang van de reserves (eigen vermogen) wordt ook wel geduid in het kengetal solvabiliteit. Deze ontwikkelt zich vanaf 2019 als volgt:

	2017	2018	2019	2020
Solvabiliteitsratio	20,90%	18,35%	17,56%	18,41%
Solvabiliteitsratio exclusief doorleningen	27,73%	24,06%	23,00%	23,84%

Solvabiliteit wordt uitgedrukt in een percentage van eigen vermogen ten opzichte van totaal vermogen wat inzicht geeft in de mate waarin we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen. Dit moet nadrukkelijk in samenhang worden gezien met het kengetal gecorrigeerde netto-schuldquote zoals eerder is toegelicht. Dit kengetal wordt gedempt als gevolg van het feit dat de Gemeente Breda grote geldleningen heeft verstrekt aan woningcorporaties en aan BreedSaam als gevolg van de doordecentralisatie onderwijshuisvesting. Zonder deze doorleningen is het kengetal solvabiliteit 23,8% en dat geeft een realistischer beeld van de financiële positie van de Gemeente Breda. De ondergrens voor het solvabiliteitsratio wordt, qua advieswaarde door de VNG, gesteld op 20%, waarden daarboven worden aangemerkt als 'goed'. De solvabiliteitsratio exclusief doorleningen van 23,8% is daarmee te kwalificeren als 'goed'. Voor een uitgebreidere toelichting op de kengetallen wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

CORONA

CORONA IMPACT EN STEUN

Begin maart 2020 zette het coronavirus de wereld op z'n kop. Met een ongekende impact voor veel doelgroepen, zowel op zakelijk als op persoonlijk gebied. Op 15 maart werd onze stad hard getroffen door het sluiten van onder andere horecagelegenheden, musea en bioscopen. Het bourgondisch leven van de stad kwam in 1 dag tot stilstand. Inmiddels zijn we een jaar verder en zorgen we - al thuiswerkend - voor de dienstverlening die Bredanaars van ons verwachten. Een grote prestatie, want niemand had durven voorspellen dat we in deze situatie terecht zouden komen. In dit hoofdstuk gaan we uitgebreid in op de ontwikkelingen en effecten van corona op de doelstellingen, werkzaamheden en financiën van de Gemeente Breda voor 2020. Eerst staan we stil bij de verschillende gepresenteerde steunpakketten. Vervolgens bij de gevolgen voor de verschillende begrotingsprogramma's. En we maken een overzicht van de financiële gevolgen.

AANPAK

Bij de start van de crisis hebben we in Breda bewust gekozen voor een college brede inzet op corona. We wilden bestuurlijk als een team reageren op de coronacrisis. Het college heeft ervoor gekozen om na de corona-uitbraak geen crisisstructuur op te zetten naast de bestaande (lijn-) organisatie. De gedachte was dat de corona-uitbraak vrijwel alle beleidsterreinen zou raken. En dus alle netwerken en capaciteit van de gemeentelijke organisatie nodig zijn. Bij het managen van de crisis lag de leiding in Breda daarom bestuurlijk bij het college en ambtelijk bij directie en managementteam. Voor de onderlinge afstemming heeft het college in de eerste crisisperiode veel contact met elkaar gehad. Natuurlijk tijdens de collegevergaderingen, maar vaak ook 'een op een' en in het begin van de crisis vrijwel dagelijks in verschillende en wisselende samenstellingen. Het college heeft direct na de corona-uitbraak besloten om de raad vaak te informeren over genomen besluiten, actualiteiten en voortgang. Dat heeft geleid tot een groot aantal raadsbrieven. De 1e raadsbrief is op 13 maart verstuurd, enkele dagen voor de afkondiging van de 1e nationale lockdown. In de ambtelijke organisatie is voor de opzet en uitvoering van corona-steunmaatregelen een team opgesteld vanuit diverse disciplines en beleidsvelden, onder aansturing van een directeur. Dit team bleef gesitueerd in de ambtelijke lijnorganisatie.

STEUNPAKKETTEN

Tijdens de eerste lockdown ontwikkelde de rijksoverheid landelijke steunpakketten voor met name ondernemers en inwoners die door de coronamaatregelen en de lockdown hun inkomsten zagen wegvallen. Ook de gemeente Breda heeft aanvullende maatregelenpakketten in het leven geroepen om ondernemers te ondersteunen. De eerste twee steunpakketten voor de korte en de middellange termijn waren er vooral op gericht om hulp en (financiële) verlichting te bieden voor het voortbestaan van ondernemingen en organisaties, voor het behoud van werkgelegenheid en voor het behoud van sociaalmaatschappelijke structuren die zo onmisbaar zijn in Breda. Het derde steunpakket voor de lange termijn (2021) was meer gericht op het aanpassen aan de nieuwe situatie. De focus verschoof van ondersteunen naar investeren. Er hebben zich drie grote thema's afgetekend voor de stad en de effecten van corona: werken, recreëren en (buiten) ontmoeten.

Steunpakket 1 (korte termijn)

Kort na de eerste aangekondigde maatregelen van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) nam Breda al een beperkt pakket aan noodmaatregelen. Dit 1e pakket was van 1 april tot en met juni en vooral gericht op de eerste 3 weken voor de uitwerkingen van de rijksmaatregelen. Veel bedrijven verkeerden in directe faillissement problemen door het direct wegvallen van omzet. Zorgaanbieders kwamen om diverse redenen ook in de knel. Veel maatregelen gingen dan ook over het beschikbaar maken of houden van voldoende middelen in die 1e weken om de periode tot aan het op gang komen van de rijksmaatregelen te kunnen overbruggen. De maatregelen op een rijtje:

- Bevoorschotting (financieel voorschot voor facturen) van de landelijke regeling tegemoetkoming ondernemers getroffen sectoren (TOGS);
- Bevoorschotting van de landelijke regeling tijdelijke inkomensondersteuning voor ondernemers regeling (Tozo);
- Tot eind juni uitstel van betaling verleend voor lokale belastingen (BWB) en facturen van de Gemeente Breda voor geleverde diensten;
- Per direct vermindering van de voorlopige aanslagen toeristenbelasting;
- Vooruitbetaling van verleende subsidies aan instellingen in directe nood;

- Zzp-ers (zelfstandige zonder personeel) en midden- en kleinbedrijven kunnen een gratis adviesgesprek aanvragen met een business coach;
- Beschikbaar stellen van vouchers aan midden- en kleinbedrijven die vanwege bankleningen extra financiële stukken moeten overleggen;
- Om zorgcontinuïteit te bieden is veel extra inzet gepleegd in samenwerking met zorgaanbieders;
- Het oprichten van het broodnoodfonds.

Steunpakket 2 (middellange termijn)

Het 2e steunpakket voorzorg in een wat langere periode en had meer doelen. In eerste instantie tot oktober. En later door een verlenging tot en met eind december. Allereerst werd ingezet op die aandachtsgebieden waar de nood hoog was in de Bredase samenleving. Daar hielp de gemeente door zeer gericht ondersteuning te bieden. De inzet was vooral op het voortbestaan van een organisatie of het houden van werkgelegenheid of sociaal maatschappelijke structuren. Daarnaast waren er ook maatregelen bekend gemaakt om herstel mogelijk te maken. Dit door het maken van herstelplannen en directe financiering in lopende campagnes. In het 2e steunpakket werd ook duidelijk aangegeven dat het onmogelijk is om alle effecten van deze crisis te verzachten. Er zijn uitgangspunten opgesteld om samenhang te brengen in het gemeentelijk handelen. De maatregelen op een rijtje

Cultuur

- Accepteren van een lagere subsidieprestatie;
- Kwijtschelden/compenseren huur cultuurpanden die verplicht moesten sluiten;
- Middelen voor ondersteuning van de professionele kunst- en erfgoedorganisaties en voor behoud van de organisatie van de amateurkunstensector.

Sport en evenementen

- Kwijtschelden leges als een evenement niet plaats kan vinden;
- Aangepaste subsidierichtlijn(en);
- Kosten vergoeden als een gesubsidieerd evenement geannuleerd moet worden;
- Huur voor gemeentelijke sportaccommodaties tijdelijk kwijtschelden;
- Maatwerk bieden om het bestaansrecht van verenigingen te waarborgen.

Zorg en Maatschappelijk

- Zorgen voor continuïteit van zorg door aan te sluiten bij landelijke afspraken en passende afspraken met zorgaanbieders;
- Financiële ondersteuning voor directe extra kosten die gemaakt worden door corona;
- Specifieke afspraken voor doelgroepenvervoer;
- Extra tijdelijke dak- en thuislozenopvang en speciale corona-opvang bij besmetting.

Dorps- en wijkcentra

- Ondersteuning voor dorps- en wijkcentra bij gebruik van rijksregelingen en gemeentelijke vouchers;
- Financiële ondersteuning in de vorm van maatwerk voor het betalen van de vaste lasten, als de bestaanszekerheid van centra in de problemen komt

Economie

- Uitbreiding van informatievoorziening: ondernemerssprekuren in de vorm van online 'live' sessies;
- Snelle beoordeling van creatieve initiatieven;
- Uitbreiding ondersteuningsmiddelen voor start-ups (snelgroeiend bedrijf) en schrijnende gevallen, in de vorm van kleine leningen;
- Stimuleren ideeën voor 'unlock' en economisch herstel via challenges (aangaan uitdagingen);
- Campagne #BredaKoopLokaal opzetten en spreiden.

Participatie & armoedebestrijding

- Meer inzet om hogere instroom Tozo aanvragen te verwerken en versneld bemiddelen naar betaald werk;
- Inrichten crisisloket vroegsignalering schulden;
- Loket waar inwoners terecht kunnen voor (financieel) advies;

- Ondersteuningsafspraken over de Voedselbank.

Onderwijs

- Samen met onderwijs, jongerenpartners, sport en cultuur zoeken naar mogelijkheden om voor jongeren in de leeftijd 4-16 jaar in de zomervakantie (SummerVibes) en wintervakantie (WinterChills) verschillende vormen van sport, beweging cultuur en educatie aan te bieden;
- Met partners voortgezet onderwijs gekeken naar afsluiting van schoolcarrière voor eindexamenleerlingen;
- Met MBO (middelbaar beroepsonderwijs) en HBO (hoger beroepsonderwijs) gezocht naar alternatieve mogelijkheden voor introductie nieuwe studenten.

Steunpakket 3: van ondersteunen naar investeren (lange termijn)

Na de zomer werd duidelijk dat de impact van corona op maatschappelijke ontwikkelingen en op de economie nog een flinke tijd zal aanhouden. De meeste effecten zullen pas in 2021 zichtbaar worden. Het is daarom voor de gemeente vooral belangrijk om te blijven ondersteunen waar dat nodig is. En tegelijkertijd te schuiven richting investeren. Met andere woorden; de eerdere focus op onmiddellijke ondersteuning van ondernemingen, organisaties en inwoners (zoals tijdens de eerste 2 steunpakketten) is verlegd bij het 3e steunpakket (lange termijn 2021) naar het helpen aanpassen aan de nieuwe situatie. En naar het doen van investeringen om de economie draaiende te houden. Investeringen op die gebieden waar het hard nodig is. Niet alleen voor de korte termijn, maar juist ook voor de lange termijn verbeteringen aanbrengen voor die weerbaar(dere) stad. Helemaal in lijn met de aanpak van het Rijk. Het motto voor onze lange termijn aanpak is om zoveel mogelijk wendbaar en weerbaar te blijven. De thema's werken, recreëren en ontmoeten staan hierbij centraal.

SAMEN MET DE STAD

In de afgelopen 8 maanden hebben we belangrijke ervaring opgedaan over de werking van steunpakketten. Zo hebben we gezamenlijke hulpmiddelen ontwikkeld hoe te handelen bij een onverwachte volgende crisissituatie. In korte tijd is veel werk verzet om tot een snelle uitwerking en uitvoering van de maatregelen te komen. Inwoners, verenigingen, instellingen en ondernemers zijn geïnformeerd via mailingen, Facebook-live sessies, social media en via de website. Ook is er een coronaloket geopend om vragen snel te kunnen beantwoorden. Na 1 jaar is het duidelijk dat veel ondernemingen en organisaties, mede door de steunpakketten, de 1e zeer onzekere periode op de been zijn gebleven. Er is goed gebruik gemaakt van de aangeboden maatregelen. Daarnaast hebben velen een enorme creativiteit laten zien om op een of andere manier hun 'business' door te kunnen laten gaan. Geen 'business as usual', maar corona-proof business. Kortom, de steun wordt gewaardeerd. Inmiddels zoeken we ook de samenwerking met gemeenten in de omgeving.

Corona zorgt dat we kritisch moeten kijken naar de inrichting van locaties waar mensen samenkomen. Denk aan winkelcentra en dan vooral aan de binnenstad van Breda en de woonboulevard. Maar ook de kleinere winkelcentra hebben pieken in drukte. Ook de recreatiegebieden zoals de bossen, en met name het Mastbos, zijn locaties waar mensen samenkomen en tijdens corona een risico kunnen vormen voor de gezondheid. Om risico's zoveel mogelijk te beperken is er een werkgroep in het leven geroepen (onder regie van de gemeente) die deze locaties in kaart heeft gebracht. Deze locaties zijn onderzocht. Het resultaat is een dynamisch plan wat we uitvoeren tijdens deze coronaperiode. Deze werkgroep bestaat uit de onderdelen leefomgeving, veiligheid, wijkzaken, verkeer, communicatie, handhaving en economie. De werkgroep komt wekelijks bij elkaar, en als het nodig is vaker. De gemeente heeft ESI (Event Safety Institute) gevraagd te adviseren over publieks- en vervoersstromen. Zij zijn onderdeel van de werkgroep. Ook externe partijen zoals ondernemersfondsen, ondernemersverenigingen en Staatsbosbeheer zijn direct betrokken bij de ontwikkeling van plannen en maken deel uit van de werkgroep. Maatregelen uit het plan passen we direct toe op straat.

Denk dan aan:

- Op locatie inrichten van wachtrijen;
- Het plaatsen van materieel zoals tekstkarren;
- Borden en belijning om bezoekers te sturen;
- Inzet van corona gastheer of gastvrouw;
- Verkeersregelaars op locatie.

Hiernaast denken we als gemeente mee met ondernemers en Staatsbosbeheer. Adviseren we hen over de inrichting van hun bedrijfspand of hun terrein, geven tips en trucs.

EFFECTEN PER BEGROTINGSPROGRAMMA

Naast de corona steunpakketten had corona natuurlijk veel effect op de onderdelen van de begroting. Deze lichten we kort en bondig toe. In de verschillende programma's staat meer toelichting.

Programma 1 Vitaal en Sociaal Breda

Zowel het coronavirus als de coronamaatregelen hebben veel impact gehad op de Bredase burgers. Veel kwamen in de problemen, door onder andere het verlies van werk, het verlies van dagritme, gevoelens van eenzaamheid en het uitblijven van zorg op de vertrouwde manier. We hebben hier meteen op gereageerd met maatregelen en nieuwe initiatieven.

Participatie

Ondanks corona bleef het motto, iedere burger doet ongewijzigd mee in de samenleving. Bredanaars die vanwege inactiviteit in de sector een beroep moesten doen op een sociale voorziening (Werkloosheidswet of bijstand), werden direct begeleid richting betaald werk in sectoren waar vraag is naar personeel.

- *Gevolgen voor de arbeidsmarkt*

Het kalenderjaar 2020 stond oorspronkelijk in het teken van oogsten. De coronacrisis zorgde voor een totale koerswijziging. Nadat we als ambitie hadden gesteld om een daling van het klantenbestand, werd de koers vanaf maart flink veranderd. In plaats van een daling steeg het klantenbestand van 4.290 (januari 2020) naar 4.422 (december 2020). Dit is een toename van maar 3,08 %. De voorspelling van de Bredase economische crisismonitor was in juni een grotere werkloosheidstoename. De beperkte stijging hebben we gerealiseerd met back-up van het landelijke steunpakket, de intensieve samenwerking met regionale stakeholders én onze doelgerichte inzet.

Voorbeelden hiervan zijn:

- Het werkgeversservicepunt Breda (WSP) realiseerde 649 plaatsingen. Hiervan is 63 % vanuit een bijstandssituatie bemiddeld (we blijven aandacht houden voor het zittend bestand) naar betaald werk. De andere 37% werd preventief – vanwege baanverlies door corona - bemiddeld naar betaald werk voordat een uitkeringsaanvraag (WW- of bijstandsuitkering) werd toegekend;
- In samenwerking met zorgpartners en Koninklijke Horeca Nederland zijn maar liefst 80 horeca medewerkers tijdelijk omgeschoold naar ondersteunende banen in de zorg. Dit leidde tot landelijke aandacht. De opgedane ervaringen zijn de basis om samen met zorg- en onderwijsinstellingen in het nieuwe kalenderjaar vanuit een gesloten ketenbenadering mensen uit het 'zittend bestand' al werkend om te scholen tot toekomstig professional;
- Een regionaal mobiliteitsteam is sinds mei operationeel. Het team heeft meer dan 3000 regionale werkgevers gesproken over personeelsvraagstukken en steunmaatregelen. Er was intensief contact met sectoren met stijgende werklozen om mensen te begeleiden en om te scholen naar betaald werk in sectoren met tekort aan personeel. 100 werkgevers zijn geholpen met personeelsvraagstukken waarbij collegiale in- en uitleen centraal stond.

- *Tijdelijke ondersteuning zelfstandig ondernemers (Tozo) 2020*

Eén van de onderdelen van het landelijke noodpakket is de Tozo-regeling. De Tozo is op 21 april 2020 gepubliceerd en biedt ondernemers ondersteuning in levensonderhoud en bedrijfskapitaal tot € 10.000.

Sindsdien is de Tozo regeling verlengd met Tozo 2 en Tozo 3. Vanaf Tozo 2 is de partnertoets ingevoerd, waardoor alleen de ondernemers zonder een verdienende partner in aanmerking komen voor de regeling. Door snel handelen en goede voorbereidingen zijn we deze periode in staat geweest om méér dan 3.200 ondernemers tijdig financieel te ondersteunen, waar nodig en mogelijk. Uit de hele organisatie werden voor Tozo 1 méér dan 100 collega's ingezet om deze bijzondere opdracht uit te voeren. Hierdoor kreeg elke ondernemer die het nodig had financiële ondersteuning. Voorafgaand aan elke verlenging op Tozo zijn de ondernemers proactief benaderd door het Tozo projectteam. Hierdoor werden alle verlengingen op tijd georganiseerd en de financiële ondersteuning tijdig betaald. Dit werd door de ondernemers erg gewaardeerd.

- *Broodnoodfonds*

BroodNood is een tijdelijk gemeentelijk noodplan voor Bredase inwoners die door acute geldproblemen door corona geen boodschappen konden kopen. In 2020 zijn er 263 betalingen verricht.

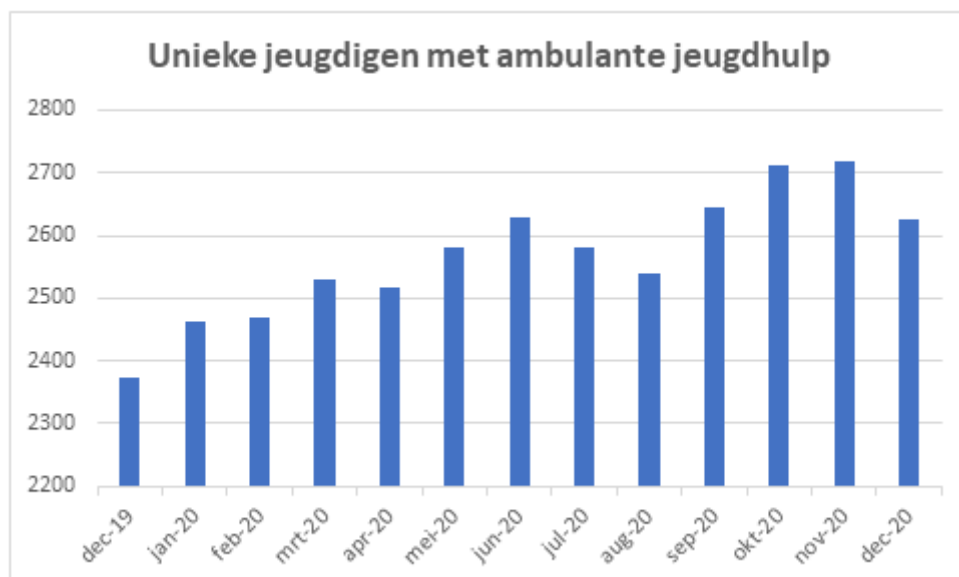
- Tegenprestatie**

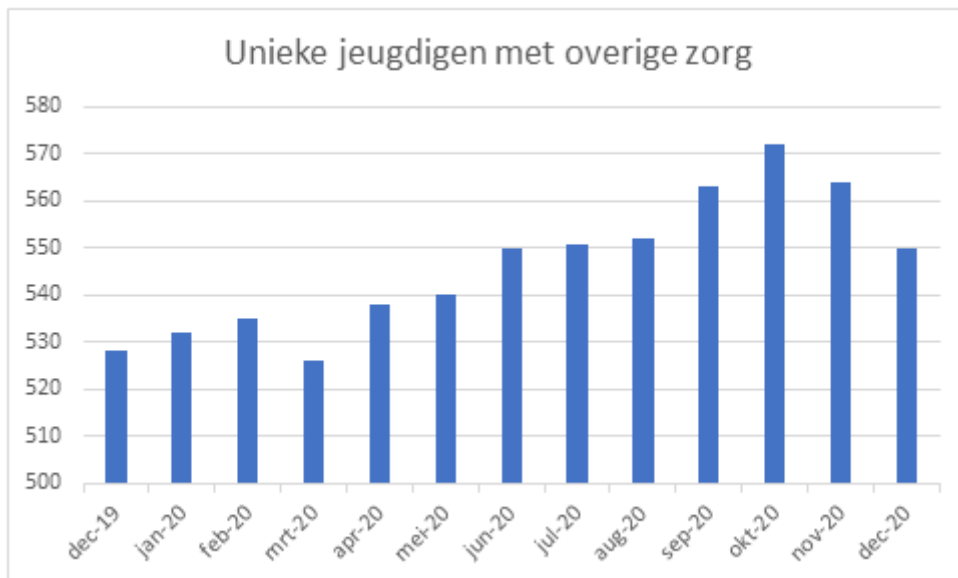
Helaas hebben wij vanwege de coronamaatregelen de werkzaamheden rondom de tegenprestatie moeten opschorten van 1 mei tot 1 oktober 2020. In deze periode hebben wij slechts beperkt mensen kunnen plaatsen op een tegenprestatieplek. Na 1 oktober zijn we op kleine schaal opnieuw gestart met de uitvoering. De bijeenkomsten voor de meest kwetsbare cliënten bij de Tientjesacademie zijn voorbereid. Door de gedeeltelijke en daarna volledige lockdown zijn die uiteindelijk niet doorgegaan.
- Jeugd**

Door de coronapandemie ging onze aandacht al meteen naar jeugd en hun gezinnen en continueren van onderwijs, jeugdhulp en (nood)opvang. Het was belangrijk om kwetsbare jeugdigen en hun gezinnen in beeld te houden en te blijven ondersteunen. Gedurende het jaar was dit een grote uitdaging. Maar samen met partners hielden we zicht op kwetsbare kinderen. De onderlinge samenwerking was goed. Toch belemmerde corona ons ook in de samenwerking met maatschappelijke partners. Samen leren en ontwikkelen werd beperkt door (beperkt) beschikbare communicatie- en ontmoetingsmogelijkheden.
- Jeugdhulp**

Het afgelopen jaar was het continueren van jeugdhulp een uitdaging. Het coronavirus vroeg om creativiteit en flexibiliteit van zorgaanbieders en hulpverleners. Zij zijn gestimuleerd om hulp zoveel mogelijk voort te zetten. Om te voorkomen dat onze gecontracteerde jeugdhulpaanbieders in de financiële problemen kwamen, is in 2020 de 'continuïteitsregeling Jeugd Regio Wet op het bevolkingsonderzoek rondom corona' en 'declaratieregeling meerkosten corona' opgesteld. Daarnaast maakte het Rijk met de Vereniging van Nederlandse Gemeente (VNG) afspraken over de doorbetaling van kosten uit het Landelijk Transitie Arrangement (LTA). Hiervoor stelde de VNG eveneens een regeling op ter compensatie van LTA-aanbieders die gemeenten financierden. De 3 genoemde regelingen zijn gericht op compensatie van omzetverlies en eventuele meerkosten bij aanbieders. Om zo de gewenste zorg te kunnen blijven geven die voldoet aan de richtlijnen van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).

We zagen ook een stijging in de reguliere zorgvraag tijdens corona. Het aantal jeugdigen met ambulante jeugdhulp liet begin 2020 een stijging zien, maar lijkt in de tweede helft van 2020 in mate te zijn gestabiliseerd. Ook het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van de overige vormen van zorg (waaronder onder andere verblijfszorg, gezinshuizen, pleegzorg, jeugdbeschermingsmaatregelen, JeugdzorgPlus) laat een vergelijkbaar beeld zien:

- *Onderwijs en kinderopvang*

In 2020 heeft Corona een flinke stempel gedrukt op de samenwerking en werkzaamheden van alle partners binnen onderwijs en kinderopvang. In de eerste plaats werd van de kinderopvangorganisaties en scholen gevraagd om kinderen van ouders in vitale beroepen op te vangen. Dat is gerealiseerd. De scholen en kinderopvang zijn gestart met noodopvang voor kinderen in kwetsbare situaties. Doordat de basis van de samenwerking goed is konden we samen het aantal kinderen dat we begeleiden naar de voorschool op peil te houden. We zijn tot een aanbod gekomen waarmee wij een grote groep kinderen bereiken in verschillende leeftijdsgroepen. De activiteiten voor ouders en kinderen zijn op elkaar afgestemd, zodat het ondersteunen van de ontwikkeling van kinderen (weliswaar in de thuissituatie) toch door kon gaan. Door beeldbellen, filmpjes maken en een overzicht van nuttige websites, zijn ouders geïnformeerd en er is thuisaanbod ontwikkeld.

- *Tijdelijke regeling tegemoetkoming vrijwilligersorganisatie jeugd*

We stelden de Tijdelijke Subsidieregeling tegemoetkoming vrijwilligersorganisaties Jeugd op om vrijwilligers te steunen. Vrijwilligersorganisaties konden tot eind februari 2021 ondersteuning vragen voor misgelopen inkomsten.

- *SummerVibes en WinterChills*

Afgelopen zomer vond de 1e editie van SummerVibes plaats om jongeren tijdens corona iets extra's te bieden. Een 6 weken durend programma voor de Bredase jeugd (6-17 jaar) die de zomervakantie, mede door de beperkingen door corona, vooral in eigen stad zou vieren. Ruim 7.000 kinderen maakten gebruik van het gevarieerde aanbod van zo'n 450 activiteiten. De activiteiten werden georganiseerd door Surplus welzijn, Grote Broer/Zus, Breda actief en Nieuwe Veste samen met vrijwilligers en organisaties uit de stad.

Door de zware coronagolf die Nederland trof in het najaar, waren de beperkende maatregelen nog intensiever. Het is de gemeente en de samenwerkende partners en vrijwilligers toch gelukt om WinterChills te organiseren. Een buitenprogramma en twee e-sport toernooien voor de Bredase jeugd tijdens de Kerstvakantie. Met een aanvullend programma voor kwetsbare jongeren. De partners boden ook buiten de schoolvakanties extra activiteiten aan voor jonge mensen om het gemis van school en ontmoeten te verlichten.

Maatschappelijke ondersteuning

Bij de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zien we dat de reguliere zorgvraag is gestegen tijdens corona. Voornamelijk op het terrein van de geestelijke gezondheidszorg (geestelijke gezondheidszorg gerelateerde problemen). We hebben in 2020 een forse stijging gezien aan kosten voor begeleiding aan jongeren (tussen 18 en 27 jaar). Dit komt omdat er veel meer jongeren door de coronacrisis zijn vastgelopen met hun studie, het structureren van de dag, zoeken zijn naar passend werk, vaker en meer drugs gebruiken en psychisch vastlopen. Terwijl aan de andere kant hun eigen netwerk minder kon worden ingezet. In de leeftijden van 18-20 jaar is zelfs een stijging van 68%. Voor de leeftijd 20-27 jaar is een stijging van 30%.

- *Zorg voor elkaar Breda*
Tijdens corona is het meldpunt van Zorg voor elkaar Breda het centrale punt voor vraag en aanbod van ondersteuning. Mensen die hulp nodig hebben met praktische zaken zoals met boodschappen of eenzaam zijn, kunnen zich bij Zorg voor elkaar Breda melden. Ook mensen die wat voor anderen willen doen. Zorg voor elkaar Breda was hierdoor veel in het nieuws.
- *Vrijwilligers*
In 2021 is de beleidsnotitie 'Vrijwilligers brengen Breda samen' opgesteld. In deze notitie spreken we van een accentverschuiving. De notitie vormt de basis voor een verdere doorontwikkeling in 2021 waarin we onder andere meer aandacht vragen voor de werving en waardering van vrijwilligers. Dit doen we samen met Breda Actief/MOOIWERK. In 2020 was daarnaast extra aandacht voor vrijwilligersorganisaties tijdens corona. Er zijn onder andere (digitale) voorlichtingsbijeenkomsten geweest over het vormgeven van activiteiten die coronaproof zijn. Ook het mantelzorgaanbod heeft door corona zoveel mogelijk digitaal doorgang gevonden, samen met het Steunpunt informele zorg Breda (StiB).
- *Kleinschalig collectief vervoer*
Voor het collectief vervoer waren januari en februari normale vervoersmaanden. Van maart tot en met augustus hebben vervoerders betaald gekregen voor de gereden ritten. En een tegemoetkoming (80% regeling) gehad voor het stilvallen van vervoer door corona. De regio West-Brabant (Gemeenschappelijke Regeling) heeft van september tot en met december hogere contractprijzen afgesproken met de vervoerders. Omdat de daling van vervoer zorgt voor hogere kosten per rit.

Maatschappelijke opvang

In 2020 is in het kader van corona en de nieuwe landelijke richtlijn voor opvang van dak- en thuislozen besloten om De Doorstroomvoorziening (DSV) tijdelijk te verplaatsen naar Riethil 12. Dit totdat de nieuwbouw van de DSV aan de Slingerweg klaar is. Naar verwachting zijn de bouwkundige aanpassingen aan de Slingerweg in maart 2021 gereed en kan dan de verhuizing gaan plaatsvinden. Daarnaast zijn er diverse andere maatregelen genomen voor de doelgroep dak- en thuislozen tijdens corona:

- Maatregelen binnen reguliere opvanglocaties om aan de RIVM-richtlijnen te voldoen;
- Een extra nachtopvang locatie om niet-rechthebbenden zoals MOE-landers (mensen uit Midden- en Oost-Europese landen) en mensen die geschorst zijn bij DSV, De Vliet en Gaarshof op te vangen;
- Een quarantainemogelijkheid voor dak- en thuislozen met corona;
- Een mobiel toilet dat 24/7 beschikbaar is;
- Extra toezicht en extra inzet straatteam, GGD en maatschappelijke partners (noodinloop en andere).

Sport

In 2020 hebben we binnen de maatregelen van corona, sport en bewegen mogelijk gemaakt in binnen- en buitensportaccommodaties. Voor leden maar ook niet-leden van sportverenigingen. Gebruik van de accommodaties in de zomerperiode hebben we gestimuleerd. Binnen de RIVM maatregelen hebben we door plaatselijk gemaakte regels maximaal bijgedragen aan een veilige omgeving om te kunnen sporten.

Ontmoeten in de wijken en dorpen

De eerste 2 maanden van het jaar verliepen volgens planning. Veel activiteiten en bijeenkomsten werden besproken en gepland. Toen kwam corona en werd het even stil. Er werden contacten gelegd en gekeken naar waar de behoefte zat. Al snel bleek dat er meer hulp beschikbaar was dan vraag. Snel mee schakelen op spontane initiatieven (onder andere muziek, hulp bij verzorgingstehuizen, locaties in openbare ruimte en coronaproof activiteiten door laten gaan) was daarbij dringend.

- Bijeenkomsten met wijk- en dorpsraden, wijk- en dorpsplatforms, Breda Begroot, wijk- en dorpscentra, projecten en activiteiten vanuit de wijkagenda's zijn gaandeweg het jaar steeds meer digitaal opgepakt. Dit om toch met elkaar in contact te blijven en voortgang te houden waar dit mogelijk was. In de zomermaanden en vroege najaar waren fysieke bijeenkomsten mogelijk en zijn doorgedaan. Mooi voorbeeld is het project Bavel2030. Dit wijkinstrument wilt via Breda Begroot haar dorpsvisie vernieuwen. In plaats van bewonersbijeenkomsten is via een digitale enquête in het dorp informatie opgehaald over wonen, jeugd, ouderen, veiligheid en ontmoeten bij ruim 1.000 respondenten.

- De geplande projecten en activiteiten uit de wijkagenda's zijn meestal uitgevoerd. Vooral initiatieven waarbij bewonersbetrokkenheid belangrijk was, bleek het niet fysiek bij elkaar kunnen komen doorslaggevend om (nu) nog niet aan de slag te gaan. Sommige initiatieven hebben enkel wat vertraging opgelopen. Deze lopen door in 2021 of worden dan opnieuw bekeken op haalbaarheid. Bijvoorbeeld Blind Wall in Haagpoort, activiteiten door Sterren van Morgen, aanpak arbeidsparticipatie en werkgroep Jeugd aanpak Heuvel zijn deels van start gegaan en zetten we door in 2021.
- Bij de wijk- en dorpsplatforms zijn ondanks corona nog ruim 144 subsidieaanvragen ingediend. Hiervan zijn 127 toegekend. Minder activiteiten konden doorgaan (ongeveer 40%). Sommige van deze aanvragen schuiven door naar 2021.
- De wijk en dorpscentra zijn belangrijke ontmoetingsplekken in de wijken en hebben het zwaar gehad. Continu schakelen wat wel en niet mocht voor verschillende activiteiten. En het organiseren van mogelijkheden binnen RIVM maatregelen. Gedeeltelijke openstelling en complete sluiting zorgden verder voor een moeilijke opgave voor een passende exploitatie. Zonder extra steunpakketten vanuit het Rijk en gemeente zouden meerdere wijk- en dorpscentra het financieel niet hebben kunnen redden. Het geeft voorlopig nog de nodige zorgen. Er is direct een communicatiestructuur opgezet om snel te kunnen schakelen op vragen en problemen.

Programma 2 Ondernemend Breda

Economie

Het jaar 2020 zou in het teken staan van de uitvoering van onze economische visie. Met als ambitie om de economie van Breda klaar te maken voor de toekomst. En om te bouwen aan Breda als internationale hotspot voor toegepaste technologie en creativiteit (TTC). Al na enkele maanden werd de economische werkelijkheid veranderd door de coronacrisis, die nog steeds een grote impact heeft op de economie. De focus in onze activiteiten hebben we verlegd naar knelpunten en ondersteuning van ondernemers. Er is veel energie gestoken in de economische en culturele maatregelen in de steunpakketten 1 en 2. De centrale ambitie en koers uit de economische visie hebben we daarbij zoveel mogelijk verbonden aan de crisisaanpak. De sterke punten van de Bredase economie hebben ook in de nieuwe omstandigheden grote waarde om de lokale economie veerkrachtig en weerbaar te houden.

De veerkracht van ondernemers, werknemers en werkzoekenden is in 2020 flink op de proef gesteld. Vanaf de 1e lockdown zijn we met steunmaatregelen, dienstverlening en creatieve oplossingen erin geslaagd om negatieve effecten te matigen en de lokale economie -met alle beperkingen- draaiend te houden. We hebben de ontwikkelingen gevolgd en zijn goed in contact gebleven met ondernemers. Met de economische crisismonitor van Breda gaven we, zo goed als mogelijk, een beeld van wat de coronacrisis op economisch gebied voor Breda zou gaan betekenen. Dit hebben we aangevuld met actuele beelden uit effectenmetingen bij Bredase ondernemers. Het heeft ons geholpen om te beoordelen of we de goede dingen deden in de ondersteuning van ondernemers. In combinatie met de omvangrijke ondersteuningspakketten van het rijk en de creativiteit en veerkracht van Bredase ondernemers, hebben we bereikt dat er in 2020 geen grote gaten zijn gevallen in de lokale economie en werkgelegenheid. Dit neemt niet weg dat de situatie voor veel ondernemers en werkenden zorgelijk is. De weg naar herstel hebben we nog beperkt samen kunnen inzetten vanwege de nieuwe lockdown vanaf eind december.

Studentenintroductie

In 2020 gaat de introductie anders vanwege corona. Om nieuwe eerstejaarsstudenten welkom te heten ontwikkelden we een app. Hiermee ontvingen studenten informatie over (binnen)stad, cultuur, sport en evenementen. En gerichte uitnodigingen voor kennismakingen in de stad.

Cultuur

Begin 2020 hebben we een vliegende start gemaakt met de uitvoering van de nieuwe cultuurvisie In verband met Cultuur en de bijbehorende uitvoeringsprogramma's. Half maart 2020 kwam dit tot stilstand. Lege theaterzalen, geannuleerde voorstellingen en afgelaste exposities. De normaal zo levendige Bredase cultuursector lag plots noodgedwongen stil. Een harde klap voor alle betrokkenen. Zowel professionele als amateurkunstorganisaties worstelen met vragen en onzekerheid. En het echte einde is nog niet in zicht. Er is veel energie gestoken in de economische en culturele maatregelen in de steunpakketten 1 en 2.

In de loop van 2020 werd duidelijk dat de gevolgen nog veel langer voelbaar blijven. Daarom is in oktober 2020 samen met de lokale culturele partners geïnventariseerd welke maatregelen en acties nodig zijn voor een sterk cultureel veld na de coronacrisis. Deze inventarisatie leidde tot een gezamenlijke culturele agenda voor 2021 (ook wel Deltaplan genoemd). Het doel is een wend- en weerbare Bredase culturele sector in 2021 en verder.

De 'anderhalve meter samenleving' heeft de stad gedwongen om de ruimte anders te benutten. Mede door corona is er veel aandacht geweest voor kunst en cultuur in de publieke ruimte. Naast beheer en behoud van kunstwerken in de openbare ruimte, richtte dit zich ook op meer cultuuractiviteiten in de openbare ruimte.

Evenementen

Helaas hadden we te maken met het onvermijdelijke afgelasten van diverse evenementen in de stad. Bijvoorbeeld het Breda Jazz festival en de Vuelta. De Vuelta zou in 2020 Breda plaatsvinden. Dat ging niet door en daarmee ook de samenhangende activiteiten die aandacht zouden geven aan de historische band met Spanje. De Nassaudag, Open Monumentendag en de Singelloop hebben niet op de gebruikelijke manier plaatsgevonden.

Als alternatief voor de Open Monumentendag is een app ontwikkeld, waardoor in spelvorm bezoekers gespreid over een langere periode de monumenten kunnen bezoeken. Voor de Nassaudag is het geld besteed aan het verbeteren van de website. De nieuwe website zal onder andere mogelijkheden bieden om de Nassaudag 2021 anders vorm te geven, mocht de coronacrisis aanhouden. De Singelloop kon iedereen op een eigen plek in Breda lopen met een app.

Regionale samenwerking

Tijdens de Baronie burgemeestersbijeenkomst op 10 juni 2020 is afgesproken om een opdracht tot verkenning van de Baroniesamenwerking te formuleren. Onder andere door corona heeft het 1e uitgelijnde proces vertraging opgelopen. In december 2020 heeft de heer Yves de Boer de opdracht als verkenner aangenomen. De burgemeester van Altena, Egbert Lichtenberg, was bereid om het bestuurlijk opdrachtgeverschap op zich te nemen. Met vertraging is er gestart met de verkenning.

Internationale samenwerking

Door corona waren de activiteiten een stuk minder dan verwacht. Internationale beurzen en congressen zijn vervallen. Het Rijk heeft handelsmissies (bezoeken met als doel handelsrelaties tussen 2 landen) stopgezet. Breda heeft wel haar netwerk goed onderhouden, met name digitaal. We hebben onderzoek laten doen naar regio's in Europa die aansluiten bij het economische profiel van onze stad. Er is ook gewerkt aan een strategie internationalisering (proces om over steeds grotere afstanden samen te werken).

Public affairs

Door de ingrijpende gevolgen van corona kwam in 2020 de lobbyinzet richting de provincie en Rijk in een stroomversnelling. Soms alleen en soms uit noodzaak samen met lobbypartners. Onderwerpen waarop lobby plaatsvond waren onder meer:

- Mobiliteit (grensoverschrijdende);
- Kunst en cultuur;
- Veiligheid (ondermijnende criminaliteit);
- Kwetsbare wijken aanpak;
- Stedelijke transformatie;
- Energietransitie;
- Gemeentefonds (VNG en G40 Stedennetwerk);
- Wet Maatschappelijke Ondersteuning;
- Jeugd.

Veel fysieke lobbyactiviteiten zoals bestuurlijke werkbezoeken en ontmoetingen konden niet doorgaan door de coronamaatregelen. Ze werden geannuleerd, verplaatst naar een later moment of op een andere manier georganiseerd.

Programma 3 Duurzaam Wonen in Breda

Parkeren

De impact van de coronamaatregelen op de dienstverlening en de inkomsten van het parkeerbedrijf was groot. Voor de exploitatie van garages, fietsenstallingen en het fietsdepot waren de RIVM richtlijnen leidend. Aangepaste openingstijden en gedeeltelijke sluiting van locaties waren het gevolg. Hierdoor zijn dus niet alle doelstellingen gehaald.

Ruimtelijke ordening

- Er is gestart met het opstellen van een paraplu bestemmingsplan (bestemmingsplan voor de hele gemeente) evenementen. Vanwege prioritering voor corona is het concept-ontwerp nog niet klaar;

- Door corona is het hoger beroep tegen de bouw van de moskee aan Vlaanderenstraat 1 bij de Raad van State pas vlak voor kerst 2020 behandeld. De uitspraak was in maart 2021. In 2021 is pas de financiële afwikkeling rondom het project.

Mobiliteit

Arriva Brabant zag in 2020 door corona geen ruimte voor verbetermaatregelen en moest zelfs het openbaar vervoer voorzieningenniveau iets inkrimpen.

Waterrecreatie

Waterrecreatie heeft door corona een enorme ontwikkeling gekend. Door de beperkte mogelijkheid om buiten Nederland op vakantie te gaan, is de interesse in waterrecreatie in en rond de stad toegenomen. En leverden de beperkingen door het organiseren en naleven van coronamaatregelen meer inspanning en inzet op. Met name voor de zwemplassen de Galderse Meren en de Asterplas zijn in het recreatieseizoen (1 april tot en met 30 september) maatregelen genomen. Dit om recreatie coronaproof in goede banen te kunnen leiden. Aangepaste borden, afzettingen en hekwerken, intensievere inzet van gastheren en gastvrouwen, extra schoonmaakwerk en extra toiletten hebben bijgedragen aan de financiële overschrijding. Door stadsbrede communicatie zijn de bewoners goed ingelicht over deze maatregelen.

Programma 4 Basis op orde in Breda

Openbare ruimte en accommodaties

Het belang en de waardering van de openbare ruimte kwam sterker naar voren dan ooit tevoren. In de perioden dat mensen veel thuis waren werd volop genoten van de openbare ruimte om veilig te ontmoeten, spelen, sporten en recreëren. De openbare ruimte is intensiever en anders gebruikt, ook door gedwongen sluiting van (sport)accommodaties. Er was dus een grotere inspanning nodig om de openbare ruimte schoon te houden. Bijvoorbeeld op het gebied van zwerfafval. Om de openbare ruimte aan te passen aan de behoefte van de stad, zijn er samen met partners aanpassingen gedaan voor het gebruik hiervan. Terrassen kregen onder andere meer ruimte en de stad werd ingericht op de 1,5 meter regel. En de huurders/gebruikers van de accommodaties zijn tijdens de gedwongen sluiting financieel gecompenseerd.

Wel zijn door de effecten van corona een aantal projecten met bewoners uitgesteld of op een andere manier uitgevoerd. Hierbij gaat het voornamelijk om de participatieprojecten gericht op klimaatadaptatie. Zo zijn projecten van Groene buurtjes aangepast op de 1,5 meter regel of niet doorgegaan. Daarnaast heeft ook het project Groene Bedrijventerreinen vertraging vanwege corona.

Veiligheid

Ook in het domein veiligheid is 2020 niet geworden wat bij aanvang werd verwacht. De pandemie met het COVID-19 virus en de maatregelen ter beperking daarvan hebben een enorme impact gehad op de samenleving en dus ook voor de veiligheid en leefbaarheid. Winkels en horeca moesten sluiten, evenementen en voetbalwedstrijden gingen niet door, scholen dicht, het verenigingsleven kwam tot stilstand en zelfs samen buiten op straat werd beperkt. De crisisorganisatie moest zowel lokaal als regionaal overuren draaien om de crisissen het hoofd te bieden. Nieuwe veiligheidsrisico's dienden zich aan. Zoals de kansen voor de ondermijnende criminaliteit voortkomende uit de economische crisis, polarisatie tussen voor- en tegenstanders van de corona-maatregelen, een toename van door burgers ervaren overlast van jongeren die nergens hun energie kwijt konden en bovenal cybercriminaliteit als het nieuwe verdienmodel.

Door corona is het takenpakket van de boa's sterk veranderd. Onverwacht werden we geconfronteerd met een andere opdracht dan normaal. Namelijk het handhaven van gezondheidsregels. Sommige taken, zoals evenemententoezicht, taxitoezicht en sluitingstijden horeca zijn vervallen, maar daar tegenover staat dat er veel inzet is gevraagd om de noodverordening/tijdelijke coronawet te handhaven. Handhaving vond in dat kader vooral plaats op groeps grootte, detailhandel, horeca en mondkapjes. Dit heeft er voor gezorgd dat de druk hoog was en er minder aandacht is geweest voor zaken als loslopende honden of afvalcontroles. Dit wil niet zeggen dat dit niet gebeurd is, maar hier zijn minder uren aan besteed. Om de reguliere taken toch zoveel mogelijk doorgang te laten vinden is er creatief met de inzet van personeel omgegaan en tevens is gebruik gemaakt van stagiaires om bepaalde laagdrempelige werkzaamheden te doen. We hebben dus minder aan onze doelen uit de begroting gewerkt, maar realiseerden toch veel acties van het meerjarenprogramma.

Overlastmeldingen

Vanaf het moment dat er coronamaatregelen werden getroffen is het aantal overlastmeldingen sterk gestegen. Met name de meldingen jeugdoverlast en 'overige' geluidshinder zijn gestegen. De stijging van het aantal meldingen jeugdoverlast is terug te voeren op het feit dat meldingen van groepsvorming door jongeren (en daarmee mogelijke overtreding van de coronaregels)

in de politiestructuren zijn weggeschreven als meldingen jeugdoverlast. Het feit dat inwoners sinds maart vorig jaar veel meer thuis zijn (ook overdag) heeft geleid tot meer overlast en overlastmeldingen.

Vuurwerkverbod

Het landelijk ingesteld vuurwerkverbod voor de jaarwisseling 2020-2021 had een grote impact. Door het verbod kon aan het door de gemeenteraad aangenomen amendement 'ambitieuze vuurwerkbeleid voor Breda' en aan de motie 'wij de kaders, de bewoners de locaties' geen vervolg worden gegeven. Uit een flitspeiling gehouden in de eerste week van 2021 liet een groot deel van de Bredanaars weten dat zij zich veilig hebben gevoeld en minder overlast hebben ervaren tijdens de afgelopen jaarwisseling. Daarnaast zijn, als gevolg van een integrale aanpak, excessen zoals tijdens de jaarwisseling 2019/2020 uitgebleven.

Afvalservice

De inzameling van afval ging ondanks corona gewoon door, het was extra druk in de milieustraat :

- Omdat veel mensen thuis werkten en thuis waren is huishoudelijk afval in 2020 toegenomen. Per inwoner is het restafval gestegen van 111 naar 146 kilo per jaar;
- Er werd meer geklust en opgeruimd. De aangeboden hoeveelheid grof vuil was een stuk hoger dan normaal;
- De opbrengsten uit textiel zijn door een ingestorte markt fors gedaald;
- Er was minder omzet bij bedrijfsklanten van afvalservice, zoals bijvoorbeeld de horeca tijdens de lockdown.

Dienstverlening

De dienstverlening aan inwoners ging zoveel mogelijk door met aanpassingen. Ons doel hebben we grotendeels gerealiseerd. Ondanks corona konden wij de baliedienstverlening voor bezoekers en medewerkers veilig door laten gaan. Door corona hebben we enkele zaken niet kunnen afronden, zoals een onderzoek naar de inzet van intelligente software voor gestandaardiseerde processen en het meten van klanttevredenheid. In 2021 gaan we hiermee verder aan de slag.

Programma 5 Organisatie en financiën van Breda

Corona had een grote impact op de werknemers en het werk. De organisatie liet zich van haar meest flexibele kant zien en bleek enorm flexibel:

- We volgden de RIVM adviezen en informeerden alle werknemers;
- Regelmatig verspreiden we nieuwsberichten en videoboodschappen over de impact, adviezen, werk en sociaal leven;
- Thuiswerken werd de norm. Op locatie werken alleen als dat voor het werk nodig is. Werknemers die in een sociaal isolement dreigden te komen kregen speciale aandacht;
- Werknemers kregen faciliteiten zoals monitors, bureaus en stoelen voor de thuiswerkplekken;
- Medewerkers willen 40% van het werk vanuit huis blijven doen. Het herhuisvestingsplan van het stadskantoor is bijgesteld en voeren we uit in 2021;
- De voorgenomen activiteiten voor leren en ontwikkelen gingen grotendeels digitaal door;
- De digitale vaardigheid van werknemers nam enorm toe. In snel tempo werden veel medewerkers goed in het gebruik van nieuwe digitale applicaties;
- Medewerkers die actief waren op beleidsterreinen die minder belangrijk werden door corona, gingen (tijdelijk) aan de slag op afdelingen waar de capaciteit onder druk stond. Voorbeelden hiervan zijn:
  - Uit alle delen van de organisatie hielpen werknemers met beoordelen van aanvragen voor tijdelijke inkomensondersteuning voor ondernemers (Tozo). Zo kregen ondernemers snel duidelijkheid en financiële zekerheid;
  - Andere medewerkers hielpen in het Amphia Ziekenhuis met de ondersteuning.
- Medewerkers werden binnen hun beleidsterrein anders ingezet. Voorbeelden hiervan zijn:
  - Het takenpakket van handhaving veranderde sterk. Sommige taken zijn vervallen (evenementtoezicht, taxi toezicht, sluitingstijden horeca), maar daar tegenover staat dat er veel inzet is gevraagd om de noodverordening/tijdelijke corona wet te handhaven;
  - Om de reguliere taken toch zoveel mogelijk door te laten gaan is er creatief met de inzet van personeel omgegaan. Zo zijn de toezichthouders die normaal ingezet worden op de scanauto, ingezet om extra toezicht te houden. De scanauto is vervolgens bemand door mensen met een (Tozo) uitkering.

Inmiddels zijn we een jaar verder en zorgen we - al thuiswerkend - voor de dienstverlening die Bredanaars van ons verwachten. Een prestatie van formaat, want niemand had durven voorspellen dat we in deze situatie terecht zouden komen.

FINANCIËN

Corona had een forse impact op onze uitgaven en inkomsten. Zaken waar we geen invloed op hadden zoals lagere inkomsten op het gebied van parkeren, toeristenbelasting en stijgende kosten voor maatschappelijke opvang. Maar ook lagere kosten door het niet doorgaan van evenementen. Daarnaast hebben we door onze steunpakketten bewust meer uitgaven gedaan voor bijvoorbeeld de inzet van businesscoaches en Summervibes. Huurders van accommodaties kregen compensatie voor de periode van gedwongen sluiting. Daarnaast hebben we regelingen voor het Rijk uitgevoerd, zoals de Tozo.

Voor veel van onze uitgaven of derving aan inkomsten zijn we gecompenseerd door het Rijk. De financiële gevolgen lichten we verder toe in het overzicht. Als eerste de algemene financiële effecten en ontvangen compensatie vanuit het rijk. Daarna de besteding van de middelen van onze lokale steunpakketten.

Gevolgen corona

Corona heeft op diverse beleidsterreinen invloed gehad op onze financiën. In het overzicht staan de gevolgen en op welke beleidsterreinen er compensatie is ontvangen vanuit het rijk, en hoe hoog die was.

Bedragen x € 1 miljoen

Thema	Onderwerp	Resultaat	Dekking bijdrage Rijk	Resultaat na compensatie
1.1 Opgroeien	Cluster Jeugd; inhaalzorg (meerkostenregeling)	-0,22	0,33	0,10
1.1 Opgroeien	Leerlingenvervoer, lagere uitnutting door vervallen ritten	0,10	0,00	0,10
1.1 Opgroeien	Noodopvang kinderen van ouders met cruciaal beroep en vergoeden eigen bijdrage ouders	-0,04	0,29	0,25
1.1 Opgroeien	Vrijwilligersorganisaties Jeugd; zoals scouting en speeltuinen (overheveling naar 2021)	0,00	0,08	0,08
1.1 Opgroeien	Regionale aanpak laaggeletterdheid, onderuitnutting	0,10	0,00	0,10
1.2 Betrokken zijn	Compensatie inkomstenderving eigen bijdrage Wmo	-0,23	0,23	0,00
1.2 Betrokken zijn	Wmo 2015- begeleiding/beschermd wonen; inhaalzorg (meerkostenregeling)	-0,38	0,44	0,06
1.2 Betrokken zijn	Deeltaxi, onderuitnutting	-0,25	0,00	-0,25
1.3 Thuis	Meerkosten maatschappelijke opvang	-0,32	1,59	1,27
1.3 Thuis	Meerkosten vrouwenopvang	-0,06	0,25	0,19
1.4 Leren, ontwikkelen en werken	Tozo	-23,44	23,44	0,00
1.4 Leren, ontwikkelen en werken	Gederfde inkomsten en extra kosten Atea	-1,29	1,77	0,48
1.5 Leven	Sportevenementen en lokaal gezondheidbeleid, onderuitnutting	0,10	0,00	0,10
1.6 Ontmoeten	Wijkplatforms, Breda Begroot, Kwetbare wijken lagere uitgaven	0,39	0,00	0,39
1.6 Ontmoeten	Subsidies wijk- en dorpshuizen	-0,25	0,19	-0,07
2.1 Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	Temporiseren activiteiten economische visie	0,40	0,00	0,40
2.1 Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	Minder evenementen	0,50	0,00	0,50
2.1 Thema Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	Project instroom nieuwkomers in de zorg moest door zorgpartners on hold worden gezet	0,10	0,00	0,10
2.4 Dynamische stad	Cultuur	-0,30	1,00	0,70

2.4	Dynamische stad	Cultureel erfgoed (o.a. minder subsidies, educatie en vertraging inventarisatie opdrachten)	0,09	0,00	0,09
2.4	Verbindend bestuur	Minder activiteiten public affairs	0,20	0,00	0,20
3.4	Bereikbaar Breda	Inkomstenderving parkeren	-4,60	1,81	-2,79
3.4	Bereikbaar Breda	Lagere lasten parkeren, zoals schoonmaak door lage bezetting	0,70	0,00	0,70
3.5	Breda is een duurzame en bestendige stad	Inkomstenderving boerderij Wolfslaar (incl. lagere kosten)	-0,10	0,00	-0,10
3.5	Breda is een duurzame en bestendige stad	Inzet crowdmanagement en schoonmaak Galderse Meren en Asterdplas	-0,40	0,00	-0,40
4.1	Veilig Breda	Extra toezicht- en handhavingskosten (daarnaast herprioritering)	-0,51	0,51	0,00
4.1	Veilig Breda	Inkomstenderving kermissen	-0,29	0,24	-0,06
4.2	Dienstverlening	Extra kosten verkiezingen 2021 (bedrag is doorgeschoven naar 2021)	0,00	0,28	0,28
4.3	Beheer van de openbare ruimte	Extra dotatie voorziening dubieuze debiteuren afvalservice	-0,10	0,00	-0,10
4.3	Beheer van de openbare ruimte	Hogere kosten afvalverwerking en lagere inkomsten inzameling textiel	-0,50	0,00	-0,50
4.3	Beheer van de openbare ruimte	Extra kosten en lagere inkomsten openbare ruimte	-0,16	0,00	-0,16
4.4	Beheer van het gemeentelijk vastgoed	Huurcompensatie gedurende gedwongen sluiting	-1,98	0,73	-1,26
5.1	Een toekomstbestendige organisatie	Hogere lasten zoals ICT en schoonmaak, daling opbrengsten catering	-0,50	0,00	-0,50
5.1	Een toekomstbestendige organisatie	Uitvoeringskosten TOZO	-1,04	3,15	2,11
5.2	Solide financiën	Inkomstenderving toeristenbelasting	-0,60	0,23	-0,37
5.2	Solide financiën	Uitstel opschalingskorting	0,00	0,71	0,71
Totaal			-34,89	37,25	2,36

Toelichting effecten

Het totale effect van corona op de gemeentelijke financiën is € 34,89 miljoen negatief. Dit effect is opgebouwd uit de volgende onderdelen en is exclusief de aanvullende uitgaven die zijn gedaan in het kader van de lokale steunpakketten:

1. Beleidsterreinen waar we meer kosten hebben gemaakt zijn onder andere:
  - De uitvoering van de Tozo;
  - Het binnen de RIVM richtlijnen uitvoeren van de Jeugdwet;
  - De Wmo door de zorgaanbieder;
  - Crowdmanagement bij de Galderse Meren.

2. Beleidsterreinen waar we minder kosten hebben gemaakt zijn onder andere:
  - Het leerlingenvervoer en de deeltaxi doordat er minder ritten hebben plaatsgevonden;
  - De budgetten voor de subsidiëring van evenementen die niet doorgingen;
  - Lagere schoonmaakkosten van de parkeergarages door sluiting.

3. Beleidsterreinen waar we minder inkomsten hebben ontvangen zijn onder andere:
  - Afvalservice door tijdelijke opzeggingen van contracten van onder andere horeca vanwege de lockdown;
  - Parkeerinkomsten door minder bezoekers in het centrum;

- Toeristenbelasting door minder bezoekers en overnachtingen in de stad;
- Huurinkomsten van de (sport)accommodaties tijdens de gedwongen sluiting.

De totale compensatie vanuit het Rijk was € 37,25 miljoen en is bijna gelijk aan de financiële effecten. Voor een aantal onderwerpen volgen de kosten pas in 2021. De beschikbare budgetten voor deze kosten hevelen we over naar 2021.

Bijdrage Rijk

Uit het overzicht blijkt dat er € 37,25 miljoen voor het jaar 2020 ontvangen is vanuit het Rijk voor de compensatie van de corona effecten. Dit bestaat voor € 10,35 miljoen uit aanvullende uitkeringen via de gemeentefondsuitkering. En voor € 27,23 miljoen uit de uitkeringen Tozo en voor (sport)accommodaties. Daarnaast zijn er bij de decembercirculaire voor het jaar 2020 de volgende bedragen ontvangen. In lijn met de besluitvorming omtrent de decembercirculaire 2020 hevelen we deze middelen over naar 2021.

Bedrag x € 1.000.000

Onderwerp	Bedrag
Crisisdienstverlening	0,48
Aanvullend pakket re-integratiekosten	0,41
Gemeentelijke schuldenbeleid	0,19
Bijzondere bijstand	0,06
Compensatie quarantainekosten	0,04
Totaal	1,18

Daarnaast is er landelijk € 250 miljoen beschikbaar gesteld voor aanvullende compensatie mede-overheden vanwege inkomstenderving 2020. De verdeling van dit bedrag wordt bepaald op basis van de vastgestelde jaarrekeningcijfers 2020. Deze bijdrage mag, in lijn met de uitspraak van de commissie Besluit Begroting en Verantwoording, pas in 2021 worden verwerkt.

Totaal bedraagt de steun vanuit het Rijk voor 2020 voorlopig € 34,43 miljoen. Hier komt het aandeel van Breda in de compensatie voor de inkomstenderving nog bij. Dit is € 250 miljoen landelijk.

Lokale steunpakketten corona

Maatregel steunpakket	Begroot	Werkelijk	Dekking bijdrage rijk	Dekking exploitatie	Uit post onvoorzien	Uit algemene reserve
Korte termijn						
Business coach / MKB advies	100.000	50.231	0	0	50.231	0
Broodnood	50.000	44.982	0	0	44.982	0
Middellange termijn						
Summervibes	300.000	141.808	0	0	0	141.808
Meerkosten subsidiepartners	150.000	98.000	0	0	0	98.000
Reservering extra inzet en werkzaamheden Participatie	600.000	0	0	0	0	0
Ondersteuningsmiddelen sport	250.000	196.500	0	0	0	196.500
Buurtcentra beschikbaar te stellen	500.000	253.736	188.580	0	0	65.156
Businesscoaches en uitbreiding financiële vouchers	75.000	37.673	0	0	0	37.673
Uitbreiding ondersteuningsmaatregelen economie	350.000	143.206	0	0	0	143.206
Versterken en bespoedigen economisch herstel	200.000	190.875	0	0	0	190.875
Ondersteuningsmiddelen amateurkunst	22.000	16.625	22.000	-5.375	0	0

Ondersteuningsmiddelen cultuur	300.000	284.116	983.169	-699.053	0	0
Leges en precario evenementen	22.500	48.000	0	0	0	48.000
Markt- / reclamegelden voor marktlieden	43.440	9.000	0	0	0	9.000
Precario voor terrassen	212.400	115.000	0	0	0	115.000
Openen tweede milieustation Slingerweg	300.000	136.281	0	0	0	136.281
Tijdelijk stopzetten gemeentelijke afvalcontracten	504.000	114.220	0	0	0	114.220
Huurcompensatie gedurende gedwongen sluiting	2.500.000	1.485.325	725.080	0	0	760.245
Extra werkzaamheden verantwoording en administratief	500.000	221.094	0	0	0	221.094
Lange termijn (deel 2020)						
Huurcompensatie (4e kwartaal 2020)	500.000	499.055	0	499.055	0	0
Totaal	7.479.340	4.085.726	1.918.829	-205.373	95.213	2.277.057

Uit het overzicht blijkt dat er in 2020 voor de diverse lokale steunpakketten ongeveer € 7,5 miljoen beschikbaar is gesteld. Hiervan is ruim € 4 miljoen uitgegeven. Op een aantal onderwerpen was niet het volledige bedrag nodig. Dat waren met name:

- Extra inzet werkzaamheden participatie: de extra kosten zijn opgevangen binnen de reguliere budgetten die beschikbaar waren in de begroting 2020 voor participatie. Aanvullende middelen waren niet nodig;
- Tijdelijk stopzetten gemeentelijke afvalcontracten: er zijn minder contracten en voor een kortere periode dan is opgenomen in het steunpakket (tijdelijk) stopgezet;
- Huurcompensatie tijdens gedwongen sluiting: in het steunpakket was uitgegaan van een langere periode van gedwongen sluiting dan uiteindelijk werkelijkheid is geworden. Daarom waren niet alle middelen nodig;
- Extra werk verantwoording en administratief: een deel van de kosten voor de controle wordt gemaakt in 2021. Om dit te dekken in 2021 is een voorstel tot budgetoverheveling opgenomen.

Uiteindelijk is voor het dekken van de kosten van ongeveer € 2,3 miljoen een beroep gedaan op de algemene reserve. De overige kosten zijn gedekt door ontvangen compensatie vanuit het Rijk voor buurtcentra, cultuur, huur accommodaties en door de post onvoorzien. Het overgebleven beschikbare bedrag zal volgens afspraak niet uit de algemene reserve onttrokken worden.

Vitaal en sociaal

Jaarstukken|2020

Vitaal en sociaal

VITAAL EN SOCIAAL BREDA

TERUGBLIK OP ONZE AMBITIE

Sinds maart 2020 houdt corona de wereld in haar greep. In maart werd onze stad hard getroffen door sluiten van horeca, musea, bioscopen, etcetera. Het bourgondisch leven kwam in één dag tot stilstand. Inmiddels een jaar verder, zorgen we al thuiswerkend voor dienstverlening die Bredanaars verwachten. Een prestatie van formaat, want niemand had deze situatie durven voorspellen.

Trots! Dat is ook het gevoel waarmee we terugkijken op 2020. De lockdown trof Bredase burgers en ondernemers hard. Dit had een enorme impact op de ambtelijke organisatie. Het ambtelijk apparaat bleek opgewassen tegen de grote vraag om ondersteuning vanuit de stad. Ambtenaren op beleidsterreinen die door corona even minder relevant waren, werkten (tijdelijk) op afdelingen waar de capaciteit onder druk stond. Actie en adaptiefgericht werken stond centraal! De crisis bewees dat we onze slogan eer aan doen: Breda brengt het samen. Ondanks alle ellende, kijken we daarom trots terug op de resultaten. We maken nog steeds écht verschil met ondersteuning op diverse beleidsterreinen.

Ondanks de crisis bleef ons credo hetzelfde: iedere burger doet mee in de samenleving. Bredanaars die door inactiviteit in de sector een beroep deden op sociale voorzieningen (WW of bijstand), kregen direct begeleiding naar betaald werk in kraptesectoren. Werkend Leren kreeg een positieve spin-off. Samen met opleiders werd er functioneel (om)geschoold naar kraptesectoren zorg, logistiek en groen. Uiteraard opende dit ook deuren voor mensen uit het zittend bestand. De instroom werd laagdrempelig omdat werken en leren centraal staan. Hier gaan we in 2021 intensiever op voortborduren.

Het virus en de maatregelen hadden veel impact op Bredase burgers. Velen kwamen in de problemen. Bijvoorbeeld door verlies van werk, verlies van dagritme, eenzaamheid en uitblijven van vertrouwde zorg. We reageerden direct met maatregelen en nieuwe initiatieven. Desondanks zien we juist bij Jeugdhulp en Maatschappelijke Ondersteuning dat ook de reguliere zorgvraag steeg in coronatijd. Dat gebeurde vooral in de geestelijke gezondheidszorg (ggz gerelateerde problematiek). Bij de volgende thema's zien we de zichtbare corona effecten.

Thema Opgroeien

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

In juli 2020 stelde de gemeenteraad het beleidsplan vast: Samen voor onze toekomst. Dit kwam tot stand samen met jeugdigen zelf en professionals uit het jeugdveld. Goede basisvoorzieningen en ondersteuning aan kinderen en opvoeders staan centraal. Met de achterliggende gedachte:

- Zoveel mogelijk opvoeders ondersteunen;
- Problemen voor zijn;
- Zware zorg voorkomen of terugdringen;
- Kosten besparen.

Jeugdhulp komt in beeld als het even niet lukt, ondanks die basisvoorzieningen. Samen met kinderen en opvoeders werken we aan weer een zo normaal mogelijke situatie. Bij herstel van het gewone leven is jeugdbeleid alleen niet genoeg. Heel belangrijk zijn samenhang en verbinding met andere disciplines, zoals cultuur, sport, Wmo, Participatie, armoedebeleid of onderwijs.

In 2020 begonnen we met de uitvoering van het beleidsplan. Door de coronapandemie ging onze aandacht al meteen naar jeugd en hun gezinnen en continueren van onderwijs, jeugdhulp en (nood)opvang. Het was belangrijk om kwetsbare jeugdigen en hun gezinnen in beeld te houden, ze te blijven ondersteunen. Gedurende het jaar was dit een grote uitdaging. Maar samen met partners hielden we zicht op kwetsbare kinderen. De onderlinge samenwerking was goed. Toch belemmerde corona ons ook in de samenwerking met maatschappelijke partners. Samen leren en ontwikkelen werd beperkt door (beperkt) beschikbare communicatie- en ontmoetingsmogelijkheden.

We stelden de Tijdelijke Subsidieregeling tegemoetkoming vrijwilligersorganisaties Jeugd COVID-19 op, om vrijwilligers te steunen. Vrijwilligersorganisaties konden tot eind februari 2021 ondersteuning vragen voor gedeelde inkomsten.

De gemeenteraad behandelde de Verordening Jeugdhulp Gemeente Breda 2020. Hiermee maken we een kwaliteitsslag in de uitvoering van beleidsuitgangspunten. We bieden duidelijkheid aan jeugdigen, ouders en zorgaanbieders over (de toegang tot) jeugdhulp.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Jeugd

Hieronder doen we verslag van de thema's uit het beleidsplan.

Voorliggend veld

Het voorliggend veld is een belangrijke schakel in de jeugdketen. Door preventie en lichte begeleiding stimuleren zij de eigen kracht van jongeren, ouders en hun sociale netwerk. Door opvoed- en opgroevragen tijdig te beantwoorden voorkomen we zoveel mogelijk beroep op niet vrij toegankelijke jeugdhulp. Goede samenwerking tussen partners in het voorliggend veld (inclusief onderwijs en huisartsen) en met de gemeente is vitaal voor het functioneren van de totale keten. Dat kreeg in 2020 veel aandacht.

De partners aan de thematafel lieten de activiteiten in het voorliggend veld aansluiten op de rol van de gemeente in de toegang tot niet vrij toegankelijke jeugdhulp. Iedere partner doet zoveel mogelijk waar hij goed in is. Ze startten per kwadrant een wijktafel jeugdoverleg. Daar komen verschillende expertises bij elkaar en ontstaan in de praktijk samenwerking en verbinding. De eerste stappen zijn gezet voor goede monitoring van ontwikkelingen. Deze informatie komt in 2021 beschikbaar.

Het uitvoeringsplan voor 2021 en 2022 sluit inhoudelijk aan op het beleidsplan Samen voor onze toekomst, Beleid jeugd(hulp) 2020-2023. De thema's Familie, Onderwijs(-zorg), Jeugdhulp en Veiligheid zijn de leidraad waarlangs partners hun activiteiten beschreven. Ondanks een verschil van inzicht over financiering committeerden partijen zich aan gezamenlijke uitvoering. 2021 staat in het teken van verdere concretisering, uitvoering en monitoring. Elk jaar benoemen we speerpunten voor extra aandacht. Voor 2021 zijn dat:

- Vrijwilligers en informele hulp;
- Onderwijs;
- Vroegsignalering psychische problematiek;
- Verslavingszorg;
- Jeugdwerk en overlast.

Familie: zo thuis als mogelijk opgroeien

In Breda moeten kinderen gezond en veilig in de eigen thuissituatie opgroeien. Waar dat niet lukt, bieden we een passende en perspectief biedende woonplek, bij voorkeur in gezinsvorm.

- In 2020 ging de aandacht naar de JIM-aanpak (Jouw Ingebrachte Mentor). JIM is een familielid, vriend of bekende van de jongere. De ouders steunen de keuze voor JIM, als ambassadeur en vertrouwenspersoon van de jongere. In die rol is JIM vertegenwoordiger naar ouder(s) en professionals. JIM vergroot zelfredzaamheid van de jongere. Zo bouwt de jongere eigen sociale contacten op en neemt beter eigen beslissingen bij (grote of kleine) problemen. Eerder gingen we samen met partners in de regio West Brabant Oost (WBO) in een pilot aan de slag met implementatie van JIM in de regio. Evaluatie laat zien dat het zeer effectief is en uithuisplaatsing voorkomt. In 2020 besteedden we aandacht aan de inhoudelijk geleerde lessen. We vertaalden ze in een vraag aan de thematafelpartners om binnen het voorliggend veld met JIM aan de slag te gaan. JIM kreeg ook zijn plek in de inkoopvisie regio WBO 2021-2022 voor niet vrij toegankelijke jeugdhulp.
- In maart begonnen we met de Pleegzorgtafel, als investering in pleegzorg. Aan dit overleg doen alle pleegzorgorganisaties mee, die zorg leveren in de regio WBO. Ook leden van de pleegouderraad en (oud) pleegouders zijn betrokken. Er kwam een aantal acties uit voort. Samen met pleegzorgorganisaties en de regio WBW organiseerden we in de Week van de Pleegzorg werving/voorlichtingsbijeenkomsten. We spraken met stakeholders over verlichting van de administratie voor pleeggezinnen. We onderzoeken mogelijkheden om te werken met een ander model. Sleutelwoord is duurzaam pleegouderschap.

Onderwijs-zorg

Ook kwetsbare kinderen en jongeren moeten onderwijs volgen. Waar extra ondersteuning vanuit jeugdhulp nodig is, gebeurt dit zoveel mogelijk binnen de schoolsetting in afstemming met de thuissituatie.

- De school als werkplaats: opvoeders en kind betrekken is essentieel voor duurzame oplossingen als extra ondersteuning nodig is. In 2020 formuleerden we uitgangspunten voor samenwerking met bestuurders van onderwijs, kinderopvang, RSV Breda en GGD. In 2021 leidt dat tot een pilot met collectieve, vrij-toegankelijke voorzieningen en wijkgerichte aanpak. De verbinding kind-ouders-wijk-school en opvang staat centraal.
- Samen met RSV Breda keken we naar de stand van zaken van (langlopende) projecten en samenwerkingsafspraken rond passend onderwijs. We maakten afspraken voor vervolg met gemeenten in de regio.
- De pilot Warande 3.0/Plein 3 is een samenwerking tussen gemeenten uit de jeugdhulpregio's West-Brabant Oost en West, Koraalgroep en RSV. We creëren een tijdelijke voorziening met op één locatie onderwijs, jeugdhulp en arbeidsparticipatie. Bedoeld voor jongeren tussen 12 en 18 jaar in zeer complexe omstandigheden, zoals (op de drempel staan van) uithuisplaatsing of geen handhaving op V(S)O. De voorziening richt zich op nieuw toekomstperspectief, voorkomen van gesloten plaatsingen en betere duurzame participatie van jongeren. De pilot loopt in 2021. Daarna kijken we of zo'n voorziening structureel kan zijn.

Veiligheid

Kinderen moeten in Breda in veiligheid opgroeien. Waar onveilige situaties hun ontwikkeling bedreigen, zorgen we voor goede bescherming met zo snel mogelijk herstel van het gewone leven.

- In 2020 zijn 7 professionals opgeleid als aandachtsfunctionaris Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Wmo-consulenten en medewerkers schuldhulpverlening kregen een training Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Jeugdprofessionals, jeugdconsulenten en leerplichtambtenaren zijn getraind in opstellen van een veiligheidsplan en gespreksvoering met ouders en kinderen bij vermoedens van Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Ook waren er workshops/informatiebijeenkomsten over dit thema.
- Zorg en veiligheid ontwikkelden het Bredaas model aanpak jongerenoverlast. Zorg- én veiligheidspartners op het gebied van jeugd in een vroeg stadium betrekken bij jeugdoverlast of -criminaliteit en samen een effectieve aanpak vormgeven. Voor een jeugdgroep, individuen binnen die groep, of een combinatie.
- Begin 2021 verwachten we een landelijke richting voor de jeugdbescherming. Deze gaat waarschijnlijk minder uit van een keten (achtereenvolgens werken) en meer van parallelle samenwerking. Ter voorbereiding organiseerden we bijeenkomsten om eerste ideeën uit te wisselen en het netwerk te versterken.

Jeugdhulp

De jeugdhulp die nodig is, moet goed bereikbaar en tijdig beschikbaar zijn.

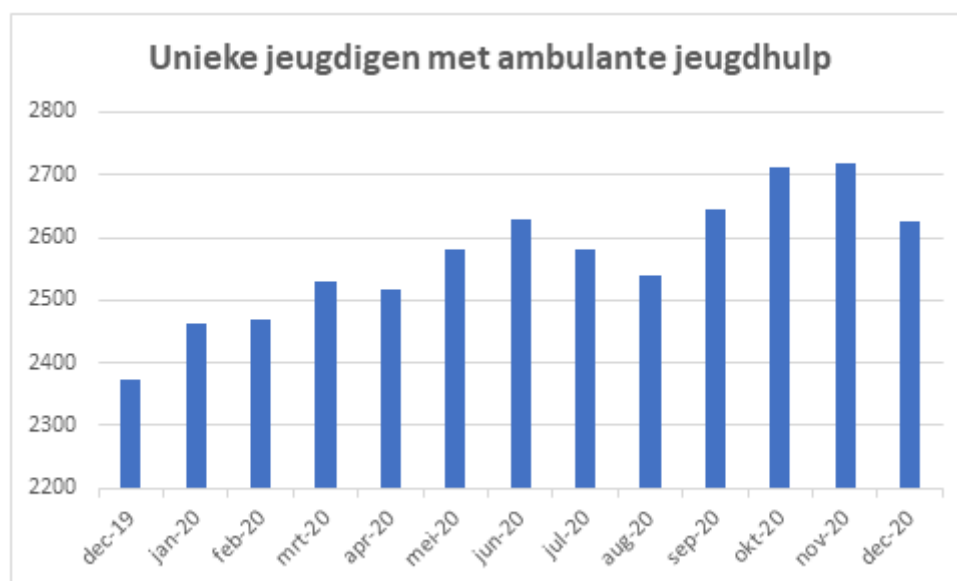
Breda werkt regionaal samen (West-Brabant Oost) rond jeugdhulp voor jongeren, bijvoorbeeld om goede afspraken te maken met zorgaanbieders. Samen met Altena, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout kopen we jeugdhulp in en organiseren we de administratie. Breda verzorgt beide taken voor regiogemeenten. Om dit goed te doen, investeerden we in goede samenwerking tussen gemeenten, uitvoerend, beleidsinhoudelijk en bestuurlijk. We gaven ook aandacht aan bovenregionale samenwerking met omliggende regio's, om de nodige voorzieningen voor Breda beschikbaar te houden.

Onder dit thema valt ook voortgang Actieplan Jeugd 2019-2020, met maatregelen voor betere toegang en ambulante specialistische jeugdhulp.

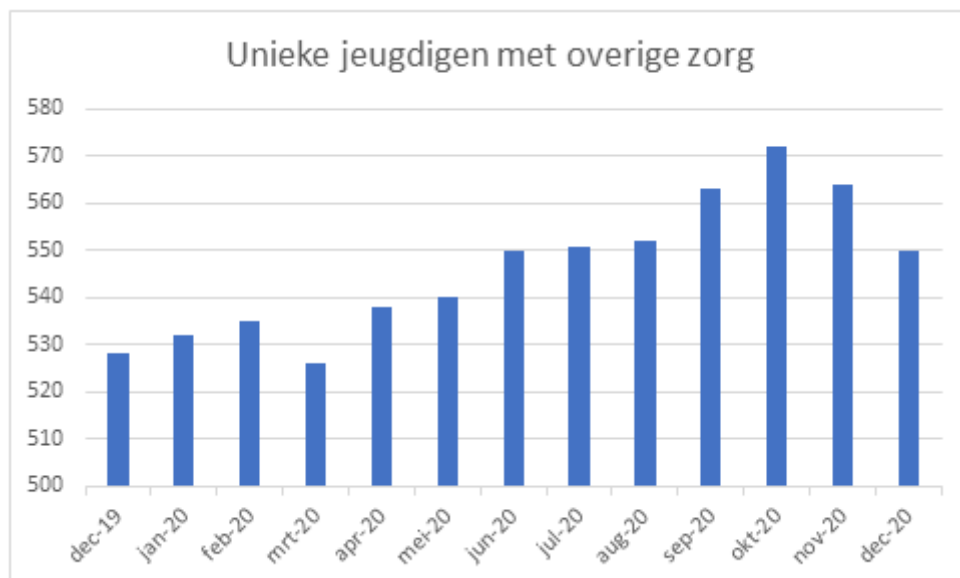
- Continueren van jeugdhulp was in 2020 een uitdaging. Corona vroeg creativiteit en flexibiliteit van zorgaanbieders en hulpverleners. We stimuleerden hen om hulp zoveel mogelijk voort te zetten. We wilden voorkomen dat gecontracteerde jeugdhulpaanbieders door COVID-19 in de financiële problemen kwamen. Er kwam een Continuïteitsregeling Jeugd Regio WBO rondom corona en Declaratieregeling meerkosten corona. Het Rijk en de VNG maakten afspraken over doorbetaling van kosten uit het Landelijk Transitie Arrangement (LTA). De VNG maakte een compensatieregeling voor LTA-aanbieders en gemeenten financierden. De 3 regelingen zijn voor compensatie van aanbieders met omzetverlies en meerkosten om gewenste zorg te continueren volgens RIVM-richtlijnen.

- In 2020 is ambulante jeugdhulp, pleegzorg en gezinshuyszorg opnieuw ingekocht. Met extra aandacht voor aandachtspunten uit het actieplan. We actualiseerden de tarieven en scherpten de eisen aan rond kwaliteit jeugdhulp en rechtmatigheid. Bij beschikbaarheid ambulante zorgvormen voorkwamen we uithuisplaatsing (thema Familie) door aandacht voor inkoop jeugdhulp. Bijvoorbeeld voor (ambulante) zorgvormen als intensieve pedagogische thuishulp, casemanagement voor gezinnen met multiproblematiek, ouder-kind trajecten en gezinsopnames.
- In 2020 is een nieuwe zorgadministratie op poten gezet. Vanaf 1 januari 2021 verwerkt Breda zelf declaratieverkeer met zorgaanbieders voor de (regio West-Brabant Oost).
- Team Regisseurs (gemeentelijke toegang) werkte aan verbetering van processen, juridische kwaliteit van het werk, samenwerken en nauwlettender sturen op kwaliteit jeugdhulp. Medewerkers zijn opgeleid (wet- en regelgeving, invulling geven aan procesregie). Er kwam dashboardinformatie en verbeterde werkprocessen voor efficiënter werken. Het CJG, de partners aan de thematafel Breda Opgroeien en de gemeentelijke toegang maakten afspraken voor samenwerking. Gericht op goede en zorgvuldige aansluiting en delen van relevante informatie. Zo voorkomen we dat kinderen en ouders meerdere keren hun verhaal vertellen en schalen we snel op en af.
- Najaar 2019 startte een pilot samenwerken met huisartsen. Een samenwerkingsverband tussen Het Huisartsteam, Huisartsen Zorggroep Breda, CJG Breda en Gemeente Breda, mede mogelijk door CZ. De pilot met 14 huisartsenpraktijken liep door in 2020. De kern is organiseren van praktijkondersteuning voor jeugdigen (0-18 jaar) en gezinnen met een hulpvraag, met een jeugdprofessional uit het voorliggend veld. De jeugdprofessional is in de huisartsenpraktijk aanwezig, de huisarts verwijst direct door. Deze professional heeft meer tijd voor de hulpvraag van ouder of jongere, biedt in een vroeg stadium ondersteuning of verwijst snel door naar juiste hulp. De verwachting was kostenbesparing, betere samenwerking en dus betere dienstverlening aan kinderen en ouders. Uit evaluatie blijkt dat de pilot inhoudelijk is geslaagd. Partijen gaan graag structureel door met de samenwerking en willen deze verder uitbouwen en verbeteren. We werkten aan een samenwerkingsovereenkomst.
- Samen met gemeente, Jong JGZ en GGD voerden we kwadrantgesprekken over samenwerking tussen sociaal medisch domein, jeugddomein en onderwijs. Aanbevelingen voor verbetering komen begin 2021. We maakten concrete samenwerkingsafspraken met jeugdartsen en -verpleegkundigen (jeugdgezondheidszorg) en het gemeentelijk Team Regisseurs Jeugd.
- De maatregelen uit het actieplan voor ambulante specialistische jeugdhulp zijn bijna allemaal gereed. Het lukt nog niet goed om binnen de begroting te blijven. Sturen op doorstroom en uitstroom van jeugdigen in de jeugdhulpverlening is een belangrijke opgave voor verdere verbetering.

Hieronder enkele cijfers over de ontwikkeling van het aantal jeugdigen met jeugdhulp.

Het aantal jeugdigen met ambulante jeugdhulp steeg begin 2020, maar lijkt in de 2e helft van 2020 iets stabielier.

Ook het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van overige vormen van zorg toont een vergelijkbaar beeld (bijvoorbeeld verblijfszorg, gezinshuizen, pleegzorg, jeugdbeschermingsmaatregelen, JeugdzorgPlus).

Voorals kosten van ambulante jeugdhulp en verblijfszorg laten een groot verschil zien met de begroting. Ook is er in de ontwikkeling van kosten een substantiële stijging ten opzichte van 2019.

Programma Preventie Jeugd, door perspectief en ondersteuning (Hoge Vucht)

Eind oktober 2020 startten we met het Programma Preventie Jeugd. Inwoners en maatschappelijke partijen hadden behoefte aan meer regie en ondersteuning vanuit de gemeente bij preventieve aanpak jeugdigen. Er was ook een versnipperd aanbod aan initiatieven en maatschappelijke partijen in de wijk. Daarvoor zijn we eerder vanuit de bredere aanpak Kwetsbare wijken al gestart met Krypton Hoge Vucht. Vervolgens dragen zowel Preventie Jeugd als Krypton nu bij aan de doelstellingen van Verbeter Breda. Binnen de gemeente was er ook behoefte aan meer regie en samenwerking tussen de domeinen veiligheid, wijkzaken, jeugd en onderwijs. We ontwikkelen het programma verder in 2021 en volgende jaren.

Het programma doelt op preventieve activiteiten voor kwetsbare jeugdigen van -9 maanden tot 27 jaar. Centraal staan systemisch werken en aandacht voor intergenerationele problematiek. Een langjarig praktijkgericht programma waarin we steeds onderzoeken wat werkzame elementen (kunnen) zijn en we wat werkt ook vaker in zetten.

De start was in Hoge Vucht met meer samenwerking tussen partijen en wijkbewoners. We werken gericht anders samen, gericht op verbinding en met een kleine financiële bijdrage. We organiseerden veel activiteiten voor de jeugd (voetbaltoernooien, paardrijden, mountainbiken) en boden een alternatief bij overlast gevend gedrag. Op bewonersbijeenkomsten met handhaving en politie stond de inbreng van bewoners centraal. In korte tijd ontstond een sterk netwerk van partijen. De gemeente regisseert in- en extern, met een duidelijk gezicht/aanspreekpunt. Verschillende vraagstukken zijn nu inzichtelijk:

- Behoefte aan activiteiten;
- Chill plekken;
- Verbinding jeugd en de wijk;
- Zicht op toekomstperspectief;
- Meer ondersteuning in opvoeding en binnen onderwijs.

De eerste stappen zijn gezet naar onderling vertrouwen. We koppelen ideeën en initiatieven. Problemen pakken we nu al praktischer en doelgerichter op.

Juzt

Eind november 2019 besloten Raad van Bestuur en Raad van Toezicht de activiteiten te staken van Stichting Juzt. Er zijn plannen gemaakt voor afbouw van Juzt en realiseren van zorgcontinuïteit. Dit gebeurde in nauw overleg met alle relevante stakeholders. Het proces stond onder nauwgezet toezicht en monitoring van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ). Per 1 april 2020 ging de zorg volledig over naar derden. Daarna begon de financiële afwikkeling.

Zorgcontinuïteit stond centraal. Een kleine projectorganisatie uit de jeugdhulpregio West-Brabant Oost (WBO) hield toezicht op het overdrachtsproces van zorg, inclusief selectie van en gesprekken met overnemende zorgaanbieders. De overdracht ging nagenoeg geruisloos. Er was structureel periodiek overleg en afstemming met Raad van Bestuur en Raad van Toezicht van Juzt. De WBO-gemeenten en bestuurders kregen informatie over voortgang en uitkomsten.

Direct bij de zorg betrokken medewerkers van Juzt gingen over naar andere organisaties, op basis van Overdracht van Onderneming. Jeugdhulpregio West-Brabant West, West-Brabant Oost en het Ministerie van Volksgezondheid Welzijn & Sport maakten afspraken over afbouw, overdracht en bijdragen respectievelijk liquiditeitssteun.

Samen met Juzt is de Gemeente Breda na vereffening bewaarder van de verschillende dossiers. Dit maakt inzage mogelijk van cliënten en voldoet aan wettelijke voorschriften. Per balansdatum is er nog één vastgoedobject, dat we naar verwachting in 2021 verkopen. Voor de laatste vereffening bestaat Juzt per heden nog, maar is per 1 december wel afgeslankt. Na de laatste vereffening volgt liquidatie van de stichting.

Onderwijs

De rapportage over het beroepsonderwijs en onderwijshuisvesting is terug te vinden in het gelijknamige programma, verderop in deze jaarstukken.

- De stedelijke partners voor voorschoolse educatie en onderwijs ontwikkelden een plan aan de Thematafel Breda Leert. Jonge kinderen krijgen extra uitdaging om onderwijsachterstand te voorkomen. Het aanbod van voor- en vroegschoolse educatie ging van 10 naar 16 uur en loopt door in 2021 en volgende jaren. Nieuw is een kleine eigen/ouderlijke bijdrage voor deelname aan de VVE. Dit is in lijn met landelijk beleid. We verbeterden de signaalfunctie vanuit jeugdgezondheid kinderopvang en onderwijs. Gezinnen waar extra ondersteuning en hulp nodig is zijn eerder in beeld.
- In 2020 drukte corona een flinke stempel op samenwerking en werk van alle partners in onderwijs en kinderopvang. De kracht die hiervan uit ging is bijzonder. Kinderopvangorganisaties en scholen vingden kinderen op van ouders in vitale beroepen. Scholen en kinderopvang begonnen met noodopvang voor kinderen in kwetsbare situaties. De basis van de samenwerking is goed. Zo waren we samen in staat het aantal kinderen op peil te houden dat is toegeleid naar de voorschool. Met ons aanbod bereiken wij een grote groep kinderen in verschillende leeftijdscategorieën. De activiteiten voor ouders en kinderen zijn op elkaar afgestemd. Zo kon het ondersteunen van de ontwikkeling van kinderen (weliswaar in de thuissituatie) toch doorgaan. Met beeldbellen, filmpjes maken en een overzicht van nuttige websites informeerden we ouders en ontwikkelden we thuisaanbod.

Grote thema's in 2020 waren:

- Ontwikkeling taalbeheersing;
  - Doorgaande leerlijnen;
  - Schakelmomenten tussen organisaties;
  - Laaggeletterdheid ook bij ouders/volwassenen;
  - Voorkomen van kansenongelijkheid blijft een groot aandachtspunt voor de partners, waaronder onderwijs. Per thema stemden scholen en partners hun aanbod voor leerlingen af. Scherpste binnen mogelijkheden onderwijs voorkomt kansenongelijkheid.
- In de Strategische Onderwijs Agenda 2020/2024 staan de thema's:
    - Voorschoolse periode;
    - Primair en voortgezet onderwijs (onbegrensd ontdekken/brede ontwikkeling);
    - Mbo en hbo (versterking logistiek, maintenance, biobased).
Focus in 2020 was onder andere:
      - Toekomstdenken door en met jonge mensen;
      - Voorkomen van (taal)achterstanden;

- Werkend leren;
  - Versterken en verbinden kennis en economie in de stad;
  - Overgangen en schakelmomenten versoepelen voor jonge mensen, tussen scholen, kinderopvang en buitenschoolse opvang, school en vrije tijd en de thuissituatie van kinderen en jongeren;
  - Vroegtijdig signaleren, elkaar helpen en opzoeken bij signalen.
- Jongeren denken, doen en beslissen mee.
Jongeren werden op diverse thema's betrokken bij huidige en toekomstige vraagstukken van de stad. Voorbeelden zijn jonge mantelzorgers, corona-aanpak, gezond 100.
  - Kennismaken met techniek is een belangrijk thema. Bedrijven, scholen en partners verrijkten de stad met de Uitvindfabriek. Dit jaar kreeg de Uitvindfabriek een eenmalige extra financiële injectie voor overgang naar een toekomstproof en solide plek in de stad.
In 2020 lukte het om nieuwe programma's vorm te geven en 200 MBO-stagiaires een plek te bieden.
  - De ambitie onderwijshuisvesting voor voortgezet onderwijs Building 3.0 is gepresenteerd. Breedsaam is in vergevorderd stadium voor een nieuwe 10-jaars periode. Zie hiervoor de toelichting in programma 2.
  - Diverse thema's droegen in 2020 bij aan een sterker voorliggend veld.
    - De onderwijsagenda liet de verbindingen zien en hoe deze bijdragen aan leren voor een passende baan en passende plek in de maatschappij. Met samenwerking maken we het verschil en investeren we in samenbrengen en verbinden rondom onderwijs;
    - De relatie met de opgaven Economie en Cultuur, Sport en Jeugd en Participatie is vanzelfsprekend;
    - De maatschappelijke opgave waarin onderwijs een belangrijke rol vervult is Verbeter Breda. Dit resulteert in internationaal onderwijs en samenwerking met expats en internationale studenten;
    - Een gezamenlijke visie op talentontwikkeling, aanpak werkend leren met focus op zorgschool en praktijkverklaringen en competenties en versterken gezamenlijke aanbod brede ontwikkeling met sport, cultuur en jongerenwerkers in en om de school en vakantieperiodes.
  - Leerlingenvervoer is een wettelijke taak. Al jaren stijgen het aantal te vervoeren leerlingen, de kosten van vervoerskosten en extra benodigde begeleiding op de busjes (verzwaring gedragsproblematiek). Met ouders en samenwerkingsverbanden scholen maakten we afspraken over alternatief vervoer en kansen voor efficiënt en effectief vervoer dat past bij de behoefte en nodige ondersteuning leerlingen speciaal onderwijs.
  - In 2020 voerden we het Actieplan Taal uit. Dit resulteerde in een succesvolle meldpunt actie voor onbegrijpelijke zaken vanuit HuH? Wat bedoelt u? De aangesloten organisaties van Breda Eenvoudig maakten het voor Bredanaars daadwerkelijk een stukje eenvoudiger.
Ook voerde Taalpanel Breda verschillende opdrachten uit en adviseerde over makkelijker brieven schrijven. Er kwamen filmpjes over uitleg corona.
  - Het Taalhuis hield ook online Taalspreekuur. Aanbieders gingen digitaal door met hun lesaanbod. De aanpak NT1 (de Nederlandse taal als eerste taal) leidde tot een succesvolle pilot op de Middellaan. De lessen gebruiken we in 2021 voor een soortgelijk aanpak op andere plaatsen. Deze aanpak laat zien hoe we verder toespitsen op leerwensen en de manier waarop NT1-ers graag leren.
  - De Strategische Onderwijs Agenda 2020-2024 en de Economische visie sluiten naadloos op elkaar aan op de ambitie werkend leren, internationalisering, gebruik van kennis/instellingen en benutten van talenten/studenten in de stad. Ruim 600 studenten volgden ruim 40 projecten in de stad, onder andere City Deal Kennis Maken en Urban Living Lab Breda.
  - De regionale samenwerking bij het tegengaan van voortijdig schoolverlaten is ondergebracht bij de GR RBL (Regionaal Bureau Leerplicht). De Kwaliteitsagenda voor het MBO is samen met de stakeholders verder uitgevoerd.

Het aantal thuiszitters steeg licht in West- Brabant. Er kwam extra aandacht voor preventie op en om de school om signalen op te vangen en snel te handelen bij uitval.

- Breda heeft al veel initiatieven om burgerschap te bevorderen:
  - Jonge mantelzorgers;
  - Missing chapter;
  - Ideeën vanuit jongeren in relatie Gezond 100!;
  - Cultuurburgemeester;
  - Kindertrendrede;
  - Lesprogramma's;
  - Toekomststoel en vele andere.Het motto is: jonge mensen laten meedenken, meedoen en meebeslissen.
- In 2020 zetten we de toekomststoel verder uit in de stad. Steeds meer jongeren denken, doen en beslissen mee over ontwikkelingen in de stad. Kinderen, jongeren en studenten dachten onder andere actief mee over aanpak corona, gezondheid, eenzaamheid en mantelzorg. De toekomststoel is een middel om jongeren en professionals te wijzen op kracht van meedenken en meedoen in ontwikkelingen in Breda. De bewustwording groeide sterk en de methode ter ondersteuning van de mogelijkheden van toekomststoel werd vervolmaakt.
- FIKS is de Bredase en Zundertse benaming voor de aanpak maatschappelijke diensttijd. Deze geeft onder meer invulling aan burgerschapsvorming aan jongeren met een tussenjaar of aanvullend op studie/baan. Een programma waarbij jongeren op zoek gaan naar een maatschappelijk opgave waar ze een bijdrage aan willen leveren en waarbij ze worden begeleid en ingezet op het versterken van competenties. In samenwerking met maatschappelijke partners en bedrijven startten in 2020 de eerste jongeren. Deze landelijke pilot wordt medio 2021 afgerond en geëvalueerd. In Breda en Zundert werden positieve ervaringen opgedaan, maar bleef het aantal jongeren dat meedoet achter bij de verwachtingen. De intensiteit van het programma was hierbij een belangrijk leerpunt.
- Zomer 2020 was de 1e editie van SummerviBes om jongeren in coronatijd iets extra's te bieden. Een programma van 6 weken voor Bredase jongeren, die de zomervakantie in eigen stad vierden. Ruim 7.000 kinderen gebruikten het gevarieerde aanbod van zo'n 450 activiteiten, georganiseerd door Surplus welzijn, Grote Broer/Zus, Breda Actief, Nieuwe Veste en vrijwilligers en organisaties. Een programma voor jonge mensen tussen 6-17 jaar. Voor en door jonge mensen bedacht en uitgevoerd. Met aandacht voor inclusiviteit en extra mogelijkheden voor kwetsbare jongeren.
- Door de coronagolf in het najaar waren de beperkende maatregelen intensiever. Toch lukte het de gemeente, de samenwerkende partners en vrijwilligers om in de kerstvakantie WinterChills te organiseren. Een buitenprogramma en twee e-sport toernooien voor de Bredase jeugd, met een aanvullend programma voor kwetsbare jongeren. De partners boden ook buiten de schoolvakanties extra activiteiten voor jonge mensen om het gemis van school en ontmoeten te verlichten.

Thema Betrokken zijn

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

In 2020 hebben we een belangrijk fundament gelegd voor een toekomstbestendige maatschappelijke ondersteuning van kwetsbare inwoners. We rondden het project Beweging naar de voorkant af en besloten op basis van de positieve resultaten om de aanpak voortaan standaard in gaan zetten in de hele stad. Te beginnen met één stadskwadrant in 2021, en aansluitend vanaf 2022 ook in de andere kwadranten. Door de intensievere samenwerking tussen onder andere Wmo-klantmanagers, wijkverpleegkundigen, huisartsen en maatschappelijk werkers vonden we samen met de inwoner oplossingen die vaak goedkoper waren en toch tot vergelijkbare tevredenheid leidden bij inwoners.

Onmisbare schakel in die toekomstbestendige maatschappelijke ondersteuning zijn de partners in het voorleggend veld. We beschreven in 2020 in het nieuwe beleidskader Breda Samen Doen nog duidelijker wat we van ons maatschappelijke partners verwachten. We geven aan welke resultaten we samen willen bereiken en welke proces- en kwaliteitsvoorwaarden belangrijk

zijn. Organisaties zijn aan zet en maken samen op basis hiervan uitvoeringsplannen. De activiteiten in deze plannen zijn de basisinfrastructuur voor kwetsbare Bredanaars.

Corona had een grote impact op kwetsbare Bredanaars. Samen met alle partners die binnen de maatschappelijke ondersteuning actief zijn – betaald én vrijwillig – zetten we alles op alles om toch dichtbij mensen te blijven, ook al waren de fysieke mogelijkheden daarvoor beperkter. Zorg voor Elkaar pakte een sleutelpositie in het bij elkaar brengen van hulpvraag en -aanbod, organisaties intensiverden de samenwerking en zochten naar creatieve wegen om bij iedereen vinger aan de pols te houden. De ondersteuning aan vrijwilligers en mantelzorgers werd geïntensiveerd. Terwijl er minder kon, werd er veelal meer gedaan.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

- Het project Beweging naar de voorkant is in 2020 afgerond met een evaluatie. Belangrijkste conclusie:
  - Als professionals uit verschillende disciplines samen met de klant kijken naar de best passende oplossing voor de hulpvraag en het vinden we meer innovatieve oplossingen;
  - Zijn klanten meer betrokken en tevreden over hun oplossing;
  - Is in veel gevallen ondersteuning en zorg goedkoper.

We willen dit verder borgen en vertaalden de lessen in 4 actielijnen:

1. Lerende wijknetwerken;
2. Verbinding vrij- en niet vrij toegankelijke voorzieningen op afsprakeniveau;
3. Verbinding medisch en sociaal domein;
4. Optimaliseren klantreis.

In 2020 lag de focus op ombuigen van de klantreis (actielijn 4). Ook investeerden we in samenwerking met huisartsen en wijkverpleging (actielijn 3). Er was meer aandacht voor vaste aanspreekpunten vanuit maatschappelijk werk naar huisartsenpraktijken en wijkverpleging en andersom. Vanwege corona investeerden we minder in lerende wijknetwerken, omdat elkaar ontmoeten een belangrijk uitgangspunt is. Dit pakken we in 2021 weer op. Doorontwikkeling van actielijn 2 krijgt beslag in 2021. We gaan ook verder met doorontwikkeling van de 4 actielijnen.

- In 2020 stelden we een nieuwe beleidskader vast: Breda samen Doen. Dat deden we samen met de begeleidingscommissie vanuit de raad. Belangrijke verandering is dat we thematafels zien als netwerken voor gezamenlijke planvorming en leren. In het begin waren thematafels ook verantwoordelijk voor subsidieverdeling. De uitkomsten van het overleg aan tafel waren advies aan het college. Dit advies namen we na marginale toetsing vaak over. De rechter bepaalde dat thematafels niet mogen adviseren over subsidieverdeling. We stimuleren dat ze samen een plan maken en een begroting die past binnen het subsidieplafond. We investeren in gezamenlijke visievorming en voeren aan tafel het gesprek hoe we de beste maatschappelijke resultaten bereiken. We stimuleren met pitches en gesprekken dat nieuwkomers verbindingen aangaan met bestaande deelnemers. Uiteindelijk verdeelt de gemeente de subsidie. Er komt een dag van de verantwoording.
- Er kwamen gidslijnen voor mensen met een visuele beperking vanaf de Willemsbrug via Valkenberg en Kasteelplein naar de binnenstad. We dachten mee over herinrichting van een toegankelijke Molenstraat. In het evenementenbeleid is structureel aandacht voor toegankelijke evenementen.
- In het programma Wonen met gemak en in de uitvoering van onze Agenda Toegankelijkheid hadden we specifiek aandacht voor toegankelijkheid in de wijken en toegankelijk openbaar vervoer. Ervaringsdeskundigen en Bredase horeca maakten de uitbreiding van de terrassen toegankelijk. In het centrum is tijdelijk een mindervalide toilet gerealiseerd. Er waren verschillende activiteiten voor bewustwording, georganiseerd door de stichting Breda Gelijk en Platform Breda voor iedereen en hun partners. In coronatijd kreeg dit digitaal vorm en hielden we rekening met ervaringsdeskundigen met diverse soorten beperkingen.
- De beoordelingscommissie ongedocumenteerden voerde in 2020 opnieuw haar opdracht uit door te onderzoeken welke ongedocumenteerden voor opvang in Breda in aanmerking kwamen. Alle mensen die zich meldden bij Mondiaal Centrum Breda kregen ondersteuning en doorgeleiding naar de nodige hulpverlening, sommigen werden ook tijdelijk opgevangen.

- In 2021 verscheen de beleidsnotitie Vrijwilligers brengen Breda samen, een accentverschuiving. De notitie is de basis voor inhoudelijke doorontwikkeling in 2021, met meer aandacht voor werving en waardering van vrijwilligers. Dit doen we samen met Breda Actief/MOOIWERK. In 2020 was er extra aandacht voor vrijwilligersorganisaties en corona. Onder andere (digitale) voorlichtingsbijeenkomsten over coronaproof activiteiten vormgeven. Ook het mantelzorgaanbod ging zoveel mogelijk digitaal door, samen met StIB. Tijdens de coronacrisis was het meldpunt van Zorg voor elkaar Breda centraal punt voor vraag en aanbod van ondersteuning. Mensen die hulp nodig hebben bij praktische zaken (zoals boodschappen) of eenzaam zijn melden zich bij Zorg voor elkaar Breda. Dat geldt ook voor mensen die iets voor anderen willen doen. Zorg voor elkaar Breda kwam hierdoor veel in het nieuws. Eind 2020 begonnen ze aan een nieuwe huisstijl en campagne. De presentatie is in 2021.
- Onze regenboogpartners Bo Breda, COC Tilburg-Breda en Roze 50+ kregen subsidie voor bevorderen van sociale acceptatie en zichtbaarheid van LHBTI's. Een deel van de activiteiten is bijgesteld vanwege corona. Belangrijke pijlers in 2020 waren:
  - De onthulling van de Blind Wall over Inclusie in De Nieuwe Veste;
  - Ingebruikname van de regenboogbank in het Valkenberg op Coming Out Day;
  - De actie van COC en gemeente: ruim 20 VO-, mbo- en hbo scholen hesen op Paarse vrijdag de regenboogvlag;
  - In 2020 ontwikkelde BO Breda een Straatintimidatie aanpak, voor tegengaan van straatintimidatie en vergroting van het veiligheidsgevoel van vrouwen, meisjes en lhbt-ers. In februari 2021 is de lancering.
- De inzet van het waarderend kwaliteitsonderzoek staat na de uitbraak van corona op een laag pitje kon in 2020 minder worden ingezet als gevolg van corona. Het uitgangspunt van de waarderende kwaliteitsonderzoeken blijft ongewijzigd. Het afgelopen jaar lag de focus op periodieke monitoring van 10 zorgaanbieders, om inzicht en grip te hebben op inhoudelijke dienstverlening. Er was specifiek aandacht voor hoe zorgaanbieders corona maatregelen vertaalden naar de dagelijkse praktijk om zorgcontinuïteit te borgen. De inzichten uit 2019 en 2020 gebruiken we voor een kwaliteitsslag bij de nieuwe inkoop in 2022. Bijvoorbeeld door het specificeren en aanscherpen van kwaliteitscriteria in contracten. In 2021 ligt de focus op doorontwikkeling, zo krijgt waarderend kwaliteitsonderzoek een plek in het proces van toezicht en naleving van contractvoorwaarden.
- De gemeentelijke taken in de Wet Verplichte GGZ voeren we uit vanaf begin 2020. Het horen van een cliënt, nieuw bij de crisismaatregel die de burgemeester oplegt, doet het Meldpunt crisiszorg voor ons. s Inwoners kunnen hun zorgen melden over burgers als ze vermoeden dat verplichte zorg nodig is. Het Meldpunt schakelt het Team Bemoeizorg in voor een verkennend onderzoek, als de melding daartoe aanleiding geeft. Het Meldpunt Zorg & Overlast van de GGD ging samen met het Meldpunt Crisiszorg en werkt voor 16 gemeenten in West-Brabant.
- Sinds medio 2020 is beschermd wonen afgestemd op werkelijke behoefte van de cliënt. Dat betekent minder vaak betalen voor wonen. Het stimuleert zorgaanbieders tot meer ambulante begeleiding. Het stimuleert cliënten om zelfstandig te huren. Aanbieders en corporaties moeten hun huisvestingsafspraken herzien om zelfstandig wonen mogelijk te maken. We verbeterden het aanmeldproces voor beschermd wonen, zodat oneigenlijke aanvragen sneller op de juiste plek komen. De Wet langdurige zorg (Wlz) is per 2021 open voor mensen met langdurige psychische problematiek. Daarom benaderden de klantmanagers alle cliënten die daarvoor in aanmerking komen. Zo begeleidden we ongeveer 150 cliënten beschermd wonen van de Wmo naar de Wlz.
- In 2020 evalueerden we het project Beweging naar de voorkant. We gingen aan de slag om deze werkwijze in de praktijk beter te borgen. In 2020 werkten we samen met Zorg voor elkaar Breda aan de klantreis, voor een optimale samenwerking tussen aanmeldpunt ZveB, maatschappelijk werk en de Wmo. Zie voor Beweging naar de voorkant ook punt 1: wat gaan we hiervoor doen bij Betrokken.

Thema Leren, ontwikkelen en werken

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Gevolgen coronacrisis op de arbeidsmarkt

2020 stond oorspronkelijk in het teken van oogsten. Het opgebouwde netwerk samen met opleiders intensiveren, dat was het

uitgangspunt. Een mooi voorbeeld is de lancering van de Horeca en Hospitality Academie in maart. De triple-helix-krachtenbundeling om mensen met Werkend Leren klaar te stomen voor betaald werk. Corona zorgde voor een totale koerswijziging. Onze ambitie was een daling van het klantenbestand. Maar vanaf maart 2020 veranderde die koers rigouzeus. In plaats van afnemen steeg het klantenbestand van 4.290 (januari 2020) naar 4.422 (december 2020), een toename van 3,08%. De economische crisismonitor deed in juni nog de prognose voor een werkloosheidstoename van 5%. Met back-up van het landelijk steunpakket, intensieve samenwerking met regionale stakeholders én doelgerichte inzet van de ambtelijke organisatie hebben we dit gedaan. Dit bevestigt ons trotse gevoel.

De verwachtte toename in beroep op bijstand en schuldhulpverleningsvragen bleef in 2020 uit. Belangrijkste oorzaak is het forse pakket aan steunmaatregelen dat voor de rest van 2020 is ingezet. Pas in de loop van 2021 zien we de definitieve effecten. We blijven rekening houden met flink meer hulpvragen. Daarom begonnen we al in 2020 met verstevigen van onze basis (extra personeel, digitalisering processen, her-prioriteren werk) om in de loop van 2021 zo goed mogelijk klaar te zijn voor opvang van om de eerste toename en om niet direct vast te lopen. Afhankelijk van de toename is snel doorschakelen ook in 2021 essentieel.

De inzet was:

- Goed doorlichten van processen, kan het slimmer en efficiënter?
- Ervaring opdoen met inzet collega's uit andere onderdelen van de organisatie;
- Alvast een eigen werk-leer-community opstarten met 11 nieuwe collega's voor vragen die op ons af komen.

Tegenprestatie

- In Q2 van 2020 deelden we met de gemeenteraad de evaluatie Eén jaar tegenprestatie: perspectief op (weer) meedoen, over de periode 1 april 2019 tot 1 april 2020. 674 cliënten deden een tegenprestatie, meer dan we hadden verwacht. We keken goed waar mensen staan en wat zij kunnen. Uit gesprekken bleek dat veel mensen al iets doen, vrijwillig, mantelzorg of scholing. Uit onderzoek onder cliënten blijkt het merendeel baat te hebben bij en te leren van een tegenprestatie.
- In Breda willen veel verschillende organisaties meewerken aan de tegenprestatie. Ze bieden een goede plek, begeleiden cliënten of denken mee en verwijzen warm door. Op circa 400 plekken in de stad en dorpen zijn mensen actief (of geweest). Dat toont het draagvlak om kwetsbare mensen te ondersteunen.
- Ook heeft het vastgestelde beleid in de praktijk goede handvatten voor uitvoering. Uit de evaluatie kwam een aantal aanbevelingen/verbeterpunten. We deelden ze met het netwerk rond tegenprestatie en maakten afspraken om samen te werken aan zo goed mogelijke begeleiding van cliënten.

Armoede en schulden

De gemeenteraad stelde op 27 mei 2020 het Beleidsplan armoede en schulden vast: Werken aan (geldzorgen) loont. Het kwam tot stand met input van veel partijen en de gemeenteraad. Niet alle punten uit het plan waren voor iedereen wenselijk. Toch slaagden we erin om de meeste wensen en ideeën op te nemen. De financiële doelstelling in het bestuursakkoord is daarmee uitgevoerd. In het beleidsplan is aandacht voor preventie, vroegsignalering, nazorg en huisuitzettingen. Voor de uitvoering pasten gemeenteraad en college verschillende regelgeving aan.

Statushouders

De invoering van de nieuwe Wet Inburgering is weer uitgesteld naar 1 januari 2022 (was 1 juli 2021). De nieuwe wet vereist integrale aanpak van huisvesting, participatie, taal, ontzorgen en maatschappelijke begeleiding. De extra voorbereidingstijd gebruiken we om zoveel mogelijk al in de geest van de nieuwe wet te werken.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Gevolgen coronacrisis op de arbeidsmarkt

Ondanks corona en toename van het klantenbestand kijken we terug op een enorm constructief jaar met noemenswaardige ontwikkelingen:

- WerkgeversServicepunt (WSP) Breda realiseerde in coronatijd 649 plaatsingen. 63% bemiddelden we vanuit een bijstandssituatie naar betaald werk. We blijven aandacht houden voor het zittend bestand. De andere 37% werd

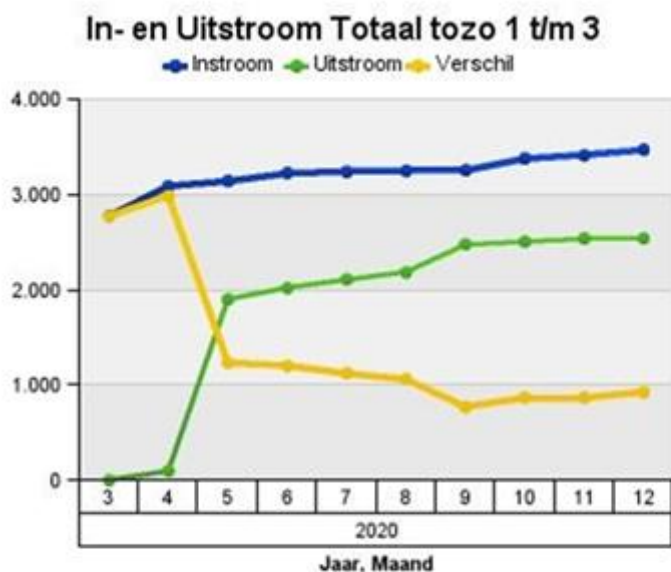
preventief, vanwege baanverlies door corona, bemiddeld naar betaald werk, voordat we een uitkeringsaanvraag toekenden (WW- of bijstandsuitkering).

- Ondanks corona gingen in Breda 89 mensen aan het werk, met een indicatie Baanafsprake, een (on) zichtbare arbeidsbeperking. De naderende integratie van ATEA gaf een impuls en intensivering van het aantal plaatsingen. In 2021 vervlechten we de netwerken nóg meer, voor meer mogelijkheden voor deze doelgroep.
- Maar liefst 80 (horeca-)medewerkers zijn tijdelijk omgeschoold naar ondersteunende banen in de zorg. Dit deden we samen met zorgpartners en Koninklijke Horeca Nederland (KHN). Het gaf landelijk exposure. De ervaringen zijn het fundament om mensen uit het zittend bestand werkend te scholen tot toekomstig professional. Samen met zorg- en onderwijsinstellingen, vanuit een gesloten ketenbenadering.
- Sinds mei is een regionaal mobiliteitsteam operationeel. Het team sprak meer dan 3.000 regionale werkgevers over personeelsvraagstukken en steunmaatregelen. Er was intensief contact met inactieve sectoren om mensen te begeleiden en om te scholen naar betaald werk in krapsectoren. We hielpen 100 werkgevers met personeelsvraagstukken, waarbij collegiale in- en uitleen centraal stond. Uit het niets was er een dienstverlening die nog nooit bestond. De interventie werd betaald met een provinciale subsidie. We bouwen de dienstverlening in 2021 verder uit voor werkgevers en werkzoekenden in West-Brabant.
- Eind november lanceerden we het platform West-Brabant werkt door. In een beschermde portal ontmoeten werkzoekenden en werkgevers elkaar, in een ongedwongen sfeer, met op de achtergrond interactie met WSP-adviseurs. Inmiddels 2 maanden verder zijn 120 ambassadeurs (werkgevers) en 150 werkzoekenden actief op het platform. Voor het WSP is dit een tool en een leadgenerator in offline contact met werkgevers. Past de online match niet? Dan heeft de werkgeversadviseur alsnog dé warme ingang om met de ondernemer te sparren en een personeelsvraagstuk aan te pakken. Naast de open-market-strategie intensiveren we via het platform het regionale netwerk aan werkgevers. In 2021 gaan we door met de ingezette lijn. Inmiddels bestaat het team uit een back-office-medewerker en een accountmanager. De interventie kwam tot stand met provinciale subsidie. De eerste reacties uit de markt zijn lovend. Eindelijk ontsluiten we de kaartenbakken (geheel AVG-proof) voor ondernemers én rekenen ze op onze dienstverlening.
- Op basis van ervaringen in 2020 en van marktanalyses maakten we een WSP jaarplan 2021 met aandachtsectoren. De focus ligt op hand in hand gaan van werken én leren. We pakken door op de ingezette lijn. Intensiveren het gecreëerde en initiëren nieuwe kansen, voor een breed sectoraal aanbod.

Corona had en heeft veel impact op de arbeidsmarkt. Maar het bood ook kansen. Die omarmden we. Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt lieten we toch nog mensen uitstromen naar werk.

Tijdelijke ondersteuning zelfstandig ondernemers (Tozo) 2020

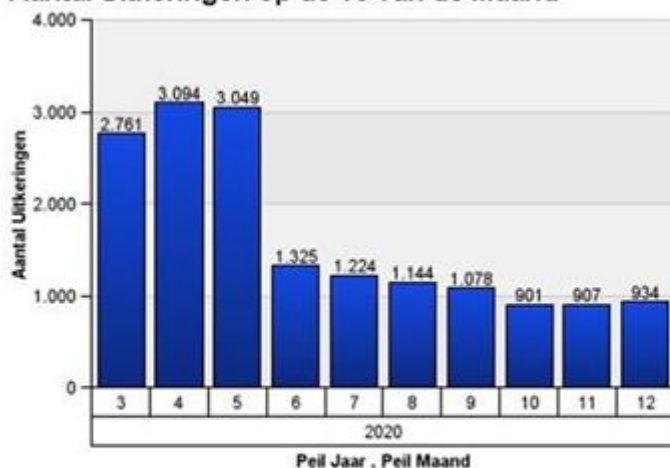
- Corona leidde tot ongekende maatregelen, het maatschappelijke verkeer lag voor een groot deel stil. Op last van de landelijke overheid sloten onder meer alle scholen, universiteiten, bibliotheken, cafés, kappers, musea, bioscopen en restaurants.
Op 17 maart deed het kabinet aan de 2e kamer de aankondiging van een noodpakket banen en economie, bevestigde dit in de kamerbrief van 27 maart. Onderdeel van dit noodpakket is de zogenaamde Tozo-regeling (Tijdelijke Ondersteuning Zelfstandig Ondernemers). De Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) Tozo is op 21 april gepubliceerd en ondersteunt ondernemers bij levensonderhoud en bedrijfskapitaal tot € 10.000. Sindsdien is er verlenging met Tozo 2 en Tozo 3. Vanaf Tozo2 is er onder andere een partnertoets, waardoor alleen ondernemers zonder een verdienende partner in aanmerking komen voor de regeling.
- Door snel handelen en goede voorbereidingen konden we ruim 3.200 ondernemers tijdig financieel ondersteunen waar nodig en mogelijk. Uit de hele organisatie hielpen in Tozo1 méér dan 100 collega's om deze bijzondere opdracht uit te voeren. Zo kreeg elke getroffen ondernemer die het nodig had financiële ondersteuning. Voorafgaand aan elke verlenging op Tozo benaderde het Tozo-projectteam de ondernemers proactief. Zo werden alle verlengingen op tijd georganiseerd en de financiële ondersteuning tijdig betaald. De ondernemers waardeerden dit erg.
- Uiteindelijk leidde dit tot de volgende resultaten (situatie tm 23 december 2020).

Cijfermatrix Verschil In- en Uitstroom Totaal tozo 1 t/m 3

2020											
Maand											
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Instroom		2.780	3.092	3.146	3.229	3.243	3.254	3.259	3.383	3.416	3.475
Uitstroom		7	104	1.906	2.023	2.114	2.187	2.483	2.510	2.543	2.545
Verschil		2.773	2.988	1.240	1.206	1.129	1.067	776	873	873	930

Aantal Uitkeringen op de 1e van de Maand

Cijfermatrix Aantal Uitkeringen

		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2020	Aantal Uitkeringen	2.761	3.094	3.049	1.325	1.224	1.144	1.078	901	907	934
	Mnd mutatie		333	-45	-1.724	-101	-80	-66	-177	6	27

Tegenprestatie

Helaas moesten wij vanwege corona het werk rond tegenprestatie opschorten in de periode van 1 mei tot 1 oktober 2020. In deze periode plaatsten we beperkt mensen op een tegenprestatieplek. De meest organisaties die meededen sloten ook tijdelijk hun deuren. Vanuit relatiebeheer hielden wij de contacten met organisaties warm in de periode juni tot en met september. Na 1 oktober begonnen we op kleine schaal opnieuw met de uitvoering. De bijeenkomsten voor de meest

kwetsbare cliënten bij de Tientjesacademie zijn voorbereid. Door de volledige lockdown gingen ze uiteindelijk niet door, tot grote teleurstelling van vele kandidaten.

In december begonnen we met het werkplan tegenprestatie voor 2021. Zodra het kan, gaan we vol goede moed aan de slag. Afspraken uit 2020 zetten we voort in 2021.

Sociale Werkplaatsen

In 2020 integreerden de onderdelen Groenvoorziening, Schoonmaak, Fietsenstallingen en Kringloopwinkel van ATEA in de gemeentelijke afdelingen. Medewerkers met en zonder afstand tot de arbeidsmarkt werken met en naast elkaar. Op 1 januari 2021 was de formele afrondingvervlechting een feit. Kennis en expertise werden samengebracht zodat SW medewerkers, maar ook medewerkers Beschut Werk en eigenlijk alle inwoners van Breda, die wat extra ondersteuning nodig hebben, kunnen werken naar vermogen. ATEA richt zich op externe detacheringen van SW-medewerkers. In 2020 zijn al pilots begonnen pilots, waarbij samen met WSP (Werkgevers Service Punt), mensen uit de bijstand een werkplek krijgen. Dit bouwen we verder uit in 2021.

Armoede en schulden

- Begin februari boden we het beleidsplan aan de gemeenteraad aan. Door corona werd behandeling uitgesteld. De uiteindelijke besluitvorming was eind mei. De benodigde regelgeving en (financieel) consequenties gingen later in werking dan bedoeld. Ondanks de crisis en het feit dat we pas halverwege het jaar begonnen, slaagden we een om veel activiteiten in 2020 uit te voeren. Bijvoorbeeld:
  - Verhoging inkomensgrens naar 120% om in aanmerking te komen voor een Bredapas of schoolstartpakket;
  - Verhoging seniorentoeslag;
  - Verlaging individuele inkomensvoet;
  - Invoering drempelbedrag voor bijzondere bijstand.
- De opzet van een financieel expertisecentrum is nog niet begonnen. Dit is te belangrijk om niet de volledig de aandacht te krijgen van gemeente en partners. Door extra nodige inzet op andere terreinen voor corona was dat helaas niet mogelijk.
- We sloten aan bij de Nederlandse schuldhulpverlening en stelden een schuldenaankoopfonds in, voor betere dienstverlening aan kwetsbare inwoners.
- Meer saneringskredieten en samenwerken met Jeugdfonds sport en cultuur en Stichting Leergeld binnen Sam& (kindportaal) zette een extra plus op onze dienstverlening.
- We beëindigden de collectieve ziektekostenverzekering voor minima per 2021 en pasten het kader aan van de Bredapas.
- Wij bereiden ons voor op de nieuwe wetgeving bij schulden (inwerkingtreding op 1 januari 2021), zoals vroegsignalering. Zo helpen we inwoners nog sneller en beter. Afspraken met de rechtbank en bewindvoerders over bewindvoering hadden in 2020 door corona geen prioriteit. In de begroting 2021 staat dat er vanaf 2022 budget is voor eigen bewindvoerders. Hiermee vergroten wij ons palet om inwoners te ondersteunen.
- Door corona waren acties voor zelfstandigen in 2020 vooral gericht op uitrol en beschikbaar stellen van landelijke steunmaatregelen, zoals Tozo. Prioriteit was om de deze groep zo snel en goed mogelijk door de crisis te helpen.
- De inrichting van Bijstand voor zelfstandigen (Bbz) is aangepast om sneller en efficiënter hulp te bieden.

Statushouders

In 2020 begonnen we met:

- Inrichten herziene intake en opstartklas, aanbestedingsprocedure gestart;
- Pilot ontzorgen;
- Voorbereiding inkoop taalroutes, aanbesteding publiceren en uitvoeren in 2021;

- Onderzoek naar functioneren Goede Startprogramma. Op basis van resultaat verbeteren overdracht naar voorliggend veld;
- Formuleren en vaststellen doelstelling en kwaliteitseisen voor maatschappelijke begeleiding volgens nieuwe wet;
- Ontwikkelen klantreis voor statushouders in 3 verschillende leerroutes. In 2021 leggen we deze vast;
- Inrichten expertpool statushouders op 3 verschillende leerniveaus;
- Een extra impuls voor de begeleiding van 'oud-komers': statushouders die al eerder naar Breda zijn gekomen maar nog een maatschappelijke achterstand hebben die vraagt om een specifieke benadering. Hiervoor zetten we buddy's in.

Thema Thuis

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

- Beleidskader voor regionale maatwerkvoorziening beschermd wonen regio Breda, geformuleerd en in procedure;
- Uitvoeringsplan Thematafel Regio Breda Vangt op 2021-2022 (maatschappelijke opvang), vastgesteld;
- Subsidieaanvraag Versterkingsplan tegen dak- en thuisloosheid regio Breda 2020, door ministerie gehonoreerd;
- Uitvoeringsplan Huiselijk Geweld en kindermishandeling 2021-2022, vastgesteld.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Huiselijk geweld en kindermishandeling

- Regionale aanpak heeft structureel onze aandacht. De projecten van het programma Geweld hoort Nergens Thuis lopen door in 2021. Bijvoorbeeld versterken we de Multi Disciplinaire Aanpak die nodig is bij ernstig, structureel huiselijk geweld. Hieronder valt het project Eerder en vaker inzetten huisverbod.
- In het project De Cirkel is rond werken ervaringsdeskundigen en een professional. Ex-plegers zetten hun ervaringsdeskundigheid in bij deze zware casuïstiek.
- Regiobreed waren er:
  - Trainingen voor aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld;
  - Gespreksvoering met ouder en kinderen bij vermoedens huiselijk geweld;
  - Trainingen voor klantmanagers Wmo en klantmanagers werk en inkomen;
  - Informatiebijeenkomsten voor BOA's, KCC- en baliemedewerkers.
- De trainingen lopen door in 2021. Ook kregen we voor 4 projecten projectsubsidies. Deze projecten begonnen eind 2020:
  - Ontwikkelen eerstelijns aanbod voor slachtoffers seksueel geweld;
  - Versterken aanpak bij vechtscheidingen;
  - Zelfscan voor wijkteams;
  - Evalueren en opnieuw afspraken maken met Veilig Thuis en het lokale werkveld.
- Een belangrijke ontwikkeling in 2020 was de ontmanteling van Just. De vrouwenopvang (in beheer van Safegroup) ging verder als zelfstandige stichting.

Integrale crisiszorg

- In de Wet Verplichte ggz heeft het Meldpunt crisiszorg de taak om cliënten te horen waarvoor we aan de burgemeester een crisismaatregel vragen. Ook kunnen burgers bij het meldpunt hun zorgen melden over mensen waarvan ze denken dat deze verplichte ggz nodig hebben. De integratie van Meldpunt crisiszorg en Meldpunt Zorg en Overlast is gereed. Vanaf medio 2020 is er een landelijk nummer voor burgers. Daar melden zij hun zorgen om personen met verward gedrag (niet-acuut). De meldingen gaan naar Meldpunt crisiszorg, die ze oppakt.

Aanpak verward gedrag

- Er is veel belangstelling voor het uitgebreide trainingsprogramma, deels gesubsidieerd door ZonMw. Vanwege corona is het programma verlengd tot 1 januari 2022.
- We willen zicht hebben op E33 meldingen van de Politie (melding verward persoon). Dit gebeurt in het project wijk-GGD/GGz. In Breda ligt deze functie bij het Bemoeizorgteam, dat nauw samenwerkt met GGD. Tot 1 mei 2021 focussen we op E33 meldingen. Daarna willen we deze functie structureel borgen met bestaande middelen en menskracht van GGD en Bemoeizorgteam. De beoordelingslocatie (SPOR) is bij GGz Breburg, financiering loopt via de zorgverzekeraar. De gemeente heeft er in deze zin geen bemoeienis mee. Wel bewaken we afspraken van SPOR met (de crisisdienst van) IMW en SMO. Het de-escalatiemodel is voor de partners in het Zorg- en Veiligheidshuis en het MASS-overleg. We gebruiken het ook binnen de gemeente. Belangrijk is blijvende aandacht voor inzet van dit hulpmiddel.

Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang

- In 2020 werd duidelijk dat Breda voor maatschappelijke opvang tot zeker 2026 centrumgemeente blijft. Voor beschermd wonen vervalt de centrumgemeentefunctie van Breda per 2022. Eind 2020 brachten we een nieuw beleidskader Regionale maatwerkvoorziening beschermd wonen in procedure, samen met de regio (besluitvorming maart 2021). Dit is de inhoudelijke basis voor nieuwe inkoop beschermd wonen per 2022. In 2020 begonnen we met de regio met de voorbereiding en opnieuw formuleren van producten, kwaliteitseisen en tarieven.
- Medio 2020 begonnen we met ontwikkelen van een regionaal huisvestingsplatform, als stimulator voor uitstroom uit beschermd wonen en maatschappelijke opvang in de regio. We maken niet alleen huisvestingsafspraken maar regelen ook de randvoorwaarden. Zo dragen cliënten echt bij aan hun nieuwe woonomgeving. In Breda begonnen we met buurtpleinen waar cliënten en buurtbewoners met elkaar in contact komen en een duurzaam netwerk bouwen.

Dak- en thuislozen

- In 2020 begonnen we met de bouwvoorbereidingen voor de nieuwe DSV (Doorstroomvoorziening). Het voorlopig ontwerp gaat begin 2021 naar het college. De sloop en bouw begint in het 2e kwartaal van 2021. Naar verwachting nemen we medio 2022 de nieuwbouw in gebruik.
- Vanwege corona besloten we in 2020 om de DSV tijdelijk te verplaatsen naar Riethil 12, tot de nieuwbouw aan de Slingerweg gereed is. De bouwkundige aanpassingen zijn inmiddels gereed en DSV is verhuisd.
- Afgelopen jaar namen we diverse maatregelen voor dak- en thuislozen in coronatijd:
  - Maatregelen binnen reguliere opvanglocaties, zoals DSV, volgens RIVM-richtlijnen;
  - Extra nachtopvanglocatie voor opvang niet-rechthebbenden (vooral MOE-landers) en mensen die geschorst zijn bij DSV, De Vliet of Gaarshof;
  - Quarantainemogelijkheid voor dak- en thuislozen met corona;
  - Mobiel toilet 24/7 beschikbaar;
  - Extra toezicht en inzet straatteam, GGD en maatschappelijke partners (noodinloop).
- In januari dienden we een plan in bij het ministerie: Versterkingsplan tegen dak- en thuisloosheid regio Breda 2020. We kregen een rijksbijdrage van € 2.303.000 voor uitvoering van het Versterkingsplan. In de 2e helft van 2020 begonnen we met de uitvoering, het Versterkingsplan loopt tot eind 2021.

Ketenaanpak verslavingszorg

- De pilot GHB in dag- en nachtopvang DSV begon in januari 2020 en is verlengd naar 1 jaar. Begin 2021 is de evaluatie en besluiten we over continueren van de activiteiten in de reguliere uitvoering.
- In februari begonnen we met het casuoverleg GHB Breda, onder de structuur van MASS overleg. Deze pilot duurt een jaar. Evaluatie is in het 1e kwartaal van 2021.

Thema Leven

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

In 2020 maakten we ondanks corona sport en bewegen mogelijk in binnen- en buitenlocaties, voor leden en niet-leden van sportverenigingen. We stimuleerden het gebruik van sportaccommodaties in de zomerperiode. Binnen RIVM maatregelen en met lokale protocollen droegen we maximaal bij aan een veilige sportomgeving.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Sport

- Aandacht voor breed motorische ontwikkeling in onderwijs, georganiseerde sport, wijk sportactiviteiten en talentontwikkeling, met de inzichten van het Athletic Skills Model. Dat is de kern van een plan dat we voor 2020-2022 opstelden, samen met Breda Actief, MOOIWERK, Curio sport en bewegen en Deltalent.
- Het Bredaas sportakkoord kreeg in 2020 uitwerking in 4 projecten:
  - Gezonde leefstijl in de kinderopvang;
  - Maatjesproject voor mensen met een psychische beperking;
  - Sportdeelname ouderen;
  - Implementatie breed motorische ontwikkeling.In november 2020 haalden we thema's op voor 2021, op een bijeenkomst met onderwijs- en zorgpartners.
- Het Jeugdfonds Sport bereikte ruim 2.200 kinderen en jongeren. Vanuit het fonds volgende zo'n 1.000 kinderen zwemlessen.
- Het onderzoek naar de meest optimale exploitatievorm voor binnensportaccommodaties, met oog voor maximaal maatschappelijk rendement, is opgestart.
- In 2020 rondde we het voorlopig ontwerp af van accommodatie en buitenruimte van het Talentencentrum. Het VO is gepresenteerd op een digitale bijeenkomst, onder andere aan sportaanbieders en bewoners uit de wijk.
- In 2020 overlegden we met de betrokken partijen bij de organisatie van talentontwikkeling, zoals regionale trainingscentra, sportbonden, Centrum voor Topsport en Onderwijs-Zuid en NOC*NSF. Overleg met onderwijs en (para)medische partners volgt voorjaar 2021.
- Ook zijn in 2020 verschillende sport- en beweegvoorzieningen in de openbare ruimte voorbereid en gerealiseerd: Renovatie Cruyff court Kesteren, Kunstgrasveldje Heusdenhout Wilderen, Fitnessplek Asterdplas, Skatebaan Bergdreef, Smartwalk route Singel (pilot gereed medio 2021).

Naast de Bredase Vuelta etappe gingen ook verschillende kleine sportevenementen niet door vanwege corona. Singelloop Breda organiseerde een alternatieve loop.

Volksgezondheid

- Het Bredaas Lokaal Preventieakkoord (2021-2022) werkt met lokale partijen in de stad aan een gezonder Breda. De rode draad is terugdringen van overgewicht bij volwassenen (ook de groep 65 plus). Lokale partijen maakten samenwerkingsafspraken voor de subthema's Gezond oud worden, Gezonde werkvloer en Gezonde inwoners Hoge Vucht. De afspraken gaan over stimuleren van gezond eten en bewegen en Positieve Gezondheid (sociaal netwerk, zingeving, meedoen). Wie goed in zijn vel zit, maakt eerder gezonde keuzes. In 2021 voeren we de afspraken uit. Gemeente Breda en GGD West-Brabant ondersteunt deze afspraken. Andere partijen mogen aansluiten, het Lokaal Preventieakkoord is het startpunt.

- Met JOGG (Jongeren op gezond gewicht) stimuleren we gezond gewicht bij kinderen en jongeren (0-19 jaar). In het JOGG-netwerk zitten samenwerkingspartners als bedrijven, kinderboerderijen, scholen en sportclubs. Doel is om een omgeving waar gezonde keuze makkelijk en aantrekkelijk is. Bijvoorbeeld bevorderen van water drinken, gezond eten en bewegen. Rookvrij opgroeien stimuleren we samen met Rookvrije Generatie.

Thema Ontmoeten

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Dit jaar zien we in de stad, bij bewoners en ondernemers, volop initiatiefkracht, creativiteit en betrokkenheid. Laagdrempelig omzien naar elkaar en helpen waar nodig. Er is een duidelijke behoefte om elkaar te ontmoeten. We zoeken naar mogelijkheden voor veilig gebruik van openbare ruimte voor activiteiten, in de drastische veranderde 1,5 meter samenleving.

Tijdens de lockdowns ging veel aandacht naar hoe we bewoners en organisaties in de actieve wijk- en dorpsnetwerken helpen en adviseren. De bestaande netwerken en wijkinstrumenten bleken zeer geschikt om in de crisis in contact te blijven met bewoners. Weten wat er speelt in wijken en dorpen en snel schakelen met organisaties en binnen de gemeente voor extra steun of om problemen in beeld krijgen. Hulpvraag en aanbod snel bij elkaar brengen. Meedenken en schakelen bij spontane corona-initiatieven van bewoners, om (on)mogelijkheden in beeld te krijgen.

Ontmoeten is een belangrijke waarde, die we het afgelopen jaar misten. Ontmoeten is aan mensen zelf, de gemeente faciliteert. We maakten uitvoeringsplannen voor ontmoeten. Deels gericht op steunmaatregelen, deels op een pro-actieve aanpak voor de komende periode. We kijken hoe we verschillende (bewoners)initiatieven ondersteunen bij lockdownmaatregelen en bij versoepelingen weer opstarten naar normaal. Bijvoorbeeld:

- Extra op maat ondersteunen wijk en dorpscentra;
- Opzoeken bewoners via digitale kanalen (wijkplatforms);
- Extra plek te creëren waar bewoners nu wel komen (bijvoorbeeld supermarkt) om bewoners met initiatieven te bereiken.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

- De 1e maanden verliepen normaal qua planning. We bespraken veel activiteiten en planden bijeenkomsten. Toen kwam corona en werd het even stil. We legden contacten, keken waar behoefte zat en gaven waar nodig praktische hulp. Al snel bleek meer hulp beschikbaar dan er vraag was. Belangrijk was snel meeschakelen op spontane initiatieven (muziek en hulp bij verzorgingstehuizen, locaties in openbare ruimte, coronaproof activiteiten door laten gaan). Ogen en oren voor wat er speelde in de wijken, eenzaamheid en extra verward gedrag signaleren.
- Wijk- en dorpsplatforms kregen ruim 144 subsidieaanvragen, waarvan 127 zijn toegekend. Voor sommige aanvragen schuift de uitvoering op naar 2021.
- Wijkdeals merkte geen belemmeringen ervaren door corona. Er kwamen 50 nieuwe deals bij. Het project Groene buurtjes (Belcrum) schoof door naar 2021. We verwachten dat er nog meer deals uit voort komen.
- Bijeenkomsten met wijk- en dorpsraden, wijk- en dorpsplatforms, Breda Begroot, wijk- en dorpscentra, projecten en activiteiten van wijkagenda's werden gaandeweg het jaar steeds meer digitaal, om toch met elkaar in contact te blijven en voor zoveel mogelijk voortgang. In het vroege voorjaar en de zomer waren er weer fysieke bijeenkomsten. Mooi voorbeeld is het project Bavel2030. Via het wijkinstrument BredaBegroot en met hulp van gemeente wil Bavel haar dorpsvisie vernieuwen. In plaats van bewonersbijeenkomsten was er een digitale enquête om informatie op te halen over wonen, jeugd, ouderen, veiligheid en ontmoeten. Er waren ruim 1.000 respondenten. Via de wijkmanager is er goede afstemming over de nieuwe bouwplannen.
- De geplande projecten en activiteiten uit de wijkagenda's zijn grotendeels uitgevoerd. Vooral bij initiatieven met bewonersbetrokkenheid, bleek niet fysiek bij elkaar komen doorslaggevend om (nu) nog niet te beginnen. Sommige initiatieven liepen enkel wat vertraging op. Ze lopen door in 2021 of we kijken opnieuw naar de haalbaarheid. Bijvoorbeeld Blind Wall in Haagpoort, Sterren van Morgen, aanpak arbeidsparticipatie, werkgroep Jeugdaanpak Heuvel gingen deels van start en gaan verder in 2021. Een complexe samenwerking met verschillende professionals

voor de veiligheid en leefbaarheid in de Vestingstraat kwam niet van de grond, vanwege andere prioriteiten bij samenwerkingspartners. De financiële ruimte is gebruikt voor betere ontmoetingsplekken in openbare ruimte in Muizenberg-Kesteren (Achterhamplein en Julie Claesstraat).

- Wijk- en dorpscentra hadden het zwaar als belangrijke ontmoetingsplek in de wijken. Continue schakelen wat wel en niet kan voor verschillende activiteiten en organiseren volgens RIVM maatregelen. Gedeeltelijke openstelling en complete sluiting maakten van een moeilijke opgave van een sluitende exploitatie. Zonder extra steunpakketten van Rijk en gemeente zouden meerdere wijk- en dorpscentra failliet zijn. Het geeft voorlopig nog de nodige zorgen. Er is een communicatiestructuur om snel te schakelen op vragen en problemen.
- Er zijn aantrekkelijke en veilige speelplekken in elke wijk. Daar ontmoeten verschillende leeftijdsgroepen elkaar, voor spelen en bewegen. Afgelopen jaar was er onvoldoende geld voor vervanging van onveilige speeltoestellen. De onveilige toestellen zijn weg gehaald en niet meteen vervangen. Vanaf 2021 is er extra geld en vervangen we de speeltoestellen alsnog.

Wat is extra gedaan:

- In het centrum speelde coronaproof maken van de stad, een complex traject met ondernemers, markt en gemeente, met grote inzet van wijkmanager en wijkbeheerders.
- In 2020 ging het Programma VerbeterBreda van start. Een brede meerjarige aanpak om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te verbinden met bestaande opgaven in minder krachtige wijken. Eerste gesprekken gingen over hoe VerbeterBreda en de aanpak Een plus op kwetsbare wijken en vroegsignaleringswijken elkaar in de nabije toekomst versterken.
- Bewonersinitiatieven helpen bij de keuze om wel of niet door te gaan bij de beperkende maatregelen. Maar ook faciliteren van spontane hulpacties van bewoners. Waar mogelijk gingen vooral buitenactiviteiten door. In de wijken lag veel nadruk op voldoende uitdagingen voor de jeugd. Programma's als Sommervibes, vakantiestraat en Winterchills zijn in de wijken goed bezocht. Een mooi voorbeeld van een nieuw wijkinitiatief was in de wijk IJpelaar. In de 1e coronagolf verzamelden bewoners ongeveer 100 gebruikte smartphones en stelden ze (inclusief abonnement) gratis beschikbaar aan kwetsbare ouderen, die thuis moesten blijven. Via beeldbellen konden zij contact houden met familie, hulpverleners en bekenden.
- Voor kwetsbaren en ouderen was 2020 in veel gevallen een moeilijker jaar. Zij durfden het vaak niet aan om elkaar te ontmoeten en waren beperkt in hun activiteiten. Eenzaamheid en extra verward gedrag werd meer zichtbaar. We maakten de koppeling met hulporganisaties en wijknetwerkers.
- In Heuvel kwam een extra Voedselbank uitgiftepunt, met inzet en hulp van wijkbeheerder en wijkcentrum.
- Actief begeleiden van de besturen van wijk- en dorpscentra bij tijdelijke of gedeeltelijke sluiting. Schakelen op onduidelijkheden en wisselende mogelijkheden voor hun doelgroepen. Protocol opgesteld, steunpakket om hen financieel te ondersteunen en het hoofd boven water te houden. Meerdere communicatiemiddelen ingezet om besturen goed en snel te faciliteren. Zo hadden zij snel weer contact met gebruikersgroepen, voorzien van de juiste uitleg.
- Extra locaties voor opvang van daklozen, begeleid door wijkbeheerders voor een zachte landing in de wijk.

DE KOSTEN VAN DIT PROGRAMMA

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primaire begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging	Jaarrekening 2020	Afwijking 2020
Lasten				
Opgroeien	86.674	89.555	100.274	-10.719
Betrokken zijn	51.859	52.630	56.461	-3.831
Thuis	53.521	60.045	58.034	2.011
Leren, ontwikkelen en werken	118.430	161.180	147.908	13.273
Leven	8.615	8.867	8.591	276
Ontmoeten	4.110	4.827	3.802	1.025
Reserve investeringen sportverenigingen	0	0	0	0
Reserve vrouwenopvang	0	2.100	2.100	0
Totaal Lasten	323.209	379.205	377.170	2.035
Baten				
Opgroeien	35.092	36.306	42.861	-6.554
Betrokken zijn	1.889	1.906	1.671	236
Thuis	6.758	8.858	7.789	1.069
Leren, ontwikkelen en werken	81.180	117.026	116.390	636
Leven	0	235	169	66
Ontmoeten	0	0	50	-50
Reserve Sociaal Domein	1.700	1.741	1.541	200
Reserve investeringen sportverenigingen	450	192	173	18
Totaal Baten	127.069	166.265	170.644	-4.378
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	196.140	212.940	206.526	6.413

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

De afwijking (resultaat ten opzichte van begroting) over 2020 voor het programma Vitaal en Sociaal Breda bedraagt per saldo € 6,4 miljoen positief. Dit positieve resultaat is grotendeels ontstaan door incidentele meevallers. Structureel laat deze rekening een tekort zien. In 2020 hadden we (veel) extra middelen ter beschikking voor de bestrijding van de coronacrisis vanuit Rijkscompensaties en ons pakket aan steunmaatregelen. Deze middelen hoefden niet allemaal ingezet te worden, en betreffen daarmee een incidenteel financieel voordeel. Omdat de duur en de intensiteit van de coronacrisis in 2021 zich slecht laat voorspellen, creëert dit grote financiële onzekerheden en uitdagingen in 2021. Deze onzekerheden zijn vertaald bij de bepaling van de financiële risico's sociaal domein en bufferrisico corona in deze rekening.

Resultaatbestemming / budgetoverhevelingen

Vanuit de verkregen middelen blijven in 2020 gelden over. Omdat deze nodig zijn voor de beleidsuitvoering in 2021 zijn voorstellen voor resultaatbestemming en budgetoverheveling opgenomen, voor een totaalbedrag € 4,6 miljoen.

Hieronder worden de belangrijkste verschillen per thema toegelicht.

Thema Opgroeien, € 4,2 miljoen negatief

Dit thema bevat alle onderdelen van de jeugdhulp en onderdelen van het primair en voortgezet onderwijs. Voor het primair en voortgezet onderwijs gaat het om de beleidsuitvoering van deelthema's zoals leerlingenvervoer, de leerplicht, het uitvoeringsprogramma voor- en vroegschoolse educatie en de aanpak van voortijdig schoolverlaten. Het negatieve resultaat wordt veroorzaakt door:

- Bij de verstrekking van de niet vrij toegankelijke Jeugdhulp 2020 hebben we een negatief resultaat behaald van € 3,1 miljoen. We zien dat:
  - In 2020 de kosten ten opzichte van 2019 zijn gestegen met ongeveer € 2,7 miljoen. Deze kostenstijging is vooral zichtbaar in de verblijfszorg, de gezinshuizen, de specialistisch ambulante jeugdhulp en de jeugdhulpmaatregelen. Bij de verblijfszorg zien we een grotere instroom van jeugdigen met een lichtverstandelijke beperking (LVB) en een prijseffect i.v.m. hogere risicomarges op tarieven van jeugdhulp die vanuit Jutz naar andere marktpartijen is overgedragen. Een afname in kosten zien we terug bij de verstrekkingen in het kader van het landelijke transitie arrangement (LTA) en de persoonsgebonden budgetten.
  - De Rijksuitkering is t.o.v. 2019 afgenomen met ongeveer € 3 miljoen. De geïmplementeerde beheersmaatregelen om de terugloop in de Rijksuitkering op te vangen leveren nog onvoldoende op. Een intensivering op het Actieplan Jeugd is geïnitieerd. Naar verwachting zal dat vanaf 2021 financieel resultaat gaan sorteren. Er zijn vertragingen opgelopen bij de implementatie van de nieuwe dashboards / data gedreven werken, en het vaststellen van de nieuwe verordening.
- Op de verkregen Rijksmiddelen voor inhaalzorg en meerkosten Jeugdhulp i.v.m. corona crisis is een positief resultaat van € 0,1 miljoen gerealiseerd. Een bedrag van € 0,33 miljoen werd beschikbaar gesteld en er is een bedrag van € 0,23 miljoen verstrekt aan continuïteitsbijdragen en meerkosten. De effecten van inhaalzorg zijn nog onbekend en vormen een financieel risico voor 2021.
- In 2020 is een voordeel van € 0,47 miljoen ontstaan door de definitieve afwikkeling van 2019 met de jeugdhulpaanbieders en door de gemeente terug te vorderen bedragen over voorgaande jaren op basis van kwaliteitsonderzoeken.
- In de bedrijfsvoering is een tekort van € 0,5 miljoen ontstaan omdat tijdelijke extra inzet (inhuur) voor terugdringen van achterstanden bij de Toegang tot niet-vrij toegankelijke jeugdhulp noodzakelijk was en ook tijdelijk extra capaciteit t.b.v. intensivering Actieplan en beleidsmaatregelen is ingezet.
- € 0,13 miljoen kosten ten behoeve van implementatie van zorg- en financiële administratie van de Jeugdhulp voor de gehele regio WBO. Deze eenmalige (investerings)kosten verdienen zich over de looptijd van 3 jaar terug, en leiden tot een structureel voordeel op deze activiteit.
- € 0,22 miljoen overschot op de beschikbare middelen uit de pilot Jeugdprofessional bij de huisarts. De pilot is later gestart dan geprognostiseerd en daardoor verschuiven de planning en activiteiten waardoor de uitgaven in 2021 zullen plaatsvinden. Een voorstel tot budgetoverheveling maakt onderdeel uit van de resultaatbestemming van deze jaarrekening.
- € 0,82 miljoen tekort voor de vorming van een verliesvoorziening inzake de financiële afwikkeling van de toekomstige liquidatie van Jutz. Per balansdatum resteert nog één vastgoedobject dat naar verwachting in 2021 zal worden vervreemd, en momenteel bestaat Jutz nog in afgeslankte vorm. Omdat we een goede schatting kunnen maken van ons aandeel in de definitieve financiële verrekening van kosten bij liquidatie moeten we een verliesvoorziening vormen.
- € 0,33 miljoen tekort op dit programma door (extra) inzet op de casus vereffening Jutz in 2020. Dit betreft specifieke kennis om monitoring en sturing op het proces mogelijk te maken zoals gemeld in het raadsbesluit van 22 oktober 2019 en de overige kosten van de projectorganisatie.
- Bij de afwikkeling van de projectkosten en als onderdeel daarvan de financieringsopbrengsten, is een voordeel van € 0,09 verantwoord in programma 5 als onderdeel van onze treasury functie.

- € 0,08 miljoen overschot op de verkregen middelen voor vrijwilligersorganisaties Jeugd. Het kabinet stelde in de septembercirculaire 2020 een bedrag beschikbaar om lokale vrijwilligersorganisaties, zoals de scouting en speeltuinen, te compenseren voor schade als gevolg van de coronamaatregelen. Er is een regeling tegemoetkoming lokale vrijwilligersorganisaties i.v.m. Corona. Daar de regeling in 2020 niet meer uitgevoerd kon worden, dient het budget overgeheveld te worden naar 2021 en is zodoende opgenomen in het voorstel tot resultaatbestemming.
- € 0,6 miljoen tekort voor de bekostiging van leerlingenvoer vooral ten gevolge van een prijseffect. De in de begroting opgenomen indexering van 2% is niet overeenkomstig de werkelijke NEA-indexering voor taxivoerders vastgesteld voor 2020 op 6,6% en een btw verhoging. Het aanpassen van de huidige Verordening en integreren van de nieuwe te verwachten Verordening door VNG (november 2020) geeft mogelijkheden tot strenger toewijzen en kosten te besparen, maar niet voldoende om het gehele tekort terug te dringen. De begroting 2021 is hiervoor structureel aangepast.
- € 0,25 miljoen overschot op de middelen die wij hebben ontvangen voor noodopvang kinderen van ouders met cruciaal beroep (€ 0,21 miljoen) en voorschoolse voorziening peuters (€ 0,08 miljoen). Voor kinderen van wie één of beide ouders werken in een cruciaal beroep of vitale sector, werd voor de periode medio maart tot 1 juli gratis noodopvang aangeboden. Breda heeft met de kinderopvangorganisatie zoveel mogelijk gewerkt met gesloten beurzen. Dit komt omdat het Rijk zelf vergoedingen heeft verstrekt aan de ouders, en de extra noodopvang die vanuit de kinderopvang geregeld moest worden beperkt is gebleven.
- € 0,09 miljoen overschot op de regionale aanpak laaggeletterdheid. Door corona konden geplande activiteiten niet plaatsvinden. Een voorstel tot budgetoverheveling maakt onderdeel uit van de resultaatbestemming van deze jaarrekening.
- € 0,16 miljoen overschot op de middelen ten behoeve van zomerschool/Summervibes om onderwijsachterstanden te voorkomen (budget € 0,3 miljoen). In het verlengde van de Summervibes zijn activiteiten van Winterchills uitgerold.

Thema Betrokken zijn, € 4,1 miljoen negatief

Het thema Betrokken zijn bestaat uit de producten Algemene voorzieningen volwassenen, Volwassenen maatwerkondersteuning en Maatwerk Wmo. Onder het eerst genoemde deelthema zijn de Thematafels Zorg voor elkaar en Regio Breda Vangt op opgenomen. Onder Volwassenen maatwerkondersteuning vallen de onderwerpen Huishoudelijke verzorging, Wmo Begeleiding en PGB Wmo. Tot slot bevat het deelthema Maatwerk Wmo de onderdelen Vervoers-woonvoorzieningen en collectief vervoer (deeltaxi).

We hebben in 2020 een forse stijging gezien aan kosten voor begeleiding aan jongeren (tussen 18 en 27 jaar). Dit komt omdat er veel meer jeugdigen door de coronacrisis zijn vastgelopen met hun studie, het structureren van de dag, zoekende zijn naar passend werk, vaker en meer drugs gebruiken en psychisch vastlopen. Terwijl aan de andere kant hun eigen netwerk juist minder kon worden ingezet. Voor de leeftijdscategorie 18-20 jarigen zelfs een stijging met 68%, voor de leeftijdscategorie een stijging van een forse 30%. Deze gestegen hulpvraag is terug te zien in de budgetoverschrijding op dit thema.

- Het resultaat op maatwerk Wmo is € 0,5 miljoen negatief. Dit resultaat is uit te splitsen naar kleinschalig collectief vervoer (€ 0,2 miljoen positief) en vervoers- en woonvoorzieningen (0,7 miljoen negatief).
Op het collectief vervoer is een positief resultaat gerealiseerd van € 0,2 miljoen. Dit resultaat bestaat uit minder betaalde vervoerkosten van € 0,4 miljoen minus minder ontvangen eigen bijdrage van € 0,2 miljoen. Voor het collectief vervoer zijn de maanden januari en februari normale vervoersmaanden geweest. Van maart t/m augustus hebben vervoerders betaald gekregen voor de gereden ritten en een tegemoetkoming (80% regeling) voor het stilvallen van vervoer in verband met corona. Regio West-Brabant (GR) heeft over de maanden september t/m december hogere contractprijzen afgesproken met de vervoerders omdat de daling van vervoer leidt tot hogere kosten per rit.
Het resultaat op Wmo vervoersvoorzieningen en woonvoorzieningen is € 0,7 miljoen negatief. Dit komt mede door de hoge incidentele uitgaven op woningaanpassingen van € 0,35 miljoen.
- Algemene voorzieningen volwassen heeft een positief resultaat van € 0,4 miljoen. Dit wordt grotendeels bepaald door de post terugvordering subsidies. Voor het gehele programma vitaal en sociaal Breda zijn de terugvorderingen van subsidies op het product algemene voorzieningen volwassenen verantwoord. Het betreft bedragen die niet zijn

uitgegeven door de ontvangers van de subsidie. De terugbetalingen hebben voornamelijk betrekking op subsidies uit de jaren 2017 en 2018.

- Door de aanzuigende werking door de invoering van het abonnementstarief door het Rijk, demografische ontwikkelingen (vergrijzing), de toenemende vraag voor complexere zorg en tariefstijgingen bij huishoudelijke verzorging is er een negatief resultaat op de volwassen maatwerkondersteuning van € 4,0 miljoen. Van dit negatieve resultaat wordt € 0,3 miljoen gedekt uit resultaat van het programma solide financiën. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende onderwerpen:
  - Huishoudelijke verzorging € 1,5 miljoen (met name aanzuigende werking);
  - Uitbreiding personele capaciteit Wmo € 1,6 miljoen (met name om aanzuigende werking op te vangen);
  - Begeleiding € 1,3 miljoen (met name door groei doelgroep jongeren als gevolg van corona); Bij begeleiding is ook de post meerkostenregeling inzake corona verantwoord à € 0,3 miljoen op basis van de huidige aanvragen vanuit zorgaanbieders. Van het Rijk hebben wij € 0,4 miljoen ontvangen. Hiervan is € 0,1 miljoen begroot (meicirculaire) in dit programma, het resterende bedrag van € 0,3 miljoen (decembercirculaire) is verantwoord in het resultaat bij het programma solide financiën.
  - Door de hervorming van de collectieve ziektekostenpolissen is er € 0,2 miljoen bespaard;
  - Tot slot is er € 0,3 miljoen minder uitgegeven aan PGB gelden.

Thema Thuis, € 1,0 miljoen positief

Onder dit thema vallen de voorzieningen voor volwassenen in het kader van geëscaleerde zorg. Het gaat om de voorzieningen die via de thematafels Regio Breda Vangt op en Een Veilig Thuis verstrekt worden, en de voorzieningen voor Huiselijk geweld en Beschermd Wonen. Het positieve resultaat wordt veroorzaakt door:

- Huiselijk geweld (€ 1,1 miljoen positief). Het positieve resultaat van € 1,1 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt door extra uitkeringen vanuit het Rijk. In de septembercirculaire is het budget voor de regionale vrouwenopvang met € 2,0 miljoen verhoogd. Dit regionale budget is nog niet volledig uitgenut. Deze middelen worden overgeheveld naar het jaar 2021.
- Maatschappelijke opvang (€ 0,6 miljoen positief). Het positieve resultaat bij maatschappelijke opvang van € 0,6 miljoen wordt veroorzaakt doordat er in de meicirculaire € 1,6 miljoen beschikbaar is gesteld, die betrekking heeft op het compensatiepakket maatregelen coronacrisis. Hiervan is € 0,6 miljoen niet uitgegeven.
- Beschermd wonen (€ 0,6 miljoen negatief). Hierin fungeert de gemeente Breda als centrumgemeente. Het nadelig resultaat bij beschermd wonen kent twee majeure oorzaken. Allereerst staat het budget onder druk als gevolg van de krappe huizenmarkt. Het tekort aan voldoende passende woonruimte aan de onderzijde van de woningmarkt maakt dat intensieve woon/zorg arrangementen langer doorlopen dan idealiter wenselijk. Daarnaast is het tekort van € 0,6 miljoen, ook als afgeleide hiervan, terug te voeren op een extra doorbelasting vanuit de bedrijfsvoering: een hogere personele inzet.

Thema Leren, ontwikkelen en werken, € 12,6 miljoen positief

Onder dit thema vallen de voorzieningen die vanuit de Re-integratie, de Wet Buig, het Armoedebeleid de Sociale Werkvoorziening en overige regelingen verstrekt worden. Bij het Armoedebeleid gaat het om bijzondere bijstand, de BredaPas en schuldhulpverlening. Het positieve resultaat wordt veroorzaakt door:

- Op het onderdeel Sociale werkvoorziening (ATEA) is een resultaat gerealiseerd van € 0,46 miljoen negatief. Dit resultaat is deels opgenomen in Programma 1 (€ 0,8 miljoen positief) en deels in Programma 5 (€ 1,26 miljoen negatief). De € 0,46 miljoen negatief is opgebouwd uit een positief resultaat van € 0,02 miljoen op de reguliere begroting en een bedrag van € 0,48 miljoen negatief als gevolg van de leegstandskosten van het gebouw Riethil 11. ATEA heeft 2020 dus met een kleine plus kunnen afsluiten (€ 0,02 miljoen positief). Dit ondanks extra kosten in verband met de integratie, maar ook dankzij een ruimhartige Corona compensatie van het Rijk.

- Een positief resultaat van € 5,6 miljoen is behaald op de Wet Buig en inzet Participatiebudget. Voor de coronacrisis werd op het onderdeel Buig/Participatiebudget nog een positief resultaat verwacht van minimaal € 3,5 miljoen. Hierbij werd uitgegaan van een verdere daling van de uitkeringen in 2020. Als gevolg van Corona was in het eerste half jaar een lichte stijging waarneembaar en de verwachting was dat deze stijging zich verder zou doorzetten met het grootste effect vanaf Q4. De prognose is toen bijgesteld naar een neutraal resultaat. We zien nu echter dat deze flinke stijging zich niet heeft voorgedaan. Oorzaken daarvan zijn dat de landelijke steunpakketten zoals NOW en TOZO zijn verlengd en dat mensen die hebben aangeklopt bij de gemeente vaak door WSP direct geplaatst zijn naar werk en dus niet in de uitkering zijn gekomen. Dit alles heeft voor een positief resultaat gezorgd van € 3 miljoen. Daarnaast is eind september het budget Buig 2020 definitief vastgesteld. Voor Breda een bedrag van € 72,6 miljoen en dit is € 2,6 miljoen hoger dan het voorlopige budget van € 70,0 miljoen waar bovenstaand positief saldo op is gebaseerd. Het totale resultaat komt hiermee op een bedrag van € 5,6 miljoen positief.
- De gemeente Breda heeft van het Rijk een voorschot van € 30,9 miljoen ontvangen voor de uitvoering van de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). In totaal zijn er 6.629 en 208 aanvragen voor respectievelijk levensonderhoud en kapitaalverstrekking binnengekomen. Per saldo is er aan levensonderhoud een bedrag van € 22,5 miljoen verstrekt en aan kapitaalverstrekking € 0,95 miljoen. Vanaf de inwerkingtreding van de wet Tozo is een deel van de ambtelijke capaciteit ingezet om de enorme toestroom van aanvragen te kunnen verwerken. Dit was mogelijk omdat eigen werkzaamheden stilvielen als gevolg van de crisis. Naast eigen personeel was ook externe inhuur noodzakelijk. Omdat gemeentelijk personeel al is opgenomen in de begroting ontstaat er op de vergoeding van het Rijk voor de uitvoering in 2020 een positief resultaat van € 2,1 miljoen. De vergoeding voor de uitvoeringskosten van de Tozo-regeling is deels bestemd voor afwikkelingskosten, van de reeds genomen besluiten, in volgende jaren. Daarom zal bij resultaatbestemming worden voorgesteld een bedrag van € 0,9 miljoen over te hevelen naar 2021 ten behoeve van de dekking van deze kosten. Het resterende bedrag van € 1,2 miljoen wordt gerapporteerd in Programma 5 omdat het de bedrijfsvoering van de gehele organisatie behelst.
- In 2019 vond een voorlopige financiële afrekening plaats van € 0,3 miljoen met Werk aan de Wijk vanwege een cao nabetaling en liquidatiekosten. Deze kosten zijn ten laste gekomen van het resultaat 2019. In de begroting 2020 is hiervoor € 0,4 miljoen gereserveerd. Het aanvullende liquidatiesaldo zal naar verwachting € 0,04 miljoen bedragen, zodat in 2020 een bedrag van € 0,36 miljoen resteert.
- Bij de septembercirculaire van het gemeentefonds is een laatste betaling gedaan voor de bonus beschut werk. De bonusregeling liep tot en met 2019 met een laatste uitbetaling in 2020. Van het totaal beschikbare budget resteerde na alle uitbetalingen nog een bedrag en dit is conform de motie Bruijns ook verdeeld over de gemeenten die beschutte werkplekken gerealiseerd hebben. Voor Breda een extra bedrag van € 0,41 miljoen. Dit bedrag komt ten gunste van het resultaat 2020.
- In de periode 1 januari 2017 tot en met 31 december 2019 heeft de keten Participatie deelgenomen aan een ESF-project Actieve Inclusie, een project voor de ondersteuning bij de arbeidsmarkttoeleiding van specifieke doelgroepen. Op 15 september is het definitieve rapport van bevindingen ontvangen van het ministerie van SZW en op basis van het rapport bedraagt de subsidie voor Participatie over de periode 2017-2019 een bedrag van € 1,1 miljoen. Daar de kosten al gemaakt zijn in voorgaande jaren, komt dit bedrag nu ten gunste van het resultaat in 2020. Daarnaast heeft de afrekening van een ander ESF-project een positief bedrag opgeleverd van € 0,2 miljoen.
- Breda heeft als centrumgemeente regionale middelen ontvangen van in totaal tweemaal € 1 miljoen voor het project "Perspectief op Werk". De inzet van deze middelen is gelieerd aan "gebroken" boekjaren. Eind 2020 resteert nog een bedrag van € 1 miljoen. Daarnaast zijn er een aantal kleinere projecten die ook een doorloop hebben naar 2021. Er volgt een voorstel om de restant middelen van € 1,1 miljoen beschikbaar te stellen voor 2021 om de projectdoelen te realiseren.
- € 0,16 miljoen tekort op de inkomsten als gevolg van het minder uitvoeren van fraudeonderzoeken door gemeenten uit de Regio. De afgelopen jaren bleven de inkomsten achter bij de begroting en daarom wordt onderzocht hoe e.e.a. in de toekomst kostendekkend te maken.
- In 2020 is een voordeel van € 0,27 miljoen ontstaan op de BBZ 2004 (Besluit bijstandverlening zelfstandigen) door een terugvordering over voorgaande jaren en lagere onderzoekskosten dan begroot.

- Per saldo € 0,69 miljoen positief op armoede- en schulden.
  - Op 28 mei 2020 heeft de gemeenteraad het beleidsplan armoede- en schulden 2020-2023 “werken (aan geldzorgen) loont” vastgesteld. In dit plan is € 0,1 miljoen gereserveerd voor de gevolgen van de genomen maatregelen voor het maatschappelijk middenveld. Hiervan is in 2020 nog geen gebruik gemaakt. Ook is de verwachte toename van het aantal aanvragen bijzondere bijstand als gevolg van de Coronacrisis uitgebleven, hetgeen resulteert in een positief resultaat van circa € 0,14 miljoen.
  - Conform beleidsplan is in 2020 gestart met een schuldenafkoopfonds. Aan dit fonds is een bedrag van € 0,32 miljoen toegevoegd (€ 0,1 miljoen structureel en € 0,22 miljoen eenmalig). Dit jaar is een bedrag van € 0,09 miljoen uitgekeerd zodat € 0,23 miljoen resteert. Afgesproken is dat de gelden van het fonds automatisch worden overgeheveld totdat zij zijn verbruikt.
  - BroodNood is een tijdelijk gemeentelijk noodplan voor Bredase inwoners die door acute geldproblemen vanwege de Coronacrisis geen boodschappen kunnen kopen. In 2020 zijn er 263 betalingen verricht met een totaalbedrag van € 0,04 miljoen. Dekking heeft plaatsgevonden vanuit de post onvoorzien.
  - Door met name hogere opbrengsten schuldaanvragen dan begroot is een positief resultaat behaald van € 0,09 miljoen. Er volgt een voorstel om hiervan een bedrag van € 0,07 miljoen in te mogen zetten in 2021 ten behoeve van de vervanging van het SHV-portaal.
  - Sportclubs, sportverenigingen en culturele instellingen en wijkcentra zijn veelal dicht geweest in 2020, daarom zijn er minder vergoedingen gedaan aan BredaPashouders. Voor het restantbedrag van € 0,13 miljoen wordt budgetoverheveling naar 2021 voorgesteld. Dit, om zodra het kan, meer mensen te laten sporten en gezond te krijgen en er wordt een toeloop op het aantal nieuwe BredaPashouders verwacht (meer mensen met een laag inkomen door de crisis).
- In de middellange termijn aanpak effecten coronavirus was voor de keten Participatie een bedrag van € 0,6 miljoen gereserveerd voor extra capaciteit om de verwachte hoos aan aanvragen (bijzondere) bijstand, schuldhulpverlening en ook klachten/ bezwaren af te behandelen. Omdat deze toestroom in 2020 is uitgebleven, resteert dit bedrag. Daarnaast is er een positief resultaat zichtbaar van € 0,28 miljoen als gevolg van onder andere een daling van het ziekteverzuim en het combineren van werk met werkzaamheden voor de Regio.
- Afgelopen 12 november is bekend geworden dat de inwerkingtreding van de nieuwe Wet inburgering, die gepland stond op 1 juli 2021, opnieuw wordt opgeschoven naar 1 januari 2022. De gemeente krijgt in deze nieuwe wet de regie op de inburgering van statushouders. In 2020 en 2021 bereiden we de nieuwe wet voor. Voor de Nieuwe Wet Inburgering is een bijdrage ontvangen van € 0,4 miljoen voor de invoering/implementatie van de Nieuwe Wet. Als gevolg van het opnieuw uitstellen van de wet zal het grootste gedeelte van dit bedrag (€ 0,24 miljoen) pas in 2021 worden ingezet. Hiervoor is een verzoek tot budgetoverheveling gedaan.

Thema Leven, € 0,2 miljoen positief

Het thema Leven bestaat uit de onderdelen Volksgezondheid en Sportbeleid. Het gaat om lasten voor onderwerpen zoals gezondheidsbeleid, sportstimulering, sportevenementen en talentontwikkeling. Het positieve resultaat wordt veroorzaakt door:

- € 0,06 miljoen overschot, omdat geplande activiteiten in het kader van lokaal gezondheidsbeleid en volksgezondheid vanwege de coronacrisis niet allemaal uitgevoerd konden worden. Er zijn bijvoorbeeld minder schoolpleinen vergoend dan verwacht. Verkennende gesprekken vinden nog plaats over mogelijke herbestemming van dit geld.
- € 0,1 miljoen overschot als gevolg van corona waardoor een aantal geplande gesubsidieerde sportevenementen niet is doorgedaan. Ook hebben alle sportaanbieders als gevolg van de maatregelen hun sportaanbod moeten staken of aanpassen.
- Vanuit het steunpakket coronamaatregelen is € 0,25 miljoen toegevoegd aan de begroting van sportbeleid. Hiervan is € 0,2 miljoen uitgegeven aan een tijdelijke subsidieregeling ondersteuning binnen- en buitensportverenigingen met sportkantine in eigen beheer.

Thema Ontmoeten, € 1,1 miljoen positief

Onder het thema Ontmoeten vind je alles met betrekking tot Wijkaanpak en Statushouders terug. Het positieve resultaat wordt veroorzaakt door:

- Het resultaat op het product wijkaanpak bedraagt € 0,87 miljoen positief.
  - Binnen het product wijkaanpak zijn de effecten van corona zichtbaar. Als gevolg van corona is op kwetsbare wijken, wijkplatforms en Breda begroot een positief resultaat gerealiseerd van € 0,39 miljoen. Dat is het gevolg van minder samenwerkingsactiviteiten en bijeenkomsten in wijken en dorpen door corona. Vanuit het steunpakket coronamaatregelen is € 0,5 miljoen toegevoegd aan de begroting om de extra kosten voor de exploitaties van de wijkcentra op te kunnen vangen. Daarnaast is er vanuit het Rijk € 0,19 beschikbaar gesteld voor wijk- en dorpsraden. Totaal was in 2020 € 0,69 miljoen beschikbaar, hiervan resteert nog € 0,48 miljoen.
  - We zien in 2020 minder vraag naar kleinere aanpassingen op groen en civiel op het flexibel budget en dit heeft geleid tot een positief resultaat van € 0,07 miljoen. Daar staat tegenover, dat er een overschrijding op de wijkdeals is ontstaan van € 0,03 miljoen door meer klimaatdeals.
  - Om bij de speelvoorzieningen binnen de beschikbare middelen te blijven is zoveel mogelijk de keuze gemaakt om onveilige toestellen te verwijderen en voorlopig niet te vervangen. Het veilig houden van speelplekken heeft uiteindelijk alsnog geleid tot een overschrijding van € 0,07 miljoen. Voor de toekomst zijn het beleid en financiën inmiddels aangepast, zodat beleid en financiële middelen beter in balans zijn.
  - Het overig resultaat van € 0,05 miljoen betreft de posten subsidie wijk- en dorpsraden, wijkgericht werken en overige kleine afwijkingen.
- In aanloop naar de nieuwe Wet Inburgering heeft Breda in 2019 én 2020 een bedrag ontvangen van € 0,2 miljoen (de zgn. Ondertussenmiddelen). Door het opnieuw uitstellen van de invoering van de wet en door de coronacrisis konden niet alle beschikbare middelen in 2020 worden ingezet. Het restantbudget van € 0,24 miljoen gaat naar 2021.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringen 2020	Werkelijke uitgaven tm 2020	Vrijval 2020	Nog beschikbaar eind 2020	Wat is meer/- minder nodig voor afronding	Verwachte uitgaven 2021	Verwachte uitgaven 2022	Verwachte uitgaven 2023 ev
Vitaal en Sociaal Breda								
Wijkontwikkeling	1.757	397	225	1.135		1.135		
Totaal	1.757	397	225	1.135	0	1.135	0	0

Wijkontwikkeling

De investeringen van Wijkontwikkeling betreffen de projecten Driesprong, Linie-Doornboslaan en Linie Zuid. Als gevolg van afstemming met derden is er vertraging op de projecten Linie Zuid en Driesprong. De vrijval bij Driesprong betreft een verlaging van de kosten van het project wat tevens een verlaging van bijdragen derden betreft. Een deel van de financiële afronding van het project openbare ruimte Linie Doornboslaan zal in 2021 vallen. Totaal betreft de overloop wijkontwikkeling 2020 € 0,6 miljoen. Dit bedrag is onderdeel van de verwachte uitgaven 2021.

RESERVES

Bedragen x € 1.000

Vitaal en Sociaal Breda	Stand 1-1-2020	Bedrag Mutaties	Stand 31-12-2020
Sociaal Domein	1.741	-1.541	200
Investerings sportverenigingen	1.027	-173	854
Vrouwenopvang	0	2.100	2.100
Totaal	2.769	385	3.154

De mutaties in de reserves worden als volgt verklaard:

Reserve Sociaal Domein

Inzet in 2020 is € 1,5 miljoen meerjarenperspectief Sociaal Domein en € 0,04 miljoen subsidies Ontwikkelagenda. Het resterende bedrag van € 0,2 miljoen is niet benodigd omdat de financiële afwikkeling van Werk aan de Wijk lager is uitgevallen én gedeeltelijk ten laste van het jaar 2019 kwam. Dit bedrag komt ten gunste van de algemene reserve. In lijn met het bestuursakkoord 2018-2022 vervalt de reserve Sociaal Domein vanaf 2021.

Reserve investeringen sportverenigingen

Voor het restantbedrag van € 0,85 miljoen zijn grotendeels al aanvragen van sportverenigingen beschikt en deze zullen in 2021 worden uitbetaald. We verwachten dat dit bedrag volledig wordt onttrokken aan de reserve in 2021.

Reserve Vrouwenopvang

Het betreft een eenmalige voeding vanuit restanten van verleende subsidies voor vrouwenopvang (rijksmiddelen DUVO) over de jaren 2015-2017. Het bedrag stond op de balans van Juzt en is in 2020 ontvangen vanuit Juzt. Het bedrag is voor noodzakelijke vernieuwing van de vrouwenopvangvoorziening aan de Assumbrugstraat in Breda. In het Q1 of Q2 van 2021 worden verschillende scenario's uitgewerkt door het bestuur van Safegroep.

VOORZIENINGEN

Bedragen x € 1.000

Vitaal en Sociaal Breda	Stand 1-1-2020	Bedrag Mutaties	Stand 31-12-2020
Vrz van derden verkregen middelen (progr 1)	0	111	111
Vrz verlies Juzt	0	820	820
Totaal	0	930	930

TOELICHTING VOORZIENINGEN

Voorziening van derden verkregen middelen

€ 66.000 ontvingen we in het kader van Social Return en daarnaast ontvingen we een subsidie van € 45.000 voor een 2-jarig project Maatschappelijke diensttijd in Breda en Zundert. De middelen zullen in het volgende jaar worden ingezet.

Voorziening verlies Juzt

€ 0,82 miljoen tekort voor de vorming van een verliesvoorziening voor de financiële afwikkeling van de toekomstige liquidatie van Juzt. Per balansdatum resteert nog 1 vastgoedobject dat naar verwachting in 2021 wordt vervreemd. Momenteel bestaat Juzt nog in afgeslankte vorm. Omdat we een goede schatting kunnen maken van ons aandeel in de definitieve financiële verrekening van kosten bij liquidatie moeten we een verliesvoorziening vormen.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Samen voor de toekomst, beleid jeugd(hulp) 2020-2023	Kaderstellend	2020
Actieplan jeugd 2019-2020	Kaderstellend	2019
Verordening Jeugdhulp Breda 2017	Kaderstellend	2016
Strategische Onderwijsagenda Breda 2019/2020 - 2023/2024	Kaderstellend	2019
Subsidies Breda samen doen, 2021-2022	Kaderstellend	2020
Beleidskader Participatie	Kaderstellend	2015
"Werken (aan geldzorgen) loont. Beleidsplan Armoede en schulden Breda 2020-2023"	Kaderstellend	2020
Beleidsplan WMO (Goede zorg doen we samen)	Kaderstellend	2015
Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2018	Kaderstellend	2018
Actieplan zorginnovatie	Kaderstellend	2016
Team Breda	Kaderstellend	2017
"Thuis in Breda 2019"	Kaderstellend	2019
Alliantie Breda, 2019 tot en met 2022	Uitvoerend	2019
Opvang en bescherming in Regio Breda	Kaderstellend	2017

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

GR programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten

Vitaal en Sociaal Breda	Thema Opgroeien
Verantwoordelijk bestuurder:	Marianne de Bie
Bestuurlijk vervanger:	Miriam Haagh
Belang in verbonden partij in %:	45,7%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage verbonden partij aan programma

De gemeenschappelijke regeling Programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten is beter bekend onder de naam Regionaal Bureau Leren West-Brabant (RBL). Centraal staat niet de 'leerplicht', maar het 'leren' om uiting te geven aan het belang van een goed opleidingsniveau naar arbeid. Er zijn 16 deelnemende gemeenten. Samenwerken gebeurt op 3 niveaus:

- Alle deelnemende gemeenten kozen voor het gezamenlijk voeren van één leerplicht en Regionaal Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC) administratie;
- Moerdijk, Drimmelen, Alphen-Chaam, Geertruidenberg, Baarle Nassau, Oosterhout en Breda werken intensief samen om alle jongeren van 5 tot 23 jaar te begeleiden naar de juiste opleiding, zorg of werk;
- Minder intensief maar wel praktisch werken Etten-Leur, Rucphen en Zundert samen in de begeleiding van jongeren op het middelbaar beroepsonderwijs (MBO) en de kwalificatieplicht van jongeren van 16 tot 23 jaar.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Er zijn geen specifieke ontwikkelingen te melden. Wel is vanwege COVID-19 extra aandacht voor ziekteverzuim, overstap onderwijs po/vo, vo/mbo en mbo/mbo: digitaal volgen student en exitgesprekken.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Het belangrijkste risico van deze GR betreft het uittreden van één van de deelnemende gemeenten. Hiervan is echter vrijwel geen sprake, aangezien het de uitvoering van wettelijke regelingen betreft, die gemeenten verplicht zijn te doen. Uitvoering via deze GR beperkt voor de deelnemende gemeenten de kosten en is effectief.

Neovita BV

Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leren, ontwikkelen en werken
Verantwoordelijk bestuurder:	Boaz Adank
Bestuurlijk vervanger:	Marianne de Bie
Belang Breda in verbonden partij in %	100 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma

Neovita B.V. is mede opgericht om de begeleiding en re-integratie taken uit te voeren die niet of niet goed in het publiekelijk domein passen. Zowel de uitvoerende als de administratieve taken worden uitgevoerd door medewerkers van Atea-Groep.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Neovita B.V. heeft medewerkers uit de doelgroep van de Participatiewet in dienst. Deze medewerkers worden door ATEA gedetacheerd bij werkgevers. Neovita belast de loonkosten door en ontvangt een vaste procentuele bijdrage op de loonsom van ATEA.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Omdat Neovita een vast percentage op de loonsom ontvangt, is er nauwelijks sprake van risico's. Voor het risico van hogere loonkosten als gevolg van een in te voeren CAO voor de doelgroep is reeds eerder een voorziening gevormd. Aangezien deze voorziening een onderdeel uitmaakt van de aan ATEA doorbelaste loonkosten is de voorziening niet ten laste gekomen van het resultaat van Neovita.

De inzet van doelgroep medewerkers en dus de groei van de loonsom en resultaat van Neovita is als gevolg van Corona in 2020 vertraagd.

GR GGD West-Brabant

Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leven
Website GGD West-Brabant:	GGD West-Brabant
Verantwoordelijk bestuurder:	Miriam Haagh
Bestuurlijk vervanger:	Marianne de Bie
Belang Breda in verbonden partij in %:	23,3 %
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage verbonden partij aan programma

De GGD (Gemeentelijke Gezondheidsdienst) voert in opdracht van de West-Brabantse gemeenten de wet Publieke Gezondheid uit. Het GGD-beleid richt zich op het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van alle inwoners, met name van de meest kwetsbaren. Samenwerking staat centraal: de GGD verbindt haar kennis actief aan partijen in het sociaal- en veiligheidsdomein en openbaar bestuur. In 2020 zag de gemeente zijn speerpunten op gezondheidsgebied terug en kregen inwoners die het moeilijk hebben de aandacht die nodig is, in samenwerking met ketenpartners. De GGD sloot goed aan op de lokale aanpak binnen het sociaal domein. Binnen Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) stimuleert de GGD samen

met de gemeente een gezonde leefstijl onder kinderen en jeugd. In 2020 hebben GGD en gemeente voorbereidingen getroffen voor een Lokaal Preventie Akkoord; speerpunten zijn ouderen, Hoge Vucht en gezonde werknemers en werkgevers.

De GGD neemt deel aan thematafels in het kader van 'Breda Doet', is betrokken bij de wijkaanpak en heeft aandacht voor gezondheidsbevordering onder kwetsbare groepen. Dan gaat het met name om kwetsbare kinderen en hun ouders (via de JGZ), laaggeletterden, dak- en thuislozen, kwetsbare ouderen en verwarde mensen in de wijk (OGGZ). De GGD coördineert het uitstapprogramma prostituees en sinds 2019 wordt nadrukkelijk ingezet op infectieziektebestrijding en -preventie.

De GGD benut technologische en sociale innovatie om gezondheid en zelfredzaamheid te bevorderen. Zij maakt gebruik van diverse eHealth toepassingen en verzamelt data.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

De impact van de Coronacrisis was groot. Eind maart kreeg de GGD van VWS de opdracht te zorgen voor de regionale aanpak voor zorg aan kwetsbare patiënten i.v.m. COVID-19. De GGD moest daarvoor flexibel zijn en veel GGD-medewerkers werden ingezet. Tot eind 2020 zijn ruim 250.000 testen uitgevoerd. Tegelijkertijd moest ook de niet-uitstelbare reguliere zorg doorgaan. Omdat de GGD veel expertise en capaciteit moest inzetten die normaal gesproken wordt benut voor reguliere taken, is een aantal van deze taken niet of anders uitgevoerd. Ook hebben sommige taken (deels) stilgelegd (bijvoorbeeld de reizigersvaccinaties).

De GGD speelt in op de Omgevingswet, bevordert een gezonde en veilige leefomgeving en draagt bij aan een integrale aanpak tussen het fysiek, ruimtelijk en sociaal domein. De GGD handelt vanuit 'Positieve gezondheid', een brede benadering van gezondheid die zich niet richt op klachten en gezondheidsproblemen, maar op mensen zelf, op hun veerkracht en op wat hun leven betekenisvol maakt.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

De coronacrisis heeft grote financiële impact op de GGD. De GGD werkt met verschillende scenario's om inzicht te krijgen in de gevolgen voor de uitvoering van haar (opgelegde) taken in relatie tot het geld. Het Rijk geeft financiële compensatie voor alle meerkosten en vraagtuitval i.v.m. corona. Onzekerheid bestaat over de omvang en duur van kosten. Omdat de GGD maximaal prioriteit heeft gegeven aan het bestrijden en indammen van het coronavirus zijn minder inspanningen en activiteiten ontplooid op andere beleidsterreinen. Hiermee ontstaat een risico op achterstallig werk waardoor de kans bestaat dat niet al onze gemeentelijke doelstellingen gerealiseerd worden. Tot slot blijven er bedrijfsvoeringsrisico's binnen de GGD. Er is een risico dat de vaste kosten niet kunnen dalen met dezelfde omvang als de daling van de opbrengsten. De GGD probeert dit risico te beheersen door meer flexibiliteit te creëren in de inzet van de medewerkers en kostendekkende marktтарieven te hanteren. Een risico is een vermindering van inzet op basis- of plustaken en maatwerk en daarmee de gemeentelijke doelstellingen.

GR Regionale Ambulancevoorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord

Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leven
Website Regionale Ambulancevoorziening:	Regionale Ambulancevoorziening
Verantwoordelijk bestuurder:	Miriam Haagh
Bestuurlijk vervanger:	Marianne de Bie
Belang Breda in verbonden partij in %:	2,4 %
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage verbonden partij aan programma

Met de Regionale Ambulancevoorziening (RAV) zijn de inwoners van Breda verzekerd van toereikende ambulancezorg. Hulp op de plaats van een ongeval met goed en snel vervoer naar het ziekenhuis binnen de verplichte aanrijtijden. Hierover maakt de RAV met de zorgverzekeraars jaarlijks prestatieafspraken. Het gaat om een voorziening die lokaal alleen tegen aanzienlijk hogere kosten te organiseren is.

De RAV wil zich onderscheiden door te excelleren en stelt daarbij de patiënt centraal: de juiste ambulancezorg, op het juiste

moment, op de juiste plaats. Hiervoor gaat de RAV nog nauwer samenwerken met partners binnen de keten (zorgcoördinatie) en realiseert differentiatie in het niveau van ambulancezorg.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

In 2020 werd de norm responstijd urgentie A1 ritten – maximaal 5,5% niet binnen 15 minuten ter plaatse – niet behaald. Oorzaak van de verslechtering is de COVID-19-pandemie. De regio Midden en West-Brabant realiseerde ten opzichte van 2019 een verslechtering van 4,2%. In gemeente Breda viel de overschrijding altijd binnen de norm, maar in 2020 was sprake van een overschrijding van de normtijd van 9,7%.

Per 1 januari 2021 is de Wet op de Ambulancezorg in gang getreden. De minister van VWS heeft voor duidelijkheid en continuïteit in de ambulancezorg gekozen en de al bestaande ambulancevoorzieningen aangewezen als aanbieder voor de komende jaren.

De ambulancezorg die door de zorgverzekeraars wordt bekostigd, is al jaren geen publieke taak meer. Feitelijk is hiermee voor gemeenten de wettelijke grondslag voor instandhouding van de GR RAV vervallen. De RAV heeft een onderzoek naar een alternatieve rechtsvorm laten uitvoeren, waarbij mogelijke rechtspositionele gevolgen voor de medewerkers van de RAV zijn meegenomen. Bestuurlijke besluitvorming is voorlopig uitgesteld.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Met de nieuwe Wet op de Ambulancezorg heeft de Minister van VWS gekozen voor het voortzetten van de vergunningverlening door de zorgverzekeraars en hij heeft de huidige aanbieders aangewezen als uitvoerders van ambulancezorg.

Als de 2e kamer toch anders besluit en de opvolger van de RAV niet alle ambulances, gebouwen en ander materieel overneemt, dan dekt de RAV-reserve de kosten. Niet overgenomen gebouwen kunnen aangemeld worden bij het College Sanering Ziekenhuisvoorzieningen. Het maximale risico is € 3,8 miljoen.

Ondernemend Breda

Jaarstukken|2020

Ondernemend Breda

ONDERNEMEND BREDA

TERUGBLIK OP ONZE AMBITIE

Het jaar 2020 zou in het teken staan van uitvoering van onze economische visie.

Met de ambities:

- De Bredase economie klaar maken voor de toekomst;
- Bouwen aan Breda als internationale hotspot voor TTC (toegepaste technologie en creativiteit).

Al na enkele maanden veranderde de economische werkelijkheid door de coronacrisis. Tot op heden heeft corona grote impact op de economie. We verlegden onze focus naar knelpunten en ondersteuning van ondernemers. We verbonden de centrale koers en ambitie van de visie zoveel mogelijk aan de crisisaanpak. De sterke punten van de Bredase economie hebben ook in de nieuwe omstandigheden grote waarde om de lokale economie veerkrachtig en weerbaar te houden.

Er was extra geld voor economische steunmaatregelen. Hoewel de crisisaanpak flink beslag legde op de ambtelijke capaciteit, werkten we in 2020 deels ook aan de economische visie.

In de culturele sector zien we dezelfde beweging. Begin 2020 maakten we een vliegende start met uitvoering van de nieuwe Cultuurvisie In verband met Cultuur en de uitvoeringsprogramma's. Half maart kwam dit tot stilstand. Lege theaterzalen, geannuleerde voorstellingen en afgelaste exposities. De normaal zo levendige Bredase cultuursector lag plots noodgedwongen stil. Een harde klap voor alle betrokkenen. Zowel professionele als amateurkunstorganisaties worstelen met vragen en onzekerheid en het echte einde is nog niet in zicht.

In 2020 staken we veel energie in de uitwerking van de steunmaatregelen:

- Huurcompensatie;
- Lagere prestatie-eisen;
- Heel veel activiteiten gingen niet door;
- Het nieuwe project ruimtemakers vormgeven;
- Verruiming subsidiemogelijkheden voor professionele makers in de stad;
- Subsidierelingen ontwikkelen voor extra financiële ondersteuning aan de culturele sector.

COVID-19 bemoeilijkte continueren van de accenten uit 2019. Een aantal acties in het uitvoeringsprogramma internationalisering kon nauwelijks doorgaan. Gevolg was vertraging in de uitvoering van de ambitie. In de loop van 2020 werd duidelijk dat de gevolgen nog veel langer voelbaar blijven. Daarom inventariseerden we in oktober 2020 samen met lokale culturele partners maatregelen en acties, nodig om ook na de crisis een sterk cultureel veld te hebben staan. De inventarisatie leidde tot een gezamenlijke culturele agenda voor 2021 (Deltaplan). Het doel is een wend- en weerbare Bredase culturele sector in 2021 en volgende jaren.

De professionele culturele organisaties dienden bij Provincie Noord-Brabant/Breda hun beleidsplannen in voor de nieuwe kunstenplanperiode 2021-2024 (geharmoniseerde subsidiesystematiek Brabantstad). Zij en andere culturele organisaties kregen uitsluitend over te verlenen subsidies 2021. Binnen de huidige mogelijkheden voeren ze hiermee hun beleidsplannen uit.

In het 1e kwartaal 2020 stelde de raad de erfgoedvisie vast.

Voor stedelijke ontwikkeling werd een aantal bijzondere trajecten concreet. Ze geven invulling aan de ambitie voor een grootstedelijk Breda en de internationale ambitie. Met de voorgenomen aankoop van Corbion ontstaat letterlijk ruimte voor waarmaken van een internationaal vestigingsklimaat in het hart van de stad. Met de rijksimpuls voor woningbouw in Havenkwartier komt hier een hoge stedelijkheid in een aantrekkelijk centrum-stedelijk milieu al de komende jaren in beeld. Ook met de omliggende planontwikkelingen (bijvoorbeeld Eureka) krijgt dit milieu meer en meer vorm. Met deelname aan het Rijksprogramma Veiligheid en Leefbaarheid/Verbeter Breda ontstaan extra impulsen die de brug slaan naar wijken waar leefbaarheid onder druk staat. Impulsen in verstedelijking dragen ook bij aan die doelen. Met de Provincie Noord-Brabant maakten we afspraken om samen op te trekken in onze grote binnenstedelijke opgaven. Breda is onderdeel van een coherente stedelijke regio. Dit krijgt vorm in een regionale investeringsagenda van Breda en de regiogemeenten. Het zet ambities en kansen voor de regio op de kaart.

Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

De veerkracht van ondernemers, werknemers en werkzoekenden is in 2020 flink op de proef gesteld. Vanaf de eerste lockdown slaagden we erin om met steunmaatregelen, dienstverlening en creatieve oplossingen de negatieve effecten te dempen en de lokale economie beperkt draaiende te houden. In combinatie met de omvangrijke ondersteuningspakketten van het rijk en de creativiteit en veerkracht van Bredase ondernemers, bereikten we dat er in 2020 geen grote gaten vielen in lokale economie en werkgelegenheid. Dit neemt niet weg dat de situatie zorgelijk is voor veel ondernemers en werkenden. De weg naar herstel kunnen we helaas nog maar beperkt samen inzetten vanwege de nieuwe lockdown sinds eind december. Kort voor de jaarwisseling presenteerden we een herstelaanpak (corona-aanpak met doorkijk naar lange termijn) voor werken (arbeidsmarkt en ondernemen), recreëren en ontmoeten.

Met uitvoering van de economische visie zetten we goede stappen, al zijn enkele activiteiten getemporeerd. Hieronder leest u de stand van zaken per onderdeel.

De kracht van toegepaste innovatie

Een innovatief en duurzaam concurrerend bedrijfsleven is belangrijk voor voldoende werkgelegenheid. Het draagt bij aan de uitdagingen waar maatschappij voor staat. In een ecosysteem werken clusters van bedrijven en kennisinstellingen samen aan vernieuwing. In 2020 ontwikkelde het draagvlak voor dit ecosysteem bij relevante bedrijven. We organiseerden de 1e (digitale) bijeenkomsten. Dit vraagt ook om locaties (campussen, interactiemilieus, broedplaatsen), waar deze manier van werken letterlijk de ruimte krijgt. Zo versterken we ons profiel als hotspot voor toegepaste technologie en creativiteit. Vernieuwing van MKB vergt een lange adem. In 2020 legden we het fundament voor deze manier van werken: er zijn clusters gevormd, bedrijven en kennisinstellingen vinden elkaar steeds vanuit de inhoud en er is zicht op versterking van het Innovatiedistrict Breda.

De focus op (internationale) acquisitie in de TTC-sectoren kreeg vorm met een gericht acquisitieplan (afronding Q1 2021). Voor doorontwikkeling van Bredabusiness.nl schreven we een strategisch plan voor groter (internationaal) bereik en meer kans op aantrekken van innovatieve bedrijven.

Ondernemen met lef

Corona zorgde bij veel ondernemers voor problemen, maar bood ook kansen. We pasten onze ondersteuningsprogramma's voor ondernemers (tijdelijk) aan de nieuwe situatie en behoefte aan. De coaches van Business Coach Breda staan klaar voor alle ondernemers en helpen met perspectiefvragen, strategie en workshops over bedrijfsontwikkeling. Er is ook begeleiding beschikbaar voor ondernemers met zware problemen. De MKB-deal ging van start met cofinanciering van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK). Projecten rond innovatie, digitalisering en human capital helpen ondernemers vernieuwen. In dit project organiseerden we eind 2020 de Digital Days.

De dienstverlening van het ondernemersteam stond bijna volledig in het teken van ondersteuning bij de gevolgen van corona. We hebben onverkort ingezet op accountmanagement voor horeca en retail. We ondersteunden veel ondernemers en bedrijven met de gevolgen van het virus.

We ondersteunden veel initiatieven vanuit ondernemers, zoals tijdelijk inzetten van horeca personeel in de zorgsector en verruiming van terrassen.

Verrassende stad

De 1,5 meter samenleving dwong de stad om de ruimte anders te benutten. Binnen alle beperkingen hielden we de stad aantrekkelijk. Ondernemers konden blijven denken in (nieuwe) mogelijkheden. Helaas was er de onvermijdelijke afgelasting van evenementen en (gedeeltelijke) sluiting van voorzieningen.

Met de versnellingsagenda voor wonen en werken kwamen in de hele stad nieuwe woon- en werkmilieus in beeld. Ze dragen bij aan een grotere aantrekkelijkheid van de hele stad.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

We leverden maximale inspanning om onze ondernemers door de crisisperiode heen te helpen. Onder andere door:

- Meedenken, meewerken en bijdragen aan oplossingen voor veel knellende situaties;
- Informatievoorziening (bijvoorbeeld via bredabusiness en online live sessies);
- Begeleiding bij ontsluiten en toekennen van voorzieningen;
- Andere vormen van individueel maatwerk;
- Het ondersteuningspakket economie bood extra steun als businesscoaches, vouchers, sneltoets tijdelijke initiatieven, noodfonds bevoorschotting rijksuitkeringen, unlock challenges, ondersteuning starters, scale-ups en schrijnende gevallen en een campagne #BredaKoopLokaal.

We volgden nauwgezet de ontwikkelingen en bleven goed in contact met ondernemers. Met de economische crisismonitor gaven we zo goed mogelijk een beeld van wat corona op economisch gebied voor Breda betekent. Dit is aangevuld met actuele beelden uit impactmetingen bij ondernemers. Het hielp ons om te beoordelen of we met de goede dingen ondernemers ondersteunden.

De uitvoering van de economische visie is opgepakt met activiteiten uit de 3 programmalijnen:

1. De kracht van toegepaste innovatie

- Samen met marktpartijen startten we een verkenning naar meerwaarde van een digitaal ecosysteem, als alternatief voor fysiek samenkomen. Er waren (digitale) bijeenkomsten en we ontwikkelden draagvlak.
- De volgende proeftuinen en clusters gestart en uitgebouwd:
  - Artificial Intelligence en Data (roadmap);
  - Stichting Breda Robotics (uitbouw programma en fysieke locatie);
  - Stichting Breda Circulair (community en bijeenkomsten);
  - Stichting Breda GameCity (oprichting door bedrijfsleven en BUAs);
  - ITech Breda (IT cluster).
- We begonnen aan een acquisitieplan voor de TT&C-sector, maakten een Bidbook Gaming en intensiverden onze samenwerking met BOM (Brabantse Ontwikkelings Maatschappij) op internationale acquisitie.
- We onderzochten het Innovatiedistrict Breda; de uitkomsten komen begin 2021.
- 7 projecten kregen de subsidie Toegepaste Technologie en Creativiteit. Ze dragen bij aan de doelen van de Economische Visie Breda.

2. Ondernemen met lef

- Start en groei: B'wise is gestart (startups) en Business Coach Breda (reguliere starters) ging door, inclusief Groei-ondernemers Challenge.
- We begonnen met uitvoering van de MKB-deal. Voor het Programma Digitalisering organiseerden we de Digital Days.
- De pilot Reshoring ging van start.
- Accountmanagement is intensiever en online dienstverlening sterker.
- De koers van accountmanagement en acquisitie richt zich op toegepaste technologie en creativiteit.
- We maakten een strategisch plan voor economische promotie, gericht op doorontwikkelen en profileren van BredaBusiness. De content op bredabusiness en LinkedIn is doorontwikkeld in de lijn van de economische visie.

3. Verrassende stad

- In goede samenwerking met ondernemers en met inzet van technologie informeerden we bezoekers, leidden ze naar de juiste plekken en richtten het platform Breda Koopt Lokaal op. We schreven een Herstelplan voor toerisme, gericht op spreiden en verleiden van bezoekers.
- We werkten aan plannen om de stad ook in de toekomst vitaal te houden: Visie op de meest gastvrije binnenstad, Horecavisie, Evenementenkader, Detailhandelsvisie en Overnachtingsvisie.
- De raad stelde het Evenementenbeleid Breda 2020 vast en we bleven gedurende het jaar in nauw overleg met de Evenementensector.
- We maakten verbindingen met de Baronie-regio om bezoekers te spreiden, arrangementen te bieden en te werken aan de kwaliteit van de Baronie.
- We verkenden kansen voor toetreding tot Van Gogh Nationaal Park, samen met omliggende gemeenten en terreinbeheerders.

Internationalisering

- Binnen beperkte mogelijkheden waren er activiteiten rond de stedenbanden met Wrocław en Yangzhou, zoals mondkapjes, Horticulture Expo, city gifts (waterspeelplaats, paviljoen) en waterprojecten.
- We deden onderzoek naar interessante internationale regio's voor de Bredase economie en een verdiepende oriëntatie met de BOM over kansen in Duitsland/München.
- International trade: in september organiseerden we een bijeenkomst over Internationaal Ondernemen in De Teruggave.
- Samen met de BOM benaderen we mkb-bedrijven met een internationale ambitie.
- Het Platform Breda Internationals organiseerde verschillende activiteiten, zoals preview Cultuurnacht, workshop taxation and taal, Advisory Board, onderzoek healthcare voor internationals, webinar Expat & International Mental Health Support en werkten aan nieuwe website, nieuw logo en een welcome video voor internationals.
- We maakten een Engelstalige economische promotiefilm en zijn begonnen met meertalige informatievoorziening.

Arbeidsmarkt

- De samenwerking op het snijvlak economie-arbeidsmarkt-onderwijs werd intensiever en we gingen door met de aanpak Werkend Leren. Zie voor een verdere toelichting programma 1.
- We begonnen met onderzoek van het project Talent City, gericht op binden en behouden van studenten en young professionals.

Werklocaties

- We investeerden in STEK om ruimte te maken voor een samenwerkend cluster rondom innovatie, starters en circulaire economie. We zorgden voor verbinding en co-creatie met Belcrum, lokale culturele organisaties, onderwijs en bedrijfsleven in de regio. Dit draagt bij aan placemaking voor CrossMark.
- Bureau Buiten deed onderzoek naar binnenstedelijke werkmilieus voor Innovatiedistrict Breda. Daarin staan de kwantitatieve potentie en kwalitatieve vertrekpunten.
- Met de Regio West Brabant (RWB)-gemeenten werkten we hoofdlijnen uit voor regionale afspraken over bedrijventerreinen. In september 2020 werd Toekomstbeeld Bedrijventerreinen vastgesteld. Dit zijn bouwstenen

voor regionale programmeringsafspraken en een investeringsagenda bedrijventerreinen. In 2021 stellen de RWB-gemeenten en de provincie deze vast.

- De ontwikkelingsmogelijkheden voor Rithmeesterpark Fase II, Steenakker-Noord, Bavel, Hazeldonk-Noordoost en Frankenthalerstraat zijn in beeld voor Versnellingsaanpak Werklocaties. In december 2020 schreef het college een raadsbrief met de stand van zaken en de fasering voor besluiten in de komende periode. Het college vroeg in deze brief aan de raad om wensen en bedenkingen, om vervolgstappen te bepalen.
- De bedrijventerreinenopgave zit integraal in het traject van de Omgevingsvisie. In het tweede kwartaal van 2021 betrekken we de raad hierbij.
- BIZ Hazeldonk (BedrijvenInvesteringsZone) Hazeldonk begon per 1 januari 2020. In juni 2020 is bedrijvenvereniging Park 16 opgericht, in november 2020 bedrijvenvereniging Rithmeesterpark (Fase I). BIZ-De Mark 1 (Emer-Hintelaken) is volledig voorbereid en in december 2020/januari 2021 in stemming gebracht. Op dit moment is er onvoldoende draagvlak voor deze BIZ. Er waren bijeenkomsten voor Neerloopweg en IAB, met het oog op oprichting van bedrijvenverenigingen in 2021.
- Samen met Platform BV Breda, bedrijvenverenigingen en BIZ-en pakten we op de bedrijventerreinen projecten op voor duurzaamheid, energie, veiligheid/ondermijning, vestigingsklimaat en groenproject.

Digitalisering

Om Breda voor te bereiden op de digitale revolutie ontwikkelden een Masterplan Digitalisering, samen met partners in de stad: Bredata. De gemeenteraad stelde het plan vast in september 2020. In 2030 onderscheidt Breda zich in Europa als stad waar de menselijke mate van digitalisering voorop staat. Digitalisering draagt bij aan de kwaliteit van leven. Om dit te organiseren formuleerden we 4 complementaire strategielijnen: hardware (connectiviteit), software (innovatie), mindware (balans) en orgware (uitwisseling).

Om digitale verbondenheid te organiseren investeerden we in 2020 in de hardware/connectiviteit van de stad. Van de Bredase huishoudens kan 26% zich aansluiten op glasvezel. We onderzochten de behoefte van ondernemers op bedrijventerreinen en binnenstedelijke terreinen voor gebruik en digitale (netwerk)verbindingen. Verder is vanuit Summit digitale stad de verkenning uitgewerkt van de uitvoering van Brabantring.

We deden 2 Europese aanbestedingen voor software, toegankelijkheid en gastvrijheid. De gunning is rond en we voeren ze nu uit. De nadruk lag bij de Europese aanbesteding op opschaling, herhaling (zodat het redelijkerwijs niet bij een pilot blijft) en lerende organisatie. We onderzochten in een pilot hoe we Artificial Intelligence (AI) kunnen inzetten op beheer van de openbare ruimte, de digitale inspecteur. Om de Blind Walls voor een groot publiek toegankelijker te maken kun je met een app en bevestigde QR codes een digitale audiotour lopen langs 25 Bredase Blind Walls. We begonnen een pilot voor crowd management in de binnenstad. Op basis van camera beelden meten we aantallen bezoekers en de onderlinge afstand. De metadata komen op een dashboard, binnen de kaders van privacywetgeving.

We zetten in op mindware. Om mensen in Breda mee te nemen, ze voor te bereiden zodat ze begrijpen wat er op hen afkomt vanuit de digitale transitie. Diverse workshops gaan over bewustwording.

Vanuit orgware begonnen we een pilot digital twin rond crowd management.

Thema Grote projecten in de stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Gasthuisvelden

In 2020 stelde het college het definitief ontwerp vast voor Nieuwe Mark fase 1. Dit zijn de 1e stappen van de geplande uitvoering. Bestek opstellen en aanbesteden start in 2021.

We begonnen ook met de stadsconsultatie voor Seeligpark. Een toekomstige mijlpaal komt in zicht, als deze terreinen naar de stad komen.

Voor Fellenoord maakten we een waardenkader handvatten voor verbetering van de omgeving.

De verder uitwerking van de gebiedsstrategie leidde niet tot een nieuw product.

Programma CrossMark

Consequent gebruik van de naam CrossMark, herontwikkeling van de Spoorzone Breda, zorgde voor bekendheid. We steken de Mark concreet over, met de aankoop van het CSM-terrein, wat de gemeenteraad in december 2020 besloot. In afstemming op het Gebiedsperspectief Havenkwartier gaan we de herontwikkeling onderzoeken van het CSM-terrein, samen met mede eigenaar Provincie Noord-Brabant.

1. Groen: in het Stationskwartier opende het Spoorpark en is de Stationslaan afgerond. We onderzoeken Zoete Delta als integraal onderdeel van herontwikkeling CSM-terrein. Identiteitsdrager is een nieuwe stadswijk aan het water, met veel groen, gezien de natuurlijke kenmerken (lage ligging plangebied en aanwezigheid Mark).
2. Gastvrij: voor 5 Tracks ligt er een aanvraag Omgevingsvergunning. Voor de Strip, 1e fase realisatie Havenkwartier, stelde het College het profiel vast: Creative District. Het b beschrijft de ambitie en inkleuring voor creatief gebruik en nieuwe voorzieningen als horecaconcepten.
3. Grenzeloos: met de aankoop van het CSM-terrein kan, in afstemming met het Havenkwartier, gewerkt worden aan de nieuwe stadswijk aan het water met een hoog ambitieniveau.

In de Strip werken we samen met ontwikkelaars Amvest en het CSB aan woningbouw, in afstemming op andere gebruiksvormen in de erfgoedhallen. Samen met de culturele instellingen Podium Bloos, Nieuwe Veste en Chasse werken we aan het cultuurproject Klavers Jansen.

Met de provincie hebben we een samenwerkingsagenda binnen 3 themas: mobiliteit, natuur en water en verstedelijking. Een deel van deze afspraken gaat over herontwikkeling Spoorzone, zoals marketing, acquisitie en lobbywerk bij het Rijk en in Brussel.

In de zomer 2020 kwam er een tijdelijke brug over de Mark, in afstemming met ontwikkelaar Amvest en creatieve ondernemers. STEK, PIER 15, Belcrum Beach zijn nu verbonden met BRACK in de erfgoedhallen van Amvest en Electron aan de overkant van de Mark.

Er onderzochten een innovatief energiesysteem voor Havenkwartier en de parkeerstrategie. Uitgangspunt is een deel van de auto's op afstand te parkeren (HUB).

Amphia Molengracht

De nieuwbouw Amphia Molengracht is in gebruik sinds 2020.

Oostflank

In 2020 hoorden we de vragen en wensen in de buurt. We komen daar graag aan tegemoet bij de uitwerking van het voorlopig ontwerp. Dat betekent ook dat extra geld nodig was. De raad hield hier rekening mee. In de begroting staat € 2 miljoen extra voor de 1e fase van Oostflank (Vlaszak en omgeving) in 2023. Eind 2021 starten we weer met de voorbereiding en in 2023 begint de uitvoering.

Herinrichting Gasthuyspleintje en vaststellen definitief ontwerp is niet gebeurd. Na consultatie in 2019 ging er in 2020 meer werk zitten in verwerken van alle reacties in het voorlopig ontwerp.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Onder dit thema staan de diverse gebiedsontwikkelingen. Ook de ontwikkelingen van het Talentencentrum en de nieuwe doorstroomvoorziening zijn onderdeel van de grote projecten/grootstedelijk Breda. Het Talentencentrum staat in Programma 1, Thema Leven. De doorstroomvoorziening staat in Programma 1, Thuis.

Uitvoering doelstellingen en activiteiten overige projecten:

Programma Gasthuisvelden

1. In 2020 stelde het college het definitief ontwerp vast voor Nieuwe Mark fase 1. Na bestek opstellen en aanbesteden beginnen we in 2021 met de aanleg.
2. Het bestemmingsplan voor The Marker (voormalig UWV-locatie Markendaalseweg) is onherroepelijk. Eind 2020 is de omgevingsvergunning verleend. In 2021 start de bouw.
3. Voor Seeligpark begonnen we met stadsconsultatie.

We lieten in 2020 de ambitie los om de locatie Rechtbank locatie en omgeving (panden voormalig Openbaar Ministerie panden) te benaderen als één ontwikkelstrategie. Prioriteit is een versneld haalbaarheidsonderzoek voor deze panden, in samen met de eigenaren. Dat vraagt nog verdere uitwerking.

Programma CrossMark (voorheen Via Breda)

In het Stationskwartier bouwen we sinds 2020 intensief aan de oostkant van het Station: van 3 Hoefijzers Noord (woningen en appartementen in de Hendric) en bouw Thes (Belcrumpoort). Eind december diende de ontwikkelaar de aanvraag omgeving asvergunning in voor 5 Tracks.

Voor de Strip, 1e fase Havenkwartier, zijn we ver gevorderd met het opstellen van overeenkomsten met Amvest en CSB voor ruim 600 woningen en een aanvullend creatief en commercieel programma. Doel is afronding in het 1 kwartaal 2021.

Belangrijk om ons ambitieniveau te halen in de openbare ruimte van de Strip, is de toekenning van de Aanvraag Woningbouwimpuls door het Rijk. Een nieuwe landelijke impuls voor versneld bouwen van (betaalbare) woningen. Dit is 50% van de publieke investeringen, € 9,92 miljoen met een maximale doorlooptijd van 10 jaar. De plannen in de Strip zijn aangepast, om te voldoen aan het uitgangspunt van 50% betaalbare woningbouw.

We maakten de sprong over de Mark van Havenkwartier naar CSM-terrein. Het raadsbesluit in 2020 maakte het mogelijk om samen met de provincie aan te kopen. We gaan een ontwikkelvisie opstellen.

De ambitie voor Klavers Jansen blijft een culturele hub en de planvorming loopt door, ondanks grote effecten van corona op de culturele en creatieve sector.

Amphia

Alle grote infrastructurele aanpassingen waren gereed in 2020. Het ziekenhuis is volledig in gebruik. Tot december 2021 gaan er nog poliklinieken over van Langendijk naar Molengracht.

Parkeerplaats P5 ging open in 2020.

Er komt nog een twee richtingen fietspad langs de Hogeschoollaan.

Het college besloot in december 2020 over de haalbaarheid van de ontwikkeling van locatie Langendijk. In 2021 maken we een anterieure overeenkomst en een bestemmingsplan.

WAT ZIJN DE RISICO'S?

Nieuwe Mark

Voor het project Nieuwe Mark zitten de belangrijkste risico's in technische uitwerking, planning en subsidiedeadlines.

Cultuur Klavers Jansen/Electron

Op dit moment onderzoekt een team van gemeente en culturele instellingen het bestendig doorontwikkelen van de functies cultuur en creatief ondernemen, qua investering, exploitatielasten en beheersvorm.

In het bestuursakkoord is € 3 miljoen gereserveerd voor het cultuurcluster. Een team van gemeente en culturele instellingen onderzoekt het bestendig doorontwikkelen van de functies cultuur en creatief ondernemen, qua investering, exploitatielasten en beheersvorm. Corona heeft een negatief effect op de cultuursector en de exploitatiemogelijkheden. De panden hebben achterstallig onderhoud en bouwkundige gebreken, waardoor hoge investeringen nodig zijn. Met de huidige ambitie lijken de middelen niet toereikend.

Milieu/klimaatadaptatie

In de Businesscase Gebiedsperspectief Havenkwartier zat al € 3 miljoen. De ambities voor klimaat en energie zijn hoog, maar de markt voert niet alles uit.

Op dit moment werken we een duurzaam energiesysteem uit: Warmte Koude Opslag (WKO)-systeem, aangevuld met aquathermie. Energiebedrijf en ontwikkelaars betalen grotendeels de aanleg. Startkosten en afdekken van het volloopriscio komen (mogelijk) op het bordje van de gemeente.

Startkosten: voor aquathermie komt er een systeem voor Havenkwartier als totaal, terwijl ontwikkeling van Haveneiland nog onzeker is.

Volloopriscio: pas na afsluiten van overeenkomsten met Amvest en CSB selecteren we een energiebedrijf. We leggen zoveel mogelijk risico bij marktpartijen. Als woningbouw niet op gang komt of stagneert, bestaat het financieel risico dat er wel energievoorziening is maar nog niet alle woningen.

Thema Dynamische stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

De Brabantstadregeling uit 2019 is de voorbereiding op de nieuwe kunstenplanperiode 2021-2024. Organisaties konden tot februari 2020 aanvragen indienen en in juni 2020 namen we alle subsidiebesluiten. 8 organisaties kregen duidelijkheid over de geharmoniseerde subsidie van de provincie en Breda voor de komende 4 jaar.

Cultuur

Breda stelde met haar nieuwe cultuurbeleid voorwaarden voor het maken, presenteren en beleven van een waardevol en divers aanbod van kunst en cultuur, voor en door Breda en de regio. Met 6 speerpunten uit het cultuurbeleid lichten we dit toe.

Verbinden van cultuur met andere sectoren

In 2020 zochten we verbinding met economie, erfgoed, onderwijs, sociaal domein en wijkinitiatieven. Culturele partners in de stad richten zich op creatieve ontplooiing voor alle inwoners. Projecten die verbinden met andere sectoren van het programma, kregen financiële ondersteuning. Bijvoorbeeld Dansnest, Cultuurkantine, Tiuri, Corpo Maquina en het Maczek Memorial Breda.

Die cultuurvorm past in deze tijd. De cultuursector ziet het maatschappelijk domein steeds meer als een interessant versterkend onderdeel van het werk.

Verstevigen aanbod professionele kunsten met landelijke uitstraling

Met uitvoering van de Brabantstadregeling maakten we een start met harmonisering van provinciale en gemeentelijke subsidieregelingen. In november 2020 gaf de provincie bureau Lysias de opdracht voor een evaluatie van de subsidieregelingen.

In 2020 werd de Stilte opgenomen in de landelijk Basisinfrastructuur, voor de kunstenplanperiode 2021-2024. Andere organisaties, (Breda Photo) hebben potentie om op termijn door te groeien naar dit niveau.

Activiteiten die bijdragen aan internationalisering van Breda

Vanuit Brabantstad deden we mee aan de proeftuin Internationalisering. Op provinciaal niveau zijn 91 aanvragen gehonoreerd.

We brachten cultuurexport in beeld met de Dutchculture database.

We onderzochten de internationale onderscheidingskracht van Breda.

Gesprekken met culturele instellingen, internationale netwerken en onderwijs maakten helder hoe we Breda internationaal sterker gaan positioneren.

Door corona ging een aantal activiteiten niet door, zoals internationale reizen, beurzen in beeld brengen en bezoeken aan stadsambassades.

Het landelijke en internationaal bekende evenement Breda Photo ging coronaproof door en trok veel aandacht. Een groot deel van het programma was ook digitaal beschikbaar.

Ontwikkelen Havenkwartier als culturele hotspot

Het Havenkwartier is onderdeel van Crossmark, het gehele stationsgebied.

Klavers Jansen wordt een culturele hotspot. In 2021 zetten we grote stappen, die zijn voorbereid in 2020. Electron is ook onderdeel van CrossMark. Samen met AMvest werken we aan de ontwikkeling van De Strip (nadere invulling creatieve industrie).

De businessmodellen voor dit cultuurcluster zijn er nog niet. Er ligt een plan van de initiatiefnemers (Nieuwe Veste, Chassé Theater en Podium Bloos). Dit werken we in het 1e kwartaal van 2021 uit in een business case. We begonnen nog niet met verbouwing van de panden (bijvoorbeeld Podium Bloos).

Versterken aanbod kunst en cultuur in de publieke ruimte

Als gevolg van corona was er een grotere behoefte om in de publieke ruimte te werken. Het project Ruimtemaker maakte verschillende kleinschalige initiatieven in de publieke ruimte mogelijk. Cultuur leverde een bijdrage aan de corona herdenkingsbijeenkomst in de Grote Kerk. Diverse culturele organisaties richten zich meer op de publieke ruimte.

We werkten aan projecten in de publieke ruimte voor de herijkte percentageregeling. Er was ook aandacht voor beheer en behoud van (beschadigde) kunstwerken.

Werken aan een solide en toekomstbestendige culturele sector

Met de veranderde subsidievoorwaarden bereikten we dat de culturele basisstructuur (Nieuwe Veste, Chassé Theater, Mezz en Stedelijk Museum Breda) zich vanaf 2021 meer richt op:

- Evenwichtig cultureel aanbod;
- Aanwezigheid in het publieke domein;
- Invulling cultuureducatie en/of cultuurparticipatie;
- Verbindingen zoeken en verantwoordelijkheid nemen naar de (kleinere) culturele partners en makers.

Erfgoed

De raad stelde in het 1e kwartaal van 2020 de erfgoed visie vast.

De activiteiten dragen bij aan de 4 doelen in de nieuwe erfgoedvisie:

- Versterken erfgoedbeleving en vergroten toegankelijkheid erfgoed voor bewoners en bezoekers;
- Zoveel mogelijk kennis vergaren over Bredaas erfgoed en Collectie Breda in het bijzonder, en deze delen met de stad;
- Zorgvuldig behoud, beheer en bescherming van erfgoed en Collectie Breda;
- Erfgoed als onderlegger voor (her)ontwikkeling fysieke leefomgeving.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Cultuur

Per 1 juli 2020 zijn er nieuwe subsidieregels voor cultuur, inclusief de Brabantstadregeling. De subsidieregels hebben een grotere verscheidenheid en sluiten beter aan op het nieuwe cultuurbeleid.

Op provinciaal niveau komen in 2021 de uitkomsten van een evaluatie van de Brabantstadregeling.

Eind 2019 stelden wij de volgende uitvoeringsprogramma's vast:

- Kunst- en cultuureducatie;
- Amateurkunst;
- Versterken keten: beeldende kunst, muziek en podiumkunsten;
- Urban sports en culture;
- Internationalisering;
- Kunst en cultuur in de publieke ruimte.

Kunst- en cultuureducatie

Brabantstad is de 1e stedelijke regio in Nederland die een gezamenlijke aanvraag indiende bij het Rijk, voor het vierjarige programma Cultuureducatie met kwaliteit (CMK).

De samenwerking met Nieuwe Veste en herijking van hun rol is intensiever en daar gaan we mee door.

Enkele onderwerpen schuiven door naar 2021:

- Meer vakdocenten in de klas;
- Cultuureducatie in curriculum van de Pabo;
- Uitbreiding scholen Primair Onderwijs (PO), Voortgezet Onderwijs (VO) en (Voorgezet) Speciaal Onderwijs (VSO);
- Evaluatie combinatiefunctionarissen.

Amateurkunst

Binnen de nieuwe subsidieregels kreeg de culturele basisstructuur de opdracht verantwoordelijkheid te nemen en verbinding te zoeken met (kleinere) culturele partners en makers. Zij richten zich ook meer op cultuureducatie en/of cultuurparticipatie.

De Nieuwe Veste gaat data en kennis verzamelen over vraag/aanbod amateurkunst (op wijkniveau).

Versterken keten: beeldende kunst, muziek en podiumkunsten

Versterken van de keten is deels vormgegeven door een nieuwe subsidiestructuur. De 4 instellingen van de culturele basisstructuur maakten strategische beleidsplannen voor de komende 4 jaar. Een aantal culturele instellingen dienden 2-jarige plannen in.

De start van het nieuwe atelierbeleid is onderdeel van het nieuwe accommodatiebeleid.

De geplande stadsgesprekken, afspraken over festivals en Breda DJ stad gingen niet door of liepen vertraging op door corona.

Urban Sports & Culture

We maken een plan van aanpak voor Urban in Breda en een inventarisatie op de urban infrastructuur.

De geplande legale graffiti muur in CrossMark is klaar.

Kunst en Cultuur in de publieke ruimte

Als gevolg van corona was er veel aandacht voor kunst en cultuur in de publieke ruimte. Beheer en behoud van kunstwerken en meer cultuuractiviteiten in de openbare ruimte.

Collectiebeheer en Stadsdepot

Met enige vertraging werkten we in een pilot achterstanden weg in het collectiebeheer. We werken verder volgens een meerjarenplan. Voor Stadsdepot zijn locaties onderzocht en varianten verkend.

Kunsthall

Samen met de stad maakten we de kaders voor de Kunsthall | Breda. Er is een uitvraag in de vorm van een prijsvraag. De resultaten zijn voor de zomer van 2021 bekend.

Erfgoed

In de nieuwe erfgoedvisie Grondstof voor de toekomst focussen we op 4 onderwerpen. Dit deden we in 2020:

1. Ons erfgoed ... een beleving!
  - Jaarthemata's vastgelegd met erfgoedpartners, vanaf 2021 bepalen we hoe Citymarketing en andere partners met deze jaarthemata's aandacht krijgen. Door corona ging de Vuelta in 2020 niet door, net als daarmee samenhangende activiteiten met aandacht voor de historische band met Spanje.
  - De Nassaudag en Open Monumentendag waren anders dan anders. Alternatief voor de Open Monumentendag is een app, waarmee bezoekers in spelvorm gespreid over een langere periode monumenten bezoeken. Het geld voor de Nassaudag ging naar een upgrade van de website. Deze biedt mogelijkheden voor een Nassaudag 2021 in andere vorm, als corona aanhoudt.

- Het project bordjes op monumenten verschoof naar 2021. Er was in 2020 geen prioriteit voor. Eerst moest meer duidelijkheid komen over hoe we verder gaan met de Collectie Breda. De bordjes sluiten daar dan beter op aan. Het vormen van de Collectie Breda kost meer tijd dan we vooraf dachten.

2. Ons erfgoed ... een bron van kennis!

- In 2020 werkten team Erfgoed, Stadsarchief en Stedelijk Museum Breda aan een plan van aanpak voor een (flexibele) Collectie Breda.
- Wel begonnen we met de Lokale Onderzoeksagenda Erfgoed Breda (LOEB). Deze geeft inzicht in de hiaten in aanwezige kennis. Door uitgevoerde onderzoeken kregen we meer kennis over monumenten, bouwhistorie, gebruik van kleuren en archeologie.
- We werkten aan het Europese subsidieproject WaVE. Dit project wil erfgoed aan en rond water benutten en herwaarderen.
- De partners willen erfgoed en natuur behouden en verder ontwikkelen, maar verwachten ook neveneffecten als sociaaleconomische groei en klimaatadaptatie. Binnen dit project vergroten we onze kennis over thema's combineren.
- De herijking van de doorgaande leerlijn erfgoed schoven we door, vanwege ontwikkelingen bij Nieuwe Veste en de nieuwe manier van samenwerken tussen de grote erfgoedinstellingen. We verzorgden wel lessen.

3. Ons erfgoed ... we zorgen er goed voor!

Doel is zorgvuldig behoud, beheer en bescherming van het erfgoed Breda/de Collectie Breda.

- De Kerkervisie is volgens planning in 2022 klaar
- De doorlopende beheertaak van de archeologische verzameling is gereed
- We maakten subsidieafspraken
- restauratiesubsidies zijn niet volledig besteed, omdat er minder vraag was
- Erfgoedkaarten zijn aangevuld en aangepast. Ze zijn toegankelijk via <https://gis.breda.nl/cultuurhistorischwaardenkaart> (bovengrondse erfgoed kaart) en <https://gis.breda.nl/archeologiebeleid> (archeologiekaart)
- De kaarten komen in een Omgevingsplan, zodra dit beschikbaar is.

4. Ons erfgoed ... altijd in ontwikkeling!

- Initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen (intern en extern) kregen informatie en advies over de kansen die Erfgoed in hun projecten biedt en de rol van de gemeente. Erfgoed was in veel (versnellings-)projecten onderdeel van planvorming.

Thema Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

De Strategische Onderwijs Agenda 2020/2024, de Beroepsagenda West-Brabant en de Bredase Economische visie sluiten naadloos op elkaar aan op:

- Ambitie in relatie tot werkend leren ;
- Talentontwikkeling;
- Internationalisering;
- Gebruik van kennis/instellingen;
- Benutten van talenten/studenten in de stad.

Resultaten die we in 2020 bereikten zijn:

- 150 praktijkverklaringen;
- Challenge gezond 100 met scholen en zorgpartners;
- Ontwikkeling zorgleerlijn;
- Competentiepaspoort;
- Evenementen met en voor internationale studenten en expats voor sterkere verbinding met de stad en het Bredase leven.

Onderwijshuisvesting centraliseerde verder voor Primair Onderwijs, Speciaal Onderwijs en Voortgezet Onderwijs naar BreedSaam (PO) en Building Breda (VO). Een uniek samenwerkingsmodel, waarin het scholenveld in Breda de geldstromen bundelt en zo veel meer doet dan partijen (en gemeente) afzonderlijk. In 2020 kregen Compas en Christoffel hun toekomstige plek, de laatste 2 scholen uit de 1e 10 jaarsperiode. Focus in de komende 10 jaarsperiode Building uit 2020 ligt op versterking VMBO en duurzaamheid. BreedSaam investeerde veel in klimaat en verduurzaming, naast de nieuwbouw in 2020 van onder andere basisschool de Wisselaar.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Talaanbieders, maatschappelijke organisaties en gemeente werkten samen aan het Actieplan Taal. In 2020 lag de focus op Nederlands als eerste taal(NT1ers), digitale inclusie en taal op de werkvloer.

Building Breda evalueerde de 1e 10 jaar doordecentralisatie geëvalueerd. De komende 10 jaar staan op het programma (Building 3.0).

De ambities zijn:

- Toepassing duurzaamheidsmaatregelen;
- Verdere verbetering functionele kwaliteit huidige onderwijsgebouwen;
- Herpositionering VMBO;
- Uitwerking het VMBO Vitaal in de stad.

BreedSaam hield na 5 jaar een eerste evaluatie. Dat leidt tot verdere versterking en professionalisering van de coöperatie. Op basis van de geactualiseerde visie formuleerden we vervolgambities:

- Duurzaamheidsmaatregelen;
- Een Energiecollectief;
- Verder faciliteren Integrale kindcentra ;
- Diverse nieuwbouw en renovatie op basis van Scholenlandschap.

Werkend Leren focust op doelgroepen met afstand tot onderwijs en arbeid, onlosmakelijk verbonden met:

- Brede aanpak Arbeidsmarkt;
- WerkgeversServicePunt;
- Regionaal Mobiliteitsteam Werkt door;
- JongerenPunt, in ontwikkeling;

- Beroepsagenda West-Brabant;
- Perspectief op werk;
- Aanpak Jeugdwerkloosheid.

In 2020 onder reikten we 150 praktijkverklaringen uit en 140 competentiepaspoorten. Tientallen nieuwe netwerkpartners en bedrijven sloten zich aan en zijn opgeleid in praktijkleren en waarden competenties.

Met Werkend leren stimuleren we flexibele vormen van onderwijs en leren op de werkvloer voor mensen met meer afstand tot de arbeidsmarkt.

Praktijkverklaringen, waarden van competenties met een zogenaamd competentiepaspoort en samenwerking met de keten gezondheid. Samen met jongeren en docenten dachten we over een beter toekomst voor gezondheid. Met zorgpartners werkten we aan nieuwe instroom van medewerkers, bijvoorbeeld nieuwkomers. Met logistieke bedrijven keken we naar instroom en opleiding van mensen op de werkvloer via de doenersacademie. Dit is een samenwerking van logistieke bedrijven die mogelijkheden onderzoekt voor samen opleiden van logistiek personeel.

Ontwikkeling zorgleerlijn en zorgschool

Samen met MBO, HBO en zorgpartners in Breda en de regio werkten we aan uitrol van een zorgschool.

In- en zijstroom met een kortlopende opleiding, gericht op de actuele vraag van de zorg. Zo spelen we in op tekorten aan capaciteit in de zorg en gezamenlijke focus op versnelling en aangepaste opleiding. Gemeente Breda faciliteert deze samenwerking.

Werkend leren maakte in 2020 ook de tijdelijke zijinstroom mede mogelijk van horecapersoneel in de zorg.

Studentenintroductie

In 2020 was de introductie anders door corona. We maakten een app om nieuwe 1e jaars studenten welkom te heten. Ze kregen informatie over (binnen)stad, cultuur, sport en evenementen en gerichte uitnodigingen ontvangingen voor kennismakingen in de stad.

We betrekken studenten bij toekomst van de stad. Versterken van studentenraden en -verenigingen hoort daarbij. Samen met de studenten HBO en MBO maakten we een aanpak voor vraagstukken als tekort stages, huisvesting en bijbanen.

Internationale studenten

De Breda Student App heeft een Engelstalige Q&A voor buitenlandse studenten. We werken aan een vertaling van alle informatie in de app.

We trokken de banden aan met studentenverenigingen met veel buitenlandse leden. De activiteiten voor deze groep stemmen we met elkaar af.

Voor de expat community kwam er een nieuwe website en een filmpje met alle informatie voor nieuwe inwoners in Breda. Vrijwilligers uit de expat community en gemeente organiseren samen activiteiten.

Het informatieloket voor expats en internationals bij ISB was in 2019 klaar. Omdat het loket in een school is, boden zij de dienstverlening vanaf maart 2020 digitaal aan.

Onderlinge samenwerking van onderwijs en partners in de stad is gestimuleerd en gefaciliteerd door de City Deal Kennis Maken. Alle MBO's en HBO's doen mee. We zochten samenwerking bij ondernemerschap, samenwerking Urban Living Lab en verslimmen MKB en gezondheidssector.

Met LCB (Logistics Community Brabant) zetten we in op nieuwe kennisontwikkeling en toepassingen voor de stad en bedrijven in en om Breda. Project Retour Medicatie is een van de LCB-projecten. In 2020 zetten we voor 6 maanden een onderzoekscentrum op en verzamelden ongebruikte retourneren van 18 apotheken en een aantal drop-off punten bij 6 Jumbo's. Eind 2020 schonken we deze voorraad aan Suriname, waar enorme tekorten zijn: bijna 180.000 verpakkingen met een waarde van ruim € 100.000.

Project Slimme Industrie: voor robotisering werkt LCB samen met Breda Robotics en Holland Robotics. Deze 2 communities hebben veel robot leveranciers. Voor vraagstukken rond onderhoudsplanning en artificial intelligence werken we intensief met World Class Maintenance en JADS.

Thema Verbindend bestuur

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

In 2020 verkenden we verdergaande samenwerking tussen de Baroniegemeenten. De bestuurlijk verkenner Baroniesamenwerking voert het gesprek met de colleges van de Baroniegemeenten.

De regio's Baronie en Hart van Brabant werken, onder leiding van Tilburg en Breda aan een Verstedelijkingsakkoord met het Rijk. Deelnemers zijn BZK (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties), LNV (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit), EZK (Ministerie van Economische Zaken en Kwaliteit) en I&W (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat).

De strategische agenda Regio West-Brabant is in 2020 vastgesteld. De prioriteiten en ambities zitten op economie, ruimte, economie en arbeidsmarkt en mobiliteit. Toegepaste Technologie en Creativiteit kregen hier een plaats. In december stelden we de samenwerkingsafspraken vast met GS Brabant. Bredase projecten hierin zijn Crossmark, Arbeidsmarkt, Toegepaste Technologie en Creativiteit, Noordelijke rondweg en de OV-verbinding naar Utrecht.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

- Subregio de Baronie en BOELM
Tijdens de Baronie burgemeestersbijeenkomst op 10 juni 2020 spraken we af de Baroniesamenwerking te verkennen. Het college stemde op 7 juli 2020 in met dekking van kosten voor inhuur van een verkenner. De opdracht en het profiel van de verkenner is voor reflectie gedeeld met gemeentesecretarissen van de Baroniegemeenten. De colleges bespraken de opdracht en het profiel en alle gemeenten reageerden. Onder andere door corona liep het aanvankelijk uitgelijnde proces vertraging op.
In december 2020 is de verkenning gestart, ondersteund door een PUMA (Publiek Maatwerk) via de RWB. De burgemeester van Altena kreeg het bestuurlijk opdrachtgeverschap.
Samen met Oosterhout, Etten-Leur en Moerdijk formuleerde Breda haar inbreng voor het Toekomstbeeld Bedrijventerreinen. In december 2020 is dit in RWB-verband vastgesteld. De BOELM-gemeente stemmen af over kwalitatieve positionering van bestaande en nieuwe bedrijventerreinen, als voorbereiding op nieuwe regionale programmeringsafspraken.
- Regio West-Brabant (RWB)
Het toekomstbeeld Bedrijventerreinen werken we nu na de presentatie uit in beleidskeuzes. Dit geldt ook voor het regionale mobiliteitsbeleid. De Bredase regionale componenten van de mobiliteitsvisie zitten daarin.
Het regionaal arbeidsmarktbeleid stond in 2020 bijna helemaal in het teken van corona en de maatregelen om effecten voor ondernemers op te vangen. Ruimtelijk waren de prioriteiten:
  - Aanpak Vrijkomende Agrarische Bebouwingen;
  - Problematiek huisvesting Arbeidsmigranten.
- Bovenregionale samenwerking
Tilburg en Regiodeal Midden- en West-Brabant (RWB/Breda en Hart van Brabant/Tilburg)
  - In 2020 begon de Regiodeal MidWest Makes and Moves tussen West-Brabant en Hart van Brabant met de uitvoering van 17 projecten.
  - In 2020 startte de ontwikkeling van een Regionale Investeringsagenda (RIA) Baronie. Aanvankelijk met 4 en inmiddels met alle 10 de Baroniegemeenten. Met deze RIA wil Baronie naar het Rijk antwoorden formuleren hoe we hun opgaven en onze eigen ambities realiseren. Onder andere onze woningbouw ambities en bereikbaarheidsopgaven krijgen. De uitkomst van deze RIA is input voor een Verstedelijkingsakkoord met het Rijk. Baronie en Hart van Brabant trekken samen op, onder leiding van Breda en Tilburg. Tijdens de BO MIRT (Bestuurlijke Overleggen Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) van november 2020 presenteerden we een 1e aanzet.
  - De regio Hart van Brabant en Baronie maakten in 2020 een SRBT (Verstedelijkingsakkoord stedelijke regio Breda Tilburg), met Breda en Tilburg als trekkers.

Regio voor de Regionale Energie Strategie en het Waterschap

De RES (Regionale Energie Strategie) is een regionaal bod aan de landelijke overheid. De regio geeft aan hoeveel duurzame elektriciteit we tot 2030 opwekken. Voor warmte werken we binnen de RES aan een bronnenstrategie en een verkenning van mogelijke duurzame warmteopties. De RES gaat naar het Rijk, na vaststelling door de (individuele) gemeenteraden in de regio. In 2020 ging de concept RES naar het Rijk.

Provincie

In maart 2018 tekenden provincie en gemeente een SOK (samenwerkingsovereenkomst) om de stedelijke transformatieopgave van Breda samen op te pakken.

In 2019 resulteerde dit in een Plan van Aanpak voor concrete samenwerkingsafspraken. Vanuit het complementaire belang van Breda en de provincie Noord-Brabant gaat het om afspraken en deals voor:

- Verstedelijkingsopgave Havenkwartier;
- CSM-terrein en Gasthuisvelden;
- Opgave natuur en watersystemen;
- Mobiliteitsopgave.

Voorbeelden van projecten voor samenwerkingsafspraken natuur/water:

- Zoete Delta (in combinatie met CSM-opgave);
- Nieuwe Mark;
- Seeligpark (in combinatie met Gasthuisvelden);
- Binnensingel.

Voorbeelden thema mobiliteit:

- Noordelijke Rondweg;
- HOV west en oost;
- Innovatieve mobiliteit;
- Langzaam verkeersverbindingen langs de Mark in combinatie met de CSM-opgave.

In 2020 maakten we een 1e opzet van de samenwerkingsafspraken.

BrabantStad

B5 en M7 werken met Gedeputeerde Staten aan een corona herstelpakket om negatieve effecten te beperken. Alle gemeenten bundelden projecten om samen te kijken naar kansen voor (co)financiering bij Provincie, Rijk en EU.

G40 / VNG

Onze bestuurders brachten de ~Bredase belangen extra naar voren in landelijke netwerken. Dankzij hun sleutelposities binnen het VNG- en G40-netwerk. Dit vergrootte de zichtbaarheid van onze stad.

- Internationale samenwerking
Door corona waren er fors minder activiteiten dan voorzien. Internationale beurzen en congressen vervielen. Het Rijk stopte de handelsmissies. Breda onderhield wel vooral digitaal haar netwerk. We lieten onderzoeken welke Europese regio's aansluiten bij ons economische profiel. We werkten aan een strategie internationalisering, die we aan de raad aanbieden.
- Intensiveren externe betrekkingen
2020 was ook voor Bredase public affairs een bijzonder jaar. De ingrijpende sociaaleconomische gevolgen van corona brachten in 2020 de lobby naar provincie en Rijk in een stroomversnelling. Soms alleen, soms samen met lobbypartners in netwerkverbanden. Onderwerpen voor lobby waren (grensoverschrijdende) mobiliteit, kunst en cultuur, veiligheid (ondermijnende criminaliteit), kwetsbare wijken aanpak, stedelijke transformatie, energietransitie, gemeentefonds (VNG en G40), WMO en Jeugd. Veel fysieke lobby, zoals bestuurlijke werkbezoeken en -ontmoetingen, ging niet door vanwege corona. Ze zijn geannuleerd, verplaatst naar een later moment of op een andere manier georganiseerd.

Vanwege corona is al het werken en ontmoeten in Brussel sinds maart volledig online. Fysieke netwerkevents waren online of geannuleerd. Voorbeelden zijn European Week of Regions and Cities, EU Mobility Week, EU Green Week en events als Access City Award Network Meeting en EUROCITIES bijeenkomsten. Gevolg is dat de in 2020 geplande fysieke PR activiteiten in Brussel niet door gingen. Bijvoorbeeld de fysieke profilering van Breda tijdens de European Week met een pop-up stadsambassade. Toch kreeg Breda in 2020 de nodige Europese aandacht met aansprekende subsidieprojecten, bijvoorbeeld innovatieve groene kades in de Nieuwe Mark en het Interreg Europe WaVE project.

DE KOSTEN VAN DIT PROGRAMMA

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primaire begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging	Jaarrekening 2020	Afwijking 2020
Lasten				
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	20.228	19.170	15.855	3.315
Grote projecten in de stad	2.625	2.492	-939	3.431
Dynamische stad	25.339	27.034	25.928	1.106
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	19.795	20.029	19.931	98
Verbindend bestuur	1.826	1.926	1.641	285
Totaal Lasten	69.814	70.652	62.415	8.236
Baten				
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	11.063	9.266	8.926	340
Grote projecten in de stad	632	909	674	235
Dynamische stad	270	542	583	-41
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	2.054	2.317	2.357	-40
Verbindend bestuur	0	0	18	-18
Totaal Baten	14.018	13.034	12.558	476
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	55.797	57.617	49.857	7.760

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Inleiding

Het coronavirus heeft in de volle breedte grote impact op organisatie en uitvoering van geplande activiteiten in 2020. Veel ambtelijke inzet ging naar aanpak en uitrol van crisismaatregelen voor de stad. Steunpakketten en rijkscompensatie werden maar deels aangesproken. Ondernemingen, bedrijven en instellingen gebruikten andere rijkssteunmaatregelen of eigen oplossingen. Dit zijn de belangrijkste oorzaken van een aantal positieve resultaten in het afgelopen jaar.

Het saldo van baten en lasten van programma 2 is € 7,8 miljoen voordeliger dan geraamd en wordt per thema verder toegelicht.

Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda

Dit thema heeft een breed palet activiteiten. Onder andere investeren in economie en ondernemerschap. Financiële vertalingen van activiteiten uit de Economische visie en grondexploitaties voor bedrijventerreinen. Voor ontwikkeling van het

merk Breda brengt het samen investeren we de komende jaren extra in evenementen die hierbij aansluiten en in citymarketing. Ook dat valt binnen dit thema.

Het saldo van baten en lasten van dit thema is € 3,0 miljoen voordeliger dan geraamd.

Het resultaat voor grondexploitatie bedrijventerreinen is € 1,7 miljoen. Afronding van grondexploitatie en liquidatie leiden tot € 1,4 miljoen. Tussentijdse winstnemingen bij 3 grondexploitatie zorgen voor een resultaat van € 0,35 miljoen. Voor meer informatie wordt naar de paragraaf grondbeleid verwezen.

Voorgenomen activiteiten uit de economische visie gingen niet of nauwelijks door. Bijvoorbeeld:

- Titelloverdracht Beste Binnenstad;
- Hospitality programma Vuelta;
- Actief binnenhalen (internationale) bezoekers;
- Planning en uitvoering aanpak werklocaties (Krogten, Claudius Prinsenlaan, Hazeldonk).

Dit leidde tot een positief saldo van € 0,4 miljoen.

Vanuit het lokale steunmaatregelenpakket corona blijft € 0,3 miljoen onbesteed. Ondernemingen, bedrijven en verenigingen zochten eigen oplossingen of kwamen in aanmerking voor rijksregelingen of reguliere financiering. Definitief afstel van veel evenementen zorgt voor een positief resultaat van € 0,5 miljoen.

Thema Grote projecten in de stad

Bij gebiedsontwikkelingen zetten we in op uitvoering van de grootstedelijke ambitie om als stad een sprong voorwaarts te maken. De financiële inspanningen die dit vraagt staan zonder dit thema.

Het saldo van baten en lasten van dit thema is € 3,2 miljoen voordeliger dan geraamd.

Het resultaat op grote projecten van € 3,2 miljoen, is bijna geheel toe te schrijven aan Cross Mark, grondexploitatie Stationskwartier. Voor de grondexploitatie Stationskwartier verwachten we aan het eind van de looptijd een negatief resultaat. Hiervoor troffen we een voorziening. Voor de jaarrekening 2020 verbeterde het verwachte resultaat met € 3,0 miljoen waardoor er € 3,0 miljoen vrijvalt uit de voorziening. Grotendeels is dit toe te rekenen aan hogere geprognoteerde grondwaarde voor deelgebied de Hoven. Ontwikkeling van de Hoven zetten we nog niet actief in de markt. Zo vermijden we concurrentie binnen eigen grondexploitatie met ontwikkeling van deelgebied Coulissen-west (5Tracks).

Periodiek actualiseren we geprognoteerde grondwaarden in grondexploitatie (in lijn met Besluit begroting en verantwoording (BBV)). Deelgebied de Hoven is opnieuw getaxeerd, op basis van het huidige programma volgens het bestaand bestemmingsplan. Dit resulteerde in een hogere getaxeerde grondwaarde van € 2,5 miljoen. De grondexploitatie kostenramingen (waaronder bouw -en woonrijp maken) stellen we neerwaarts bij met € 0,5 miljoen. Deze budgetten zijn niet meer nodig.

Tegenover verwachte resultaatsverbetering staat een langere looptijd van 3 jaar en toename van risico's (ook door combinatie van deelgebieden). De risico's van grondexploitatie Stationskwartier zitten in de totale risico's van grondexploitatie en de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen. Voor meer informatie wordt naar de paragraaf grondbeleid verwezen.

Thema Dynamische stad

Onder dit begrotingsthema verantwoorden we subsidies voor ondersteunen van activiteiten en evenementen die passen bij het Verhaal van Breda. Samen met de partners brengen we het beleid in de praktijk in een gezamenlijk uitgewerkte beleidsvisie kunst en cultuur 2019-2024. Dit zijn ook financiële middelen voor op orde houden van (historisch) erfgoed en stimuleren van de combinatie cultuur, kunst en creativiteit in de stedelijke ontwikkeling.

Het saldo van baten en lasten van dit thema is € 1,1 miljoen voordeliger dan geraamd.

Zo'n € 0,7 miljoen ontvangen rijksmiddelen compensatie corona bij cultuur blijft onbesteed, net als € 0,3 miljoen van het lokale steunmaatregelenpakket. In de loop van 2021 is duidelijk hoe we de culturele sector weer opstarten. Voor de restmiddelen vanuit het rijk staan in de lokale Corona aanpak 2021 diverse ondersteuningsmaatregelen voor de sector cultuur. Begin 2021 viel het raadsbesluit om resterende rijksmiddelen (€ 0,7 miljoen) over te hevelen naar 2021 met een budgetoverhevelingsverzoek bij deze jaarrekening.

Cultureel Erfgoed heeft een positief resultaat van bijna € 0,1 miljoen, vanwege minder beroep op restauratiesubsidies. De Reuvens-dagen zijn uitgesteld, er was minder inzet op erfgoededucatie en het project Collectie Breda vertraagde.

Thema Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs

Dit begrotingsthema betreft onder andere de financiën voor onderwijshuisvesting. De schoolgebouwen zijn van BreedSaam en Building Breda. Met een overeenkomst regelden we instandhouding en nodige vernieuwing. Hierin zitten ook financiële middelen vanuit de Wet Educatie Beroepsonderwijs. Breda is contactgemeente en verantwoordelijk voor educatietrajecten in de arbeidsregio West-Brabant. Samen met de provincie investeren we in het een logistiek kenniscentrum Logistics Community Brabant.

Het saldo van baten en lasten van dit thema is € 0,1 miljoen voordeliger dan geraamd.

In de aanpak Werkend leren zat een project met meerdere zorg- en onderwijspartners uit de regio Breda voor instroom nieuwkomers in de zorg. De zorgpartners wilden dit on hold zetten gezien de druk op de zorg vanwege corona.

Door de corona maatregelen was er ook minder inzet in het onderwijs op internationalisering en HBO.

Thema Verbindend bestuur

Om invulling te geven aan het werk vanuit regionaal, nationaal en internationaal perspectief namen we in dit thema geld op ter stimulering van gemeenschappelijke regelingen en bijdragen voor landelijke organen zoals VNG.

Het saldo van baten en lasten van dit thema is € 0,3 miljoen voordeliger dan geraamd.

Dit resultaat is veroorzaakt door ruim € 0,1 miljoen positief resultaat op internationalisering. Grote beurzen en (internationale) handelsmissies schraptten we uit de agenda. Ontmoetingen met zustersteden in Polen en China liepen vertraging op. De geplande ontwikkeling van een stadsambassade buiten Nederland ging niet door.

Er is een voordelig resultaat van € 0,1 miljoen op bestuurlijke samenwerking, als gevolg van later opstarten van de verkenning samenwerking Baroniegemeenten. Voor beide resultaten van ieder € 0,1 miljoen staan in deze jaarrekening verzoeken voor budgetoverheveling.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringen 2020	Werkelijke uitgaven tm 2020	Vrijval 2020	Nog beschikbaar eind 2020	Wat is meer/- minder nodig voor afronding	Verwachte uitgaven 2021	Verwachte uitgaven 2022	Verwachte uitgaven 2023 ev	Gedekt door extra inkomsten
Ondernemend Breda									
Via Breda / Corbion	9.202	1.650	-10	7.562		2.055	2.026	3.481	
Economische zaken	516	30	1	485		384	101		
Musea	200	47		153		100	53		
Amphia	2.637	154	52	2.431		1.342	291	798	
Gasthuisvelden	531	603	-52	-20					20
Nieuwe Mark	22.844	2.181		20.663		5.863	5.000	9.800	
Totaal	35.930	4.665	-9	31.274	0	9.744	7.471	14.079	20

TOELICHTING INVESTERINGEN

Economische zaken

Masterplan verlichting

Als gevolg van corona bleek het oorspronkelijke plan niet haalbaar om samen met vastgoedeigenaren en ondernemersfonds binnenstad de Grote Markt te verlichten. We kozen een andere strategie: de aanlichting van het oude stadhuis. Dat gebeurde in 2020.

Vanaf 2021 gaan we gebouwen en objecten op verschillende plaatsen aanlichten, voor een samenhangend uniek verhaal over Breda.

Musea

Vorbereiding Nieuw Stadsdepot

Ontwikkeling van het nieuwe Stadsdepot schoof tijdelijk op in 2020, vanwege 2 ontwikkelingen:

- Mogelijke samenhang met totale gemeentelijke huisvestingsopgave;
- Herijking financiële uitgangspunten.

Naar verwachting is er in de zomer 2021 meer duidelijk.

Cross Mark/Corbion

De kredieten zijn voor investeringen in infrastructuur en openbare ruimte van projecten in het programma en voorbereiding van gebiedsontwikkeling. In 2020 investeerden we in Stationsweg en Menno van Coehoornstraat (Stationskwartier) en voorbereiding infrastructuur en openbare ruimte Strip/Havenkwartier. We begonnen met de voorbereiding gebiedsontwikkeling Klavers Jansen. Samen met eigenaar en provincie hebben we de aankoop het Corbionterrein voorbereid. Eind 2020 besloot de raad het terrein te kopen en stelde een voorbereidingskrediet ter beschikking. Er ging tot slot personeelskosten naar aansturing Havenkwartier.

Amphia

We sloten met Stichting Amphia een Anterieure Overeenkomst. In 2020 rondde we alle grote infrastructurele aanpassingen af. Het ziekenhuis is volledig in gebruik. Tot december 2021 gaan nog poliklinieken over van Langendijk naar Molengracht. Parkeerplaats P5 ging open in 2020. In 2021 gaat de inrit van Hogeschoollaan naar Molengracht en komt er een 2 richtingen fietspad langs de Hogeschoollaan.

Gasthuisvelden

Het krediet is voor voorbereiding en aansturing van het programma in 2020.

Nieuwe Mark

Eind 2019 stelde de raad een krediet beschikbaar voor uitwerking en uitvoering van de Nieuwe Mark 2020-2023. In 2020 werkten we aan het definitief ontwerp en begon de voorbereiding van het bestek.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Structuurvisie Bedrijventerreinen Breda 2020	Kaderstellend	2008
Kantorennota Breda 2020	Kaderstellend	2011
Economische visie	Kaderstellend	2019
Bestuursakkoord Lef en Liefde 2018-2022	Kaderstellend	2018
Notitie van Uitgangspunten Erfgoed	Kaderstellend	2017
Uitgangspuntennotitie Cultuurbeleid Breda 2019-2028	Kaderstellend	2018
Meerjarenvisie Stedelijk Museum Breda	Kaderstellend	2017
Collectiebeleidsplan	Kaderstellend	2016
Cultuurvisie 'In verband met Cultuur'	Kaderstellend	2019
Breda doet, samen door 2019/2020	Kaderstellend	2018
Aan tafel	Kaderstellend	2017
Strategische onderwijsagenda	Kaderstellend	2015
Ruimtelijke visie voor de Gasthuisvelden	Kaderstellend	2016
Structuurvisie 2030	Kaderstellend	2012
Gebiedsperspectief Havenkwartier	Kaderstellend	2018
Ontwikkel- en realisatiestrategie Via Breda	Kaderstellend	2015

Ontwikkelvisie Claudius Prinsenlaan	Kaderstellend	2019
Erfgoedvisie 'Grondstof voor de toekomst	Kaderstellend	2019

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

NV Bredase Investeringsmaatschappij (NV BrIM)

Ondernemend Breda	Thema Stimuleren economische ontwikkeling
Verantwoordelijk bestuurder:	Boaz Adank
Bestuurlijk vervanger:	
Belang Breda in verbonden partij in %:	100 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma

Als zelfstandig opererende uitvoeringsorganisatie van de Gemeente Breda was NV BrIM (NV Bredase Investeringsmaatschappij) jarenlang verantwoordelijk voor uitgifte van Bredase bedrijventerreinen. Naast verkoop en opnieuw uitgifte van bedrijventerreinkavels waren acquisitie, promotie en relatiebeheer de belangrijkste taken van de NV BrIM.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Een aantal jaar geleden viel het besluit de NV BrIM hiervoor niet langer in te zetten. We werken aan afbouw en eventuele ontmanteling van de NV.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Geen.

NV Werkgelegenheidsinstituut West-Brabant

Ondernemend Breda	Thema Stimuleren economische ontwikkeling
Website NV Werkgelegenheidsinstituut West-Brabant:	REWIN
Verantwoordelijk bestuurder:	Boaz Adank
Bestuurlijk vervanger:	Paul de Beer
Belang Breda in verbonden partij in %:	10,3%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma

Het doel van REWIN is het bevorderen van de werkgelegenheid en het versterken van de economische structuur van de regio West-Brabant. De 16 West-Brabantse gemeenten en RWB zijn aandeelhouders van de NV REWIN West Brabant.

REWIN richt zich op de regionale speerpuntsectoren (logistiek, agrofood/biobased, maintenance en creatieve dienstverlening), het werven van nieuwe bedrijven naar de regio West-Brabant en het stimuleren van start-ups en groei bij het midden- en kleinbedrijf in West-Brabant.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

NV REWIN wordt inhoudelijk aangestuurd door de Economic Board West-Brabant, en kent in de uitvoering een triple helix programmastructuur.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Geen bijzondere risico's.

NV Stadsherstel Breda

Ondernemend Breda	Thema Stimuleren economische ontwikkeling
Website NV Stadsherstel Breda:	Stadsherstel Breda
Verantwoordelijk bestuurder:	Marianne de Bie
Bestuurlijk vervanger:	Greetje Bos
Belang Breda in verbonden partij in %:	18,20 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma

De Gemeente Breda is aandeelhouder van NV Stadsherstel Breda (18%). Het doel van Stadsherstel Breda is historische monumentale gebouwen en/of beeldbepalende objecten te kopen, te restaureren en te exploiteren. Door dit doel werkt NV Stadsherstel Breda ook aan gemeentelijke erfgoeddoelen. De Gemeente Breda en NV Stadsherstel Breda hebben een samenwerkingsovereenkomst waarin de gemeentelijke inzet in projecten van NV Stadsherstel Breda is geborgd.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

NV Stadsherstel heeft een vastgoedportefeuille met enkel monumenten. Veelal in eigendom, de Vishal en Lunet B in erfpacht van de gemeente Breda. In 2020 zijn alle objecten geheel in verhuurde staat.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Het Klapkot is verhuurd aan de brouwerij. Sinds het faillissement van restaurant Binnen is dit pand niet in gebruik. Op basis van het huurcontract betaalt de brouwerij de huur. Dit huurcontract eindigt eind 2022.

Aan het Klapkot is het gebruik van de Vishal als buitenterras gekoppeld. Afgelopen jaren is de Vishal los verhuurd. Hier liggen geen goede afspraken tussen de gemeente Breda als eigenaar en NV Stadsherstel onder. In verband met Corona wordt de horeca ruimte geboden om terrasruimte te optimaliseren, maar voor de periode na Corona dienen eerst goede afspraken gemaakt te worden tussen de gemeente Breda en NV Stadsherstel over een eventueel separaat gebruik van de Vishal.

Chassétheater beheer NV

Ondernemend Breda	Thema Dynamische stad
Website NV Stadsherstel Breda:	Chassé theater
Verantwoordelijk bestuurder:	Marianne de Bie
Bestuurlijk vervanger:	Boaz Adank
Belang Breda in verbonden partij in %:	100 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma

Het Chassé Theater is een maatschappelijke instelling die met film en podiumkunsten wil bijdragen aan het geluk van alle inwoners van Breda. Theater en film laten ons genieten, reiken ons nieuwe inzichten aan over de zin van het leven en

appelleren aan onze relatie tot de ander. De gezamenlijk beleefde (film)theaterervaring nodigt uit tot dialoog en maakt het mogelijk om als mens, en als gemeenschap, te groeien.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Het jaar 2020 werd beheerst door de uitbraak van de coronapandemie. Het jaar startte voor het Chassé Theater heel succesvol met grootschalige producties en volle zalen in de eerste twee maanden. Op 12 maart sloot het Chassé zijn deuren voor het publiek om per 1 juni met wisselende - door de rijksoverheid toegestane - publiekscapaciteit te heropenen. Vanaf 14 december is het theater opnieuw helemaal gesloten. Op het moment dat wij dit jaarverslag presenteren is dit nog altijd het geval.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

1. Stagnerende kaartverkoop o.a. vanwege corona;
2. Onderhoud pand en installaties.

Duurzaam wonen

Jaarstukken|2020

Duurzaam wonen

DUURZAAM WONEN IN BREDA

TERUGBLIK OP ONZE AMBITIE

In 2020 werkten we samen met de stad aan de omgevingsvisie 2040. Daarmee geven we in woord en kaart vorm aan de kwaliteit van leven richting 2040.

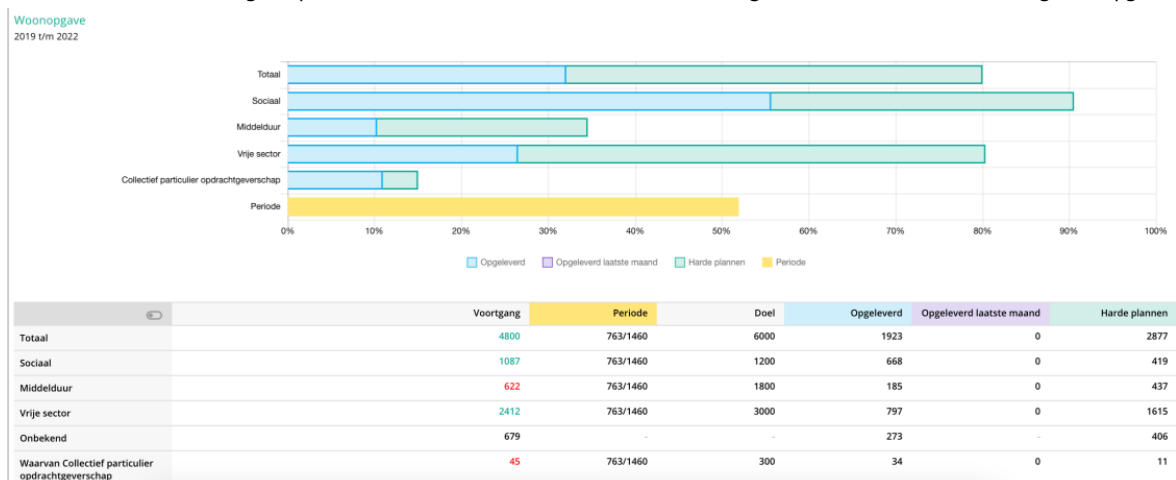
Met de voortgang van de grote projecten (zie programma 2), de aankoop van Corbion, de 100 dagen aanpak voor meer woningen en de woningbouwimpuls van het Rijk maakten we de ambities voor Breda als fantastische woonstad concreet.

- We voerden veel ambities duurzaamheid uit die in het uitvoeringsprogramma klimaat staan.
- We behaalden resultaten binnen de energietransitie.
- De Regionale Energie Strategie West Brabant (RES) van de 16 betrokken gemeenten bood de landelijke overheid een conceptbod aan voor het opwekken van regionale energiebronnen.
- Het proces van de Transitie Visie Warmte (TVW) startte op met de stakeholders zoals Woningbouwcorporaties, BRES en de huurderskoepel. Samen maken we een overzicht van wijken die als eerste aan de slag gaan met het aardgasvrij maken van de woningen/bedrijfsgebouwen.

Thema Wonen in Breda

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

We voerden de Versnellingsaanpak wonen verder uit. In onderstaande afbeelding leest u de stand van de woningbouwopgave.

Met deze gegevens trekken we de volgende conclusies:

- Opgave 6.000 woningen ligt in opleveringen nog niet op schema, maar in harde plannen wel;
- Opgave 1.200 sociale huurwoningen ligt op schema, maar nog onvoldoende met de Bredase woningcorporaties;
- Opgave 1.800 middeldure woningen ligt in opleveringen en in harde plannen niet op schema;
- Opgave 300 woningen middels CPO ligt nog niet op schema.

De versnelling van de realisatie van woningen is verder ingezet. In 2020 is voor alle prijscategorieën meer zicht gekomen op harde plannen. Vanuit de 100-dagen aanpak ontstond perspectief voor het realiseren, dan wel in harde plannen hebben, van 6.000 woningen. Grote inspanningen van zowel marktpartijen als gemeente blijven nodig om deze daadwerkelijk naar harde plannen te brengen. In 2020 is de nota bovenwijks vastgesteld die de gemeente in staat stelt kosten van randvoorwaardelijke voorzieningen voor de nieuwe gebiedsontwikkelingen te treffen. Het aantal bestemmingsplannen dat naar de gemeenteraad is gebracht en in de pijplijn zit voor 2021 is ongeëvenaard hoog. Binnen de programmering heeft de realisatie van middelduur en het realiseren van sociale woningen met de corporaties de meeste extra aandacht.

De versnelling van de realisatie van woningen volgt onder meer uit het aantal woningen dat is opgeleverd, dan wel in harde plannen is opgenomen: van circa 4.050 ten tijde van de raadsbrief 'stand van zaken versnellingsopgaven wonen (woningbouwopgave)' 1 juni 2020, naar 4.800. Hiervan zijn in 2020 316 sociale huurwoningen, waarvan 43 door de drie Bredase woningcorporaties, 70 middeldure woningen en 384 woningen in de vrije sector gerealiseerd. Daarvan zijn 18 woningen door CPO gerealiseerd. Van 97 woningen is het prijssegment onbekend in de gemeentelijke registratie.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

In 2019 maakten we afspraken in de Alliantie Breda 2019 tot en met 2023. Deze voerden we in 2020 uit samen met de 3 grote Bredase woningcorporaties (Alwel, WonenBredburg en Laurentius) en de gezamenlijke huurderskoepel.

Dit binnen de thema's:

- Betaalbaarheid en beschikbaarheid;
- Nieuwbouwopgave;
- Duurzaamheid;
- Samenwerken in de wijk;
- Wonen;
- Zorg en veiligheid.

Een bijzondere doelgroep is de huisvesting statushouders.

De taakstelling huisvesting vergunninghouders is een jaarlijks terugkerende (wettelijke) taak. Tweemaal per jaar wordt de hoogte daarvan vastgesteld. Afgelopen jaren bouwde de gemeente Breda een achterstand op in de uitvoering van de taakstelling, omdat het COA te weinig mensen aan Breda koppelde. 2020 eindigden we met een achterstand van 66 mensen. Met de toezichthouder spraken we af om de achterstand in drie taakstellingsperioden in te lopen. Vrij snel na de lockdown begin maart 2020 werden de processen in de asielketen stilgelegd. Tot eind maart konden mensen naar Breda verhuizen, maar toen viel ook de huisvesting in onze gemeente stil. De woningaanbiedingen bleven wel gehandhaafd. In overleg met de corporaties en Vluchtelingenwerk ontwikkelden we een nieuwe coronaveilige werkwijze. Begin mei startte ons huisvestingsproces weer op.

We vroegen bij het Rijk een subsidie aan van € 1,1 miljoen voor de realisatie van 150 tijdelijke woningen voor spoedzoekers (met en zonder) hulpvraag. De woningcorporaties zorgen voor deze tijdelijke woningen.

Om zoveel mogelijk sociale huurappartementen te behouden voor verhuur, stelde de gemeenteraad in november de nieuwe Huisvestingsverordening Breda 2020 vast. Deze verordening maakt het juridisch splitsen van panden (met minimaal 2 zelfstandige woonruimten) in meerdere appartementsrechten vergunningplichtig.

Op 16 oktober 2020 stelde de gemeenteraad het CPO-beleid vast. Dit maakt het mogelijk om op particuliere gronden CPO-initiatieven af te dwingen. We willen 300 woningen in CPO-verband realiseren.

Voor het maken van goede afwegingen en het realiseren van woongebieden waar mensen langer zelfstandig kunnen wonen zijn 15 (en 1 stedelijke) gebiedsbeschrijvingen Wonen en zorg vastgesteld. Dit is een onderdeel van de Gebiedsprofielen Wonen.

Onze samenwerking met woningcorporaties, 10 zorgpartijen en CZ leidde tot een Pact Wonen en zorg. Het programmaplan voeren we de komende jaren uit en actualiseren we.

We ontwikkelden het systeem Valtimo om onder meer de stand van zaken van de woningbouwopgave te monitoren. Hierin werken we datagestuurd aan real time sturingsinformatie met het slim ontsluiten van bestaande registraties.

Voor de realisatie van een gemengd wonen project in de Rijpstraat, waar 20 van de 53 woningen bestemd zijn voor mensen die zelfstandig wonen en begeleiding krijgen, sloten we een samenwerkingsovereenkomst met WonenBredburg, Prisma, Sovak, SmoBreda en Zintri-zorggroep.

Ook in 2020 had de gemeente Breda de Starterslening om mensen tot en met 35 jaar te helpen bij de aankoop van hun eerste woning. In totaal kenden we 36 leningen toe. Daarnaast heeft Breda voor mensen die langer thuis en in de eigen omgeving willen blijven wonen de Blijverslening en de Verzilverlening. De Blijverslening kan door alle eigenaar-bewoners aangevraagd worden. De Verzilverlening alleen door mensen die maximaal 10 jaar voor huur AOW-gerechtigde leeftijd zitten en een

maximaal inkomen hebben van € 45.000.

Hoewel naar beide leningen regelmatig navraag is, zijn er geen leningen verstrekt.

Thema Verdeling beschikbare ruimte

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Half 2020 werd bekend dat de Omgevingswet een jaar later in gaat, op 1 januari 2022. De voorbereidende werkzaamheden schoven deels door naar 2021.

Voorbereidingen in 2020:

- Medewerkers die met de nieuwe wet te maken krijgen volgden een e-learning Omgevingswet;
- We dachten processen uit voor initiatieven en vergunningen en deden een verkenning met intake- en omgevingstafels;
- We deden ervaring op met de participatieleidraad.

In 2020 beperkten we de uitvoeringskosten voor de invoering van de Omgevingswet zoveel mogelijk. We ronden de omgevingsvisie af. De langere doorlooptijd van de invoering van de wet brengt extra kosten met zich mee.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

- In 2020 werkten we aan een 75% versie van de omgevingsvisie. De visie kwam mede tot stand door diverse gesprekken (webinars) met de stad en belanghebbenden. De 75% leggen we begin 2021 voor aan college en raad waarna we de definitieve visie in de loop van 2021 afronden. Deze is ook formeel ter inzage. Uiteindelijk stelt de raad de visie vast. De 'landelijke voorziening' is nog niet zover dat hierin ook de omgevingsvisie verwerkt kan worden. (vertraging in deze landelijke voorziening is de reden geweest voor uitstel van invoering van de wet).
- Ook de werkzaamheden voor het omgevingsplan zijn opgeschoven. In 2020 werkten we aan het bouwen van een casco. Vanwege het uitstel van de wet verschoven werkzaamheden naar 2021 en zetten we capaciteit in op de versnellingslocaties van woningbouw en bedrijventerreinen. Het casco wordt nu gevuld. We starten met het invoeren van de Claudius Prinsenlaan. Vanaf 1 januari 2022 geldt dat we, van rechtswege, een 'tijdelijk omgevingsplan' hebben. Gaandeweg vullen we deze om uiteindelijk een omgevingsplan te hebben dat voldoet aan de richtlijnen van de wet. Nieuw beleid, bruidsschat en verordeningen zijn daar onderdeel van.
- Vanaf augustus 2021 nemen we geen bestemmingsplannen meer in procedure.
- Door het uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet schuiven andere werkzaamheden ook op. Zo starten we half 2021 starten met het werken volgens de nieuwe werkprocessen. De voorbereiding hierop doen we al in overleg met de ketenpartners. Dit geeft ons een half jaar om de processen goed in te regelen.
- De software om aan te sluiten op het landelijk systeem is aangeschaft, medewerkers worden getraind in het gebruik ervan en we volgen de landelijke ontwikkelingen op de voet om de koppeling te maken zodra het kan.
- Het gebruik van de participatieleidraad is geëvalueerd en is begin 2021 naar de gemeenteraad gestuurd.
- Er zijn 18 bestemmingsplannen vastgesteld. Deze dragen met name bij aan de woonopgave en de ontwikkelingen in het buitengebied.
- Er is een start gemaakt met het opstellen van een paraplu bestemmingsplan evenementen.
- Er zijn 228 initiatiefplannen (niet passend in bestemmingsplan) beoordeeld.

- Er zijn 18 bestemmingsplannen vastgesteld die deels ontwikkelingen in het buitengebied faciliteren, maar met name zijn opgesteld om de woningbouwopgave te faciliteren.
- Voor de verplaatsing LPG tank Zwijnsbergenstraat 5-7 (tankstation Trumpi) zijn de voorbereidingen gestart. Hiervoor is een bedrag van € 60.000 geraamd. In de voorbereiding is de aanvraag omgevingsvergunning en aanvraag milieuvergunning gestart. De procedure en de daadwerkelijke verplaatsing van de tank zal doorlopen tot in 2021. Een deel van de uitgaven wordt pas in 2021 gemaakt.
- Bouw moskee aan Vlaanderenstraat 1. Door corona is het hoger beroep bij de Raad van State pas vlak voor kerst 2020 behandeld. Na de uitspraak in 2021 (die inmiddels is gedaan) vindt de financiële afwikkeling van het project plaats in 2021.

Thema Grote woonprojecten in de stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Breda is en blijft een aantrekkelijke woongemeente, maar er is spanning op de woningmarkt. We voerden de Versnellingsopgave Wonen uit om dit te verminderen. We verkenden de mogelijkheden voor het versneld realiseren van woningen met de Bredase 100 dagen aanpak.

In 2020 zetten we vooral in op:

- De randvoorwaarden voor meer woningen;
- De 100 dagen aanpak;
- Extra ambtelijke capaciteit voor het realiseren van meer harde plannen;
- De omgevingsvisie om de plannen voor meer woningen ook beleidsmatig te borgen.

De corporaties deden voorstellen voor de inzet van een impuls van € 1,7 miljoen voor sociale woningbouw. Hiervoor gaan we eerst verplichtingen aan. De daadwerkelijke uitgave van middelen volgt in latere jaren. Op dezelfde manier geven we vorm aan de financiële impuls voor middelduur. Ook hiervoor geldt dat we nu verplichtingen aangaan, maar later uitgeven. Dit heeft gevolgen voor de fasering van de impuls voor de woonagenda.

Breda sloot zich aan bij het initiatief van de alliantie voor de nationale omgevingsvisie (NOVI). Deze NOVI-Alliantie heeft als doel om de uitvoering van de NOVI te versnellen. In dat kader pakten we de uitwerking van een Regionale Investeringsagenda (RIA) voor de regio Baronie op. Inmiddels sloten zich 9 gemeenten bij dit initiatief aan. We brengen samen de integrale regionale investeringsopgave in beeld langs de pijlers Wonen, Werken, Mobiliteit en Groen-Blauw. Dit wordt een propositie richting de provincie Noord-Brabant en het Rijk.

Deze RIA is een bouwsteen voor het nog uit te werken Verstedelijkingsakkoord voor de stedelijke regio Breda-Tilburg. In het bestuurlijk overleg meerjarenprogramma infrastructuur en transport van 25 november 2020 is met de provincie en het Rijk afgesproken dat er een Verstedelijkingsstrategie voor stedelijk Brabant wordt opgesteld. Deze Verstedelijkingsstrategie krijgt een concrete uitwerking in tenminste 3 stedelijke regio's. Breda-Tilburg is er daar 1 van. Op 18 december 2020 vond een bestuurlijke startconferentie plaats van de deelnemende gemeenten, waterschappen, provincie en Rijk. We streven naar vaststelling van het Verstedelijkingsakkoord in het BO leefomgeving in het voorjaar van 2022.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

We versnelden de uitgiftetrajecten van de Bouverijen. We verkenden woningbouwmogelijkheden van het project Woonakker vanuit een 100-dagen aanpak.

Ook versnelden we de woningbouwproductie door samen met marktpartijen te werken aan de gebiedsontwikkelingen Hero, Moleneind-West, Blossom, BeeksBuiten, Cosun en Bavel. Voor deze gebiedsontwikkelingen zijn gebiedsperspectieven opgesteld.

We doorliepen ruimtelijke procedures om de bouw van woningen mogelijk te maken.

We stelden bestemmingsplannen vast voor onder meer de locaties F1, Tuinen van Genta en voor de herontwikkeling van de

voormalig UWV-locatie aan de Markendaalseweg.

We hebben een Vestiging gemeentelijk voorkeursrecht (WVG) aangewezen voor percelen aan de zuidwestelijke zijde van Bavel. Het gebied is aangeduid als toekomstige bestemming voor wonen met alle bijbehorende voorzieningen, en als niet-agrarische en nader uit te werken gebied.

De Bredase aanvraag Woningbouwimpuls is door het Rijk gehonoreerd. Dit is voor de versnelde bouw van ruim 600 woningen in 'de Strip' in CrossMark. De bijdrage hiervoor is circa 10 miljoen euro. Er kunnen zo in Breda meer betaalbare woningen worden gebouwd om het woningtekort te verminderen en de economie een impuls te geven.

De uitgaven in de Bredase versnellingsimpuls uit het bestedingsplan voor de woonopgave volgen de productie van de harde plannen in het komend jaar en de jaren daar op. Door corporaties zijn eerste projecten voor de versnelling voorgedragen en begin 2021 verwachten we dit ook voor middenduur. De middelen voor 2020 zijn niet uitgeput, maar blijven nodig om een versnellingsimpuls te geven.

Met uitnodigingsplanologie nodigen we actief marktpartijen uit om met ideeën te komen en bij te dragen aan de woningbouwproductie. Zo is de gemeente onder andere benaderd door partijen met ideeën voor het Chasseveld en omgeving.

Thema Bereikbaar Breda

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

In de overleggen over het Toekomstbeeld OV2040 brachten we, zowel ambtelijk als bestuurlijk, het belang voor een bereikbaar Breda in. Met het vaststellen van het Toekomstbeeld OV2040 maakte de minister van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) duidelijk dat de (inter)nationale bereikbaarheid van Brabant en Breda bijzonder belangrijk zijn.

Met de vastgestelde Mobiliteitsvisie Breda zetten we een 1e stap om de inwoners te verleiden bewuster te kiezen voor het vervoer dat past bij hun reisdoel. Dit doen we ook door het inrichten van verschillende fietsstraten en de introductie van elektrische scooters.

De Mobiliteitsvisie Breda draagt ook bij aan een betere afstemming tussen verstedelijking en mobiliteit, waarbij de uitgesproken ambities voor de Noordelijke Rondweg hiervan een goed voorbeeld zijn.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Op 17 november 2020 bood het college de Mobiliteitsvisie Breda ter besluitvorming aan de gemeenteraad aan. Deze is in januari 2021 vastgesteld.

Met deelname aan zowel ambtelijke als bestuurlijke overleggen, voor zowel de A27 als A58 worden de Bredase bereikbaarheids- en leefbaarheidsbelangen ingebracht.

Voor de A27 Houten-Hooipolder leidt dit tot het feit dat in het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) Overzicht voor het jaar 2022 start realisatie is opgenomen en de verwachte openstelling 2027-2029.

Tijdens de overleggen over de A58 is duidelijk geworden dat vanwege het stikstofdossier de verschillende tracéonderdelen van InnovA58 vertraging oplopen. In het MIRT Overzicht wordt voor het tracédeel Galder-St. Annabosch 2025-2029 als verwachte openstelling aangegeven. Voor het tracédeel Tilburg-Eindhoven is de verwachte openstelling 2023-2026.

Voor het tracédeel Tilburg-Breda, waarbij vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid Breda participeert in het projectteam wordt een MIRT Verkenning uitgevoerd en is de verwachting dat in Q4 2021 de voorkeursbeslissing wordt genomen, waarna de planuitwerking kan worden opgestart.

Breda gaf samen met regionale partners invulling aan het landelijk Toekomstbeeld OV 2040. Daarin staan meer treinen naar Eindhoven en Brussel en rechtstreekse IC-verbindingen met Utrecht en Düsseldorf.

Nieuw is de gezamenlijke lobby voor de treinverbinding tussen Den Haag en Aken die via Breda rijdt. Hiermee versterkt Breda haar positie als internationaal knooppunt.

In 2020 is met het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat, 3 provincies en de gemeente Utrecht onderzocht welk soort OV-verbinding op de lijn Breda-Gorinchem-Utrecht haalbaar is na oplevering van de verbrede A27 in 2029.

Er zijn op provinciaal en rijksniveau oriënterende gesprekken gevoerd om een MIRT Onderzoek Verstedelijking Breda-Tilburg met daarin de internationale knoop Breda op de MIRT Agenda te krijgen. In 2021 wordt de mogelijkheid van het uit (laten) voeren van een MIRT Onderzoek verder onderzocht.

Met de provinciale coalitie voerden we gesprekken (mei 2020). De verwachting is dat in Q1 2021 de samenwerkingsdeal wordt gesloten (mobiliteitsdeal).

De studie Noordelijke Rondweg is afgerond. Dit leidde tot het opstellen van de visie Noordelijke Rondweg. Op 15 december 2020 heeft het college deze visie Noordelijke Rondweg ter besluitvorming aangeboden aan de gemeenteraad.

De mobiliteitshub is onderdeel van de gebiedsontwikkeling Havenkwartier. In samenwerking met de ontwikkelende partijen is in 2020 gewerkt aan een voorstel. Dit loopt in 2021 door.

In 2020 zijn de volgende activiteiten uit het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit uitgevoerd:

- De 4 Kruispunten op de Ettensebaan zijn in 2020 uitgevoerd. Kruispunt Zuidelijke Rondweg-Mastbosstraat wordt voorjaar 2021 aangepakt, gelijktijdig met 2 andere aanliggende kruispunten op de Zuidelijke Rondweg;
- In 2020 zijn 25 verkeersregelininstallaties (VRI's) smart gemaakt (iVRI's) welke communiceren met weggebruikers. Een aantal technische details moet nog worden opgelost. De verwachting is dat in Q1/2 2021 deze iVRI's volledig operationeel zijn;
- Voor Teteringen is, in samenwerking met een extern adviesbureau, een onderzoek opgestart naar de verkeerssituatie in Teteringen. Daarbij ligt de focus op Oosterhoutseweg, kruispunten en doseersysteem. Ruimtelijke ontwikkelingen worden hierin meegenomen. Verwachting is dat dit in april 2021 gereed is. De mobiliteitsvisie Prinsenbeek heeft input geleverd voor de Mobiliteitsvisie Breda. Hierin staat de regionale oplossing opgenomen om het doorgaande regionale verkeer om te gaan leiden langs nieuwe verbindingen tussen Zevenbergen en de A16 en Etten-Leur/A58. De mobiliteitsvisie Prinsenbeek is in samenwerking met de werkgroep Verkeer in Prinsenbeek opgesteld;
- Arriva Brabant zag in 2020 door corona geen ruimte voor verbetermaatregelen, maar moest zelfs het OV-voorzieningsniveau enigszins inkrimpen. Betere bereikbaarheid van bedrijventerrein met o.a. gedeeld vervoer, maar vooral ook andere (grote) OV-verbeteringen in Breda, zoals o.a. zero emissie, komen later in beeld: die zijn nl. opgehangen aan en afhankelijk van: a) vaststelling en uitwerkingstraject Mobiliteitsvisie Breda en b) voorbereiding, inhoud en implementatie van de nieuwe OV-concessieverlening West-Brabant door de provincie. Dat laatste is door corona alsook de sterk gewijzigde situatie op de aanbestedingsmarkt in Nederland de komende paar jaar met minstens een half jaar uitgesteld, nl. tot 16 juli 2023;
- Snelfietsroute Breda-Tilburg, onderdeel Heerbaan, is uitgevoerd;
- Snelfietsroute Breda-Etten-Leur, onderdeel Nijverheidsingel, is verbeterd;
- Ronde en fietstunnel (IABC-Leursebaan) is in voorbereiding, wordt in 2021 uitgevoerd;
- Fietsstraat Rietdijk is uitgevoerd. GOP Dorpstraat (Geregelde Oversteek Plaats) Ulvenhout is gerenoveerd. Renovatie GOP Heerbaan is verplaatst naar 2022. Onderzoek over noodzaak van deze GOP wordt in 2021 uitgevoerd;
- Bij diverse scholen zijn er infrastructurele aanpassingen verricht (parkeerverboden/eenrichtingsverkeer) en in het kader van BVL zijn gedragsacties (Groene Voetstappen) uitgevoerd;
- Voor Smart Mobility zoeken we naar mogelijkheden om verkeer Slim te gaan Sturen waardoor het niet meer door 30 km zones/kwetsbare locaties wordt geleid. De eerste proeven voerden we in 2020 in Breda uit.

Verder kreeg de Verklaring Krachtenbundeling Smart Mobility Zuid-Nederland 2020-2023 een nadere uitwerking.

In de Krachtenbundeling staan ambities van het Ministerie van I&W, Rijkswaterstaat, de provincies Provincies Noord-Brabant en Limburg en de B5-steden, met steunbetuiging van Arriva, Hermes, ProRail, Nederlandse Spoorwegen (NS) en Reizigersoverleg Brabant, NXP, Dinalog, Brainport Development, TU Eindhoven en Breda University of Applied Sciences (BUas).

Ambities op de thema's:

- Structurele gedragsverandering;
- Regionaal verkeersmanagement: Connected/Coöperative and Automated Driving;

- Mobility as a Service;
- Smart Logistics;
- Minder Hinder;
- Digitalisering en data op orde;
- Human Capital Agenda.

Ook is er een West-Brabantse doorvertaling van de Verklaring gemaakt. Goedgekeurd op 2 december 2020 door de Programmaraad SmartwayZ.NL.

Het gaat om cofinanciering van 50% van de projectkosten voor 5 West-Brabantse projecten voor de volgende projecten:

- Werkgeversaanpak/ Mobiliteitsportaal;
- Real-time in car informatievoorziening;
- Weggebruikers geleiden voor optimale benutting wegennet;
- Control Tower Moerdijk;
- Corridoraanpak West-Brabant/Breda.

Gemeente Breda neemt deel aan 4 van de 5 projecten.

Deze 5 projecten komen uit 13 regiobrede smart mobility projecten tot en met 2023 en vormen het werkpakket voor 2021. Parkeerregulering is ingevoerd in Zandberg Oost en Zandberg West en Drie Hoefijzers Noord. Nooit eerder reguleerden we zo'n groot gebied in 1 keer. Daarnaast staat Linie op de rol en is de procedure gestart rondom de Tuinen van Genta. De impact van de coronamaatregelen op de inkomsten en dienstverlening van het parkeerbedrijf is groot. Voor de exploitatie van garages, fietsstallingen en het fietsdepot zijn de richtlijnen leidend. Aangepaste openingstijden en gedeeltelijke sluiting van locaties waren het gevolg. Hierdoor konden we niet alle doelstellingen realiseren.

Gerealiseerd:

- De wachtlijsten voor jaar-vergunningen in 2 gebieden zijn opgelost door het opnieuw bekijken van capaciteit en mogelijkheden;
- De procedure voor de jaarvergunningen is zodanig aangepast dat een jaarvergunning automatisch verlengd wordt;
- Alle automaten op straat zijn aangepast voor contactloos betalen;
- 22 automaten zijn omgebouwd op zonne-energie;
- De integratie met ATEA per 1-1-2021 is voorbereid;
- Er is een besluit genomen voor het invoeren van een avondtarief in de garages en het verlengen van de gereguleerde parkeertijd naar 01.00 uur in Fellenoord en Middellaan per 1 februari 2021.

Thema Breda is een duurzame en bestendige stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

De CO2-reductie in Breda gaat nog niet snel genoeg om de CO2-tussendoelen van 2030 te halen. Breda zet zich in om deze achterstand in te lopen. Om woningen en bedrijven gasloos en energiezuinig te maken, was in 2020 minder persoonlijk advies mogelijk door corona. In 2020 werkten we aan de Transitievisie Warmte, die we in 2021 aan de raad voorleggen.

Vanuit de ambitie stad in een park zoeken we samenwerking met diverse partijen om samen met hen te vergroenen. Pilots lopen er nu met woningbouwcoöperaties en bedrijventerreinen. Daarnaast worden met wijkdeals en het groene buurtjes project bewoners gestimuleerd hun eigen omgeving te vergroenen en hieraan bij te dragen. Andere voorbeelden van vergroening: het inzaaien van het terrein bij het casino en het plan voor het Willem-Alexanderplein.

Waterrecreatie heeft door de coronacrisis een enorme ontwikkeling gekend in Breda en de omliggende dorpen. Hierdoor was een grotere inzet van de gemeentelijke organisatie vereist dan in andere jaren, waardoor een overschrijding van het budget

ontstond.

Door de beperkte mogelijkheid om buiten Nederland op vakantie te gaan nam de interesse in waterrecreatie in en rond de stad toe. Daarnaast leverden de beperkingen van coronamaatregelen meer inspanning en inzet op. Met name voor de zwemplassen de Galderse Meren en de Asterplas zijn voor de periode van het recreatie seizoen (1 april tot en met 30 september) maatregelen genomen om de recreatie coronaproof te maken. Aangepaste bebording, afzettingen, intensievere inzet van gastheren, extra schoonmaakwerkzaamheden, plaatsing van hekwerken en extra toiletvoorzieningen droegen bij aan de financiële overschrijding. Door stadsbrede communicatie zijn de bewoners goed ingelicht over deze maatregelen. Voor 2021 is waterrecreatie opgenomen in de lange termijn coronamaatregelen.

In 2020 nam de hoeveelheid huishoudelijk restafval per inwoner toe. De oorzaken: inwoners werkten en waren meer thuis, klusten en ruimden meer op. We zien onder andere meer grof vuil, bouw- en sloopafval, gft-afval en restafval. Deze stijging is een landelijke trend.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

De actsheets duurzaamheid zijn in 2020 geactualiseerd. Dit is een concretisering van de duurzaamheidsvisie. In de omgevingsvisie en omgevingsplan nemen we dit op.

In 2020 stelden 16 gemeenteraden de concept Regionale Energie Strategie West Brabant (RES) vast. De concept RES ligt ter beoordeling bij de landelijke overheid. In 2021 wordt de definitieve RES en het bijbehorende Uitvoeringsprogramma vastgesteld.

Het traject rond de transitievisie warmte is opgestart. Er is een werkgroep en een stuurgroep opgericht met professionele stakeholders om hiervoor input te leveren. Ook is een digitaal dashboard ontwikkeld dat helpt bij de analyse van de wijken.

De pilots Hoge Vucht en Fellenoord zijn afgerond. De lessen die hier zijn geleerd worden doorvertaald in de opzet van de wijkuitvoeringsplannen.

De ontwikkeling van het Bredase woningabonnement is verder opgepakt. De regeling vergt ontwikkeling van nieuwe instrumenten. Ook is insparing in landelijke regelgeving onderzocht. De verwachting dat in het 2e kwartaal van 2021 de regeling inclusief nieuwe leenvormen ter goedkeuring aan de gemeenteraad voorgelegd wordt.

In de Klimaatbegroting 2021 is de verdeling naar klimaat-deelthema's nauwkeuriger gemaakt. De monitoring per deelthema is in de bijlagen stoplichtenschema en voortgang uitvoeringsprogramma's milieu nader in beeld gebracht.

Beschikbare nieuwe monitoringgegevens (sinds vorige jaarrekening): 2018 en 2019 (behalve mobiliteit, waarschijnlijk half maart).

Voorlopige aannames CO₂-uitstoot in 2019 voor mobiliteit: +2 kton toename CO₂-uitstoot (net als de laatste 3 jaar).

CO₂-reductie 2017-2019: 67 kton.

Via deze CO₂-reductie van gemiddeld 33,5 kton per jaar realiseren we de benodigde CO₂-reductie van 28 kton per jaar en lopen we de achterstand voor een deel in.

CO ₂ -reductie per jaar in kton	2018	2019
Duurzaam ondernemen	-6	-48
Gebouwde omgeving	-3	-15
Duurzame mobiliteit	2	2
Totaal	-7	-60

De duurzame energieopwekking is verwerkt in de bovenstaande kton CO₂-reductie.

Het percentage duurzame energie is gestegen:

- 4,7 % in 2018;
- 5,8 % in 2019.

De realisatie van windturbines langs de A16 is eind 2020 definitief door de Raad van State goedgekeurd.

De realisatie van de zonnepanelen op de Bavelse Berg is gestart eind 2020. De verwachting is dat dit zonnepark in Q2 2021

elektriciteit zal gaan leveren.

Op de bedrijventerreinen is in samenwerking met de bedrijven gestart met het zoeken naar een oplossing voor zonne-energie op daken met een zwakkere constructie. Pilots zijn in gang gezet.

Voor de visie zonne-energie is in 2020 een pas op de plaats gemaakt. Dit omdat in de interim verordening ruimte wordt gesteld dat gemeenten niet meer verplicht zijn een zonvisie op te stellen. In plaats daarvan moet de opgave gedefinieerd worden. Dat is in geval van Breda de RES. Hierin is een opgave zon op dak opgenomen. In 2021 wordt beoordeeld of een zonvisie nog steeds een toegevoegde waarde heeft.

De gemeente Breda verkreeg in 2020 diverse percelen die omgezet kunnen worden naar natuur. Met name in de Lage Vuchtpolder breidde de gemeente haar grondpositie uit door de aankoop van 26 ha. We starten volgend jaar met de inrichting van deze percelen waarbij we met name inzetten op het behoud van de weidevogels. Verder heeft de gemeente kleinere percelen verworven rond Chaamse Beek en de Rith. Ook zijn er enkele stapstenen van de Ecologische Verbindingszone Boomkikker in Bavel ingericht. In de singels zijn alle faunapassages opgeknapt of gerealiseerd. We werken volgens de ambitie stad in een park om samen met partijen te komen tot vergroening van de eigen omgeving.

Meer over VANG leest u in programma 4.

We pakten in 2020 door op de in 2019 gestarte pilot circulair grondverzet in Princenhage west Riolvervanging. Ook opende de circulaire winkel Parels in de binnenstad. De gemeente voerde met verschillende voorlopende partijen in de stad het gesprek over circulariteit.

De gemeente Breda verleende in 2020 Tennet opdracht voor een haalbaarheidsonderzoek voor de verkabeling. Verkabeling is haalbaar in Haagse Beemden en Wisselaar. Het tracé is onderzocht met een aantal varianten en vervolgens is een voorkestracé bepaald. Voor de verkabeling is een aanpassing nodig op het bestemmingsplan. Het bestemmingsplan met het voorkestracé ligt in het voorjaar van 2021 ter inzage. De planning is dat vanaf 2022 de kabels in de grond gaan en in 2024 de hoogspanningsmasten verwijderd worden.

Voor duurzaam inkopen vonden in 2020 geen nieuwe ontwikkelingen plaats.

DE KOSTEN VAN DIT PROGRAMMA

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primaire begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging	Jaarrekening 2020	Afwijking 2020
Lasten				
Wonen in Breda	3.681	4.323	2.303	2.020
Verdeling beschikbare ruimte	3.807	4.212	5.012	-801
Grote woonprojecten in de stad	28.686	34.283	33.532	751
Bereikbaar Breda	14.876	13.950	13.520	430
Breda is een duurzame en bestendige stad	4.161	8.323	6.640	1.683
Reserve Bodemfonds	735	735	427	308
Reserve Klimaatfonds	268	268	266	2
Totaal Lasten	56.214	66.093	61.701	4.392
Baten				
Wonen in Breda	120	120	47	73
Verdeling beschikbare ruimte	1.773	2.480	2.437	43

Grote woonprojecten in de stad	24.338	21.140	26.533	-5.393
Bereikbaar Breda	17.015	13.288	10.417	2.872
Breda is een duurzame en bestendige stad	1.150	1.438	1.301	137
Reserve Bodemfonds	495	495	0	495
Reserve Klimaatfonds	244	94	44	50
Reserve parkeerbedrijf	433	433	433	0
Reserve parkeerfonds	0	0	0	0
Reserve Versnellingsopgave Wonen	3.173	3.173	1.464	1.709
Totaal Baten	48.740	42.660	42.674	-14
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	7.474	23.433	19.027	4.406

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Het saldo van baten en lasten van programma 4 is € 4,4 miljoen voordeliger dan geraamd en wordt per thema verder toegelicht.

Dit lichten we toe per thema.

Thema Wonen in Breda € 1,9 miljoen positief

- In 2020 zetten we ons in voor de planvoorraad met harde plannen. Er was ook extra inzet voor de omgevingsvisie en het CPO (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap). De uitgaven voor locatiegebonden impulsen staan hier tegenover. Vanwege de doorlooptijd van projecten vinden ze plaats in 2021. Tegenover lagere uitgaven voor wonen van € 1,9 miljoen staat lagere onttrekking uit de reserve versnellingsopgave wonen van € 1,7 miljoen.

Thema Verdeling beschikbare ruimte € 0,8 miljoen negatief

- Voor de Omgevingswet is er een tekort van € 0,5 miljoen. Dit zijn implementatiekosten voor de Omgevingswet, die in 2022 ingaat. Tegenover een overschrijding van lasten met € 0,7 miljoen staat een dekking van € 0,2 miljoen vanuit de reserve versnellingsopgave wonen.
- Bij Stedelijke Planning & Programmering zetten we extra in op regionale samenwerking. In aansluiting op Rijkstrajecten voor landelijke woonimpuls en een programma Leefbaarheid en Veiligheid, investeerden we in samenwerking met Rijk en regio. Extra sturing vond plaats op innovatie, verdieping en accountmanagement om deze posten binnen budget te houden en zoveel mogelijk rendabel te schrijven. Binnen de post beleidsadviesing is € 0,19 miljoen van negatieve bedrijfsvoering tekort verantwoord. De subsidie Greenspace zit in de 1e fase. Lasten en baten van deze subsidie zijn te hoog ingelegd en zijn in werkelijkheid lager.
- Voor faciliterende projecten zorgde extra inzet voor € 0,25 miljoen hogere kosten. Daarvan is € 0,2 miljoen kosten verhaald en kan € 0,05 miljoen niet worden verhaald.

Thema Grote woonprojecten in de stad € 6,1 miljoen positief

- Het totale resultaat is per saldo € 6,1 miljoen voordelig, waarvan € 3,3 miljoen op grondexploitaties wonen en € 2,8 miljoen op panden en gronden. Het resultaat op lasten is € 0,75 miljoen voordelig en op baten € 5,4 miljoen.

- Het resultaat voor grondexploitatie wonen van € 3,3 miljoen bestaat uit een resultaat op lasten van € 2,6 miljoen en op de baten van € 0,7 miljoen. Het resultaat op lasten komt van tussentijdse winstnemingen, liquidatie, vrijval vanuit de voorziening grondexploitatie en correctie op onderhanden werk. Op grond van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) namen we tussentijds winst bij 5 grondexploitatie, met een voordelig resultaat van € 1,5 miljoen. We liquideerden één grondexploitatie met een positief resultaat van € 0,3 miljoen. Voor 4 grondexploitatie met een negatief resultaat verbeterden de resultaten op eindwaarde en verlaagden we de voorziening grondexploitatie met € 1,5 miljoen. Tenslotte was correctie nodig voor € 0,7 miljoen op lasten voor onderhanden werk. Deze correctie was ook nodig bij baten en verklaart het resultaat van € 0,7 miljoen. Zie paragraaf grondbeleid.
- Het resultaat op panden en gronden van € 2,8 miljoen bestaat uit nadelig resultaat op lasten van € 1,8 miljoen en een voordelig resultaat op baten van € 4,6 miljoen. Het resultaat op lasten komt door hogere onderhoudslasten voor panden Gasthuisvelden/Sluißingel van € 0,5 miljoen en in beheer zijnde panden van € 0,4 miljoen. Hogere lasten voor algemeen, correctief, contract en wettelijk onderhoud voor € 0,2 miljoen, aankoop grond van € 0,2 miljoen en doorbelasting bedrijfsvoering droegen voor € 0,2 miljoen bij aan het negatieve resultaat. Het voordelig resultaat op baten van € 4,6 miljoen is het gevolg van hogere verkopen dan begroot. Voor meer informatie wordt naar de paragraaf grondbeleid verwezen.
- Eind december 2020 besloten raad en provincie samen tot aankoop van het voormalig CSM-terrein. De provincie besloot half januari 2021. Eind januari was de aankoop. Bij de jaarrekening deden we hiervoor volgens de gewijzigde begroting een dotatie aan een voorziening van € 8,8 miljoen. Dit bedrag staat onder uitgaven.

Thema Bereikbaar Breda € 2,4 miljoen negatief

- Het negatief resultaat voor parkeren is € 2,1 miljoen. Dit bestaat uit:
  - € 2,8 miljoen minder opbrengsten dan begroot:
    - € 1,0 miljoen uit straat parkeren;
    - € 1,8 miljoen uit de parkeergarages. Deze tekorten komen door de 1e en 2e lockdown. Voor het 1e halfjaar is er een coronacompensatie van € 1,8 miljoen van het Rijk. Voor het 2e halfjaar is landelijk € 250 miljoen compensatie toegezegd voor inkomstenderving. Toekenning gebeurt pas na vaststellen van de jaarrekening 2020 en mag niet in de cijfers 2020 worden opgenomen.
  - € 0,7 miljoen minder kosten parkeergarages en fietsenstallingen, door minder inhuur personeel en beveiliging.
- Inzet van extra formatie vanwege toename regionale samenwerking op verschillende dossiers en netwerken en opgave naar Provincie en Rijk. Daarnaast veel beleidsproducten en dus extra inzet nodig voor de mobiliteitsvisie, Omgevingsvisie, Visie Noordelijke Rondweg, beleid parkeernormering. Deze extra inzet voor de verschillende succesvolle beleidsproducten binnen mobiliteit leiden tot een tekort van € 0,3 miljoen.

Thema Breda is een duurzame en bestendige stad € 1,5 miljoen positief

- Bij de recreatiegebieden Asterdplas en Galderse Meren zijn vanwege de drukte en coronaregels gastheren voor crowdmanagement ingezet. Ook zijn er door corona extra schoonmaakkosten gemaakt. Het negatief resultaat is € 0,4 miljoen.
- Voor het uitvoeringsprogramma bodem is per jaar € 0,8 miljoen Rijksgeld beschikbaar voor bodemsanering vanuit de Wet bodembescherming. In 2020 waren géén kostbare actieve beheers-/saneringsmaatregelen nodig. Andere instrumenten zoals onderzoek en bemiddeling waren voldoende voor beheersing van humane risico's. In 2020 ging per saldo € 0,4 miljoen naar de reserve Bodem.

- In het budget van Milieubeheer is € 2,4 miljoen niet uitgegeven van de december circulaire gelden van 2019 voor geluidswerende maatregelen HSL en RRE-subsidie (lasten/baten € 0,2 miljoen). Voorstel is om de middelen over te hevelen naar 2021. Voor E-Laad is er een overschrijding van € 0,2 miljoen voor kosten herbestrating en toezicht.
- Op de kapitaallasten van Groen en Water is een overschrijding van € 0,2 miljoen.
- Het dierenasiel kreeg een hogere vergoeding dan begroot in 2020. Dit levert een tekort op van € 0,1 miljoen.
- Door corona waren Boerderij Wolfslaar en Tuinhuis van Charlotte verschillende periodes (deels) dicht. Dit betekende fors minder opbrengsten door omzet horeca, verkopen in de winkel, verhuur van ruimten en inkomsten uit de boerderij. De opbrengsten zijn € 0,2 miljoen minder dan begroot. Door inzetten op kostenreductie is het negatief resultaat beperkt tot € 0,1 miljoen.
- Over het beschikbare bedrag uit de algemene reserve van € 1,3 miljoen van de Energietransitie uit het coalitieakkoord was in 2020 geen besluitvorming. De middelen zijn dus ook nog niet onttrokken aan de algemene reserve in programma 5.

Inzet reserve, saldo € 1,9 negatief

- Thema wonen in Breda: € 1,7 miljoen minder onttrokken. De werkelijk aan de reserve onttrokken uitgaven zijn lager.
- Bodemreserve: door kosten op het product is een lager bedrag dan begroot gedoteerd en onttrokken per saldo is resultaat € 0,2 miljoen.
- Klimaatreserve: € 0,05 miljoen minder onttrokken.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringen 2020	Werkelijke uitgaven tm 2020	Vrijval 2020	Nog beschikbaar eind 2020	Wat is meer/- minder nodig voor afronding	Verwachte uitgaven 2021	Verwachte uitgaven 2022	Verwachte uitgaven 2023 ev
Duurzaam wonen in Breda								
Mobiliteit	18.883	4.682		14.201		5.861	3.738	4.602
Parkeren	698	152	122	424		424		
Milieubeheer	47	26		21		21		
Groen, Water en Dierenwelzijn	5.297	2.969		2.328		1.706	622	
Grondexploitatie ten behoeve van de woningbouw	16.120	128		15.992		12.381	1.250	2.361
Stedelijke planning en programmering	3.301	476	10	2.815		921	100	1.794
Wonen	2.487	500		1.987		500	500	987
Totaal	46.833	8.933	132	37.768	0	21.814	6.210	9.744

TOELICHTING INVESTERINGEN

Mobiliteit

Aan het begin van de huidige collegeperiode was ruim € 15 miljoen beschikbaar voor investeringen in het mobiliteitssysteem (exclusief eventuele subsidies). In 2020 voerden w verschillende reconstructies uit van wegen (Zuidelijk Rondweg) en verbeteringen van verkeersregelinstantaties, voor een goed bereikbare stad. We werkten aan fietsprojecten om de inwoners van onze stad (nog) meer op de fiets te krijgen. Sommige situaties maakten we verkeersveilig.

Parkeren

Het rendabel krediet wordt gedekt uit tarieven. Dit betreft een krediet ter uitvoering van de ambitie parkeerregulering van de schil rond het centrum.

Groen, Water en Dierenwelzijn

In 2020 kocht de gemeente op diverse plekken grond voor natuurontwikkeling. Bijvoorbeeld in de Lage Vuchtpolder voor € 1,4 miljoen aan percelen. Bij de Chaamse Beek voor circa € 0,1 miljoen, in de Rith en bij het Ulvenhoutse Bos voor circa € 0,3 miljoen. Voor de EVZ (Ecologische Verbindings) Boomkikker is de gemeente bezig met de inrichting van een aantal percelen voor circa € 0,4 miljoen. Dit zijn 3 stapstenen in opmaat naar definitieve afronding uiterlijk volgend jaar. In de Rith waren de laatste werkzaamheden uit de afspraken van motie De Rith. Ook in 2020 zetten we in op faunapassages. De gemeente is intermediair voor een provinciale subsidiepot van € 0,3 miljoen, ingezet in de Rith.

Grondexploitaties ten behoeve van woningbouw

Eind 2020 heeft de raad een positief besluit genomen over de aankoop van het Corbion-terrein tesamen met de provincie en een krediet gevoteerd van € 10,95 miljoen voor het gemeentelijk deel.

Na besluitvorming van de provincie heeft in januari 2021 de gemeente samen met de provincie daadwerkelijk aangekocht. Bij de begroting 2019 is een krediet van € 5,0 miljoen gevoteerd voor het aankoopprogramma van strategische gronden. In 2020 is de aankoop van diverse locaties verkend; er is een locatie aangekocht voor de ontwikkeling van middeldure huurwoningen (€ 0,1 miljoen).

Stedelijke planning en programmering

Voor de 1e fase van de Oostflank is een krediet gevoteerd van € 2,4 miljoen voor de aanpassing van de openbare ruimte van de Vlaszak en omgeving. Daarnaast is een krediet gevoteerd van € 0,25 miljoen voor Achter de Lange Stallen. In 2020 is gewerkt aan de voorbereiding van beide projecten (€ 0,2 miljoen).

Voor de overige projecten is krediet van € 0,75 miljoen door de raad beschikbaar gesteld. Vanuit het Coalitieakkoord is de opgave om 6.000 woningen te realiseren of in harde plancapaciteit beschikbaar te hebben. De inzet van de middelen is afhankelijk van de kansen die zich voordoen. In 2020 is gewerkt aan de voorbereiding van de reconstructie van de Teteringsedijk (Tuinen van Genta) en de Koepel (€ 0,3 miljoen).

Wonen

Het krediet is bestemd voor de verstrekking van starters-, blijvers- en verzilvereningen. De uitvoering van deze regelingen geschiedt door de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland gemeenten (SVn).

De gelden worden in tranches ter beschikking gesteld aan SVn, in 2020 heeft de gemeente € 0,5 miljoen aan SVn verstrekt voor de startersleningen.

RESERVES

Bedragen x € 1.000

Duurzaam wonen in Breda	Stand 1-1-2020	Bedrag Mutaties	Stand 31-12-2020
Parkeerbedrijf reserve	1.122	-433	689
Bodemfonds	3.099	427	3.526
Klimaatfonds	862	223	1.085
Versnellingsopgave Wonen	8.693	-1.464	7.229
Totaal	13.776	-1.247	12.529

De mutaties in de reserves:

Reserve Parkeerbedrijf

Doel:

De reserve is voor opvang tegenvallers om de tarieven gelijk te houden.

Toelichting:

De reserve bestaat uit het resultaat Parkeren tot en met 2017. Afspraak is het saldo afbouwen naar 0 in 2020 tot en met 2022.

Reserve Bodemfonds

Doel:

De ontwikkelingen in de stad zijn onzeker. Inzet is maatwerk en jaarlijks anders. Met een bodemreserve vangen we pieken en dalen in de uitgaven op.

Toelichting:

De reserve vullen we met het resultaat op Bodem. Enkele restantkredieten uit de investeringsreserve gingen in 2014 naar deze reserve. Bodemsanering (grond vrijmaken van vervuiling) verwerken we door gebruik en is geen investering. De bijdrage van DUB-gelden zijn tot en met 2020. op dit moment is onduidelijk of we voor 2021 en verder een bijdrage krijgen. Vanaf 2021 is exploitatiegeld gedekt uit reserve.

Reserve Klimaatfonds

Doel:

Jaarlijks maken we het uitvoeringsprogramma klimaat, onderdeel van de gemeentelijke begroting. Inkomsten en uitgaven uit het reserve Klimaatfonds houden we bij in een register. Jaarlijks evalueert het college en stelt het uitvoeringsprogramma vast. Dit gaat ter kennisname naar de raadscommissie, inclusief de evaluatie. In 2016 begonnen we met energiezuinige projecten.

Toelichting:

Het reserve Klimaatfonds bestaat uit bijdragen door gemeentelijke samenwerking in project windmolens Hazeldonk. Hieruit ontvingen we eenmalig € 225.000 in 2014, waarvan € 75.000 voor bedrijvenvereniging LCHM (Logistic Center Hazeldonk-Meer). We krijgen 20 jaar lang jaarlijks (geïndexeerd) € 247.500, waarvan € 43.500 voor grondbedrijf. In 2021 onttrekken we eenmalig € 0,8 miljoen voor activiteiten energietransitie.

Reserve Versnellingsopgave Wonen

Doel:

In het Coalitieakkoord is een eenmalige impuls gegeven aan de Versnellingsopgave wonen voor de jaren 2019 tot en met 2022. De uitgaven worden gedekt uit (incidentele) resultaten van de grondexploitaties. Doel van de bestemmingsreserve is de gelden beschikbaar te houden voor de Versnellingsopgave wonen.

De resultaten van de grondexploitaties storten we in de reserve. De uitgaven voor de versnellingsopgave halen we uit de reserve.

Toelichting:

De werkelijke uitgaven voor de versnellingsopgave in 2020 bedroegen € 1,4 miljoen. Dit bedrag onttrokken we uit de reserve. Voor 2020 was voor de onttrekking uit de reserve begroot € 3,1 miljoen. Het verschil van € 1,7 miljoen is toe te schrijven aan de lagere uitgaven voor de versnellingsopgave, dit is toegelicht onder het product wonen.

VOORZIENINGEN

Bedragen x € 1.000

Duurzaam wonen in Breda	Stand 1-1-2020	Bedrag Mutaties	Stand 31-12-2020
Onderhoud parkeerbedrijf	2.873	678	3.550
Planmatig onderhoud Vastgoedontwikkeling	3.864	318	4.181
Voorziening verkeersregelinstallaties	124	-71	53
Verlieslatende contracten	0	8.800	8.800
Vrz van derden verkregen middelen (progr 3)	0	653	653
Totaal	6.860	10.377	17.237

Mutaties in de voorzieningen verklaren we als volgt:

Voorziening Onderhoud gebouwen Parkeerbedrijf

Doel:

De voorziening is voor egaliseren meerjarige onderhoudskosten Parkeergarages van Parkeerbedrijf.

Toelichting:

De bijdragen verhogen we volgens de bouwkostenindex (structureel).

Planmatig onderhoud vastgoedontwikkeling

De voorziening is voor onderhoudskosten van panden van het grondbedrijf. Op korte termijn is onderhoud nodig, maar ontbreekt voor deze panden een echt vast voornemen voor ontwikkeling.

De basis voor de bijdrage is een meerjarenonderhoudsplaning en doorberekening loopt tot 2026. De jaarlijkse bijdrage is € 0,5 miljoen.

Voorziening Verkeersregelininstallaties

Doel:

Hiermee houden we de verkeersregelininstallaties verantwoord en doelmatig goed. Uitgangspunten zijn:

- Geen veiligheidsrisico's voor de gebruikers;
- Geen hinder bij gebruik;
- Zo min mogelijk kapitaalvernietiging.

Toelichting:

Een jaarlijkse bijdrage van € 900.000 aan onderhoud verkeersregelininstallaties is voldoende om de bestaande VRi's op goed niveau te houden. Eerder vervangen regeltoestellen van Siemens zijn niet meer nieuw leverbaar. Dat vroeg herprogrammering in de meerjarenplanning en dotatie in de voorziening. In 2020 ging € 1.400.000 naar de voorziening.

Voorziening Parkeerfonds (maakt onderdeel uit van Vrz derden verkregen middelen)

Doel:

Doel van een parkeerfonds is bijdragen te krijgen van initiatiefnemers. Zo creëren we parkeervoorzieningen of andere parkeermaatregelen. Dit gebeurt als particulieren en bedrijven dat zelf niet kunnen en we kwaliteit blijven garanderen. Met een parkeerfonds sparen we voor parkeervoorzieningen. We moeten binnen 10 jaar parkeerplaatsen aanleggen.

Toelichting:

De uitgaven zijn gebonden aan een doel en de besteding is verplichte. Per gekochte parkeerplaats storten we € 5.000 zonder belasting (BTW).

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Beleidsadvieskaarten Bredaas Erfgoed 2008	Kaderstellend	2008
Brochure grondprijzen 2018	Kaderstellend	2018
Gebiedsperspectief Havenkwartier	Kaderstellend	2017
Gebiedsvisie Binnenstad	Kaderstellend	2014
Gebiedsvisie Brabantpark	Kaderstellend	2010
Kantorennota Breda 2020	Kaderstellend	2011
Nota Grondbeleid 2014	Kaderstellend	2014
Ontwikkel- en realisatiestrategie Via Breda	Kaderstellend	2015
Ruimtelijke visie voor de Gasthuisvelden	Kaderstellend	2016
Structuurvisie Bedrijventerreinen Breda 2020	Kaderstellend	2008
Structuurvisie Breda 2030	Kaderstellend	2013
Structuurvisies Doornbos en Linie	Kaderstellend	2012

Welstandsnota	Kaderstellend	2004
Algemene verklaring van geen bedenkingen (Wabo-Bor; 24-8-2019)	Kaderstellend	2019
Erfgoedverordening	Kaderstellend	2011
Beleidsregels voor het afwijken van een bestemmingsplan	Kaderstellend	2015
Nota van Uitgangspunten Breda-Oost	Kaderstellend	2012
Nota van Uitgangspunten Ginneken	Kaderstellend	2009
Nota van Uitgangspunten Ulvenhout	Kaderstellend	2009
Verordening bedrijveninvesteringszone Breda-Oost 2017 (financieel/fysiek)	Kaderstellend	2015
Vigerende bestemmingsplannen (alle)	Kaderstellend	2019
Participatieleidraad bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving	Kaderstellend	2019
Coördinatieverordening gemeente Breda	Kaderstellend	2019
Besluit tot het aanwijzen van categorieën gevallen waarin een verklaring van geen bedenkingen niet is vereist	Kaderstellend	2019
Woonvisie Breda: wonen in een dynamische stad	Kaderstellend	2013
Aanvulling op de Woonvisie 2013	Kaderstellend	2016
Tijdelijk (werken) en wonen in Breda	Kaderstellend	2007
Verordening doelgroepen sociale woningbouw en middenhuur Breda	Kaderstellend	2019
Aanpak kamerverhuur	Kaderstellend	2014
Taakstelling statushouders	Kaderstellend	2019
Actieplan studentenhuysvesting	Kaderstellend	2016
Alliantie Breda 2019-2023: afspraken over wonen in Breda	Kaderstellend	2019
Aanwijzingsbesluit fietshandhaving Breda 2018	Kaderstellend	2018
Verordening parkeerbelastingen Breda 2019	Kaderstellend	2019
Aanwijzingsbesluit parkeren 2019	Kaderstellend	2019
Aanwijzingsbesluit parkeerbelastingen 2019	Kaderstellend	2019
Beleidsregel Bezoekersregeling type straat en type garage 2017	Kaderstellend	2017
Nota parkeer en stallingsbeleid Breda (2004, herijking 2013)	Kaderstellend	2004
Duurzaamheidsvisie Breda 2030	Kaderstellend	2016
Actsheets onderdeel van de duurzaamheidsvisie Breda 2030	Kaderstellend	2016
Bodembeheernota en bodemkwaliteitskaart vaststellen hergebruik grond	Kaderstellend	2017
Bodemmasterplan Breda 2030	Kaderstellend	2017
Impuls ruimtelijk adaptie Breda	Kaderstellend	2016
Evaluatie uitvoeringsprogramma klimaat, bodem en geluid/bodem/externe veiligheid	Kaderstellend	2017
Geluidskaarten Omgevingslawaaï	Kaderstellend	2017
Klimaatnota 'Steek positieve energie in het klimaat'	Kaderstellend	2008
Verordening geurhinder en veehouderij gemeente Breda 2008	Kaderstellend	2008
Luchtkwaliteitsplan 2006-2009 (Fijn) stof tot nadenken	Kaderstellend	2006
Ontheffingenbeleid Wet geluidhinder 2007	Kaderstellend	2007
Uitvoeringsprogramma Klimaat 2017-2020	Kaderstellend	2017
Notitie Recreatie@GalderseMeren	Kaderstellend	2012

Basis op orde

Jaarstukken|2020

Basis op orde

BASIS OP ORDE IN BREDA

TERUGBLIK OP ONZE AMBITIE

De bijzondere omstandigheden die corona met zich mee bracht, hadden ook zijn weerslag op dit programma.

- De openbare ruimte was een plek voor (veilige) ontmoeting. Een toevluchtsoord voor beweging en recreatie binnen de daarvoor gestelde regels.
- Toezicht en handhaving richtte zich vooral op naleving van de coronamaatregelen. Dit in goede samenwerking met Politie en Justitie.
- De dienstverlening aan inwoners ging zoveel mogelijk met aanpassingen door.
- De inzameling van afval ging door. Het was extra druk in de milieustraat.

Thema Veilig Breda

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Bij het opstellen van de begrotingsteksten 2020 is vanzelfsprekend geen rekening gehouden met een mogelijke pandemie. Door de coronacrisis verliep het jaar 2020 heel anders. Onze capaciteit hebben we dan ook anders ingezet. Denk aan de inzet op de noodverordening en de coronawet. Hierdoor werkten we minder aan onze doelen, maar toch realiseerden we veel acties van het Meerjarenprogramma.

Handhaving

Voor de BOA's was 2020 een bijzonder jaar. Zij moesten werken met nieuwe wetgeving en noodverordeningen. Hun inzet is nog flexibeler geworden en we zochten meer de samenwerking op met onze partners.

Cyberveiligheid

Cyberveiligheid kreeg in 2020 extra aandacht door de toename van thuiswerken en digitalisering.

Veilig uitgaan

Door corona realiseerden we niet alle afgesproken actiepunten uit ons nieuwe convenant Veilig Uitgaan.

Wat we wel realiseerden:

- We brachten calamiteitenverlichting aan;
- We versterkten op bepaalde plekken het cameratoezicht;
- We breidden het cameratoezicht uit naar de Haagdijk.

Veiligheidsinformatieknooppunt

De oorspronkelijke planning van het VIK voor 2020 realiseerden we gedeeltelijk.

De BredA-Aanpak is nog steeds leidend. We zetten hier zoveel mogelijk in op preventie.

Ondermijning

Sinds 2020 werken de Taskforce, de Actiecentra en de Regionale Informatie en Expertisecentra onder 1 vlag samen om de verbinding van de aanjaagfunctie, kennis en expertise en innovatie- en uitvoeringskracht structureel in te richten en vorm te geven.

Wabo

In 2020 behandelden we bijna 14% meer Wabo-aanvragen dan in 2019. We zien de afgelopen jaren een trend in de aanvragen voor woningbouw.

Kennisteam Corona

Door snel schakelen binnen de interne organisatie is er in korte tijd een contactpunt voor vragen over corona opgezet voor

onze inwoners en ondernemers. Een deel van dit contactpunt wordt bemand door collega's van vergunningen en handhaving (juristen en vergunningverleners).

Indicatoren veiligheid

De indicatoren veiligheid zijn dit jaar gestegen. Bredanaars voelen zich veiliger in onze stad.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Veiligheidsinformatieknooppunt

Door de coronacrisis ontstond er een nieuwe informatiebehoefte en nieuwe veiligheidsvraagstukken. Hiervoor was analyse nodig. Bijvoorbeeld overlast door jeugd. Hierop zetten we onze capaciteit in. De oorspronkelijke planning van het VIK voor 2020 realiseerden we door de huidige situatie dus gedeeltelijk.

Handhaving

We stimuleerden meer sociale cohesie in de wijken. Door de coronacrisis was het lastig, omdat er minder spontane fysieke ontmoetingen met bewoners en ketenpartners waren. Toch zijn we er in geslaagd digitaal met ketenpartners in gesprek te blijven. We zetten extra in op de kwetsbare wijken door extra toezicht, buurtpreventie en jongerenwerk. Dit vroeg om een flexibele houding, denk aan aanpassingen in het dienstrooster, maar ook nog meer de samenwerking met partners opzoeken.

Ondermijning

We namen deel aan de TFOC (Transport Facilitated Organised Crime) actieweek en bezochten bedrijven.

Breda neemt deel aan de MMA vastgoedcampagne om misbruik van vastgoed te voorkomen.

De politie stelde een bestuurlijke rapportage Project Autoverhuur op naar aanleiding van (criminaliteits-)onderzoeken. Op grond hiervan voerden we begin 2020 een vergunningplicht voor de autoverhuurbranche in. Het invoeren van de maatregel helpt ons de barrières tegen ondermijnende criminaliteit te vergroten.

Experiment gesloten coffeeshopketen

De Experimentwet trad op 1 juli 2020 in werking. Breda is 1 van de 10 deelnemende experimentgemeenten. Het experiment zorgt voor regulering van de coffeeshopketen. We verwachten dat het experiment in de tweede helft van 2021 start. De deelnemende gemeenten kregen een tegemoetkoming in de kosten.

Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur

De uitbreiding Bibob hangt (bijna) volledig samen met de bezetting van het Bibob team. In de tweede helft van 2020 versterkten we onze capaciteit met inhuurkrachten. Hierdoor hebben we de producten waarop we een bibob-toets uitvoeren uitgebreid.

Veiligheid

In de proeftuin Hazeldonk doen Avans en TF-RIEC onderzoek naar het criminele verdienmodel binnen de kwetsbare branches. De Ondernemersvereniging Logistiek Centrum Hazeldonk-Meer (LCHM) en de overheid zetten al stappen om te investeren. Publiek-private samenwerking is hierin de sleutel. Samen gaan we werken aan de thema's veiligheid, bedrijvigheid, verkeer en (groen-grijs)beheer.

Buurtpreventie

Binnen het netwerk Buurtpreventie faciliteren we inwoners in het herkennen van ondermijning in de buurt. Dit doen we laagdrempelig met e-learning. Dit gaat hand in hand met de thema's burgerparticipatie en weerbaarheid.

Personen met verward gedrag

1 januari 2020 gingen de WVGZ en WZD in. Doel is om het aantal meldingen van verward gedrag terug te brengen, juiste snelle zorg te leveren en het politiesysteem te ontlasten. Bij het versterken van zorg en veiligheid in de wijken kijken we ook naar ervaringen met de wijk-GGZ'er in andere gemeenten.

Het projectplan GHB-aanpak is in 2020 vastgesteld. In het kader van de aanpak van woonoverlast zijn beleidsregels vastgesteld en is een plan van aanpak opgesteld. In de aanpak heeft de nieuwe stadsmarinier aanpak woonoverlast een regisserende taak. Zo ook in de gezamenlijk met ketenpartners opgezette gebiedsgerichte aanpak van overlast rondom het station (Valkenberg – Station).

Jeugd

Op de aanpak van jeugdoverlast is gestart met het Bredaas model aanpak jongerenoverlast, waarbij domein overstijgend wordt gewerkt aan het terugdringen en/of bestrijden van (overlastgevende) jeugdgroepen. Ook hier ligt een nadrukkelijke relatie naar het programma Verbeter Breda waarin de aanpak van kwetsbare jeugd 1 van de pijlers is. Om alle urgente en/of complexe veiligheidsvraagstukken rondom jeugd op de juiste manier met voldoende prioritering aan te vliegen is de thematische stadsmarinier jeugd aangesteld. In oktober 2020 is het landelijk actieplan Wapens en Jongeren bekrachtigd waar de gemeente Breda zich aan heeft verbonden. Deze samenwerking tussen onder andere verschillende gemeenten, het ministerie V&J, de politie en het Openbaar Ministerie heeft ten doel om gezamenlijk en breed gedragen in te zetten op het teruggaan van het gebruik van (steek)wapens door jongeren en het vergroten van kennis en weerbaar maken van jeugdigen op het gebied van geweld.

Cyber

De aanpak van Breda op het gebied van cyber richt zich voornamelijk op het weerbaarder maken van verschillende doelgroepen. Zij zoekt hiervoor tevens actief de samenwerking binnen het buurtpreventienetwerk, met Veilig Ondernemen Breda, met de Veiligheidsregio en met landelijke partners als het Ministerie van Justitie en Veiligheid en het CCV. Ook op het gebied van cyber is een e-learning ontwikkeld om bij te dragen aan de weerbaarheid.

Weerbare stad

De preventienetwerken (buurtpreventie, veilig ondernemend Breda, buitengebied) zijn met de beperkingen onder corona verder uitgebouwd onder de noemer Weerbare stad. De buurtpreventienetwerken hebben een belangrijke rol gespeeld in het signaleren van ontwikkelingen rondom de aanpak van corona.

Alliantie

Er is een plan van aanpak woonoverlast opgesteld waarbij de regie is opgedragen aan een stadsmarinier (Wonen) en zijn beleidsregels opgesteld waarin de burgemeester aangeeft hoe hij zijn bevoegdheid van de Wet aanpak woonoverlast inzet. Ook is een informatiesessie geweest van de stadsmarinier Ondernijning met de corporaties om hen weerbaarder te maken. Een nieuw convenant voor de aanpak van onrechtmatige bewoning is in voorbereiding.

Polarisatie en radicalisering

Dit jaar zijn wederom meerdere Behrtrainingen en opleidingen vanuit het ROR (Rijksinstituut opleidingen radicalisering) in onze gemeente gegeven. Projectplan Tegengaan ongewenste radicalisering en polarisatie is geschreven en voor 75 % in 2020 uitgerold.

Nazorg ex-gedetineerden

In 2019 is de citydeal Zorg voor Veiligheid afgerond. De werkwijze wordt doorgezet. Er zal door de nazorg coördinatoren gemonitord gaan worden welke inzet en interventies er worden gepleegd, dit om beter zicht te krijgen op de effecten van deze werkwijze. Verdere doorontwikkeling hierin zal in 2021 plaatsvinden, samen met het Ministerie van JenV en reclassering.

APV / Bijzondere wetten

Door de coronacrisis hebben we te maken met minder evenementen en horeca activiteiten. De vrijgevallen capaciteit hebben we volledig ingezet op de noodverordening en tijdelijke coronawet.

WABO

In 2020 is er vanuit Wabo-vergunningverlening en de afdeling Ruimte gewerkt aan een nieuw proces van initiatieven en vergunningen die aansluit bij de eisen van de Omgevingswet die per 1 januari 2022 van kracht zal zijn. Het vraagt niet alleen een nieuwe manier van werken maar ook een andere manier van denken van de medewerkers. Daarnaast is het gewone werk ook doorgedaan en hebben we bijna 14% meer wabo-aanvragen behandeld dan in 2019. We zien de afgelopen jaren een trend in de aanvragen voor woningbouw. Al deze toenemende werkzaamheden vragen inzet en capaciteit, nieuwe ontwikkelingen moeten worden opgepakt en het normale werk moet doorgang vinden. Voor het onderdeel wabo is dit in 2020 opgevangen door extra inzet van een flexibele schil van medewerkers.

Thema Dienstverlening

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

We hebben in 2020 weer mooie stappen gezet in het verder verbeteren van onze dienstverlening. Stappen op het gebied van digitalisering, website, klantcontact, toegankelijkheid, houding en gedrag, klanttevredenheid en samenwerking in ketens. Onze doelstellingen hebben we grotendeels gerealiseerd. Ondanks corona konden wij de baliedienstverlening voor zowel bezoekers als medewerkers veilig door laten gaan. Door corona hebben we enkele zaken niet kunnen afronden, zoals een onderzoek naar de mogelijk inzet van intelligente software voor gestandaardiseerde processen en het meten van klanttevredenheid. In 2021 gaan we hiermee verder aan de slag.

Grootste RNI-loket en grootste grensgemeente

Ons landelijk aandeel in de verstrekking van BSN-nummers aan niet ingezetenen nam verder toe tot 17%. Breda was overigens al het grootste zogenaamde RNI-loket van Nederland (Registratie Niet-ingezetenen).

Breda werd in 2020 ook het grootste loket waar Nederlanders die in het buitenland wonen een reisdocument aanvragen. Beide klantgroepen kiezen vooral vanwege de snelle en kwalitatief goede dienstverlening voor Breda.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Website

Wij optimaliseerden onze website www.breda.nl. De waardering is hoog en bezoekers vinden makkelijk hun antwoorden. Bezoekers van onze website kunnen bijvoorbeeld op een kaart zien welke meldingen over de eikenprocessierups zijn gedaan. Voor corona richtten we een speciaal gedeelte op onze website in. Inwoners, bedrijven en instellingen vinden hier alle informatie die voor hen van belang is.

Klantcontact

Bij het KlantContactCentrum voerden wij een nieuw kennismanagementsysteem in. Medewerkers kunnen nu nog makkelijker goede antwoorden geven op vragen van inwoners. Bredanaars die telefonisch contact opnemen met de gemeente stonden wij snel te woord. De gemiddelde wachttijd was 45 seconden. Bij meldingen legden wij waar nodig regelmatig contact met de melder. Wij gaven hen uitleg over de afhandeling. Waar mogelijk namen wij hun wensen over de afhandeling mee.

Toegankelijkheid

Onze website voldoet aan de wettelijke toegankelijkheidseisen en de Europese inlogvereisten. We leidden dit jaar enkele tientallen medewerkers op om op B1-niveau te communiceren. Daarmee verbeterde de toegankelijkheid van onze informatievoorziening aan inwoners via website, mail, WhatsApp, telefoon en social media.

Klanttevredenheid

We startten met het ontwikkelen van een methodiek om gemeentebreed de tevredenheid over onze dienstverlening te meten. We voerden een verkennend onderzoek uit naar de mogelijke inzet van verschillende methodieken hiervoor. Bij de WMO voerden we een cliëntervaringsonderzoek uit. Cliënten zijn overwegend positief over de snelle afhandeling van een aanvraag, het contact met medewerkers en de heldere en duidelijke correspondentie. Zij voelen zich gezien, gehoord en geholpen met hun problemen. Hun feedback is gebruikt om processen verder te verbeteren. De tevredenheid over de baliedienstverlening in het stadskantoor was met het cijfer 9 opnieuw hoog. Verschillende afdelingen besteedden aandacht aan een snelle en adequate afhandeling van klachten. Waar mogelijk belden zij direct zodra ze de klacht onder ogen krijgen. Wij kregen terug dat onze inwoners dit waarderen. We besteedden ook aandacht aan een tijdige afhandeling van terugbelverzoeken. Daarin willen we komend jaar nog meer resultaat boeken, daarvoor hebben we diverse acties opgestart.

Digitalisering

Melders kunnen nu door een technische koppeling tussen systemen digitaal zien wat de status van hun melding is. We breidden het gebruik van ons zaakstelsel verder uit. Hierdoor kunnen Bredanaars makkelijk meer (aan)vragen digitaal indienen. Dossiers zijn voor de medewerkers die deze aanvragen afhandelen makkelijk, direct en overal beschikbaar. Een voorbeeld hiervan is het proces van aanvragen en afhandelen van een grote hoeveelheid TOZO-aanvragen. Wij sloten ons aan bij het landelijke VNG-initiatief voor het invoeren van een virtuele assistent bij gemeenten, een zogenaamde chatbot. Die zorgt voor een directe en efficiëntere afhandeling van veel gestelde vragen. We gaan hier in 2021 mee verder.

Houding en gedrag

We trairden en coachten onze medewerkers voortdurend op het gebied van houding en gedrag. Zo versterkten wij een klantvriendelijke en vraaggerichte houding met oog voor noodzakelijk maatwerk.

Thema Beheer van de openbare ruimte

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

2020 was een heel bijzonder jaar als gevolg van de coronacrisis. Een jaar waarin het belang en de waardering van de openbare ruimte sterker naar voren kwam. In de perioden waarin mensen veel thuis waren werd volop genoten van de openbare ruimte om te ontmoeten, spelen, sporten en recreëren. De openbare ruimte is intensiever en anders gebruikt. Om de openbare ruimte aan te passen aan de behoeften van inwoners en ondernemers, zijn er samen met partners aanpassingen gedaan in het gebruik van de openbare ruimte. Terrassen kregen meer ruimte en de stad werd ingericht op de 1,5 meter regel.

Wel zijn door de effecten van COVID-19 een aantal projecten met bewoners uitgesteld of op een andere manier uitgevoerd. Hierbij gaat het voornamelijk om de participatieprojecten, gericht op klimaatadaptatie. Zo zijn projecten van Groene buurtjes aangepast op de 1,5 meter regel of niet doorgegaan. Daarnaast liep ook het project Groene Bedrijventerreinen door COVID-19 vertraging op.

Het doel om de openbare ruimte op orde te houden is de afgelopen jaren onder druk komen te staan door de effecten van klimaatverandering. Door de droge zomers, natte perioden en kwakkelende winters is extra aandacht nodig om de kwaliteit van de openbare ruimte op peil te houden. We zien hierin een trend en daarmee een uitdaging voor nu en in de toekomst. Daarnaast zorgen de effecten van de klimaatverandering voor druk op de ambitie stad in een groen park.

De hoeveelheid huishoudelijk afval nam in 2020 toe. De hoeveelheid fijn restafval per inwoner steeg van 111 naar 146 kg per jaar, omdat veel mensen thuiswerkten en thuis waren. 65% van het afval zamelen we gescheiden in.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Door COVID-19 werd de openbare ruimte meer gebruikt en was er een grotere inspanning nodig om de openbare ruimte schoon, heel en veilig te houden. De groene gebieden werden extra gebruikt. Dit vereiste meer inzet op het tegengaan van zwerfafval, het inzetten van handhaving en het naleven van de coronamaatregelen. Er is het afgelopen jaar ook geïnvesteerd in groene plekken. Zo zijn de Markt Prinsenbeek en het Nelson Mandelaplein vernieuwd en in gebruik genomen.

Samen met bewoners werken we aan het ontwerp van het Willem Alexanderplein. De uitvoering van Mgr. Nolensplein schoof door naar 2021.

De raad besloot om voor eind 2030 het gehele areaal aan openbare verlichting te verduurzamen (Verduurzaming openbare verlichting 2021-2030). Begin 2021 ronden we de verduurzaming en vervanging van 8.400 armaturen af. Na deze eerste versnelling, in verduurzaming van het areaal, gaan we nog 25.000 armaturen verduurzamen.

Om binnen de financiële kaders te blijven namen we maatregelen op het gebied van de kwaliteit van het groen en in de bedrijfsvoering. We hebben minder bomen kunnen herplanten en moesten kritisch zijn in de vervanging van dode beplanting. Bij het op de markt zetten van onderhoudsbestekken wordt onderzocht of de werkwijze efficiënter en beter kan. Zo wordt bijvoorbeeld de onkruidbeheersing op verharding vanaf 2021 weer in eigen beheer gedaan.

In de stad voerden we veel projecten uit om te vergroenen en verblauwen.

We investeerden in projecten voor het afvoeren van regenwater, volgens de zorgplicht hemelwater, in Velsgoed, Annevillelaan en Princenhage West. Daarnaast voerden we verschillende investeringsprojecten uit als klimaat adaptieve parels (bijvoorbeeld Nelson Mandelaplein, Parkstraat, Nijverheidsingel).

We deden onderzoek naar waterkwaliteit in de singels als opmaat voor het project evenementenwater in de singels en waterpartijen.

Sommige participatietrajecten gingen door COVID-19 niet door, sommige wel met aangepaste maatregelen. Zo loopt de voorbereiding van Groene Buurtjes in Schorsmolen en zijn we bezig met vergroenen van bedrijventerreinen. De subsidie Groene daken is zeer succesvol en opgehoogd.

Om de VANG-doelstellingen en het meer en beter scheiden van huishoudelijk afval te bereiken is ingezet op:

- Inzameling van blik bij plastic verpakkingen en drinkpakken;
- Gescheiden inzameling van afval in het basisonderwijs;
- Opening Parels voor informatie over circulariteit;
- Behoud wekelijks inzameling van het gft-afval in drie warmere maanden;
- Inzet van communicatie via sociale media, website, advertenties, parels en afvalwijzer, zoals korte animatie over inzameling van blik, kerstbomen, webinar over circulair bouwen;
- Inzet op gedragsbeïnvloeding zoals toepassing van nudges in de openbare ruimte, educatie, activiteiten bij Parels;
- Samenwerking met partners in de wijken of op locaties (op verzoek) en met studenten/onderwijs;
- Open dag over afval scheiden en circulariteit (wegens covid-19 geannuleerd);
- Inspelen op en mee bewegen met ontwikkelingen op de afvalmarkt, veranderingen in kwaliteitseisen van grondstoffen en afval;
- Onderzoek naar toekomstscenario's afvalservice;
- Evaluatie van het vang-beleid inclusief analyses van het ingezamelde huishoudelijke afval.

Door COVID-19 nam de hoeveelheid afval toe, omdat mensen meer thuis zijn, thuis klussen en opruimen. Ook is er meer afval door meer woningbouw in de stad. Dit leidt tot meer verhuisbewegingen en verbouwingen.

Omdat we het hergebruik van grondstoffen en goederen willen maximaliseren is samenwerking met andere gemeenten en andere partijen (ondernemers, onderwijs, inwoners) noodzakelijk.

Met de gemeente Etten-Leur zijn nieuwe afspraken gemaakt over samenwerking op gebied van afvalinzameling.

Met de gemeente Moerdijk verkenden we de voortzetting van de samenwerking.

Door de werkwijzen in de regio op elkaar af te stemmen krijgen we een generiek aanbod van afval en voldoende schaalgrootte waardoor we meer afval kunnen verwerken tot kwalitatief hoogwaardige grondstoffen.

WAT ZIJN DE RISICO'S?

Te benoemen risico's van Groen/Wegen zijn:

- Al een aantal jaren zien we de effecten van klimaatverandering op de kwaliteit van de openbare ruimte Deze trend lijkt zich door te zetten.
Het totaal aan effecten voor de toekomst kunnen we nu nog niet inschatten maar volgen we nauwgezet.

Te benoemen risico's van Afvalservice zijn:

- De claim Attero die betrekking heeft op het door afvalservice te weinig aangeleverde huishoudelijke restafval over de periode 2015 t/m januari 2017. In 2019 zijn de Brabantse gewesten en gemeente, door het Nederlands Arbitrage Instituut, veroordeeld tot het betalen van een naheffing aan Attero in verband met het te weinig aangeleverde restafval over de jaren 2015, 2016 en januari 2017. Hiertegen is een vernietigingsprocedure gestart waarvan de uitspraak 2e helft van 2021 wordt verwacht.
- Bij de gemeenschappelijke regeling Nazorg Stortplaatsen wordt een fonds aangehouden om te voldoen aan de eeuwigdurende zorgplicht voor de stortplaatsen. Vanwege de huidige lage rentestand lopen we hier een risico. Een

technisch onderzoek naar kostenreductie is gestart om te kijken naar alternatieven met potentie, denk hierbij aan duurzaam stortbeheer en een 100-jarige levensduur van de afdekfolie.

- De doorwerkende financiële effecten van Corona op de afvalverwerking met name restafval, grofvuil, gft-afval, bouw- en sloopafval en textiel. Deze Corona effecten leiden ook tot risico dat de VANG-doelstelling op fijn huishoudelijk restafval onder druk blijft staan. Op dit moment is onduidelijk hoe structureel het effect gaat zijn nádat de pandemie voorbij gaat. De verwachting is dat instandhouding van de covid-19 maatregelen tot een financieel negatief effect leidt in het jaar 2021.

Thema Beheer van het gemeentelijk vastgoed

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Het geplande onderhoud voerden we uit. Daarnaast vernieuwden we de vastgoedlijst en wezen we panden aan die we gaan afstoten.

We werkten aan de verduurzaming van gemeentelijke panden. Zo zijn de kunstijsbaan en zwembad de Wisselaar verduurzaamd en is de brandweerkazerne aangesloten op stadsverwarming.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Bij de verduurzaming van de geplande objecten voerden we ook onderhoudswerkzaamheden uit en brand- en dak veiligheidsmaatregelen.

We werkten in 2020 aan het project brandveiligheid en Arboveiligheid op daken.

- Voor brandveiligheid zijn 39 gebouwen klaar. 33 gebouwen voeren we uit in 2021 en 2022;
- Voor Arboveiligheid op daken zijn er 3 gebouwen klaar. 77 gebouwen voeren we uit in 2021 en 2022.

In 2020 zijn de volgende objecten afgestoten:

- 7 woonwagenstandplaatsen (huurkoop);
- Verkoop perceel grond (onder sporthal) aan de Nieuwe Inslag (Bress);
- Karkooi gelegen aan de Dorpstraat (Ulvenhout) in erfpacht gegeven;
- Huuropzegging Slotlaan 104 a (Ulvenhout).

Met de 1/3 regeling legden 4 voetbalverenigingen een kunstgrasveld aan.

De ontwikkeling van het Talentencentrum is in de ontwerpfase. Het ontwerpteam maakte onder leiding van AGS-Architecten uit Amsterdam het Voorlopig Ontwerp voor het gebouw en de buitenruimte. De Europese aanbestedingsprocedure voor de bouwteampartner (=beoogd aannemer) is afgerond na het sluiten van de bouwteamovereenkomst met bouwbedrijf Van Wijnen Breda.

De stichting Ulvenhout mag tot 31 maart 2022 om niet gebruik blijven maken van de bouwloods aan de Slotlaan. In december 2020 behandelde de raad het kredietvoorstel voor de aankoop van een ander perceel.

Thema Open overheid

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

We pasten onze dienstverlening aan op de coronacrisis en daarmee ook onze communicatie met inwoners.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

De wijkplatforms en de wijkdeals zijn vaak de eerste mogelijkheden om te participeren. Door corona is er minder interactie in de wijken en zijn er minder overleggen. Voor Bavel 2030 en waardenkader Fellenoord Schorsmolen zijn we toch met participatietrajecten gestart. Bij de Asterdplas en Erasmusplein zien we uitwerkingen van Breda Begrootprojecten.

DE KOSTEN VAN DIT PROGRAMMA

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primaire begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging	Jaarrekening 2020	Afwijking 2020
Lasten				
Veilig Breda	25.731	28.605	30.763	-2.157
Dienstverlening	9.567	10.100	9.695	405
Beheer van de openbare ruimte	82.055	81.866	85.109	-3.243
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	20.552	20.577	23.692	-3.114
Open overheid	4.127	4.272	5.227	-955
Totaal Lasten	142.033	145.421	154.486	-9.064
Baten				
Veilig Breda	7.409	10.337	13.448	-3.111
Dienstverlening	2.733	3.233	3.171	62
Beheer van de openbare ruimte	59.525	57.719	58.223	-503
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	9.723	6.858	9.710	-2.852
Open overheid	0	0	33	-33
Totaal Baten	79.390	78.147	84.584	-6.437
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	62.642	67.274	69.901	-2.627

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Het saldo van baten en lasten van programma 4 is € 2,6 miljoen nadeliger dan geraamd en wordt per thema verder toegelicht.

Thema Veilig Breda, resultaat € 1,0 miljoen positief

- De meeropbrengsten uit de naheffing fiscaal parkeren bedragen, ondanks de effecten van de lockdown en correctie over voorgaande jaren, € 2,3 miljoen. In 2020 begonnen we met het rijden met scanauto's. Hierdoor is het te

controleren gebied enorm vergroot. De afhandeling van bezwaarschriften en een dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren leverde € 0,5 miljoen extra lasten op.

- Voor bezwaar en beroep maakten we € 0,45 miljoen extra kosten voor externe juridische advisering vanwege complexe zaken en door de jaarlijkse toename van de bouwproductie in de stad. In deze cijfers is een tegemoetkoming van het Rijk vanwege corona verwerkt van € 0,1 miljoen.
- De inkomsten uit bouwleges stegen met € 1,5 miljoen door meer vergunningaanvragen, voornamelijk voor initiatieven met hoge bouwkosten.
- Van de Veiligheidsregio ontvingen we een teruggave verdeelmodel van € 0,18 miljoen en een teruggave Functioneel Leeftijdsontslag van € 0,17 miljoen. Er is een verhoging doorgevoerd van de bijdrage intekentaak FLO van € 1,1 miljoen.
- Door vertraging in de uitvoering van het plan sociale weerbaarheid vallen de lasten € 0,62 miljoen lager uit. De meerjarige subsidie die is ontvangen wordt doorgeschoven naar 2021, de baten vallen € 0,56 miljoen lager uit. Het experiment pilot gesloten coffeeshops is deels doorgeschoven naar 2021. Voor het resterend budget van € 0,13 miljoen is een verzoek tot budgetoverheveling bij de resultaatbestemming opgenomen.
- Voor weerbare stad is de subsidie High Impact Crimes van € 0,07 ontvangen en begroot maar niet daadwerkelijk uitgegeven. Deze middelen worden doorgeschoven naar 2021.
- De verhuizing van cameratoezicht kostte eenmalig € 0,16 miljoen. Bij kermissen ontstond een tekort van € 0,1 miljoen. De begrote baten voor water en havens in verband met het uitbreiden van het aantal ligplaatsen zijn voor € 0,2 miljoen niet gerealiseerd.
- Bij de werkzaamheden voor de wet Bibob vielen de lasten voor inhuur van expertise en advies € 0,3 miljoen hoger uit. Daarnaast is er voor € 0,3 miljoen meer ingehuurd.

Thema Dienstverlening, resultaat € 0,3 miljoen positief

- Het nadelige effect op de legesinkomsten en opbrengsten Registratie Niet Ingezetenen (RNI) door corona is minder groot dan verwacht, maar levert wel een negatief resultaat op van € 0,06 miljoen.
- Direct na het begin van de coronacrisis is de externe inhuur flink teruggebracht. Hiermee daalden de kosten met € 0,2 miljoen.
- Op overige onderdelen binnen de exploitatie realiseerden we een incidenteel voordeel van € 0,2 miljoen door het niet invullen van vacatures en het annuleren van opleidingen.
- Voor de donorwet is bij de resultaatbestemming opgenomen om € 0,03 miljoen van het resultaat over te hevelen naar 2021.

Thema Beheer van de openbare ruimte, resultaat € 2,7 miljoen negatief

Het resultaat op het product Afvalservice is € 2,9 miljoen negatief.

- Dit komt door:
  - Ondanks compensatie vanuit het lokale maatregelenpakket leiden bovenstaande punten tot het jaarresultaat van Afvalservice van € 2,9 miljoen negatief. Dit bestaat uit € 2,65 miljoen voor huishoudelijk afval en € 0,25 miljoen negatief voor bedrijfsafval;
  - De doorwerkende effecten van de stijging van verwerkingskosten en een daling van de verwerkingsopbrengsten (€ 1,7 miljoen);
  - De afvalstoffenbelasting (€ 0,7 miljoen).

- Het tarief van uitzendkrachten en loonkosten vast personeel (samen € 0,4 miljoen) in relatie tot de 2% stijging van de afvalstoffenheffing (€ 0,5 miljoen positief).
We bespaarden € 0,1 miljoen op het communicatiebudget. De kosten voor deelname aan de Belastingssamenwerking West-Brabant zijn € 0,1 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot.
- Het negatieve resultaat is verder versterkt door COVID-19 waarbij de aangeboden hoeveelheid restafvalstromen grof vuil, restafval, GFT en diverse milieustraatstromen aanzienlijk hoger was dan normaal. Dit leverde € 0,3 miljoen extra lasten op. De opbrengsten uit textiel zijn door een ingestorte markt met € 0,2 miljoen gekelderde. COVID-19 heeft ook geleid tot een hoger bedrag aan kwijtschelding en een verhoging van de voorziening oninbaarheid, voor € 0,1 miljoen.
- Het was extra druk op de milieustraten en was er minder omzet bij bedrijfsklanten van Afvalservice tijdens de lockdown.
- In 2020 bespraken we met de gemeenteraad de notitie Afvalservice (financieel) duurzaam naar de toekomst. De uitkomst is het eenmalig verhogen van de afvalstoffenheffing met 9% en het betaald inzamelen van grof huishoudelijk vuil en snoeihout. Dit is in lijn met de landelijke trend.
Hierdoor is de begroting in beginsel voor 2021 vrijwel sluitend.

Het resultaat op de producten beheer openbare ruimte wegen en groen is € 0,06 miljoen positief.

Als gevolg van klimaatverandering zien we diverse overschrijdingen bij het product groen. Om deze overschrijdingen te beperken maakten we keuzes binnen de openbare ruimte, zowel binnen wegen als groen, om binnen budget te blijven.

- Door klimaatverandering bedroegen de extra kosten voor boomvervangings € 0,31 miljoen. Om het financieel tekort op groen te beperken, is de keuze gemaakt om niet alle bomen te vervangen die dood zijn gegaan of onveilig zijn. Deze bomen zullen we de komende jaren alsnog vervangen. Daarnaast zijn er geen bomen herplant, zoals in het coalitieakkoord staat, voor een bedrag van € 0,04 miljoen. Voor herplant van bomen zijn in de begroting 2021 extra middelen opgenomen om de effecten klimaatverandering op te vangen en achterstanden in te halen. In 2021 weten we of deze middelen voldoende zijn.
- De extra lasten om de waardevolle bomen veilig te houden bedragen € 0,06 miljoen als gevolg van klimaatverandering.
- Door de droogte zijn groenreconstructies nodig. In 2020 is een beperkt aantal groenreconstructies uitgevoerd, dit kostte in totaal € 0,06 miljoen.
- Door de zachte winter is voor € 0,22 miljoen minder uitgegeven aan gladheidsbestrijding.
- Er is voor € 0,11 miljoen bijgestuurd op de inzet op onkruidbestrijding, verkeer en evenementkosten, om de tekorten op het product Groen te dekken.
- Corona had diverse financiële gevolgen. Het aanbrengen van bebording en het plaatsen van afzethekken kostten € 0,08 miljoen extra. De inkomsten van het verhuurdepot vielen € 0,07 miljoen lager uit. Omdat voetbalwedstrijden niet doorgingen waren de kosten voor de veiligheidsschermen € 0,04 miljoen lager. Daarnaast moest voor de reclame-inkomsten een storting in de voorziening dubieuze debiteuren gedaan worden van € 0,05 miljoen. Het totale corona-effect van € 0,16 miljoen is opgevangen binnen het resultaat.
- De sterke toename in de bestrijding van schadelijke uitheemse soorten leidt in 2020 tot een tekort van € 0,08 miljoen. Het bestrijden van de eikenprocessierups viel vanwege de hoeveelheid rupsen € 0,1 miljoen duurder uit.
- Een toename in drugsdumpingen en illegale stortingen leverde € 0,3 miljoen extra lasten op. Daarvan verhaalden we € 0,2 miljoen op derden.
- De activiteiten van het afvalfonds kostten in totaal € 0,15 miljoen meer dan begroot. Er werd ook € 0,08 miljoen meer subsidie ontvangen dan begroot voor het afvalfonds. De extra kosten, per saldo € 0,07 miljoen worden veroorzaakt door het project nieuwe afvalbakken in de binnenstad.

- Bij het onderdeel water is er een overschrijding van € 0,1 miljoen voor de waterschapslasten door een gewijzigde rekensystematiek. Om het tekort terug te dringen is de keuze gemaakt minder sloot-onderhoud uit te voeren, dit levert € 0,09 miljoen op.
- Een aantal civiele investeringen zijn vertraagd als gevolg van participatietrajecten, afstemming werk met werk maken en corona. De kapitaallasten vallen daarom € 0,13 miljoen lager uit dan begroot.
- Op de bedrijfsvoering en overige kleine posten is er een positief resultaat van € 0,37 miljoen door meer productieve uren, hogere opbrengst detachering, lagere huisvestingskosten, minder schades en lagere personeelskosten.

Het resultaat op het product riolering is € 0,1 miljoen positief doordat er op basis van nacalculatie meer overheadkosten worden toegerekend aan de rioolheffing. Volgens het Besluit begroting en verantwoording (BBV) valt dit ten gunste aan overhead binnen programma 5.

Binnen het resultaat is in de voorziening riolering € 1 miljoen gestort als gevolg van:

- Lagere kapitaallasten € 0,6 miljoen door het uitstellen van investeringen voor € 3,9 miljoen door een aangepaste planning in de klimaatadaptatie-projecten, en voor € 3,8 miljoen door vertraging in werkvoorbereiding en uitvoering van projecten ontstaan door werk met werk, afstemming met externe partners en (bewoners)participatie.
- Minder calamiteiten: 0,1 miljoen.
- Door corona vond er minder participatie plaats en vertraagden de projecten groene buurtjes en groene bedrijventerreinen binnen klimaatadaptatie. Als gevolg hiervan zijn er € 0,12 miljoen minder kosten op klimaatadaptatie.
- Positief resultaat op bedrijfsvoering als gevolg van vacatureruimte en minder inhuur € 0,22 miljoen.
- De extra kosten door de storting in de voorziening dubieuze debiteuren bedroegen in 2020 € 0,2 miljoen. Dit is hoger dan voorgaande jaren, mogelijk als gevolg van corona.
- Voor de lozing bronneringswater realiseerden we € 0,1 miljoen meer opbrengsten door een administratieve inhaalslag.

Thema Beheer van het gemeentelijk vastgoed, resultaat € 0,2 miljoen negatief

- Het verkopen van de grond onder de accommodatie aan de Nieuwe Inslag 99 en een aantal woonwagenvakels leverde € 1,2 miljoen op, waarbij voor € 1,1 miljoen aan boekwaarde afgeboekt moest worden.
- Voor het opvangen van de door corona wegvallende huuropbrengsten, door restituties en het niet factureren, ontvingen we van het Rijk € 0,42 miljoen voor cultuurpanden en € 0,31 miljoen voor sportaccommodaties. Vanuit het gemeentelijk steunpakket was € 2,5 miljoen beschikbaar. Hiervan werd voor € 1,1 miljoen aan corona gerelateerde gemiste huurinkomsten gecompenseerd en werd een bedrag van € 0,35 miljoen aan het Chassé Theater betaald.
- De overige huuropbrengsten vielen € 0,83 miljoen lager uit. € 0,65 miljoen heeft betrekking op de leegstand van Stadskantoor C en lagere m2-prijzen.
- De personeelslasten vielen € 0,2 miljoen hoger uit, vooral door de inzet van uitzendkrachten tijdens de coronacrisis. De inzet van uitzendkrachten bij de schoonmaak leverde een besparing op van bijna € 0,1 miljoen op de reguliere schoonmaakkosten.
- Vanuit de Regeling specifieke uitkering stimulering sport (SPUK) ontvingen we € 0,74 miljoen van het Rijk. Hiervan werd € 0,58 miljoen in de onderhoudsvoorziening gestort om de hogere btw-kosten op de onderhoudsfacturen te dekken.

- Daarnaast werd er voor € 0,4 miljoen gestort in de voorziening dubieuze debiteuren. Vielen de kapitaallasten € 0,3 miljoen lager uit door achterblijvende investeringen. Energielasten vielen € 0,2 miljoen hoger uit waarvan een deel gedekt wordt vanuit de SPUK-uitkering. Stelposten in de begroting werden voor een bedrag van € 0,2 miljoen niet gerealiseerd. Het grootste deel heeft betrekking op het pand aan de Riethil 12. Op de overige posten ontstond een nadelig resultaat van € 0,34 miljoen. Hieronder valt ook de vergoeding voor de servicekosten van Stadskantoor C die niet kon worden gerealiseerd.
- Als gevolg van het in 2021 door de gemeenteraad vastgestelde Plan van aanpak lange termijn Corona, boeken we voor € 0.5 miljoen aan huurrestituties ten laste van 2020.

Thema Open overheid, resultaat € 0,9 miljoen negatief

- Het negatieve resultaat wordt voornamelijk verklaard door hogere niet-beïnvloedbare kosten, te weten een € 0,9 miljoen hogere storting dan begroot in de pensioenvoorziening voor (ex-)wethouders als gevolg van de lage rentestand.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringen 2020	Werkelijke uitgaven tm 2020	Vrijval 2020	Nog beschikbaar eind 2020	Wat is meer/- minder nodig voor afronding	Verwachte uitgaven 2021	Verwachte uitgaven 2022	Verwachte uitgaven 2023 ev	Gedekt door extra inkomsten
Basis op orde in Breda									
Afvalservice	242	240		2		2			
Beheer openbare ruimte, groen	3.095	1.130	1	1.964		1.964			
Beheer openbare ruimte, wegen	7.077	3.517	-1	3.561		3.561			
Herinrichting pleinen	438	154		284		284			
Riolering	61.167	12.332		48.835		17.361	15.400	16.200	126
Klimaatadaptatie	11.841	726		11.115		5.115	6.000		
Vastgoedbeheer	10.314	3.627		6.687		5.557	1.389	478	738
Doorstroomvoorziening	4.800	162		4.638		2.800	1.838		
Vastgoedbeheer, sportacc.	581	292	216	73		73			
Talentencentrum	23.790	1.022		22.768		14.085	8.745		62
Totaal	123.345	23.202	216	99.927	0	50.802	33.372	16.678	926

TOELICHTING INVESTERINGEN

Beheer openbare ruimte groen

Als gevolg van een verschuiving in het Meerjaren Investerings Programma in de begroting 2021 vond voor groene parken en pleinen een herprogrammering plaats. Dit had ook effect op de geplande projecten in 2020. Door participatie vertraagden projecten, zoals het Oranjeplein.

Voor klimaatadaptatie zijn Willem van Oranjelaan en Ruitersboslaan doorgeschoven naar 2021.

Beheer openbare ruimte wegen

De verduurzaming openbare verlichting is vertraagd door de coronacrisis. De voorbereiding van de totale aanbesteding evenementkosten is complexer uitgevallen, uitvoering vindt plaats in 2021.

Herinrichting pleinen

De overloop naar 2021 betreft financiële afronding en daarnaast is de uitvoering van Mgr Nolensplein door participatie doorgeschoven naar 2021.

Vastgoedbeheer

In 2020 verduurzaamden we de objecten Jeugdland, Ganzerik, en verschillende Optisport-panden. Daarnaast is de brandweerkazerne van het gas af.

Het Pastoor Pottersplein schuift een jaar op vanwege voorbereidingen.

Doorstroomvoorziening

Door corona onstond in 2020 vertraging in uitvoering van de nieuwe doorstroomvoorziening.

Vastgoedbeheer, sportaccommodatie

Dit gaat om kleinere projecten waarvan er een aantal kunnen vrijvallen.

Talentencentrum

In 2020 is in de bouwvoorbereiding niet het hele beschikbaar gestelde krediet besteed. Dit lopen we in 2021 en 2022 in. We verwachten het Talentencentrum en de buitenruimte binnen het vastgestelde krediet op te leveren.

MUTATIES IN VOORZIENINGEN

Bedragen x € 1.000

Basis op orde in Breda	Stand 1-1-2020	Bedrag Mutaties	Stand 31-12-2020
Onderhoud Vastgoedbeheer	22.716	-2.581	20.136
Voorziening openbare ruimte onderhoud	4.590	1.523	6.113
Achterstallig onderhoud verhardingen	4.241	-1.390	2.851
Voorziening van derden verkregen middelen (44.2)	849	-849	-0
Voorziening riolering	1.527	1.638	3.165
Totaal	33.924	-1.659	32.265

De mutaties in de voorzieningen verklaren we op deze manier:

Onderhoud Vastgoedbeheer

De mutaties op de Voorzieningen onderhoud gebouwen Vastgoedbeheer betreffen zoals gebruikelijk de stortingen conform de begrotingen en de onttrekking van de werkelijke onderhoudslasten 2020 voor het onderhoud van de gebouwen die in eigendom zijn van de gemeente (dit is inclusief het binnenonderhoud dat voor rekening van de gemeente komt), de vervanging van de binnensportinventaris en het civiel en cultuur-technisch onderhoud van de buitensportcomplexen. De onderhoudsvoorziening is tot en met 2030 toereikend.

Kapitaalgoederen openbare ruimte

Totaal was de onttrekking op de voorziening openbare ruimte begroot op € 5,8 miljoen, totaal is gerealiseerd € 5,7 miljoen. Als gevolg van overloop van projecten naar 2020 bij de jaarrekening 2019 was de verwachte onttrekking bijgesteld naar € 9,5 miljoen. Als gevolg van werk met werk maken, participatie en corona zijn in 2020 projecten doorgeschoven naar 2021.

Achterstallig onderhoud wegverhardingen

Als gevolg van overloop van projecten bij de jaarrekening 2019 is de verwachte onttrekking 2020 bijgesteld van € 1,6 miljoen te onttrekken naar € 2,1 miljoen. Werkelijk is € 1,5 miljoen onttrokken en zijn er projecten doorgeschoven als gevolg van werk met werk maken en participatie. Per 31 december 2020 is nog € 2,7 miljoen beschikbaar voor het oplossen van

achterstalligheid op verharding. Dit is het laatste jaar van de periode waarin de voorziening achterstalligheid is ingesteld voor € 2,5 miljoen per jaar gedurende 8 jaar (2014-2021).

Voorziening van derden verkregen middelen

-

Riolering

De voorziening riolering is bedoeld om de lasten en baten te egaliseren over de planperiode van het Stedelijk Waterplan 2019-2023, waarbij de voorziening aan het eind van de planperiode op nul zal staan. In de voorziening is € 1 miljoen extra gestort ten opzichte van begroot, de toelichting hiervan is opgenomen bij het product riolering.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Veiligheid programma 2019-2023	Kaderstellend	2019
Nota herijking harddrugsbeleid	Kaderstellend	2018
Nota herijking softdrugsbeleid	Kaderstellend	2017
Uitwerkingskader Vergunningverlening, toezicht en handhaving Breda	Kaderstellend	2020
Visie openbare ruimte Breda 2020	Kaderstellend	2009
Beleidskader kapitaalgoederen Openbare ruimte	Kaderstellend	2014
Structuurvisie Breda 2030	Kaderstellend	2012
Beleidsregels locatiekeuze centrale verzamelplaatsen voor het aanbieden van inzamelmiddelen van huishoudelijk afval	Kaderstellend	2017
Actualisatie beleidskader kapitaalgoederen openbare ruimte (2018)	Kaderstellend	2018
Het Stedelijk waterplan 2019-2023	Kaderstellend	2019
Afstoffenverordening	Kaderstellend	2016
Aanwijzingsbesluit ondergrondse containers voor huishoudelijk restafval	Kaderstellend	2017
Duurzaamheidsvisie Breda 2030	Kaderstellend	2016
Bredase uitwerking Van Afval Naar Grondstof	Kaderstellend	2016
Nadere regels afvalstoffen Breda 2016	Kaderstellend	2016
Breda's Waterkompas 2016	Kaderstellend	2016
Visie op vastgoed 2016	Kaderstellend	2016
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	Kaderstellend	2017
Nota Sportaccommodaties en financiën	Kaderstellend	2016
Nota Bewegingsruimte	Kaderstellend	2015
Team Breda: Uitvoeringsprogramma 2017-2022	Kaderstellend	2017
Normalisatie Woonwagens	Kaderstellend	2014
Huisvesting kermisexploitanten	Kaderstellend	2014

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

GR Regio West Brabant

Basis op Orde	Thema Veilig Breda
Website Regio West Brabant:	Regio West Brabant
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul de Beer
Bestuurlijk vervanger:	Boaz Adank
Belang Breda in verbonden partij in %:	26,04 %
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage verbonden partij aan programma

De Regio West-Brabant is een netwerkorganisatie in het hart van de regio. Vanuit deze GR informeert, faciliteert, verbindt, regisseert en adviseert een team van deskundigen de colleges van de West-Brabantse gemeenten. West-Brabant is een belangrijke strategische gesprekspartner voor andere regio's, de provincie Noord-Brabant, het Rijk en Europa voor ontwikkelingen die zich binnen en buiten onze regio afspelen. Het beleid van de Regio West-Brabant krijgt vorm aan de hand van programma's.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Het Actieprogramma 2019–2023, waarin diverse thema's zijn uitgewerkt, is eind 2020 vastgesteld. Daarbij zijn de gedeelde opgaven en ambities in beeld gebracht en zo concreet mogelijke afspraken gemaakt.

De focus ligt bij de versterking van de economische innovatiekracht en het toekomstbestendig maken van de West-Brabantse economie én bij de versterking van de agglomeratiekracht van vijf West-Brabantse steden Bergen op Zoom, Roosendaal, Etten-Leur, Breda en Oosterhout en de gemeenten in het buitengebied.

Verder is het uitvoeringsprogramma REWIN verder ingericht en is er een nieuwe DVO gesloten met Etten-Leur. Op het gebied van organisatie zijn ICT- en thuiswerkvoorzieningen gemoderniseerd, zijn de archief functie, AVG en bedrijfsvoering op orde gebracht, en is het opleidingsplan 2020 gerealiseerd. In kader Covid-19 is de (mentale) fitheid van organisatie gestimuleerd.

Vanuit Ontwikkelfonds is aan 14 projecten subsidie toegezegd (€ 472.845) en is er op 2 projecten definitief beschikt. Vanwege de Covid-19 crisis hebben 4 lopende projecten verlenging aangevraagd en toegekend gekregen. Voor wat betreft het beheer en uitvoeren van de provinciale subsidieregeling Economie en Innovatie is aan 15 projecten subsidie toegezegd (€ 347.361).

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Afhankelijkheid van (vaak personele) inzet van gemeenten bepaalt de slagingskans van regionale projecten.
- Uiteenlopende zienswijzen omtrent commitment vanuit gemeenten in de Regio West-Brabant zorgt dat de basisfinanciering van de gemeenschappelijke regeling onder (toenemende) druk staat.
- Daarnaast is steeds vaker vraag voor cofinanciering bij subsidieoproepen vanuit o.a. Rijk en EU. In de Regio West-Brabant is geen cofinancieringsfonds. Hierdoor kost het veel tijd en inspanning om op korte termijn alsnog geld beschikbaar te krijgen voor onverwachte kansrijke projecten.

GR Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Basis op Orde	Thema Veilig Breda
Website Veiligheidsregio:	VRMWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Boaz Adank
Belang Breda in verbonden partij in %:	17,41 %
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage verbonden partij aan programma

De Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant voert namens de 24 gemeenten in deze regio taken uit op het gebied van:

- Rampenbestrijding;
- Crisisbeheersing;
- Risicobeheersing;
- Brandweezorg;
- Ambulancezorg;
- Geneeskundige hulpverlening.

Hierdoor draagt de Veiligheidsregio bij aan een veilig Breda en een veilige regio.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

De Veiligheidsregio heeft een cruciale rol gespeeld in de coronacrisis. Als gemeente hebben we daar veel waardering voor, zeker gelet op de flexibele inzet op deze ongekende crisis.

Ondanks de crisis is het de Veiligheidsregio gelukt om de interne organisatieontwikkeling door te laten gaan, waardoor de structuur staat en een groot deel van de medewerkers is geplaatst. Openstaande vacatures zijn terughoudend ingevuld.

Op 1 januari 2020 is de Wet Normalisering Ambtenaren in werking getreden. Deze wet regelt dat ambtenaren zoveel mogelijk dezelfde rechten en plichten krijgen als werknemers in de civiele sector. In verband met de complexe situatie van het werkgeverschap is er uitstel verleend voor het personeel van de Veiligheidsregio.

De samenwerking met Stichting DITSS (Dutch Institute for Technology, Safety & Security) is in 2020 geïntensiveerd en er werd (en wordt nog steeds) hard gewerkt aan een Veiligheidsinformatieknoppunt (VIK), waardoor informatie tussen de verschillende regio's kan worden uitgewisseld.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Door de coronamaatregelen hebben niet alle opleidingen (met name praktijk) en oefeningen plaatsgevonden. Wat hiervan de gevolgen voor de vakbekwaamheid kunnen zijn, is nog onduidelijk.
- De vitale ICT infrastructuur tijdens de coronacrisis heeft niet naar behoren gewerkt. Dit blijft een permanent aandachtspunt.
- Het kost steeds meer moeite om voldoende vrijwilligers te vinden en te blijven binden. Daarnaast staat de beschikbaarheid van deze vrijwilligers steeds meer onder druk en daarmee komt de kerntaak, het bestrijden van incidenten, ook onder druk.

GR Omgevingsdienst Midden- en West Brabant

Basis op Orde	Thema Veilig Breda
Website Omgevingsdienst Midden- en West Brabant:	OMWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Boaz Adank
Belang Breda in verbonden partij in %:	7 %
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage verbonden partij aan programma

De Omgevingsdienst Midden- en West Brabant (OMWB) werkt vanuit het omgevingsrecht aan een schone, duurzame en veilige leefomgeving. Dit gebeurt in opdracht van de provincie Noord-Brabant en de 25 gemeenten in Midden- en West-Brabant en in samenwerking met (keten)partners. In heel Noord-Brabant doet de OMWB dit voor risicovolle bedrijven, klachten en (milieu)calamiteiten.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Ondanks de impact van de COVID-19 heeft de OMWB toch met een positief resultaat van € 352.000 kunnen afsluiten. Genoodzaakt door het virus is een kwalitatieve en kwantitatieve impuls gegeven aan digitaal en administratief toezicht. Deze werkwijze heeft ervoor gezorgd dat de werkplannen van de deelnemers grotendeels konden worden gerealiseerd en de financiële impact beperkt is gebleven. COVID-19 zal ook nog een belangrijke rol spelen in 2021.

Verder zijn de voornaamste ontwikkelingen:

- Vergunningverlening agrarisch: de eerste maatregelen naar aanleiding van het adviesrapport 'Meer dan de som der delen' zijn geïmplementeerd. De strengere eisen met betrekking tot emissiearme stalsystemen zijn verschoven van 1 januari 2022 naar 2024. Hierdoor is de toename van vergunningen beperkt gebleven;
- De afronding van het project Intensivering toezicht veehouderijen (ITV) is vanwege COVID-19 vertraagd en zal halverwege 2021 worden afgerond;
- Er is een toename in de aanleg van gesloten bodemenergiesystemen;
- Door COVID-19 zijn er minder klachten ingediend en heeft er een verschuiving van de aard van de klachten plaatsgevonden;
- Er is een toename in de adviesaanvragen, mede door de komst van de Omgevingswet, maar ook door het teruglopen van expertise bij gemeenten. Denk aan advies ruimtelijke ordening, externe veiligheid en geluid.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Inhuur versus vast personeel: Uitbreiding vast personeel is nodig van 220 fte naar 240 fte, waarbij er nu nog afhankelijkheid is van duurder ingehuurd personeel;
- Transitie mens en systeem: Ondanks opleidingen/trainingen is de verwachting dat niet iedereen mee kan groeien in de doorontwikkeling van de organisatie;
- Problematiek arbeidsmarkt: Door opleiding/inwerken van trainees en net afgestudeerden is er een tijdelijk declarabel productietekort;
- COVID-19: Taken worden zo goed als mogelijk op dezelfde wijze als in 2020 voortgezet en getracht wordt de financiële impact zoveel mogelijk te beperken.

Zorg- en Veiligheidshuis Breda

Basis op Orde	Thema Veilig Breda
Website Zorg- en Veiligheidshuis Breda:	ZVH
Verantwoordelijk bestuurder:	Greetje Bos
Bestuurlijk vervanger:	Miriam Haagh
Belang Breda in verbonden partij in %:	51,8%
Soort verbonden partij:	Overige verbonden partijen

Bijdrage verbonden partij aan programma

Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) Baronie Breda is een samenwerkingsverband van justitiële diensten en zorginstellingen onder regie van gemeenten in district De Baronie. Het is gericht op kwetsbare personen die kampen met problemen op meerdere leefgebieden en die als gevolg daarvan in aanraking komen of dreigen te komen met het strafrecht. Het ZVH draagt bij aan de algemene veiligheid, het verbeteren van de persoonlijke situatie, het voorkomen van recidive, ernstige overlast, criminaliteit en maatschappelijke uitval.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

De gezondheidscrisis was van grote invloed op de problematiek in het Zorg en Veiligheidsdomein, op onze partners en op onze manier van werken. In 2020 bleven coronamaatregelen van kracht. Soms waren er meer versoepelingen, dan weer moesten de teugels stevig worden aangetrokken. Er was minder sociale steun, er waren meer gevoelens van angst en somberheid en men miste het perspectief. Sommige personen vonden het moeilijk om te gaan met wegvallen van structuur door contacten, werk of opleiding. Er was minder sociaal contact en dus minder sociale controle. Het was en blijft daarom voor het ZVH belangrijk om zicht te blijven houden op kwetsbare mensen en op tijd ondersteuning te bieden.

Daarnaast zijn en waren de prioriteiten in het ZVH jaarplan: Mensenhandel, Radicalisering en Extremisme, Re-integratie ex-gedeteneerden en Kwetsbare personen. Er zijn ook andere taken uitgevoerd, zoals het uitrollen van de Regiekaart De-escaleren, het bieden van faciliteiten aan partnerorganisaties en projectmatige inzet op Bestuurlijke Informatievoorziening Justitiabelen en Radicalisering.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Het personeel van ZVH is in dienst bij gemeente Breda, daar ligt dan ook deels het financiële risico. Dit is voor wat betreft ziekte en arbeidsongeschiktheid over de deelnemers verdeeld middels een convenant wat het risico van gemeente Breda verlaagt.

Midwaste

Basis op Orde	Thema Beheer van de openbare ruimte
Website Midwaste:	Midwaste
Verantwoordelijke bestuurder:	Daan Quaars
Bestuurlijk vervanger:	Paul de Beer
Belang Breda in verbonden partij in %:	7,7 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma

De Coöperatieve Vereniging Midwaste Milieu U.A. is begin 2009 opgericht. Hun belangrijkste doel is het voor haar leden bereiken van de hoogst mogelijke kwaliteit tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten voor het inzamelen en verwerken van afval.

Het lidmaatschap van de gemeente Breda van de Coöperatieve Vereniging Midwaste Milieu U.A. betekent dat de gemeente niet aansprakelijk is voor nadelige gevolgen van overeenkomsten die zij sluiten met andere partijen (andere leden en derden).

* De jaarrekening 2020 is niet beschikbaar.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

2020 was het 2e jaar waarin de omzet van het kunststofregiemodel verantwoord is in Regie Kunststof Nederland BV (géén verbonden partij). Voorheen was dit onderdeel van de Coöperatieve Vereniging Midwaste Milieu U.A.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Prijzen, debiteuren en beschikbare verwerkingscapaciteit.
- Prijsrisico's zijn het grootst in markten die beheerst zijn door wereldmarktprijzen zoals bijvoorbeeld bij papier.
- Te weinig verwerkingscapaciteit. In het afgelopen jaar speelde dit bijvoorbeeld bij de PET-trays (bakjes voor onder andere vlees, vis of fruit) . Dit kan ook leiden tot hogere prijzen.

Belgisch Nederlands Grensoverleg

Basis op Orde	Thema Open overheid
Website BeNeGo:	BeNeGo
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Boaz Adank
Belang Breda in verbonden partij in %:	9,56 %
Soort verbonden partij:	Overige verbonden partijen

Bijdrage verbonden partij aan programma

In totaal 25 grensgemeenten in de provincies Antwerpen respectievelijk Noord-Brabant vormen samen het Belgisch-Nederlands Grensoverleg (BENEGO). Het totale gebied heeft bijna 1 miljoen inwoners en een oppervlakte van 190.000 ha.

Het samenwerkingsverband werd opgericht in 1968 als een informele associatie van een 11-tal gemeenten die behoren tot de provincies Noord-Brabant respectievelijk Antwerpen. In 1986 werd het samenwerkingsverband geformaliseerd tot een internationale rechtspersoon. BENEGO is juridisch een BGTS (Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking). Doel is het bevorderen van grensoverschrijdend bestuurlijk overleg en grensoverschrijdende samenwerking en het behartigen van de gemeenschappelijke belangen. Om aldus bedreigingen te keren én kansen te pakken, in samenwerking met alle instanties die daarbij kunnen helpen.

De landsgrens die met het Verdrag van Schengen vrijwel onzichtbaar is geworden, vormt in de praktijk vaak nog een obstakel als het gaat om thema's als klimaatverandering, grensarbeid, bestrijding van criminaliteit, milieubescherming en waterbeheersing, rampenpreventie, ambulancevervoer en openbaar vervoer. Daarnaast worden kansen die de nabijheid van het buurland biedt over en weer nog onvoldoende benut.

Binnen BENEGO wordt samengewerkt langs vier actielijnen:

- Bevordering bestuurlijke dialoog;
- Werken, opleiden, ondernemen;
- Cultuur, landschappelijke ontwikkeling en toerisme; en
- Grensverkeer en vervoer.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Het netwerk bestaat inmiddels meer dan vijftig jaar en de activiteiten worden bekostigd via de jaarlijkse bijdragen van de deelnemende gemeenten.

BENEGO is in 2020 gestart met een professionaliseringslag om de samenwerking te bevorderen, zichtbaarheid te vergroten en de externe communicatie te verbeteren.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Voor de continuïteit van het grensgemeenten netwerk is bestuurlijk draagvlak essentieel.

GR Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen

Basis op Orde	Thema Beheer van de openbare ruimte
Verantwoordelijk bestuurder:	Daan Quaars
Bestuurlijk vervanger:	Paul de Beer
Belang Breda in verbonden partij in %:	39,84 %
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage verbonden partij aan programma

Deze gemeenschappelijke regeling is voor blijvende nazorgverplichtingen van 10 deelnemende gemeenten voor de afvalstoffenberging Bavel-Dorst en regionale stortplaats Zevenbergen.

Bijzondere ontwikkelingen bij verbonden partij

Medio 2019 is er een convenant ondertekend, waarbij met de provincie overeengekomen is dat de overdracht van stortplaats Zevenbergen met 10 jaar is uitgesteld. Binnen deze periode zal de rekenrente gehandhaafd blijven op 5,06%. Het doel is om deze termijn te benutten om alternatieven te onderzoeken hoe met de stortplaats om te gaan en op welke manieren enerzijds kostenbesparingen gerealiseerd kunnen worden en anderzijds mogelijk inkomsten gegenereerd kunnen worden. Voor stortplaats Bavel-Dorst vindt momenteel het materiaalonderzoek plaats naar de kwaliteit van de bovenafdichting. Uitkomsten hiervan komen medio 2021. De verwachtingen zijn positief dat de gehanteerde levensduur verlengd kan worden van 50 naar 75 jaar.

De belangrijkste risico's bij verbonden partij

Vanwege het verlagen van de rekenrente kan het nodig zijn om met een hogere deelnemersbijdrage het benodigde doelvermogen te behalen. Zoals hierboven te lezen valt wordt medio 2021 hier uitsluitel over verwacht.

Organisatie en financiën

Jaarstukken|2020

A collection of various leather goods including wallets, purses, and belts in different colors and styles, displayed on a metal rack. The items are arranged in rows, with some showing different textures and finishes. The background is a solid red color.

Organisatie en financiën

ORGANISATIE EN FINANCIËN VAN BREDA

TERUGBLIK OP ONZE AMBITIE

Onze ambities zijn snel schakelen, kansen pakken, blijven ontwikkelen, wendbaarheid en betrouwbaarheid. In het bijzondere jaar 2020 gaven we heel anders dan vooraf gedacht kleur aan deze ambities.

Bredase ondernemers kregen te maken met ingrijpende maatregelen en grote financiële onzekerheid. Medewerkers uit alle afdelingen van de organisatie hielpen met beoordelen van aanvragen voor tijdelijke inkomensondersteuning voor ondernemers (Tozo). Zo kregen ondernemers snel duidelijkheid en financiële zekerheid. Andere medewerkers hielpen in het Amphia Ziekenhuis met het ondersteunen van logistieke processen.

Met een breed scala van (vooral digitale) communicatiemiddelen bereikten we snel inwoners en ondernemers. We deelden informatie en haalden behoeftes op.

De lokale lasten ontwikkelden zich als afgesproken en de financiën zijn solide.

Thema Een toekomstbestendige organisatie

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

De uitbraak van COVID-19 had een grote impact op werknemers en werk. De organisatie liet zich van haar meest flexibele kant zien en bleek enorm veerkrachtig. We volgden de RIVM-adviezen en informeerden alle werknemers. Regelmatig verspreidden we nieuwsberichten en videoboodschappen over impact en adviezen voor werk en sociaal leven. Thuiswerken werd de norm. Op locatie werken alleen als dat voor het werk nodig is.

De balans tussen ontspanning en werk raakte verstoord. Meer dan ooit was het belangrijk om mentaal en fysiek fit te blijven. Werknemers die in een sociaal isolement dreigden te komen, kregen speciale aandacht.

Vanuit het vitaliteitsbeleid stimuleerden we werknemers om de goede keuzes te maken en met hun leidinggevende af te stemmen. Maatwerk en volwassen gesprekken in plaats van voor iedereen geldende regels.

Bewustwording van het belang van een goede werkplek thuis kreeg een extra impuls. Werknemers kregen informatie en faciliteiten zoals monitors, bureaus en stoelen voor de thuiswerkplekken. De voorgenomen activiteiten voor leren en ontwikkelen gingen grotendeels gewoon digitaal door. In een verhoogd tempo kreeg iedereen mobiele devices met toebehoren. Er kwam extra online ondersteuning.

Resultaat is dat de prognose van het ziekteverzuim uitkwam. Medewerkers voelden zich goed ondersteund. De productie bleef grotendeels op peil.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Voldoende medewerkers

We lanceerden de Gemeente Breda | LinkedIn bedrijfspagina, als resultaat van het project arbeidsmarktcommunicatie. We promoten daar de gemeente Breda. Een eigentijdse werkgever waar je als ondernemende werknemer welkom bent om je verder te ontwikkelen en te leveren wat de stad vraagt. Ook onze vacatures staan op LinkedIn. Werknemers helpen mee door #gemeentebreda en #bredabrengthetsamen bij hun berichten te plaatsen.

Werving en selectie (W&S) verbeterde. De interne spelregels zijn eenvoudiger. In het sociaal domein experimenteerden we met een game based assessment om mensen te werven. De eerste resultaten zijn heel positief.

Wij constateren dat we onze vacatures met goede kandidaten invullen.

Digitaal vaardige medewerkers

De digitalisering van het werk kreeg door de uitbraak van COVID-19 een extra impuls.

De digitale vaardigheid van werknemers nam enorm toe. In snel tempo werden veel medewerkers goed in het gebruik van nieuwe digitale applicaties. Dit bereikten we door de gebruiker op een andere manier te ondersteunen. Voor hun vragen is er een (fysieke en digitale) ICT -balie. Online is veel instructiemateriaal beschikbaar. Er is een dagelijks digitaal spreekuur voor gebruikers.

Organisatie

Het college ging akkoord met de formele afspraken over vervlechting van ATEA in de organisatie.

- Diverse bedrijfsvoeringonderdelen zijn nu centraal;
- Bij verschillende afdelingen werken medewerkers met en zonder afstand tot de arbeidsmarkt naast en met elkaar;
- Op de nieuwe afdeling Werk werken per 1 januari 2021 zo'n 625 collega's voor externe Bredase opdrachtgevers.

Het oplopende ziekteverzuim bogen we om naar 5,13%. De korte en lange termijn interventies uit ons plan boekten resultaat. Ze richten zich op verbeteringen in het proces na ziekmelding, snellere start van re-integratie, verzuimbegeleiding en preventie.

De overgang naar de Wnra is in 2020 goed afgerond.

Thuiswerken werd in 2020 structureel. Medewerkers willen 40% van het werk vanuit huis blijven doen. Het herhuisvestingsplan van het Stadskantoor is bijgesteld en voeren we uit in 2021.

Techniek

Vanwege thuiswerken zijn een aantal security technische maatregelen versneld doorgevoerd. Bijvoorbeeld extra maatregelen voor veilig inloggen en eerder opsporen van phishing.

Om nieuwe risico's voor gegevensbescherming in te perken namen we extra maatregelen.

Veilig omgaan met gevoelige gegevens staat hoog op de agenda en vraagt veel expertise in huis. Er kwam een nieuw team Gegevensbescherming. Naast technische vraagstukken over privacy en security, werkten we aan een bewuste organisatie en aan de ethische kant van toepassingen. Dat proces vraagt continu onderhoud, want technische ontwikkelingen gaan door. We werken aan het basisveiligheidsniveau voor de organisatie en maatwerk bij risicovolle registraties. De eerste pilots zijn gestart.

We pasten ons werk aan op de uitgestelde invoering van de Omgevingswet naar 1 januari 2022.

In B5-verband vonden we elkaar beter en sloten we aan bij landelijke en provinciale verbanden. Dit versnelde de ontwikkeling van beleid, zoals cloudontwikkelingen, common ground en sensoriek. Deskundigen ontmoetten elkaar op hun expertise (data en gegevensbescherming) om samen te leren en ontwikkelen.

ENSIA 2020

ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) is landelijk voorgeschreven sturing voor informatieveiligheid. Over 2020 is er voor de eerste keer een verantwoording van informatiebeveiliging, op basis van de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) normenkader. BIO is de opvolger van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeente (BIG). Hierin staan 180 verplichte en aangescherpte maatregelen waar we nog niet volledig aan voldoen. De verbeterpunten pakken we op. De belangrijkste speerpunten zijn: hoger bewustzijn van medewerkers, goed beleggen van rollen, taken en verantwoordelijkheden, inzicht in monitoring en voortgang en beleidskaders maken.

Het resultaat voor DigiD en Suwinet staat in de Collegeverklaring ENSIA 2020, die een externe audit vereist. De externe auditor verklaarde in een assurance rapport de collegeverklaring juist. De auditor vindt kwetsbaarheden afdoende gemitigeerd en er is een verbeterplan.

Voor het gebruik van de basisregistraties BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen), BGT (Basisregistratie Grootchalige topografie) en BRO (Basisregistratie Ondergrond) hield we een zelfevaluatie. Hieruit blijkt dat BAG en BGT voldoen aan de normen, maar BRO nog niet. Ook hiervoor maakten we een verbeterplan. Voor het gebruik van BRP en reisdocumenten hielden we ook een zelfevaluatie. BRP en reisdocumenten voldoen aan de normen. Voor het komende jaar gaat onze aandacht naar iBewustzijn en verdere implementatie van de BIO maatregelen.

Archieftoezicht 2020

De gemeentearchivaris houdt toezicht op archieven en dossiers van de Gemeente Breda, die nog niet in de archiefbewaarplaats van het Stadsarchief zitten. Toezicht gebeurt met de Kritische Prestatie Indicatoren voor informatiebeheer van de VNG. Voor Interbestuurlijk Toezicht informeren we de provinciale archiefinspectie.

De verslaglegging archieftoezicht 2020 (inclusief verbeterplan) ging met een raadsbrief naar de gemeenteraad.

WAT ZIJN DE RISICO'S?

Analyse van al langer bestaande knelpunten in de begroting laat onbalans zien tussen werk, middelen en interne organisatie. We hebben minder middelen dan we jaarlijks uitgeven. De terugkerende discussie over knelpunten buigen we om in een jaarlijks gesprek over prioriteiten. De omvang en oorzaak van de tekorten brachten we met oplossingsrichtingen in kaart. Het college wil binnen 2 jaar de balans structureel herstellen. De kosten van de interne organisatie moeten terug met 5,5 miljoen. Daar zijn de benodigde vervolgacties voor uitgezet.

We zien om ons heen dat organisaties gehackt worden. Ook wij lopen dit risico. Op dit moment hebben we onvoldoende zicht op de kans en de impact ervan. In 2021 gaan we dit verder onderzoeken en uitwerken.

Thema Solide financiën

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Het resultaat van de jaarrekening 2020 is voor resultaatbestemming € 14,8 miljoen positief. We doen voorstellen tot resultaatbestemming voor een bedrag van in totaal € 13,5 miljoen. Dit doen we onder andere voor uitkeringen die we vanuit het Rijk hebben ontvangen welke we in 2021 inzetten voor het uitvoeren van onze activiteiten. Na de besluitvorming over deze voorstellen tot resultaatbestemming voegen we € 1,3 miljoen toe aan de algemene reserve.

De financiële huishouding is op orde. Dat is terug te zien in de diverse financiële kengetallen, zoals netto-schuldquote en het weerstandsvermogen. De ontwikkeling van de solvabiliteit heeft onze aandacht en is dit jaar toegenomen.

Door de prima financiële huishouding is het mogelijk geweest om de steunpakketten corona (korte en middellange termijn) uit te voeren. De financiering van het steunpakket komt, naast de ontvangen steun vanuit het rijk, vanuit de algemene reserve. Van de beschikbaar gestelde € 6,83 miljoen is in 2020 maar € 2,28 miljoen benodigd geweest, mede door de ruime financiële steun vanuit het rijk.

De ontwikkeling van de lokale tarieven 2020 voor de inwoners en ondernemers van Breda was in 2020 lijn met de gemaakte afspraken in het bestuursakkoord en de begroting 2020.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Breda is financieel solide. Om dit zo te houden, hebben we de in 2019 ingeslagen weg verder ontwikkeld. We hebben in 2020 de financiële maandrapportages doorontwikkeld en financiële keuzes gemaakt bij de begroting 2021.

De leesbaarheid van de teksten van de planning- en controlcyclus was in 2019 verbeterd met de begroting 2020. Deze verbetering is in 2020 doorgezet met de jaarrekening 2019 en de bestuursrapportage 2020. In de begroting 2021 is een volgende verbeterslag doorgevoerd, onder andere in het meerjarig inzicht van de financiële gegevens in lijn met de motie 'meerjarig inzicht'.

Voor de inwoners en ondernemers van Breda is de lastendruk voorspelbaar gebleven. De lokale lasten waren in lijn met de uitgangspunten voor 2020:

- De onroerendezaakbelasting (OZB) voor woningen daalde met 1%;
- De OZB voor niet-woningen steeg met 2%;
- De rioolheffing en de afvalstoffenheffing stegen met 2%.

DE KOSTEN VAN DIT PROGRAMMA

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primaire begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging	Jaarrekening 2020	Afwijking 2020
Lasten				
Een toekomstbestendige organisatie	63.896	64.981	70.606	-5.625
Solide financiën	5.534	9.223	3.906	5.317
Algemene reserve	3.932	32.939	32.913	27
Exploitatiereserve	225	2.367	2.291	76
Begrotingsreserve	17	221	221	0
Investeringsreserve	400	2.063	2.090	-27
Totaal Lasten	74.003	111.795	112.027	-232
Baten				
Een toekomstbestendige organisatie	5.418	7.082	11.608	-4.526
Solide financiën	388.269	410.271	412.485	-2.214
Algemene reserve	115	16.244	11.692	4.552
Exploitatiereserve	985	8.843	5.889	2.954
Begrotingsreserve	329	522	522	0
Investeringsreserve	940	30.097	29.959	138
Totaal Baten	396.056	473.060	472.155	905
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-322.053	-361.265	-360.128	-1.137

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Het saldo van baten en lasten van programma 4 is € 1,1 miljoen nadeliger dan geraamd en wordt per thema verder toegelicht.

Een toekomstbestendige organisatie € 1,1 miljoen negatief

Coronagerelateerde afwijkingen € 1 miljoen positief:

- Als gevolg van de coronacrisis is voor € 0,3 miljoen extra kosten gemaakt voor aanvullende voorzieningen ten behoeve van het thuiswerken. Daarnaast zijn er voor € 0,1 miljoen extra schoonmaakkosten gemaakt, € 0,1 miljoen extra inhuur-/advieskosten, € 0,1 miljoen lagere verbruikskosten kopieerapparaten / printers en is de omzet van de catering € 0,1 miljoen lager.
- Als onderdeel van de Rijkscompensatie van de Tozo-regeling worden de uitvoeringskosten van deze regeling gecompenseerd. Daar de uitvoering nagenoeg geheel binnen de gehele organisatie is opgevangen, is de tegemoetkoming van € 1,2 miljoen bij dit thema gerapporteerd en leidt tot een voordelig saldo.
- Uit het steunpakket middellange termijn corona is € 0,5 miljoen toegekend voor extra werkzaamheden verantwoording en administratief. De daadwerkelijke extra lasten hiervoor zijn € 0,2 miljoen. Dit leidt tot een positief resultaat van € 0,3 miljoen bij dit thema.

Overige afwijkingen € 2,1 miljoen negatief:

Begin dit jaar werd in de bedrijfsvoering, exclusief effecten corona, een tekort verwacht van ruim € 4 miljoen. Om dit tekort nog voor het eind van het jaar te verminderen is een taakstelling opgelegd van € 2,4 miljoen. Van deze taakstelling is € 2,0 gerealiseerd.

Het uiteindelijke tekort in de bedrijfsvoering bedraagt € 2,1 miljoen. Dit bestaat uit de volgende onderdelen:

- Per saldo is op de personeelslasten van overhead van alle afdelingen een tekort gerealiseerd van € 0,4 miljoen.
- Daar er minder uren besteed zijn aan investeringen, grondexploitaties en voorzieningen is op de dekking van overheadkosten een negatief resultaat gerealiseerd van € 1,1 miljoen.
- De overheadkosten van Atea zijn € 1,3 miljoen hoger dan begroot. Het totale resultaat van Atea wordt nader toegelicht bij programma 1 Sociaal en Vitaal.
- Diverse onder- en overschrijdingen op de overige bedrijfsvoeringsonderdelen leiden tot een positief resultaat van € 0,7 miljoen.

Solide financiën € 7,5 miljoen positief

- Het effect van de uitkeringen gemeentefonds vanuit de decembercirculaire betreft € 1,9 miljoen positief.
- Er zijn extra opbrengsten gerealiseerd bij de Onroerende Zaak Belasting woningen van € 0,3 miljoen. Hier staan wel extra lasten tegenover van € 0,2 miljoen.
- Als gevolg van de coronacrisis zijn de opbrengsten toeristenbelasting € 0,6 miljoen lager. Vanuit de compensatie van het Rijk is hiervoor € 0,2 miljoen ontvangen. Per saldo hierdoor € 0,4 miljoen lagere opbrengst dan begroot.
- Door hogere doorbelasting van de rente aan de taakvelden en grondexploitaties en lagere rentelasten door de verder dalende rente is het treasury resultaat € 0,7 miljoen positiever dan bij de begroting was geraamd.
- Door een lager resultaat financiële transacties en hogere voorzieningen voor kredietverliezen heeft de BNG € 0,4 miljoen lagere winst uitgekeerd.
- De stelpost onvoorzien is in 2020 niet volledig benut, er resteert € 0,2 miljoen.
- De stelpost nominale kostenontwikkeling is in 2020 niet volledig benut, er resteert € 0,2 miljoen.
- Als gevolg van lagere kapitaallasten door het niet volledig uitnutten van kredieten is er een voordeel ontstaan van € 1,7 miljoen.
- Op basis van de berekeningen van de fiscale positie 2019 is het compensabel verlies hoger dan verwacht, met name veroorzaakt door het doorschuiven van positieve resultaten van grondexploitaties. Doordat het positief resultaat over 2020 verrekenend kan worden met dit compensabele verlies, wordt in 2020 geen vennootschapsbelastinglast verwacht. Het effect is € 0,2 miljoen positief.
- Daarnaast is het positief saldo van de begroting in 2020 niet geheel ingezet en valt daarom vrij voor in totaal € 3,3 miljoen.

Algemene reserve € 4,5 miljoen negatief

De lagere baten bestaan uit een lagere onttrekking uit de algemene reserve voor de onderwerpen uit het steunpakket middellange termijn aanpak coronacrisis. Op de producten leidt dit tot een voordelig saldo.

Exploitatie reserve € 2,9 miljoen negatief

De lagere baten bestaan uit een lagere onttrekking uit de exploitatie reserve voor onderwerpen uit de decembercirculaire 2019 en budgetoverhevelingen bij de jaarrekening 2019. De uitvoering hiervan zijn in tijd verschoven. Het betreft met name de middelen voor de geluidsmaatregelen HSL-Zuid, klimaatmiddelen en sociale woningbouw. Op de producten leidt dit tot een voordeling saldo.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringen 2020	Werkelijke uitgaven tm 2020	Vrijval 2020	Nog beschikbaar eind 2020	Wat is meer/- minder nodig voor afronding	Verwachte uitgaven 2021	Verwachte uitgaven 2022	Verwachte uitgaven 2023 ev	Gedekt door extra inkomsten
Organisatie en financiën van Breda									
Bedrijfsvoering Beheer	3.577	1.593	0	1.984		1.984			
Servicebedrijf	9.440	4.189	0	5.251		5.308			57
Totaal	13.017	5.782	0	7.235	0	7.292	0	0	57

TOELICHTING INVESTERINGEN

Bedrijfsvoering Beheer

Dit gaat om vervanging en aanschaf van nieuwe voertuigen en materieel. Voor de eind 2020 resterende € 2,0 miljoen zijn voor het grootste deel inmiddels bestellingen geplaatst, waarvan de levering plaatsvindt in 2021 of 2022.

Voor zover nog geen bestellingen zijn geplaatst, starten we in 2021 aanbestedingen op om het bestaande materieel dat is afgeschreven te vervangen.

Servicebedrijf

De inspanningen zijn in 2020 vooral gericht op ondersteuning van de kantoormedewerkers, waarvan plotseling 90% thuis moest werken. Hierdoor zijn inzichten en prioriteiten voor de (vervangings)investeringen veranderd. Een aantal investeringen is eerder dan gepland uitgevoerd, terwijl andere investeringen doorschoven naar 2021. Alle beschikbare restantmiddelen zijn hard nodig om in 2021 de voorgenomen investeringen en verplichtingen uit te voeren.

In juni realiseerden we de 1e fase van de herhuisvesting voor het sociaal domein. Door het vele thuiswerken herijkten we het huisvestingsbeleid. Onderzoek heeft duidelijk gemaakt dat kantoormedewerkers in de toekomst 40% van hun tijd blijven thuiswerken. Daarop is de uitwerking van het huisvestingsbeleid aangepast. Van de beschikbare € 3,5 miljoen is ongeveer € 0,9 miljoen uitgegeven. Het restant schuift door naar 2021. De planning is dat het project eind 2021 is afgerond. Vanwege het vele thuiswerken wordt er vanuit de beschikbare middelen een bedrag van € 0,5 miljoen beschikbaar gesteld voor thuiswerkvoorzieningen (bureaus en bureaustoelen). Er is eerder en meer dan gepland geïnvesteerd in hybride systemen voor vergaderruimten en voor het Bredaas Beraad.

Vanwege de herijking van het huisvestingsbeleid is ook de vervanging van het toegangscontrolesysteem inclusief de beveiliging van het Stadskantoor doorgeschoven naar 2021. De uitvoering combineren we met aanpassingen van huisvesting. De afronding van het DMS en de implementatie van het eDepot vinden in het 1e kwartaal van 2021 plaats. Hierdoor verschuift zo'n € 1,5 miljoen naar 2021. We investeerden in 2020 veel in vervanging van het serverpark en uitbreiding van de thuiswerkcapaciteit. Daarnaast gaven we 600 extra smartphones en 750 extra laptops uit.

In 2020 is door de afdeling Informatievoorziening en Communicatie € 0,9 miljoen geïnvesteerd. Belangrijkste investeringen: Digitale Samenwerkingsruimte RED/Omgevingswet, datagedreven werken en data-architectuur en investeringen in applicaties en koppelingen.

RESERVES

Bedragen x € 1.000

Organisatie en financiën van Breda	Stand 1-1-2020	Bedrag Mutaties	Stand 31-12-2020
Algemene reserve	73.860	19.388	93.248
Exploitatiereserve	1.915	4.137	6.052
Begrotingsbeeld	1.356	-301	1.055
Investeringsreserve	33.017	-26.751	6.266
Totaal	110.148	-3.527	106.621

TOELICHTING RESERVES

De mutaties in de reserves verklaren we als volgt:

Algemene reserve

Mutaties voor de vrijval in 2020 van € 29 miljoen uit de investeringsreserve, de onttrekking voor aankoop van het voormalig CSM terrein € 8,8 miljoen en de onttrekking van € 2,3 miljoen voor het middellange maatregelenpakket corona.

Exploitatiereserve

Mutaties voor de budgetoverhevelingen uit 2019 in 2020.

Investeringsreserve

Mutaties voor de storting van € 1,6 miljoen voor het huisvestingsplan en de vrijval van € 29 miljoen ten gunste van de algemene reserve.

Een toelichting op deze reserves leest u in het hoofdstuk Toelichting op de balans, eigen vermogen en voorzieningen.

VOORZIENINGEN

Bedragen x € 1.000

Organisatie en financiën van Breda	Stand 1-1-2020	Bedrag Mutaties	Stand 31-12-2020
Centrale personeelsvoorziening	1.344	-508	836
Voorziening wet AppA	8.726	489	9.216
Totaal	10.070	-18	10.052

TOELICHTING VOORZIENINGEN

De mutaties in de voorzieningen verklaren we als volgt:

Centrale personeelsvoorziening

Bij gedwongen ontslag van een medewerker (niet wegens strafontslag, ouderdomspensioen of arbeidsongeschiktheid) ontstaat er op basis van de Werkloosheidswet recht op een uitkering, zolang de onvrijwillige werkloosheid bestaat. Afhankelijk van de reden van ontslag kunnen we deze uitkering aanvullen en aansluitend verhogen en verlengen op basis van onze rechtspositieregeling. De hoogte en duur van de uitkeringslast is algemeen in te schatten. Wel is deze uiteindelijk afhankelijk van de vraag of en hoe snel de medewerker nieuw werk heeft. Daarnaast is de hoogte van de uitkering ook afhankelijk van de inflatie en de salarisontwikkelingen na het ontslag. Dit kunnen we vooraf niet inschatten. Ook hoeveel uitkeringen we jaarlijks moeten toekennen is vooraf niet in te schatten. Dit kan wel als het ontslag komt door een reorganisatieplan.

Omdat deze aantallen elk jaar anders zijn, kiezen we ervoor om de ww-verplichtingen via een personeelsvoorziening te laten lopen.

Voorziening wet Appa

Dit betreft de stortingen in pensioenvoorzieningen voor politieke ambtsdragers (wet Appa). Naast de jaarlijkse onttrekkingen uit de voorziening (€ 0,6 miljoen) is in 2020 in totaal € 1,1 miljoen gedoteerd aan de voorziening. Dit is inclusief een extra dotatie van € 0,9 miljoen, omdat vanwege de lage rentestand extra kapitaal in de voorziening gestort moet worden om in de toekomst aan de pensioenverplichtingen te kunnen voldoen.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Mandaatbesluit 2019	Kaderstellend	2019
Financiële Verordening gemeente Breda	Kaderstellend	2019
Financieel Beleid gemeente Breda	Kaderstellend	2020

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBODEN PARTIJEN

Enexis Holding NV (inclusief overige NV's/BV's)

Organisatie en financiën in Breda	Thema Solide financiën
Website Enexis:	Enexis
Verantwoordelijk bestuurder:	Greetje Bos
Bestuurlijk vervanger:	Miriam Haagh
Belang Breda in verbonden partij in %:	0,016 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma omvat:

- Het in stand houden, beheren, exploiteren (uitbaten) en uitbreiden van distributie en transportnetten;
- Het distribueren (verdelen) en het transporteren van energie;
- Het uitvoeren van alle taken van de Elektriciteitswet 1998 en Gaswet die een netbeheerder heeft.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Essent is in 2009 gesplitst in een productie- en leveringsbedrijf en een netwerkbedrijf. Het productie- en leveringsbedrijf is verkocht aan Rheinisch-westfälisches Elektrizitätswerk (RWE). Het leveringsbedrijf Enexis BV blijft in handen van de vorige aandeelhouders van Essent. Voor het splitsingsproces zijn 6 besloten vennootschappen (BV's) opgericht die een rol hebben in het verkoopproces, de zogenaamde Special Purpose Vehicle (SPV's). Deze zijn niet apart opgenomen in de paragraaf verbonden partijen. In 2020 zijn drie SPV's opgeheven, Verkoop Vennootschap BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV. Er resteren nog 2 SPV's: Publiek belang Elektriciteitsproductie BV en CSV Amsterdam BV. Er zijn geen substantiële bedragen meer uitgekeerd bij de liquidaties van deze BV's. Bij de overige 2 BV's zijn er bij liquidatie geen einduitkeringen meer te verwachten.

In 2020 heeft Enexis een converteerbare hybride lening van € 500 miljoen geplaatst bij haar aandeelhouders (provincies en gemeenten). Dit heeft Enexis gedaan om de stijgende investeringen in de energietransitie te kunnen bekostigen. Daarnaast zorgt deze converteerbare lening voor een goede rating bij de ratingbureau's en behoudt Enexis een goede toegang tot de kapitaalmarkt tegen gunstige condities. De lening is achtergesteld en heeft een looptijd van maximaal 60 jaar. In 2030, en iedere 10 jaar daarna, heeft Enexis Holding het recht om de lening vervroegd af te lossen. De lening kan onder bepaalde

voorwaarden ook in zijn geheel omgezet worden in eigen vermogen. De gemeente Breda heeft naar rato van haar aandelenkapitaal geparticipeerd in deze lening.

Enexis blijft werken aan oplossingen voor verduurzaming van de energievoorziening. Met het oog op excellent netbeheer en versnellen van de energietransitie heeft Enexis 4 prioriteiten vastgesteld:

- Veilig werken;
- Klant gedreven werk;
- Verbeterprojecten voor de klant;
- Versnellen energietransitie.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Tekort aan netwerkcapaciteit voor de energietransitie;
- Effecten energietransitie en reguleringsmethodiek op de financiële positie;
- Ongeautoriseerd gebruik van data en/of systemen.

Brabant Water NV

Organisatie en financiën in Breda	Thema Solide financiën
Website Brabant Water:	Brabant Water
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul de Beer
Bestuurlijk vervanger:	Greetje Bos
Belang Breda in verbonden partij in %:	8,6 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma

Brabant Water is belast met de winning, productie en distributie van drink- en industriewater in Noord-Brabant.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Geen.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- De veranderende klimatologische omstandigheden
- De kwaliteit van het grondwater
- De veroudering van het netwerk
- Informatie- en fysieke beveiliging.

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank) NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)

Organisatie en financiën in Breda	Thema Solide financiën
Website BNG:	BNG
Verantwoordelijk bestuurder:	Greetje Bos
Bestuurlijk vervanger:	Miriam Haagh
Belang Breda in verbonden partij in %:	0,46 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma

De Bank Nederlandste Gemeenten (BNG Bank) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk (sociaal) belang. Met speciale financiële diensten draagt BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De aandelen van de BNG Bank zijn voor de helft van de Staat. De andere helft valt onder gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

De langdurige lage en negatieve rente hebben een invloed op het business model van het bankwezen (veilig bankierproces).

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- het debiteurenrisico
- de ICT
- de toenemende regelgeving en de impact op de organisatie
- de lage rentestanden

GR Belasting samenwerking West-Brabant

Organisatie en financiën in Breda	Thema Solide financiën
Website BWB:	BWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Greetje Bos
Bestuurlijk vervanger:	Miriam Haagh
Belang Breda in verbonden partij in %:	19,9 % van de bijdragen aan de BWB is voor rekening van Breda
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage verbonden partij aan programma

De Belasting samenwerking West-Brabant (BWB) verzorgt de heffing en inning van de algemene belastingen voor de Gemeente Breda, door een aanslag opgelegd. Zij verzorgt ook de waardering van WOZ-objecten, de afhandeling van bezwaar- en beroepsprocedures tegen de WOZ-beschikkingen en de beleidsadvisering van de gemeentelijke heffingen. De gemeente is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur van de BWB. Breda is ook vertegenwoordigd in het Dagelijks Bestuur.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Het jaar 2020 kan worden gezien als een jaar van veel externe en interne ontwikkelingen die op de BWB zijn afgekomen. Niet alleen had de BWB te maken met de impact van de Corona-crisis op haar bedrijfsvoering en op de primaire processen. Ook stond het jaar in het teken van de overgang naar een nieuw financieel systeem en een nieuw belastingstelsel. Met name de overgang naar het nieuwe belastingstelsel heeft een enorme druk op de organisatie gelegd. Ook het project waarderen naar gebruiksoppervlakte heeft in 2020 een grote impact gehad op de uitvoering en afstemming van de werkzaamheden van de BWB.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- De aantrekkende economie zorgt voor een krapte op de arbeidsmarkt. Hierdoor is het moeilijker en vergt het meer tijd om cruciale functies ingevuld te krijgen. Hiervoor bestaat een berekend risico van € 100.000,-.
- De uitvoering van de AVG is voor een data gestuurde organisatie als de BWB extra risicogevoelig. Ondanks getroffen maatregelen blijft het risico van bijvoorbeeld een datalek aanwezig. Er is een berekend risico van € 75.000,-.
- De BWB heeft geen extra risico's gemeld met betrekking tot Corona.

Indicatoren

Jaarstukken|2020

OVERZICHT INDICATOREN

Programma 1 Vitaal en Sociaal

PROGRAMMA INDICATOREN

Hiervoor zijn geen programma-indicatoren vastgesteld.

THEMA- EN PRODUCT INDICATOREN

Thema Opgroeien

Indicator: Deelname cultuur door kinderen (audit nr 1)

Omschrijving: Percentage kinderen en jongeren van 6 t/m 17 jaar dat een cultuuractiviteit doet in de vrije tijd

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
			43	57	Zie toelichting

De onderzoeksopzet is gewijzigd. Hierdoor is sprake van een trendbreuk en zijn cijfers van eerdere jaren niet meer vergelijkbaar met de realisatiewaarde van 2020. Ook de destijds geformuleerde streefwaarde voor 2020 is hierdoor niet meer van toepassing. Het onderzoek vindt alleen in de even jaren plaats.

Indicator: Deelname cultuur door kinderen - basisschoolleeftijd (audit nr 2)

Omschrijving: Percentage kinderen van 6 t/m 11 jaar dat deelneemt aan cultuuractiviteiten

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
				63	Zie toelichting

De indicator "Deelname cultuur door kinderen" verdelen we - met ingang van de jaarrekening 2020 - op verzoek van de gemeenteraad in 2 leeftijdsgroepen: 6 tot en met 11 jaar (primair onderwijs) en 12 tot en met 17 jaar (voortgezet onderwijs). In de begroting 2020 is destijds geen aparte streefwaarde bepaald voor de 2 afzonderlijke leeftijdsgroepen. De streefwaarde 2020 voor de totale groep 6-17 jarigen was 43%. De realisatie voor de jongeren van 6 tot en met 11 jaar ligt daarboven. De realisatiewaarden uit voorgaande jaren zijn eveneens niet voor beide leeftijdsgroepen afzonderlijk beschikbaar. Het onderzoek vindt alleen in de even jaren plaats.

Indicator: Deelname cultuur door kinderen - middelbare schoolleeftijd (audit nr 3)

Omschrijving: Percentage kinderen van 12 t/m 17 jaar dat deelneemt aan cultuuractiviteiten

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
				52	Zie toelichting

De indicator "Deelname cultuur door kinderen" verdelen we - met ingang van de jaarrekening 2020 - op verzoek van de gemeenteraad in 2 leeftijdsgroepen: 6 tot en met 11 jaar (primair onderwijs) en 12 tot en met 17 jaar (voortgezet onderwijs). In de begroting 2020 is destijds geen aparte streefwaarde bepaald voor de 2 afzonderlijke leeftijdsgroepen. De streefwaarde 2020 voor de totale groep 6-17 jarigen was 43%. De realisatie voor de jongeren van 12 tot en met 17 jarigen ligt daarboven. De realisatiewaarden uit voorgaande jaren zijn eveneens niet voor beide leeftijdsgroepen afzonderlijk beschikbaar. Het onderzoek vindt alleen in de even jaren plaats.

Indicator: Bewegnorm (audit nr 4)

Omschrijving: Percentage kinderen en jongeren van 6 t/m 17 jaar dat voldoet aan de bewegnorm matig intensief bewegen van minimaal 1 uur op alle dagen van de week.

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
			30	12	Zie toelichting

De bewegnorm is aangepast: van minimaal 30 minuten naar minimaal 1 uur matig intensief bewegen. Ook veranderde de onderzoeksoepzet. Hierdoor is er een trendbreuk. De cijfers van eerdere jaren zijn niet meer vergelijkbaar met de realisatiewaarde van 2020. Ook de destijds geformuleerde streefwaarde voor 2020 is hierdoor niet meer van toepassing.

Indicator: Jongeren met jeugdbescherming (audit nr 5)

Omschrijving: Percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming van het totaal aantal jongeren in deze leeftijd

Bron: VNG Realisatie / CBS Jeugd Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
0,9	0,9	0,9	Zie toelichting	0,8	Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Het cijfer heeft betrekking op de eerste helft van 2020. Het cijfer over heel 2020 staat nog niet op de website van Waarstaatjegemeente. Sinds 2015 ligt het aandeel jongeren met jeugdbescherming in Breda altijd lager dan het aandeel in Nederland en het gemiddelde cijfer van gemeenten van vergelijkbare grootte.

Indicator: Jongeren met ambulante jeugdhulp (audit nr 6)

Omschrijving: Aantal jongeren tot en met 23 jaar met ambulante zorg in natura jeugdhulp (ambulante begeleiding en/of ambulante behandeling).

Bron: Zorgportaal: berichtenverkeer jeugdhulp Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	3.899	4.139	Stabilisatie	4.142	Zie toelichting

Streefwaarde (stabilisatie) is behaald. In verband met registratieprocessen kan het cijfer nog iets wijzigen. Realisatiewaarden van voorgaande jaren kunnen hierdoor ook iets afwijken van eerder gepresenteerde gegevens. Deze indicator gaat om jeugdhulp waar een beschikking voor nodig is, de zogenaamde niet-vrij toegankelijke jeugdhulp. Deze is onder te verdelen in verschillende soorten trajecten: ambulante jeugdhulp, jeugdhulp met verblijf, jeugdbescherming en jeugdreclassering. Ambulante jeugdhulp gaat om begeleiding en behandeling die onder andere kan plaatsvinden thuis bij een jeugdige of op locatie.

Thema Opgroeien, Product Algemene voorzieningen jeugd**Indicator: Kinderen in armoede (audit nr 7)**

Omschrijving: Percentage kinderen tot 18 jaar in uitkeringsgezinnen

Bron: VNG Realisatie / CBS Jeugd Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
7	7	6	Zie toelichting		Zie toelichting

Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Het cijfer van 2020 staat nog niet op de website Waarstaatjegemeente.

Indicator: Jongeren met delict voor rechter (audit nr 8)

Omschrijving: Percentage 12 t/m 21-jarigen met delict voor de rechter van totaal aantal jongeren in deze leeftijd

Bron: VNG Realisatie / CBS Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
1	1	1	Zie toelichting		Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Het cijfer van 2020 staat nog niet op de website Waarstaatjegemeente. Het cijfer voor 2019 is inmiddels wel beschikbaar en is vergelijkbaar met het landelijke cijfer en het gemiddelde cijfer van gemeenten van vergelijkbare grootte.

Indicator: Werkloze jongeren (audit nr 9)

Omschrijving: Percentage 16 t/m 22-jarigen dat werkloos is van het totaal aantal jongeren in deze leeftijd

Bron: VNG Realisatie / CBS Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
2	2	2	Zie toelichting		Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Het cijfer van 2020 staat nog niet op de website Waarstaatjegemeente. Het cijfer voor 2019 is inmiddels wel beschikbaar en is vergelijkbaar met het landelijke cijfer en het gemiddelde cijfer van gemeenten van vergelijkbare grootte.

Thema Opgroeien, Product Toeleiding tot maatwerkvoorzieningen jeugd**Indicator: Gemeente/CJG verwijzer jeugdhulp (audit nr 10)**

Omschrijving: Percentage jeugdhulptrajecten voor jeugd tot en met 23 jaar waarbij gemeente/CJG verwijzer is ten opzichte van het totaal aantal zorg in natura jeugdzorgtrajecten

Bron: Zorgportaal: berichtenverkeer jeugdhulp Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	40	39	Stijging	42	Zie toelichting

De streefwaarde (stijging) is behaald. De gemeente/CJG is iets vaker de verwijzer van jeugdhulp. Het aandeel verwijzingen door huisartsen is in 2020 licht gedaald. In 2020 is actief ingezet op de verbinding en samenwerking tussen het medisch en sociaal domein, waarbij jeugdprofessionals gekoppeld zijn aan huisartspraktijken. In verband met registratieprocessen kan het cijfer nog iets wijzigen. Realisatiewaarden van voorgaande jaren kunnen hierdoor ook iets afwijken van eerder gepresenteerde gegevens.

Thema Opgroeien, Product Jeugdhulp maatwerkondersteuning**Indicator: Jongeren met jeugdhulp (audit nr 11)**

Omschrijving: Percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp van het totaal aantal jongeren in deze leeftijd (over het hele jaar)

Bron: VNG Realisatie / CBS Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
9,1	10,1	10,6	Zie toelichting	8,6	Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Het cijfer heeft betrekking op de eerste helft van 2020. Het cijfer over heel 2020 staat nog niet op de website van Waarstaatjegemeente. Sinds 2015 ligt het aandeel jongeren met jeugdhulp in Breda altijd lager dan het aandeel in Nederland.

Thema Opgroeien, Product Jeugdhulp geëscaleerde zorg

Indicator: Jongeren met jeugdreclassering (audit nr 12)

Omschrijving: Percentage 12-23 jarige jongeren met jeugdreclassering van het totaal aantal jongeren in deze leeftijd

Bron: VNG Realisatie / CBS Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
0,4	0,4	0,5	Zie toelichting	0,4	Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Het cijfer heeft betrekking op de eerste helft van 2020. Het cijfer over heel 2020 staat nog niet op de website van Waarstaatjegemeente. Voor heel 2019 is het cijfer inmiddels wel bekend en dit is vergelijkbaar met het gemiddelde cijfer van gemeenten van vergelijkbare grootte en iets hoger dan het landelijke cijfer (0,4).

Thema Opgroeien, Product Primair en voortgezet onderwijs

Indicator: Absoluut schoolverzuim (audit nr 13)

Omschrijving: Aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school (per 1000 leerplichtigen)

Bron: VNG Realisatie / DUO & Ingrado Meeteenheid: Aantal per 1.000

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
3,8	2,9	4,3	3,5		2,6

Dit is een landelijke verplichte indicator. Het cijfer voor 2020 staat nog niet op de website van Waarstaatjegemeente. Het cijfer voor 2019 is inmiddels wel beschikbaar en streefwaarde voor dit jaar (3,5) is niet behaald. Dit is hoger vergeleken met het landelijke cijfer (2,8) en het gemiddelde cijfer van gemeenten van vergelijkbare grootte (2,4). Ofwel: absoluut verzuim komt in Breda vaker voor.

Indicator: Relatief schoolverzuim (audit nr 14)

Omschrijving: Aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is (per 1000 leerplichtigen)

Bron: VNG Realisatie / DUO & Ingrado Meeteenheid: Aantal per 1.000

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
23	19	22	22		17

Dit is een landelijke verplichte indicator. Het cijfer van 2020 staat nog niet op de website Waarstaatjegemeente. Het cijfer voor 2019 is inmiddels wel beschikbaar en streefwaarde voor dit jaar (22) is behaald. Het cijfer is lager vergeleken met het landelijke cijfer (26) en het gemiddelde cijfer van gemeenten van vergelijkbare grootte (24). Ofwel: relatief verzuim komt in Breda minder vaak voor.

Thema Betrokken zijn

Indicator: Meedoen (audit nr 15)

Omschrijving: Percentage inwoners dat actief meedoet in de samenleving

Bron: Buurtenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
75		71	Zie toelichting		Zie toelichting

We meten deze indicator in de oneven jaren.

Indicator: Actief in de buurt

Omschrijving: Percentage bewoners dat zich actief heeft ingezet in de buurt

Bron: Buurtenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
29		27	Zie toelichting		30

We meten deze indicator in de oneven jaren.

Indicator: Kwaliteit van de ondersteuning

Omschrijving: Percentage Wmo cliënten dat het helemaal eens of eens is met de stelling: 'Ik vind de kwaliteit van de ondersteuning die ik krijg goed'

Bron: CEO WMO Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
82	84	83	Minimaal 75 tot 80		Minimaal 75

Onderzoek naar de ervaringen moet nog plaatsvinden.

Indicator: Ondersteuning buurtinitiatieven

Omschrijving: Percentage bewoners dat het (helemaal) oneens is met de stelling: De gemeente ondersteunt buurtinitiatieven op het gebied van leefbaarheid en veiligheid voldoende.

Bron: Buurtenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
13		12	Zie toelichting		12

We meten deze indicator in de oneven jaren.

Thema Betrokken zijn, Product Volwassenen maatwerkondersteuning**Indicator: Deelnemers collectieve zorgverzekering**

Omschrijving: Aantal deelnemers aan de collectieve zorgverzekering

Bron: Gemeente Breda, Suites voor het Sociaal Domein Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
8.489	9.888	9.264	Zie toelichting	6.578	Indicator komt te vervallen

Er is geen streefwaarde bepaald. In 2020 is een extra toetsing gedaan of mensen voldeden aan de criteria voor de verzekering. In verband met registratieprocessen kan het cijfer nog iets wijzigen. Realisatiewaarden van voorgaande jaren kunnen hierdoor ook iets afwijken van eerder gepresenteerde gegevens.

Thema Betrokken zijn, Product Maatwerk Wmo**Indicator: Maatwerkarrangementen Wmo (audit nr 16)**

Omschrijving: Aantal cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (per 10.000 inwoners)

Bron: VNG Realisatie / CBS Meeteenheid: Aantal per 10.000

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
800	830	850	Zie toelichting	790	Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Het cijfer heeft betrekking op de eerste helft van 2020. Het cijfer van heel 2020 staat nog niet op de website Waarstaatjegemeente. Het cijfer voor heel 2019 is inmiddels wel beschikbaar en is hoger vergeleken met het landelijke cijfer en het gemiddelde cijfer van gemeenten van vergelijkbare grootte.

Thema Thuis

Indicator: Gehuisveste daklozen (audit nr 17)

Omschrijving: Percentage daklozen van de uitgestroomde daklozen dat duurzaam gehuisvest is

Bron: Gemeente Breda, Suites voor het Sociaal Domein Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
69	54	51	80	44	Zie toelichting

Streefwaarde is niet behaald. In verband met registratieprocessen kan het cijfer nog iets wijzigen. Realisatiewaarden van voorgaande jaren kunnen hierdoor ook iets afwijken van eerder gepresenteerde gegevens. Het niet behalen van de streefwaarde heeft te maken met 2 dingen. 1) Procesmatig: de streefwaarde voor 2020 is al bepaald tijdens het opstellen van de begroting 2019. Als basis hiervoor is het realisatiecijfer van 2017 genomen (= bijna 70%) omdat de realisatie van 2018 nog niet bekend was. In de jaren daarna bleek het percentage duurzame uitstroom aanzienlijk lager. Bij een voortzetting van de gebruikelijke acties gericht op duurzame uitstroom zijn de streefwaarden echter niet bijgesteld op basis van de nieuw beschikbare gegevens. 2) Inhoudelijk: de daling van de duurzame uitstroom ten opzichte van 2017 ligt met name aan een daling in de groep feitelijk daklozen die uitstroomt naar zelfstandig wonen met ambulante begeleiding en beschermd wonen via Wmo. Daarnaast is er een toename van de groep die uitstroomt door vertrek naar buiten de regio (= geen duurzame uitstroom). Dit komt omdat we de laatste jaren meer aandacht is voor de landelijke toegankelijkheid, waarbij goed gekeken wordt waar de kans op herstel het grootst is. Hierbij worden mensen soms eerst opgevangen in Breda, waarna zij na een warme overdracht uitstromen naar een andere gemeente. Verder signaleren Centraal Onthaal en maatschappelijke partners dat de doelgroep complexer is geworden. Vergeleken met 2017 zien we ook een iets grotere groep zorgmijders. Definitie geregistreerde daklozen: bij het Centraal Onthaal loket aangemelde daklozen die op zoek zijn naar een opvangplek. Indicator heeft geen betrekking op thuislozen / potentieel daklozen en zorgmijders. Definitie duurzame huisvesting: daklozen die zelfstandig wonen en daklozen met een zogenaamde stabiele mix, ofwel huisvesting (inclusief verblijf in een instelling), een legaal en regelmatig inkomen en stabiel contact met een hulpverlener.

Indicator: Beschermd wonen (audit nr 18)

Omschrijving: aantal cliënten Beschermd Wonen op enig moment in het jaar

Bron: Suites voor het Sociaal Domein Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
879	1.019	1.032	Stabilisatie t.o.v. 2018	998	Zie toelichting

Zowel in 2018 als 2020 ligt het aantal inwoners dat (tijdelijk) in een beschermde woonvorm woont rond de 1.000. In 2020 zijn er vergeleken met 2018 in totaal 23 minder klanten Beschermd Wonen, ofwel een afname van 2%. Streefwaarde van 2020 (stabilisatie / geen verdere stijging) is behaald. Vanuit de toegang is scherper gekeken wie Beschermd Wonen echt nodig heeft. In verband met registratieprocessen kan het cijfer nog iets wijzigen. Realisatiewaarden van voorgaande jaren kunnen hierdoor ook iets afwijken van eerder gepresenteerde gegevens.

Indicator: Huiselijk geweld

Omschrijving: Percentage slachtoffers dat casusregie heeft van Veilig Thuis en dat na afloop een voldoende scoort op de mate van veiligheid

Bron: Veilig Thuis West-Brabant Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
68	83,5	86	70		Minimaal 80

Realisatiewaarde is (nog) niet bekend.

Thema Thuis, Product Volwassenen geëscaleerde zorg

Indicator: Crisishulp (buiten kantooruren) en (dreigende) huisverboden

Omschrijving: Gemiddeld rapportcijfer dat de politie geeft aan deze interventies

Bron: Politie Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	8,4		Minimaal 7		Zie toelichting

Realisatiewaarde is (nog) niet bekend.

Thema Leren, ontwikkelen en werken

Indicator: Voortijdig schoolverlaters (audit nr 19)

Omschrijving: Percentage leerlingen tussen 12-23 jaar dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat

Bron: Onderwijs in cijfers (OCW, DUO, CBS) Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
2,1	2	2,3	1,8		1,8

Het cijfer van 2020 staat nog niet op de website Waarstaatjegemeente. Voor 2019 is het cijfer inmiddels wel bekend. Dit is vergelijkbaar met het gemiddelde cijfer van gemeenten van vergelijkbare grootte en iets hoger dan het landelijk gemiddelde. De streefwaarde voor 2019 van 1,7 is niet behaald.

Indicator: Bijstandsuitkering (audit nr 20)

Omschrijving: Aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners van 18 jaar en ouder

Bron: VNG Realisatie / CBS Meeteenheid: Aantal per 10.000

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
437,1	425,9	395,6	Zie toelichting	499	Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Het aantal in Breda ligt de afgelopen jaren standaard lager dan het gemiddelde van gemeenten van vergelijkbare grootte en iets hoger dan het landelijk gemiddelde.

Indicator: Laaggeletterdheid (audit nr 21)

Omschrijving: Percentage laaggeletterden van het aantal totaal inwoners van 16 t/m 65 jaar

Bron: Onderzoeksrapport Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
			8 tot 11		Zie toelichting

Geen recentere gegevens bekend. Het Europese onderzoek is uitgesteld vanwege de coronacrisis.

Indicator: Laag inkomen

Omschrijving: Percentage huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum

Bron: Gemeente Breda, Armoedebestand O&I Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
10	10	9,9	Zie toelichting		Indicator komt te vervallen

Realisatiewaarde is (nog) niet bekend.

Thema Leren, ontwikkelen en werken, Product Participatie

Indicator: Uitstroom naar werk/zelfstandig ondernemerschap (audit nr 22)

Omschrijving: Aantal mensen dat uitstroomt naar werk of zelfstandig ondernemerschap

Bron: Gemeente Breda, Suites voor het Sociaal Domein Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
538	722	613	420	355	Zie toelichting

De streefwaarde (420) is niet behaald. Met de gerealiseerde uitstroom naar werk in 2020 is 85% van het beoogde doel bereikt. In verband met registratieprocessen kan het cijfer nog iets wijzigen. Realisatiewaarden van voorgaande jaren kunnen hierdoor ook iets afwijken van eerder gepresenteerde gegevens.

Indicator: Baanafspraken regio West-Brabant (audit nr 23)

Omschrijving: Aantal baanafspraken in de regio West-Brabant ten opzichte van nulmeting eind 2012

Bron: UWV Regionale trendrapportage baanafpraak Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
803	1.274	1.527	Zie toelichting	1.571	Zie toelichting

Dit zijn voorlopige cijfers tot en met kwartaal 3. Er zijn bijna 1.600 banen gerealiseerd ten opzichte van 2012. De streefwaarde voor 2020 was 2.620. Met een resultaat tot en met kwartaal 3 van 1.571 wordt naar verwachting de streefwaarde niet gehaald (nu: 60% behaald). Dit ligt in lijn met de prestaties van de regio sinds invoering van de Participatiewet in 2015. Deze regionale doelstelling is een gezamenlijke resultaatverplichting van werkgevers en overheid. Wij proberen als overheid (naast eigen werkgeverschap voor de doelgroep) te stimuleren en te vergemakkelijken dat mensen met een arbeidsbeperking aan de slag te gaan. Deze doelstelling is regionaal: WSP Breda heeft in 2020 (inclusief kwartaal 4) 89 personen aan de slag geholpen bij werkgevers. Komend jaar wordt er extra aandacht besteed aan het aan het werk hebben én houden van de doelgroep, mede door de inzet van loonkostensubsidie, het creëren van Werkleerlijnen Industrie/Groen/Schoon en innovatieve samenwerkingen met sociaal betrokken ondernemers. Vergeleken met 2019 zien we een stijging van 44 banen in de periode tot en met kwartaal 3 (staat gelijk aan ruim 200 personen).

Indicator: Beschut werk (audit nr 24)

Omschrijving: Aantal personen geplaatst binnen beschut werk

Bron: Gemeente Breda Meeteenheid: Aantal fte van 31 uur

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
37	49	62	78	77	91

Per eind 2020 zijn er 77 mensen aan het werk op een beschutte werkplek. Deze mensen staan samen voor 68 fte van 31 uur. De landelijk bepaalde streefwaarde voor Breda is 78 fte. Daarmee is de streefwaarde voor 87% behaald. In de nieuwe begroting wordt deze indicator aangepast van het aantal personen naar het aantal fte om aan te sluiten bij door het Rijk bepaalde streefwaarde voor beschut werk.

Indicator: Baanafspraken gemeentelijke doelgroep Breda

Omschrijving: Aantal baanafspraken uit de gemeentelijke doelgroep dat geplaatst wordt op een baanafpraak (inclusief detacheringen vanuit SW bij organisatie Gemeente Breda)

Bron: P&O ATEA, UWV, Workforce Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
53,1	47	49	57	1.099	Zie toelichting

De streefwaarde (57) is behaald. De gemeenten Breda heeft 1.099 garantiebanen waarvan 1.084 bij ATEA en 15 direct bij gemeente Breda.

Thema Leren, ontwikkelen en werken, Product Sociale werkvoorziening

Indicator: Sociale werkvoorziening (subsidie-eenheden) (audit nr 25)

Omschrijving: Aantal subsidie-eenheden waarvoor de sociale werkvoorziening begeleiding geeft

Bron: Gemeente Breda, ATEA Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
1.027	966	903	850	834	Zie toelichting

Sinds de komst van de Participatiewet is de genoemde streefwaarde niet meer van toepassing. Ten aanzien van het aantal te realiseren arbeidsplaatsen worden geen doelstellingen meer geformuleerd. Omdat er geen nieuwe instroom meer is, wordt het aantal gerealiseerde plaatsen bepaald door de uitstroom uit de sociale werkvoorziening.

Indicator: Sociale werkvoorziening (personen) (audit nr 26)

Omschrijving: Aantal personen dat begeleid wordt door de sociale werkvoorziening (WSW)

Bron: Gemeente Breda, ATEA Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
1.089	1.059	975	975	907	900

Sinds de komst van de Participatiewet is de genoemde streefwaarde niet meer van toepassing. Ten aanzien van het aantal te realiseren arbeidsplaatsen worden geen doelstellingen meer geformuleerd. Omdat er geen nieuwe instroom meer is, wordt het aantal gerealiseerde plaatsen bepaald door de uitstroom uit de sociale werkvoorziening.

Thema Leren, ontwikkelen en werken, Product Reïntegratie

Indicator: Lopende re-integratievoorzieningen

Omschrijving: Aantal inwoners van 15-64 jaar met een lopende re-integratievoorzieningen (per 10.000 inwoners)

Bron: VNG Realisatie / CBS Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
336,4	361,9	221,2	Zie toelichting	150,6	Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Het cijfer heeft betrekking op de eerste helft van 2020. Het cijfer over heel 2020 staat nog niet op de website van Waarstaatjegemeente. Het aantal is lager vergeleken met het landelijke cijfer en het gemiddelde cijfer van gemeenten van vergelijkbare grootte.

Thema Leren, ontwikkelen en werken, Product Schuldhulpverlening

Indicator: (Hulp-)vragen (audit nr 27)

Omschrijving: Aantal meldingen voor een vorm van schuldhulpverlening.

Bron: Gemeente Breda, Kredietbank West-Brabant Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
1.057	1.012	952	Hoger dan 2018	790	1.150

Streefwaarde (hoger dan 2018) is niet behaald. Door de coronacrisis zijn er minder meldingen (een landelijke trend). Dit komt onder andere doordat er veel coulance is/was bij schuldeisers en coulance ook gedwongen is opgelegd (zoals het verbod op woningontruiming). Andere verklaringen zijn de maatregelen voor opvang inkomensterugval en dat veel loketten gesloten waren. Ook kan de inzet van vroegsignalering een rol spelen.

Indicator: Schuldbemiddeling en sanering (audit nr 28)

Omschrijving: Aantal opgestarte schuldregelingstrajecten (schuldbemiddelingen en saneringskredieten)

Bron: Gemeente Breda, Kredietbank West-Brabant Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
213	234	299	Hoger dan 2018	255	361

Streefwaarde (hoger dan 2018) is behaald ondanks daling van het aantal hulpvragen. Sinds 2019 is er meer gestuurd op doorstroom, voorkomen van uitval en succesvolle oplossingen voor de klant. Dat zijn mogelijke verklaringen voor de stijging.

Indicator: Budgetbeheer (audit nr 29)

Omschrijving: Aantal mensen in budgetbeheer

Bron: Gemeente Breda, Kredietbank West-Brabant Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
441	410	383	Hoger dan in 2018	407	507

Streefwaarde (hoger dan 2018) is net niet behaald. Mogelijke verklaring is dat er minder mensen zich hebben gemeld met een hulpvraag en vaker in het voorliggend veld zijn geholpen. Het aantal mensen in budgetbeheer is al jaren ongeveer gelijk; rond de 400.

Thema Leven**Indicator: Tevreden over het leven (audit nr 30)**

Omschrijving: Gemiddeld rapportcijfer tevredenheid met het leven

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
7,8	8	7,8	Minimaal gelijk houden aan 2018	7,7	>7,8

Bandbreedte is 7,4 - 8. De streefwaarde (minimaal gelijk aan 2018 = 8 met bandbreedte van 7,7 - 8,3) is behaald. Er is geen significant verschil ten opzichte van 2018. In Breda draagt een veelheid van activiteiten hier direct en indirect aan bij: onder andere met de uitvoeringsplannen van de diverse thematafels en ondersteuning via maatwerkvoorzieningen/bijstand/jeugdhulp. Maar ook allerlei (fysieke) initiatieven in wijken gericht op het optimaliseren van de leefbaarheid en veiligheid van de leefomgeving dragen hieraan bij.

Indicator: Structureel sporten (audit nr 31)

Omschrijving: Percentage inwoners dat structureel sport (=minimaal 1x per maand)

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
			75	75	Zie toelichting

Er heeft een wijziging plaatsgevonden in de onderzoekopzet. Hierdoor is sprake van een trendbreuk en zijn cijfers van eerdere jaren niet meer vergelijkbaar met de realisatiewaarde van 2020. Ook de destijds geformuleerde streefwaarde voor 2020 is hierdoor niet meer van toepassing. Het onderzoek vindt alleen in de even jaren plaats.

Indicator: Effect ondersteuning op kwaliteit van leven (audit nr 34)

Omschrijving: Percentage Wmo-cliënten dat het helemaal eens of eens is met de stelling 'Door de ondersteuning die ik krijg heb ik een betere kwaliteit van leven'

Bron: CEO WMO Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
74	77	79	70 tot 80 (minimaal gelijk aan 72)		70 tot 80

Onderzoek naar de ervaringen moet nog plaatsvinden.

Thema Leven, Product Sportbeleid**Indicator: Niet-wekelijkse sporters (audit nr 36)**

Omschrijving: Percentage inwoners van 19 jaar en ouder die niet minstens één keer per week aan sport doet van het totaal aantal volwassen inwoners.

Bron: VNG Realisatie Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
			Zie toelichting		Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Het cijfer van 2020 staat nog niet op de website Waarstaatjegemeente. Cijfers uit 2016 en 2012 zijn lager dan het landelijke cijfer en het gemiddelde cijfer van gemeenten van vergelijkbare grootte. Ofwel: in Breda zijn minder inwoners die niet wekelijks sporten.

Thema Leven, Product Volksgezondheid**Indicator: Gezondheidsbeleving (audit nr 35)**

Omschrijving: Gemiddeld rapportcijfer voor de lichamelijke gezondheid

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
7,5	7,6	7,5	Continueren: 7,3-7,7	7,7	Continueren: 7,3 - 7,7

Bandbreedte is 7,4 - 8. De streefwaarde (continueren: 7,3 - 7,7) is behaald.

Indicator: Welbevinden

Omschrijving: Gemiddeld rapportcijfer voor de geestelijke gezondheid

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
8	8,1	8	Continueren: 7,9-8,3	7,9	Continueren: 7,8 - 8,2

Bandbreedte is 7,6 - 8,2. De streefwaarde (continueren 2018: 7,9 - 8,3) is behaald. Er is geen sprake van een significant verschil ten opzichte van 2018. In Breda draagt een veelheid van activiteiten hier - direct en indirect - aan bij: onder andere middels de uitvoeringsplannen van de diverse thematafels en door een goede invulling en opvolging te geven aan de ondersteuningsplannen voor maatwerkvoorzieningen.

Thema Ontmoeten

Indicator: Sociale cohesie (audit nr 37)

Omschrijving: Score sociale cohesie

Bron: Buurtenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
6,1		6	Zie toelichting		6

We meten deze indicator in de oneven jaren.

Indicator: Leefbaarheid

Omschrijving: Gemiddeld rapportcijfer dat bewoners geven voor het prettig wonen in de buurt

Bron: Buurtenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
7,6		7,6	Zie toelichting		

We meten deze indicator in de oneven jaren. Indicator wordt vanaf begroting 2021 opgenomen in Programma 3.

Indicator: Vangnet

Omschrijving: Percentage inwoners dat niet terug kan vallen op familie, vrienden of mensen in de buurt als hulp of zorg nodig is

Bron: Buurtenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
6		7	Zie toelichting		Zie toelichting

We meten deze indicator in de oneven jaren.

Thema Ontmoeten, Product Wijkaanpak

Indicator: Leefbaarheidsinitiatieven vanuit bewoners (audit nr 38)

Omschrijving: Aantal leefbaarheidsinitiatieven van bewoners (fysiek, sociaal, overlast en/of veiligheid)

Bron: Gemeente Breda, Wijkzaken Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
160	222	179	250	143	200

De streefwaarde (250) is niet behaald. Er zijn dit jaar 143 subsidieaanvragen ingediend, waarvan 17 niet zijn gehonoreerd of ingetrokken. Vanwege de coronacrisis waren de mogelijkheden beperkter om bewoners met nieuwe initiatieven te stimuleren en was de uitvoering van geplande bestaande activiteiten niet altijd mogelijk. Ondanks de fysieke beperkingen zijn met name in de zomermaanden meer activiteiten wel doorgegaan. Richting einde van het jaar werden de activiteiten zo goed als mogelijk aangepast om toch wat te kunnen betekenen in de wijken en dorpen.

Indicator: Wijkdeals (audit nr 39)

Omschrijving: Aantal initiatieven van bewoners(groepen) die zich richten op onderhoudswerkzaamheden in de openbare ruimte. De gemeente biedt hierbij hulp in de vorm van een vergoeding, materiaal of in de organisatie.

Bron: Gemeente Breda, Wijkzaken Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
273	283	354	275	407	400

De streefwaarde (275) is ruimschoots behaald. Wijkdeals hebben ook dit jaar weer een gestage groei laten zien: een toename van ongeveer 50 extra wijkdeals ten opzichte van 2019.

Thema Ontmoeten, Product Statushouders

Indicator: Huisvesting statushouders

Omschrijving: Percentage gehuisveste statushouders van de nieuwe aan Breda toegewezen statushouders

Bron: Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
100	61	73	100% conform taakstelling	105	Zie toelichting

De streefwaarde is voor 58% behaald. De taakstelling vanuit de overheid was om 181 mensen te huisvesten. Dit is vooral vanwege de coronacrisis niet gelukt.

Programma 2 Ondernemend Breda

PROGRAMMA INDICATOREN

Indicator: Waardering voor de stad (bezoekers) (audit nr 40)

Omschrijving: Rapportcijfer voor de binnenstad van Breda (gegeven door bezoekers)

Bron: Passantenonderzoek Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
7,9		7,9	Wordt gemeten in de oneven jaren		8

In 2020 is geen passantenonderzoek gehouden in de binnenstad. Deze indicator wordt eenmaal per 2 jaar gemeten.

Indicator: Trots op de stad (inwoners) (audit nr 41)

Omschrijving: Percentage inwoners dat trots is op de stad Breda

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
66	69	68	71	70	71

70% van de inwoners van Breda is (heel) trots op de stad.

Indicator: Economische Barometer (audit nr 42)

Omschrijving: Stand van de Economische Barometer

Bron: O&I Economische barometer Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
6,3	7,2	7	7,2		Volgindicator - Geen streefwaarde

Bij het opstellen van de begroting 2020 (medio 2019) werd nog een economische groei verwacht voor 2020. Echter, de coronapandemie heeft een grote impact. Mede als gevolg van de steunpakketten (landelijk én lokaal), wordt een groot aantal gevolgen in de cijfers pas in 2021 zichtbaar.

Indicator: Vestigingsklimaat (audit nr 43)

Omschrijving: Waardering van het vestigingsklimaat door Bredase ondernemers

Bron: Ondernemerspeiling Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	7,4		7,2		Minimaal 7

Normaal gesproken wordt in de 'even jaren' een brede ondernemerspeiling gehouden. De peiling uit het najaar van 2020 is - vanwege corona - verschoven naar 2021. Er zijn wel meerdere flitspeilingen onder ondernemers uitgezet naar de impact van corona.

THEMA- EN PRODUCT INDICATOREN**Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda****Indicator: Werkgelegenheid Totaal (absoluut) (audit nr 44)**

Omschrijving: Aantal werkzame personen in Breda

Bron: Vestigingenregister Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
105.163	107.938	109.633	108.500	110.468	1% hoger dan realisatie in 2020

De totale werkgelegenheid is in 2020 (jaarlijkse peildatum 1 april) toegenomen met 0,7%. In reguliere jaren (dus jaren zonder coronapandemie) wordt gestreefd naar 1% groei.

Indicator: Aantal banen per 1.000 inwoners (audit nr 45)

Omschrijving: Aantal banen per 1.000 inwoners tussen de 15 en 64 jaar

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl Meeteenheid: Aantal per 1.000

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
869,5	887,7	900,4			Zie toelichting

Dit is één van de landelijk verplichte indicatoren. De gemeente stuurt hier niet rechtstreeks op. De gemeente stuurt op het totaal aantal banen. Eind april 2021 waren nog geen realisatiecijfers voor 2020 beschikbaar op de landelijke website www.waarstaatjegemeente.nl.

Indicator: Toeristisch werkklimaat (audit nr 46)

Omschrijving: Aantal banen in de toeristische sector per 1000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl Meeteenheid: Aantal per 1.000

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
47,2	48,2	49,5	Zie toelichting		Zie toelichting

Dit was vroeger een landelijk verplichte indicator. Inmiddels niet meer. Met ingang van 2021 komt deze indicator te vervallen

Indicator: Ondernemersklimaat (audit nr 47)

Omschrijving: Waardering van het ondernemersklimaat door Bredase ondernemers

Bron: Ondernemerspeiling Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	6,9		7		7

Normaal gesproken wordt in de 'even jaren' een brede ondernemerspeiling gehouden. De peiling uit het najaar van 2020 is - vanwege corona - verschoven naar 2021. Er zijn wel meerdere flitspeilingen onder ondernemers uitgezet naar de impact van corona.

Indicator: Aandeel laagopgeleiden

Omschrijving: Aandeel van de beroepsbevolking dat een laag onderwijsniveau heeft

Bron: CBS Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
20	17	17	14	15	14

15% van de bredase beroepsbevolking (in totaal 100.000 personen) heeft in 2020 een laag onderwijsniveau. middelbaar 36%; hoog 48%; onbekend 1%. Deze indicator dekt niet helemaal de lading van wat we willen weten (genoeg banen voor praktisch opgeleide mensen).

Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda, Product Economische zaken**Indicator: Functiemenging (audit nr 48)**

Omschrijving: De mate waarin functiemenging plaatsvindt (aantal banen ten opzichte van aantal woningen). Bij een waarde van 50 is het aantal banen gelijk aan het aantal woningen.

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
56,1	56,5	56,7			Zie toelichting

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert van 0 (alleen wonen) tot 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen. Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente stuurt niet rechtstreeks op deze samengestelde indicator. De gemeente stuurt op het totaal aantal banen en het totaal aantal woningen. De FMI van elke gemeente wordt gepubliceerd op www.waarstaatjegemeente.nl. Eind april 2021 was nog geen realisatiecijfer voor 2020 beschikbaar.

Indicator: Netto arbeidsparticipatie (audit nr 49)

Omschrijving: Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
69,1	69,7	70,6			geen streefwaarde bepaald voor deze landelijk verplichte indicator

Dit is een landelijk verplichte indicator waar de gemeente niet rechtstreeks op stuurt. Eind april 2021 was nog geen realisatiecijfer over 2020 beschikbaar op www.waarstaatjegemeente.nl

Indicator: Vestigingen van bedrijven

Omschrijving: Aantal vestigingen per 1.000 inwoners van 15 tot 65 jaar

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl Meeteenheid: Aantal per 1.000

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
146,3	154,1	163,5			Zie toelichting

Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente stuurt niet rechtstreeks op deze samengestelde indicator. De gemeente stuurt op het totaal aantal vestigingen en de daarmee samenhangende werkgelegenheid. Eind april 2021 was nog geen realisatiecijfer over 2020 beschikbaar op de website www.waarstaatjegemeente.nl

Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda, Product Acquisitie en accountmanagement

Indicator: Dienstverlening (audit nr 50)

Omschrijving: Beoordeling van de dienstverlening van de gemeente Breda aan ondernemers

Bron: Ondernemerspeiling Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	6,7		6,8		6,8

Normaal gesproken wordt in de 'even jaren' een brede ondernemerspeiling gehouden. De peiling uit het najaar van 2020 is - vanwege corona - verschoven naar 2021. Er zijn wel meerdere flitspeilingen onder ondernemers uitgezet naar de impact van corona.

Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda, Product Evenementen

Indicator: Evenementenbeleid (audit nr 51)

Omschrijving: De gemiddelde waardering van Bredase bezoekers voor de evenementen die ze hebben bezocht

Bron: O&I Stadsenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
			Zie toelichting		Zie toelichting

Eind 2019 is de waardering van Bredanaars voor evenementen die zij hebben bezocht voor het eerst gemeten. De scores voor muziekevenementen varieerden in 2019 tussen de 7,9 en 8,2. In 2020 konden geen evenementen worden gehouden; er zijn dus ook geen waarderingscijfers beschikbaar.

Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda, Product Grondexploitatie bedrijventerreinen

Indicator: ratio vraag/aanbod werklocaties (audit nr 52)

Omschrijving: Verhouding tussen het aantal ha aan werklocaties dat direct uitgifbaar is en de vraag naar werklocaties

Bron: team planeconomie Meeteenheid: ratio

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	0,28	0,24	1	0,1	1

We streven naar een situatie waarbij vraag gelijk is aan aanbod, ofwel een streefwaarde van 1. Bij een waarde van 1 is de voorraad (direct uitgifbaar) bedrijventerrein gelijk aan de vraag. De realisatie 2020 is uitgekomen op 0,10. Er kan dus niet worden voldaan aan de vraag. De situatie is dus verder verslechterd.

Indicator: Leegstand (audit nr 53)

Omschrijving: Leegstand (in percentage van de voorraad)

Bron: Data warehouse- woz basisregistratie Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
14,7	10,5	13,9	12,3	10,5	0,5 procentpunt lager dan 2020

Uiteindelijk is de streefwaarde voor leegstand 5% van de voorraad kantoren, bedrijven en winkels. Dit is de frictie leegstand die nodig is om voldoende dynamiek in de vastgoed sector te waarborgen. Ieder jaar wordt gestreefd naar een daling van de gemiddelde leegstand (in m² WVO) met 0,5 procentpunt. In 2020 is deze leegstandsindicator voor alle drie de sectoren samen uitgekomen op 10,5%. Voor retail 6,0%; voor bedrijven 10,3% en voor kantoren 18,7%. Dit is de feitelijke leegstand op peildatum 1-1-2021, dus nog zonder rekening te houden met (toekomstige) transformatieplannen.

Indicator: Uitgifte bedrijventerreinen

Omschrijving: Uitvoering van gemeentelijke grondexploitaties

Bron: team planeconomie Meeteenheid: aantal ha

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
2,49	4,03	2,26	2,7	4,3	

In 2020 heeft de gemeente 4,3 hectare bedrijventerrein uitgegeven.

Thema Dynamische stad**Indicator: Aantal bezoekers binnenstad**

Omschrijving: Aantal bezoekers binnenstad

Bron: Smart City Dashboard Meeteenheid: Index

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
100	99,3		102		Zie toelichting

Er wordt volop ingezet op het frequent meten van bezoekersaantallen in de binnenstad. Vanwege de huidige stand van zaken op het gebied van techniek en privacy kon het aantal bezoekers in 2020 (nog) niet worden gemeten. Daarom kan ook voor 2020 voor deze indicator geen realisatiecijfer worden bepaald.

Thema Dynamische stad, Product Cultuurpresentatie**Indicator: positie Breda op landelijke cultuurindex (audit nr 54)**

Omschrijving: Stand van Breda op de cultuurindex van de 50 grootste gemeenten.

Bron: Atlas voor gemeenten Meeteenheid: Ranking (1 t/m 50)

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
35	34	35	34	38	

Het gaat hier om de positie van Breda op de landelijke cultuurindex zoals gepresenteerd in de Atlas voor gemeenten (50 grootste gemeenten vergeleken op 50 punten). Eind 2020 is een inventarisatie gestart om te komen tot een indicatorenset die een meer integraal beeld geeft van de culturele sector in Breda.

Thema Beroepsonderwijs en Huisvesting Onderwijs**Indicator: Aandeel studenten dat woont in Breda (audit nr 55)**

Omschrijving: Aandeel studenten dat in Breda woont

Bron: KENCES, Landelijke monitor studentenhuysvesting Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	35,3		35,3	36,6	aandeel minimaal 35,3 (waarde 2018)

Het aandeel uitwonende studenten is in studiejaar '19-'20 uitgekomen op 36,6%.

Indicator: Mbo studenten

Omschrijving: Aantal mbo studenten in Breda (wonend in en buiten Breda)

Bron: DUO Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
15.260	15.587	15.617	11.000	15.732	Zie toelichting

Groei van het aantal studenten is geen doelstelling, kwaliteit van onderwijs wel. We bepalen daarom inmiddels geen streefwaarde meer voor deze indicator. In de begroting 2020 (opgesteld in 2019) is er destijds nog voor gekozen om de streefwaarde van het aantal studenten vast te stellen op de streefwaarde uit 2019: 11.000. Het werkelijke aantal MBO-studenten in Breda ligt met 15.732 aanzienlijk hoger.

Indicator: Hbo studenten

Omschrijving: Aantal hbo (wo) studenten

Bron: Onderwijsinstellingen Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
22.664	22.294	23.183	23.000	22.294	Zie toelichting

Groei van het aantal studenten is geen doelstelling, kwaliteit van onderwijs wel. We bepalen daarom inmiddels geen streefwaarde meer voor deze indicator. In de begroting 2020 (opgesteld in 2019) is er destijds nog voor gekozen om de streefwaarde van het aantal studenten vast te stellen op de streefwaarde uit 2019: 23.000. Het werkelijke aantal HBO(WO)-studenten in Breda ligt met 22.294 in lijn met de destijds vastgestelde streefwaarde.

Indicator: Aantal internationale studenten in Breda

Omschrijving: Aantal internationale studenten in Breda

Bron: Avans/ BUAs/NLDA Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	1.330	1.770	> 1.330	1.360	Zie toelichting

In het studiejaar '19-'20 was het aantal internationale studenten in Breda 1.360. Hierbij is voor 2020 gebruik gemaakt van de informatie uit de Landelijke monitor Studentenhuisvesting van Kences; in de opgave van de onderwijsinstellingen zelf was het aantal internationale studenten niet afzonderlijk gepresenteerd.

Thema Beroepsonderwijs en Huisvesting Onderwijs, Product Volwasseneducatie**Indicator: Inzet taalpanel breda**

Omschrijving: Het aantal opdrachten waardij taalpanel Breda wordt ingezet

Bron: Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
			10	48	

Het taalpanel is 23 keer ingezet bij het testen van communicatiemiddelen. Ook is het taalpanel 25 keer ingezet bij presentaties en interviews.

Indicator: Deelnemers formeel educatietraject

Omschrijving: Het aantal personen dat deelneemt aan een formeel educatietraject via het ROC

Bron: Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
			390	250	

De realisatie blijft achter bij de prognose; dit is te verklaren door de sluiting van de onderwijsinstellingen in het voorjaar en de winter van 2020.

Indicator: Deelnemers taalspreekuur

Omschrijving: Het aantal deelnemers dat gebruik maakt van het taalspreekuur

Bron: Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
450	374	552	275	264	

Indicator: Deelnemers informeel traject

Omschrijving:

Bron: Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
				740	

Hiervan zijn 279 trajecten specifiek gericht op taal; 378 specifiek gericht op digitaal en de rest overig.

Programma 3 Duurzaam wonen

PROGRAMMA INDICATOREN**Indicator: Prettig wonen (audit nr 56)**

Omschrijving: Rapportcijfer prettig wonen in de buurt

Bron: Buurtenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
7,6		7,6	Zie toelichting		Zie toelichting

We meten deze indicator in de oneven jaren.

Indicator: Duurzaam wonen (audit nr 57)

Omschrijving:

Bron: Meeteenheid:

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
					Zie toelichting

Er is nog onvoldoende informatie beschikbaar. Bij de ontwikkeling van de wijkenergieplannen komt er mogelijk meer informatie beschikbaar.

Indicator: Woningcijfer

Omschrijving: Rapportcijfer kwaliteit woning

Bron: Buurtenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
7,3		7,3	Zie toelichting		Zie toelichting

We meten deze indicator in de oneven jaren.

THEMA- EN PRODUCT INDICATOREN**Thema Wonen in Breda****Indicator: Zoektijd woningzoekenden (audit nr 58)**

Omschrijving: Zoektijd woningzoekenden alle reactiemodellen in jaren (inschrijfduur en loting)

Bron: Jaarrapportage Klik voor wonen Meeteenheid: Tijdsduur in jaren

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
1,7	1,8	2	2	2,3	

Indicator: Goedkope scheefheid

Omschrijving: Huishoudens met een midden- of hoger inkomen in een sociale huurwoning

Bron: WoON2018/Rigo woonlastenonderzoek Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	18		Wordt in 2020 niet gemeten		Zie toelichting

Als huishoudens met een hoger inkomen in een sociale huurwoning wonen dan noemen we dat goedkope scheefheid. Gemeenten willen sociale huurwoningen gebuiken voor huurders met een laag inkomen. Deze indicator wordt 1 maal per 3 jaar gemeten.

Indicator: Woonquote huur

Omschrijving: Aandeel van het inkomen voor totale woonlasten huurwoningen

Bron: WoON2018/Rigo woonlastenonderzoek Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	35		Wordt in 2020 niet gemeten		Zie toelichting

Dit is niet gemeten in 2020. Deze indicator wordt 1 keer in de 3 jaar gemeten.

Indicator: Totaal aantal zelfstandige huurwoningen

Omschrijving: Totaal aantal zelfstandige sociale huurwoningen corporaties

Bron: Monitor Sociale voorraad Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
21.800	22.020	21.912	22.280	22.029	Zie toelichting

In 2020 waren er 100 toevoegingen aan de sociale huurvoorraad en 30 onttrekkingen door verkoop (22) en liberalisatie (8).

Thema Wonen in Breda, Product Wonen**Indicator: Nieuw gebouwde woningen (audit nr 59)**

Omschrijving: Aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen

Bron: VNG Realisatie Meeteenheid: Aantal per 1.000

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
11,7	6,3	6,2	Zie toelichting	7,4	Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Demografische druk (audit nr 60)

Omschrijving: Groene en grijze druk (percentage jongeren tot 15 jaar en ouderen boven 65 jaar ten opzichte van 15 - 65 jaar)

Bron: CBS Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
65,7	66,2	66,4	Zie toelichting	66,8	Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Woonlasten éénpersoonshuishoudens (audit nr 61)

Omschrijving: Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens

Bron: VNG Realisatie Meeteenheid: Bedrag

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
650	647	654	Zie toelichting	662	Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Woonlasten meerpersoonshuishoudens (audit nr 62)

Omschrijving: Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens

Bron: VNG Realisatie Meeteenheid: Bedrag

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
750	744	754	Zie toelichting	764	Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Gemiddelde WOZ-waarde (audit nr 63)

Omschrijving: WOZ-waarde woningen in duizend euro

Bron: VNG Realisatie Meeteenheid: Bedrag in duizend euro

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
234	250	270	Zie toelichting	292	Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Aantal sociale huurwoningen tot € 433 (audit nr 64)

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen goedkope prijsklasse tot € 433

Bron: Monitor sociale voorraad Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
3.118	3.104	2.749	3.104	2.724	Zie toelichting

De afgrenzing van de huurprijs verandert per jaar, in 2021 ligt deze voor deze categorie op €442. Daling van goedkope huurwoningen zet door en ligt net iets boven het minimale aantal van 2.700 woningen dat moet worden bereikt aan het einde van de Alliantie periode 2023.

Indicator: Aantal sociale huurwoningen tot € 663 (audit nr 65)

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen betaalbare prijsklasse tot € 663

Bron: Monitor sociale voorraad Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
15.100	15.334	15.363	15.334	15.271	Zie toelichting

De afgrenzing van de huurprijs verandert per jaar, in 2021 ligt deze voor deze categorie op €679. Door eenmalige huurverlaging in 2021 zal het aantal huurwoningen tot de 2e aftoppingsgrens in 2021 fors toenemen (+2.092).

Indicator: Aantal sociale huurwoningen tot € 737 (audit nr 66)

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen bereikbare prijsklasse tot € 737

Bron: Monitor sociale voorraad Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
3.582	3.582	3.800	3.842	4.034	Zie toelichting

De afgrenzing van de huurprijs verandert per jaar, in 2021 ligt deze voor deze categorie op €752. Het aantal woningen tot de liberalisatiegrens zal door de eenmalige huurverlaging in 2021 fors afnemen (-2092).

Thema Verdeling beschikbare ruimte, Product Ruimtelijke ordening**Indicator: Transformatie**

Omschrijving: Aantal door transformatie gerealiseerde woningen

Bron: Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
345	407	485	Hiervoor wordt geen streefwaarde bepaald.	241	Zie toelichting

In 2020 zijn 241 woningen opgeleverd die door transformatie van bestaand vastgoed zijn gerealiseerd. Er is geen streefwaarde bepaald, de ontwikkelingen (gerealiseerde woningen door transformatie) worden gevolgd in de jaarrekening.

Indicator: Aantal genomen principebesluiten

Omschrijving: Aantal genomen principebesluiten

Bron: Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
202	203	205	Hiervoor wordt geen streefwaarde bepaald.	237	

Voor deze indicator is geen streefwaarde bepaald.

Indicator: Ruimtelijke procedures

Omschrijving: Aantal ruimtelijke procedures

Bron: Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
29	58	38	Hiervoor wordt geen streefwaarde bepaald.	48	

Voor deze indicator is geen streefwaarde bepaald.

Thema Grote woonprojecten in de stad**Indicator: Opleveringen woningen (audit nr 67)**

Omschrijving: Gerealiseerde woningbouw (bruto toevoeging)

Bron: Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
1.329	936	1.056	1.000 tot 1.250	867	1.000 tot 1.250

In 2020 zijn 867 woningen opgeleverd. De versnelling van de realisatie van woningen is verder ingezet. Dit volgt onder meer uit het aantal woningen dat is opgeleverd, of in harde plannen is opgenomen: van circa 4.050 ten tijde van de raadsbrief 'stand van zaken versnellingsopgaven wonen (woningbouwopgave)' 1 juni 2020, naar bijna 4.800 per 1 januari 2021.

Thema Grote woonprojecten in de stad, Product Grondexploitaties ten behoeve van de woningbouw

Indicator: Aantal woningen

Omschrijving: Aantal woningen waarvoor grond is uitgegeven

Bron: Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
267	201	46	322	170	330

Het verschil wordt grotendeels verklaard doordat een appartementencomplex in de Waterdonken is doorgeschoven naar 2021 door vertraging bij de ontwikkelaar in het ontwikkelproces.

Indicator: Realisatie Teteringen

Omschrijving: Ontwikkel- en realisatiestrategie Teteringen 2015-2023

Bron: Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
128	118	34	227	120	250

Binnen gemeentelijke grondexploitaties in Teteringen zijn na 2020 nog 319 woningen te realiseren. De realisatie is lager dan de streefwaarde van de begroting doordat verkoop van de appartementen op Waterdonken (Drie Prinsessen) nog niet is gerealiseerd. Hier zorgde een herontwikkeling naar een programma met betaalbare woningen voor vertraging.

Thema Grote woonprojecten in de stad, Product Faciliterende projecten ten behoeve van de woningbouw

Indicator: Anterieure overeenkomsten

Omschrijving: Aantal woningen in lopende faciliterende projecten:

Bron: Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
603	669	855	776-1.026	821	

Deze indicator heeft een relatie met de indicator opleveringen woningen. Het gaat om het aantal op te leveren woningen in faciliterende projecten om dit doel te halen. Dit wordt berekend door de jaarproductie te nemen en dit te verminderen met de realisatie op gemeentelijke grond in het jaar ervoor (voor oplevering hiervan wordt uitgegaan van een jaar na uitgifte van de gronden).

Thema Bereikbaar Breda

Indicator: Bereikbare binnenstad (audit nr 68)

Omschrijving: Tevredenheid over bereikbaarheid binnenstad door Bredanaars

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
72	72	75	70	76	70

De streefwaarde is ruim behaald. De trend is stijgend. Nu is het zaak deze waarde de komende jaren vast te houden.

Indicator: Duurzaam vervoer (audit nr 69)

Omschrijving: Aandeel verplaatsingen te voet, met de fiets en het OV (Modal split)

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
61	58	63	Doel is een stijgende lijn	64	Doel is een stijgende lijn

Het doel van de streefwaarde is een stijgende lijn en dat is behaald.

Indicator: Verkeersveiligheid (audit nr 70)

Omschrijving: Rapportcijfer door Bredanaars van verkeersveiligheid eigen buurt

Bron: Buurtenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
5,7		5,9	Wordt in 2020 niet gemeten		Een zo hoog mogelijk rapportcijfer

We meten deze indicator in de oneven jaren.

Thema Bereikbaar Breda, Product Mobiliteit**Indicator: Verkeersongevallen met motorvoertuig**

Omschrijving: Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig

Bron: VNG Realisatie Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021

De landelijk verplichte indicatoren "Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een fietser" en "Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig" zijn vervallen. Na wijzigingen in het beleid van de bronhouder kunnen er niet langer voldoende updates beschikbaar worden gesteld voor deze indicatoren. Hierdoor zijn deze indicatoren niet meer duurzaam.

Indicator: Vervoersongevallen fietser

Omschrijving: ziekenhuisopname na verkeersongeval fietser als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen

Bron: VNG Realisatie Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021

De landelijk verplichte indicatoren "Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een fietser" en "Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig" zijn te vervallen. Na wijzigingen in het beleid van de bronhouder kunnen er niet langer voldoende updates beschikbaar worden gesteld voor deze indicatoren. Hierdoor zijn deze indicatoren niet meer duurzaam.

Thema Breda is een duurzame en bestendige stad**Indicator: Energie en klimaat (audit nr 71)**

Omschrijving: Klimaatneutraal in 2044, uitstoot CO2 in kiloton per jaar

Bron: CO2 monitor Milieu en Mobiliteit Meeteenheid: Kton

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
835	821	760	676		648 kiloton CO2

De complete CO2-cijfers van 2020 zijn nog niet beschikbaar (duurt nog ruim een jaar). Pas in maart 2021 kwamen de laatste CO2-cijfers van 2019. De cijfers van 2019 zijn afkomstig van de landelijke klimaatmonitor (stand per 25 maart 2021, deze kunnen daarna nog worden bijgesteld). Vanaf 2010 wordt een dalende CO2-trendlijn gemeten. De (lichte) achterstand ten opzichte van de doelen met betrekking tot de CO2-reductie is punt van aandacht.

Indicator: Fijnstof (audit nr 72)

Omschrijving: Aantal dagen per jaar dat concentratie PM10 meer is dan 50 µg/m3.

Bron: RIVM-meetstation Breda Meeteenheid:

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
12	7	4,5	Zie toelichting		Minimaal het niveau van de afgelopen drie jaar.

Cijfers 2020 zijn nog niet beschikbaar. Cijfers tot en met 2019 laten een dalende trend zien dus aan de ambitie wordt voldaan. Breda zit met 4,5 dagen overschrijding in 2019 ruim onder de wettelijke norm van 35 dagen overschrijding.

Thema Breda is een duurzame en bestendige stad, Product Milieubeheer**Indicator: Hernieuwbare elektriciteit (audit nr 73)**

Omschrijving: aandeel hernieuwbare elektriciteit van totale energie

Bron: VNG Realisatie Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
4,7	6,1		20		7,5

Cijfers van 2020 zijn nog niet beschikbaar

Programma 4 Basis op Orde

PROGRAMMA INDICATOREN

Hiervoor zijn geen programma-indicatoren vastgesteld.

THEMA- EN PRODUCT INDICATOREN**Thema Veilig Breda****Indicator: Veiligheid in buurt (audit nr 75)**

Omschrijving: Gemiddeld rapportcijfer dat Bredanaars geven aan de veiligheid in eigen buurt

Bron: Buurtenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
6,5		6,7			6,9-7,1

We meten deze indicator in de oneven jaren.

Thema Veilig Breda, Product Veiligheid openbare ruimte**Indicator: Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde (audit nr 76)**

Omschrijving: Aantal vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl Meeteenheid: Aantal per 1.000

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
6,8	6,7	6,9	Zie toelichting	7,1	6,3-6,5

Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Gewelddelicten (audit nr 77)

Omschrijving: Aantal gewelds- en seksuele misdrijven per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl Meeteenheid: Aantal per 1.000

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
7,7	7	6,9	Zie toelichting	6,2	6,5-6,7

Het aantal geweldsmisdrijven is gedaald. Het aantal ligt boven het niveau van vergelijkbare grote gemeenten. Nadere analyse wijst uit dat het in bijna 90% van de gevallen om lichte geweldsmisdrijven gaat. Van de overige zware geweldsmisdrijven (zware mishandelingen) is 1 op de 3 een poging tot geweld. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Harde Kernjongeren (audit nr 81)

Omschrijving: aantal harde kern jongeren per 10.000 inwoners 12 t/m 24

In 2020 is dit geen verplichte indicator meer en wordt niet meer landelijk gemeten. Deze indicator komt daarom te vervallen. In 2019 is 1% van de Bredase jongeren met een delict voor de rechter verschenen.

Thema Veilig Breda, Product Zichtbare Criminaliteit**Indicator: Diefstal uit woningen (audit nr 78)**

Omschrijving: Aantal diefstallen uit woning per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl Meeteenheid: Aantal per 1.000

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
3,6	3,1	2,6	Zie toelichting	2,4	2,4-2,6

Het aantal diefstallen uit woningen is gedaald. Nadere analyse laat zien dat ruim een kwart van de woninginbraken pogingen tot inbraak zijn. Het aantal woninginbraken ligt in Breda wat hoger dan in vergelijkbare grote gemeenten. Dit is een verplichte indicator die eind april 2021 nog niet gepubliceerd is voor 2020 op Waarstaatjegemeente.nl. De getoonde informatie van 2020 is afkomstig van de politie. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Winkeldiefstallen (audit nr 79)

Omschrijving: Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl Meeteenheid: Aantal per 1.000

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
2,6	2,9	3,2	Zie toelichting	2,8	3,1

Het aantal winkeldiefstallen is gedaald. Dit is een verplichte indicator die eind april 2021 nog niet is gepubliceerd voor 2020 op Waarstaatjegemeente.nl. De getoonde informatie van 2020 is afkomstig van de politie. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Cybercrime

Omschrijving: Percentage slachtofferschap van cybercrime (identiteitsfraude, koop- en verkoopfraude, hacken en cyberpesten)

Bron: Landelijke Veiligheidsmonitor Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
11,2		13,1	Zie toelichting		15

De criminaliteit als gevolg van internetgebruik neemt toe, vooral door fraude bij online handel. In Breda komt in 2020 wat meer cybercrime voor dan in de andere G40 gemeenten. Ruim de helft van de Bredanaars maakt zich zorgen om hun digitale veiligheid. De meeste Bredanaars geven aan op de hoogte te zijn van maatregelen om hun digitale veiligheid te verbeteren en passen dat ook toe. Dit blijkt uit de Veiligheidsmonitor 2020. De indicator in deze vorm is niet beschikbaar.

Thema Veilig Breda, Product Ondernijning

Indicator: BIBOB-toepassingen vergunningen

Omschrijving: Aantal keren dat Wet Bibob is toegepast op bestaande en aangevraagde vergunningen

Bron: Gemeente Breda Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
40	59	40	Zie toelichting	49	Zie toelichting

Voor deze indicator is geen streefwaarde bepaald. Een hoger of lager aantal zegt niets over het effect van de indicator op ondernijning. Het aantal is afhankelijk van de inzet van betrokken partijen en complexiteit van de zaak. Wet Bibob heet voluit 'Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur'. Met de Wet Bibob wil de overheid voorkomen dat een bepaalde vergunning die zij afgeeft, wordt misbruikt voor criminele activiteiten.

Indicator: RIEC Casussen

Omschrijving: Aantal RIEC casussen waaraan de gemeente Breda heeft deelgenomen

Bron: Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
11	19			25	

Thema Veilig Breda, Product Zorg en Veiligheid

Indicator: Personen met verward gedrag (audit nr 80)

Omschrijving: Aantal incidenten door personen met verward gedrag

Bron: Politie Meeteenheid: Aantal per 1.000

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
6,5	6,7	6,9			6,5-6,7

Deze indicator is in 2020 niet gemeten.

Indicator: Verwijzingen HALT (audit nr 82)

Omschrijving: Aantal HALT-verwijzingen per 10.000 inwoners van 12 - 17 jaar

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl Meeteenheid: Aantal per 10.000

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
189	126	216	Zie toelichting	145	Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Thema Dienstverlening

Indicator: Tevredenheid ondernemers (audit nr 83)

Omschrijving: Rapportcijfer dat ondernemers geven aan de dienstverlening van de gemeente

Bron: Ondernemingspeiling Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	6,7		6,8	Zie toelichting	6,8

Weliswaar wordt dit onderzoek doorgaans in de even jaren gehouden, in 2020 is dit ivm Corona niet gebeurd.

Indicator: Gegronde WOZ-bezwaarschriften woningen (audit nr 84)

Omschrijving: % Gegronde WOZ-bezwaarschriften van totaal aantal woningen

Bron: WOZ-registratie Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
0,9	1		1		

Indicator: Gegronde bezwaarschriften sociaal domein (audit nr 85)

Omschrijving: % Gegronde bezwaarschriften sociaal domein

Bron: GWS4all Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
13,5	10,2	6,9	13,5-18	7,3	15

Het aandeel gegronde bezwaarschriften is ongeveer gelijk gebleven. De streefwaarde is behaald. Om goed te vergelijken met eerdere jaren is dit berekend exclusief TOZO. Inclusief TOZO was 10% van de bezwaren gegrond. De berekening is toegepast exclusief de Jeugdwet. Dit geldt ook voor voorgaande jaren.

Indicator: Gegronde WOZ-bezwaarschriften bedrijven (audit nr 86)

Omschrijving: Gegronde WOZ-bezwaarschriften bedrijven van totaal aantal niet woningen

Bron: WOZ-registratie Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
2,4	1,3		4		

Indicator: Tevredenheid inwoners

Omschrijving: Algemene waardering (rapportcijfer) dat inwoners geven aan de dienstverlening van de gemeente

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
6,7		6,9	6,7-7,1	6,9	7

De streefwaarde is behaald.

Thema Dienstverlening, Product Administratie en basisregistraties**Indicator: Normen basisregistratie WOZ**

Omschrijving: Het voldoen aan de landelijke norm

Bron: WOZ-registratie Meeteenheid: Ja (=1) / Nee (= 0)

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	0	1	1	1	

De WOZ is goedgekeurd door de Waarderingskamer.

Indicator: Normen basisregistratie BAG

Omschrijving: De mate waarin de registratie voldoet aan de norm. Gemeten is de behaalde score ten opzichte van de maximale score

Bron: BAG-registratie Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	37	61	1	0,8	

De BAG-registratie voldoet hiermee aan de ENSIA-norm (75%).

Thema Dienstverlening, Product Publieksservice**Indicator: Normen basisregistratie BRP**

Omschrijving: Het voldoen aan de landelijke norm

Bron: Meeteenheid: Ja (=1) / Nee (= 0)

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	1	1	1	1	

De BRP voldoet aan de norm.

Thema Dienstverlening, Product Vergunningen**Indicator: Tijdige toetsing omgevingsvergunning (audit nr 87)**

Omschrijving: % Aangevraagde omgevingsvergunningen dat tijdig wordt getoetst

Bron: SBA Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
96	98	98	95	99	95

De streefwaarde is behaald.

Indicator: Tijdige toetsing evenementenvergunning (audit nr 88)

Omschrijving: % Aangevraagde evenementenvergunningen dat tijdig wordt getoetst

Bron: SBA Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
66	60	39,5	75		

Voorstel is om deze indicator te laten vervallen. Niet de termijn, maar het mogelijk maken van een evenement op een veilige manier staat immers centraal.

Indicator: Tijdige toetsing drank- en horecaverunning

Omschrijving: % aangevraagde drank- en horecaverunningen dat tijdig wordt getoetst

Bron: SBA Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
92	87	97	95	95	95

De streefwaarde is behaald.

Thema Beheer van de openbare ruimte**Indicator: Tevredenheid openbare ruimte (audit nr 89)**

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat tevreden is over de bruikbaarheid van de openbare ruimte

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
76	74	81	72-76	73	74-78

De tevredenheid is na een piek in 2019, in 2020 weer op het niveau van 2018 gekomen. De streefwaarde is behaald.

Indicator: Schoon, heel en veilig (audit nr 90)

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat de openbare ruimte als schoon, heel en veilig ervaart

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
89	89	89	84-87	89	84-87

De streefwaarde is behaald.

Indicator: Beleving ophalen op afroep (audit nr 91)

Omschrijving: Rapportcijfer over het ophalen door de gemeente van afval op afroep

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
7,6	8	8	7-7,5	8,2	7,5-8

De streefwaarde is behaald.

Indicator: Beleving inzameling restafval (audit nr 92)

Omschrijving: Rapportcijfer over de inzameling via minicontainers/ zelf wegbrengen van afval

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
7,5	7,5	7,7	7,5	7,7	7,7

De streefwaarde is behaald.

Thema Beheer van de openbare ruimte, Product Afvalservice**Indicator: Restafval (audit nr 93)**

Omschrijving: Maximaal aantal kilo restafval per inwoner per jaar

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl Meeteenheid: KG

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
156	107	111			

Cijfer voor 2020 is nog niet beschikbaar gesteld op de website van Waarstaatjegemeente.

Indicator: Huishoudelijk afval

Omschrijving: Beoordeling Bredanaars over de klantvriendelijkheid van afvalservice.

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
7,7	7,6	8,1	7,5-7,7	8	8,1

De streefwaarde is behaald.

Thema Beheer van de openbare ruimte, Product Beheer openbare ruimte, groen**Indicator: Openbaar groen (audit nr 94)**

Omschrijving: Percentage bomen dat aan de veiligheidsnormen voldoet

Bron: Gemeente Breda Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
95	95	95	95	95	95

Het betreft levend materiaal. Waarbij de kans op vallende takken kan ontstaan. De boomveiligheid vraagt wel aandacht in verband met de klimaatveranderingen.

Indicator: Aantal bomen (audit nr 95)

Omschrijving:

Bron: Gemeente Breda Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	93.628	93.960		112.000	

Dit zijn laan-, straat- en parkbomen en sinds dit jaar worden ook de bomen in ecologische stroken meegeteld. Deze bomen werden eerst niet meegeteld, aangezien ze niet in het beheersysteem geregistreerd stonden.

Thema Beheer van de openbare ruimte, Product Beheer openbare ruimte, wegen**Indicator: Onderhoud wegen (audit nr 96)**

Omschrijving: Percentage van de wegen dat geen ernstige schade vertoont

Bron: Gemeente Breda Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
83,5	85	86	85,5	76	87,5

Er zijn in de afgelopen 2 jaar meer schades bijgekomen dan we via regulier onderhoud kunnen wegwerken. In de evaluatie van het beleidskader kapitaalgoederen is opgenomen welke inspanningen we nog moeten doen om de afgesproken onderhoudskwaliteit te realiseren.

Thema Beheer van de openbare ruimte, Product Riolering**Indicator: Wateroverlast (audit nr 97)**

Omschrijving: Aantal keer dat waterlast voorkomt in Breda door zware hoosbuien.

Bron: Gemeente Breda Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
1		1	1	1	1

Thema Beheer van het gemeentelijk vastgoed**Indicator: Bezettingsgraad sportaccommodaties velden (audit nr 321)**

Omschrijving: Gemiddelde bezettingsgraad van sportaccommodaties buitenvelden

Bron: Gemeente Breda Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
80	81	80	85		80

Door een lange periode van verplichte sluiting van de binnensportaccommodaties is het niet realistisch om de bezettingsgraad over 2020 als indicator te gebruiken, omdat het beeld door de maatregelen gedurende het jaar vertroebeld is. De huidige situatie (febr 2021 tweede lockdown, wederom gesloten) maakt het onduidelijk of de streefwaarde voor 2021 realistisch is.

Indicator: Bezettingsgraad sportaccommodaties: onderwijs (audit nr 322)

Omschrijving: Gemiddelde bezettingsgraad van sportaccommodaties: onderwijsgebruik binnen

Bron: Gemeente Breda Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
56,5	52	50			

Door een lange periode van verplichte sluiting van de binnensportaccommodaties is het niet realistisch om de bezettingsgraad over 2020 als indicator te gebruiken, omdat het beeld door de maatregelen gedurende het jaar vertroebeld is. De huidige situatie (febr 2021 tweede lockdown, wederom gesloten) maakt het onduidelijk of de streefwaarde voor 2021 realistisch is.

Indicator: Bezettingsgraad sportaccommodaties: verenigingen (audit nr 323)

Omschrijving: Gemiddelde bezettingsgraad van sportaccommodaties: verenigingsgebruik binnen

Bron: Gemeente Breda Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
66,5	68	74			

Door een lange periode van verplichte sluiting van de binnensportaccommodaties is het niet realistisch om de bezettingsgraad over 2020 als indicator te gebruiken, omdat het beeld door de maatregelen gedurende het jaar vertroebeld is. De huidige situatie (febr 2021 tweede lockdown, wederom gesloten) maakt het onduidelijk of de streefwaarde voor 2021 realistisch is.

Indicator: Tevredenheid binnensport (audit nr 33)

Omschrijving: Tevredenheid door gebruikers van gemeentelijke sportaccommodaties over de binnensportaccommodaties

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	7,8		7,5-8,0	7,8	7,5-8,0

Streefwaarde is behaald.

Thema Beheer van het gemeentelijk vastgoed, Product Vastgoedbeheer**Indicator: Verduurzaming gemeentelijke gebouwen (audit nr 74)**

We zoeken naar een alternatief voor deze indicator. De huidige meet niet wat we willen meten. Verschillende gebouwen worden verduurzaamd, wat een beter energielabel oplevert. Maar aangezien er panden worden afgestoten en bovendien niet alle panden voor verduurzaming in aanmerking komen (denk aan monumenten), is een gemiddeld label geen goede indicator voor de energiezuinigheid.

Indicator: Energiezuinigheid (audit nr 98)

Omschrijving: Een energie-index, met bijbehorend label.

Bron: energielabelcertificatie Meeteenheid: Index

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
			Zie toelichting		Zie toelichting

We zoeken naar een alternatief voor deze indicator. De huidige indicator meet namelijk niet precies wat we willen weten. Verschillende gebouwen worden verduurzaamd, wat een beter energielabel oplevert. Maar aangezien er panden worden afgestoten en bovendien niet alle panden voor verduurzaming in aanmerking komen (denk aan monumenten), is een gemiddeld label geen goede indicator voor de energiezuinigheid.

Thema Open overheid

Indicator: Gemeente luistert (audit nr 100)

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat vindt dat de gemeente niet luistert naar de mening van de burgers

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
20		20	16	20	

De streefwaarde is niet behaald.

Indicator: Gemeente betreft burgers (audit nr 99)

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat vindt dat burgers onvoldoende bij gemeentelijke plannen worden betrokken

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
21		22	19	21	

De streefwaarde is niet behaald.

Programma 5 Organisatie en financiën

PROGRAMMA INDICATOREN

Hiervoor zijn geen programma-indicatoren vastgesteld.

THEMA- EN PRODUCT INDICATOREN

Thema Een toekomstbestendige organisatie, Product Overhead

Indicator: Overhead

Omschrijving: Alle kosten voor sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces als % van de totale lasten

Bron: Vensters voor bedrijfsvoering Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
9,82	9,76	10,23	Zie toelichting	9,91	Zie toelichting

Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Thema Een toekomstbestendige organisatie, Product Bedrijfsvoering

Indicator: Formatie (audit nr 101)

Omschrijving: Formatie in Fte per 1.000 inwoners

Bron: Vensters voor bedrijfsvoering Meeteenheid: Aantal per 1.000

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	9,42	9,62	Zie toelichting	9,83	Zie toelichting

De formatie is het aantal FTE's in vaste dienst dat in de begroting is goedgekeurd. De stijging van de formatie komt vooral doordat regisseurs Jeugdhulp sinds 2020 in de gemeentelijke organisatie zijn opgenomen. Daarnaast is de formatie ook uitgebreid bij Veiligheid & Leefomgeving en Afvalservice. Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Apparaatskosten (audit nr 102)

Omschrijving: Kosten per inwoner

Bron: Vensters voor bedrijfsvoering Meeteenheid: Bedrag

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
835	868	871,3	Zie toelichting	914,13	Zie toelichting

De toename van de apparaatskosten is vooral het gevolg van hogere salarislasten door formatieuitbreiding en cao-ontwikkelingen. In deze indicator worden deze kosten afgezet tegen het aantal inwoners in Breda. Dit aantal is in 2020 ongeveer gelijk gebleven. Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Externe inhuur in % (audit nr 103)

Omschrijving: Kosten als % van de totale loonsom

Bron: Vensters voor bedrijfsvoering Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
15,5	18,39	17,83	Zie toelichting	16,44	Zie toelichting

De totale kosten van de inhuur zijn in 2020 minder hard gestegen dan de kosten van de totale loonsom, hierdoor daalde deze indicator. Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Ziekteverzuim (audit nr 104)

Omschrijving: Verzuimdagen als % van het aantal beschikbare dagen per jaar

Bron: Vensters voor bedrijfsvoering Meeteenheid: %

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
	5,69	6,07	4,5	5,13	5

Het oplopende ziekteverzuim van de afgelopen jaren is omgebogen naar een daling. De extra interventies voor het tegengaan van het ziekteverzuim lijken resultaat te hebben. De interventies zijn gericht op verbeteringen in het proces na ziekmelding, een snellere start van re-integratie, verzuimbegeleiding en preventie.

Indicator: Bezetting (audit nr 105)

Omschrijving: Bezetting in Fte per 1.000 inwoners

Bron: Vensters voor bedrijfsvoering Meeteenheid: Aantal per 1.000

Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021
8,43	8,92	9,08	Zie toelichting	9,4	Zie toelichting

De bezetting geeft aan hoeveel FTE in vaste dienst in werkelijkheid aanwezig zijn. In 2020 werden 51 personeelsleden aangenomen op vacatureruimte. Ruim 3/4 hiervan zijn voormalig stagiaires en externe contractanten. Vacatures zijn vooral ingevuld bij Afvalservice, Maatschappelijke Ondersteuning en Veiligheid & Leefomgeving. Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

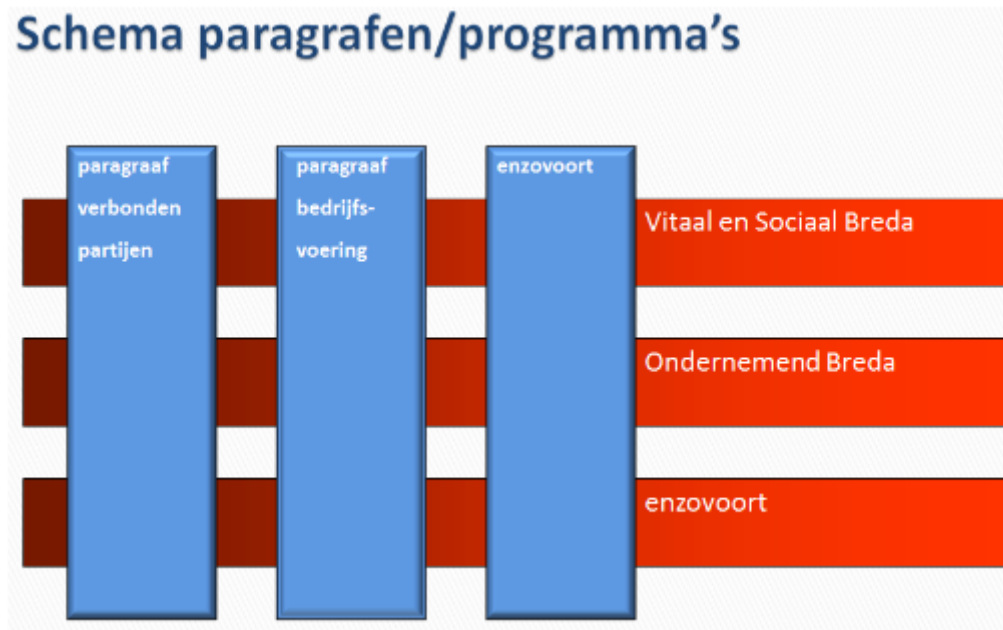

Paragrafen

Jaarstukken|2020

PARAGRAFEN

Inleiding paragrafen

Volgens de verslaggevingsregels voor gemeenten (BBV) zijn er 7 verplichte paragrafen in de jaarstukken. Lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, grondbeleid, kapitaalgoederen, verbonden partijen, financiering en bedrijfsvoering. Hieraan heeft Breda de paragraaf rechtmatigheid toegevoegd. Elke paragraaf start met een korte inleiding en gaat in op de betekenis van de paragraaf en de aandachtspunten, aangevuld met eventuele financiële informatie. Paragrafen zijn van invloed op de programma's en andersom. Dit is weergegeven in bovenstaande matrix.

Paragraaf Lokale heffingen

ALGEMEEN

De paragraaf lokale heffingen gaat over de verantwoording over het beleid van de heffingen en tarieven in 2020. In deze paragraaf leest u:

- De algemene ontwikkelingen;
- Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- De gerealiseerde inkomsten per heffing;
- De ontwikkeling van de gemeentelijke woonlasten;
- De gerealiseerde mate van kostendekkendheid van tarieven;
- Informatie over kwijtschelding.

ALGEMENE ONTWIKKELINGEN

De gemeenteraad stelde alle tarieven voor het belastingjaar 2020 vast op 19 december 2019.

Op 17 december 2020 stelde de gemeenteraad 3 wijzigingsverordeningen vast voor:

- Leges;
- Precario;
- Markt- en reclamegelden.

Hierin is een specifieke COVID-19 vrijstellingsbepaling opgenomen. Deze vrijstelling regelt dat er geen belastingheffing plaatsvindt als er van overheidswege geen markten of evenementen mochten plaatsvinden of terrassen niet geëxploiteerd mochten worden.

BELEID LOKALE HEFFINGEN

In het Bestuursakkoord 2018-2022 Lef en Liefde staan de volgende afspraken over de lokale heffingen:

- Een voorspelbare ontwikkeling van de lastendruk voor de komende jaren;
- De onroerendezaakbelasting (OZB) voor woningen daalt tot en met 2022 jaarlijks met 1%, daarna wordt jaarlijks geïndexeerd met 2%;
- De OZB voor niet-woningen wordt jaarlijks geïndexeerd met 2%;
- De rioolheffing en de afvalstoffenheffing zijn 100% kostendekkend en worden jaarlijks geïndexeerd met 2%. Hierbij houden we rekening met maatregelen voor klimaatadaptatie bij het rioleringsprogramma en een doorontwikkeling in de uitvoering Van Afval naar Grondstoffen (VANG);
- De hondenbelasting schaffen we per 1 januari 2020 af;
- Het uitgangspunt voor de overige lokale heffingen is een indexering van 2%.

De indexering van 2% geldt niet voor bestemmingsbelastingen Reclamebelasting en BIZ. Indexering vindt plaats als dit expliciet is opgenomen in de meerjarige verordening per BIZ of Ondernemersfonds. Ter hoogte van de opgelegde belasting geven we een subsidie om de gezamenlijke doelstellingen te realiseren.

Algemeen:

Naast de algemene belastingen die ten goede komen aan algemene middelen van de gemeente (zoals onroerendezaakbelasting en toeristenbelasting) heft de gemeente ook bestemmingsbelastingen en retributies.

- Bestemmingsbelastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Voorbeelden hiervan zijn de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Voor bestemmingsbelastingen geldt dat de gemeente op begrotingsbasis niet meer mag heffen dan de kosten die zij voor de betreffende taak of voorziening maakt.
- Retributies heffen we van personen aan wie de gemeente een specifieke dienst verleent die voor die persoon een individueel voordeel oplevert. De belangrijkste retributies zijn de leges: vergoedingen voor een bij de gemeente aangevraagde dienst als het aanvragen van een paspoort of een vergunning. Net als bij bestemmingsbelastingen mogen de geraamde retributies niet meer dan kostendekkend zijn.

GEREALISEERDE INKOMSTEN

De inkomsten per heffing staan in onderstaande tabel.

Bedragen x € 1.000

	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Begroting 2020 na wijziging	Realisatie 2020	Afwijking
Algemene belastingen						
OZB	34.634	35.350	36.086	36.040	36.130	90
Toeristenbelasting	691	638	738	719	275	-444
Parkeerbelasting	14.299	15.442	16.859	15.068	14.567	-501
Hondenbelasting	1.054	1.102	1.209		0	0
Precariobelasting	859	1.137	1.074	851	753	-98
Bestemmingsbelastingen						
Rioolheffing	16.116	17.184	19.812	20.053	19.889	-164
Afvalstoffenheffing	19.634	21.296	21.990	22.476	22.236	-240
BIZ-bijdrage	407	376	573	609	604	-5
Reclamebelasting Ondernemersfondsen	348	348	446	446	423	-23
Retributies						
Havengelden	84	97	97	75	79	4
Markt- en reclamegelden	201	204	214	201	209	8
Leges	10.858	11.199	8.247	8.274	9.231	957
Totaal	99.185	104.373	107.345	104.812	104.393	-419

In 2020 realiseerden we € 0,4 miljoen minder inkomsten dan begroot. Door de Covid-19 maatregelen realiseerden we voor € 3,1 miljoen minder inkomsten van voornamelijk parkeerbelasting en toeristenbelasting. Daar staat tegenover dat de opbrengst voor naheffing parkeren € 2,1 miljoen hoger is door het inzetten van scanauto's. We hadden te maken met meer aanvragen omgevingsvergunning voor grote projecten, waardoor we meer inkomsten voor leges realiseerden.

Ten opzichte van 2019 daalden de inkomsten met € 3 miljoen. Dit komt door:

- Een effect van Covid-19 maatregelen van € 5,1 miljoen op de inkomsten parkeerbelasting, toeristenbelasting en precariobelasting;
- Per 2020 schaften we de hondenbelasting af, waardoor we de jaarlijkse inkomsten van € 1,2 miljoen niet meer realiseerden;

- De naheffing parkeren steeg ten opzichte van 2019 met € 2 miljoen door de inzet van de scanauto's;
- Ten opzichte van 2019 werd voor € 1 miljoen meer leges ontvangen door meer aanvragen omgevingsvergunning.

Meer toelichting leest u bij de programma's in dit jaarverslag.

ONTWIKKELING GEMEENTELIJKE WOONLASTEN

De gemeentelijke woonlasten bestaan uit de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Om te vergelijken staan de tarieven van 2017 tot en met 2020 in onderstaande tabel. De OZB is een % van de WOZ-waarde.

Tarieven OZB	2017	2018	2019	2020
Eigenaar woning	0,1012%	0,9160%	0,8380%	0,7780%
Eigenaar niet-woning	0,2115%	0,2243%	0,2282%	0,2118%
Gebruik niet-woning	0,1656%	0,1788%	0,1831%	0,1724%

Rioolheffing	2017	2018	2019	2020
Waterverbruik 1- 500 m3	€ 202,56	€ 212,76	€ 217,08	€ 221,40
Waterverbruik 501- 1.001 m3	€ 222,48	€ 233,64	€ 238,32	€ 243,12
Waterverbruik 1.001- 10.000 m3	€ 0,42 per m3	€ 0,45 per m3	€ 0,46 per m3	€ 0,47 per m3

Afvalstoffenheffing	2017	2018	2019	2020
Eenpersoonshuishoudens	€ 208,56	€ 203,28	€ 207,36	€ 211,56
Meerpersoonshuishoudens	€ 308,64	€ 300,96	€ 307,08	€ 313,20

KOSTENDEKKENDHEID TARIEVEN

Voor de bestemmingsbelastingen en retributies rekenen we de volgende kosten toe aan de tarieven:

- Directe lasten
Dit zijn kosten voor de activiteiten die in direct verband staan met de geleverde dienst.
- Overhead
De kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze kosten zijn toerekenbaar aan de tarieven.
We werken met een uniforme opslag voor overhead. Voor de naheffingsaanslagen parkeren mag wettelijk gezien slechts gerekend worden met een opslagpercentage van 50%.
- BTW
Binnen het BTW-Compensatiefonds hebben gemeenten voor bepaalde prestaties recht op compensatie van de aan hen in rekening gebrachte BTW. Toch mag die BTW ook als kostenpost worden aangemerkt en worden doorberekend in de tarieven.

Niet toerekenbare kosten

Dit zijn kosten voor beleidsvoorbereiding en algemene inspraakprocedures, kosten van handhaving, toezicht en controle (behoudens eerste controle) en kosten van bezwaar- en beroepsprocedures.

De daadwerkelijk gerealiseerde kostendekking in 2020 vindt u in onderstaande tabellen. Meer toelichting leest u bij de programma's in dit jaarverslag.

Bedragen x € 1.000

	Bestemmingsbelastingen		Retributies		Leges	Totaal
	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Havengelden	Markt- en reclamegelden		
Directe lasten -/- baten	17.552	19.491	91	362	6.940	44.436
Overhead	1.019	3.471	2	86	2.572	7.150
BTW	1.348	1.807			240	3.395
Totaal lasten	19.919	24.769	93	448	9.752	54.981
Totaal baten heffingen/leges	19.889	22.236	79	209	9.231	51.644
Kostendekkendheid	100%	90%	85%	47%	95%	94%

SPECIFICATIE LEGES

Bedragen x € 1.000

	Titel 1 Algemene dienstverlening	Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning	Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn en niet vallend onder titel 2
Directe lasten -/- baten	1.642	4.014	1.284
Overhead	583	1.346	643
BTW	22	218	
Totaal lasten	2.247	5.578	1.927
Totaal baten heffingen/leges	2.120	6.777	334
Kostendekkendheid	94%	121%	17%

Afvalstoffenheffing

Om schommelingen in de kosten en/of opbrengsten op te vangen is binnen het gesloten systeem een voorziening in het leven geroepen die voor- en nadelen verrekent.

In 2018 leidde de onttrekking aan deze voorziening tot een positie van € 0 op 31 december 2018. Daarom komt het negatieve resultaat over 2020 ten laste van de algemene reserve.

Rioolheffing

Om schommelingen in de kosten en/of opbrengsten op te vangen stelden we binnen het gesloten systeem van rioolheffing een voorziening in.

In 2020 stortten we € 1 miljoen in deze voorziening.

KWIJTSCHELDING

In de Regeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen Breda staat wie onder welke voorwaarden in aanmerking komt voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Bij het vaststellen van het kwijtscheldingsbeleid is de gemeenteraad gebonden aan de regels van de Invorderingswet. Gemeenten kunnen op een paar punten afwijken van deze regeling. Zo kunnen gemeenten uitgaan van hogere kosten om te leven dan landelijk is toegestaan. De gemeente Breda heeft de normbedragen voor bestaanskosten gesteld op 100% in plaats van 90%.

Voor belastingbetalers van 65 jaar en ouder zijn in Breda de kosten van bestaan gesteld op 100% van de netto AOW-bedragen in plaats van 100% van de normbedragen voor bestaanskosten. Daarnaast zien we in Breda de bedoelde netto kosten van kinderopvang ook als uitgaven.

De Bredase normen voor kwijtschelding voldoen aan de maximaal toegestane normering. In de belastingenverordeningen is geregeld of er voor de heffing kwijtschelding mogelijk is.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

INLEIDING

Beleid maken en uitvoeren is risico nemen. Er zijn veel maatschappelijke uitdagingen die vragen om nieuwe oplossingen. Hiervan is de uitkomst onzeker. Ook veranderen de omstandigheden waaronder de beleidsplannen worden uitgevoerd. Hierdoor kan het ingezette beleid andere uitkomsten opleveren dan verwacht. Daarom is risico-intelligentie nodig. Met risico-intelligentie bedoelen we risico's (positieve en negatieve, kansen en bedreigingen) nauwkeurig inschatten. Dit is belangrijk omdat de risico's ook groter kunnen zijn dan de gemeente aankan. Een belangrijke indicator hiervoor is het weerstandsvermogen. Een positief weerstandsvermogen betekent dat de gemeente voldoende geld heeft om financiële tegenvallers en schade op te vangen.

Het weerstandsvermogen berekenen we als volgt: vrij besteedbaar bedrag (weerstandscapaciteit) minus het bedrag dat nodig is om risico's op te vangen (risicopositie).

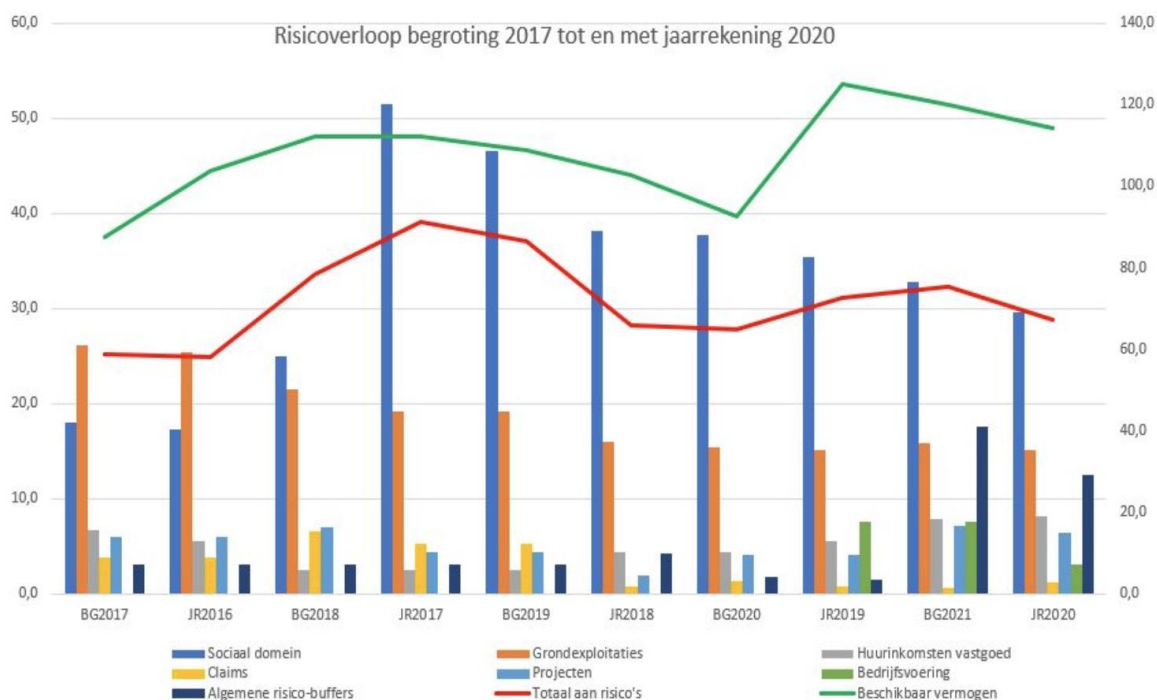
WEERSTANDSVERMOGEN

Risico's belemmeren het bereiken van onze doelen. Het is daarom nodig de risico's in beeld te hebben en zo goed mogelijk te bepalen. Voor een stabiel financieel beleid reserveren we een deel van ons eigen vermogen (reserves) om financiële risico's op te vangen.

Het risicoprofiel in de begroting 2021 (laatste risico-actualisatie) kende een waarde van € 75,3 miljoen. De in deze jaarrekening geactualiseerde stand van zaken leidt tot een verlaging van het risicoprofiel met € 8,3 miljoen. Door het toewijzen van extra budgetten of het nemen van risicobeperkende maatregelen. Het gaat hier onder meer om het toekennen van extra Rijkscompensatie door corona en het nemen van maatregelen om tekorten terug te dringen. Het geactualiseerde risicoprofiel komt daarmee uit op € 67,0 miljoen.

Om de risico's van € 67,0 miljoen af te dekken heeft de gemeente in 2024 € 113,3 miljoen beschikbaar. Het weerstandsvermogen is dan € 46,3 miljoen (€ 113,3 - € 67,0 miljoen). Dit betekent dat als de risico's zich voordoen, we de beleidsuitvoering kunnen voortzetten. Bij de begroting 2021 bedroeg het weerstandsvermogen € 44,7 miljoen.

De ontwikkeling van het risicoprofiel vanaf 2017 toont het volgende beeld:

- De primaire as -links (0,0-60,0)- geeft de bedragen * 1 miljoen per risicogroep weer (kolommen).
- De secundaire as -rechts (0,0-140,0)- geeft het totaal aan risico's (rode lijn) en het beschikbare vermogen * 1 miljoen (groene lijn) weer. Het verschil tussen beide lijnen is het weerstandsvermogen.

Hoe we omgaan met het weerstandsvermogen is hier grafisch weergegeven:

De rode streep is het minimale bedrag dat we aan buffers nodig hebben. Als er meer vermogen is dan dit bedrag, bepalen we hoeveel geld we nodig hebben om de financiële positie op orde te krijgen of te houden (grijze vakje). Dit meten we met financiële kengetallen (zie hieronder), zoals de netto schuldquote, solvabiliteit, grondexploitatie, belastingcapaciteit en structurele exploitatieruimte. Het kan dus betekenen dat inzet van de algemene reserve ervoor zorgt dat de kengetallen onder de vereiste waarde komen.

Vervolgens bepalen we hoeveel geld er nodig is voor de uitvoering van eerdere besluiten. Bijvoorbeeld uitgaven die volgen uit de Structuurvisie of de Omgevingsvisie. Als dat allemaal gedekt is, zijn de middelen vrij in te zetten.

BELEID: UITGANGSPUNTEN EN PROCES

Ons risicomanagementbeleid is als volgt weer te geven:

Uitgangspunt zijn de gemeentelijk doelen. Die willen we met zo min mogelijk tegenslagen bereiken. We proberen dat te doen in 4 lijnen. In elke lijn gaat het primair om het gesprek.

1e lijn: risico's

We hebben te maken met risico's en kansen die ontstaan door niet te beïnvloeden externe ontwikkelingen. De gemeente neemt risico's om het maximale uit haar beleid te halen. Deze strategische risico's zijn dus niet ongewenst, integendeel. Verder zijn er te voorkomen risico's, het directe gevolg van min of meer regulier werk. Hieronder vallen ook de zogenaamde compliance risico's als we niet voldoen aan wet- en regelgeving. Ook zijn er schades en incidenten (bijvoorbeeld fraude) die bij de dagelijkse gang van zaken kunnen optreden.

2e lijn: prioritering risico's: TOP RISICO'S

De verzamelde risico's in de 1e lijn zijn er teveel om optimaal te beheersen. Halfjaarlijks maken we een selectie van maximaal 30 risico's met de grootste impact. Dat noemen we TOP risico's, de 2e lijn.

3e lijn: nemen van MAATREGELEN

Om de geselecteerde risico's te beheersen maken we een strategie voor het treffen van maatregelen. Dat is de 3e lijn.

4e lijn: AUDIT

Om de werking van het proces vast te stellen voert Concerncontrol jaarlijks gesprekken met de ketenmanagers en afdelingshoofden. Dit kan ertoe leiden dat we het proces aanscherpen of het systeem aanpassen.

Benodigde weerstandscapaciteit

De risico's vanwege de coronacrisis zijn, vanwege de diversiteit en omvang, niet afzonderlijk opgenomen in de bestaande risico's.

Bedragen x € 1 miljoen

Nr. Risico's	Begroting 2020	Jaarrekening 2019	Begroting 2021	Jaarrekening 2020
Grondexploitaties				
1 Vastgoedontwikkeling	15,4	15,1	15,8	15,1
2 Claims	1,3	0,7	0,6	1,1
Sociaal Domein				
3 Sociaal Domein	37,7	35,4	32,8	29,6
Derden				
4 Huurinkomsten gemeentelijk vastgoed	4,3	5,5	7,8	8,1

5 Verbonden partijen (GR'en)	1,9	1,9	1,9	1,9
Projecten				
6 Projecten	4,1	4,1	7,1	6,4
Overige risico's				
7 Panden voldoen niet aan te stellen eisen	4,0	-	-	-
8 Implementatie omgevingswet	2,8	2,8	0,9	0,1
9 Klimaat(adaptatie)risico's	1,2	1,5	1,5	0,8
10 Bedrijfsvoering	-	7,5	7,5	3,0
11 Afvalstoffen	-	4,0	-	-
12 Cyberrisico's	p.m.	p.m.	p.m.	0,8
13 Fiscale risico's	0,6	0,6	0,6	1,0
14 Fluctuaties gemeentefondsuitkering	-	1,4	1,4	1,4
15 Buffer risico's Corona	-	-	15,0	12,5
16 Garantstellingen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

De risico-inventarisatie levert honderden risico's op. De raad wil alleen een toelichting op de belangrijkste risico's. Voor het berekenen van het *totale* weerstandsvermogen voeren we een Monte Carlo-simulatie uit. Deze geautomatiseerde simulatie is een veel gebruikte statistische techniek die verschillende scenario's doorrekent. De bedragen van Vastgoedontwikkeling, huurinkomsten gemeentelijk vastgoed en het Sociaal Domein berekenden we ook met de Monte Carlo simulatie. De andere risicobedragen berekenden we door de kans te vermenigvuldigen met het gevolg. Een voorbeeld: Stel dat het gevolg van een risico € 20 miljoen is. De kans dat het risico voorkomt is geschat op 50%. Dan is in bovenstaande tabel € 10 miljoen opgenomen (€ 20 miljoen x 50%). Hierdoor zijn de gepresenteerde bedragen hoger dan het aandeel in de benodigde weerstandscapaciteit.

Toprisico's

1. Vastgoedontwikkeling (€ 15,1 miljoen, was € 15,8 miljoen)

De huidige methodiek van risicomanagement is gebaseerd op onze Nota Risicobereidheid en weerstandsvermogen uit 2018. De risico's verbonden aan grondexploitaties zijn onderdeel van de totale risicopositie van de Gemeente Breda. Ze worden gedekt uit de totale weerstandscapaciteit van onze gemeente. De verwachte positieve resultaten in grondexploitaties vormen een extra buffer voor de risico's in grondexploitaties. Omdat we in het financieel meerjarenperspectief een groot deel van die positieve resultaten al meenemen, is het effect van deze buffer inmiddels echter beperkt. Het totale risico verbonden aan het taakveld grondexploitatie bepalen we door te kijken naar de volgende risico's:

1. Risico's in individuele grondexploitaties. We houden die bij op risicokaarten.
2. Een scenario voor projectoverstijgende risico's. Dat scenario heet stagnerende economie. Dit kenmerkt zich door een hogere rente, jaarlijks dalende prijzen voor bouwgrond en 100% vertraging bij de verkoop van grond. Onder dit scenario vallen de mogelijke effecten van stikstof- en coronacrisis op onze huidige grondexploitaties.
3. Risico's verbonden aan onze portefeuille panden en gronden.
Deze 3 soorten risico's brengen we apart in beeld, waarna via Monte-Carlo simulatie wordt bepaald hoeveel weerstandsvermogen nodig is om de risico's verbonden aan grondexploitatie af te dekken. De risicokaarten tellen op tot een gewogen risico van € 6,4 miljoen. Het scenario stagnerende economie in grondexploitaties komt uit op een gewogen risico van € 5,8 miljoen. Het gewogen risico verbonden aan onze voorraad gronden en panden bedraagt € 1,4 miljoen. Met deze input berekent de Monte Carlo-simulatie een benodigd weerstandsvermogen voor het taakveld grondexploitatie van in totaal € 15,1 miljoen. Dat is € 0,7 miljoen minder dan berekend bij de Begroting 2021, en gelijk aan het bij de jaarrekening 2019 berekende benodigd weerstandsvermogen voor grondexploitaties.

2. *Claims (€ 1,1 miljoen was € 0,6 miljoen)*

Dit zijn risico's voor claims vanwege bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen, of als gevolg van handhaving.

3. *Sociaal Domein (€ 29,6 miljoen, was € 32,8 miljoen)*

Dit risico is de optelsom van verschillende risico's binnen het Sociaal Domein. De risico's Sociaal Domein (benodigde weerstandscapaciteit) zijn afgenomen met € 3,2 miljoen. Het risico BUIG is vanwege de lastige voorspelbaarheid - we zitten nog in de crisis - opgenomen onder "15. Buffer risico's Corona". De risico's Jeugdhulp en Wmo worden hieronder toegelicht.

Ondanks de eenmalige extra Rijksmiddelen is extra inzet nodig op de beheersmaatregelen om de tekorten van de Jeugdhulp op te lossen. De aanvullende inzet is drieledig en vooral gericht op de specialistische ambulante zorg. De nieuwe inkoop en de nieuwe Verordening Jeugd maakt het voor nieuwe beschikkingen mogelijk m.b.t. duur en intensiteit van behandeling en begeleiding te sturen en optimaler gebruik te maken van meer inzet op het voorliggend veld. Om de beweging naar de voorkant verder vorm te geven vraagt dit om betere effectmeting. Tot slot wordt ook het toezicht aangescherpt.

Naast deze extra inzet op beheersmaatregelen vragen/eisen wij tegelijkertijd meer financiële compensatie van het Rijk gelet op de autonome volumeontwikkeling en loon- en prijsstijgingen in de zorg. Verschillende onderzoeken en rapporten zijn over het Jeugdhulpstelsel verschenen, en over de herverdeling van het gemeentefonds en het sociale domein daarbinnen in 2023. De mate waarin het Rijk gemeenten gaat compenseren en de feitelijke herverdeeleffecten blijven nog onzeker. Dit wordt in de nieuwe kabinetsperiode duidelijk. Op de rol voor 2022 staan de wijzigingen op het woonplaatsbeginsel (Jeugdwet). De eventuele herverdeeleffecten daarvan zijn nog onzeker. Voor het leerlingenvervoer bestaat een risico dat de beheersmaatregelen onvoldoende effect sorteren.

Door de invoering van het abonnementstarief is het aantal Wmo hulpaanvragen gestegen. De stijging geeft structureel hogere kosten, zowel de uitvoeringskosten als de voorzieningskosten huishoudelijke verzorging. Het is nog niet duidelijk of deze aanzuigende werking tijdelijk is of dat we rekening moeten houden met een structureel hogere klantvraag. Deze onzekerheid nemen we in begrotingen op als risico. We monitoren het effect van het abonnementstarief volgens de landelijke afspraken tussen Rijk en VNG. Aan de hand van de uitkomsten spreekt de VNG straks met de minister over passende maatregelen, als de financiële gevolgen groter zijn dan begroot.

4. *Huurinkomsten gemeentelijk vastgoed (€ 8,1 miljoen, was € 7,8 miljoen)*

Er is onzekerheid over de voortgang huurinkomsten van het gemeentelijke vastgoed. Daarnaast zijn er leegstandsrisico's bij de panden van ATEA en Stadskantoor C. Na de overdracht van de Riethil 6-10 en 11 per 1 januari 2021, vallen nu alle panden die eigendom waren van ATEA onder het thema beheer van het gemeentelijk vastgoed.

5. *Verbonden Partijen (blijft € 1,9 miljoen)*

Voor gemeenschappelijke regelingen (GR'en) reserveren we vermogen. Een aantal GR'en bouwen geen eigen vermogen op en vallen bij tegenvallers direct terug op het vermogen van de deelnemende gemeenten, waaronder Breda. Breda steunt nu op het risicomanagement van GR'en.

6. *Projecten (€ 6,4 miljoen, was € 7,1 miljoen)*

Projecten zoals het doortrekken van de Nieuwe Mark, Talentencentrum, Doorstroomvoorziening en claims oude wijkontwikkelingsprojecten. Het gaat om claims, verdragingsrisico's en mogelijke budgetoverschrijdingen door meerwerk en subsidierisico's. In 2020 zijn de strategische projecten Nieuwe Mark, Talentencentrum en Doorstroomvoorziening opgestart of in uitvoering genomen. Voor deze projecten zijn risicoanalyses opgesteld of geactualiseerd en zijn beheersmaatregelen uitgewerkt. Dit betekent dat nu reële inschattingen beschikbaar zijn van de gekwantificeerde risico's op de afzonderlijke projecten. Het totale gewogen risicobedrag voor het project Nieuwe Mark bedraagt € 4,4 miljoen, voor het project Talentencentrum € 0,7 miljoen en voor het project Doorstroomvoorziening € 0,5 miljoen.

7. *Panden voldoen niet aan te stellen eisen*
Het risico is niet meer aanwezig aangezien hiervoor krediet beschikbaar is gesteld.
8. *Implementatie Omgevingswet (€ 0,1 miljoen, was € 0,9 miljoen)*
Eerder schatten we in dat de kosten hoger zouden uitvallen dan de beschikbaar gestelde 8 ton in de begroting 2021. We hebben daarom de taken opnieuw bekeken en beoordeeld waar deze thuis horen. Daarbij is uitgegaan van de scheiding ontwikkelen van het raamwerk (ontwikkelen casco omgevingsplan/uitdenken nieuwe werkprocessen/ontwikkelen instrumentarium voor aansluiting op de landelijke voorziening) én het overbrengen van inhoud naar het raamwerk van de Omgevingswet en inregelen van de processen op de afdelingen. Voor het eerste deel wordt de 8 ton ingezet, het tweede deel van de werkzaamheden die uitgevoerd moeten worden, met de daarbij behorende kosten (totaal ingeschat op 629k) wordt opgevangen binnen de bestaande budgetten van de afdelingen.
9. *Klimaat(adaptatie)risico's (€ 0,8 miljoen, was € 1,5 miljoen)*
Er zijn acties ondernomen om de klimaat(adaptatie)risico's te beperken, waaronder extra middelen voor onderhoud groen. Daarnaast zijn er nieuwe initiatieven die zich richten op klimaatadaptief handelen, zoals klimaatadaptieve wijkdeals, groene buurten, verbreding subsidieregeling groene daken, uitvoeren stresstesten en risicodialogen en het Europees project Cooltowns (maatregelen hittestress). In het meerjareninvesteringsplan zijn in 2022 en 2023 middelen gereserveerd voor groene pleinen en parken 2.0. Deze maatregelen dragen bij aan de hitteproblematiek in de binnenstad. Binnen het cluster Openbare ruimte en wegen zoeken we daarnaast naar mogelijkheden voor versnelling van verduurzaming van de openbare verlichting.
10. *Bedrijfsvoering (€ 3,0 miljoen, was € 7,5 miljoen)*
Analyse van al langer bestaande knelpunten in de begroting liet zien dat er onbalans bestaat tussen werk, middelen en interne organisatie. We hebben minder middelen beschikbaar dan we jaarlijks uitgeven. De omvang en oorzaak van de tekorten zijn bekend en de oplossingsrichtingen zijn in beeld. Het college wil de balans herstellen en heeft besloten dat de kosten van de interne organisatie binnen 2 jaar met € 5,5 miljoen teruggebracht moeten worden. Vervolgacties zijn uitgezet.
Daarnaast bestaan er nog diverse risico's op het gebied van personeel, zoals risico's m.b.t. 'Wet arbeidsmarkt in balans' en mogelijke extra stijging van salariskosten als gevolg van CAO-onderhandelingen. Deze risico's ramen we op € 0,5 miljoen totaal.
11. *N.v.t.*
12. *Cyberrisico's (€ 0,8 miljoen, was p.m.)*
Het dreigingsbeeld Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (IBD) geeft inzicht in de belangrijkste bedreigingen en ontwikkelingen op het gebied van informatiebeveiliging en adviseert over prioriteiten. In het dreigingsbeeld van 2021-2022 concludeert de IBD wederom dat beveiliging van informatie onvoldoende op de (politieke) agenda's staat en het inzicht in risico's onvoldoende integraal is. Cyberrisico's hebben impact en kunnen leiden tot reputatie- en imagoschade. Recente gebeurtenissen laten zien dat de risico's voor de lokale overheid manifest zijn en de gevolgen zich niet beperken tot de digitale wereld. Zo brachten kwetsbaarheden in Citrix begin 2020 het thuiswerken bij veel Nederlandse overheidsorganisaties tot stilstand. Enkele maanden later werd thuiswerken door corona in veel gevallen de enige manier van werken. Aan het eind van 2020 werd de gemeente Hof van Twente getroffen door ransomware en werd de kantoorautomatisering voor een lange tijd lamgelegd. Ook de Gemeente Breda heeft waardevolle informatie te verliezen of kan schade lijden als informatie niet meer beschikbaar is. De Cyberrisicoanalyses integreren we in een intern controlesysteem, waarbij sturing op risico's het uitgangspunt vormt. De kans dat de gemeente Breda ook te maken krijgt met cybercrime is hoog. De kans dat dit leidt tot grote uitval van applicaties is gering. Om dit risico nog verder te verkleinen investeren we in 2021 flink op dit gebied.

13. *Fiscale risico's (€ 1,0 miljoen, was € 0,6 miljoen)*

De vennootschapsbelastinglast is tot en met 2020 nog niet zeker. We verwachten dat deze op € 0 uitkomt. Er lopen met de Belastingdienst nog enkele discussies over parkeeractiviteiten en de opbrengsten uit reclamecontracten. Dit kan leiden tot een aanvullende belastinglast van ongeveer € 2,0 miljoen over de periode 2016 - 2024. Voor beide risico's schatten we de kans op 30%. Wel maakten we stappen in het verbeteren van fiscale beheersing binnen onze organisatie. De wens tot het bouwen van een tax control framework hebben we in 2020 nog niet kunnen realiseren, omdat we onze aandacht hebben gericht op de fiscale beheersing. We zien uit interne monitoring minder fouten ontstaan. We kunnen ook nog tijdig bijsturen.

14. *Fluctuaties gemeentefondsuitkering (blijft € 1,4 miljoen)*

De gemeentefondsuitkering van het Rijk varieert flink binnen een begrotingsjaar. Het is goed om hiervoor een risicobuffer op te nemen. Zo kunnen we beheerst het beleid aanpassen, als er zich onverwachte fluctuaties voordoen.

15. *Buffer risico's corona (€ 12,5 miljoen, was € 15,0 miljoen)*

Veel effecten van de coronacrisis zijn nog moeilijk te kwantificeren voor de begrotingsperiode (2021-2024). Denk aan de gevolgen voor de werkgelegenheid, armoedebestrijding, schuldhelpverlening en extra capaciteit om mensen weer naar werk te leiden. Daarnaast heeft het ook gevolgen voor onze inkomsten, zoals parkeerinkomsten, gederfde huurinkomsten gemeentelijk vastgoed en kwietschelding gemeentelijke belastingen. Daarnaast is er onduidelijkheid over compensatie door het Rijk en de gevolgen voor de gemeentefondsuitkering. We vormden niet voor elk afzonderlijk risico een buffer, maar 1 algemene buffer.

16. *Garantstellingen (p.m.)*

Garanties verlenen aan derden en het innemen van achtervangposities bij waarborgfondsen heeft risico's. Bij het niet nakomen van verplichtingen op gegarandeerde leningen wordt de gemeente aangesproken. Bij een achtervangpositie in een waarborgfonds gebeurt dit pas als het garantievermogen van de waarborgfondsen niet genoeg is. We schatten dit risico laag in. Bij een aanspraak zorgen de hypothecaire zekerheden in het voordeel van de Gemeente Breda ervoor dat het financieel verlies gering of nihil is.

De gemeente Breda heeft bij 2 waarborgfondsen een achtervangpositie:

- het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW);
- het Waarborgfonds Eigen Woningen dat de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) verstrekt.

Bij beide waarborgfondsen verwachten we de komende jaren geen aanspraak op de achtervangpositie.

BESCHIKBARE WEERSTANDSCAPACITEIT

Bedragen x € 1 miljoen

Onderdeel weerstandscapaciteit	2021	2022	2023	2024
Algemene reserve (per 1-1)	93,2	90,5	101,7	109,7
Reserve Sociaal Domein (per 1-1)	0,2	0,2	0,2	0,2
Jaarrekeningresultaat 2020 na bestemming		1,3		
Positief saldo perspectief	-0,3	-0,6	-0,2	2,4
Onvoorzien	1,0	1,0	1,0	1,0
Vermogen om bezuinigingen door te voeren	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	94,1	92,4	102,7	113,3

Met een risicopositie van € 67 miljoen is de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende om de risico's af te kunnen dekken.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit geeft aan welk vermogen beschikbaar is om de risico's af te dekken. Dit bestaat uit de algemene reserve, de post onvoorzien en het vermogen om bezuinigingen door te voeren.

Algemene reserve

De gemeentebrede algemene reserve behoort tot de weerstandscapaciteit, voor zover deze vrij beschikbaar is. Dat betekent dat in de berekening geen rekening is gehouden met de volledige algemene reserve. De reserve sociaal domein is in de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit niet opgenomen. Deze is namelijk in deze begroting ingezet voor de lasten binnen het sociaal domein en daarmee niet meer vrij beschikbaar.

Onvoorzien

De begrote post onvoorzien is € 1 miljoen per jaar.

Vermogen om bezuinigingen door te voeren

In de Bredase begroting is de beschikbare ruimte in de meerjarenbegroting bestemd voor nieuw beleid en toekomstige investeringen. Om deze reden rekenen we deze niet toe aan de beschikbare weerstandscapaciteit.

FINANCIËLE KENGETALLEN

	Rekening 2017	Rekening 2018	Rekening 2019	Rekening 2020
Door BBV voorgeschreven:				
Netto schuldquote	69,25%	68,86%	71,51%	61,52%
Gecorrigeerde netto schuldquote	42,31%	42,96%	46,25%	39,90%
Solvabiliteitsratio	20,90%	18,35%	17,56%	18,41%
Grondexploitatie	6,02%	5,95%	6,23%	5,07%
Structurele exploitatieruimte	-2,64%	-3,88%	-0,61%	-0,97%
Belastingcapaciteit	102,36%	102,73%	101,53%	99,05%
Gemeentelijke aanvulling:				
Uitleenquote	29,27%	27,79%	27,16%	23,20%
Solvabiliteitsratio exclusief doorleningen	27,73%	24,06%	23,00%	23,84%
Ratio weerstandsvermogen	1,3	1,6	1,2	1,7
Onbenutte belastingcapaciteit	20,18%	19,48%	23,67%	35,22%

Door BBV voorgeschreven financiële kengetallen:

Netto schuldquote waarde uitstekend (0% tot 90%)

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast tegenover de eigen middelen. Het geeft een indicatie over hoeveel de rentelasten en aflossingen drukken op de exploitatie. In de referentiewaarde 'uitstekend valt' 0% tot 90%. In tegenstelling tot bij het solvabiliteitspercentage houden we bij de berekening van de netto schuldquote rekening met doorgeleende gelden. Het solvabiliteitspercentage ligt onder de grens van de signaleringswaarde, echter laat de netto schuldquote zien dat de lasten die samenhangen met netto schuld passen binnen een acceptabele bandbreedte.

Solvabiliteitsratio signaleringswaarde (kleiner dan 20%)

Solvabiliteit drukken we uit in een percentage van eigen vermogen tegenover totaal vermogen wat inzicht geeft in de mate waarin we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen. Dit kengetal wordt gedempt doordat we grote geldleningen hebben verstrekt aan woningcorporaties en aan BreedSaam wegens de doordecentralisatie onderwijshuisvesting. We zien dat, als gevolg van de toenemende schuldpositie benodigd voor de investeringen in de stad, ons solvabiliteitspercentage daalt. We hebben aandacht voor de dalende tendens van de afgelopen jaren, in 2020 is het reeds hoger dan in 2019.

Grondexploitaties (kleiner dan 20%)

Uit de kengetallen blijkt dat we qua waarde in de categorie 'uitstekend' vallen. De boekwaarde van de grondexploitaties verdienen we terug bij de doorverkoop van grond. Het kengetal laat zien dat we voor de baten van de organisatie niet in grote mate afhankelijk zijn van de opbrengsten uit grondverkoop. In het verleden zijn er flinke afboekingen geweest op de grondposities, De kans op herhaling van een risico met deze omvang is klein.

Structurele exploitatieruimte signaleringswaarde (kleiner dan 0%)

Dit kengetal geeft informatie in welke mate we structurele lasten kunnen afdekken met structurele baten. De begroting is vanaf 2021 structureel sluitend. Hierbij moeten we ook bezien dat onttrekkingen aan reserves bijna helemaal zijn aangemerkt als incidentele middelen.

Belastingcapaciteit signaleringswaarde (groter dan 100%)

Dit kengetal geeft inzicht of de gemeente veel belasting heft of dat er mogelijkheden zijn om de belastingen te verhogen.

Door de Gemeente Breda aangevulde financiële kengetallen:**Uitleenquote**

Als een gemeente geld uitleent, gaat dit niet zonder risico. Het kan zijn dat de andere partijen de leningen niet kunnen afbetalen. De uitleenquote geeft de verhouding weer tussen de uitgeleende gelden en de totale inkomsten. De ontwikkeling van dit kengetal geeft aan welk risico de gemeente loopt over haar uitstaande geldleningen.

Solvabiliteitsratio exclusief doorleningen

Omdat Gemeente Breda in verhouding tot andere gemeentes grote leningen heeft verstrekt aan woningcorporaties en aan BreedSaam, geeft dit een dempend effect op de solvabiliteitsratio. Daarom wordt hier ook het solvabiliteitsratio weergegeven zonder deze leningen. Dit kengetal geeft een realistischer beeld van de financiële positie van de Gemeente Breda.

Ratio weerstandsvermogen

Dit kengetal geeft de verhouding tussen het weerstandsvermogen en de risico's weer en laat zien in hoeverre we voldoende weerstandsvermogen hebben om risico's af te dekken.

Onbenutte belastingcapaciteit

Bij de onbenutte belastingcapaciteit wordt gekeken naar de 3 belangrijkste inkomsten van de gemeente: OZB, afvalstoffenheffing en rioolrechten. Dit kengetal geeft weer hoeveel ruimte de gemeente heeft om extra belastingen te heffen voor zover is toegestaan. De onbenutte belastingcapaciteit bij de OZB is zo groot als het verschil tussen het gehanteerde tarief en het tarief om tot een artikel 12 gemeente gerekend te worden. Het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 is gebaseerd op het gewogen landelijk gemiddelde van de WOZ-waarde gecorrigeerd voor onderdekking, met een opslag van 20%.

Een uitgebreide toelichting op de duiding van de financiële kengetallen en de financiële positie leest u in de managementsamenvatting.

Paragraaf Grondbeleid

INLEIDING

Deze paragraaf legt verantwoording af over het gevoerde grondbeleid. Het exploitatieresultaat 2020 van het Grondbedrijf staat in Programma 2 Ondernemend Breda en Programma 3 Duurzaam wonen in Breda. Het geeft een beeld van herzieningen van grondexploitaties eind 2020. Aan bod komen de ontwikkelingen van de planresultaten, de voorziening grondexploitaties, de resultaten van afgesloten projecten en tussentijdse winstnemingen. Daarnaast beschrijft deze paragraaf de ontwikkelingen in de voorraad gronden en panden. Afgesloten wordt met de risicopositie en het benodigde weerstandsvermogen.

VISIE GEMEENTELIJK GRONDBELEID

Grondbeleid staat in dienst van het ruimtelijke ontwikkelingsperspectief (Structuurvisie Breda 2030). Per locatie of gebiedsontwikkeling wegen we af welk grondbeleid en instrumentarium we toepassen. Dit staat in de Nota Grondbeleid 2014: "De grondpolitiek van de Gemeente Breda is maatwerk, oftewel per project maakt de Gemeente Breda een expliciete keuze welk grondbeleid instrumentarium zij wil hanteren, op welke wijze zij de grondexploitatie wil (laten) voeren en welke samenwerkingsvorm daarbij het meest geschikt is. Het grondbeleid instrumentarium zet de gemeente in om de regie te kunnen voeren over gebiedsontwikkelingen om daarmee haar ruimtelijke en maatschappelijke doelen te bereiken. Ongeacht welke samenwerkingsvorm gekozen wordt, wil de gemeente de risico's die bij haar keuze naar voren komen beperken en beheersen via risicomangement."

Resultaat van de grondexploitaties over 2020 is € 8,1 miljoen positief. Hiermee komt het eind in zicht van de verdien capaciteit van nog lopende grondexploitaties. De komende jaren resteert een verwacht (incidenteel) positief resultaat van € 6,5 miljoen op eindwaarde. Bij ongewijzigd beleid is het aantal grondexploitaties de komende jaren fors lager. Hierdoor neemt het relatieve risico, dat normaal gesproken vanaf 20 grondexploitaties en meer binnen het geheel kan worden opgevangen, snel toe.

Naar verwachting starten we in de komende jaren grondexploitaties op ten behoeve van de realisatie van bedrijventerreinen en woonlocaties.

In 2020 hadden we het aankoopkrediet van € 5 miljoen. Het is voor een relatief beperkt bedrag ingezet voor grondaankoop van middeldure huurlocaties. Er zijn ook aankopen in voorbereiding boven het maximale aankoopkrediet. Het krediet is daarvoor niet te gebruiken. Voor kredietvoting van grotere aankopen komen separate raadsvoorstellen. Vanwege de termijnen van besluitvorming verdient het aanbeveling een hoger aankoopkrediet te overwegen.

Het positieve saldo op de post panden en gronden komt door incidentele opbrengsten. De structurele lasten en opbrengsten zijn nu niet in balans. Oorzaak zijn de extra kosten voor beheer en het onderhoud van objecten (waaronder noodzakelijke kosten correctief en planmatig onderhoud). Deze houden rechtstreeks verband met de doelen van de programma's Gasthuisvelden en Havenkwartier. Voor het planmatig onderhoud bestaat een onderhoudsvoorziening.

Voor de panden portefeuille (voornamelijk programma's Gasthuisvelden en Havenkwartier) komt er in het voorjaar van 2021 een lange termijn visie die het moment van ontwikkelen van vastgoed vastlegt. Op basis van die visie komt er een meerjaren onderhoudsplan op basis waarvan de onderhoudsvoorziening wordt ingezet.

ONTWIKKELINGEN

De commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) geeft voorschriften voor inrichting van begroting en verantwoording. In 2019 veranderden deze voorschriften ingrijpend. Dat maakte aanpassing nodig van onze eigen regels voor grondexploitatie. De aanpassing gaven we vorm in het Aanvullend beleidskader grondbeleid Breda. In 2020 waren er geen BBV aanpassingen die veranderen van onze eigen spelregels nodig maakten.

De Nota Bovenwijkse Voorzieningen is in juli 2020 door de raad vastgesteld. De ontwikkeling van onze mooie stad heeft als zichtbaar gevolg de toevoeging van woningen en andere functies. Dat vraagt omvangrijke investeringen in openbare ruimte. Met investeringen in mobiliteit, energie, klimaat, groen en water blijft Breda ook in de toekomst leefbaar én bereikbaar. Door de Nota Bovenwijkse Voorzieningen dragen, naast de Gemeente Breda en andere overheden, ook ontwikkelaars bij aan de daaraan verbonden kosten.

RESULTAAT GRONDBEDRIJF

Het totale resultaat van het Grondbedrijf bestaat uit het resultaat op grondexploitatie en op de voorraad panden en gronden. Bij programma 2 en 3) staan deze uitgesplitste resultaten. Het totale resultaat over 2020 is € 10,9 miljoen positief.

Bedragen x €1.000

Resultaat grondbedrijf 2020	
Liquidatie van positieve grondexploitaties	1.654
Tussentijdse winstnemingen in positieve grondexploitaties	1.890
Vrijval voorziening voor negatieve grondexploitaties	4.514
Subtotaal jaarresultaat grondexploitatie 2020	8.058
Resultaat panden en gronden	2.859
Totaal resultaat grondbedrijf 2020	10.917

HERZIENING GRONDEXPLOITATIES

Na afloop van het boekjaar herzagen we de gemeentelijke grondexploitaties voor de jaarrekening 2020. Als er aanleiding is, herzien we medio 2021 de grondexploitaties opnieuw. Verwachte substantiële wijzigingen verwerken we dan in de prognoses, als input voor begroting 2022 en bestuursrapportage 2021.

Voor bepaling van de rente in grondexploitaties gelden de BBV-regels. Daarom houden we rekening met het werkelijke rentepercentage en de verhouding tussen schulden en eigen vermogen. De werkelijke rente, die we volgens BBV-voorschrift aan grondexploitaties moeten toerekenen, is over 2020 1,47%. In de grondexploitaties wordt dit voor de komende jaren afgerond op 1,5%. Voor deze herzieningsronde gelden de volgende parameters:

Parameters grondexploitaties	2021	2022 t/m 2023	vanaf 2024
Rente	1,5%	1,5%	1,5%
Opbrengstenstijging	2,5%	2,5%	2,0%
Kostenstijging	1,0%	2,0%	2,0%

Bij het vaststellen van parameters voor kosten- en opbrengstenstijging gebruiken we de jaarlijkse publicatie Outlook Grondexploitaties van bureau Metafoor. Het rapport zet de meest recente jaarcijfers en prognoses van toonaangevende instanties op een rij. Zo ontstaat een goed beeld van kostenontwikkeling en grondwaardeontwikkeling in de komende jaren. Dat doet ook recht aan lokale omstandigheden. Er zijn verschillende bandbreedtes voor onderscheiden kostensoorten en opbrengstcategorieën. Eén voor de top-gebieden randstad en Utrecht, één voor de matige gebieden aan de randen van Nederland en één voor de midden categorie, het grootste deel van Nederland. Dit jaar gaan we voor Breda uit van het gemiddelde van de cijfers voor top-gebieden en midden-categorie. Dat sluit beter aan bij lokale omstandigheden van de Bredase markt. De cijfers van Metafoor zijn geijkt door ze aan te passen aan de verhouding tussen verschillende kostensoorten en opbrengstcategorieën in Bredase grondexploitaties.

RESULTATEN GRONDEXPLOITATIES

Grondexploitaties met een verwacht positief planresultaat dragen bij aan de toekomstige verdien capaciteit van het grondbedrijf. Hieronder een overzicht.

Bedragen x €1.000

Positieve planresultaten op eindwaarde	Jaarrekening 2019	Mutatie	Jaarrekening 2020 voor resultaatneming	Tussentijdse winstneming	Liquidatie	Rente effect winstneming	Jaarrekening 2020 na resultaatneming
Werken	4.496	650	5.146	-350	-1.408	-13	3.375
Verzamelcomplex Bedrijventerrein	703	275	978	-270		-8	699
Werkdonken	1.373	59	1.432	-10		-1	1.421
Rithmeesterpark	1.003	326	1.329	-70		-4	1.254
Heilaar Noord	1.418	-10	1.408		-1.408		liquidatie
Wonen	4.613	324	4.937	-1.540	-246	-45	3.106
Verzamelcomplex Woningbouw	1.479	-3	1.476	-460		-14	1.002
Nieuw Wolfslaar	182	64	246		-246		liquidatie
Eikberg	884	177	1.061	-320		-10	731
Waterdonken	277	4	281	-60		-1	220
Hoge Gouw	1.328	104	1.432	-680		-21	731
Westerhagelaan-Muizenberglaan	440	-46	394				394
Vijverstraat 3	23	25	48	-20			28
Totaal positieve grondexploitaties	9.110	973	10.083	-1.890	-1.654	-58	6.481

Totaal aan resterende positieve planresultaten op eindwaarde, de geprognosticeerde verdien capaciteit, is op 31-12-2020 € 10,1 miljoen (voor winstneming). Dat is € 1,0 miljoen meer dan een jaar geleden. De grootste verbeteringen zijn:

- Rithmeesterpark: verbetering van € 0,3 miljoen. De grondopbrengsten stegen. Bedrijfskavels met iets mindere ligging qua zichtbaarheid blijken toch zeer in trek. Daarom halen die kavels hogere verkoopprijzen dan eerder was ingeschat.
- Verzamelcomplex Bedrijventerrein: verbetering van € 0,3 miljoen. De grondexploitatie is uitgebreid met een extra bedrijfskavel, die eerst onderdeel was van de gronden- en pandenlijst. Door de grondopbrengst van die kavel verbetert het resultaat van de grondexploitatie.
- Eikberg: verbetering van € 0,2 miljoen. Het bij start van de grondexploitatie ingeschatte risico op planschade heeft zich in beperkte mate voorgedaan. Door vrijval van een deel van het planschadebudget verbetert de grondexploitatie.
- Hoge Gouw: verbetering van € 0,1 miljoen. Ontvangst van een niet eerder begrote exploitatiebijdrage van een anterieure overeenkomst

De resterende geprognosticeerde verdien capaciteit in grondexploitaties van € 10,1 miljoen komt deels al eind 2020 vrij. Er komt afgerond € 3,6 miljoen beschikbaar door tussentijdse winstnemingen en beëindigen (liquideren) van afgeronde grondexploitaties. De tussentijdse winstnemingen zijn verplicht volgens de BBV. Ze vinden plaats in 8 grondexploitaties voor samen € 1,9 miljoen. De grondexploitaties Heilaar Noord en Nieuw Wolfslaar zijn afgerond en geliquideerd. Daarmee valt € 1,7 miljoen vrij.

Door deze tussentijdse winstnemingen en liquidaties komt eind 2020 € 3,6 miljoen (36%) van de verdien capaciteit vrij. Voor de

2021 en verder resteert € 6,5 miljoen (64%) op eindwaarde. Dit is een prognose. Toekomstige ontwikkelingen blijven van invloed op de omvang van de verdien capaciteit.

In het overzicht staan de resultaten van grondexploitaties met een verwacht negatief planresultaat. Deze negatieve resultaten zijn afgedekt met een voorziening (zie toelichting verderop).

Bedragen x €1.000

Negatieve planresultaten	Jaarrekening 2019	Mutatie	Jaarrekening 2020	Liquidatie	Jaarrekening 2020
Voorziening grondexploitaties op eindwaarde			voor liquidatie		na liquidatie
Via Breda	6.412	-3.044	3.368		3.368
Stationskwartier	6.412	-3.044	3.368		3.368
Werken	1.463	29	1.492		1.492
Markpark	1.463	29	1.492		1.492
Wonen	17.441	-1.499	15.942		15.942
Wisselslag	2.035	-35	2.000		2.000
Adriaan K. landgoed	1.445	-687	758		758
Bouwerijen	13.091	-640	12.451		12.451
Meulenspie	870	-137	733		733
Totaal negatieve grondexploitaties					
Totaal Voorziening grondexploitaties	25.316	-4.514	20.802		20.802

De negatieve grondexploitaties verbeterden in 2020 met in totaal € 4,5 miljoen ten opzichte van 2019. De grootste verbeteringen zitten in 3 grondexploitaties:

- Stationskwartier: verbetering van € 3,0 miljoen. Hoofdoorzaak is een hogere geprognostiseerde grondwaarde voor nog te verkopen gronden, als gevolg van een nieuwe taxatie.
- Adriaan Klaassen Landgoed: verbetering van € 0,7 miljoen. Grondopbrengsten stegen door de meerwaarderegeling, die we bij grondverkoop contractueel overeenkwamen met de ontwikkelende partij.
- Bouwerijen: verbetering van € 0,6 miljoen. Grondopbrengsten stegen, deels door hogere prognose voor nog te verkopen grond, deels door meerwaarderegeling bij al gerealiseerde grondverkoop.

VOORZIENING GRONDEXPLOITATIES

Conform BBV-vereisten dekten we het saldo van negatieve grondexploitaties af met een voorziening, de Voorziening Grondexploitaties. Met deze voorziening dekken we geprognostiseerde verliezen in negatieve grondexploitaties af bij afsluiten. De Voorziening Grondexploitaties is per definitie even groot als het totale saldo van negatieve grondexploitaties. De vorige tabel van negatieve grondexploitaties beschrijft dus ook de stand van de voorziening.

De Voorziening Grondexploitaties was begin 2020 € 25,3 miljoen. Omdat de negatieve grondexploitaties financieel voorspoedig ontwikkelden, verlaagden we de voorziening met € 4,5 miljoen tot totaal € 20,8 miljoen eind 2020. In het verslagjaar 2020 zijn geen grondexploitaties met negatief saldo afgerond, waarvoor de voorziening nodig was. De Voorziening Grondexploitaties is begin 2021 daarom nog steeds € 20,8 miljoen.

OVERZICHT EINDWAARDEN

In het overzicht staan de resultaten van alle grondexploitaties op eindwaarde en het verwachte jaar van afronding. De cijfers houden geen rekening met toekomstige tussentijdse winstnemingen vanaf 2021. De omvang daarvan is steeds pas na afronding van een boekjaar te bepalen. Wel verwerkten we de gerealiseerde winstnemingen ultimo 2020 in de eindwaardes van de 8 grondexploitaties. Belangrijk is dat we voor verwachte negatieve planresultaten een voorziening troffen. Deze hebben daarom geen gevolgen voor het toekomstige resultaat.

Bedragen x €1.000

Planresultaten op eindwaarde	realisatie 2020	prognose 2021	prognose 2022	prognose 2023	prognose 2024	prognose 2025	prognose 2026	Totaal 2021-2026
VIA BREDA								
Stationskwartier							-3.368	-3.368
WERKEN								
Markpark		-1.492						-1.492
Verzamelcomplex Bedrijventerrein			699					699
Werkdonken					1.421			1.421
Rithmeesterpark					1.254			1.254
Heilaar Noord (liquidatie)	1.408							
WONEN								
Verzamelcomplex Woningbouw			1.002					1.002
Nieuw Wolfslaar (liquidatie)	246							
Eikberg			731					731
Wisselslag		-2.000						-2.000
Adriaan K. landgoed			-758					-758
Waterdonken		220						220
Bouwerijen				-12.451				-12.451
Meulenspie		-733						-733
Hoge Gouw			731					731
Westerhageln - MuizenbergIn				394				394
Vijverstraat 3		28						28
TOTALEN	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal 2021-2026
planresultaten negatief per jaar	0	-4.225	-758	-12.451	0	0	-3.368	-20.802
planresultaten positief per jaar	1.654	248	3.164	394	2.675	0	0	6.481

VOORRAAD GRONDEN EN PANDEN

In de voorraad panden en gronden zitten alle bezittingen van het Grondbedrijf, die niet in grondexploitaties zijn ondergebracht. De totale boekwaarde nam in 2020 af met € 1,2 miljoen en is op 31 december 2020 € 45,6 miljoen.

Als de boekwaarde hoger is treffen we een voorziening (duurzame waardevermindering). Jaarlijks beoordelen we de waardering en passen deze aan de marktwaarde aan. Is de marktwaarde lager dan de boekwaarde? Dan vormen we een voorziening duurzame waardevermindering om de boekwaarde te verlagen. Was er in het verleden een voorziening duurzame waardevermindering? Dan valt de voorziening (gedeeltelijk) vrij bij een toegenomen marktwaarde. Af te stoten objecten zijn bezittingen die op korte termijn in exploitatie komen voor ontwikkeling of verkocht zijn in huidige staat. De categorie erfpacht en langdurig verhuurd zijn gronden in erfpacht uitgeven of langdurig verhuurd aan derden. Strategische bezittingen zijn ontwikkellocaties en locaties met een strategische ligging. Ze zijn gewaardeerd volgens de huidige marktwaarde.

Bedragen x € 1 miljoen

Mutatieoverzicht voorraad gronden en panden	Waarde 1- 1-2020	Correcties	Aankoop	Verkoop	Afschrijving	Totaal mutaties	Mutatie voorziening	Waarde 31- 12-2020
Af te stoten bezittingen	6,5		0,1	-1,0		-0,9	-0,2	5,8
Erfpacht en langdurig verhuurd	10,8					0,0		10,8
Strategisch bezit	29,4		0,2	-0,2	-0,3	-0,3	0,1	29,0
Totaal	46,7	0,0	0,3	-1,2	-0,3	-1,2	-0,1	45,6

Het grootste deel van de boekwaarde van de strategische voorraad zijn objecten in Havenkwartier en Gasthuisvelden. De andere objecten zijn agrarische percelen en verspreid liggende percelen en panden. Ze zijn getoetst aan de huidige bestemming en marktwaarde. We schrijven jaarlijks af op in gebruik zijnde gebouwen, waardoor de boekwaarde afneemt.

In 2020 nam de voorraad toe met € 0,3 miljoen door overname van 3 panden (Bredestraat 4, Oosterzelestraat 4 en Tielrodestraat 46) en overname van een perceel uit de grondexploitatie (Meulenspie). In 2020 nam de boekwaarde van de voorraad af met € 1,2 miljoen door grondverkopen (Bagven, Sprundelsebaan, Priemkruid) en overdracht van een perceel (Gilzeweg) aan de grondexploitatie verzamelcomplex bedrijven. Ook in 2020 was er een afwaardering van € 0,3 miljoen periodieke afschrijving op panden.

De marktwaardetoets van 2020 zorgde voor netto vrijval van de voorziening duurzame waardevermindering met € 0,1 miljoen. Dit bedrag voegden we toe aan het resultaat in 2020.

In 2020 verkochten we grond voor € 4,2 miljoen (Blauwe Kei, Priemkruid, Ravel, Muizenberglaan, Namenstraat, Bagven) buiten de grondexploitaties om. De boekwaarde was € 0,9 miljoen. De opbrengst verantwoordden we in het resultaat van 2020.

RISICO'S EN WEERSTANDSVERMOGEN

De huidige methodiek van risicomanagement is gebaseerd op de Nota Risicobereidheid en weerstandsvermogen uit 2018. De risico's van grondexploitaties zijn onderdeel van de totale risico's. Ze worden gedekt door de beschikbare weerstandscapaciteit (paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing). Voor de jaarrekening 2020 is het saldo van de gewogen (kans x impact) risico's € 15,1 miljoen. Bij de jaarrekening 2019 was het totale gewogen risicobedrag ook € 15,1 miljoen.

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

INLEIDING

De openbare ruimte bestaat voor een groot deel uit kapitaalgoederen. Kapitaalgoederen zijn door de gemeente aangekochte en/of tot stand gebrachte objecten die de infrastructuur vormen, waarop en waarin een gemeenschap functioneert en zich beweegt. Een kapitaalgoed heeft een langdurig economisch of maatschappelijk nut en wordt in stand gehouden door het uitvoeren van regulier en groot onderhoud of vervanging.

Kapitaalgoederen van de openbare ruimte

Een kapitaalgoed is een fysiek goed. De openbare ruimte bestaat naast de kapitaalgoederen uit veel verschillende onderdelen. De kapitaalgoederen vormen hierin de ruggengraat van de openbare ruimte. Kapitaalgoederen zijn van maatschappelijk belang en hebben een hoge financiële (vervangings)waarde.

Deze paragraaf beschrijft het onderhoudsniveau en daarmee het kwaliteitsniveau van de kapitaalinvesteringen in de gemeente Breda. Binnen de gemeente is deze onderverdeeld in de volgende categorieën:

- Beheer en onderhoud van de openbare ruimte;
- Beheer en onderhoud riolering;
- Beheer en onderhoud accommodaties;
- Beheer en onderhoud voertuigen.

BEHEER EN ONDERHOUD VAN DE OPENBARE RUIMTE

Openbare ruimte is de fysieke ruimte in de stad en omliggende dorpen die voor iedereen vrij toegankelijk is. In deze ruimte vinden veel dagelijkse activiteiten plaats zoals verplaatsing van A naar B, ontmoeten, verblijven en recreëren. Plaatsen die onder de openbare ruimte vallen in Breda zijn onder andere straten, parken, pleinen, speeltuinen en de singels. In de openbare ruimte van de gemeente Breda kennen we vijf kapitaalgoederen. Het beheer en onderhoud in de openbare ruimte van de gemeente Breda heeft de volgende kapitaalgoederen:

- Wegverhardingen;
- Civieltechnische kunstwerken;
- Openbare verlichting;
- Bomen;
- Waterwegen en -voorzieningen.

Het kapitaalgoed riolering is onderdeel van de openbare ruimte en heeft bijzondere wettelijke eisen en financiering en heeft daarom een eigen systematiek en beheer- en onderhoudsbenadering en is opgenomen in een aparte paragraaf.

In de beleidsplannen van de gemeente staat hoe doeltreffend het beheer van de voorzieningen in de openbare ruimte moet zijn.

De begroting is voor dagelijks onderhoud en beheer. In 2018 actualiseerden we het beleidskader kapitaalgoederen. Voor 4 van de 5 kapitaalgoederen (openbare verlichting uitgezonderd) stond het budget op gespannen voet met de afgesproken onderhoudsniveaus. In het bestuursakkoord Lef en Liefde (2018) is vanaf 2019 € 2,1 miljoen extra jaarlijks budget beschikbaar gesteld voor het beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen.

Wegverhardingen

Uit de evaluatie in 2017 en actualisatie 2018 bleek dat het onderhoudsniveau Bmin het juiste niveau is voor het effectief onderhouden van wegverhardingen. Het beschikbare budget voor het op peil brengen en houden van het onderhoud aan de wegverhardingen was echter te beperkt om de gestelde doelen in 2020 te behalen. Voor het inlopen van de achterstand en het op peil houden maakten we € 1,1 miljoen per jaar extra budget vrij. Bij de weginspectie in 2020 constateerden we een trendbreuk in de kwaliteit van de wegverhardingen in Breda en de omliggende dorpen. Afgelopen jaren was, net als in de actualisatie van 2018, een stijgende lijn zichtbaar na jaren van afnemende kwaliteit. Deze stijging heeft niet doorgezet. In de evaluatie kapitaalgoederen 2021 kijken we naar het al dan niet behalen van de gestelde kwaliteitsafspraken voor het op peil brengen en houden van de wegverhardingen binnen de beschikbaar gestelde budgetten.

Civieltechnische kunstwerken

Vanuit het beleidskader kapitaalgoederen is gekozen om de civieltechnische kunstwerken op een C-kwaliteit te onderhouden. Een C-kwaliteit komt overeen met een situatie waarin geen onaanvaardbare veiligheidsrisico's zijn en civieltechnische kunstwerken optimaal gebruikt kunnen worden. Uit de evaluatie in 2017 en de actualisatie in 2018 bleek dat het beschikbare budget voor het op peil brengen en houden van het onderhoud aan de civieltechnische kunstwerken te beperkt was. Met het bijgestelde budget (actualisatie kapitaalgoederen 2018) maakten we financiële ruimte om te onderhouden op C-niveau. Het streven is om over ongeveer 4 jaar een betrouwbaar en actueel beeld te hebben van de toestand. Vanuit deze basis zetten we vervolgstappen richting een meer planmatig en risico gestuurd beheer en het optimaliseren van de levensduur.

Openbare verlichting

Veel van de 40.000 armaturen en lantaarnpalen zijn toe aan onderhoud of vervanging. Met reguliere onderhoudswerkzaamheden en de verduurzamingsimpuls wordt deze achterstand weggewerkt. Afgelopen jaar werd, naast de reguliere onderhoudswerkzaamheden, voornamelijk gewerkt aan het uitvoeren van de verduurzamingsimpuls van 8400 armaturen (en de versleten palen). Tot 2020 werden 5700 armaturen vervangen. Door leverantie problemen als gevolg van corona is het niet gelukt om de gehele verduurzamingsimpuls af te ronden. In 2020 werden de resterende armaturen vervangen. Daarnaast is in 2020, met de inzichten en ervaringen uit de huidige verduurzamingsimpuls, een nieuw verduurzamingsplan gemaakt voor de resterende 25.000 armaturen. Deze verduurzamingsplan beslaat de periode 2021-2030. In 2021 zal hier de eerste uitvoering aan gegeven worden.

Bomen

Veel van de bijna 90.000 bomen in Breda zijn aan vervanging toe. Een grote vervangingsgolf dient zich aan. De afgelopen periode was er onvoldoende geld beschikbaar voor een duurzame aanpak van de vervanging van bomen. Alleen de gevaarlijke oude en zieke bomen zijn om veiligheidsredenen gekapt. Herplant vond niet op de gewenste manier plaats. In bestaande boomstructuren zijn bijvoorbeeld kleine of geen bomen herplant. Boomstructuren kalven hierdoor af en verliezen hun maatschappelijke, landschappelijke, verkeersgeleidende werking en ecologische waarde en werking. Hier is dan ook sprake van kapitaalvernietiging. Het regulier onderhoudsplan (B-minniveau) gaat er van uit dat de bomen vanuit de beschikbare middelen zo worden onderhouden dat ze hun aantrekkelijkheid als decor niet verliezen, hittestress helpen tegen te gaan en dat ze hun landschappelijke, ecologische en (verkeers)geleidende waarde optimaal waarmaken. Waardevolle bomen, boomgroepen en boomstructuren worden op tijd en doorlopend beheerd, onderhouden en vervangen wat afkalving bij boomstructuren voorkomt. Een ander probleem is wortelopdruk op plaatsen waar bomen te krappe groeiplaatsen hebben. We maken inzichtelijk wat de financiële consequenties zijn voor het wegwerken van de wortelopdruk in de komende jaren. Daarnaast zijn bomen levend materiaal in de openbare ruimte. In 2020 zagen we dat het veranderende klimaat impact heeft op het bomenbestand van de stad. Door droogte en storm zijn er meer bomen uit de stad verwijderd die niet allemaal zijn terug geplant. Verder hadden ziekten en plagen een grote invloed op het beheer van de bomen. Naast de eikenprocessierups ook de kastanje bloedingsziekte en essentaksterfte. In het bestuursakkoord staat jaarlijks € 40.000 voor het planten van extra bomen in de boomstructuur. Dit bedrag is om binnen de financiële kaders te blijven in 2020 niet hiervoor gebruikt.

Waterwegen en watervoorzieningen

Breda heeft honderden kilometers waterlopen, duikers en diverse vijvers, plassen, havens, overige watervoorzieningen zoals watertappunten, bluswatervoorzieningen en waterspeelplekken waar het beheer en onderhoud van wordt uitgevoerd. In het beleidskader kapitaalgoederen openbare ruimte is voor waterwegen en watervoorzieningen afgesproken deze op een C-kwaliteit te beheren en te onderhouden. De beheeractiviteiten bestaan uit dagelijks of jaarlijks onderhoud, inspecties en vervanging en worden waar mogelijk in samenhang met het beheer en onderhoud van waterschap Brabantse Delta opgesteld en uitgevoerd. Een gemiddeld C-niveau betekent dat de voorzieningen een slechte onderhoudsstaat mogen hebben. Ze moeten wel bruikbaar en veilig blijven.

In de huidige situatie onderhouden we het areaal op een combinatie van C- en D-niveau. Technisch gezien is er sprake van een grote achterstand bij het op peil houden van de kwaliteit van kantbeschoeiingen en het baggeren. Met de vaststelling van het coalitieakkoord Lef en Liefde en het vaststellen van de begroting 2019 is € 0,3 miljoen beschikbaar om op C-niveau te beheren en onderhouden. Met het op kwaliteitsniveau C brengen van de waterwegen en watervoorzieningen leveren we een positieve bijdrage aan een duurzame, herkenbare en gedeelde openbare ruimte. Afgelopen jaar lukte het niet om de opgelopen achterstand in het uitvoeren van het programma Waterwegen als gevolg van de PFAS problematiek in te lopen. Wel voerden we regulier onderhoud uit.

BEHEER EN ONDERHOUD RIOLERING

Breda heeft ongeveer 1.300 kilometer aan rioolleidingen. Het afvalwater wordt via 570 drukrioolpompjes, 7 grote en 126 kleine(re) rioolgemalen verpompt naar de RWZI Nieuwveer. Er zijn 22 tunnelgemalen die bij regenweer ervoor zorgen dat de tunnels begaanbaar blijven. In het door de gemeenteraad vastgestelde Stedelijk Waterplan 2019-2023 beschrijven we hoe dit systeem in stand wordt gehouden en verbeterd en welke middelen daarvoor nodig zijn. De kosten dekken we vanuit de rioolheffing. Gemiddeld is in de planperiode jaarlijks ongeveer € 14,5 miljoen nodig voor rioolvervangings- en rioolverbetering. Dit budget is voldoende om te kunnen voldoen aan de wettelijke zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Door de levensduur van riolen op te rekken via (deel)reparaties en te streven naar een wijksgewijze rioolvervangings- en rioolverbetering willen we werk met werk maken om binnen de beschikbare middelen te kunnen bijdragen aan gedeelde waarden. In 2020 reviseerden we gemalen, voerden we onderhoud uit aan het Oude Vest riool, vervingen we riolen en onderhielden we andere voorzieningen.

In het Stedelijk Waterplan is voor de planperiode 2019-2023 een bedrag opgenomen van € 250.000 per jaar voor klimaatadaptatie in de exploitatie en € 3 miljoen per jaar voor verbeteringsinvesteringen voor wateroverlast en droogte. Vanuit dit budget dragen we bij (binnen de reikwijdte van de zorgplicht) aan klimaatadaptatieve maatregelen. In 2020 zijn een aantal klimaatadaptatieve projecten uitgevoerd en is veel verbinding gezocht met de overige projecten van riolering en in de openbare ruimte. Daarnaast zijn een aantal initiatieven opgepakt zoals Groene Buurtjes Belcrum, groene bedrijventerreinen en samenwerking met de woningbouwcorporaties. Vanwege corona is hier wel enige vertraging mee opgelopen. Door mee te koppelen in projecten en intensief samen te werken in water- en klimaatkring De Baronie verbonden we groen en blauw met elkaar. Dit bevordert de leefbaarheid in de openbare ruimte. Voorbeelden hiervan zijn de realisatie van de Annevillelaan, voorbereiding van de herinrichting van de Parkstraat en Nijverheidssingel en onderzoeken naar hittestress in de binnenstad.

BEHEER EN ONDERHOUD ACCOMMODATIES

We bepalen de toereikendheid van de onderhoudsvoorzieningen voor de periode 2021-2030. Deze voorzieningen hebben betrekking op:

1. Onderhoud van alle gemeentelijke gebouwen die in eigendom zijn van de afdeling Vastgoedbeheer. Dit is inclusief het binnenonderhoud dat voor rekening van de gemeente komt;
2. Vervanging van de binnensportinventaris;
3. Civiel en cultuurtechnisch onderhoud van de buitensportcomplexen.

De basis voor de berekening van de toereikendheid wordt gevormd door de meerjarenonderhoudsramingen van Planon, de dotaties in de begroting en de stand van de voorzieningen per 31 december. We concludeerden dat de onderhoudsvoorziening toereikend is voor 10 jaar.

Onderhoud

Voor het bouwkundig onderhoud werken we voor het planmatig onderhoud met de methode conditie afhankelijk onderhoud (NEN 2767). In 2012 stelde het college het minimale onderhoudsniveau vast op niveau 3 (redelijk). Hiermee borgen we waardebehoud en de bedrijfsvoering.

Naast het planmatig onderhoud voeren we jaarlijks het benodigde service onderhoud, keuringen en controles en het correctief onderhoud uit. De meerjaren onderhoudsplannen actualiseren we minimaal 1 keer in de 5 jaar.

Voor het civiel- en cultuurtechnisch onderhoud van buitensportcomplexen (excl. opstallen) houden we de lijn sober en doelmatig aan. Hierbij sluiten we aan bij het groenbeheersysteem dat uitgaat van de wettelijk verplichte BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) en IMGeo (Informatiemodel Geografie).

Voor sportaccommodaties zijn de normeringen van NOC*NSF en overkoepelende sportbonden van toepassing. Kiwa Isa Sport beschrijft dit in het handboek voor sportaccommodaties.

Wet- en Regelgeving

Naast het reguliere onderhoud moet het gemeentelijk vastgoed voldoen aan alle wettelijke verplichtingen. In het kader van veiligheid zijn er in eerste aanleg 4 aandachtsgebieden gekozen waarvan de huidige stand van zaken wordt vastgesteld en de benodigde maatregelen worden geïnventariseerd en getroffen. Deze aandachtsgebieden betreffen elektra, legionellabeheersing, brandveiligheid en asbest. Hierbij is het aandachtsgebied dakveiligheid (valbeveiligingen) gekomen. De aandachtsgebieden elektra, legionellabeheersing en asbest zijn opgenomen in de reguliere beheersprocessen.

De borging en het gedrag van de gebruiker/huurder speelt hierin ook een rol. De gemeente treedt in deze rol niet op als overheid maar als rechtspersoon.

Elektra

Volgens het opgestelde beleidsplan worden gebouwgebonden installaties geïnspecteerd aan de hand van het Programma van Eisen Veiligheidsinspecties voor elektrische installaties, Uneto-VNI, 2015. Het doel van de inspectie is om te beoordelen of de installatie voldoet aan de eisen van NEN 1010. De inspecties en noodzakelijke herstellingen worden uitgevoerd door de gecontracteerde aannemers. Het doel is het verkrijgen van een veilige gebouw gebonden elektrische installatie. Elektraveiligheid maakt deel uit van de reguliere beheersprocessen.

Legionellabeheersing

In het frequente beheer kent het Drinkwaterbesluit en de Regeling Legionellapreventie in drinkwater en warm tapwater 2 soorten installaties:

- **Prioritaire:** gebouwen met logiesfuncties, badinrichtingen, kampeerterreinen, truckstops en jachthavens in verband met aerosolvormende tappunten. De gemeente voert als eigenaar van gebouwen met prioritaire installaties de verplichte beheersmaatregelen uit;
- **Niet-prioritaire installaties:** Van niet prioritaire installaties worden jaarlijks de keerkleppen en watertemperatuur gecontroleerd. Legionellabeheersing maakt deel uit van de reguliere beheersprocessen.

Brandveiligheid

In 2020 voerden we voor diverse panden brandscans uit. De maatregelen die hieruit naar voren komen voeren we naar urgentie uit waarbij we zo veel mogelijk aansluiten bij de uitvoering van de verduurzamingsmaatregelen. Door deze koppeling storen we de gebruiker zo min mogelijk en behalen we efficiëntie.

Asbest

In 2017 stelden we voor de panden met een bouwjaar van voor 1994 op projectbasis asbestinventarisaties op. Daar waar het moest, verwijderden we asbest. Voor panden waar het technisch niet mogelijk is om asbest te verwijderen is dit nog aanwezig. Voor deze panden zijn asbestbeheersplannen opgesteld. De beheersplannen delen we met de eigenaar, gebruiker, uitvoerende aannemers en de brandweer. Asbest maakt deel uit van de reguliere beheersprocessen.

Duurzaamheid

Breda wil in 2044 een energieneutrale gemeente zijn. Een speerpunt is het verduurzamen van het gemeentelijk gebouwenbestand. De volgende doelen zijn hiervoor vastgesteld:

1. Het maken van gemiddeld 2 labelstappen in 2020 over het totale gebouwenbestand;
2. Het bereiken van gemiddeld label A (energie-index <1,05) in 2030 over het totale gebouwenbestand;
3. Alle gebouwen zijn gemiddeld energieneutraal in 2044.

Met een kosteneffectieve aanpak en (grotendeels) rendabele investeringen en de inzet van onderhoudsmiddelen voerden we 53% van de geplande verduurzamingsmaatregelen uit. Voor 15% zijn voorbereidingen getroffen en deze voeren we in 2021 uit. Van het resterende deel van de maatregelen, moet ongeveer de helft nog opgestart worden. De andere helft staat in de wacht vanwege verdere strategische keuzes die buiten het verduurzamingsproject vallen.

Beleidskaders

- Visie op Vastgoed (februari 2017);
- Robuuste aanpak verduurzaming van de Bredase Vastgoedportefeuille;
- Nota Sportaccommodaties en Financiën;
- Nota Bewegingsruimte;
- Team Breda Uitvoeringsprogramma 2017/2022.

Kerncijfers

	aantal m2 bvo	aantal objecten
Afvalservice	5.904	7
Bibliotheken/Nieuwe Veste	12.767	4
Binnensport	28.782	23
Buitensport	28.578	29
Cultureel erfgoed	2.950	5
Cultuur (museum, theater, atelierruimten)	12.362	8
Diversen	7.117	10
Kinderopvang	2.819	5
Maatschappelijke opvang	6.718	3
MFA's/Bredescholen	22.194	5
Onderwijs/educatief overig	2.364	5
Stadskantoren/gemeentehuis	36.336	4
Uitvoering (District)sposten	4.327	6
Veiligheid	8.478	2
Wijkcentra	9.343	14
Wijkzaken (Speeltuinen/zwemplassen)	354	12
Zwembad/ijsbaan	25.434	7
	216.827	149

BEHEER EN ONDERHOUD VOERTUIGEN

Het wagen- en machinepark bestond eind 2020 uit:

Wagens:

- 42 vuilniswagens;
- 14 haakarm-kraanwagens;
- 5 kraan/pers wagens;
- 5 lichte vrachtwagens;
- 1 waswagen;
- 93 bedrijfswagens.

Machines:

- 43 rijdende machines;
- 84 items voor de winterdienst;
- ongeveer 2.200 andere items (bijvoorbeeld boormachines, bladblazers, ladders, verlengsnoeren, meters, aggregaten, kettingzagen).

De indeling naar aandrijving van de wagens is als volgt:

- 1 waterstof voertuig;
- 22 volledig elektrische voertuigen;
- 5 cng (aardgas) benzine voertuigen;
- 103 volledig diesel voertuigen;
- 2 vol hybride voertuigen;
- 20 dieselveertuigen met elektrische opbouw;
- 7 benzine voertuigen.

Onderhoud

De onderhoudstoestand is over het algemeen goed. Jaarlijks voeren we een onderhoudsprogramma uit aan de hand van de technische staat van de voertuigen.

Vervanging

Vervanging van alle tractiemiddelen voor de komende jaren staat in een vervangingsplan, met de insteek om te blijven voldoen aan de normen voor luchtkwaliteit en landelijke milieueisen. Op het moment van afroep kijken we onder andere naar beschikbaarheid en toepasbaarheid (bijvoorbeeld in de bedrijfsvoering) van hybride, low emissie en elektra en houden we rekening met duurzaamheidscriteria van het Ministerie van Water, Verkeer en Leefomgeving. Ook handelen we naar de ambities van het convenant Duurzame Voertuigen en Brandstoffen in de Reinigingsbranche. Met name bij de reinigingsvoertuigen is er een achterstand in vervangingen. Dit komt door een beperkt investeringskrediet. We werken aan het vinden van een oplossing van dit probleem.

In 2020 schaften we aan:

- 2 perswagens diesel euro 6;
- 1 wagen om ondergrondse containers te legen diesel euro 6;
- 1 elektrische auto;
- 1 bus diesel;
- 1 auto diesel.

In 2020 bestelden we de volgende wagens, waarvan de levering in 2021 plaatsvindt:

- 9 busjes en 8 auto's, waarvan 11 diesel en 6 elektrisch;
- 2 hybride auto's in een lease constructie;
- 1 spoel-waswagen diesel;
- 2 bakwagens diesel;
- 1 BAB (Binnenstad Afval Beheer) wagen waterstof (besteld in 2019).

In 2020 investeerden we voor een bedrag van € 1,6 miljoen. De exploitatielasten (onderhoud, brandstof, afschrijving, rente en verzekering) bedroegen € 5,8 miljoen.

Paragraaf Verbonden partijen

INLEIDING

Een verbonden partij is een instelling buiten de eigen organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Verbonden partijen zijn in elk geval alle gemeenschappelijke regelingen waaraan de gemeente deelneemt en alle NV's en BV's waarvan ze aandeelhouder is (exclusief een aantal kleinere NV/BV's, opgericht bij de verkoop van de Essent-aandelen). Een verbonden partij is een van de vormen voor de Gemeente Breda om haar taken uit te (laten) voeren: eigen activiteiten, een commerciële partij of door een verbonden partij.

Verbonden partijen leveren soms bestuurlijk complexe verhoudingen op, omdat de gemeente bestuurder en klant is. Bovendien doen meestal meerdere partijen mee aan de verbonden partij. De Gemeente Breda is dan niet de enige bestuurder en niet de enige klant. Zij moet haar bestuurlijke doelen en wensen afstemmen met die van de andere deelnemers. Dit kan de aansturing complex maken.

Voordelen van verbonden partijen zijn de grotere schaal en de regionale aanpak van een regionaal onderwerp. Volgens het BBV nemen we sinds de Begroting 2017 informatie over een verbonden partij op bij het programma waaraan de verbonden partij bijdraagt. In deze paragraaf leest u het totaaloverzicht van de verbonden partijen.

VISIE EN BELEID

Op 10 januari 2020 stemde de ministerraad in met een wetwijziging om de politieke verantwoording over gemeentelijke samenwerkingen te versterken. Deze wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) houdt verschillende maatregelen in die de betrokkenheid van raadsleden, statenleden en leden van het algemeen bestuur van waterschappen in het bestuur en inspraak van inwoners en maatschappelijke organisaties verbeteren. Voorbeelden hiervan zijn het versterken van de positie van gemeenteraden bij de besluitvorming in en door gemeenschappelijke regelingen en de introductie van aanvullende controle-instrumenten. Volgens het kabinet zorgen de wijzigingen op korte termijn voor verbetering. Daarnaast is de regionale nota Verbonden Partijen geëvalueerd.

Beide zaken willen we tegelijkertijd en regionaal oppakken, waarbij aandacht blijft voor de Bredase belangen. Zo mogelijk gaan we daarbij verschillen maken tussen de verschillende partijen. Een verbonden partij die zich enkel richt op bedrijfsvoering vraagt een hele andere betrokkenheid van de raden dan een verbonden partij waarin beleidsvoorbereiding of zelfs het maken van (strategische) beleidskeuzes aan de orde is.

DE VERBONDEN PARTIJEN

Totaalbeeld verbonden partijen

Bedragen x € 1.000

Naam verbonden partijen	Soort verbonden partij	Verbonden partij	Bijdrage aan Breda	Bijdrage van Breda
Neovita BV	Vennootschappen en coöperaties	Vitaal en Sociaal Breda		
GR GGD West-Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Vitaal en Sociaal Breda		4.384
GR Regionale Ambulancevoorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord	Gemeenschappelijke regeling	Vitaal en Sociaal Breda		
GR programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten	Gemeenschappelijke regeling	Vitaal en Sociaal Breda		904
NV Werkgelegenheidsinstituut West-Brabant	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda		

Chassétheater beheer NV	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda		
NV Stadsherstel Breda	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda		
NV Bredase Investeringsmaatschappij (NV BrIM)	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda		
GR Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen	Gemeenschappelijke regeling	Basis op Orde in Breda		264
GR Regio West Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Basis op Orde in Breda	318	4.917
GR Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Basis op Orde in Breda		11.990
Belgisch Nederlands Grensoverleg	Overige verbonden partijen	Basis op Orde in Breda		
GR Omgevingsdienst Midden- en West Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Basis op Orde in Breda		1.986
Veiligheidshuis Breda	Overige verbonden partijen	Basis op Orde in Breda		110
Midwaste	Vennootschappen en coöperaties	Basis op Orde in Breda		71
Enexis Holding NV (inclusief overige NV's/BV's) (belang 0,016 %)	Vennootschappen en coöperaties	Organisatie en financiën in Breda	14	
Brabant Water NV	Vennootschappen en coöperaties	Organisatie en financiën in Breda		
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)	Vennootschappen en coöperaties	Organisatie en financiën in Breda	328	
GR Belastingssamenwerking West-Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Organisatie en financiën in Breda		3.203

Voor een uitgebreidere toelichting over de inhoudelijke activiteiten van de hieronder genoemde verbonden partijen verwijzen wij u graag naar het onderdeel verbonden partijen bij de betreffende programma's. Deze vindt u terug in hoofdstuk 3.

NEOVITA BV

Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leren, ontwikkelen en werken
Verantwoordelijk bestuurder:	Boaz Adank
Bestuurlijk vervanger:	Marianne de Bie
Belang Breda in verbonden partij in %:	100 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Omdat Neovita een vast percentage op de loonsom ontvangt, is er nauwelijks sprake van risico's. Voor het risico van hogere loonkosten als gevolg van een in te voeren CAO voor de doelgroep is reeds eerder een voorziening gevormd. Aangezien deze voorziening een onderdeel uitmaakt van de aan ATEA doorbelaste loonkosten is de voorziening niet ten laste gekomen van het resultaat van Neovita.

De inzet van doelgroep medewerkers en dus de groei van de loonsom en resultaat van Neovita is als gevolg van Corona in 2020 vertraagd.

Financiële informatie:*Bedragen x € 1.000*

	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	0	0
Eigen vermogen	1.039	1.047
Vreemd vermogen	547	263
Resultaat voor bestemming	-10	8
Weerstandsvermogen	1.039	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	6,4	-38,0
Solvabiliteit in %	66,5	80

GR GGD WEST BRABANT

Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leven
Website GGD West-Brabant:	GGD West-Brabant
Verantwoordelijk bestuurder:	Miriam Haagh
Bestuurlijk vervanger:	Marianne de Bie
Belang Breda in verbonden partij in %:	23,3 %
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

De coronacrisis heeft grote financiële impact op de GGD. De GGD werkt met verschillende scenario's om inzicht te krijgen in de gevolgen voor de uitvoering van haar (opgelegde) taken in relatie tot het geld. Het Rijk geeft financiële compensatie voor alle meerkosten en vraagtuitval i.v.m. corona. Onzekerheid bestaat over de omvang en duur van kosten. Omdat de GGD maximaal prioriteit heeft gegeven aan het bestrijden en indammen van het coronavirus zijn minder inspanningen en activiteiten ontplooid op andere beleidsterreinen. Hiermee ontstaat een risico op achterstallig werk waardoor de kans bestaat dat niet al onze gemeentelijke doelstellingen gerealiseerd worden. Tot slot blijven er bedrijfsvoeringsrisico's binnen de GGD. Er is een risico dat de vaste kosten niet kunnen dalen met dezelfde omvang als de daling van de opbrengsten. De GGD probeert dit risico te beheersen door meer flexibiliteit te creëren in de inzet van de medewerkers en kostendekkende marktstarieven te hanteren. Een risico is een vermindering van inzet op basis- of plustaken en maatwerk en daarmee de gemeentelijke doelstellingen.

Financiële informatie:*Bedragen x € 1.000*

	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	4.361	4.384
Eigen vermogen	3.991	5.717
Vreemd vermogen	9.768	21.827
Resultaat voor bestemming	3	797
Ratio weerstandsvermogen	0,65	0,62
Netto schuldquote in %	15	7
Solvabiliteit in %	26	21

GR REGIONALE AMBULANCE VOORZIENING BRABANT MIDDEN-WEST-NOORD (RAV)

Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leven
Website Regionale Ambulancevoorziening:	Regionale Ambulancevoorziening
Verantwoordelijk bestuurder:	Miriam Haagh
Bestuurlijk vervanger:	Marianne de Bie
Belang Breda in verbonden partij in %:	2,4 %
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Met de nieuwe Wet op de Ambulancezorg heeft de Minister van VWS gekozen voor het voortzetten van de vergunningverlening door de zorgverzekeraars en hij heeft de huidige aanbieders aangewezen als uitvoerders van ambulancezorg.

Als de 2de kamer toch anders besluit en de opvolger van de RAV niet alle ambulances, gebouwen en ander materieel overneemt, dan dekt de RAV-reserve de kosten. Niet overgenomen gebouwen kunnen aangemeld worden bij het College Sanering Ziekenhuisvoorzieningen. Het maximale risico is € 3,8 miljoen.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	0	0
Eigen vermogen	13.970	13.738
Vreemd vermogen	23.696	25.744
Resultaat voor bestemming	-39	174
Weerstandvermogen	13.970	13.738
Netto schuldquote in %	14,8	11,8
Solvabiliteit in %	32,4	34,8

GR PROGRAMMA SCHOOLVERZUIM EN VOORTIJDIG SCHOOLVERLATEN

Vitaal en Sociaal Breda	Opgroeien
Verantwoordelijk bestuurder:	Marianne de Bie
Bestuurlijk vervanger:	Miriam Haagh
Belang Breda in verbonden partij in %:	45,7%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Het belangrijkste risico van deze GR betreft het uittreden van één van de deelnemende gemeenten. Hiervan is echter vrijwel geen sprake, aangezien het de uitvoering van wettelijke regelingen betreft, die gemeenten verplicht zijn te doen. Uitvoering via deze GR beperkt voor de deelnemende gemeenten de kosten en is effectief.

Financiële informatie:*Bedragen x € 1.000*

	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	702	904
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	1.400	526
Resultaat voor bestemming	0	131
Ratio weerstandsvermogen	Geen	Geen
Netto schuldquote in %		-7,1
Solvabiliteit in %	0,0	0,0

NV WERKGELEGENHEIDSINSTITUUR WEST-BRABANT

Ondernemend Breda	Stimuleren economische ontwikkeling
Website Rewin:	Rewin
Verantwoordelijk bestuurder:	Boaz Adank
Bestuurlijk vervanger:	Paul de Beer
Belang Breda in verbonden partij in %:	10,30 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Er zijn geen belangrijke risico's te melden.

Financiële informatie:*Bedragen x € 1.000*

	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	0	0
Eigen vermogen	902	1.431
Vreemd vermogen	1.125	1.158
Resultaat voor bestemming	-245	529
Weerstandsvermogen	902	1.431
Netto schuldquote in %	-37	-32,8
Solvabiliteit in %	44,5	55,3

CHASSÉTHEATER BEHEER NV

Ondernemend Breda	Dynamische stad
Website Chassé:	Chassé Theater
Verantwoordelijk bestuurder:	Marianne de Bie
Bestuurlijk vervanger:	Boaz Adank
Belang Breda in verbonden partij in %:	100 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Stagnerende kaartverkoop, o.a. vanwege corona;
- Onderhoud pand en installaties.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	0	0
Eigen vermogen	4.344	4.645
Vreemd vermogen	13.667	14.200
Resultaat voor bestemming	-82	350
Weerstandsvermogen	1.777	niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	994	niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	22,0	24,6

NV STADSHERSTEL BREDA

Ondernemend Breda	Stimuleren economische ontwikkeling
Website Stadsherstel:	Stadsherstel Breda
Verantwoordelijk bestuurder:	Marianne de Bie
Bestuurlijk vervanger:	Greetje Bos
Belang Breda in verbonden partij in %:	18,2 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Het Klapkot is verhuurd aan de brouwerij. Sinds het faillissement van restaurant Binnen is dit pand niet in gebruik. Op basis van het huurcontract betaalt de brouwerij de huur. Dit huurcontract eindigt eind 2022.

Aan het Klapkot is het gebruik van de Vishal als buitenterras gekoppeld. Afgelopen jaren is de Vishal los verhuurd. Hier liggen geen goede afspraken tussen de gemeente Breda als eigenaar en NV Stadsherstel onder. In verband met Corona wordt de horeca ruimte geboden om terrasruimte te optimaliseren, maar voor de periode na Corona dienen eerst goede afspraken gemaakt te worden tussen de gemeente Breda en NV Stadsherstel over een eventueel separaat gebruik van de Vishal.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	0	0
Eigen vermogen	2.252	2.507
Vreemd vermogen	5.360	5.520
Resultaat voor bestemming	22	96
Weerstandsvermogen	2.252	2.507
Netto schuldquote in %		967,2
Solvabiliteit in %	30,0	31,2

NV BREDASE INVESTERINGSMAASCHAPPIJ (NV BRIM)

Ondernemend Breda	Stimuleren economische ontwikkeling
Verantwoordelijk bestuurder:	Boaz Adank
Bestuurlijk vervanger:	
Belang Breda in verbonden partij in %:	100%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Er zijn geen risico's.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	0	0
Eigen vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Ratio weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar

GR NAZORG GESLOTEN STORTPLAATSEN BAVEL-DORST EN ZEVENBERGEN

Basis op Orde in Breda	Beheer van de openbare ruimte
Verantwoordelijk bestuurder:	Daan Quaars
Bestuurlijk vervanger:	Paul de Beer
Belang Breda in verbonden partij in %:	39,84 %
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Vanwege het verlagen van de rekenrente kan het nodig zijn om met een hogere deelnemersbijdrage het benodigde doelvermogen te behalen. Hier wordt onderzoek naar gedaan waarbij medio 2021 de resultaten verwacht worden.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	264	264
Eigen vermogen	1.116	1.083
Vreemd vermogen	25.950	26.264
Resultaat voor bestemming	-111	-143
Ratio weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	2.636,1	3.721,2
Solvabiliteit in %	4,12	3,96

GR REGIO WEST-BRABANT

Basis op Orde in Breda	Veilig Breda
Website RWB:	Regio West Brabant
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul de Beer
Bestuurlijk vervanger:	Boaz Adank
Belang Breda in verbonden partij in %:	26,04 %
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Afhankelijkheid van (vaak personele) inzet van gemeenten bepaalt de slagingskans van regionale projecten.
- Uiteenlopende zienswijzen omtrent commitment vanuit gemeenten in de Regio West-Brabant zorgt dat de basisfinanciering van de gemeenschappelijke regeling onder (toenemende) druk staat.
- Daarnaast is steeds vaker vraag voor cofinanciering bij subsidieoproepen vanuit o.a. Rijk en EU. In de Regio West-Brabant is geen cofinancieringsfonds. Hierdoor kost het veel tijd en inspanning om op korte termijn alsnog geld beschikbaar te krijgen voor onverwachte kansrijke projecten.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	4.867	4.917
Eigen vermogen	532	1.240
Vreemd vermogen	4.640	7.669
Resultaat voor bestemming	0	423
Ratio weerstandsvermogen	0,0	0,0
Netto schuldquote in %	-5,7	-5,7
Solvabiliteit in %	8,5	14,0

GR VEILIGHEIDSREGIO MIDDEN- EN WEST-BRABANT

Basis op Orde in Breda	Veilig Breda
Website VrMWB:	VRMWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Boaz Adank
Belang Breda in verbonden partij in %:	17,41 %
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Door de coronamaatregelen hebben niet alle opleidingen (met name praktijk) en oefeningen plaatsgevonden. Wat hiervan de gevolgen voor de vakbekwaamheid kunnen zijn, is nog onduidelijk.
- De vitale ICT infrastructuur tijdens de coronacrisis heeft niet naar behoren gewerkt. Dit blijft een permanent aandachtspunt.
- Het kost steeds meer moeite om voldoende vrijwilligers te vinden en te blijven binden. Daarnaast staat de beschikbaarheid van deze vrijwilligers steeds meer onder druk en daarmee komt de kerntaak, het bestrijden van incidenten, ook onder druk.

Financiële informatie:*Bedragen x € 1.000*

	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	12.046	11.990
Eigen vermogen	16.732	18.832
Vreemd vermogen	46.316	43.130
Resultaat voor bestemming	-2.191	3.326
Ratio weerstandsvermogen	0,54	0,35
Netto schuldquote in %	51,0	34,0
Solvabiliteit in %	22,0	30,0

BELGISCH NEDERLANDS GRENSOVERLEG

Basis op Orde in Breda	Open Overheid
Website Benego:	Benego
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Boaz Adank
Belang Breda in verbonden partij in %:	9,56 %
Soort verbonden partij:	Overige verbonden partij

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Voor de continuïteit van het grensgemeenten netwerk is bestuurlijk draagvlak essentieel.

Financiële informatie:*Bedragen x € 1.000*

	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	3	3
Eigen vermogen	182	188
Vreemd vermogen	0	0
Resultaat voor bestemming	0	-3
Ratio weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	-587,1	-604,4
Solvabiliteit in %	100	100

GR OMGEVINGSDIENST MIDDEN- EN WEST-BRABANT

Basis op Orde in Breda	Veilig Breda
Website OMWB:	OMWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Boaz Adank
Belang Breda in verbonden partij in %:	7 %
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Inhuur versus vast personeel: Uitbreiding vast personeel is nodig van 220 fte naar 240 fte, waarbij er nu nog afhankelijkheid is van duurder ingehuurd personeel;
- Transitie mens en systeem: Ondanks opleidingen/trainingen is de verwachting dat niet iedereen mee kan groeien in de doorontwikkeling van de organisatie;
- Problematiek arbeidsmarkt: Door opleiding/inwerken van trainees en net afgestudeerden is er een tijdelijk declarabel productietekort;
- COVID-19: Taken worden zo goed als mogelijk op dezelfde wijze als in 2020 voortgezet en getracht wordt de financiële impact zoveel mogelijk te beperken.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	1.987	1.986
Eigen vermogen	1.843	2.195
Vreemd vermogen	4.057	3.448
Resultaat voor bestemming	-23	352
Ratio weerstandsvermogen	1,0	1,0
Netto schuldquote in %	-2,9	-3,9
Solvabiliteit in %	30,9	40,2

ZORG- EN VEILIGHEIDSHUIS BREDA

Basis op Orde in Breda	Veilig Breda
Website Zorg- en Veiligheidshuis Breda:	ZVH
Verantwoordelijk bestuurder:	Greetje Bos
Bestuurlijk vervanger:	Miriam Haagh
Belang Breda in verbonden partij in %:	51,8 %
Soort verbonden partij:	Overige verbonden partijen

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Het personeel van ZVH is in dienst bij gemeente Breda, daar ligt dan ook deels het financiële risico. Dit is voor wat betreft ziekte en arbeidsongeschiktheid over de deelnemers verdeeld middels een convenant wat het risico van gemeente Breda verlaagt.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	110	110
Eigen vermogen	265	353
Vreemd vermogen	150	585
Resultaat voor bestemming		-64
Ratio weerstandsvermogen	265	353
Netto schuldquote in %		-52,53
Solvabiliteit in %	70	37,67

MIDWASTE

Basis op Orde in Breda	Beheer van de openbare ruimte
Website Midwaste:	Midwaste
Verantwoordelijk bestuurder:	Daan Quaars
Bestuurlijk vervanger:	Paul de Beer
Belang Breda in verbonden partij in %:	7,7 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Prijzen, debiteuren en beschikbare verwerkingscapaciteit;
- Prijsrisico's zijn het grootst in markten die beheerst zijn door wereldmarktprijzen zoals bijvoorbeeld bij papier;
- Te weinig verwerkingscapaciteit. In het afgelopen jaar speelde dit bijvoorbeeld bij de PET-trays (bakjes voor onder andere vlees, vis of fruit) . Dit kan ook leiden tot hogere prijzen.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	80	71
Eigen vermogen	1.225	1.455
Vreemd vermogen	29.066	35.427
Resultaat voor bestemming	21	230
Weerstandvermogen	1.225	1.455
Netto schuldquote in %	-1,24	-1,16
Solvabiliteit in %	3,17	3,94

ENEXIS HOLDING NV (INCLUSIEF OVERIGE NV'S/BV'S)

Organisatie en financiën in Breda	Solide financiën
Website Enexis:	Enexis
Verantwoordelijk bestuurder:	Greetje Bos
Bestuurlijk vervanger:	Miriam Haagh
Belang Breda in verbonden partij in %:	0,016 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Tekort aan netwerkcapaciteit voor de energietransitie;
- Effecten energietransitie en reguleringsmethodiek op de financiële positie ;
- Ongeautoriseerd gebruik van data en/of systemen.

Financiële informatie:*Bedragen x € 1.000*

	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	18	14
Eigen vermogen	4.112.000	4.116.000
Vreemd vermogen	4.146.000	4.635.000
Resultaat voor bestemming	210.000	109.000
Ratio weerstandsvermogen	4.112.000	4.116.000
Netto schuldquote in %	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Solvabiliteit in %	49,79	47,03

BRABANT WATER NV

Organisatie en financiën in Breda	Solide financiën
Website Brabant Water:	Brabant water
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul de Beer
Bestuurlijk vervanger:	Greetje Bos
Belang Breda in verbonden partij in %:	8,6 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Veranderende klimatologische omstandigheden;
- Kwaliteit van het grondwater;
- Veroudering van het netwerk;
- Informatie- en fysieke beveiliging.

Financiële informatie:*Bedragen x € 1.000*

	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	0	0
Eigen vermogen	665.384	674.183
Vreemd vermogen	479.546	523.444
Resultaat voor bestemming	28.006	16.662
Weerstandsvermogen	665.384	674.183
Netto schuldquote in %	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Solvabiliteit in %	58	56

NV BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN (BNG BANK)

Organisatie en financiën in Breda	Solide financiën
Website BNG:	BNG
Verantwoordelijk bestuurder:	Greetje Bos
Bestuurlijk vervanger:	Miriam Haagh
Belang Breda in verbonden partij in %:	0,46 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Het debiteurenrisico;
- De ICT;
- De toenemende regelgeving en impact op de organisatie;
- De lage rentestanden.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2019	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	734	328
Eigen vermogen	4.887.000	4.364.000
Vreemd vermogen	144.802.000	155.955.000
Resultaat voor bestemming	163.000	221.000
Weerstandsvermogen	4.887.000	4.364.000
Netto schuldquote in %	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Solvabiliteit in %	3,2	2,8

GR BELASTINGSAMENWERKING WEST-BRABANT

Organisatie en financiën in Breda	Solide financiën
Website BWB:	BWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Greetje Bos
Bestuurlijk vervanger:	Miriam Haagh
Belang Breda in verbonden partij in %:	19,9 % van de bijdragen aan de BWB is voor rekening van Breda
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- De aantrekkende economie zorgt voor een krapte op de arbeidsmarkt. Hierdoor is het moeilijker en vergt het meer tijd om cruciale functies ingevuld te krijgen. Hiervoor bestaat een berekend risico van € 100.000.
- De uitvoering van de AVG is voor een data gestuurde organisatie als de BWB extra risicogevoelig. Ondanks getroffen maatregelen blijft het risico van bijvoorbeeld een datalek aanwezig. Er is een berekend risico van € 75.000.
- De BWB heeft geen extra risico's gemeld met betrekking tot Corona.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Financiële bijdrage	2.593	3.203
Eigen vermogen	0	560
Vreemd vermogen	2.910	2.930
Resultaat voor bestemming	0	560
Ratio weerstandsvermogen	0,2	0,2
Netto schuldquote in %	6,35	3,36
Solvabiliteit in %		16,05

Paragraaf Financiering

TREASURYFUNCTIE: TAKEN EN BELEID

Treasury zorgt voor financiering, cashmanagement en renterisicobeheer. Doel is vreemd vermogen voor de organisatie tegen zo laag mogelijke kosten en beschermen tegen ongewenste financiële risico's. Het financieringsbeleid van de Gemeente Breda schrijft voor dat we maximaal financieren met kortlopende leningen. Het rentetarief op kortlopende leningen (geldmarkt) is bijna altijd lager dan op langlopende leningen (kapitaalmarkt). We volgen de wettelijke kaders voor het renterisico beheer (kasgeldlimiet en renterisico norm). Deze staan in de wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO).

De commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) publiceerde in 2016 de notitie rente 2017. Doel is realistisch ramen en transparante rentetoerekening. De toegestane rentevergoeding over de reserves en voorzieningen (bespaarde rente) is gemaximeerd. De werkelijke rentelast wordt verdeeld via het renteomslag percentage over de investeringen. Het renteomslag percentage voor 2020 is 1,25%.

RENTEONTWIKKELING

De pandemie zorgde in 2020 wereldwijd voor een enorme terugval in economische activiteit. Overheden leenden enorme bedragen om de economie draaiende te houden en tegenvallende belastinginkomsten te compenseren. De Europese Centrale Bank vergrootte in 2020 haar opkoopprogramma PEPP (Pandemic Emergency Purchase Programme). Mede daardoor bleef de rente laag, op de geldmarkt (looptijd leningen tot 1 jaar) en op de kapitaalmarkt (looptijd leningen langer dan 1 jaar). Op de geldmarkt daalde de 1-maands euribor van - 0,44% naar - 0,55%. Op de kapitaalmarkt daalde de benchmarkrente (rentetarief voor een lening van 10 jaar) van 0,19% naar - 0,26%. Deze rentetarieven zijn exclusief opslagen die geldnemers ook betalen.

FINANCIERINGSBELEID

In 2020 is weer maximaal kort gefinancierd via hoofdzakelijk 1-maands kasgeldleningen, binnen de kaders van de kasgeldlimiet. De rentetarieven lagen tussen de 0,32% - 0,46% negatief. Gemiddeld is ruim € 53 miljoen aan kortlopende leningen aangetrokken tegen -0,45% rente. Door de negatieve rente was er geen rentelast maar een renteopbrengst van € 236.000. De omvang van de kortlopende schuld was op 1 januari en op 31 december 2020 € 50 miljoen.

De gemeentelijke langlopende leningenportefeuille (opgenomen geldleningen) bestaat uit 2 deelportefeuilles. Een deel van de opgenomen geldleningen is voor financiering van investeringen. Een ander deel is doorgeleend aan Bredase woningbouwcorporaties. In 2020 is € 45 miljoen aan langlopende leningen aangetrokken voor gemeentelijke investeringen. Ruim € 66 miljoen aan langlopende leningen is afgelost. Door de lage rente op de kapitaalmarkt leidden nieuw aangetrokken leningen van € 45 miljoen en aflossingen op opgenomen leningen tot een lagere gemiddelde rente van dit deel van de portefeuille langlopende leningen (van 2,03% naar 1,86%).

De opgenomen leningen voor de woningbouw dateren uit het verleden en zijn onder dezelfde condities doorgeleend aan de woningbouwcorporaties. Dit deel van de geldleningenportefeuille neemt jaarlijks af door reguliere aflossingen. De gemiddelde rente blijft hoog, omdat leningen uit het verleden hogere rentetarieven hebben. Deze deelportefeuille nam in omvang af met € 2,4 miljoen. De totale omvang van de langlopende schuld (beide deelportefeuilles) daalde in 2020 met € 23,7 miljoen.

De portefeuille uitgegeven leningen daalt in omvang door reguliere aflossingen op de leningen. De gemiddelde rente blijft in 2020 ongeveer gelijk. Er is 1 lening verstrekt aan een sportvereniging. Er is ook naar rato van de deelneming in Enexis netbeheer (0,016%) meegedaan met een lening van € 500 miljoen.

De kengetallen solvabiliteit en netto-schuldquote werden beter door afname van de totale schuld (inclusief de post liquiditeiten). De netto langlopende schuld nam af in 2020 met ruim € 15 miljoen. In onderstaande tabel staat de ontwikkeling van de opgenomen en uitgegeven geldleningen.

Portefeuille langlopende leningen (> 1 jaar)	Restant hoofdsom 1 januari 2020	Gem. rente	Nieuw opgenomen leningen	Aflossingen op leningen	Restant hoofdsom 31 december 2020	Gem. rente	Mutaties
Opgenomen leningen tbv Gem. Breda	377.301.797	2,03%	45.000.000	66.323.779	355.978.018	1,86%	- 21.323.779
Opgenomen leningen tbv woningbouw	62.786.458	3,28%	0	2.422.905	60.363.553	3,33%	-2.422.905
Totaal opgenomen langlopende leningen	440.088.255		45.000.000	68.746.684	416.341.571	2,06%	- 23.746.684
Uitgegeven leningen tbv derden	97.836.518	3,88%	358.533	3.171.778	95.023.273	3,83%	-2.813.245
Uitgegeven leningen tbv woningbouw	66.676.626	3,35%		5.894.260	60.782.366	3,25%	-5.894.260
Totaal uitgegeven langlopende leningen	164.513.144		358.533	9.066.038	155.805.639	3,60%	-8.707.505
Netto langlopende schuld (totaal opg. - uitg. leningen)	275.575.111		44.641.467	59.680.646	260.535.932		- 15.039.179
Portefeuille kortlopende leningen (< 1 jaar)	50.000.000	-0,41%	pm	pm	50.000.000	-0,45%	0

VERSTREKTE GELDENINGEN EN GARANTIES

De Gemeente Breda heeft per 31-12-2020 een portefeuille aan verstrekte geldleningen van € 155,8 miljoen.

Het overgrote deel hiervan is voor:

- Breedsaam (€ 74,2 miljoen);
- de woningbouwcorporaties (€ 60,8 miljoen);
- Chassé Theater Beheer NV (€ 14,2 miljoen).

De kredietrisico's op deze leningen zijn minimaal. De leningen aan de woningbouwcorporaties zijn gegarandeerd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Bij de andere leningen is bijna overal hypothecaire zekerheid. Op bijna alle leningen is regulier afgelost en bleven de effecten van de pandemie in 2020 op dit punt beperkt. Mezz heeft niet afgelost en is in overleg met de Gemeente Breda over de ontstane situatie. Mezz is naast het Chassé Theater actief in de zwaar getroffen evenementenbranche. De grootste lening aan het Chassé Theater heeft een renteherziening in 2023 die naar voren is gehaald. In november 2020 spraken we een nieuwe rente af voor de resterende looptijd. De rentecoupon is ondanks de mee berekende boete aanzienlijk lager (5,5% om 1,67%). Daardoor zijn de rentelasten voor het Chassé Theater met ingang van 2021 fors lager.

Aan direct verleende garanties aan rechtspersonen staat bijna € 22 miljoen uit. Bijna overal is hypothecaire zekerheid. Ondanks de pandemie is regulier afgelost op gegarandeerde leningen. Enkele sportverenigingen stelden de aflossingen een half jaar uit. De banken gaven soms die optie. Naast direct verleende garanties is er ook een garantie van € 37,5 miljoen voor de overeenkomst doordecentralisatie onderwijshuisvesting met Building Breda.

De gemeente is achtervang bij 2 waarborgfondsen: Waarborgfonds Sociale Woningbouw en Waarborgfonds Eigen Woningen. We staan indirect garant voor door het waarborgfonds gegarandeerde leningen. De gemeente wordt aangesproken als het waarborgfonds niet aan haar verplichtingen kan voldoen. De zekerheidsstructuur en de financiële positie van deze waarborgfondsen zijn goed. Daardoor loopt de gemeente weinig risico. De omvang van de uitstaande leningen waarvoor we garant staan bij het WSW nam af met ongeveer € 40 miljoen.

Bedragen x € 1.000

Borgstellingen of garantstellingen aan natuurlijke- en rechtspersonen	Oorspronkelijke hoofdsom	31 december 2019	31 december 2020
Geldleningen voor het verkrijgen/ verbeteren van woningen	571	436	385
Waarborgfonds sociale woningbouw	747.725	620.280	579.577
Overige leningen	45.200	24.636	24.457
Totaalbedrag waartoe aan natuurlijke- en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt	793.496	645.352	604.419

RENTERISICOBEEHER

Renterisico is het risico dat de rentelast van een gemeente ineens fors stijgt. Dit kan als veel lopende schuld vervalt en er opnieuw financiering nog is tegen een mogelijk fors hoger rentepercentage. De wetgever stelt daarom eisen aan het maximale jaarlijkse renterisico voor een gemeente (wet FIDO, Financiering Decentrale Overheden). Deze eisen komen tot uitdrukking in de kasgeldlimiet (norm voor leningen met looptijd tot 1 jaar) en de renterisiconorm (norm voor leningen met looptijd vanaf 1 jaar). Deze normen bepalen de speelruimte voor de gemeente om verantwoord en goedkoop te financieren. Beide normen zijn gekoppeld aan de begrotingsomvang.

KASGELDLIMIET

Met kasgeldlimiet voorkomt het Rijk dat een gemeente te veel financiert met kortlopende leningen (looptijd tot 1 jaar) en zo teveel renterisico loopt. Kasgeldlimiet is 8,5% van de totale begroting en maximeert de omvang van kortlopende geldleningen. Breda mag in 2020 gemiddeld niet meer dan € 57 miljoen aan kortlopende geldmiddelen aantrekken.

Omdat inkomsten en uitgaven in tijd niet altijd gelijk lopen mag een gemeente kasgeldlimiet 2 aaneengesloten kwartalen overschrijden. Daarna moet de gemeente de omvang van de kortlopende leningen onder de kasgeldlimiet brengen. Dit kan door omzetten van kortlopende naar langlopende leningen. De tabel laat enkel in het eerste kwartaal 2020 een overschrijding zien van de kasgeldlimiet. Daarmee voldoen we aan de wettelijke voorschriften voor kasgeldlimiet.

Bedragen x € 1 miljoen

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Omvang begroting per 1 januari 2020 - de grondslag	665	665	665	665
Toegestane kasgeldlimiet:				
- in % van de grondslag	8,5%	8,50%	8,50%	8,50%
- omvang kasgeldlimiet	57	57	57	57
Toets kasgeldlimiet:				
Gemiddeld overschot vlottende middelen	-	-	-	-
Gemiddeld opgenomen vlottende schuld	0	46	17	29
Toegestane kasgeldlimiet	57	57	57	57
Onderschrijding (+) / overschrijding (-) van kasgeldlimiet	-4	11	40	28

RENTERISICONORM

De renterisiconorm voorkomt dat een te groot deel van de totale gemeentelijke schuld (met looptijd langer dan 1 jaar) in eenzelfde jaar vervalt en opnieuw financiering nodig is tegen een mogelijk fors hogere rente. Het rijk stelde de renterisiconorm op 20% van de gemeentelijke begroting. Dat dwingt een spreiding van minimaal 5 jaar af van de schuld in de vervalkalender. Breda mag in 2020 maximaal € 127 miljoen aan langlopende schuld opnieuw financieren en/of aan een renteherziening onderhevig laten zijn.

De tabel laat zien dat we de laatste jaren en in 2020 voldoen aan de norm. De gemeentelijke schuldportefeuille heeft een gemiddeld lange looptijd. Daardoor zijn de jaarlijkse aflossingsbedragen relatief laag en overschrijden we niet de

reterisiconorm. De schuldportefeuille heeft genoeg spreiding om het renterisico te beperken. Het renterisico is momenteel bij alle gemeenten zeer beperkt. De kapitaalmarktrente is uitermate laag en de netto rentelast in de begroting zeer beperkt. In Breda is de netto-rentelast 0,41% van de begroting.

Bedragen x € 1 miljoen

	2017	2018	2019	2020
Begrotingsomvang	637	654	642	595
Renterisiconorm (20% van de begroting)	127	131	128	119
Aflossingen op de vaste schuld	60	80	97	69
Ruimte (+) onder risiconorm	67	51	31	50

SCHATKISTBANKIEREN

Sinds eind 2013 is schatkistbankieren verplicht voor decentrale overheden. Gemeenten mogen niet meer beleggen maar moeten overtollige middelen bij de schatkist afstorten. Een beperkt bedrag is vrijgesteld om dagelijks betalingsverkeer niet te verstoren. Dit drempelbedrag is 0,75% van de begroting (tot € 500 miljoen) plus 0,2% van het meerdere. De drempelwaarde van de Gemeente Breda is in 2020 € 4 miljoen. De gemeente heeft geen structurele overtollige middelen en stort tijdelijke overschotten af. Het afstorten gebeurt automatisch als het saldo van de gemeentelijke rekeningenstructuur bij de BNG bank de € 2 miljoen (credit) overschrijdt. In 2020 was dit niet het geval.

Bedragen x € 1.000

Berekening en benutting drempelbedrag schatkistbankieren	Drempel	Drempel	Drempel	Drempel
Drempelbedrag 2020 is 0,75% van Begroting over eerste € 500M + 0,2 % over het meerdere	4.080	4.080	4.080	4.080
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1.095	1.326	1.004	1.077
Ruimte onder het drempelbedrag	2.985	2.754	3.076	3.003
Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0

TREASURYRESULTAAT

Het treasury resultaat is het verschil tussen netto rentelast en doorbelasting van die rentelast naar taakvelden en grondexploitaties. Het resultaat is in 2020 € 1.790.575. Dat is ruim € 7 ton hoger dan geraamd. Het verschil bestaat grotendeels uit hogere doorbelasting van rente (aan taakvelden en grondexploitaties) en lagere rentelast. De rentetoerekening in de begroting staat in de tabel.

Werkelijke rentelasten en -baten	Jaarrekening 2019 gem rente %	Jaarrekening 2019 bedrag	Begroting 2020 rente %	Begroting 2020 bedrag	Jaarrekening 2020 rente %	Jaarrekening 2020 bedrag
Rente vaste schulden: OG-gemeente	2,84%	6.914.000	2,37%	6.906.000	1,85%	6.790.284
Rente vaste schulden: OG-woningbouw	3,55%	2.262.000	3,55%	2.235.000	3,33%	2.048.293
Rente nieuwe kortlopende schulden (2020)	-0,30%	-257.000	-0,30%	-180.000	-0,45%	-232.273
Overige financieringslasten (saldo)		-173.000		0		-179.959
Totaal werkelijke rentelasten		8.746.000		8.961.000	0,0473	8.426.345
Externe rentebaten UG/woningbouw	3,55%	2.258.000	3,55%	2.405.000	3,83%	2.048.394

Externe rentebaten UG/gemeente	3,56%	3.956.000	4,01%	3.691.000	3,25%	3.709.716
Totaal werkelijke rentebaten		6.214.000		6.096.000		5.758.110
Saldo werkelijke rentelasten minus -baten		2.532.000		2.865.000		2.668.235
Bij: Rente over eigen vermogen (reserves)	2,25%	3.640.000	1,25%	1.760.000	1,25%	1.671.413
Bij: Rente over voorzieningen	2,25%	851.000	1,25%	739.000	1,25%	635.675
Saldo rentelasten over eigen vermogen en voorzieningen		4.491.000		2.499.000		2.307.088
Totaal toe te rekenen rentelast		7.023.000		5.364.000		4.975.323
Toe te rekenen aan grondexploitaties	1,45%	528.000	1,66%	743.000	1,47%	1.045.933
Resteert toe te rekenen aan taakvelden (vaste activa)	1,65%	6.495.000	1,06%	4.621.000	0,86%	3.929.390
De toegerekende rente aan taakvelden via renteomslag ad	2,00%	9.035.000	1,25%	5.567.000	1,25%	5.720.147
Resultaat treasury	1,65%	2.540.000		946.000		1.790.757
Saldo werkelijke rentelasten minus - baten / omvang van de begroting 2020				0,43%		0,40%

Paragraaf Bedrijfsvoering

BEDRIJFSVOERING

Verplicht thuiswerken bracht al voorziene ontwikkelingen in een stroomversnelling. Medewerkers leerden volledig digitaal werken, al werkend en van en met elkaar. Digitaal projectmatig samenwerken borgt optimaal en veilig gebruik van programma's en applicaties.

Een aantal security technische maatregelen voerden we versneld door. Bijvoorbeeld extra maatregelen voor veilig inloggen en vroeg opsporen van phishing.

Digitalisering is een opgave voor de hele organisatie. Het is meer dan alleen neerzetten van techniek. Techniek heeft alleen meerwaarde als de gebruiker het optimaal gebruikt.

Reden voor meer structuur en afspraken bij digitale opgaven. Meer efficiency en wendbaarheid door bewust inzetten op processen, mensen en structuur. Informatiemanagers zochten verbinding met het primaire proces. Met als resultaat informatieplannen en een portfoliomanagement. Sturen op wat nodig is en projecten beter inplannen.

De architectuurplaat van het applicatielandschap laat zien wat er in huis is en welke applicaties we waarvoor gebruiken. We zetten bewust in op gebruik van functionaliteiten van huidige applicaties. Zo bepalen we gericht waar innovatie relevant is.

Het in 2020 breed uitgerolde zaakgericht werken is een centrale pijler in dienstverlening naar interne en externe klanten.

Datagedreven werken krijgt steeds meer vorm. De eerste bouwstenen van het fundament staan:

- Datawarehouse steeds beter gevuld;
- Vrijkomende vacatures ingevuld met data specialisten;
- Dashboards voor 24/7 actuele informatie (wijkenergieplannen, participatie, vroegsignalering, groenindex);
- Smart city toepassingen openbare ruimte, gekoppeld aan dashboards, volgen bewegingen in de stad (bijvoorbeeld drukte en coronamaatregelen).

Meer digitaliseren en meer met data werken staat soms op gespannen voet met privacy- en securitywetgeving. Veilig omgaan met gevoelige gegevens staat daarom hoog op de agenda. Afgelopen jaar vormden we een team Gegevensbescherming. Naast technische vraagstukken over privacy en security, werkten we aan een bewuste organisatie en ethiek van toepassingen. We startten pilots voor een basisveiligheidsniveau voor de organisatie en maatwerk bij risicovolle registraties.

Paragraaf Rechtmatigheid

INLEIDING

Artikel 213 van de Gemeentewet schrijft voor dat de accountant jaarlijks een verklaring afgeeft over de mate waarin de verantwoorde baten, lasten en mutaties van balansposten rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatigheid is het voldoen aan interne en externe wet- en regelgeving. Jaarlijks wordt het normenkader gescreend op gewijzigde, interne en externe, regelgeving. Aan de hand van deze screening wordt het normenkader geactualiseerd. In het normenkader is het volgende opgenomen:

- Wet- en regelgeving welke van hogerhand is opgelegd (Europa, rijk, en provincie);
- Verordeningen en andere kaderstellende raadsbesluiten (inclusief de begroting en de verordeningen 212 en 213).

Het normenkader maakt onderdeel uit van het controleprotocol, dat in maart 2021 door de gemeenteraad is vastgesteld. In het controleprotocol staat welke werkzaamheden de accountant in opdracht van de raad verricht om tot een oordeel te komen over de Jaarrekening 2020. Hierin zijn onder andere de goedkeuringstoleranties opgenomen die de accountant dient te hanteren voor de controle. Voor 2020 zijn de volgende toleranties vastgesteld:

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% van de lasten)	0	>1%<3%	-	0
Onzekerheden in de controle (% van de lasten)	0	>3%<10%	>10%	-

AUDITFUNCTIE EN UITGEVOERDE AUDITS IN 2020

Om het ambitieniveau van Breda ten aanzien van beheersing en verantwoording waar te kunnen maken, is in 2020 de auditfunctie binnen Concerncontrol versterkt. In 2020 zijn vervolg stappen gezet richting een volwaardige en professionele auditfunctie die (toetsbaar) aan externe eisen voldoet. Zo zijn de auditprogramma's verder ontwikkeld en uitgevoerd, waarin de kwaliteit van financiële beheershandelingen centraal staat. Voorts is de reikwijdte van de auditfunctie vergroot, waardoor de afhankelijk van de externe accountant voor bevindingen is afgenomen. De uitvoering van de interne audits leiden daarbij tot verbetering van de controledossiers voor de accountant en een meer effectief/efficiënt verloop van de accountantscontrole.

De auditfunctie is in 2020 vanuit haar adviesfunctie ook nadrukkelijk betrokken geweest bij belangrijke verbetertrajecten, zoals Inkoop Tot Betalen, implementatie rechtmatigheidsverantwoording, inbesteden administratie Jeugdhulp WBO, kwaliteitsborging sociaal domein en uitvoering TOZO. Belangrijk aandachtspunten bij deze trajecten vormen de borging van doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid door implementatie van voldoende beheersmaatregelen.

In 2020 zijn de volgende audits uitgevoerd:

1. Inkoop- en aanbesteding, factuurafhandeling en inhuur derden;
2. Verschillende opbrengsten processen zoals Legesopbrengsten, Algemene Uitkering gemeentefonds, Parkeeropbrengsten, Opbrengsten Sw-bedrijf, Verhuuropbrengsten, Opbrengsten OZB, Afvalstoffenheffing en Rioolheffing;
3. Subsidieverstrekking;
4. Inkomende subsidies: beoordeling van de SISA-regelingen;
5. Verstrekking bijstandsverlening WWB, IOAW, IOAZ, BBZ en TOZO;
6. Verstrekking WMO-voorzieningen (Zorg in Natura en Persoonsgebonden budget);
7. Verstrekking jeugdhulp (Zorg in Natura en Persoonsgebonden budget);
8. Personele lasten;
9. Balansonderzoek;
10. Treasury.

BEVINDINGEN 2020

Het (controle)jaar 2020 is anders verlopen dan bij het opstellen van de auditplanning 2020 was voorzien. Ondanks de geleverde inspanningen van de organisatie in diverse verbetertrajecten en het reguliere werk in deze door Corona beheerste tijd, is er geen sprake van een volledig beheerste en rechtmatige uitvoering van de begroting 2020 door de organisatie. Dit heeft geleid tot een veelheid van rechtmatigheidsfouten/onzeakerheden, waardoor tolerantiegrenzen worden overschreden.

Fouten

Zoals voorgaande jaren zijn er fouten geconstateerd bij inkopen en aanbesteding en inhuur derden. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het grootste deel van deze fouten zijn ontstaan in het verleden, zodat de verbeteringen die de organisatie heeft ingezet of nog moet zetten op deze processen nog niet tot uiting komen in de audit-resultaten.

Onzeakerheden

Voor de verantwoording van de decentralisaties in het Sociaal Domein, is er in 2020 wederom een afhankelijkheid van ketenpartners zoals zorgaanbieders, de sociale verzekeringsbank (SvB) en het Centraal Administratie Kantoor (CAK). Dit leidt tot de volgende onzeakerheden:

1. Onzeakerheden met betrekking tot bestedingen persoonsgebonden budgetten;
2. Onzeakerheden met betrekking tot prestatielevering (Zorg In Natura), waarbij onvoldoende controle informatie beschikbaar is (kleine zorgaanbieders met een inkoopvolume < € 125.000);
3. Onzeakerheden met betrekking tot kapitaallasten Zorgaanbieders Beschermd Wonen als gevolg van gewijzigde verrekening met zorgaanbieders en;
4. Onzeakerheden met betrekking tot de ontvangsten eigen bijdrage CAK.

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

RECHTMATIGHEIDSVANTWOORDING

In 2019 is het beleidsplan voor de implementatie Rechtmatigheidsverantwoording door het college van B&W vastgesteld en aan de gemeenteraad aangeboden. In het beleidsplan is het ambitieniveau voor 2020 en 2021 uitgewerkt. Conform plan zou het controlejaar 2020 worden gebruikt om een proeve van de expliciete rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de rechtmatigheidsparagraaf van het jaarverslag 2020, inclusief toetsing door de accountant.

Het hiervoor uiteengezette verloop van de audit 2020, de vele rechtmatigheidsvraagstukken (inclusief maatregelen corona) hebben ertoe geleid dat nog geen rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening 2020 is opgenomen. Overigens is deze verantwoording vanaf 2021 verplicht en valt dan onder de reikwijdte van de accountantscontrole. In verband met wijzigingen van benodigde wet- en regelgeving zal dit pas in 2021 in werking treden.

MEERJAREN VERBETERPROGRAMMA 2018-2020

In het Meerjaren Verbeterprogramma 2018-2020 (MVP) is de kwaliteit van het financieel beheer binnen de gemeente Breda in beeld gebracht. Op de belangrijkste processen zijn diverse verbeteringen noodzakelijk om in control te komen. Zowel uit de laatste voortgangsrapportage 2020 van het MVP, de board letter 2020 van de accountant en de bevindingen uit de audits blijkt dat het financieel beheer binnen de gemeente Breda nog niet voldoet aan daaraan te stellen eisen.

Met de auditcommissie zijn afspraken gemaakt om nadere gesprekken te voeren over de volwassenheid van het financieel beheer op basis van de bevindingen van de externe accountant en de laatste voortgangsrapportage in het kader van het MVP.

BEGROTINGSRECHTMATIGHEID

Bij de begroting is het college door de raad gemandateerd om deze binnen de afgesproken financiële kaders uit te voeren. Volgens de financiële verordening stelt de raad de begroting vast op programma-niveau. Dit betekent dat het college binnen een programma over- en onderschrijdingen mag realiseren zolang het saldo van een programma niet wordt overschreden. Volgens de kadernota rechtmatigheid moet het college bij de jaarrekening inzicht geven in de begrotingsoverschrijdingen aan de lastenkant, waarbij oorzaken en achtergronden worden toegelicht. Bij de jaarrekening krijgt de raad dit overzicht voorgelegd om overschrijdingen waar nodig alsnog te autoriseren. Bij de tussentijdse bestuursrapportage die wordt vastgesteld door de raad, wordt de raad geïnformeerd over overschrijdingen die op dat moment bekend zijn.

BEGROTINGSRECHTMATIGHEID

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2020 na wijziging			Jaarrekening 2020			Afwijking 2020		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Vitaal en Sociaal Breda	166.265	379.205	212.940	170.644	377.170	206.526	-4.378	2.035	6.413
Ondernemend Breda	13.034	70.652	57.617	12.558	62.415	49.857	476	8.236	7.760
Duurzaam wonen in Breda	42.660	66.093	23.433	42.674	61.701	19.027	-14	4.392	4.406
Basis op orde in Breda	78.147	145.421	67.274	84.584	154.486	69.901	-6.437	-9.064	-2.627
Organisatie en financiën van Breda	473.060	111.795	-361.265	472.155	112.027	-360.128	905	-232	-1.137
Gerealiseerd resultaat	773.167	773.167	0	782.615	767.800	-14.816	-9.449	5.367	14.816

Voor de beoordeling van het begrotingscriterium komen de lastenoverschrijdingen van programma 4 Basis op orde in Breda en programma 5 Organisatie en financiën in aanmerking. Een overschrijding op de lastenkant wil niets zeggen over het tekort op het programma als geheel, want er wordt geen rekening gehouden met de extra inkomsten. Voor een overzicht van onder- en overschrijdingen verwijzen we u naar de programmaverantwoording.

Om de analyse op hoofdlijnen te kunnen uitvoeren wordt een ondergrens gehanteerd van € 0,3 miljoen op thema-product-niveau. Deze ondergrens sluit aan met de rapporteringstolerantie die in het controleprotocol is vastgelegd, dat door de raad is vastgesteld. De rapporteringstolerantie houdt in dat de accountant alle gesignaleerde onrechtmatigheden die groter zijn dan dit bedrag in het verslag van bevindingen moet opnemen.

PROGRAMMA 4 BASIS OP ORDE IN BREDA

Bedragen x € 1.000

Thema	Product	Begroting na wijziging		Jaarrekening 2020		Overschrijding	Oordeel
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	lasten	
Veilig Breda	Veiligheid openbare ruimte	6.405	3.374	7.864	5.468	-1.459	R
Veilig Breda	Fysieke veiligheid	17.105	5.031	18.247	6.649	-1.142	R
Beheer van de openbare ruimte	Afvalservice	26.905	33.401	29.841	33.404	-2.936	R
Beheer van de openbare ruimte	Beheer openbare ruimte, groen	13.252	77	13.736	94	-484	Deels O
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	Vastgoedbeheer	20.577	6.857	23.692	9.710	-3.115	R
Open overheid	College en ondersteuning college	1.462	0	2.400	18	-938	R

TOELICHTING

Binnen het thema veilig Breda, product veiligheid openbare ruimte, wordt de lastenoverschrijding veroorzaakt door extra kosten voor de uitvoering van de naheffing parkeren (bezwaar, storting voorziening en personeel/scanauto). Deze kosten worden gecompenseerd door aanvullende gerelateerde inkomsten uit naheffingen en worden daarom aangemerkt als rechtmatig.

Binnen het thema veilig Breda, product fysieke veiligheid, wordt de lastenoverschrijding veroorzaakt door extra kosten voor de werkzaamheden rondom vergunningen. Deze kosten worden gecompenseerd door aanvullende gerelateerde inkomsten uit bouwleges en daarmee aangemerkt als rechtmatig.

Binnen het thema beheer van de openbare ruimte, product afvalservice, wordt de lastenoverschrijding veroorzaakt door hogere kosten voor het ophalen van afval dan begroot. De overschrijding is voor € 2,9 miljoen reeds gemeld bij de Bestuursrapportage 2020 (blz. 59) en wordt om deze reden aangemerkt als rechtmatig.

Binnen het thema beheer van de openbare ruimte, product groen, wordt de lastenoverschrijding veroorzaakt door met name de klimaatverandering en aanvullende kosten i.v.m. corona. De overschrijding is voor € 0,3 miljoen reeds gemeld bij de Bestuursrapportage 2020 (blz. 60) en wordt om deze reden voor dit bedrag aangemerkt als rechtmatig. De overige overschrijding van € 0,18 miljoen is onrechtmatig.

Binnen het thema beheer van de openbare ruimte, product vastgoedbeheer, is er een lastenoverschrijding van € 3,1 miljoen, deze wordt voor € 2,8 miljoen gecompenseerd door aanvullende gerelateerde inkomsten. Een voorbeeld hiervan is de lastenoverschrijding van € 1,1 miljoen die wordt veroorzaakt door het afboeken van de boekwaarden van de grond onder de accommodatie aan de Nieuwe Inslag 99 en woonwagenvakels waarvoor de verkoop € 1,2 miljoen opleverde. Daarnaast zijn er door aanvullende kosten voor onderhoud en advies en extra personele kosten hogere kosten gemaakt. In de Bestuursrapportage (blz. 63) is in totaal een overschrijding van € 2,2 miljoen gemeld en om deze reden wordt de overschrijding aangemerkt als rechtmatig.

Binnen thema Open overheid wordt de lastenoverschrijding veroorzaakt door een storting van € 0,88 miljoen hogere storting dan begroot in de pensioenvoorziening voor (ex) wethouders als gevolg van de lage rentestand. Verplicht om te doen. Deze overschrijding is rechtmatig omdat deze past binnen het bestaand beleid en niet eerder gesignaleerd had kunnen worden.

PROGRAMMA 5 ORGANISATIE EN FINANCIËN IN BREDA

Bedragen x € 1.000

Thema	Product	Begroting na wijziging		Jaarrekening 2020		Overschrijding	Oordeel
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	lasten	
Een toekomstbestendige organisatie	Overhead	64.981	7.082	70.606	11.608	-5.625	Deels O

TOELICHTING

Binnen het Thema een toekomstbestendige organisatie, product overhead, wordt de lastenoverschrijding voor het overgrote deel veroorzaakt door de overschrijding op de kosten voor bedrijfsvoering voor de gehele gemeentelijke organisatie. Met name doordat minder inzet van personeel aan investeringen, grondexploitatie en voorzieningen heeft kunnen plaatsvinden is er sprake van hogere lasten. Ook leidt overschrijding van de kosten van inhuur (met samenhangende lagere salarislasten) tot een overschrijding. Daarnaast wordt de overschrijding binnen het thema toekomstbestendige organisatie van € 5,6 miljoen voor € 4,5 miljoen gecompenseerd door aanvullende gerelateerde inkomsten. Hierdoor wordt € 4,5 miljoen van de overschrijding aangemerkt als rechtmatig. Het restant van de overschrijding is dan € 1,1 miljoen. De overschrijding is voor € 0,8 miljoen reeds gemeld bij de Bestuursrapportage 2020 (blz. 67) en wordt om deze reden voor dit bedrag aangemerkt als rechtmatig. De overige overschrijding van € 0,3 miljoen is onrechtmatig.

KREDIETEN

Op de kredieten Gasthuisvelden, boerderij Wolfslaar en bedrijventerrein Krouwelaarhaven zijn overschrijdingen geconstateerd ten opzichte van het gevoteerde krediet. Als volgt:

- Gasthuisvelden: € 0,07 miljoen;
- Boerderij Wolfslaar: € 0,1 miljoen;
- Bedrijventerrein Krouwelaarhaven: € 0,02 miljoen.

In totaliteit € 0,19 miljoen.

Jaarrekening

Jaarstukken|2020

JAARREKENING

Balans

Bedragen x €1.000

Activa	Balans 31-12-2019	Balans 31-12-2020
Activa		
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	2.286	3.568
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.051	909
Totaal Immateriële vaste activa	3.338	4.477
Materiële vaste activa		
Investerings met economisch nut	258.037	249.848
Investerings economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	119.361	128.351
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	65.324	69.742
Totaal Materiële vaste activa	442.722	447.941
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	2.076	2.267
Leningen aan woningbouwcorporaties	66.677	60.782
Leningen aan deelnemingen	15.858	15.227
Overige langlopende leningen	98.173	93.571
Totaal Financiële vaste activa	182.784	171.847
Totaal Vaste activa	628.843	624.265
Vlottende activa		
Voorraden		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	41.677	32.433
Overige grond- en hulpstoffen	5.248	4.517
Gereed producten en handelsgoederen	75	71
Totaal Voorraden	46.999	37.022
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	7.112	2.900
Overige vorderingen	22.913	23.515
Totaal Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	30.025	26.415
Liquide middelen		
Liquide middelen	75	1.779
Totaal Liquide middelen	75	1.779
Overlopende activa		
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	48.827	48.400
Nog te ontvangen voorschotten van Europese overheidslichamen	338	329
Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk	436	3.498

Nog te ontvangen voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	6.126	2.921
Totaal Overlopende activa	55.727	55.148
Totaal Vlottende activa	132.826	120.364
Totaal Activa	761.669	744.629

Recht op verliescompensatie	3.271	2.876
-----------------------------	-------	-------

Bedragen x €1.000

Passiva	Balans 31-12-2019	Balans 31-12-2020
Passiva		
Eigen Vermogen		
Reserves.	126.693	122.304
Gerealiseerd resultaat volgend uit het overzicht van de baten en lasten in de jaarrekening	7.020	14.816
Totaal Eigen Vermogen	133.713	137.119
Voorzieningen.		
Voorzieningen..	50.854	60.484
Totaal Voorzieningen.	50.854	60.484
Vaste schulden		
Vaste schulden.	440.614	416.918
Totaal Vaste schulden	440.614	416.918
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	83.847	67.651
Overlopende passiva	52.642	62.455
Totaal Vlottende passiva	136.489	130.106
Totaal Passiva	761.669	744.629

Totaal gewaarborgde geldleningen	645.353	604.419
----------------------------------	---------	---------

EMU-saldo	-31.882	12.003
-----------	---------	--------

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt volgens de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de Verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet (de Financiële Verordening Gemeente Breda).

De cijfers van deze jaarrekening gaan over alle bij de Gemeente Breda behorende organisatieonderdelen.

De waarderingsgrondslagen zijn vergelijkbaar met het voorgaande jaar.

Waardering

Vaste activa

De activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- en vervaardigingsprijs. Deelnemingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Immateriële vaste activa

Investerings als onderdeel van een nog door de raad in te stellen grondexploitatie worden met ingang van 2017 geactiveerd onder de immateriële vaste activa. Daarbij wordt rekening gehouden met een aftrek van specifiek gerelateerde bijdragen van derden. Eventuele bijdragen uit bestemmingsreserves worden aangewend ter dekking van de kapitaallasten van genoemde type investeringen. Zodra de grondexploitatie bij raadsbesluit is ingesteld worden de geactiveerde investeringen ingebracht in de grondexploitatie.

Materiële vaste activa

Voor materiële vaste activa geldt dat de verkrijgingsprijs, waar van toepassing, is verminderd met ontvangen bijdragen van derden die in directe relatie met het actief staan, en subsidies.

Met ingang van 2017 is het uitgangspunt, dat de materiële vaste activa altijd worden geactiveerd. Tot 2017 werden investeringen met maatschappelijk nut alleen dan geactiveerd als er onvoldoende dekking is uit reserves of via de exploitatierekening. Bij een duurzame waardevermindering vindt afwaardering plaats, dan wel wordt een voorziening voor duurzame waardevermindering gevormd.

In de financiële verordening is bepaald dat het college nadere uitvoeringsregels vastlegt voor waardering en afschrijving van de vaste activa. In het financieel beleid zijn de afschrijvingstermijnen vastgelegd. De jaarlijkse afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte economische levensduur en in principe lineair bepaald. Voor gebouwen gaan we uit van een annuïtaire afschrijvingsmethodiek. Investerings met een aanschafwaarde onder de € 50.000 worden niet geactiveerd.

Voor de in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van 1e uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde.

Financiële vaste activa

De onder de financiële vaste activa opgenomen deelnemingen en verstrekte leningen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, zonedig verminderd met een voorziening voor oninbaarheid. Deelnemingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde als deze lager is dan verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Vlottende activa

Voorraden

De grondvoorraden en onderhanden werken zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met al ontvangen verkoopopbrengsten. Voor verliesgevende grondcomplexen bestaat een voorziening. Op het moment dat we een tekort verwachten op een grondexploitatie treffen we een voorziening.

De gemeente heeft extracomptabel inzichtelijk gemaakt welke winstpotentie er is voor de complexen die naar verwachting afsluiten met een positief saldo. Winstneming gebeurt op basis van de POC-methode (Percentage of Completion). Tussentijds kan ook al winst worden genomen. In dat geval gaan we ervan uit dat het deel van de winst is gerealiseerd, dat we onttrekken aan de exploitatie. We bepalen de hoogte van de tussentijdse winstneming op basis van Percentage of Completion methode (POC). De berekeningswijze is als volgt: het percentage gerealiseerde kosten x het percentage gerealiseerde opbrengsten x het geprognosticeerde resultaat (rekening houdend met onzekerheden) = tussentijdse winstneming. Een uitgebreidere toelichting is opgenomen in de paragraaf grondbeleid.

Overige kortlopende activa

De overige kortlopende activa, zoals debiteuren, overige vorderingen en liquide middelen, zijn opgenomen tegen de nominale waarde, verminderd met een voorziening voor oninbaarheid.

Eigen vermogen

De algemene reserves dienen als algemeen financieel weerstandsvermogen. In bestemmingsreserves zijn bedragen gereserveerd voor (specifiek) benoemde toekomstige uitgaven of bijdragen aan budgetten.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn opgenomen tegen nominale waarde, met uitzondering van de pensioenvoorziening voor politieke ambtsdragers (Voorziening APPA). Deze is gewaardeerd tegen contante waarde op basis van actuariële grondslagen. Voorzieningen voor planmatig onderhoud zijn onderbouwd met een meerjarenperspectief. Voor afvalstoffen en riolering zijn er voorzieningen, waarin we de jaarlijkse resultaten egaliseren.

Vaste schulden

De langlopende schulden hebben een looptijd van één jaar of langer. Deze zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met de gedane aflossingen.

Vlottende passiva

Kortlopende passiva, zoals crediteuren en overige schulden zijn ook opgenomen tegen nominale waarde.

Overig

Op bijzondere waarderingsgrondslagen van specifieke balansonderdelen gaan we in bij het betreffende onderdeel in de toelichting op de balans.

Resultaatbestemming

De mutaties in reserves waarover de gemeenteraad bij begroting (swijziging) al besloot, worden verantwoord na de bepaling van het saldo van baten lasten volgens het overzicht van baten en lasten. Het saldo volgens het overzicht van baten en lasten leidt, samen met de mutaties in de reserves waarover de gemeenteraad al besloot, tot een nog te bestemmen resultaat. Het resultaat staat als afzonderlijke post op de balans. De gemeenteraad besluit over de resultaatbestemming bij de behandeling van de jaarrekening.

Toelichting vaste activa

VASTE ACTIVA

Vaste activa zijn zaken die meerjarig hun nut en waarde behouden. Uitgaven aan deze zaken worden geactiveerd en hierover wordt gedurende de gebruiksduur afgeschreven. Er is onderscheid in immateriële, materiële en financiële vaste activa. Immateriële vaste activa zijn kosten voor onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief. De materiële activa zijn stoffelijk van aard; bijvoorbeeld gebouwen, computers, sportvelden en voertuigen. De financiële vaste activa zijn geldleningen, beleggingen en vorderingen op lange termijn.

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

Bedragen x €1.000

Immateriële vaste activa	Balans 31-12-2019	Balans 31-12-2020
Immateriële vaste activa		
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	2.286	3.568
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.051	909
Totaal Immateriële vaste activa	3.338	4.477

Kosten van onderzoek en ontwikkeling

De kosten van onderzoek en ontwikkeling betreffen voorbereidingskosten voor 3 ontwikkelingsgebieden (Havenkwartier, Gasthuisvelden en Markoevers). De geactiveerde kosten worden afgeschreven in 5 jaar. In 2020 is een bedrag van € 2,1 miljoen geactiveerd en € 0,9 miljoen afgeschreven.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

De bijdragen aan activa in eigendom van derden betreffen in het kader van monumentenzorg bijdragen aan restauraties op monumentale panden in de binnenstad. De geactiveerde bijdragen worden afgeschreven over een periode van 25 tot 30 jaar. In 2020 hebben er geen nieuwe bijdragen plaatsgevonden. Op de boekwaarde van het beginsaldo van € 1,1 miljoen is in 2020 € 0,15 miljoen afgeschreven, zodat de boekwaarde ultimo 2020 € 0,9 miljoen bedraagt.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa worden geactiveerd en afgeschreven op basis van de economische levensduur. Er is onderscheid in:

- Investerings met een economisch nut: investeringen die verhandelbaar zijn of die een bijdrage leveren aan het productieproces.
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven: de investeringslasten worden door middel van heffingen in rekening gebracht bij de gebruiker. Dit zijn specifiek de investeringen voor afvalstoffen en riolering.
- Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut: investeringen in de openbare ruimte (wegen, parken, viaducten et cetera) zijn niet verhandelbaar en leveren geen bijdrage aan productieprocessen. Vanaf het begrotingsjaar 2017 worden ook deze (nieuwe) investeringen geactiveerd en gelden ook over deze (nieuwe) investeringen de gebruikelijke afschrijvingstermijnen.

Onderstaand een overzicht van de wijzigingen van de boekwaarde van deze materiële vaste activa in 2020.

Bedragen x €1.000

Materiële vaste activa	Balans 31-12-2019	Balans 31-12-2020
Materiële vaste activa		
Investerings met economisch nut	258.037	249.848
Investerings economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	119.361	128.351
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	65.324	69.742
Totaal Materiële vaste activa	442.722	447.941

Verloop materiële vaste activa

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2019	Bij: Investerings afgelopen jaar	Af: Des- inves- teringen	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	Bijdragen van derden	Voorziening duurzame waardever- mindering	Boekwaarde 31-12-2020
Investerings met economisch nut:							
Gronden	51.195	2.199	1.123		2.693		49.578
In erfpacht uitgegeven gronden	11.369						11.369
Woonruimten	66			7			59
Bedrijfsgebouwen	146.135	4.097	1.016	6.063	97		143.056
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	7.683	83	2.922	919			3.925
Vervoermiddelen	7.432	1.747		1.287			7.892
Machines, apparaten en installaties	9.167	893		958			9.102
Overige mva	24.990	4.091		4.160	54		24.867
Subtotaal	258.037	13.110	5.061	13.394	2.844	0	249.848
Investerings met economisch nut gedekt door heffing							
Investerings waarvoor heffingen kunnen worden geheven	119.361	15.816		6.492	335		128.350
Subtotaal	119.361	15.816	0	6.492	335	0	128.350
Investerings met een maatschappelijk nut							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken t/m 2016	41.888			6.164			35.724
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken vanaf 2017	23.436	14.610		1.217	2.810		34.019
Subtotaal	65.324	14.610	0	7.381	2.810	0	69.743
Totaal	442.722	43.536	5.061	27.267	5.989	0	447.941

Investerings met economisch nut

In 2020 is aan overige investeringen met economisch nut in totaal € 13,1 miljoen geïnvesteerd (2019: € 19,5 miljoen). Grootste investering aan gronden betrof de verwerving gronden Lage Vuchtpolder voor € 1,4 miljoen). Ten behoeve van de aankoop van deze gronden is van het Groen Ontwikkefonds Brabant in totaal aan subsidies een bedrag van € 2,2 miljoen ontvangen; dit bedrag is opgenomen onder de 'bijdragen van derden'.

In de bedrijfsgebouwen is vooral geïnvesteerd in de verduurzaming van Jeugdland 1 en de realisatie van een berging (€ 1,1 miljoen), ontwerp en bouw van het talentencentrum (€ 0,9 miljoen), de verbouwing van Kriekenstraat 43 De Mandt (€ 0,6 miljoen), en de aanpassing in de huisvesting van het stadskantoor (€ 0,4 miljoen). De investeringen in vervoermiddelen betreffen investeringen in het gemeentebrede wagenpark. Grote investeringen bij de vervoermiddelen waren het chassis en de opbouw kraantrechter bij een vrachtwagen (€ 0,3 miljoen), de aanschaf van kraakperswagens (€ 0,3 miljoen) en tractoren (€ 0,4 miljoen). De investeringen bij machines, apparaten en installaties betrof volledig de verduurzaming van Ganzerik 1 en 1a (€ 0,9 miljoen). Bij overige materiële vaste activa zijn grote investeringen geweest investeringen in het kader van een flexibele organisatie (€ 1 miljoen), vernieuwing huisvesting en inventaris Stadskantoren A en B in het kader van het nieuwe werken (€ 0,7 miljoen), en een investering in het serverpark (€ 0,5 miljoen).

Onder de overige investeringen met economisch nut is ultimo 2020 voor een bedrag van € 29,1 miljoen aan activa (gronden en opstallen) opgenomen dat bestemd is voor gemeentelijke gebiedsontwikkeling, dit betreft gronden en opstallen in het Havenkwartier, Gasthuisvelden en agrarische gronden op diverse locaties. Samen met de boekwaarde op de balanspost Overige grond- en hulpstoffen onder voorraden is dit de boekwaarde van de af te stoten en strategische bezittingen uit de voorraad panden en gronden. In de paragraaf grondbeleid is onder de voorraad panden en gronden een toelichting over deze activa opgenomen.

Investerings waarvoor heffingen kunnen worden geheven

Dit betreffen de investeringen in riolering. In 2019 is het Stedelijk Waterplan 2019 -2023 vastgesteld wat de basis vormt voor de uit te voeren investeringen. In 2020 is in de riolering € 13,1 miljoen geïnvesteerd. In 2019 waren de investeringen nog € 10,5 miljoen. In 2020 is op deze investeringen € 6,5 miljoen afgeschreven (2019: € 6,2 miljoen). De bijdragen van derden onder deze post betreft onder meer een Europese subsidie Cool Towns gericht op onderzoek naar hitte(stress) (€ 0,2 miljoen).

De boekwaarde van deze investeringen bedraagt ultimo 2020 € 128 miljoen (2019: € 119 miljoen).

Investerings met maatschappelijk nut

Dit betreffen de investeringen in onze openbare ruimte op het gebied van wegen, parken, viaducten en dergelijke ter grootte van € 14,4 miljoen (2019: € 12,5 miljoen). De grootste investeringen in 2020 waren Gasthuisvelden: 3e fase Mark (€ 2,2 miljoen), investeringen in het kader van de Uitvoeringsprogramma Mobiliteit vanaf 2014 (€ 5,5 miljoen), en verduurzaming van lichtmasten en armaturen van de openbare verlichting (€ 3,4 miljoen).

De onder deze post opgenomen bijdragen van derden (€ 2,8 miljoen) bestaat onder meer uit een Europese subsidie voor het project Green Quays voor de natuur inclusief ontwikkeling van te realiseren kades en omliggende (groene) openbare ruimte (€ 0,8 miljoen), een subsidie van de Provincie Noord-Brabant voor de realisatie van de snelfietsroute aan de Heerbaan 2 (€ 0,9 miljoen), en een subsidie van de Provincie Noord-Brabant voor de reconstructie van de Backer en Ruebweg / Konijnenberg (€ 1,1 miljoen).

Afschrijvingen

De jaarlijkse afschrijvingslast is bepaald conform de afschrijvingstabel in het financieel beleid. Op basis van levensduur wordt de jaarlijkse afschrijvingslast bepaald. Voor gebouwen schrijven we annuïtair af, wat wil zeggen een jaarlijks gelijkblijvende kapitaallast van rente plus afschrijving. Voor de overige activa schrijven we lineair af, waarbij de afschrijvingslast gelijk blijft, maar de rentelast gedurende de looptijd afneemt.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

De financiële vaste activa zijn deelnemingen en verstrekte leningen gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, zonodig verminderd met een voorziening voor oninbaarheid. Deelnemingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde als deze lager is dan verkrijgingsprijs. Er wordt geen afwaardering wegens oninbaarheid noodzakelijk geacht.

Bedragen x €1.000

Financiële vaste activa	Balans 31-12-2019	Balans 31-12-2020
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	2.076	2.267
Leningen aan woningbouwcorporaties	66.677	60.782
Leningen aan deelnemingen	15.858	15.227
Overige langlopende leningen	98.173	93.571
Totaal Financiële vaste activa	182.784	171.847

Kapitaalverstrekkingen

Bedragen x €1.000

Kapitaalverstrekkingen	Balans 31-12-2019	Balans 31-12-2020
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen		
30100 Aandelen beleggingen Brabant Water NV	735	735
30101 Deelneming afwikkeling Essent	24	24
30102 Aandelen beleggingen Bank Nederlandse Gemeenten	644	644
30103 Aandelen Neovita B.V.	0	191
30200 Kapitaalverstrekking Stadsherstel NV	204	204
30201 Kapitaalverstrekkingen Chasse Theater Beheer NV	227	227
30202 Kapitaalverstrekk. Bredase Investeringsmij NV BrIM	227	227
30203 Kapitaalverstrekking Rewin	16	16
Totaal Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	2.076	2.267

De nominale waarde van de aandelenbelangen in betreffende deelnemingen zijn in 2020 niet gewijzigd. De enige mutatie die in 2020 heeft plaatsgevonden, is het op de balans opnemen van de 100% deelneming in Neovita B.V. Deze B.V. is onder andere opgericht om de begeleiding en re-integratie taken uit te voeren die niet of niet goed in het publieke domein passen. Zowel de uitvoerende als de administratieve taken worden uitgevoerd door medewerkers van de Atea-Groep. Het betreft overigens geen nieuwe deelneming, maar deze was alleen nog niet opgenomen onder de financiële vaste activa van de gemeente.

Leningen aan woningbouwcorporaties

Bedragen x €1.000

Balans	Balans 31-12-2019	Balans 31-12-2020
Leningen aan woningbouwcorporaties		
31100 UG doorgeleend woningbouwcorp	62.786	60.364
31110 UG woningbouwleningen	3.890	419
Totaal Leningen aan woningbouwcorporaties	66.677	60.782

Het gaat hier om leningen aan WonenBreburch (boekwaarde € 6,7 miljoen), Alwel (boekwaarde € 48,8 miljoen) en Laurentius (boekwaarde € 5,3 miljoen). Er worden geen nieuwe leningen meer verstrekt aan woningbouwcorporaties. Afbouw van de portefeuille vindt plaats door de contractuele aflossingen.

Leningen aan deelnemingen

Bedragen x €1.000

Leningen aan deelnemingen	Balans 31-12-2019	Balans 31-12-2020
Leningen aan deelnemingen		
32100 Chassé Theater Beheer NV	14.843	14.171
32101 Stadsherstel NV	1.016	977
32102 Enexis Holding N.V.	0	79
Totaal Leningen aan deelnemingen	15.858	15.227

In 2020 is voor een bedrag van € 78.533,00 deelgenomen in een converteerbare hybride aandeelhouderslening van Enexis Holding N.V. Enexis heeft het geld nodig om de noodzakelijke investeringen te kunnen doen in het kader van de energietransitie en de energiedistributie (haar publieke taak). De lening past daarom binnen de beleidsdoelstellingen van de gemeente. Ook de andere aandeelhouders participeren hierin mee.

Op de leningen aan deelnemingen vinden verder de contractuele aflossingen plaats.

Overige langlopende vorderingen en leningen

Bedragen x €1.000

Overige langlopende leningen	Balans 31-12-2019	Balans 31-12-2020
Overige langlopende leningen		
30110 Hypotheekfonds Nederl.gemeente	429	0
32120 Vordering SVn startersleningen	6.611	7.005
32130 Vordering Nationaal Restauratie Fonds	1.227	1.159
32400 Leningen gemeentelijke kredietbank	3.511	3.127
32410 Leningen sociale zaken	1.403	2.279
32500 BreedSaam	76.408	74.219
32530 Synchroon B.V.	2.846	0
32550 Leningen UG Woonwagenercelen	515	720
32560 Leningen UG Verduurzaming particuliere woningen	34	31
32565 Leningen UG Klimaatfonds Breda	170	363
32570 Leningen UG Sportverenigingen	575	807
32575 Leningen UG Wilko Fruit NV	675	0
32580 Leningen UG Starterslift Investment B.V.	0	250
32599 Leningen UG Cultuur	3.767	3.612
Totaal Overige langlopende leningen	98.173	93.571

Hypotheekfonds Nederlandse gemeente

Conform de overeenkomst heeft in 2020 de laatste aflossing plaatsgevonden.

Startersleningen

De gemeenteraad heeft voor de startersleningen Breda kredieten beschikbaar gesteld van in totaal € 5,7 miljoen in de jaren 2009, 2013, 2014 en 2017. In 2019 heeft de gemeenteraad, naast de al bestaande Blijverslening, ook de Verzilverlening beschikbaar gesteld. € 0,7 miljoen van de eerder € 0,95 beschikbaar gestelde krediet voor de Blijverslening is overgeheveld naar de Verzilverlening. Tevens is voor alle 3 de leningen in totaal € 2,5 miljoen beschikbaar gesteld die naar behoefte wordt verdeeld over de 3 leningen. In 2020 is hiervan € 0,5 miljoen gestort voor nieuwe startersleningen. De uitvoering van de Startersleningen, Blijversleningen en Verzilverleningen zijn grotendeels uitbesteed aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.

Leningen Sociale Zaken

In 2020 is voor bijna € 1 miljoen aan zogenaamde TOZO-leningen verstrekt. TOZO is een tijdelijke overbruggingsregeling voor zelfstandige ondernemers die door de Corona-crisis in de problemen zijn gekomen. TOZO kent twee soorten voorzieningen, namelijk inkomensondersteuning (een tegemoetkoming) en leningen voor bedrijfskapitaal. Hier gaat het om laatstgenoemde voorziening. Tot 1 juli 2021 hoeft over deze leningen geen rente en aflossing te worden betaald.

Leningen BreedSaam

De Gemeente Breda heeft in 2014 de overeenkomst doordecentralisatie onderwijshuisvesting voor het primair en speciaal onderwijs ondertekend. In het kader daarvan zijn de onderwijsgebouwen tegelijkertijd met het verstrekken van leningen overgedragen aan BreedSaam. Aan de doordecentralisatieovereenkomst ligt een business case ten grondslag met een aantal kaderstellende voorwaarden. Op basis daarvan wordt het risico op oninbaarheid van deze leningen nihil geacht.

Synchroon

Op 28 december 2017 is het pand gelegen aan de Parade 10-14 (voormalige Chassé Kazerne) verkocht en in eigendom overgedragen aan Synchroon BV. Synchroon BV wil het pand transformeren naar woningen, horeca, detailhandel en hotel. De lening (€ 2.846.100) betreft de koopsom van het pand die Synchroon BV schuldig is aan de Gemeente Breda op het moment dat de omgevingsvergunning voor het bovengenoemd transformatieplan onherroepelijk is. De koopsom is in januari 2020 ontvangen.

Leningen u/g woonwagenercelen

Voor bewoners op woonwagenercelen, waarvoor het lastig is om een koop van het perceel van de gemeente te financieren, biedt de Gemeente de mogelijkheid om het perceel in eigendom te verkrijgen door middel van huurkoop. Middels deze financieringsvorm is het gelukt om in 2020 8 percelen te verkopen (in 2019 waren dit er 20 en in 2018 2).

Leningen u/g Klimaatfonds Breda

Het Klimaatfonds verstrekt leningen tegen een lage rente om projecten te realiseren die bijdragen aan de klimaatdoelstelling van de stad. Het gaat om projecten op het gebied van energiebesparing, duurzame energieopwekking, mobiliteit en klimaatadaptatie. In 2020 zijn 3 nieuwe leningen verstrekt voor in totaal € 210.000.

Leningen u/g sportverenigingen

In 2020 is aan een sportvereniging een lening van € 280.000 verstrekt voor de aanleg van een sportveld. In 2019 waren ook al leningen verstrekt aan twee andere sportverenigingen.

Leningen u/g Wilko Fruit

Vanuit de activiteiten van het Lokaal Herstructureringsfonds is in samenwerking met de BOM een lening verstrekt aan Wilko Fruit van € 1,35 miljoen. Gemeente participeert voor 50% in deze lening, de vordering bedraagt € 0,7 miljoen. Deze lening is in 2020 vervroegd volledig afgelost.

Leningen u/g Starterslift Investment B.V.

In 2020 is een lening van € 250.000 verstrekt aan Starterslift Investment B.V. Het geleende bedrag wordt gestopt in een noodfaciliteit om veelbelovende kennisintensieve startups, die getroffen zijn door de Corona-crisis en die niet in aanmerking komen voor de getroffen overheidsmaatregelen, financieel te kunnen ondersteunen.

Leningen u/g Cultuur

Het betreft hier leningen aan culturele instellingen, waaronder Stichting Nieuwe Veste (boekwaarde € 2.850.000) en Stichting Mezz (boekwaarde € 525.000). Vanwege de Corona-crisis heft Stichting Mezz over 2020 uitstel van betaling van rente en aflossing gekregen.

Toelichting vlottende activa

VOORRADEN

Vlottende activa zijn bezittingen waarin het vermogen in principe voor een periode korter dan een jaar is vastgelegd bijvoorbeeld voorraden, vorderingen en liquide middelen.

De voorraden zijn hoofdzakelijk grondexploitatie. In de paragraaf Grondbeleid in deze jaarstukken wordt ingegaan op deze ontwikkeling en is toegelicht welke aanpassingen in dit kader zijn verwerkt. In deze paragraaf wordt ook inzicht gegeven in de planresultaten per exploitatie, de voorraad gronden en panden en de risico's.

Het BBV specificeert het bezit van grond naar de volgende activa:

- Materiële vaste activa;
- Bouwgrond in exploitatie (BIE);
- Voorraad grond.

Bedragen x €1.000

Vorraden	Balans 31-12-2019	Balans 31-12-2020
Vorraden		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	66.993	53.235
Voorziening onderhanden werk, waaronder bouwgrond in exploitatie	-25.316	-20.802
Totaal Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	41.677	32.433
Overige grond- en hulpstoffen		
Overige grond- en hulpstoffen	6.313	5.372
Voorziening overige grond- en hulpstoffen	-1.065	-854
Totaal Overige grond- en hulpstoffen	5.248	4.517
Gereed producten en handelsgoederen		
Gereed producten en handelsgoederen	75	71
Totaal Gereed producten en handelsgoederen	75	71
Totaal Voorraden	46.999	37.022

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Bedragen x €1.000

	Stand per 31-12-2019	mutaties	Stand per 31-12-2020	nog te maken kosten	nog te realiseren opbrengsten
Totaal onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	66.993	-13.757	53.236	23.399	62.231

De gronden in exploitatie hebben betrekking op 17 grondexploitatie; deze nemen in waarde af van € 67,0 miljoen naar € 62,2 miljoen. De mutaties betreffen de gerealiseerde baten, met name verkoopopbrengsten en lasten, zoals kosten voor bouw- en woonrijpmaken in 2020.

In de onderstaande tabel is de boekwaarde per grondexploitatie weergegeven, het jaar van afronding en het geraamd resultaat op eindwaarde:

Bedragen x €1.000

Planresultaten op eindwaarde	Stand 1-1-2020	Mutaties 2020	Stand 31-12-2020	Eindwaarde jaar	Bedrag eindwaarde
Via Breda					
Stationskwartier	14.215	148	14.363	2026	-3.368
Totaal Via Breda	14.215	148	14.363		-3.368
Werken					
Markpark	3.108	-1.167	1.941	2021	-1.492
Verzamelcomplex Bedrijventerrein	1.216	-30	1.186	2022	699
Werkdonken	2.839	145	2.984	2024	1.421
Rithmeesterpark	11.901	-1.054	10.847	2024	1.254
Heilaar Noord	886	-886	LIQ		
Totaal Werken	19.950	-2.992	16.958		1.882
Wonen					
Verzamelcomplex Wonen	-257	-141	-398	2022	1.002
Nieuw Wolfslaar	93	-93	LIQ		
Eikberg	-1.302	525	-777	2022	731
Wisselslag	1.658	36	1.694	2021	-2.000
Adriaan K. landgoed	3.121	-3.938	-817	2022	-758
Waterdonken	1.892	180	2.072	2021	220
Bouwerijen	28.420	-8.889	19.531	2023	-12.451
Meulenspie	358	268	626	2021	-733
Hoge Gouw	-1.712	1.098	-614	2022	731
Westerhageln - Muizenbergl	691	20	711	2023	394
Vijverstraat 3	-141	21	-120	2021	28
Totaal Wonen	32.821	-10.913	21.908		-12.836
Totaal	66.986	-13.757	53.229		-14.322

Een toelichting op de belangrijkste mutaties in de boekwaardes van de grondexploitaties is als volgt:

- Aan het einde van het jaar zijn twee grondexploitaties geliquideerd. Dit betreffen de grondexploitaties zijn Heilaar Noord en Nieuw Wolfslaar. Hierdoor nam de boekwaarde van deze grondexploitaties af met € 0,98 miljoen. De genoemde grondexploitaties hadden bij afsluiting een positief resultaat.
- De boekwaarde van de grondexploitatie Bouwerijen nam af met € 8,9 miljoen. De mutatie is toe te schrijven aan verkopen van gronden voor een totaal bedrag van € 11,2 miljoen van enkele deelgebieden; dit zorgde voor een flinke afname van de boekwaarde. Daarnaast nam de boekwaarde met € 2,5 miljoen toe als gevolg van de kosten voor het bouw- en woonrijp maken van € 1,8 miljoen en de rentelasten van € 0,4 miljoen.
- Voor de grondexploitatie Adriaan Klaassen Landgoed nam de boekwaarde af met € 3,9 miljoen. De afname is te verklaren door de verkopen van gronden tot een bedrag van € 5,1 miljoen en kosten voor bouw- en woonrijpmaken van € 1,2 miljoen.
- De boekwaarde van de grondexploitatie Markpark nam af met € 1,1 miljoen. De mutatie is toe te schrijven aan verkopen van gronden voor een totaalbedrag van € 1,3 miljoen.
- Voor de grondexploitatie Rithmeesterpark daalde de boekwaarde met € 1,0 miljoen. De afname is toe te schrijven aan verkopen van gronden van € 1,6 miljoen en diverse kosten tot een bedrag van € 0,5 miljoen.

- De boekwaarde van de grondexploitatie Hoge Gouw nam toe met € 1,1 miljoen, veroorzaakt door de verwerking van de winstneming 2019 van € 0,6 miljoen en kosten woonrijp maken van € 0,5 miljoen.

Naar huidige inzichten worden de 15 grondexploitaties in de komende jaren afgerond, de laatste grondexploitatie wordt naar verwachting eind 2026 afgesloten. In 2020 is er geen nieuwe grondexploitatie geopend.

Het (geraamde) totale resultaat op eindwaarde van alle grondexploitaties bedraagt € 14,32 miljoen negatief. Zes grondexploitaties hebben tezamen een negatief resultaat op eindwaarde van € 20,80 miljoen negatief; dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de grondexploitaties Bouverijen en Stationskwartier. Negen grondexploitaties hebben een (geraamd) positief resultaat, het totaalbedrag bedraagt € 6,48 miljoen.

Winstnemingen op bouwgronden:

Rekening is gehouden met een winstneming van ca. € 1,9 miljoen in 9 grondexploitaties. De winstneming is gebaseerd op de Percentage of Completion (POC) methode. De winst moet worden genomen bij grondexploitaties ongeacht een negatieve of positieve boekwaarde. Als winstnemingsformule geldt het percentage in de voortgang in de kosten, vermenigvuldigd met het percentage in de voortgang van de opbrengsten, vermenigvuldigd met het verwachte positieve resultaat op eindwaarde, gecorrigeerd voor project specifieke risico's. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

De nog te maken kosten in de lopende grondexploitaties bedragen in totaal € 23,4 miljoen voor de resterende looptijd vanaf 2021. Deze kosten zijn opgebouwd uit:

Bedragen x €1.000

	Bedrag	%
Bouw- en woonrijp maken	19.333	83%
Honoraria	2.585	11%
Verwervingen	0	0%
Overige kosten	1.481	6%
Totaal	23.399	100%

Verreweg de grootste kostenpost vormt het bouw- en woonrijp maken met een aandeel van 83%. Honoraria (dit betreffen de kosten voor ambtelijke inzet) is een post die hiermee direct samenhangt, deze post vormt 6 % van het totaal. Kijkend naar de afzonderlijke grondexploitaties dan is 77 % van de nog te maken kosten opgenomen in drie grondexploitaties Bouverijen (€ 9,9 miljoen), Rithmeesterpark (€ 4,3 miljoen) en Stationskwartier (€ 3,7 miljoen).

De nog te realiseren opbrengsten in de lopende grondexploitaties bedragen in totaal € 81,4 miljoen voor de resterende looptijd vanaf 2021. Deze opbrengsten bestaan uit de volgende categorie

Bedragen x €1.000

	Bedrag	%
Grondopbrengst woningbouw	32.934	53%
Grondopbrengst bedrijventerrein	24.373	39%
Grondopbrengst kantoren	3.790	6%
Grondopbrengst overige categorieën	436	1%
Overige opbrengsten en subsidies	698	1%
Totaal	62.231	100%

Het grootste deel van de opbrengsten is te behalen bij de woningbouw en de bedrijventerreinen, tezamen vormen deze posten 92% van het totaal. Voor kantoren bedraagt het aandeel 6% van het totaal.

De opbrengsten voor woningbouw zijn voornamelijk nog te realiseren in de grondexploitaties Bouverijen (€ 17,2 miljoen) en Stationskwartier (€ 9,7 miljoen). De opbrengsten voor bedrijventerreinen zijn grotendeels nog te behalen in de grondexploitaties Rithmeesterpark (€ 16,0 miljoen) en Werkdonken (€ 4,9 miljoen). Voor kantoren zijn de opbrengsten geconcentreerd in de grondexploitatie Stationskwartier (€ 3,4 miljoen).

Voorziening onderhanden werk, waaronder bouwgrond in exploitatie

Bedragen x €1.000

Verloopoverzicht voorziening onderhanden werk	Balans 31-12-2019	Mutaties balans 2020	Balans 31-12-2020
Voorziening onderhanden werk, waaronder bouwgrond in exploitatie	-25.316	4.514	-20.802

Voor verliesgevende grondexploitaties moet conform het BBV direct een voorziening worden getroffen. Het is een keuze van de gemeente om deze voorziening te waarderen tegen eindwaarde of tegen contante waarde. De gemeente heeft gekozen voor de waardering op eindwaarde.

De hoogte van de voorziening is gebaseerd op de herzieningen van de grondexploitaties met een verwacht negatief resultaat. De herzieningen bevatten aannames ten aanzien van de verwachte kosten en opbrengsten. Uitgangspunt voor de berekeningen is het zogenaamde "midcase-scenario". Daarmee is de huidige waardering tot stand gekomen op basis van de beste inschatting van het tijdstip van het opstellen van de herziening. De waardering is dus een inschatting, de realisatie kan afwijken van de verwachting.

In onderstaande tabel zijn de mutaties in de voorziening per grondexploitatie weergegeven:

Bedragen x €1.000

	Voorziening jaarrekening 2019	Mutatie 2020	Voorziening Jaarrekening 2020 voor inzet	Inzet voorziening	Voorziening Jaarrekening 2020 na inzet
Via Breda					
Stationskwartier	6.412	-3.044	3.368		3.368
Totaal Via Breda	6.412	-3.044	3.368	0	3.368
Werken					
Markpark	1.463	29	1.492		1.492
Totaal Werken	1.463	29	1.492	0	1.492
Wonen					
Wisselslag	2.035	-35	2.000		2.000
Adriaan K. landgoed	1.445	-687	758		758
Bouwerijen	13.091	-640	12.451		12.451
Meulenspie	870	-137	733		733
Totaal Wonen	17.441	-1.499	15.942	0	15.942
Totaal	25.316	-4.514	20.802	0	20.802

De voorziening nam af van € 25,3 mln. naar € 20,8 miljoen. De afname is te verklaren doordat de negatieve grondexploitaties in 2020 verbeterden met in totaal € 4,5 miljoen. De grootste verbeteringen zijn te vinden in 3 grondexploitaties:

1. Stationskwartier verbeterde met € 3,0 miljoen. Hoofdoorzaak is een hogere geprognostiseerde grondwaarde voor in de toekomst nog te verkopen gronden, als gevolg van een vernieuwde taxatie.
2. Adriaan Klaassen Landgoed verbeterde met € 0,7 miljoen. De grondopbrengsten stegen als gevolg van de meerwaarderegeling die we bij grondverkoop contractueel overeenkwamen met de ontwikkelende partij.
3. Bouwerijen verbeterde met € 0,6 miljoen. De grondopbrengsten stegen, deels door een hogere prognose voor nog te verkopen grond, deels als gevolg van de meerwaarderegeling bij een al gerealiseerde grondverkoop.

Overige grond- en hulpstoffen

Bedragen x €1.000

Verloopoverzicht overige grond- en hulpstoffen	Balans 31-12-2019	Mutaties balans 2020	Balans 31-12-2020
Overige grond- en hulpstoffen			
301100 Voorraad verspreidliggende gronden	6.313	-941	5.372
Totaal Overige grond- en hulpstoffen	6.313	-941	5.372

Onder de voorraad overige grond- en hulpstoffen zijn opgenomen de af te stoten objecten gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of huidige marktwaarde. De voorraad is eind 2020 in waarde iets afgenomen, als gevolg van verkopen van een aantal gronden.

Voorziening overige grond- en hulpstoffen

Bedragen x €1.000

Verloopoverzicht voorziening overige grond- en hulpstoffen	Balans 31-12-2019	Mutaties balans 2020	Balans 31-12-2020
Voorziening overige grond- en hulpstoffen			
303991 Vrz duurzame waardevermindering voorraad gronden	-1.065	211	-854
Totaal Voorziening overige grond- en hulpstoffen	-1.065	211	-854

Als de boekwaarde hoger is dan de huidige marktwaarde, treffen we een voorziening (duurzame waardevermindering). De waardering wordt jaarlijks beoordeeld en aangepast aan de marktwaarde. Wanneer de marktwaarde lager is dan de boekwaarde, wordt een voorziening duurzame waardevermindering gevormd om de boekwaarde te verlagen. Als er in het verleden een voorziening duurzame waardevermindering is gevormd, valt de voorziening (gedeeltelijk) vrij wanneer de marktwaarde is toegenomen.

De voorziening is in 2020 afgenomen met € 0,2 miljoen naar € 0,9 miljoen. Deze afname heeft een directe relatie met de hiervoor genoemde verkopen van een aantal gronden. Als gevolg van de verkoop van een aantal gronden is de voor deze gronden gevormde voorziening voor duurzame waardevermindering ook komen te vervallen.

Gereed producten en handelsgoederen

Onder deze post staan de voorraden per balansdatum van de catering, eigen verklaringen +/- 70 en de voorraden van ATEA.

Bedragen x €1.000

Verloopoverzicht gereed producten en handelsgoederen	Balans 31-12-2019	Mutaties balans 2020	Balans 31-12-2020
Gereed producten en handelsgoederen			
Gereed producten en handelsgoederen	75	-4	71
Totaal Gereed producten en handelsgoederen	75	-4	71

VORDERINGEN

Hieronder zijn de vorderingen met een looptijd korter dan een jaar gerubriceerd. De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, dit is de verwachte opbrengst bij incassering. Conform de wettelijke eisen zijn de voorzieningen wegens oninbaarheid op de openstaande vorderingen in mindering gebracht.

Bedragen x €1.000

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	Balans 31-12-2019	Mutaties balans 2020	Balans 31-12-2020
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar			
Vorderingen op openbare lichamen			
Debiteuren openbare lichamen	7.112	-4.213	2.900
Totaal Vorderingen op openbare lichamen	7.112	-4.213	2.900
Overige vorderingen			
Debiteuren	17.501	1.049	18.550
Voorziening dubieuze debiteuren	-6.164	-9	-6.173
Debiteuren verhaal en terugvorderingen Wwb/BUIG	17.487	-475	17.012
Voorziening debiteuren verhaal en terugvordering Wwb/BUIG	-10.211	-205	-10.416
Vordering schatkistbankieren	75	3.153	3.228
Overige vorderingen.	4.225	-2.912	1.313
Totaal Overige vorderingen	22.913	602	23.515
Totaal Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	30.025	-3.610	26.415

Ingevolge de regelgeving worden de debiteuren op openbare lichamen apart getoond op de balans. Bij een aantal publiekrechtelijke lichamen was de openstaande post eind 2019 hoger t.o.v. eind 2020 in verband met bevoorschotting regionale inkoop jeugd.

De post debiteuren is ultimo 2020 met € 1 miljoen, oftewel een toename van 6%, iets hoger dan ultimo 2019. Deze toename is toe te schrijven aan het gegeven, dat de nota's van Afvalservice later dan gebruikelijk zijn gefactureerd.

De voorziening dubieuze debiteuren is nagenoeg gelijk gebleven. Ten opzichte van de totaal openstaande debiteuren wordt een lagere debiteurenvoorziening noodzakelijk geacht dan een jaar eerder.

Hoewel de debiteurenvorderingen ingevolge de Wwb/BUIG eind 2020 € 0,5 miljoen lager zijn ten opzichte van een jaar eerder, wordt voor deze debiteurenvorderingen wel een hogere voorziening van € 0,5 miljoen noodzakelijk geacht.

Eind 2013 is het verplicht schatkistbankieren ingevoerd. Vanaf dat moment zijn alle decentrale overheden (w.o. de gemeenten) verplicht om hun overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Dit is een rekening-courant verhouding met het Rijk. Eind 2020 bedroeg het saldo op deze rekening-courant rekening € 3,2 miljoen. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar de financieringsparagraaf.

Onder de overige vorderingen zijn eind 2019 aan Juzt verstrekte leningen van € 2,6 miljoen en € 1,6 miljoen, in totaal € 4,2 miljoen, opgenomen. De leningen zijn verstrekt om de tijdelijke liquiditeitsproblemen bij Juzt het hoofd te kunnen bieden en de aangeboden zorg duurzaam kan worden geborgd. In 2020 heeft de gemeente Breda nog aanvullend leningen verstrekt voor een bedrag van € 8,5 miljoen (na aftrek van de bijdragen van WBO-gemeentes), en is er inmiddels door Juzt een bedrag van € 11,4 miljoen afgelost, zodat van deze leningen eind 2020 nog een saldo van € 1,3 miljoen resteert. Ter zekerstelling van de leningen heeft de gemeente Breda het recht van 1ste hypotheek gevestigd op Krabbebossen. Dit is het laatste pand, dat nog moet worden afgestoten. De transactie is afhankelijk van bestuurlijke goedkeuring (lees maatschappelijk draagvlak) van de gemeente Zundert. Alles is erop gericht om de transactie uiterlijk Q2 van 2021 te realiseren.

LIQUIDE MIDDELEN

Onder de liquide middelen worden de kas- en banksaldi alsmede kruisposten opgenomen. Deze middelen zijn vrij besteedbaar.

Bedragen x €1.000

Liquide middelen	Balans 31-12-2019	Mutaties balans 2020	Balans 31-12-2020
Liquide middelen			
Kasgelden	44	-22	22
Banktegoeden	10	1.743	1.753
Kruisposten	20	-16	4
Totaal Liquide middelen	75	1.704	1.779

OVERLOPENDE ACTIVA

De overlopende activa zijn vooruitbetaalde kosten of nog te ontvangen baten, waarvan de afwikkeling in het komende boekjaar plaatsvindt

Bedragen x €1.000

Overlopende activa	Balans 31-12-2019	Mutaties balans 2020	Balans 31-12-2020
Overlopende activa			
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen			
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen.	48.231	-672	47.560
Verhaalbare kosten faciliterende grondexploitaties	301	426	727
Nog te verrekenen kosten faciliterend grondexploitaties	294	-182	113
Totaal Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	48.827	-427	48.400
Nog te ontvangen voorschotten van Europese overheidslichamen			
Nog te ontvangen voorschotten van Europese overheidslichamen.	338	-9	329
Totaal Nog te ontvangen voorschotten van Europese overheidslichamen	338	-9	329
Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk			
Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk.	436	3.062	3.498
Totaal Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk	436	3.062	3.498
Nog te ontvangen voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen			
Nog te ontvangen voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen.	6.126	-3.206	2.921
Totaal Nog te ontvangen voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	6.126	-3.206	2.921
Totaal Overlopende activa	55.727	-579	55.148

De overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen per ultimo 2020 (€ 48,4 miljoen) ten opzichte van ultimo 2019 (€ 48,8 miljoen) is nagenoeg gelijk gebleven.

Conform gewijzigde regelgeving worden verhaalbare kosten, nog te verhalen kosten en nog te verrekenen kosten inzake de faciliterende grondexploitaties vanaf boekjaar 2019 apart getoond in de toelichting onder de post overlopende activa.

De nog te ontvangen voorschotten van Europese overheidslichamen, van het Rijk en van overige Nederlandse overheidslichamen, zijn in onderstaand verloopoverzicht gespecificeerd per regeling weergegeven. Dit betreffen toegezegde subsidies met een specifiek bestedingsdoel, waarvoor in de jaren tot en met het verslagjaar wel prestaties zijn geleverd, maar die pas achteraf met de subsidieverstrekker kunnen worden afgerekend.

NOG TE ONTVANGEN VOORSCHOTTEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Balans 31-12-2019	Bij subsidies 2020	Af subsidies 2020	Balans 31-12-2020
<i>Nog te ontvangen voorschotten van Europese overheidslichamen</i>				
310 Health & Greenspace	9	4	9	4
311 Wave	49	68	49	68
312 GreenQuays	104		104	0
375 Cool Towns	52	224	51	225
377 Subsidie Triple A	27	2	27	2
378 Subsidie BISEPS	94	25	96	23
380 Sel Interreg Vlaanderen	3	7	3	7
Totaal Nog te ontvangen voorschotten van Europese overheidslichamen	338	330	339	329
<i>Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk.</i>				
317 Subsidie Woningbouwimpuls	0	155	0	155
335 De cirkel is rond (SPUK GHNT)	0	32	0	32
341 Subsidie BIRK Breda Stationskwartier	0	560	0	560
362 Regeling Statushouders	190	192	190	192
364 Regeling Subsidie NSP1 SKW	0	2.508	0	2.508
368 Regeling BBZ 2004 75% (SISA)	117		66	51
100 Gemeentefonds	129		129	0
Totaal Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk	436	3.447	385	3.498
<i>Nog te ontvangen voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen</i>				
306 Weidehek/Rietdijk Fietsstraat	17		17	0
307 Backer en Ruebweg-Konijnenberg	1.064		1.064	0
308 Zuidelijke Rondweg	198		198	0
309 EVZ Rudonk	5	5	5	5
313 EVZ Boomkikker	93		93	0
332 Graaf Engelb+Graaf Hendrik III laan	0	38	0	38
334 Nijverheidssingel	0	14	0	14
341 Subsidie BIRK Breda Stationskwartier	560		560	0
345 Subsidie De Ruit van Breda	54		54	0

349 Subsidie Ulvenhoutse Bos	159	107	159	107
350 Gebiedsontw. Boomkikker	728	1.448	728	1.448
352 Heuvelbrink-Scharenburgstraat	0	36	0	36
363 Regeling BDU-subsidie	151		151	0
364 Regeling Subsidie NSP1 SKW	2.280		2.280	0
366 Educatieve maatregelen	38		38	0
373 Subsidie Brabant Start	35		35	0
395 Vierde Bergboezem	193		193	0
396 Natuur in de wijk	20		20	0
397 Aa of Weerijis	23		23	0
398 Lage Vuchtpolder	420	1.273	420	1.273
261 DHW-pool	88		88	0
Totaal Nog te ontvangen voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	6.126	2.921	6.126	2.921

De vorderingspositie van de van overheidsinstellingen nog te ontvangen voorschotten van 2020 (€ 6,7 miljoen) ten opzichte van 2019 (€ 6,9 miljoen) is nagenoeg gelijk gebleven. Hieronder worden de nog te ontvangen voorschotten groter dan € 0,1 miljoen per balansdatum nader toegelicht.

375 Cool towns (€ 224.070)

Met de Europese subsidie Cool Towns worden en onderzoeken uitgevoerd naar en maatregelen getroffen inzake hitte(stress), de aanpak van hitte(stress) en het toepassen van hitte gerelateerde maatregelen in stedelijk gebied en het onderzoeken van het effect van de maatregelen in het kader van klimaatadaptatie Stedeling water - riolering. De subsidie loopt tot eind 2022.

317 Subsidie woningbouwimpuls (€ 155.463)

Dit betreft een specifieke uitkering van het rijk voor het leveren van een bijdrage aan het inlopen van het woningtekort en meerjarig hoog houden van de bouwproductie. Er dienen in de subsidieperiode 634 woningen te worden toegevoegd met de voor de woningbouw noodzakelijke maatregelen. Het woningbouwprogramma dient tenminste 326 betaalbare woningen te bevatten. De uitkering bedraagt 50 % van de subsidiabele kosten. Voor 2020 bedragen de kosten € 310.926. De subsidieregeling loopt tot en met 2030.

341 Subsidie BIRK Breda Stationskwartier (€ 560.000)

(Rijks-)subsidie voor de vergroting van de ruimtelijke kwaliteit van de openbare ruimte van een vijftal straten binnen het Stationskwartier. De projecten zijn uitgevoerd. Eindverantwoording geschiedt bij de jaarrekening. Van de subsidie is 80 % ontvangen als voorschot; de resterende 20 % is op basis van de eindverantwoording te ontvangen. De subsidieregeling loopt af per 31 december 2020.

362 Regeling statushouders (€ 191.575)

Betreft middelen maatschappelijke begeleiding statushouders. Bijdrage van het Rijk is jaarlijks achteraf (in de meicirculaire) aan de hand van werkelijke stand huisvesting statushouders.

364 Regeling subsidie NSP1 SKW (€ 2.507.871)

Subsidie voor het NSP-project Breda Stationsgebied. Het OV_Terminal complex is enkele jaren geleden afgerond. Voor de openbare ruimte zijn alle onderdelen afgerond, met uitzondering van (het woonrijp maken van) een gedeelte van de Stationslaan. Van de subsidie is 80 % aan voorschot ontvangen; de resterende 20 % wordt op basis van de eindverantwoording uitgekeerd. De subsidie loopt tot eind 2022.

349 Subsidie Ulvenhoutse bos (€ 106.759)

Dit betreft subsidieverlening Groen Ontwikkelfonds Brabant BV inzake uw Project "Natuur Ulvenhout", de kosten zijn gemaakt, maar de subsidie nog niet ontvangen (wordt in 2021 verwacht).

350 Gebiedsontwikkeling boomkikker (€ 1.448.477)

In het kader van biodiversiteit wordt met een subsidieregeling van Groen Ontwikkelfonds Brabant BV inzake ons Project "EVZ Boomkikker" faunapassages voor kleine zoogdieren en amfibieën aangelegd. De kosten zijn gemaakt, maar de subsidie nog niet ontvangen.

398 Lage Vuchtpolder (€ 1.271.914)

Dit betreft een subsidieregeling van Groen Ontwikkelfonds Brabant BV ten behoeve van de verwerving van gronden. De regeling loopt door tot en met 2021.

Toelichting eigen vermogen en voorzieningen

PASSIVA

Aan de passiva kant van de balans staan het vermogen en de schulden van de gemeente gerangschikt. Hieronder wordt ingegaan op de verschillende bestanddelen.

EIGEN VERMOGEN

Het eigen vermogen van de gemeente wordt gevormd door de reserves en het rekeningresultaat.

NOG TE BESTEMMEN RESULTAAT

Het resultaat bedraagt € 14,8 miljoen positief. Voor een bedrag van € 13,46 miljoen wordt voorstellen voor resultaatbestemming gedaan.

Bedragen x € 1 miljoen

Programma	Onderwerp	Voorstel resultaatbestemming
1	Laaggeletterdheid regio (WEB)	0,10
1	Transformatiefonds Jeugd	0,23
1	Regeling vrijwilligersorganisaties corona	0,08
1	Verbouwing Riethil 12(tijdelijke) dak- en thuislozenopvang	0,57
1	Regionale aanpak huiselijk geweld	0,45
1	Restant corona compensatie huiselijk geweld	0,19
1	Perspectief op Werk Regio West-Brabant	1,15
1	Schuldenafkoopfonds	0,23
1	Vervanging schuldhulpverlening-portaal	0,07
1	Bredapas	0,13
1	Friciekosten Atea	0,16
1	"Ondertussenmiddelen" Wet Inburgering	0,21
1	Uitvoeringskosten Tozo i.v.m. besluiten vanuit 2020	0,90
1	Invoeringsbudget nieuwe Wet Inburgering	0,25
2	Rijkscompensatie cultuur corona 2020	0,70
2	Verkenning samenwerking de Baronie	0,10
2	Internationalisering	0,10
2/3	Versnellingsopgave wonen (in reserve)	4,45
3	Werkzaamheden Bolbergseweg (vorm. Grex Gilzerwouwerbeek)	0,44
4	Veilige steden	0,03
4	Experiment Pilot Gesloten Coffeeshops	0,13
4	Samenwerkingsconvenant interventieteams	0,05
4	Donorwet	0,03
4	Meer inkomsten leges	1,12
5	Inhuur Concerncontrol voor controle coronamaatregelen	0,09
5	Huisvesting in 2021 (uit post onvoorzien 2020)	0,13
5	Decembercirculaire 2020	1,40
	Totaal	13,46

Per saldo leidt dit tot een storting in de algemene reserve van € 1,3 miljoen.

RESERVES

Bedragen x €1.000

Reserves	Balans 31-12-2019	Storting reserve	Onttrekkingen reserve	Resultaatbestemming 2019	Balans 31-12-2020
Reserves.					
Algemene reserve.	75.601	32.913	-13.234	-1.832	93.448
Bestemmingsreserves.	51.091	7.396	-38.484	8.852	28.856
Totaal Reserves.	126.693	40.309	-51.718	7.020	122.304

De kolom resultaatbestemming betreft de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2020.

Algemene reserve

Bedragen x €1.000

Algemene reserves	Balans 31-12-2019	Storting reserve	Onttrekkingen reserve	Resultaatbestemming 2019	Balans 31-12-2020
Algemene reserve.	75.601	32.913	-13.234	-1.832	93.448

De Algemene reserve heeft een bufferfunctie voor het opvangen van schommelingen en onvoorziene gebeurtenissen. De reserve maakt deel uit van de weerstandscapaciteit. Het is de financiële buffer van de begroting. Jaarlijks wordt een deel van het treasuryresultaat (bespaarde rente) aan de reserve toegevoegd. De rekening resultaten vloeien in principe naar de algemene reserve.

De algemene reserve omvat een vrij gedeelte (algemene reserve) en een geblokkeerd gedeelte (reserve sociaal domein).

Conform eerdere besluitvorming zijn in de jaarrekening 2020, naast de resultaatbestemming 2019 ad € 1,8 miljoen (cf besluit 711882) de volgende toevoegingen aan en onttrekkingen uit de algemene reserve verwerkt:

Bedragen x € 1.000

	Onttrekkingen	Toevoegingen
Rentetoevoeging (cf. besluit BBV-2019-2803)		1.863
Operatie collectiebeheer Bredaas Museum (cf. besluit 45523 & 2e berap 2017)	-85	
Aanpassing winstnemering grondbedrijf / woonopgave (cf. besluit coalitieakkoord 2018-2022)	200	
Voorfinanciering dotatie voorziening VRI's (cf. besluit 2019-2861)	500	
Restitutie voorfinanciering bestemmingsreserve sportinvesteringen (cf. besluit coalitieakkoord 2018-2022)		450
Extra dotatie om reserves op peil te houden ivm renteverlaging 2% naar 1,25% (cf. besluit BBV-2019-2803)		1.400
Maatregelen middellange termijn Corona (cf. besluit 783771)	2.277	
Vrijval exploitatieruimte (cf. besluit 711882)		199
Vrijval investeringsreserve (cf. besluit 711882)		29.000
Aanwending ten behoeve voorziening verlies aankoop voormalig CSM-terrein (cf. besluit 1096863)	8.800	
Onttrekking reserve sociaal domein in verband met tekort sociaal domein (cf. besluit coalitieakkoord 2018-2022)	1.542	
Totaal	13.234	32.912

De reserve sociaal domein heeft als doel om diverse ambities, opgenomen in de Voorjaarsnota 2016, in het sociaal domein te kunnen financieren. Tevens dient de reserve als risicobuffer voor o.a. Buig, 3 D's en frictiekosten Atea. Zoals besloten in het coalitieakkoord is in 2020 is nog € 1,5 miljoen onttrokken uit de reserve sociaal domein ter dekking van het tekort in het sociaal domein. In het coalitieakkoord is ook afgesproken om de reserve sociaal domein op te heffen ná 2020. Daarom zal bij de resultaatbestemming 2020 worden voorgesteld het restant van de reserve sociaal domein van € 0,2 miljoen vrij te laten vallen ten gunste van de algemene reserve.

Bestemmingsreserve

Bedragen x €1.000

Bestemmingsreserves	Saldo per 31-12-2019	Storting reserve	Onttrekkingen reserve	Resultaatbestemming 2019	Saldo per 31-12-2020
Bestemmingsreserves.					
780100 Begrotingsreserve	1.356	221	-522	0	1.055
780104 Reserve parkeerbedrijf	1.122	0	-433	0	689
780200 Exploitatiereserve (grtbk)	1.915	2.291	-5.889	7.734	6.052
780210 Investeringsreserve: algemeen	33.017	2.090	-29.959	1.118	6.266
780230 Reserve Bodemfonds	3.099	427	0	0	3.526
780231 Reserve Klimaatfonds	862	266	-44	0	1.085
780232 Reserve investeringen sportverenigingen	1.027	0	-173	0	854
780233 Reserve versnellingsopgave wonen	8.693	0	-1.464	0	7.229
780234 Reserve vrouwenopvang	0	2.100	0	0	2.100
Totaal Bestemmingsreserves.	51.091	7.396	-38.484	8.852	28.856

Begrotingsreserve

De begrotingsreserve is in het verleden gevoed uit winstuitkeringen en afkoopsommen, en wordt aangewend om het wegvallen van jaarlijks grote winstuitkeringen geleidelijk in de begroting op te vangen. Het betreft resultaten die over meerdere jaren zijn gereserveerd voor specifieke doelen. Jaarlijks vindt rentetoevoeging plaats om met behulp van dit extra volume de afloop van de bijdrage aan de exploitatie zo geleidelijk mogelijk te laten verlopen. De begrotingsreserve wordt, conform het door de raad vastgestelde meerjarig beleidskader reserves, vanaf 2016 ook ingezet voor het oplossen van een dekkingsverschil voor de NS-fietsenstallingen. Het saldo op de begrotingsreserve (€ 1,1 miljoen eind 2020) betreft de beschikbare middelen voor de exploitatie van de NS-Fietsenstallingen. De basis voor deze stortingen en onttrekkingen vormen de afspraken die hierover aan de hand van de business case met de NS zijn gemaakt voor de periode tot en met 2027. De bijdrage van de gemeente Breda bedraagt in totaal maximaal € 6 miljoen gedurende de gehele looptijd. In hoeverre de gereserveerde middelen in de begrotingsreserve beschikbaar moeten blijven voor de NS-fietsenstallingen wordt bekeken tijdens de voorziene evaluatie in 2023 van de business case. Conform het vaststellingsbesluit van de begroting 2020 (besluit BBV-2019-2803) zijn in de jaarrekening € 0,2 miljoen aan toevoegingen en € 0,5 miljoen aan onttrekkingen verwerkt.

Reserve parkeren

De reserve parkeerbedrijf betreft een in het verleden ingestelde bestemmingsreserve met als doel de tarieven te egaliseren. Vanaf 2018 is vanwege de positieve resultaten afgezien van dotaties. Bij de begroting 2020 is besloten de reserve in de periode 2020 t/m 2022 tot nul af te bouwen ten gunste van de exploitatie. Conform het vaststellingsbesluit van de begroting 2020 (besluit BBV-2019-2803) is in de jaarrekening de begrote onttrekking van € 0,4 miljoen verwerkt, zodat er ultimo 2020 nog een bedrag van € 0,7 miljoen op deze reserve staat. Dit bedrag wordt in de jaren 2021 en 2022 verder afgebouwd naar nul.

Exploitatiereserve

Via de exploitatiereserve worden geoordeelde bedragen zoals budgetoverhevelingen tijdelijk vastgehouden om in volgende jaren te worden ingezet. Bij de bestuursrapportage wordt aangegeven welke bedragen voor overheveling in aanmerking komen. Vooruitlopend op de resultaatbestemming neemt het college hierover een besluit. De definitieve bedragen worden bij de jaarrekening en resultaatbestemming vastgesteld. Conform eerdere besluitvorming zijn in de jaarrekening 2020 de volgende toevoegingen aan en onttrekkingen uit de exploitatiereserve verwerkt:

Bedragen x € 1.000

	Onttrekkingen	Toevoegingen
Resultaatbestemming 2019 (cf. besluit 711882)		7.734
Egalisatie kosten verkiezingen (cf. besluiten BBV-2019-2803 en 1070733)		535
Versterkingsplan aanpak dak- en thuislozen (cf. besluit 1070733)		993
Budgetoverheveling Maatschappelijke Ondersteuning (cf. besluit 1070733)		700
Diverse overige toevoegingen (cf. diverse besluiten)		93
Inzet voor Logistics community Brabant (cf. besluit BBV-2019-2803)	873	
Vrijval temporiseren frictiekosten (cf. besluit 711882)	199	
Vrijval budgetoverhevelingen voorgaande jaren (cf. diverse besluiten)	4.817	
Totaal	5.889	10.055

Na verwerking van bovenstaande mutaties bedraagt de exploitatiereserve ultimo 2020 € 6,1 miljoen. Dit bedrag is volledig geoordeeld voor onder meer geluidsmaatregelen HSL-Zuid (€ 2,2 miljoen), versterkingsplan aanpak dak- en thuisloosheid (€ 0,9 miljoen), budgetoverheveling Maatschappelijke Ondersteuning (€ 0,7 miljoen), verkiezingen (€ 1,0 miljoen), budgetoverheveling 2019 sociale woningbouw (€ 0,4 miljoen), transitievisie warmte (€ 0,2 miljoen), inzet voor Logistics community Brabant (€ 0,3 miljoen) en overige (€ 0,4 miljoen).

Investeringsreserve

Deze reserve dient ter financiering van kapitaallasten voor toekomstige investeringen. Bij besluitvorming is het van belang dat bij aanvang van de kredietvoting voor het specifieke project het volledige bedrag van de investering dat gedekt wordt uit de reserve in de reserve beschikbaar moet zijn. Onttrekking aan de reserve vindt daarmee gedurende de gehele afschrijvingsperiode plaats. Bij Voorjaarsnota en/of Begroting worden middelen beschikbaar gesteld voor dekking kapitaallasten van toekomstige investeringen. Daarnaast wordt aan deze reserve rente toegevoegd in verband met de door deze reserve te dekken rentelasten van de meerjarige kapitaallasten.

In 2019 is uit beoordeling van de reserves gebleken dat een deel van de investeringsreserve geen bestedingsdoel kent. Bij de resultaatbestemming 2019 is daarom voorgesteld om € 29 vrij te laten vallen en deze toe te voegen aan de algemene reserve. Deze vrijval is volledig verwerkt in de jaarrekening 2020.

Conform eerdere besluitvorming zijn in de jaarrekening 2020 de volgende toevoegingen aan en onttrekkingen uit de investeringsreserve verwerkt:

Bedragen x € 1.000

	Onttrekkingen	Toevoegingen
Resultaatbestemming 2019 (cf. besluit 711882)		1.118
Rentetoevoeging (cf. besluit BBV-2019-2803)		427
Aanpassingen stadskantoor (cf. besluit BBV-2020-3104)		1.600
Faunapassages (cf. besluit BBV-2019-2670)		63
Vrijval investeringsreserve (cf. besluit 711882)	29.000	
Dekking omkatting (cf. besluit BBV-2019-2803)	900	
Inzet voor herplant bomen (cf. besluit coalitieakkoord 2018-2022)	40	
Dekking kapitaallasten investeringen	19	
Totaal	29.959	3.208

Na verwerking van bovenstaande mutaties bedraagt de investeringsreserve ultimo 2020 € 6,3 miljoen. Dit bedrag is volledig geormerkt voor dekking van de kapitaallasten voor de kredieten voor aanpassing stadskantoor, doorstroomvoorziening, Heilig Hartkerk, faunapassages, Claas Persoonsstraat en brand- en dakveiligheid.

Reserves bodemfonds

Het bodemfonds is een reserves ter versterking van de gemeentelijke klimaatdoelstellingen. Bodemsanering wordt via de exploitatie verwerkt, omdat dit niet is aan te merken als een investering. De ontwikkelingen in de stad zijn onzeker, de inzet is maatwerk en is niet elk jaar hetzelfde. Met het vormen van deze reserve worden de pieken en dalen in de uitgaven opgevangen. De reserve is in het verleden gevormd middels de doeluitkering-gelden tot en met 2020. Vanaf 2021 wordt de reserve afgebouwd met onttrekkingen ter dekking van tekorten van exploitatielasten in het kader van bodemsaneringen.

De reserve is in 2020 conform besluit BBV-2019-2803 gevoed met het de doeluitkering 2020 van € 0,4 miljoen. Na verwerking van deze dotatie bedraagt de reserve bodemfonds ultimo 2020 € 3,5 miljoen. Voor de jaren 2021-2024 zijn onttrekkingen voorzien voor diverse projecten voor een bedrag van € 2,2 miljoen.

Reserve klimaatfonds

Ook het klimaatfonds is een reserve ter versterking van de gemeentelijke klimaatdoelstellingen. Jaarlijks wordt het uitvoeringsprogramma klimaat opgesteld, dat deel uitmaakt van de gemeentelijke begroting. Er wordt een register bijgehouden van de inkomsten en uitgaven uit de reserve Klimaatfonds, onder verwijzing naar de overeenkomsten die zijn gesloten. Jaarlijks wordt door het college een evaluatie van het uitvoeringsprogramma klimaat vastgesteld en ter kennisname aan de raadscommissie voorgelegd. Hierin wordt de evaluatie van het investeringsprogramma klimaat opgenomen. In 2016 is gestart wordt met energiezuinige projecten.

De reserve Klimaatfonds wordt gevoed door de Gemeentelijke participatie in project windturbines Hazeldonk. Hieruit ontvangt de gemeente Breda éénmalig een bijdrage van € 225.000 in 2014 (waarvan € 75.000 voor bedrijvenvereniging LCHM) en vervolgens 20 jaar lang jaarlijks € 247.500 (waarvan € 43.500 voor het grondbedrijf). Met eventuele inkomsten uit toekomstige revolverende projecten kan de reserve een groter investeringsvolume genereren, wat ingezet kan worden voor de grote investeringsopgave op het gebied van klimaat.

Conform eerdere besluitvorming (besluit 42845) is in de jaarrekening 2020 de jaarlijkse bijdrage toegevoegd aan de reserve en is in totaal € 43.500 onttrokken aan de reserve op basis van de gerealiseerde exploitatiekosten integratie projecten klimaat. Hierna bedraagt de reserve klimaatfonds ultimo 2020 € 1,1 miljoen. Naast de jaarlijkse dotaties aan de reserve uit de jaarlijkse bijdragen uit project windturbines Hazeldonk, worden voor de jaren 2021-2024 onttrekkingen voorzien voor diverse projecten voor een bedrag van € 1,7 miljoen (waaronder de energietransitie voor € 0,8 miljoen in 2021).

Reserve investeringen sportverenigingen

Conform besluitvorming in het bestuursakkoord 'Lef en Liefde' is er een bestemmingsreserve van € 1,8 miljoen ingesteld om een bijdrage te kunnen leveren aan sportvoorzieningen via de investeringsregeling (zogenoemde 1/3-regeling). Hierbij doet de gemeente een bijdrage (van 1/3-deel) aan sportverenigingen die investeren in sportvoorzieningen. De reserve is gevoed vanuit het bestuursakkoord 2018-2022. De onttrekking aan de reserve is afhankelijk van de aanvragen van sportverenigingen. Raming

was evenredig verdeeld over vier jaar. In 2020 en 2021 is de raming aangepast op de werkelijke/goedgekeurde aanvragen vanuit sportverenigingen.

Aan het begin van het jaar was er nog € 1,0 miljoen beschikbaar in de reserve. In 2020 is (cf. raadsbesluit BBV-2019-2803) in totaal een bedrag van € 0,2 miljoen onttrokken voor diverse bijdrages aan sportvoorzieningen. Ultimo 2020 resteert nog een bedrag van € 0,8 miljoen in deze reserve. Verwachting is, dat de reserve in 2021 volledig wordt uitgenut.

Reserve Versnellingsopgave Wonen

Bij het Coalitieakkoord zijn incidentele middelen voor de Versnellingsopgave wonen beschikbaar gesteld (€ 14 miljoen). Deze middelen worden voor € 13,2 miljoen gedekt uit incidentele winstnemingen van het Grondbedrijf. De rest uit het meerjarenperspectief en de algemene reserve. Het doel van de bestemmingsreserve is om de te realiseren middelen beschikbaar te houden voor de Versnellingsopgave Wonen. De winstnemingen van het grondbedrijf worden in deze reserve gestort, de bestedingen worden uit de reserve onttrokken.

Op basis van deze uitgangspunten is bij resultaatbestemming 2018 een bedrag van € 9,6 miljoen aan de reserve toegevoegd. In 2019 is voor de versnellingsopgave wonen € 0,9 miljoen uitgegeven, zodat begin 2020 € 8,7 miljoen in de reserve beschikbaar was. De begrote onttrekking in 2020 bedroeg € 3,2 miljoen, de werkelijke onttrekking bedraagt € 1,5 miljoen. Dit is € 1,7 miljoen lager. In 2020 is volop ingezet op het realiseren van harde plancapaciteit, de gelden voor de locatiegebonden subsidies ad € 1,5 miljoen zijn in 2020 niet benut, maar zijn naar verwachting in 2021 te besteden. Naar verwachting is de reserve eind 2023 volledig uitgenut.

Reserve vrouwenopvang

Bij de bestuursrapportage 2020 (besluit 981381) is besloten een reserve vrouwenopvang in te stellen. De reserve is bestemd voor een noodzakelijke vernieuwing van de vrouwenopvangvoorziening aan de Assumburgstraat in Breda. De reserve is eenmalig gevoed met een bedrag van € 2,1 miljoen vanuit restanten van verleende subsidies voor vrouwenopvang (rijksmiddelen DUVO) over de jaren 2015-2017.

In het eerste/tweede kwartaal van 2021 worden verschillende scenario's uitgewerkt door het bestuur van Safegroep, die worden besproken met desbetreffende Wethouder. Daarna worden de plannen concreet gemaakt.

VOORZIENINGEN

Bedragen x €1.000

Voorzieningen	Balans 31-12-2019	Stortingen voorzieningen	Onttrekkingen voorzieningen	Balans 31-12-2020
Voorzieningen				
Onderhoudsvoorzieningen	38.407	14.948	16.471	36.884
Personeelsvoorzieningen	10.070	1.256	1.274	10.052
Overige voorzieningen	2.377	11.368	197	13.548
Totaal Voorzieningen	50.854	27.572	17.942	60.484

De post voorzieningen op de balans bestaan uit drie groepen, te weten voorzieningen voor groot onderhoud aan vastgoed en kapitaalgoederen, voorzieningen voor personeel en overige voorzieningen. Hieronder worden deze drie groepen nader toegelicht.

Onderhoudsvoorzieningen

Deze onderhoudsvoorzieningen bestaan uit voorzieningen voor groot onderhoud aan de openbare ruimte en gebouwen. Het verloop van de onderhoudsvoorzieningen was in 2020 als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Stand 1-1-2020	Verminderingen	Aanwendungen	Toevoegingen	Stand 31-12-2020
Onderhoudsvoorziening gebouwen vastgoedbeheer	22.716	1.600	6.224	5.244	20.136
Onderhoudsvoorziening parkeergarages en fietsenstallingen	2.873		75	753	3.551
Onderhoudsvoorziening gebouwen vastgoedontwikkeling	3.864		3	320	4.181
Onderhoudsvoorziening openbare ruimte	4.590		5.708	7.231	6.113
Onderhoudsvoorziening verkeerregelinstanties	123		1.471	1.400	52
Onderhoudsvoorziening verharding achterstallig onderhoud	4.241		1.390		2.851
Totaal	38.407	1.600	14.871	14.948	36.884

Onderhoudsvoorziening gebouwen vastgoedbeheer

De voorziening heeft tot doel de meerjarige groot onderhoudskosten van de gebouwen die in eigendom zijn van de afdeling Vastgoedbeheer te egaliseren. Hieronder vallen onder andere gebouwen op het gebied van Sport, Welzijn, Brede Scholen, Bedrijfsvoering, Welzijn en Cultuur, sportinventaris, buitensportvelden, en het centraal Busstation. De basis voor de vorming en het beheer van de voorzieningen voor gebouwen vastgoedbeheer zijn de zogenaamde meerjaren onderhoudsplannen zoals deze in het systeem Planon worden bijgehouden. De MJOP's zijn gebaseerd op het door de Raad vastgesteld gemiddelde onderhoudsniveau 3 op 6. De onderhoudsplannen worden jaarlijks geactualiseerd en vormen de basis voor de jaarlijkse dotatie aan de voorziening teneinde over voldoende middelen te beschikken voor de uitvoering van het (projectmatig) groot onderhoud. Aan de onderhoudsvoorzieningen voor gebouwen vastgoedbeheer wordt gedoteerd conform de begroting. De voorziening is dekkend t/m 2029. Na 2031 komt de onderhoudsvoorziening negatief te staan. Risico's zijn de panden van ATEA en het verouderende gebouwenbestand.

Als gevolg van de investeringen in bouwkundige aanpassingen van Stadskantoor A en B is in de komende periode minder onderhoud nodig. Hierdoor is (conform besluit BBV-2040-3104) € 1,6 miljoen vrijvallen uit de onderhoudsvoorziening en is dit zelfde bedrag gedoteerd aan de investeringsreserve om zo in te kunnen zetten ter dekking van de kapitaallasten. Verder is er voor een bedrag van € 5,8 miljoen onttrokken voor de werkzaamheden die zijn verricht op basis van de meerjarenonderhoudsplannen. Bij het onderhoud aan gebouwen is voor circa € 3,3 miljoen aan gepland onderhoud doorgeschoven naar 2021. Dit komt onder andere doordat werk gecombineerd wordt met verduurzamingsmaatregelen. Bij het onderhoud aan sportvelden is voor circa € 0,2 miljoen aan gepland onderhoud doorgeschoven naar 2021 vooral vanwege vertragingen door de corona.

Op de overige onderdelen was sprake van een onderbesteding van circa € 0,6 miljoen euro, voornamelijk door een administratieve correctie die niet meer nodig was en lagere uitgaven op sportinventaris.

Onderhoudsvoorziening parkeergarages en fietsenstallingen

De voorziening heeft tot doel de meerjarige groot onderhoudskosten van de gebouwen van de afdeling Parkeren te egaliseren. Het gaat hierbij om de parkeergarages en de fietsenstallingen. De basis voor de vorming en het beheer van de voorzieningen voor deze gebouwen zijn de zogenaamde meerjaren onderhoudsplannen zoals deze in het systeem Planon worden bijgehouden. De MJOP's zijn gebaseerd op het door de Raad vastgesteld gemiddelde onderhoudsniveau 3 op 6. De onderhoudsplannen worden jaarlijks geactualiseerd en vormen de basis voor de jaarlijkse dotatie aan de voorziening teneinde over voldoende middelen te beschikken voor de uitvoering van het (projectmatig) groot onderhoud. Aan de onderhoudsvoorzieningen voor gebouwen vastgoedbeheer wordt gedoteerd conform de begroting. De voorziening is toereikend tot en met 2029. In 2020 was de aanwending (€ 75.000) lager dan begroot (€ 575.000): als gevolg van corona zijn grote werkzaamheden vooruit geschoven naar volgende jaren en er wordt ook gekeken om onderhoudswerkzaamheden binnen hetzelfde pand te bundelen.

Onderhoudsvoorziening gebouwen vastgoedontwikkeling

Deze voorziening is gevormd ten behoeve van de voorraad panden van het grondbedrijf aan het Havenkwartier, de Woestenbergsesweg en Gashuisvelden. Op korte termijn ontbreekt voor deze panden een reëel en stellig voornemen tot ontwikkeling; de panden dienen wel onderhouden te worden. De hoogte van de dotatie is gebaseerd op een

meerjarenonderhoudsplanning. De doorberekening is gemaakt tot 2029. Hierbij wordt uitgegaan van een doorlopende exploitatie, waarbij aanvullend rekening wordt gehouden met inmiddels genomen besluiten voor sloop en / of herontwikkeling. Met een jaarlijkse dotatie van € 320.000 is de voorziening volgens de meerjarenonderhoudsplanning tot en met 2029 toereikend om het geplande groot onderhoud uit te kunnen voeren. In 2020 is de uitvoering van het planmatig onderhoud op deze panden fors achtergebleven bij het vooraf geplande onderhoud. Reden hiervoor is, dat het perspectief van het gros van de panden nog niet duidelijk is. Voor de panden in de Speelhuuslaan en Belcrumweg geldt dat hier thans de plannen voor worden voorbereid voor een cultuurcluster, waarbij in 2021 een beslissing wordt genomen of de panden wel of niet in eigendom blijven. Voor de panden aan de Veilingkade wordt ook in 2021 een besluit genomen, of deze nog tot 2023 of nog langer in stand gehouden moeten worden. Indien de gemeente de panden in eigendom houdt en nog langer moet exploiteren, zal het planmatig onderhoud uitgevoerd worden en zal dit jaar bij de actualisatie van de meerjarenonderhoudsplanning kritisch worden gezien of de voorziening hiervoor toereikend zal zijn. Voor het pand Gasthuisvelden 11 is in juni 2020 door het college een besluit genomen dat de exploitatie vanaf 1-1-2023 niet voortgezet zal worden en gesloopt zal worden. Met deze wetenschap is het planmatig onderhoud in 2020 op deze panden dat gepland was niet uitgevoerd of in elk geval zeer gereduceerd. Er is daarom terughoudend omgegaan met het onderhoud.

Onderhoudsvoorziening openbare ruimte

In 2014 is besloten om de kosten van planmatig onderhoud en instandhouding van kapitaalgoederen in de openbare ruimte (te weten: wegverhardingen; openbare verlichting; civieltechnische kunstwerken; waterwegen; bomen in openbaar gebied) niet langer als investering te beschouwen maar als exploitatie. Om de kosten regelmatig over de exploitatiejaren te verdelen is deze onderhoudsvoorziening gevormd.

Op basis van het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) is een wijziging doorgevoerd in de verwerking van de investeringen in bomen en openbare verlichting. In het verleden financierden we deze vanuit de onderhoudsvoorziening, maar op grond van het BBV moeten we deze activeren. Voor bomen en openbare verlichting loopt de taak binnen de voorziening in 2021 af en wordt gebruikt voor afronding van projecten. Het meerjarig verloop van de voorziening van 2021 is hierop aangepast. Vanaf 2021 zijn investeringen gevoteerd voor de vervanging van bomen (investeringsplan BG 2021) en openbare verlichting (bestuursvoorstel zaaknummer 701108).

De basis voor de voorziening voor het onderhoud aan de openbare ruimte ligt vast in periodiek te actualiseren beleidskaders c.q. beheerplannen. De berekeningen van de benodigde dotaties zijn gebaseerd op meerjarenplanningen over 10 jaar. Basis voor de meerjarenplanning zijn de beheerplannen per kapitaalgoed. De meerjarenplanning wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de uitgevoerde inspecties en gerealiseerde projecten in februari / maart. De voorziening is tot en met 2029 toereikend voor het geplande onderhoud.

In december 2018 is het beleidskader beheer kapitaalgoederen openbare ruimte door de gemeenteraad vastgesteld en is de benodigde dotatie aan de voorziening op basis van het gekozen onderhoudsniveau aangepast; op basis hiervan is in 2020 € 7,2 miljoen gedoteerd aan de voorziening. Voor 2020 was een onderhoudsprogramma voorzien voor € 5,8 miljoen. Eind 2020 is hiervan voor een bedrag van € 5,7 miljoen uitgevoerd.

Onderhoudsvoorziening verkeerregelinstanties

Voor het in stand houden van verkeersregelinstanties is in 2015 besloten tot het instellen van een specifieke onderhoudsvoorziening. Het meerjaren onderhoudsplan verkeersregelinstanties wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van uitgevoerde inspecties en gerealiseerde projecten, afhankelijk van de ouderdom, vervanging, reparatie en noodzaak van de onderdelen van de verkeersregelinstanties in Breda. Bij het jaarlijks opstellen van de planning wordt ook goed gekeken naar infrastructurele projecten en werkzaamheden vanuit de afdeling Uitvoering om de werkzaamheden gelijktijdig op te pakken (werk met werk maken).

In verband met de aanpassing van de software van de regeltoestellen van de verkeersregelinstanties moeten al deze regeltoestellen op 1 januari 2024 zijn vervangen. Mochten deze verkeersregelinstanties na 1 januari 2024 nog aanwezig zijn en uitvallen, kunnen deze verkeersregelinstanties niet meer worden gerepareerd. Dit zorgt direct voor verkeersonveilige situaties op de wegen van Breda, wat ten alle tijden moet worden voorkomen. Het gevolg hiervan is dat een aantal verkeersregelinstanties eerder moeten worden gerenoveerd, maar omdat het niet toegestaan is dat de bestaande voorziening een negatieve stand vertoont, dient de dotering aan de voorziening verkeersregelinstanties voor de periode 2020-2026 te worden geherprogrammeerd. De totale onderhoudslasten blijft voor de komende 8 jaar gelijk, maar in de jaren 2020 tot en met 2023 worden extra stortingen gedaan in de voorziening, die in de jaren 2024 tot en met 2026 worden gecompenseerd door de verlaging van de geplande stortingen. In 2020 heeft dit geleid tot een extra dotatie van € 0,5 miljoen bovenop de reguliere dotatie van € 0,9 miljoen.

Voor 2020 was een onderhoudsprogramma voorzien voor € 1,1 miljoen. Eind 2020 is hiervan voor een bedrag van € 1,5 miljoen uitgevoerd. De hogere aanwending is het gevolg van bijdragen bijdrage aan enkele projecten als de Zuidelijke Rondweg en Backer en Ruebweg waaraan meer kosten zijn uitgegeven dan verwacht.

Onderhoudsvoorziening verharding achterstallig onderhoud

In 2014 is besloten een bedrag te reserveren voor het inlopen van achterstallig onderhoud van verhardingen. Wanneer het kwaliteitsniveau weer op peil is, wordt de dekking van toekomstig (instandhoudings)onderhoud via de onderhoudsvoorziening openbare ruimte geregeld. Naar verwachting zijn er 8 jaar en totaal € 20 miljoen nodig (vanaf 2014) om het achterstallig onderhoud weg te werken. Voor 2020 was een onderhoudsprogramma voorzien voor € 1,16 miljoen. Eind 2020 is hiervan voor een bedrag van € 1,6 miljoen uitgevoerd. In 2021 moet het achterstallig onderhoud zijn weggewerkt en zal de voorziening komen te vervallen.

Personeelsvoorzieningen

De personeelsvoorzieningen omvatten een voorziening voor nog te verwachten kosten voor voormalig personeel en een voorziening voor de zogenaamde APPA-voorziening (voorziening voor Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers). Het verloop van de personeelsvoorzieningen was in 2020 als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Stand 1-1-2020	Aanwendingen	Toevoegingen	Stand 31-12-2020
Voorziening voormalig personeel	1.344	636	128	836
Voorziening Wet APPA	8.726	638	1.128	9.216
Totaal	10.070	1.274	1.256	10.052

Voorziening voormalig personeel

Deze voorziening is gevormd ten behoeve van de nog verwachte kosten voor voormalig personeel. Het gaat om voormalige medewerkers waarvan om diverse redenen voortijdig afscheid is genomen, maar waarvan nog kosten doorlopen. Om de diverse afdelingen niet meerjarig met deze kosten te belasten worden deze in het jaar van uitdiensttreding in een keer ten laste van de afdeling gebracht en later vanuit deze voorziening afgewikkeld. Indien een medewerker onvrijwillig wordt ontslagen (niet wegens strafontslag, ouderdomspensioen of arbeidsongeschiktheid) ontstaat er op basis van de werkloosheidswet recht op een uitkering zolang de onvrijwillige werkloosheid bestaat. Afhankelijk van de ontslaggrond kan deze wettelijke uitkering aanvullend en aansluitend worden verhoogd/verlengd op basis van onze eigen rechtspositieregeling. De hoogte en duur van de totale uitkeringslast is vooraf wel globaal in te schatten. Maar is uiteindelijk wel afhankelijk van de vraag of, en zo ja hoe snel de betreffende medewerker elders werk kan vinden. Daarnaast wordt de hoogte van de uitkering ook beïnvloed door de inflatie en de salarisontwikkelingen na het ontslag. Of, en zo ja hoeveel uitkeringen per jaar worden toegekend is vooraf niet in te schatten. Dit kan wel indien het ontslag wordt veroorzaakt door de uitvoering van een reorganisatieplan. Uit historisch verloop komt naar voren, dat het volume jaarlijks niet gelijkblijvend is. De Gemeente Breda kiest er derhalve voor om de ww-verplichtingen via een personeelsvoorziening te laten lopen.

Jaarlijks wordt een analyse gemaakt van de toekomstige verplichtingen. Tot en met eind 2024 is de voorziening voldoende voor het afwikkelen van de bestaande verplichtingen.

Voorziening Wet APPA

De voorziening bevat pensioenreserveringen en wachtgeld van voormalige politieke ambtsdragers (wethouders). De APPA-voorziening wordt jaarlijks aangepast op basis van de extern opgestelde actuariële berekeningen van de pensioenverplichtingen aan (voormalige) politieke ambtsdragers. Conform de meest actuele berekeningen (eind 2020) bedraagt de pensioenverplichting € 8,6 miljoen en de wachtgeldverplichting ongeveer € 0,6 miljoen, bij elkaar € 9,2 miljoen.

Overige voorzieningen

De groep overige voorzieningen bestaat uit een voorzieningen voor riolering, verlieslatende contracten, verlies Just en van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel. Het verloop van de personeelsvoorzieningen was in 2020 als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Stand 1-1- 2020	Aanwendungen	Toevoegingen	Stand 31-12- 2020
Voorziening riolering	1.527		1.638	3.165
Voorziening verlieslatende contracten			8.800	8.800
Voorziening verlies Juzt			820	820
Voorziening van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel	850	197	110	763
Totaal	2.377	197	11.368	13.548

Voorziening riolering

De voorziening riolering is bedoeld voor de egalisatie van de tarieven voor rioolheffing en opvangen van financiële tegenvallers. De voorziening wordt betrokken in het Stedelijk Waterplan 2019-2023. Er worden dotaties of onttrekkingen begroot met als doel om aan het eind van de periode van het Stedelijk Waterplan 2019-2023 uit te komen op een stand van 0. Daarnaast wordt aan het eind van ieder jaar het resultaat riolering ten laste of ten gunste van de voorziening gebracht ter egalisatie. De toevoeging in 2020 van € 1,6 miljoen betreft het resultaat op het product riolering in 2020.

Voorziening verlieslatende contracten

Conform raadsbesluit 1096863 is in 2020 een voorziening verlieslatende contracten voor € 8,8 miljoen gevormd ten behoeve van een deel van de dekking voor de aankoop van het voormalig CSM-terrein samen met de Provincie Noord-Brabant (ieder voor een aandeel van 50%). Om een tweetal redenen is het noodzakelijk om een voorziening te treffen. Enerzijds is het beoogde programma, bestaande uit een functiemix van wonen, bedrijven en leisure, nog niet verder onderzocht en uitgewerkt. Aanpassingen aan het programma kunnen omvangrijke positieve, maar ook negatieve consequenties hebben op het resultaat. Anderzijds moet het casco voor het terrein nog verder uitgewerkt worden, oftewel de ontsluiting van het terrein richting het station, centrum en de Noordelijke Rondweg. Ook de Zoete Delta dient verder uitgewerkt worden. Dit kan effecten hebben op het ruimtegebruik en de ontwikkelingsmogelijkheden van het terrein. Op basis van het Besluit Begroting Verantwoording (BBV) wordt derhalve een voorziening getroffen ter hoogte van het verschil gebaseerd op de huidige bestemming versus de bestemming die voorzien is. Bij de eigendomsoverdracht in januari 2021 moet een voorziening 'duurzame waardevermindering' getroffen worden ter grootte van het verschil tussen de vigerende waarde (bedrijventerrein) en de koopsom van € 21,9 miljoen, oftewel € 17,6 miljoen, waarmee voor de gemeente de voorziening € 8,8 miljoen bedraagt.

Voorziening verlies Juzt

Uit een business case komt naar voren, dat voor de gemeente Breda in het kader van de opheffing van Juzt een verlies is te verwachten van € 0,8 miljoen. Voor het te verwachten verlies is in de rekening van 2020 een verliesvoorziening gevormd.

Voorziening van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel

Deze voorziening is, ingevolge het BBV, bestemd voor van derden (niet zijnde andere overheidsinstellingen) verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden en die beschikbaar zijn voor het volgende begrotingsjaar. Onder deze voorziening zijn middelen toegevoegd voor van derden ontvangen afkoopsummen ten behoeve van parkeervoorzieningen (€ 0,5 miljoen), bijdrage project wind A16 (€ 0,16 miljoen), bijdrage social return (€ 0,06 miljoen) en bijdrage ZonMw (€ 0,05 miljoen)

Toelichting vaste schulden en vlottende passiva

VASTE SCHULDEN

Onder de vaste schulden zijn schulden opgenomen met een looptijd van meer dan één jaar. De vaste schulden zijn als volgt te specificeren:

Bedragen x €1.000

Vaste schulden (onderhandse leningen van)	Balans 31-12-2019	Balans 31-12-2020
Vaste schulden.		
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	440.088	416.342
Waarborgsommen	526	577
Totaal Vaste schulden.	440.614	416.918

De vaste schuld waarmee gemeentelijke activa (zowel materiële als financiële activa) zijn gefinancierd is in 2020 met € 19,8 miljoen afgenomen. De langlopende schuld is in grotendeels in handen van de BNG Bank (€ 245 miljoen, 58%) en de Nederlandse Waterschapsbank (€ 153 miljoen, 37%). De overige schuld is in handen van de Triodosbank (€ 10 miljoen, 3%) en de gemeenschappelijke Regeling Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen (€ 8 miljoen, 2%). De lening aan Triodosbank is in 2018 aangetrokken voor de verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen. De gemiddelde rente van de totale schuldportefeuille bedraagt 2,06% (2019: 2,12%, 2018: 2,55%). De rentelast van de vaste schuld bedraagt € 8,8 miljoen en is daarmee € 0,4 miljoen lager dan in 2019.

Een nadere toelichting op de schuldpositie en financieringsactiviteiten wordt gegeven in de paragraaf financiering.

Bedragen x €1.000

Vaste schulden	Balans 31-12-2019	Balans 31-12-2020
Vaste schulden.		
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen		
Leningen ten behoeven van de eigen financiering	375.803	355.978
Leningen ten behoeve van woningbouw	64.285	60.364
Totaal Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	440.088	416.342
Waarborgsommen		
Waarborgsommen.	526	577
Totaal Waarborgsommen	526	577
Totaal Vaste schulden.	440.614	416.918

Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen

De totale langlopende schuldportefeuille bestaat uit 2 deelportefeuilles. De portefeuille langlopende leningen die voor gemeentelijke investeringen zijn aangetrokken en een deelportefeuille van leningen die zijn doorgeleend aan de woningbouwcorporaties. Deze lening portefeuilles zijn respectievelijk € 355,9 miljoen en € 60,4 miljoen groot. De gemiddelde rente van deze portefeuilles zijn respectievelijk 1,85% (2019: 1,89%) en 3,33% (2019: 3,46%). Het grote verschil in gemiddelde rente bij beide portefeuilles komt doordat de deelportefeuille van leningen aan de woningbouwcorporaties uit enkel oude leningen bestaat met een hogere rentecoupon. Omdat de Gemeente Breda geen nieuwe leningen meer verstrekt aan de corporaties wijzigt deze gemiddelde rente niet substantieel.

Waarborgsommen

De post waarborgsommen bestaat uit ingehouden koopsommen op aangekochte percelen, waarvan de feitelijke levering nog moet plaatsvinden, waarborgsommen op huurpanden, en onderhoudsgelden voor begraafplaatsen.

KORTLOPENDE SCHULDEN

Onder de kortlopende schulden zijn de betalingsverplichtingen opgenomen die de gemeente binnen één jaar moet voldoen. In de balans staan onder deze posten de netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar: de kasgeldleningen, de creditbanksaldi en de overige schulden.

De specificatie van de kortlopende schulden is als volgt:

Bedragen x €1.000

Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	Balans 31-12-2019	Balans 31-12-2020
Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Overige kasgeldleningen	50.000	50.000
Banksaldi	8.725	0
Overige schulden	25.122	17.651
Totaal Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	83.847	67.651

Overige kasgeldleningen en banksaldi

De omvang van de kasgeldleningen en de banksaldi per ultimo van het jaar varieert elk jaar en is mede afhankelijk van het uitgevoerde cashmanagement en de omvang van de benodigde liquiditeiten rondom de jaarwisseling. Een nadere toelichting op de schuldpositie en de financieringsactiviteiten inclusief cashmanagement wordt gegeven in de paragraaf financiering.

Overige schulden

De overige schulden met een korte looptijd bestaan voor het grootste deel uit de schulden aan leveranciers voor € 14,5 miljoen (2019: € 20,6 miljoen). De lagere schuldpositie aan crediteuren eind 2020 ten opzichte van 2019 is grotendeels het gevolg van twee grote posten aan Zorglokaal van 2019 van € 9,7 miljoen), die in 2020 zijn afgewikkeld.

Verder is onder deze post de af te dragen belastingen voor € 2,6 miljoen (2019: € 0,5 miljoen). De reden, dat eind 2020 de af te dragen omzetbelasting zoveel hoger is als eind 2019, is het gevolg van de verplichting om vergoedingen voor inzameling, sortering en/of verwerking van verpakkingsafval met terugwerkende kracht te belasten met btw, hetgeen over de jaren 2015 - 2019 leidt tot een extra afdracht van € 2,1 miljoen.

Tot slot zijn onder deze post opgenomen de afrekeningen in het kader van Werk, Inkomen, Zorg en Jeugd met gemeentes in de regio voor €0,4 miljoen (2019: € 3,2 miljoen) opgenomen.

OVERLOPENDE PASSIVA

Bedragen x €1.000

Overlopende passiva	Balans 31-12-2019	Balans 31-12-2020
Overlopende passiva		
Verplichtingen	42.971	45.882
Voorschotten van Europese overheidslichamen	771	135
Voorschotten van het Rijk	3.377	11.817
Voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	3.890	2.956
Overige vooruitontvangen bedragen	1.633	1.665
Totaal Overlopende passiva	52.642	62.455

De overlopende passiva zijn vooruitontvangen bedragen of nog te betalen lasten waarvan de afwikkeling in het komende boekjaar plaatsvindt.

De verplichtingen bestaan uit af te wikkelen leveringen en diensten voor € 14,2 miljoen (2019: € 13,6 miljoen), nog te betalen rente voor € 5,5 miljoen (2019: € 5,6 miljoen), nog uit te betalen subsidies voor € 5,3 miljoen (2019: € 8,3 miljoen), nog te betalen uitkeringen voor € 5,6 miljoen (2019: € 4,4 miljoen), nog af te dragen belastingen en sociale lasten voor € 11,7 miljoen (2019: € 10,7 miljoen) en ontvangen waarborgsommen bij verkochte percelen voor € 0,9 miljoen (2019: € 0,5 miljoen).

De voorschotten van Europese overheidslichamen, van het Rijk en van overige Nederlandse overheidslichamen, zijn in onderstaand verloopoverzicht gespecificeerd per regeling weergegeven. Dit betreffen ontvangen subsidiegelden met een specifiek bestedingsdoel, waarvoor in de jaren na het verslagjaar de prestaties zullen worden geleverd en de kosten worden gemaakt.

Onder de post overige vooruitontvangen bedragen staan onder meer de waarborgsommen voor werkterreinen, in-/ en uitritten en aansluitingen riolering, die nadat de werkzaamheden zijn afgerond, worden terugbetaald voor € 0,7 miljoen (2019: € 0,8 miljoen) en de nog te verhalen kosten voor de facilitaire grondexploitaties voor € 0,5 miljoen (2019: € 0,6 miljoen).

Overzicht jaaroverstijgende subsidies

Bedragen x € 1.000

Balans	Balans 31-12-2019	Bij subsidies 2020	Af subsidies 2020	Balans 31-12-2020
<i>Voorschotten van Europese overheidslichamen</i>				
327 Subsidie AMIF 2014-2020 (integratie)	434		434	0
343 Subsidie ESF pro / vso 2014-2020	105		105	0
370 AirQon EU	152		97	55
379 Subsidie waterstofvoertuigen	80			80
Totaal Voorschotten van Europese overheidslichamen	771	0	636	135
<i>Voorschotten van het Rijk</i>				
302 Subsidie aanpak HIC	108	176	108	176
305 Fauna passages 3e serie	18		18	0
314 SPUK tijdelijke woningen	0	1.072		1.072
319 Subsidieregeling Reductie Energieverbruik (RRE)BZK	0	235		235
321 Subsidie Onderwijskansenbeleid t/m 2018	817		2	815
322 Subsidie Zoet/zuur/zout/bitter-soc. weerbaarheid	0	590		590
324 Versterken werken aan veiligheid (SPUK GHNT)	0	12		12
325 Slachtoffers seksueel geweld (SPUK GHNT)	0	17		17
326 RMC middelen	175	76		251
328 Subsidie OCW-Educatie SISA	186	18	135	69
329 Extra RMC regeling (corona)	0	166		166
331 TOZO	0	5.240		5.240
336 SPUK sportakkoord	0	16		16
337 Subsidie Voortijdig schoolverlaten 2017	242		149	93
339 Complexe scheidingen (SPUK GHNT)	0	22		22
356 Subsidie Onderhoud verkeerreginstallaties	37		4	33
358 Bijdrage Fort Oranje	883		759	124
371 SPUK Verkeersveiligheidsmaatregelen	0	1.953		1.953
373 Subsidie Brabant Start	0	356		356

383 SPUK Sport	557	1.371	1.863	65
387 Subsidie Jantje Beton	80		80	0
391 Subsidie Onderwijskansenbeleid (OAB) 2019-2022	151	248		399
392 Projectenpool Van-Denk-Naar-Doen	123	34	123	34
394 Blauwdruk Creativiteit en Business aanmaken	0	79		79
Totaal Voorschotten van het Rijk	3.377	11.681	3.241	11.817
<i>Voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen</i>				
301 Subsidie energiebesparende maatregelen OMWB	50	30	50	30
303 Subsidie internationale wachtruimte	80			80
304 Landstad de Baronie	55	50	55	50
305 Fauna passages 3e serie	0	19		19
312 GreenQuays	0	814		814
315 Subsidie WarmingUp/Icoonproject Aquathermie	0	37	35	2
330 Velsgoed fietsstroken	0	3		3
332 Graaf Engelb+Graaf Hendrik III laan	1		1	0
333 Burgemeester de Manlaan	0	71		71
338 Subsidie Landstad de Baronie	332		250	82
346 Subsidie Lithos	125		7	118
348 Subsidie Aanleg Faunapassages	121		121	0
349 Subsidie Ulvenhoutse Bos	53		53	0
350 Gebiedsontw. Boomkikker	187	224		411
356 Subsidie Onderhoud verkeerregelinstanties	14		2	12
360 Green Deal / Snellaadinfra	68		18	50
366 Educatieve maatregelen	0	184	157	27
374 Bomenfonds	61	38	61	38
376 Ronde Heerbaan	0	362		362
381 Corridor A16	73		8	65
384 Weidehek-Rietdijk Fietsstraat	293		250	43
385 Landgoederen zone Haagse Beemden	1484		1.333	151
386 Ruimte voor ruimte kavels	115	50	6	159
388 Subsidie Faunapassages	250	93	250	93
390 Zuidwaterlinie	270	60	270	60
393 Maatschappelijke diensttijd (ZonMw)	250	216	250	216
394 Blauwdruk Creativiteit en Business aanmaken	8		8	0
Totaal Voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	3.890	2.251	3.185	2.956

De balanspositie van de van overheidsinstellingen vooruitontvangen bijdragen van 2020 (€ 15,7 miljoen) ten opzichte van 2019 (€ 8,1 miljoen) is toegenomen met € 7,6 miljoen. Hieronder worden de vooruitontvangen bijdragen groter dan € 0,1 miljoen per balansdatum nader toegelicht.

302 Subsidie aanpak HIC (€ 176.000)

HIC staat voor High Impact Crime en betreft een subsidieregeling van het Ministerie van Justitie en Veiligheid met een looptijd van 3 jaar tot en met 2022. De gelden zijn bestemd voor doelgroep gerichte aanpak (extra inzet).

314 SPUK tijdelijke woningen (€ 1.071.525)

Dit betreft een specifieke uitkering voor het versneld realiseren van (flexibele) huisvesting kwetsbare doelgroepen. Beschikking is op 30 november 2020 ontvangen. Gehele subsidiebedrag is vooruitontvangen. Project wordt per 1 januari 2021 gestart.

319 Subsidieregeling Reductie Energieverbruik (€ 234.910)

Het in 2020 ontvangen subsidiebedrag Reductie Energieverbruik wordt in het 1e kwartaal 2021 ingezet voor quickscan VVE, voortzetting Woonwijis, en tegoedbonnen actie voor 2500 huishoudens.

321 Subsidie onderwijskansenbeleid tot en met 2018 (€815.188)

Dit betreft een Sisa-regeling die is afgelopen. Het op de balans opgenomen bedrag betreft het bedrag dat terugbetaald moet worden in 2021.

322 Subsidie zoet/zuur/zout/bitter sociale weerbaarheid (€ 590.000)

Het ontvangen subsidiebedrag wordt in 2021 ingezet voor diverse wijkversterkingsprojecten in de stad.

326 RMC-middelen (€ 252.542)

Dit betreft een doorlopende sisa-regeling gericht op onderwijs.

329 Extra RMC-regeling (€ 166.300)

De extra middelen uit deze aanvullende Sisa-regeling zijn bestemd voor activiteiten in het kader van voortijdig schoolverlaten, waaraan in 2021 verder invulling wordt gegeven.

331 TOZO (Tijdelijke Ondersteuning Zelfstandige Ondernemers) (€ 5.239.662)

Deze post in het kader van de regeling TOZO (SiSa G4) op de balans betreft de afrekening van het ontvangen voorschot van het Rijk van € 4.1 miljoen en een te verwachten aflossing kapitaalverstrekking 2021 ev € 0,7 miljoen.

358 Bijdrage Fort Oranje (€ 124.163)

Dit is geen subsidie, maar gemeentefondsgeld. Breda ontving als centrumgemeente een bijdrage om de uitstroom van bewoners vanuit camping Fort Oranje te faciliteren. Het restant van het bedrag is bestemd voor onderzoek door de VNG. Dit bevindt zich in een afrondende fase.

371 SPUK Verkeersveiligheidsmaatregelen (€ 1.953.018)

Betreft SISA-regeling, vast te stellen door ministerie in 2021 voor deel II, en loopt door tot en met 2024 voor deel III. De middelen zijn bestemd ter stimulering van diverse verkeersveiligheidsmaatregelen in de stad.

373 MKB-deal (€ 355.937)

Deze specifieke uitkering is uitgekeerd ten behoeve van de uitvoeringsactiviteiten zoals opgenomen in de MKB-deal: een samenwerkingverband tussen Rijk en regio om de effectiviteit en slagkracht van het MKB en regionaal MKB-beleid te vergroten.

391 Subsidie Onderwijskansenbeleid 2019-2022 (€ 399.817)

Dit betreft een Sisa-regeling voor de periode 2019-2022, waarbij vanuit thematafel Leert subsidies worden verstrekt aan onze partners.

312 Greenquays (€ 814.479)

Dit is een Europese subsidie gericht op de ontwikkeling van groenstructuren in urbane omgevingen met als focuspunt de positieve gezondheidseffecten die hierdoor optreden, concreet gemaakt in een actieplan. In 2020 is een voorschot ontvangen van 50 % van € 1.762.963. De middelen worden tot en met augustus 2022 ingezet voor investering real life pilot GreenQuays, participatie, monitoring, exploitation en roll-out van het innovatieve idee.

346 Subsidie Lithos (€ 117.656)

Deze subsidie is bestemd voor de sanering aan de Zonnebloemstraat.

350 Bijdrage Biodiversiteit (€ 411.476)

Dit betreft subsidie van de Provincie Noord-Brabant, welke wordt verkregen via het Waterschap, "Van standaard EVZ boomkikker naar Robuust ecologisch netwerk voor Flora en fauna" ten behoeve van het verbeteren van meerdere prioritaire flora- en faunasoorten alsmede de ontwikkeling van een robuust ecologisch netwerk voor flora en fauna tussen de

Molenschotse heide in Gilze-Rijen en natuurgebied het Broek in Chaam, met bijzondere aandacht voor de boomkikker. De regeling loopt tot en met 2022.

376 Rotonde Heerbaan (€362.206)

Met deze subsidie van de Provincie Noord-Brabant (snelfietsroute) wordt aan de Heerbaan een 2 richtingsfietspad gerealiseerd. De gemaakte kosten zijn lager dan begroot, subsidie moet nog afgerekend worden.

385 Landgoederen Zone Haagse Beemden (€ 150.962)

Deze post betreft het terug te betalen deel van de ontvangen subsidie van Groen Ontwikkefonds Brabant B.V. inzake het project "Landgoederen Zone Haagse Beemden" ten behoeve van de functiewijziging van een aantal percelen.

386 Ruimte voor ruimte kavels (€ 158.515)

Verkregen subsidie in het kader van ruimte voor ruimte afkomstig van de ontwikkelmaatschappij Ruimte voor Ruimte. De middelen worden in 2021 ingezet voor een bijdrage kwaliteitsimpuls voor het landelijk gebied.

393 Maatschappelijke diensttijd (ZonMw) (€ 215.649)

Verkregen middelen ten behoeve van 2 jarig project aangaande Maatschappelijke Diensttijd (jongeren) in Breda en Zundert. Project loopt door tot en met 2021.

Toelichting niet uit de balans blijvende verplichtingen

Het Besluit Begroting en Verantwoording verplicht de gemeente om in de toelichting op de balans inzicht te geven in de financiële verplichtingen waaraan de gemeente is verbonden, voor zover die verplichtingen financiële consequenties hebben voor de toekomstige jaren en deze niet zijn opgenomen in een balanspost.

Bedragen x € 1.000

Borgstellingen of garantstellingen aan natuurlijke- en rechtspersonen	Oorspronkelijke hoofdsom	31 december 2019	31 december 2020
Geldleningen voor het verkrijgen/ verbeteren van woningen	571	436	385
Waarborgfonds sociale woningbouw	747.725	620.280	579.577
Overige leningen	45.200	24.636	24.457
Totaalbedrag waartoe aan natuurlijke- en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt	793.496	645.352	604.419

Bij het Waarborgfonds sociale woningbouw is de helft van het bedrag verantwoord waarvoor de Gemeente Breda en het Rijk gezamenlijk garant staan. De gemeente Breda en het Rijk staan bij elke lening allebei voor 50% garant (de achtervang). Bij de overige leningen die gegarandeerd zijn staat de gemeente Breda voor 100% garant.

Bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw heeft de gemeente een achtervang positie. Met ingang van 2017 wordt in de jaarrekening de achtervang positie bij het WSW voor de helft opgenomen van het totale bedrag waarvoor de Gemeente Breda en het Rijk gezamenlijk garant staan. De omvang van deze gegarandeerde leningen waarvoor de gemeente Breda garant staat is in 2020 met ruim € 40 miljoen afgenomen. De leningen die de gemeente rechtstreeks heeft verstrekt aan de woningbouwcorporaties zijn in de balans verantwoord en vallen ook onder garantie van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw.

De post overige leningen betreffen de leningen die de gemeente zelf gegarandeerd heeft via een apart garantiebesluit. Deze post is al jaren beperkt in omvang. Dit komt mede door landelijk opererende garantiefondsen die op specifieke beleidsterreinen garantiestellingen verlenen en daarmee een goed alternatief zijn voor directe gemeentegaranties. Voorbeelden zijn het Waarborgfonds Sociale Woningbouw, Stichting Waarborgfonds Sport, Waarborgfonds Eigen Woningen, Waarborgfonds voor de Zorgsector en het Nationaal Restauratie Fonds. De in omvang grootste posten bij de overige leningen zijn:

Bedragen x € 1.000

	31 december 2019	31 december 2020	% borgstelling
Stichting Elisabeth	4.512	4.141	100%
Internationale school Breda	717	1.138	100%
Building Breda	17.500	17.431	100%
Overige garanties	1.881	1.747	100%
Totaal	24.610	24.457	

BELANGEN BIJ DERDEN

Verkoop Essent

Met de verkoop in 2009 van het Productie- en leveringsbedrijf van Essent aan RWE kreeg de gemeente Breda een belang in een aantal B.V.'s als zekerheid voor mogelijke claims, die voortvloeien uit de transactie of rechtshandeling van de verkoop. Rond 2020 zijn de laatste claims afgewikkeld, in totaal geschat op maximaal € 200.000. Gelet op de onzekerheden bij deze claims staan deze niet als vordering in de balans.

Langlopende contracten

De gemeente heeft een groot aantal contracten met een meerjarig karakter:

Contracten voor de zorg:

Voor een belangrijk deel van deze contracten geldt dat het of een raamovereenkomst of een zogenoemde openeindregeling is. Deze contracten kennen geen budgetafspraken, maar worden afgerekend op basis van feitelijk geleverde zorg (PxQ). Dit gebeurt in uren, trajecten, cliënten etcetera. De onderdelen waar wel vaste budgetafspraken voor gemaakt zijn, bestrijken een verplichting van € 2,8 miljoen per jaar.

Voor de aangegane verplichtingen zijn de financiële middelen in de (meerjaren) begroting beschikbaar.

Contracten voor de bedrijfsvoering:

Voor de bedrijfsvoering resteerde per 31-12-2020 € 5,9 miljoen aan contractuele verplichtingen in 2020. Contracten die doorlopen na 2020 zijn voornamelijk licentiekosten, accountantskosten, verzekeringen en kopieerkosten.

Overige contracten:

Door de lijnafdelingen is in totaal een waarde van € 19,3 miljoen aan contracten en verplichtingen voor het jaar 2021 aangegaan.

Voor alle aangegane verplichtingen zijn middelen opgenomen in de meerjarenramingen.

Vennootschapsbelasting

De belastbare winst van gemeente Breda in 2020 bedraagt op basis van de berekende fiscale positie € 976.982 positief. Aangezien de belastbare winst in beginsel geheel verrekenbaar kan worden met verrekenbare verliezen bedraagt de hierover verschuldigde vennootschapsbelasting derhalve nihil. Het resultaat is bepaald op basis van de volgende vennootschapsbelastingplichtige activiteiten:

- Grondexploitatie € 4,3 miljoen positief;
- Afvalservice € 1,3 miljoen negatief;
- Parkeren € 2,5 miljoen negatief;
- Algemene kosten en renteaftrekbepaling € 0,4 miljoen positief.

De fiscale winst wijkt af van het saldo van baten en lasten. Dit is onder andere veroorzaakt door de ingangsdatum van de wetgeving op 1 januari 2016. Als gevolg van tussentijds (hogere) fiscale waardering is ook de kostentoekening anders op de fiscale balans. In 2019 is daar een wijziging van wetgeving aan toegevoegd. Alle bedrijven die onderworpen zijn aan de vennootschapsbelasting hebben te maken gekregen van een maatregel waarbij de rente nog maar beperkt aftrekbaar is. Dit effect is toegevoegd aan de fiscale winstberekening over 2020.

Op basis van de in eerdere jaren uitgevoerde inventarisatie blijkt dat met de overige activiteiten van gemeente Breda geen onderneming in fiscale zin wordt gedreven of er zal geen sprake zijn van vennootschapsbelastingheffing. Het is bekend dat de Belastingdienst een ander standpunt inneemt ten aanzien van zowel de clustering ten aanzien van het parkeerbedrijf als de reclameactiviteiten. We blijven in overleg met Belastingdienst. In afwachting hiervan is het risico opgenomen in het risicoprofiel en toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen. Na het toevoegen van de belastbare winst over 2020 is het verrekenbare verlies ultimo 2020 € 2,9 miljoen. In 2020 is de aangifte ingediend over 2018. In 2021 zal de aangifte over 2019 en 2020 verder worden uitgewerkt. Op een aantal onderdelen zal een nadere analyse plaatsvinden van activiteiten en kostentoekening. Dit kan leiden tot een aanpassing van het compensabel verlies.

Brandweerkazernes Ulvenhout en Teteringen

Eind 2013 zijn, in het kader van btw-aspecten, de brandweerkazernes Ulvenhout en Teteringen overgedragen aan de Veiligheidsregio. In deze overdracht is geregeld dat de kazernes na de fiscale herzieningstermijn van maximaal 10 jaar weer worden teruggeleverd aan de gemeente Breda. Momenteel is een bestuursvoorstel in voorbereiding waarbij het uitgangspunt is dat de teruglevering in 2021 zal gaan plaatsvinden.

Reclame inkomsten

In Breda treft u op diverse locaties in de gemeente halte-inrichtingen (abri's) of vrijstaande reclamedragers (mupi's) aan met gemeentelijke en/of niet commerciële uitingen gericht aan onze burgers en/of bezoekers aan de gemeente. Op de achterzijde van de mupi's worden reclame-informatie geplaatst. Daarnaast zijn er sinds 2018 digitale billboards aan de invalswegen, daar wordt een deel van de schermtijd voor niet commerciële uitingen benut door de Breda Marketing. Tussen de gemeente en de eigenaar/beheerders van deze abri's, billboards en mupi's ligt contractueel vast dat zij een deel van hun reclame-inkomsten afdragen aan de gemeente voor het gebruik van de openbare ruimte.

Toelichting EMU-saldo

Bedragen x € 1.000

EMU-saldo	31-12-2019	31-12-2020
EMU-saldo Gemeente Breda	-31.882	12.003
Referentiewaarde Gemeente Breda	-24.236	-24.236
Vershil EMU-saldo en referentiewaarde	-7.646	36.239

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden van de gemeente op transactiebasis in een bepaalde periode. Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeente.

Het EMU-saldo van één jaar zegt relatief weinig. Een structureel negatief EMU-saldo is echter wel reden tot zorg; dit geeft aan dat de gemeente jaar-op-jaar meer geld uitgeeft dan de gemeente ontvangt. Andersom kan het ook onwenselijk zijn dat het EMU-saldo enkele jaren op rij een flink positief saldo vertoont. Dit geeft immers aan dat de gemeente mogelijk onnodig geld opspoot, terwijl het geld besteed kan worden aan voorzieningen in de gemeente.

Het EMU-saldo vervult een rol bij de afspraken die in Europees verband zijn gemaakt over het toegestane maximale tekort ervan op nationaal niveau om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden. In Nederland geldt een macro EMU-tekort voor de decentrale overheden van +/- 0,4 procent van het bruto binnenlands product per jaar voor de periode van 2019 tot en met 2022. Voor elke individuele gemeente geldt een referentiewaarde: dit betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. Voor de Gemeente Breda geldt voor 2020 een referentiewaarde van - € 24,2 miljoen.

Bij de gemeente kunnen zich vier scenario's voordoen. Hierbij wordt benadrukt dat het bij het beoordelen van de scenario's vooral gaat om de meerjarige ontwikkeling van het EMU-saldo.

Het EMU-saldo is positief:

- De gemeente krijgt via reële transacties meer geld binnen dan dat ze uitgeeft. Dit schept ruimte om schulden af te lossen, te sparen en de reservepositie te verhogen. Daarmee draagt de gemeente positief bij aan het EMU-saldo van Nederland. Dit is in 2020 bij de Gemeente Breda het geval.

Het EMU-saldo grenst aan 0:

- De gemeente krijgt via reële transacties ongeveer evenveel geld binnen als dat er wordt uitgegeven.

Het EMU-saldo is negatief:

- De gemeente geeft via reële transacties meer geld uit dan dat er binnen komt. De gemeente zal schulden moeten maken, leningen moeten aantrekken, of het gespaarde geld moeten aanspreken. Ook kan het zijn dat het eigen vermogen (reserves) afneemt. Hierdoor draagt de gemeente negatief bij aan het EMU-saldo van Nederland.
  - Maar blijft onder de referentiewaarde: aangezien het EMU-saldo onder de referentiewaarde valt, is de bijdrage van de gemeente aan het EMU-saldo geen aandachtspunt mits de andere overheden zich ook aan hun referentiewaarden houden.
  - En overschrijdt de referentiewaarde: aangezien het EMU-saldo boven de referentiewaarde uitstijgt, is de bijdrage van de gemeente aan het landelijke EMU-saldo een aandachtspunt. In 2019 is dit bij de Gemeente Breda het geval. Een of meer andere overheden moeten onder hun referentiewaarde blijven, om ervoor te zorgen dat de Nederlandse overheid als geheel onder de EMU-norm van 3% blijft.

In de begroting 2021 van de Gemeente Breda is het EMU-saldo in 2021 nog negatief en onder de referentiewaarde; vanaf 2022 e.v. blijft het emu-saldo ruim boven de referentiewaarde. Dit betekent, dat de bijdrage van de Gemeente Breda aan het landelijk EMU-saldo meerjarig gezien naar verwachting niet een specifiek aandachtspunt zal zijn.

Het overzicht van baten en lasten

OVERZICHT VAN DE BATEN EN LASTEN

Het overzicht van baten en lasten is hieronder weergegeven. De grootste mutaties zijn op programmaniveau per thema toegelicht. In dit overzicht is het resultaat van de begroting afzonderlijk gepubliceerd. In de programma's maakt dit saldo onderdeel uit van programma Organisatie & Financiën. In de overzichten in de bijlage is dit ook als zodanig opgenomen.

Bedragen x € 1.000						
Totaaloverzicht baten en lasten per programma	Primitieve begroting 2020		Begroting 2020 incl. wijzigingen		Jaarrekening 2020	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma's						
Vitaal en Sociaal Breda	323.209	124.919	377.105	164.332	375.070	168.929
Ondernemend Breda	69.814	14.018	70.652	13.034	62.415	12.558
Duurzaam wonen in Breda	55.211	44.395	65.091	38.466	61.008	40.733
Basis op orde in Breda	142.033	79.390	145.421	78.147	154.486	84.584
Totaal programma's 1 t/m 4	590.266	262.722	658.269	293.979	652.979	306.805
Overhead	63.896	5.418	64.981	7.082	70.606	11.608
Algemene uitkeringen		344.435		366.859		369.523
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	565	36.990	862	36.759	1.128	36.574
Onvoorzien	1.000		183			
Overige algemene dekkingsmiddelen	414		1.954		777	
Saldo van de financieringsfunctie	2.650	6.096	2.650	5.904	2.002	6.041
Dividend		748		748		346
Vennootschapsbelasting	226		226			
Subtotaal programma's (incl. algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien)	659.018	656.409	729.125	711.332	727.491	730.898
Mutaties Reserves	5.577	8.864	40.694	61.835	40.309	51.718
Begrotingssaldo	664.595	665.273	769.819	773.167	767.800	782.615
Resultaat Jaarrekening					14.816	
Resultaat Begroting	678		3.348			

Overzicht incidentele baten en lasten

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Incidentele lasten beïnvloeden het structureel begrotingsaldo positief en incidentele baten beïnvloeden het structureel begrotingsaldo negatief.

Bij een negatief incidenteel begrotingsaldo wordt een deel van de incidentele lasten ook afgedekt door structurele baten, wat goed is voor het structureel begrotingsevenwicht. Bij een positief incidenteel begrotingsaldo daarentegen worden incidentele baten ingezet om structurele lasten af te dekken, wat leidt tot een negatief structureel begrotingsevenwicht.

In onderstaand overzicht worden alle incidentele baten en lasten groter dan € 100.000 opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Nr. Programma/Thema/Product	Begroting 2020 ná wijziging		Jaarstukken 2020		Omschrijving
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
1 Vitaal en Sociaal Breda					
<i>1.1 Opgroeien</i>					
- Jeugdhulp geëscaleerde zorg	750	750	203	683	Kwaliteitsonderzoeken
- Jeugdhulp maatwerkondersteuning		100		100	Verhogen kostendekkendheid taken regio Jeugdhulp
- Jeugdhulp maatwerkondersteuning	327		327		Inhaalzorg jeugdwet
- Jeugdhulp maatwerkondersteuning	1.175	1.175	1.175	1.175	Middelen regio Jeugd
- Primair en voortgezet onderwijs	600		600		Doorontwikkeling onderwijs (w.o. zomerschool)
- Primair en voortgezet onderwijs	151		54		Aanpak laaggeletterdheid
- Primair en voortgezet onderwijs	212		212		Noodopvang kinderen van ouders met cruciaal beroep
- Toeleiding tot maatwerkvoorzieningen jeugd	1.376		1.150		Transformatiefonds jeugd
<i>1.2 Betrokken zijn</i>					
- Algemene voorzieningen volwassenen	183		183		Cliëntenondersteuning
- Algemene voorzieningen volwassenen	150		150		Meerkosten subsidiepartners
- Maatwerk Wmo	112		160		Faillissement HMC; declaraties andere aanbieders
- Volwassenen maatwerkondersteuning	120		309		Aanvulling compensatiepakket coronacrisis inhaalzorg WMO 2015
- Volwassenen maatwerkondersteuning	247	247	212	247	Coulanceregeling eigen risico Minimabeleid
- Volwassenen maatwerkondersteuning		-229		-229	Eigen bijdrage Wmo (abonnementstarief)
<i>1.3 Thuis</i>					
- Volwassenen geëscaleerde zorg	125		125		Meicirculaire 2019: geweld hoort nergens thuis
- Volwassenen geëscaleerde zorg	652		652		Regionale aanpak huiselijk geweld
- Volwassenen geëscaleerde zorg	890		320		Maatschappelijke opvang

- Volwassenen geëscaleerde zorg	246		246		Vrouwenopvang
- Volwassenen geëscaleerde zorg		2.100		2.100	Gelden vrouwenopvang Juzt
- Volwassenen geëscaleerde zorg	-765		27	110	Brede aanpak dak- en thuisloosheid
- Volwassenen geëscaleerde zorg	110		110		Beschermd wonen (budgetoverheveling)
1.4 Leren, ontwikkelen en werken					
- Bijzondere bijstand	150		150		Beleidsplan armoede en schulden
- Kwetsbare groepen	434	434	419	434	Afwikkeling vooruitontv subsidie AMIF
- Reïntegratie	600		0		Steunpakket middellange termijn: Participatie extra inzet
- Reïntegratie	1.871		828		Perspectief op werk
- Reïntegratie	234		234		Baankansen
- Reïntegratie	411		0		Bonus beschut werken
- Reïntegratie	366	366	378	366	Bijdrage van de Regio West Brabant tbv uitbreiding WSP
- Reïntegratie	3.171	3.171	1.902	3.171	Bijdrage ESF
- Schuldhulpverlening	220		90		Schuldenafkoopfonds
- Sociale werkvoorziening		-1.770		-1.770	Compensatiepakket coronacrisis: omzeterderving Participatie (WSW))
- Sociale werkvoorziening				191	Activering 100% deelneming Neovita BV
- Wet BUIG en overige regelingen	27.385	27.385	27.385	27.385	Voorschotten Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers
1.5 Leven					
- Sportbeleid	192		173		Coalitie-akkoord 18-22: sportaccomodatie investeringen derden
- Sportbeleid	250		197		Ondersteuningsmiddelen sport
- Volksgezondheid	130	130	63	100	Subsidie gezonde buurten (Jantje Beton)
1.6 Ontmoeten					
- Statushouders	213		7		Meicirculaire verhoging taalniveau statushouders
- Statushouders	193		193		Implementatie nieuwe Wet inburgering
- Statushouders	159		159		Maatschappelijke begeleiding
- Wijkaanpak	688		254		Steunpakket middellange termijn: buurtcentra beschikbaar stellen
- Wijkaanpak	252		230		Wijkgericht werken (impuls VJN 2017 voor 4 jaar)
1.6 Mutaties reserves					
- Reserve sportinvesteringen		192		173	Inzet vanuit reserve voor subsidie 1/3 regeling sportinvesteringen
- Reserve sociaal domein		1.500		1.500	Coalitie-akkoord 18-22: bijdrage vanuit reserve sociaal Domein
- Reserve sociaal domein		200		0	BBV-2018-1829 Werk aan de Wijk
- Reserve vrouwenopvang	2.100		2.100		Gelden vrouwenopvang Juzt in bestemmingsreserve
Subtotaal programma	45.680	35.751	40.977	35.736	

2 Ondernemend Breda						
2.1 Stimuleren economische ontwikkeling Breda:						
- Grondexploitaties voor bedrijventerreinen	2.819	8.147	2.963	7.732	Kosten en opbrengsten grondexploitaties bedrijventerreinen	
- Grondexploitaties voor bedrijventerreinen	5.328		3.038		Mutatie onderhanden werk grondexploitaties bedrijventerreinen	
- Economische zaken	100		100		City making	
- Economische zaken	337	87	260	10	Masterplan digitalisering	
- Economische zaken	350		143		Uitbreiding ondersteuningsmaatregelen economie	
- Economische zaken	200		191		Versterken en bespoedigen economisch herstel	
- Economische zaken	175		93	5	Financiële (advies)vouchers en inzet business coach	
2.2 Grote projecten in de stad						
- Crossmark	2.796	792	584	437	Kosten en opbrengsten grondexploitaties grote projecten	
- Crossmark	-2.004		-3.190		Mutatie onderhanden werk grondexploitaties grote projecten	
- Crossmark	84	116	151	215	Kosten en opbrengsten faciliterende projecten	
2.3 Dynamische Stad						
- Cultureel erfgoed	270	270	210	210	Zuidwaterlinie subsidie Geertruidenberg	
- Cultuurpresentatie	1.743		301		Ondersteuningsmiddelen cultuur	
- Cultuurpresentatie	-416				Huurderiving culturele Instellingen	
2.4 Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs:						
- HBO	100		45		NJV17; speerpunt 5, internationaal onderwijs	
- HBO	872		872		BBV2017-1063; Logistics Community Brabant	
- Volwasseneneducatie	2.317	2.317	2.300	2.300	Specifieke uitkering educatie	
Subtotaal programma	15.071	11.729	8.061	10.909		
3 Duurzaam wonen in Breda						
3.1 Wonen in Breda						
- Wonen	3.073		1.464		Coalitie-akkoord 18-22: versnellingsopgave wonen	
- Wonen	643		385		Statushouders huisvesting	
3.2 Verdeling beschikbare ruimte						
- Ruimtelijke ordening			727		Implementatie omgevingswet	
- Stedelijke planning en programmering	178	178	1	5	Subsidieovk Interreg Europe project WAVE	
- Stedelijke planning en programmering	1.129	1.763	1.377	1.956	Facilitaire projecten	
3.3 Grote Woonprojecten in de stad						
-Grondexploitaties tbv woningbouw	9.239	19.145	5.697	19.848	Kosten en opbrengsten grondexploitaties woningbouw	

-Grondexploitaties tbv woningbouw	9.906		10.866		Mutatie onderhanden werk grondexploitaties woningbouw
-Grondexploitaties tbv woningbouw	8.800		8.800		Voorziening aankoop voormalig CSM-terrein
-Grondexploitaties tbv woningbouw			200	4.584	Verkoopresultaat panden en gronden
3.4 Bereikbaar Breda					
- Mobiliteit	500		500		Aanpassing voorziening VRI 2024-2026
3.5 Breda is een duurzame en bestendige stad					
- Milieubeheer	190		146		Coalitie-akkoord 18-22: impuls wind A16
- Milieubeheer	193	193	96	96	BBV 2018-2089: subsidie AirQon
- Milieubeheer	202		1		Klimaatmiddelen: Transitievisie warmte (budgetoverheveling)
- Milieubeheer	2.170		3		Geluidsmaatregelen HSL-zuid (budgetoverheveling)
- Milieubeheer	1.457		1.457		RES-gelden
- Milieubeheer	288	288	53	53	Toekenning subsidie RRE
3.6 Mutaties reserves					
- Reserve parkeerbedrijf			433	433	Uitbreiding handhavingsgebied en verder afbouw parkeerreserve
- Reserve bodemfonds			491		Uitvoeringsplan bodem
- Reserve bodemfonds	735		427		Dotatie doeluitkering wet bodembescherming aan reserve
- Reserve klimaatfonds			93	43	Onttrekking uit reserve ten behoeve van klimaatprojecten
- Reserve klimaatfonds	268		266		Dotatie opbrengsten klimaatprojecten aan reserve klimaatfonds
- Reserve versnellingsopgave wonen			3.173	1.464	Dotatie ten behoeve van versnellingsopgave wonen
Subtotaal programma	38.971	25.757	32.466	28.482	

4 Basis op orde in Breda

4.1 Veilig Breda

- Ondernijning	625	625	35	35	Subsidie sociale weerbaarheid
- Veiligheid openbare ruimte	150		105		Subsidie experiment gesloten coffeeshopketen
- Veiligheid openbare ruimte	248		146		Toezicht en handhaving

4.2 Beheer van de openbare ruimte

- Afvalservice	2.958	2.958	2.654	2.654	Inzameling gemeente Moerdijk
- Afvalservice	2.000	2.000	1.641	1.641	Inzameling gemeente Etten-Leur
- Afvalservice	340		136		Steunpakket middellange termijn: openen 2e milieustraat Slingerweg
- Afvalservice		504	114		Steunpakket middellange termijn: ledigingenstop AVS
- Beheer openbare ruimte, groen	556		651		Aanpak beheersing eikenprocessierups

4.3 Beheer van het gemeentelijk vastgoed

- Vastgoedbeheer		-2.500			Steunpakket middellange termijn: huurcompensatie gedurende gedwongen sluiting
- Vastgoedbeheer		-416			Steunpakket Provincie Cultuur
- Vastgoedbeheer				309	Steunpakket Rijk Sport
- Vastgoedbeheer				-350	Huurderving Chassetheater
- Vastgoedbeheer				-1.635	Huurderving Overige panden
- Vastgoedbeheer			1.054	1.323	Verkochte percelen + afwaardering
Subtotaal programma	6.877	3.171	6.536	3.977	

5 Organisatie en financiën van Breda

5.1 Een toekomstbestendige organisatie

- Overhead		1.600		1.600	Vrijval onderhoudsvoorziening huisvesting stadskantoor
- Overhead	500		200		Steunpakket middellange termijn: extra werkzaamheden verantwoording en adm.

5.2 Solide financiën

- Algemene uitkeringen		125		125	Meicirculaire 2019: geweld hoort nergens thuis
- Algemene uitkeringen		213		213	Meicirculaire 2019: verhoging taalniveau statushouders
- Algemene uitkeringen		754		754	Decembercirculaire 2018: transformatiefonds jeugd
- Algemene uitkeringen		6.257		6.257	Compensatiepakket coronacrisis
- Algemene uitkeringen		4.459		4.459	Septembereirculaire 2020
- Algemene uitkeringen		1.636		1.636	Septembereirculaire 2020
- Algemene uitkeringen				1.337	Decembereirculaire 2020
- Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	297		297		Bijdrage BWB
- Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is		-231		-231	Compensatiepakket coronacrisis

5.3 Mutaties reserves

- Algemene reserve		8.800		8.800	Aankoop voormalig CSM-terrein
- Algemene reserve	1.400		1.400		Extra dotatie peil houden reserve
- Algemene reserve	450		450		Coalitie-akkoord 18-22: terugbetaling voorfinanciering vorming reserve sportinvesteringen
- Algemene reserve		500		500	Aanpassing voorziening VRI 2024-2026
- Algemene reserve	199		199		Vrijval exploitatieruimte
- Algemene reserve	29.000		29.000		Vrijval investeringsreserve
- Algemene reserve		6.829		2.277	Steunpakket middellange termijn: dekking vanuit Algemene reserve
- Algemene reserve		-85		-85	Bijdrage collectiebeheer Stedelijk Museum
- Algemene reserve		200		200	Versnellingsopgave wonen
- Exploitatiereserve	225		225		Verkiezingen
- Exploitatiereserve	280		280		Extra kosten verkiezingen 2020 en 2021 ivm Covid-19

- Exploitatiereserve	1.693		1.693		Aanpak dak- en thuislozen
- Exploitatiereserve	168		93		Overige dotaties exploitatiereserve
- Exploitatiereserve		8.843		5.889	Bijdragen aan de exploitatie uit jaaroverhevelingen voorgaande jaren
- Begrotingsreserve	204		204		Bijdrage in fietsenstalling NS
- Begrotingsreserve		522		522	Bijdragen aan exploitatie
- Investeringsreserve	63		63		Faunapassages
- Investeringsreserve	1.600		1.600		Huisvesting stadskantoor
- Investeringsreserve		75		19	Dekking kapitaallasten
- Investeringsreserve		900		900	Dekking omkating
- Investeringsreserve		40		40	Inzet bomen (coalitieakkoord)
- Investeringsreserve		82			Ten behoeve van stelpost kapitaallasten
- Investeringsreserve		29.000		29.000	Vrijval investeringsreserve
Subtotaal programma	36.079	70.519	35.704	64.212	

Totaal	142.678	146.927	123.744	143.316
Incidenteel saldo	4.249	19.572		

Het overzicht incidentele baten en lasten geeft inzicht in de kosten en opbrengsten met een incidenteel karakter hebben. Dit inzicht is van belang voor de beoordeling welk deel van de baten en lasten incidenteel zijn en welke structureel, hetgeen laat zien in welke mate de begroting structureel en reëel in evenwicht is en in hoeverre de lasten van de activiteiten in de jaarrekening met structurele baten zijn gerealiseerd.

De Gemeente Breda hanteert hierbij als richtlijn, dat kosten en opbrengsten die minder dan vier achtereenvolgende jaren in de begroting c.q. jaarrekening staan, in beginsel incidenteel zijn, waarbij het incidentele karakter van zo'n post nog op zichzelf wordt beoordeeld.

Incidentele lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo c.q. exploitatiesaldo positief en incidentele baten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo c.q. exploitatiesaldo negatief. Bij een negatief incidenteel begrotingssaldo c.q. exploitatiesaldo wordt een deel van de incidentele lasten ook afgedekt door structurele baten, wat goed is voor het structureel begrotingsevenwicht. Bij een positief incidenteel begrotingssaldo c.q. exploitatiesaldo daarentegen worden incidentele baten ingezet om structurele lasten af te dekken, wat leidt tot een negatief structureel evenwicht.

STRUCTUREEL BEGROTINGSSALDO C.Q. EXPLOITATIESALDO

De begroting moet structureel en reëel in evenwicht zijn. Dit betekent dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten (bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de OZB) en de ramingen volledig en realistisch zijn. Om vast te stellen of sprake is van een structureel evenwicht, corrigeren we het saldo van baten en lasten met de incidentele baten en lasten en reservemutaties.

De (meerjaren-)begroting moet structureel en reëel in evenwicht zijn. Dit betekent dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten (bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de OZB) en de ramingen volledig en realistisch zijn.

Om vast te stellen of sprake is van een structureel evenwicht, corrigeren we het saldo van baten en lasten met de incidentele baten en lasten en reservemutaties.

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2020 ná wijziging	Jaarstukken 2020
Saldo baten en lasten	3.348	14.613
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	-21.141	-11.459
Saldo na bestemming	-17.793	3.154
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	4.249	19.572
Structureel begrotingssaldo c.q. exploitatiesaldo	-22.042	-16.418

Een positief structureel begrotingssaldo betekent, dat structurele lasten meer dan volledig worden afgedekt door structurele baten.

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

OVERZICHT STRUCTURELE TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN RESERVES

Bedragen x € 1.000

Nr.	Programma/Thema/Product	Begroting 2020 ná wijziging		Jaarstukken 2019		Omschrijving
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	
5	Organisatie en financiën van Breda					
5.3	<i>Mutatie reserves</i>					
	- Algemene reserve	1.890		1.863		Bijdrage vanuit bespaarde rente
	- Begrotingsreserve	17		17		Bijdrage vanuit bespaarde rente
	- Investeringsreserve	400		426		Bijdrage vanuit bespaarde rente
	Totaal	2.307	0	2.306	0	

Wet Normering Topinkomens

De WNT is van toepassing op de gemeente Breda. Het voor de gemeente Breda toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2020 € 201.000, het algemene bezoldigingsmaximum.

Bezoldiging topfunctionarissen

Tabel 1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Tabel 1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking

Gegevens 2020		
bedragen x € 1	C. Vermeer	P. Piket
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01/01 - 31/08	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00	1,00
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 90.931,21	€ 113.146,27
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.063,68	€ 20.454,36
Subtotaal	€ 104.994,89	€ 133.600,63
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 134.000,00	€ 201.000,00
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging	€ 104.994,89	€ 133.600,63
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.

Tabel 1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

bedragen x € 1	P. Buijtels	
Functiegegevens	Gemeentesecretaris a.i.	
Kalenderjaar	2020	2019
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	01/09 - 31/12	n.v.t.
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	4	n.v.t.
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	369	n.v.t.
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 193	€ 187
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 107.200,00	n.v.t.
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 107.200,00	
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	Ja	
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 53.505,00	n.v.t.
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 53.505,00	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	
Bezoldiging	€ 53.505,00	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	

Tabel 1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking

Gegevens 2019		
bedragen x € 1	C. Vermeer	P. Piket
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	[01/01] – [31/12]	[01/01] – [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00	1,00
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 132.206,45	€ 113.462,69
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.206,20	€ 19.541,64
Subtotaal	€ 152.412,65	€ 133.004,33
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 194.000,00	€ 194.000,00
Bezoldiging	€ 152.412,65	€ 133.004,33

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) verplicht tot openbaarmaking van de bezoldiging van de zogenaamde 'topfunctionarissen'. 'Topfunctionarissen' zijn diegenen die leiding geven aan de gehele organisatie en in de WNT als zodanig zijn aangemerkt. In het geval van gemeenten zijn de gemeentesecretaris en de gemeentegriffier aangemerkt als topfunctionaris. In bovenstaande tabellen zijn de bezoldigingsgegevens van de topfunctionarissen opgenomen.

Topfunctionarissen in dienst van de gemeente mogen niet meer verdienen dan de wettelijk vastgestelde norm ad € 201.000 in 2020. Het genoemde bezoldigingsmaximum is inclusief de belastbare vaste en variabele kostenvergoedingen en de beloningen betaalbaar op termijn. Voor de uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband geldt een maximum van € 75.000. Bij een leidinggevende topfunctionaris zonder dienstbetrekking, geldt er een specifieke normering voor de eerste twaalf kalendermaanden waarin de functie wordt vervuld. Het maximum is voor de eerste twaalf kalendermaanden gelijk aan de som van € 26.800 per kalendermaand voor de eerste gewerkte zes maanden in 2020 en € 20.300 per gewerkte kalendermaand voor de volgende maanden. De bezoldiging van de topfunctionarissen blijft onder de wettelijk vastgestelde norm.

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen, met een dienstbetrekking, die in 2020 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Tevens zijn er in 2020 geen beëindigingsuitkeringen betaald aan overige functionarissen met een dienstbetrekking die op grond van de WNT dienen te worden vermeld.

Overzicht aanwending Onvoorzien

Bij de Begroting 2020 is een post onvoorzien opgenomen van € 1 miljoen. Hiermee krijgt het college de bevoegdheid van de gemeenteraad om snel en adequaat te kunnen handelen ingeval van uitgaven, die onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn. In 2020 is voor 10 onderwerpen een beroep gedaan op de post onvoorzien, te weten:

- € 100.000 Noodplan Covid19;
- € 65.000 Van Gogh Nationaal Park;
- € 43.000 Meerwerk accountant;
- € 100.000 Baroniesamenwerking;
- € 50.000 Regeling BroodNood;
- € 112.000 Faillissement HMC;
- € 297.055 Eenmalige hogere bijdrage BWB;
- € 50.000 Yangzhou paviljoen;
- € 50.000 Landelijk samenwerkingsconvenant interventieteams;
- € 132.945 Digitalisering.

De onderwerpen landelijk samenwerkingsconvenant interventieteams en digitalisering zijn in 2020 nog niet uitgenut en worden meegenomen in het voorstel tot budgetoverheveling. Eind 2020 resteert daarom een bedrag van € 182.945.

Gebeurtenissen na balansdatum

AANKOOP VOORMALIG CSM-TERREIN

Op 17 december 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met de aankoop van het voormalige CSM-terrein en opdracht gegeven aan het college om over te gaan tot het aangaan en de ondertekening van de koopovereenkomst, nadat Provinciale Staten Noord-Brabant hebben ingestemd met de aankoop van het voormalige CSM-terrein en de benodigde financiële middelen daarvoor ter beschikking hebben gesteld. Provinciale Staten hebben hiertoe op 23 januari 2021 besloten.

De totale koopsom bedraagt € 21,9 miljoen waarvan de helft ten laste komt van de gemeente Breda en de andere helft ten laste van de provincie Noord Brabant. Voor het Bredase deel is door de gemeenteraad een krediet gevoteerd van € 10,95 miljoen. Dit krediet is voor een belangrijk deel (€ 8,8 miljoen) gedekt door de in 2020, ten laste van de algemene reserve, getroffen voorziening (Programma Duurzaam wonen in Breda, thema Grote woonprojecten). De begroting 2020 is conform gewijzigd.

Na besluitvorming door Provinciale Staten is de koopovereenkomst op 24 januari 2021 ondertekend waarna transport c.q. overdracht van de grond heeft plaatsgevonden.

Voor de gezamenlijke planontwikkeling sluiten gemeente en provincie in het voorjaar 2021, conform de routekaart, een Intentieovereenkomst (IOK), gevolgd door een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) begin 2022. Op basis van deze routekaart wordt de planuitwerking (onder andere scenario-analyses verstedelijking en landschapontwikkeling, stedelijk casco, voorlopig en definitief ontwerp, stedenbouwkundig plan, ontwikkel- en realisatiestrategie) tot en met omgevingsvergunning opgepakt in 2022 en 2023. In 2024 wordt gestart met het bouwrijp maken van het gebied en de gronduitgifte om in 2025 gefaseerd te starten met de uitvoering van de plannen.

Bijlagen

Jaarstukken|2020

BIJLAGEN

Toelichting financiële begrippen

Begrip	Omschrijving
Actuele begroting	De laatste door de raad vastgestelde begroting inclusief alle tussentijdse begrotingswijzigingen.
Algemene reserve	Reserve als buffer voor risico's die de gemeente loopt. Deze reserve hoort bij het weerstandsvermogen.
Algemene uitkering	Uitkering uit het Gemeentefonds. Financiering vanuit het Rijk aan gemeenten op basis van maatstaven. De uitkering is gebaseerd op de financiële verhoudingswet en is niet geormerkt.
Baten	Inkomsten/opbrengsten van de gemeente.
Baten-lastenstelsel	Stelsel voor uitgaven en ontvangsten in de periode waarin verbruik van goederen en diensten plaatsvindt (baten ontstaan). Dit begrip is verderop toegelicht.
Begroting	De begroting geeft op hoofdlijnen het beleid van de gemeente weer, ingedeeld naar programma's en thema's. Per programma of thema geeft de begroting inzicht in doelstelling van het beleid, benodigde activiteiten en hiermee samenhangende lasten en baten. De gemeenteraad stelt de begroting vast. Dit gebeurt uiterlijk 15 november van het voorafgaande jaar.
Begrotingswijziging	Een aanpassing van de begroting tijdens het begrotingsjaar. De aanpassing gebeurt door de raad.
Berap	Bestuursrapportage met tussentijdse verantwoording en nieuwe ontwikkelingen. De rapportage maakt het voor de gemeenteraad mogelijk om tussentijds bij te sturen.
Bestemmingsreserve	Reserves voor een bepaald bestedingsdoel, dat de raad bepaalt. Deze reserves horen in beginsel bij het weerstandsvermogen.
Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV)	Wettelijke voorschriften voor verslaggeving bij gemeenten en provincies. Hierin staan ook inrichtingsvoorschriften voor programmabegroting en –verantwoording.
Doelmatigheid (efficiency)	De mate waarin een geleverde prestatie is uitgevoerd tegen de minimale inzet van middelen. Verbeteringen op dit vlak zijn vaak verbeteringen van de bedrijfsvoering.
Doeltreffendheid (effectiviteit)	De mate waarin een product/prestatie bijdraagt aan de uitvoering van de doelstellingen. Verbeteringen verhogen vaak het resultaat.
Doeluitkering	Specifieke uitkering van het Rijk aan gemeenten voor specifieke taken. Doeluitkeringen zijn geormerkt en niet vrij besteedbaar.
Dotatie voorziening	Een dotatie is een toevoeging aan een voorziening ten laste van de exploitatie ten behoeve van uitgaven in latere jaren, bijvoorbeeld om later grote kosten van groot onderhoud te kunnen betalen. Aangezien dan nog geen sprake is van een daadwerkelijke uitgave wordt dit bedrag opzij gezet (toevoegen) in een voorziening.
Incidenteel	Uitgaven of inkomsten die eenmalig zijn en niet terugkeren.

Inkomstenderving	Economische schade kan bestaan uit geleden omzetverlies of misgelopen winst (winstderving).
Invasieve exoten	Dit zijn dienen, planten en micro-organismen die door menselijk handelen in een nieuw gebied terechtkomen (zoals Nederland) en die door vestiging en verspreiding schade kunnen veroorzaken. Daarbij worden exoten ook wel uitheemse soorten genoemd. Invasieve soorten kunnen een bedreiging vormen voor de biodiversiteit.
Investering	Uitgaven voor zaken met een meerjarig nut. Dit begrip is verderop toegelicht.
Lasten	De uitgaven/kosten van de gemeente.
Omzetderving	De hoeveelheid omzet die wordt misgelopen als gevolg van derving (verlies van omzet die je gewoonlijk wel hebt).
Onttrekken voorziening	Een onttrekking uit de voorziening is het betalen van de uitgaven, waarvoor in voorgaande jaren is 'gespaard' in de voorziening, bijvoorbeeld de uitgaven voor het schilderwerk, dat om de zoveel jaar wordt uitgevoerd. De lasten uit de voorziening halen (onttrekken) op het moment dat de daadwerkelijke uitgave zich voordoet, deze lasten komen dan niet in de kosten terecht.
Onrendabele investering	Investeringen die plaatsvinden dankzij een bijdrage uit algemene middelen.
Rendabele investering	Een investering die volledig gedekt is uit opbrengsten en waarvoor geen bijdrage vanuit de algemene middelen nodig is.
Reserves	Reserves zijn het vrij te besteden vermogen van de gemeente. Dit begrip is verderop toegelicht.
SPUK-regeling	Regeling specifieke uitkering stimulering sport. Dit betreft een regeling voor de subsidiëring van gemeentelijke uitgaven voor de gerealiseerde bestedingen in verband met activiteiten in het kader van sport.
Stelpost	Een begrotingspost die niet specifiek hoort bij programma's of projecten in de begroting. Toerekening kan op een later moment plaatsvinden.
Structureel	Jaarlijks terugkerende lasten en baten. Uitgangspunt is dat de structurele baten structurele lasten dekken.
Verantwoording (jaarrekening)	De jaarrekening laat het op hoofdlijnen uitgevoerde beleid van de gemeente zien, ingedeeld naar programma's en projecten. Per programma en project geeft de jaarrekening inzicht in doelstelling van het beleid, welke activiteiten zijn uitgevoerd en wat het dat jaar per saldo kostte. De gemeenteraad stelt de jaarrekening vast, uiterlijk 15 juli na het afgelopen begrotingsjaar.
Voorzieningen	Voorzieningen zijn posten op de balans, waaruit toekomstige voorwaardelijke uitgaven kunnen voortvloeien. Vaak zijn plannen en gedegen inschattingen nodig om het voorwaardelijk karakter en de dekkendheid te kunnen invullen. Dit begrip is verderop toegelicht.
Weerstandscapaciteit	De elementen waarmee de gemeente tegenvallers opvangt. De weerstandscapaciteit heeft een incidenteel en een structureel deel. Het vrij besteedbare deel van de reserves bepaalt deels de omvang van de weerstandscapaciteit.
Weerstandvermogen	Het weerstandvermogen is het verschil tussen weerstandscapaciteit en de inschatting van de risico's. Het is de buffer om risico's op te vangen, zonder aanpassing van de begroting en het beleid. Dit begrip is verderop toegelicht.

Stelsel van baten en lasten

De financiële wereld maakt onderscheid in inkomsten en uitgaven versus baten en lasten.

Inkomsten zijn de inkomende geldstromen, uitgaven de uitgaande geldstromen. De daadwerkelijke financiële stroom is leidend. Lasten en baten zijn inkomsten en uitgaven in een bepaald jaar. Het jaar waarop de betaling betrekking heeft bepaalt, niet de betaling zelf. Een voorbeeld van een last die geen uitgave is, is de afschrijving van een gebouw. Het gebouw is eerder neergezet en leidde in die tijd tot een uitgave. De lasten horen bij de jaren waarin het gebouw gebruikt wordt. Dit doet recht aan het feit dat het gebouw op meerdere jaren betrekking heeft en dus meerdere jaren tot last is. Een ander voorbeeld is een factuur die na 1 januari binnenkomt voor een cursus die vóór 31 december is gevolgd. De last drukt op het jaar dat de cursus is gevolgd, de betaling (de uitgave) gebeurt in het nieuwe jaar.

Reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen verschillen van elkaar op het gebied van vrije besteding. Een voorziening is voor een onderliggend doel. Geld in een reserve kan de raad voor een ander doel inzetten.

In principe zijn reserves vanuit bedrijfseconomisch perspectief vrij te besteden. Er zijn algemene en bestemmingsreserves. Een algemene reserve is een buffer om risico's op te vangen. Voor deze risico's is geen verzekering, bestemmingsreserve of voorziening. Daarnaast vangen algemene reserves niet structurele begrotings- en rekeningstekorten op. Deze buffer noemen we vaak weerstandsvermogen. We kunnen niet objectief vaststellen hoe hoog de buffer moet zijn. Inzicht in de verplichtingen en risico's is belangrijk, om de minimale hoogte van de algemene reserve te bepalen.

Er zijn algemene reserves (zonder bepaald doel) en bestemmingsreserves (met een bepaald doel). De gemeenteraad stelt een reserve in, bepaalt het doel en wijzigt dit eventueel. Voor gebruik van de reserves is een raadsbesluit nodig, vanwege de besteding voor een bepaald doel.

Voorzieningen zijn onderdelen van het vermogen. Ze geven een schatting van te voorziene lasten voor risico's en verplichtingen. De omvang en/of het tijdstip dat ze optreden zijn niet of niet helemaal aan te geven. Het doel is dus om zo goed mogelijk de omvang in te schatten van vooraf te nemen risico's en verplichtingen. Als het risico of de verplichting zich voordoet, is er dus al rekening mee gehouden. Anders dan bij reserves zijn risico's en verplichtingen bij voorzieningen wel in te schatten. Een voorziening moet de omvang van de verplichting of het risico hebben. Daarom moet deze regelmatig getoetst zijn aan de omvang. Om dit te goed te beoordelen is een beheersplan voor voorzieningen nodig. De besteding van een voorziening is dan niet vrij.

Belangrijkste overeenkomsten en verschillen tussen reserves en voorzieningen

	Reserves	Voorzieningen
Instelling door:	Gemeenteraad	College/Gemeenteraad
Bevoegd tot dotaties:	Gemeenteraad	College/Gemeenteraad
Bevoegd tot onttrekkingen:	Gemeenteraad	College van B&W
Wijziging bestemming?	Mogelijk door gemeenteraad	Niet mogelijk
Aanwending vrij	Ja, met een raadsbesluit	Nee, alleen voor het benoemde doel
Financieel onderbouwd	Niet nodig, wel gewenst	Ja, onderbouwing met (beheers)plannen

Investerings

Investerings zijn grote uitgaven om zaken voor meerdere jaren te ontwikkelen. Het gebruiken de lasten zijn over meerdere jaren verdeeld. Deze manier van verdelen over jaren heet afschrijven.

Financiële positie/weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het verschil tussen vrij besteedbare reserves (weerstandscapaciteit) en de inschatting van de risico's. Het weerstandsvermogen is de buffer om risico's op te vangen, zonder aanpassing van begroting en beleid. Hoe groter het totale weerstandsvermogen, hoe beter de financiële positie.

FINANCIËEL TOTAALOVERZICHT

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2017		Jaarrekening 2018		Jaarrekening 2019		Begroting 2020		Begroting 2020 na wijziging		Jaarrekening 2020	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Vitaal en Sociaal Breda	328.810	148.043	343.802	151.830	350.925	146.041	323.209	127.069	379.205	166.265	377.170	170.644
Opgroeien	89.743	40.215	95.688	43.910	99.245	44.859	86.674	35.092	89.555	36.306	100.274	42.861
Algemene voorzieningen jeugd	5.887	173	6.588	162	6.941	192	6.875	45	6.951	45	6.468	
Toeleiding tot maatwerkvoorzieningen jeugd	2.700	166	2.105	174	2.803	173	2.832	100	3.437	100	3.542	93
Jeugdhulp maatwerkondersteuning	61.188	29.173	68.112	33.465	67.008	33.004	61.377	28.700	61.720	28.700	72.478	34.673
Jeugdhulp geëscaleerde zorg	6.374	2.715	7.668	4.052	10.257	5.224	3.758		4.607	950	4.545	1.289
Primair en voortgezet onderwijs	13.594	7.988	11.215	6.057	12.236	6.267	11.831	6.247	12.841	6.511	13.241	6.805
Betrokken zijn	47.405	3.537	49.573	3.071	53.973	2.056	51.859	1.889	52.630	1.906	56.461	1.671
Algemene voorzieningen volwassenen	11.119	406	10.981	15	10.671	20	10.101		10.600		10.285	91
Toeleiding tot maatwerkvoorzieningen volwassenen	1.491		1.482									
Volwassenen maatwerkondersteuning	27.276	2.379	29.045	2.433	36.636	1.383	35.141	1.354	35.375	1.372	39.265	1.262
Maatwerk Wmo	7.519	752	8.066	623	6.666	653	6.616	535	6.656	535	6.911	318
Thuis	47.563	2.997	50.689	2.927	55.443	6.795	53.521	6.758	60.045	8.858	58.034	7.789
Volwassenen geëscaleerde zorg	47.563	2.997	50.689	2.927	55.443	6.795	53.521	6.758	60.045	8.858	58.034	7.789
Leren, ontwikkelen en werken	129.919	89.364	134.873	93.441	126.693	87.324	118.430	81.180	161.180	117.026	147.908	116.390
Participatie									366		116	
Sociale werkvoorziening	32.957	12.477	32.343	12.512	30.022	11.592	26.734	9.730	27.505	7.960	26.756	8.013
Reïntegratie	11.560	954	11.236	2.487	9.928	927	8.184	69	15.233	3.607	11.022	3.748
Wet BUIG en overige regelingen	75.263	71.655	79.351	75.119	75.015	71.698	73.572	69.508	107.105	102.903	99.590	101.915
Bijzondere bijstand	5.918	2.020	7.143	1.110	6.873	966	6.272	575	6.751	825	6.458	772
BredaPas	219	5	211		240		249	32	289	32	124	
Schuldhelpverlening	4.002	2.253	4.529	2.153	4.614	2.141	3.418	1.266	3.497	1.266	3.422	1.507
Kwetsbare groepen			60	60	1	1			434	434	419	434

Leven	7.106	21	8.685	352	9.547	1	8.615		8.867	235	8.591	169
Volksgezondheid	3.205		3.534	18	3.872		3.977		4.127	130	4.050	110
Sportbeleid	3.901	21	5.152	335	5.674	1	4.638		4.740	105	4.541	59
Ontmoeten	6.460	345	4.293	173	4.225	48	4.110		4.827		3.802	50
Wijkaanpak	5.190	345	3.172	-16	3.551	59	3.547		4.217		3.389	43
Statushouders	1.270		1.121	189	674	-11	563		610		413	7
Reserve Wijkontwikkeling		97		3.078			527					
Mutatie reserve wijkontwikkeling		97		3.078			527					
Reserve Sociaal Domein	614	11.465		4.877			3.659	1.700		1.741		1.541
Mutatie reserve sociaal domein	614	11.465		4.877			3.659	1.700		1.741		1.541
Reserve investeringen sportverenigingen						1.800	773		450		192	173
Mutatie reserve investeringen sportverenigingen						1.800	773		450		192	173
Reserve vrouwenopvang									2.100		2.100	
Mutatie reserve vrouwenopvang									2.100		2.100	
Ondernemend Breda	60.914	10.943	62.205	12.301	64.856	11.845	69.814	14.018	70.652	13.034	62.415	12.558
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	14.550	7.580	14.203	9.580	13.382	8.542	20.228	11.063	19.170	9.266	15.855	8.926
Economische zaken	5.052	602	4.703	602	5.563	787	6.932	516	7.751	674	7.024	718
Acquisitie en accountmanagement	607	414	1.256	398	1.956	564	2.059	446	2.140	446	2.126	432
Externe betrekkingen	19		87		68		114		114		58	
Evenementen	1.445	126	1.155	14	1.058		953		953		434	
Grondexploitaties voor bedrijventerreinen	7.428	6.438	7.002	8.566	4.738	7.191	10.170	10.101	8.212	8.147	6.214	7.777
Grote projecten in de stad	1.489	1.204	-231	495	5.311	973	2.625	632	2.492	909	-939	674
CrossMark	1.281	1.164	-518	438	4.864	896	1.983	632	1.857	907	-1.494	665
Gasthuisvelden	129	40	235	58	373	77	533		504	2	441	9
Amphia	64		8		7		6		39		23	
Corbion	15		44		68		104		92		91	
Dynamische stad	25.662	206	24.158	188	24.843	328	25.339	270	27.034	542	25.928	583

Cultureel erfgoed	1.539	24	1.316	15	1.437	12	1.626	18	1.884	289	1.744	238
Cultuurpresentatie	18.669	11	18.904	1	19.452	26	19.657		21.032	50	19.981	108
Media	103		113		113		117		117		116	
Musea	5.250	74	3.682	55	3.713	122	3.832	107	3.898	58	3.890	57
Historische waarde	100	97	144	117	128	167	107	145	103	145	197	180
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	17.987	1.951	22.272	2.038	19.192	2.003	19.795	2.054	20.029	2.317	19.931	2.357
HBO	111		1.133		1.195		1.441		1.441		1.316	28
Volwasseneneducatie	1.931	1.931	2.038	2.038	2.081	2.003	2.133	2.054	2.396	2.317	2.384	2.299
Onderwijshuisvesting	15.944	20	19.101		15.916		16.221		16.191		16.231	29
Verbindend bestuur	1.226	2	1.802		2.128		1.826		1.926		1.641	18
Samenwerking	1.226	2	1.802		2.128		1.826		1.926		1.641	18
Duurzaam wonen in Breda	59.867	58.380	54.137	45.257	40.377	37.046	56.214	48.740	66.093	42.660	61.701	42.674
Wonen in Breda	1.744	13	1.761	115	1.854	96	3.681	120	4.323	120	2.303	47
Wonen	1.744	13	1.761	115	1.854	96	3.681	120	4.323	120	2.303	47
Verdeling beschikbare ruimte	4.296	593	9.656	672	4.860	1.967	3.807	1.773	4.212	2.480	5.012	2.437
Ruimtelijke ordening	1.737	235	7.203	190	1.840	300	1.455	390	1.455	390	2.022	336
Stedelijke planning en programmering	2.560	357	2.453	481	3.020	1.667	2.353	1.383	2.757	2.090	2.991	2.101
Grote woonprojecten in de stad	34.134	41.665	23.918	27.150	13.048	15.122	28.686	24.338	34.283	21.140	33.532	26.533
Grondexploitatie ten behoeve van de woningbouw	34.134	41.665	23.918	27.150	13.048	15.122	28.686	24.338	34.283	21.140	33.532	26.533
Bereikbaar Breda	15.254	14.830	14.297	15.990	15.880	17.152	14.876	17.015	13.950	13.288	13.520	10.417
Mobiliteit	5.861	200	5.383	279	5.668	165	5.107	152	5.438	232	5.712	156
Openbaar vervoer	78		57		57		49		49		49	
Parkeren	9.315	14.630	8.857	15.711	10.155	16.987	9.719	16.863	8.462	13.056	7.758	10.260
Breda is een duurzame en bestendige stad	3.651	1.132	3.937	976	4.079	1.251	4.161	1.150	8.323	1.438	6.640	1.301
Milieubeheer	2.498	816	2.675	714	2.535	688	2.819	709	6.904	997	4.429	774
Natuur- en milieueducatie	741	280	650	59	900	315	862	356	862	356	802	178
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	294	36	385	145	418	106	242	85	242	85	650	100

Groen en water	119		227	58	227	141	237		314		760	250
Reserve Bodemfonds	536	9	310	1	394	12	735	495	735	495	427	
Mutatie reserve Bodemfonds	536	9	310	1	394	12	735	495	735	495	427	
Reserve Klimaatfonds	251	138	257	354	262	-79	268	244	268	94	266	44
Mutatie reserve Klimaatfonds	251	138	257	354	262	-79	268	244	268	94	266	44
Reserve parkeerbedrijf							100		433		433	433
Mutatie reserve parkeerbedrijf							100		433		433	433
Reserve parkeerfonds							565					
Mutatie reserve parkeerfonds							565					
Reserve Versnellingsopgave Wonen							860		3.173		3.173	1.464
Mutatie reserve Versnellingsopgave Wonen							860		3.173		3.173	1.464
Basis op orde in Breda	140.557	80.944	146.133	82.326	152.795	82.999	142.033	79.390	145.421	78.147	154.486	84.584
Veilig Breda	19.132	1.898	19.821	1.845	26.924	8.786	25.731	7.409	28.605	10.337	30.763	13.448
Veiligheid openbare ruimte	3.554	348	3.771	574	5.217	1.082	4.407	1.151	6.405	3.374	7.864	5.468
Zichtbare Criminaliteit	5.235	1.550	6.131	1.270	433	39	389		544	133	461	60
Ondermijning	10.342		9.919		1.274	83	1.229	83	1.897	708	1.587	153
Zorg en Veiligheid					995	337	810	519	911	209	854	275
Fysieke veiligheid					17.763	4.844	17.174	4.569	17.105	5.031	18.247	6.649
Veilig Breda Algemeen				1	1.242	2.401	1.722	1.088	1.744	881	1.750	843
Dienstverlening	21.694	14.405	16.898	14.564	10.930	4.031	9.567	2.733	10.100	3.233	9.695	3.171
Administratie en basisregistratie	6.002	86	1.915	0	2.259		2.454		2.454		2.451	
Publieksservice	9.564	5.855	9.435	5.420	8.671	4.031	7.113	2.733	7.646	3.233	7.244	3.171
Vergunningen (vervallen vanaf 2020)	6.128	8.465	5.548	9.144								
Beheer van de openbare ruimte	69.577	50.684	77.958	55.727	83.310	57.224	82.055	59.525	81.866	57.719	85.109	58.223
Afvalservice	23.938	31.046	29.962	35.811	29.053	33.959	30.401	37.800	26.905	33.401	29.841	33.404
Beheer openbare ruimte, groen	10.366	68	11.974	49	13.584	42	12.534	77	13.252	77	13.736	94
Beheer openbare ruimte, wegen	20.675	2.751	21.295	2.335	23.501	2.975	24.185	3.442	24.566	3.827	24.287	4.078

Riolering	14.599	16.819	14.727	17.532	17.171	20.247	14.935	18.207	17.143	20.415	17.245	20.646
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	25.508	13.673	27.590	10.173	26.077	12.953	20.552	9.723	20.577	6.858	23.692	9.710
Vastgoedbeheer	25.508	13.673	27.590	10.173	26.077	12.953	20.552	9.723	20.577	6.858	23.692	9.710
Open overheid	4.646	283	3.865	17	5.554	5	4.127		4.272		5.227	33
College en ondersteuning college	2.332	271	1.473	17	2.487	1	1.462		1.462		2.400	18
Raad, commissies en griffie	2.157	12	2.234		2.888	4	2.482		2.627		2.653	15
Rekenkamer	158		157		180		184		184		174	
Organisatie en financiën van Breda	71.367	371.262	86.738	392.888	74.894	412.934	74.003	396.056	111.795	473.060	112.027	472.155
Een toekomstbestendige organisatie	64.547	7.424	66.364	7.395	67.789	6.645	63.896	5.418	64.981	7.082	70.606	11.608
Overhead	64.547	7.424	66.364	7.395	67.789	6.645	63.896	5.418	64.981	7.082	70.606	11.608
Solide financiën	208	354.750	3.922	365.911	1.695	391.041	5.534	388.269	9.223	410.271	3.906	412.485
Algemene uitkeringen		310.828		321.853		346.781		344.435		366.859		369.523
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	4	35.325	522	35.987	501	36.825	565	36.990	862	36.759	1.128	36.574
Onvoorzien							1.000		183			
Overige algemene dekkingsmiddelen	6.932	1.096	2.477	86	1.517	140	1.092		5.301		777	
Saldo van de financieringsfunctie	-6.728	7.064	923	6.696	-323	6.487	2.650	6.096	2.650	5.904	2.002	6.041
Dividend		437		1.289		807		748		748		346
Vennootschapsbelasting							226		226			
Algemene reserve	4.869	2.222	5.412	7.162	3.708	4.810	3.932	115	32.939	16.244	32.913	11.692
Mutatie algemene reserve	4.869	2.222	5.412	7.162	3.708	4.810	3.932	115	32.939	16.244	32.913	11.692
Exploitatiereserve	225	3.234	4.731	5.654	225	8.258	225	985	2.367	8.843	2.291	5.889
Mutatie Exploitatiereserve	225	3.234	4.731	5.654	225	8.258	225	985	2.367	8.843	2.291	5.889
Begrotingsreserve	137	1.257	48	606	37	520	17	329	221	522	221	522
Mutatie Begrotingsreserve	137	1.257	48	606	37	520	17	329	221	522	221	522
Investeringsreserve	1.380	2.375	6.261	6.161	1.440	1.660	400	940	2.063	30.097	2.090	29.959
Mutatie Investeringsreserve	1.380	2.375	6.261	6.161	1.440	1.660	400	940	2.063	30.097	2.090	29.959
totaal	661.515	669.571	693.014	684.602	683.846	690.866	665.273	665.273	773.167	773.167	767.800	782.615

Reserves en voorzieningen

RESERVES

Bedragen x € 1.000

Reserves	Stand 1-1- 2017	Stand 1-1- 2018	Stand 1-1- 2019	Stand 1-1- 2020	Bij	Af	Resultaatbestemming	Stand 31-12- 2020
Algemene reserve,	101.050	108.691	103.876	75.601	32.913	13.234	-1.832	93.448
Begrotingsbeeld	3.517	2.397	1.839	1.356	221	522	0	1.055
Bodemfonds	1.880	2.407	2.716	3.099	427	0	0	3.526
Exploitatiereserve	2.976	969	4.420	1.915	2.291	5.889	7.734	6.052
Groenfonds Buitengebied	676	0	0	0	0	0	0	0
Investeringsreservesportverenigingen	0	0	0	1.027	0	173	0	854
Investeringsreserve,	22.014	31.265	33.237	33.017	2.090	29.959	1.118	6.266
Klimaatfonds	506	619	521	862	266	44	0	1.085
Parkeerbedrijf reserve	702	1.222	1.222	1.122	0	433	0	689
Parkeerfonds	545	545	545	0	0	0	0	0
Versnellingsopgave Wonen	0	0	0	8.693	0	1.464	0	7.229
Vrouwenopvang	0	0	0	0	2.100		0	2.100
Wijkontwikkeling	452	440	431	0	0	0	0	0
Totaal	134.317	148.555	148.808	126.693	40.309	51.718	7.020	122.304

VOORZIENINGEN

Bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Stand 1-1- 2017	Stand 1-1- 2018	Stand 1-1- 2019	Stand 1-1- 2020	Bij	Af	Vrijval	Stand 31-12- 2020
Achterstallig onderhoud verhardingen	11.811	9.733	6.360	4.241	0	1.390	0	2.851
Centrale personeelsvoorziening	6.023	1.861	1.496	1.344	128	635	0	836
Onderhoud cultuur	6	0	0	0	0	0	0	0
Onderhoud parkeerbedrijf	2.388	2.656	2.852	2.873	753	75	0	3.550
Onderhoud Vastgoedbeheer	21.169	22.679	23.504	22.716	5.244	6.224	1.600	20.136
Planmatig onderhoud Vastgoedontwikkeling	2.996	3.349	3.585	3.864	321	3	0	4.181
Planschade	0	0	5.062	0	0	0	0	0
Verlieslatende contracten	4.796	4.796	4.796	0	8.800	0	0	8.800
Voorziening afvalservice	1.677	488	0	0	0	0	0	0
Voorziening openbare ruimte onderhoud	808	754	1.724	4.590	7.231	5.708	0	6.113
Voorziening riolering	450	0	282	1.527	1.638	0	0	3.165
Voorziening van derden verkregen middelen (44.2)	0	440	408	849	111	55	142	764
Voorziening verkeersregelinstallaties	627	1.067	852	124	1.400	1.471	0	53
Voorziening wet AppA	8.484	8.544	8.172	8.726	1.129	639	0	9.216

Vrz verlies Juzt	0	0	0	0	820	0	820	
Totaal	61.235	56.368	59.094	50.854	27.572	16.200	1.742	60.484

Voor een toelichting op de diverse reserves wordt verwezen naar de programma's. De toelichting op de algemene reserve, de begrotingsreserve, de exploitatiereserve en de investeringsreserve wordt verwezen naar programma 5.

De reserve investeringen sportverenigingen is toegelicht in programma 1. De reserve parkeerbedrijf, het bodemfonds, het klimaatfonds en de reserve versnellingsopgave wonen zijn toegelicht in programma 3.

Voor de toelichting op de voorzieningen wordt tevens verwezen naar de afzonderlijke programma's. De centrale personeelsvoorziening is opgenomen in programma 5.

De voorziening onderhoud parkeerbedrijf, planmatig onderhoud VO, onderhoud bodemsanering VO en mobiliteit zijn opgenomen in programma 3. De voorzieningen vastgoedbeheer, openbare ruimte onderhoud, achterstallig onderhoud verhandelingen, voorziening afvalservice, riolering en de voorziening wet AppA zijn opgenomen in programma 4.

Overzicht beschikbare kredieten

GERAAMDE INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringen 2020	Werkelijke uitgaven tm 2020	Vrijval 2020	Nog beschikbaar eind 2020	Wat is meer/- minder nodig voor afronding	Verwachte uitgaven 2021	Verwachte uitgaven 2022	Verwachte uitgaven 2023 ev	Gedekt door extra inkomsten
1. Vitaal en Sociaal Breda									
Wijkontwikkeling	1.757	397	225	1.135		1.135			
Subtotaal	1.757	397	225	1.135	0	1.135	0	0	0
2. Ondernemend Breda									
Via Breda / Corbion	9.202	1.650	-10	7.562		2.055	2.026	3.481	
Economische zaken	516	30	1	485		384	101		
Musea	200	47		153		100	53		
Amphia	2.637	154	52	2.431		1.342	291	798	
Gasthuisvelden	531	603	-52	-20					20
Nieuwe Mark	22.844	2.181		20.663		5.863	5.000	9.800	
Subtotaal	35.930	4.665	-9	31.274	0	9.744	7.471	14.079	20
3. Duurzaam wonen in Breda									
Mobiliteit	18.883	4.682		14.201		5.861	3.738	4.602	
Parkeren	698	152	122	424		424			
Milieubeheer	47	26		21		21			
Groen, Water en Dierenwelzijn	5.297	2.969		2.328		1.706	622		

Grondexploitatie ten behoeve van de woningbouw	16.120	128		15.992		12.381	1.250	2.361	
Stedelijke planning en programmering	3.301	476	10	2.815		921	100	1.794	
Wonen	2.487	500		1.987		500	500	987	
Subtotaal	46.833	8.933	132	37.768	0	21.814	6.210	9.744	0
4. Basis op orde in Breda									
Afvalservice	242	240		2		2			
Beheer openbare ruimte, groen	3.095	1.130	1	1.964		1.964			
Beheer openbare ruimte, wegen	7.077	3.517	-1	3.561		3.561			
Herinrichting pleinen	438	154		284		284			
Riolering	61.167	12.332		48.835		17.361	15.400	16.200	126
Klimaatadaptatie	11.841	726		11.115		5.115	6.000		
Vastgoedbeheer	10.314	3.627		6.687		5.557	1.389	478	738
Doorstroomvoorziening	4.800	162		4.638		2.800	1.838		
Vastgoedbeheer, sportaccommodatie	581	292	216	73		73			
Talentencentrum	23.790	1.022		22.768		14.085	8.745		62
Subtotaal	123.345	23.202	216	99.927	0	50.802	33.372	16.678	926
5. Organisatie en financiën van Breda									
Bedrijfsvoering Beheer	3.577	1.593	0	1.984		1.984			
Servicebedrijf	9.440	4.189	0	5.251		5.308			57
Subtotaal	13.017	5.782	0	7.235	0	7.292	0	0	57
Totaal	220.882	42.979	564	177.339	0	90.787	47.053	40.501	1.003

Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen

De tabel is weergegeven op de volgende pagina's.

Definitief SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking siba - d.d. 12 februari 2021								
FIN	B1	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Aantal gedupeerden (met overlegbare bevestigingsbrief van Belastingdienst/Toeslagen	Besteding (jaar T) van onderdelen a, b en d. (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van onderdelen a, b en d (artikel 3)	Besteding (jaar T) van onderdeel c (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van onderdeel c (artikel 3)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: B1/01	Aard controle R Indicator: B1/02	Aard controle n.v.t. Indicator: B1/03	Aard controle R Indicator: B1/04	Aard controle n.v.t. Indicator: B1/05	Aard controle n.v.t. Indicator: B1/06
			0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
BZK	C1	Regeling specifieke uitkering Reductie Energiegebruik	Totaal ontvangen bedrag beschikking	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: C1/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C1/02				
			€ 288.000	Nee				
			Projectnaam/nummer per project	Besteding (jaar T) per project	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (Ja/Nee)	Besteding (jaar T) aan afwijkingen.		
			Aard controle n.v.t. Indicator: C1/03	Aard controle R Indicator: C1/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C1/05	Aard controle R Indicator: C1/06	Alleen invullen bij akkoord ministerie.	
			1 Buurtinformatie campagne	€ 5.000	Ja			
			2 Energiecoaches	€ 20.000	Ja			
			3 Energie advies Verenigingen van Eigenaars (VvE's)	€ 10.590	Ja			
			4 Energy Party's Buurkracht	€ 12.500	Ja			
			5 Digitaal Energieloket	€ 5.000	Ja			
			6 Kleine energiebesparende maatregelen	€ 0	Ja			
			Kopie projectnaam/nummer	Cumulatieve totale bestedingen (t/m jaar T)	Toelichting	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: C1/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C1/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C1/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C1/10	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	
			1 Buurtinformatie campagne	€ 5.000	Deels gerealiseerd	Nee		
			2 Energiecoaches	€ 20.000	Deels gerealiseerd	Nee		
			3 Energie advies Verenigingen van Eigenaars (VvE's)	€ 10.590	Deels gerealiseerd	Nee		
			4 Energy Party's Buurkracht	€ 12.500	Deels gerealiseerd	Nee		
			5 Digitaal Energieloket	€ 5.000	Deels gerealiseerd	Nee		
			6 Kleine energiebesparende maatregelen	€ 0	Start in 2021	Nee		

BZK	C9	Specifieke uitkering woningbouw impuls Gemeenten	Projectnaamnummer	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag	Aantal woningen cumulatief (t/m jaar T)	Realisatie maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 04 verplicht.	Toelichting afwijking realisatie maatregelen (jaar T) volgens projectplan	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C9/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C9/02	gerealiseerd Aard controle n.v.t. Indicator: C9/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C9/04	Aard controle R Indicator: C9/05	
			1 Crossmark 1e fase Havenkwartier: De Strip	0	0	Ja		
			Kopie projectnaamnummer	Totale besteding (jaar T)	Bestedingen in (jaar T) komen overeen met aanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 07 verplicht	Toelichting besteding (jaar T) volgens projectplan	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C9/06	Aard controle R Indicator: C9/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C9/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C9/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C9/10	
			1 Crossmark 1e fase Havenkwartier: De Strip	€ 310.927	Ja	boekwaarde is doorgeschoven naar 2021	€ 310.927	
1	Crossmark 1e fase Havenkwartier: De Strip	Kopie projectnaamnummer	Realisatie afwijkingen in (jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Prijzen woningen komen overeen met projectplan (Ja/Nee)	Percentage gebouwde betaalbare woningen ten opzichte van het totaal aantal gebouwde woningen (t/m jaar T)		
		Aard controle n.v.t. Indicator: C9/11	Aard controle R Indicator: C9/12	Aard controle R Indicator: C9/13	Aard controle n.v.t. Indicator: C9/14	Aard controle n.v.t. Indicator: C9/15		
		Eindeverantwoording (Ja/Nee)		€ 155.463		mt		
		Aard controle n.v.t. Indicator: C9/16						
		Nee						
BZK	C12	Nieuwe Sleutel Projecten (NSP) Wet Ruimtelijke Ordening Besluit Ruimtelijke Ordening Gemeenten	Besteding (jaar T) exclusief bestedingen uit baten exploitatie	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) exclusief bestedingen uit baten exploitatie Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Eindeverantwoording (Ja/Nee)	Berekende bate boven drempelwaarde ten behoeve van benefit sharing	Aantal gerealiseerde projecten	Aantal gerealiseerde projecten
			Aard controle R Indicator: C12/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C12/03	Aard controle R Indicator: C12/04	Aard controle R Indicator: C12/05	Aard controle R Indicator: C12/06
			€ 228.310	€ 24.227.870	Nee			

BZK	C25	Beleidsregeling subsidies Budget investeringen Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK) Beleidsregeling subsidies budget investeringen ruimtelijke kwaliteit (BIRK) Provincies en gemeenten	Besteding (jaar T) exclusief bestedingen uit baten exploitatie	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Cumulatieve bestedingen v/m (jaar T) exclusief bestedingen uit baten exploitatie	Berekende base boven drempelwaarde ten behoeve van benefit sharing	Aantal gerealiseerde kwaliteitsdragers	Aantal gerealiseerde kwaliteitsdragers
			<i>Aard controle R Indicator: C25/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C25/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C25/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: C25/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: C25/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: C25/06</i>
			€ 0	Ja	€ 2.800.000	€ 0	5	5
BZK	C31	Regeling vaststelling regels vretrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (v/m Jaar T)	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			<i>Aard controle R Indicator: C31/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C31/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C31/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C31/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C31/05</i>	
			€ 0	€ 0	€ 0	nd (project is in 2020 nog niet gestart)	Nee	
OCW	D1	Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Contactgemeenten	Besteding (jaar T)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle R Indicator: D1/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: D1/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D1/03</i>			
			€ 1.322.818	€ 911.724	Nee			
OCW	D1A	Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2016-2021 Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Contactgemeenten	Besteding (jaar T)	Besteding aan contactschool (jaar T)	Totale besteding (jaar T) van educatie (automatisch)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			<i>Aard controle R Indicator: D1A/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: D1A/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D1A/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: D1A/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D1A/05</i>	
			€ 391.445	€ 499.680	€ 891.125	€ 241.778	Nee	

OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB) Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, ouders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)
			Aard controle R Indicator: D8/01	Aard controle R Indicator: D8/02	Aard controle R Indicator: D8/03	Aard controle R Indicator: D8/04
			€ 2.275.045	€ 1.954.838	€ 0	€ 399.817
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	
		Aard controle n.v.t. Indicator: D8/05	Aard controle R Indicator: D8/06	Aard controle n.v.t. Indicator: D8/07	Aard controle R Indicator: D8/08	
		1				
OCW	D10	Volwasseneneducatie Contactgemeenten	Verstreekte uitkering (jaar T)	Besteding (jaar T) van educatie	Resenering besteding van educatie in jaar T voor volgend kalenderjaar (jaar T+1)	Onttrekking besteding van educatie in jaar T van volgend kalenderjaar (jaar T+1)
			Aard controle R Indicator: D10/01	Aard controle R Indicator: D10/02	Aard controle R Indicator: D10/03	Aard controle R Indicator: D10/04
			€ 2.181.957	€ 2.299.131	€ 68.597	€ 0
OCW	D11	Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie Contactgemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindeverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: D11/01	Aard controle n.v.t. Indicator: D11/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D11/03	
			€ 0	€ 0	Nee	
OCW	D12	Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020-2024 Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Contactgemeenten	Besteding (jaar T)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Eindeverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: D12/01	Aard controle R Indicator: D12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D12/03	
			€ 0	€ 0	Nee	

OCW	D12A	Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020-2024 Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Contactgemeenten	Besteding (jaar T)	Besteding aan contactschool (jaar T)	Totale besteding (jaar T) van educatie (automatisch)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: D12A/01	Aard controle R Indicator: D12A/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D12A/03	Aard controle R Indicator: D12A/04	Aard controle n.v.t. Indicator: D12A/05	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
IenW	E13	Slimme laadpleinen Toekenningsbeschikking Gemeenten en provincies	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T)	Project afgerond in (jaar T) (Ja/Nee)?	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen?	Toelichting op niet-afgeronde projecten	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E13/01	Aard controle R Indicator: E13/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E13/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E13/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E13/05	
			1 Laadplein Terheijdensweg IENW/BSK-2019/254859 Zaaknummer 31155394 en nummer 5000004105	€ 17.770	Ja	Nee		
IenW	E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (V/m jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (V/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: E20/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/02	Aard controle R Indicator: E20/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/04		
			€ 268.370	€ 268.370	€ 113.323	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid van de op te leveren en de opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (m1, m2, aantallen)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E20/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/08		
			1 maatregel 1 Leursebaan/ABC	Nee	1			
			2 maatregel 2 Wisselaar	Nee	20		project gestart in 2020	
			3 maatregel 3 Adriaan van Bergenstraat	Nee	225			
			4 maatregel 4 Haagdijk fietstraat	Ja	4		conform beschikking uitgevoerd	
			5 maatregel 5 De La Reijweg	Nee	328			
6 maatregel 7 Willem van Oranjeslaan	Nee	4						
7 maatregel A Graaf Hendrik III laan	Nee	2						
8 maatregel B Allerheiligenweg/Maria laan	Nee	2						
9 maatregel C Heksenwiel laan/Emerparklaan	Nee	2						

EZK	F11	Regeling specifieke uitkering MKB De als 1e tranche	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T). Inclusief uitvoering door derde (sisa tussen medeoverheden) vanaf verantwoordingsjaar Sisa 2021. Deze indicator is bedoeld voor de tussenliggende afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie.	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Bestedingen zijn verantwoord op basis van voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting
			Zelfstandig uitvoering (exclusief uitvoering door derde)		Dit betreft het deel dat naast de Rijksmiddelen is ingelegd volgens afspraak uit MKB-deal.			
			Aard controle R Indicator: F11/01	Aard controle R Indicator: F11/02	Aard controle R Indicator: F11/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F11/04	Aard controle D2 Indicator: F11/05	Aard controle n.v.t. Indicator: F11/06
			€ 0	€ 0	€ 173.296	Nee	Ja	het project MKB-deal is in juli 2020 gestart en zal duren tot april 2022. Het project is nog in de eerste fase.
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2020 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente L1 Participatiewet (PW)	Gemeente L1 Participatiewet (PW)	Gemeente L2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente L2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente L3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Gemeente L3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicator: G 2/01	Aard controle R Indicator: G 2/02	Aard controle R Indicator: G 2/03	Aard controle R Indicator: G 2/04	Aard controle R Indicator: G 2/05	Aard controle R Indicator: G 2/06
			€ 80.455.134	€ 844.628	€ 4.520.464	€ 18.077	€ 162.523	€ 2.008
		Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente L7 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente L7 Participatiewet (PW)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
		Gemeente L4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	Gemeente L4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	Gemeente L6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)				
		Aard controle R Indicator: G 2/07	Aard controle R Indicator: G 2/08	Aard controle R Indicator: G 2/09	Aard controle R Indicator: G 2/10	Aard controle R Indicator: G 2/11	Aard controle n.v.t. Indicator: G 2/12	
		€ 522.657	€ 223.489	€ 0	€ 1.569.777	€ 0	Ja	

SZW	G3	Beesluit bijstandverlening ze iftandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende ze iftandigen)_gemeentedeel 2020 Beesluit bijstandverlening ze iftandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de W gr.	Besteding (jaar T) kapitaalsvertrekking	Baten (jaar T) kapitaalsvertrekking (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) uitvoerings- en onderzoekskosten artikel 56, eerste en tweede lid, Btz 2004 (exclusief Bob)	
			Aard controle R Indicator: G3/01	Aard controle R Indicator: G3/02	Aard controle R Indicator: G3/03	Aard controle R Indicator: G3/04	Aard controle R Indicator: G3/05	Aard controle R Indicator: G3/06	
			€ 113.000	€ 72.637	€ 68.560	€ 0	€ 0	€ 57.121	
			Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nea)						
			Aard controle n.v.t. Indicator: G3/07						
			Ja						

SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling za ifstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2020 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig)
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01	Aard controle R Indicator: G4/02	Aard controle R Indicator: G4/03	Aard controle R Indicator: G4/04	Aard controle R Indicator: G4/05	Aard controle R Indicator: G4/06
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 14.465.715	€ 800.877	€ 540.803	€ 26	€ 187
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 5.483.509	€ 294.425	€ 257.905	€ 0	€ 0
			3 Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)	€ 3.387.921	€ 57.472	€ 32.298	€ 0	€ 0
			Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Totaal bedrag vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstekte voorschotten op Tozo-samragen levensonderhoud welke zijn ingediend vóór 22 april 2020)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07	Aard controle R Indicator: G4/08	Aard controle R Indicator: G4/09	Aard controle R Indicator: G4/10	Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	3.922	91	€ 0	Ja	
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	1.480	80		Ja	
			3 Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)	1.227	37		Ja	
			Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/12	Aard controle R Indicator: G4/13	Aard controle R Indicator: G4/14	Aard controle R Indicator: G4/15	Aard controle R Indicator: G4/16	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3 Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)					

VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulerings sport Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Overig (jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingewuld				
			Aard controle R. Indicator: H4/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02				
			€ 1.371.284	€ 65.835				
			Projectnaam/nummer	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen	Toelichting
			Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03	Aard controle R Indicator: H4/04	Aard controle R Indicator: H4/05	Aard controle R Indicator: H4/06	Aard controle R Indicator: H4/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08
1		1. Onroerende zaken - Nieuwbouw (recap1)	€ 1.088.912	€ 716.595	€ 0	€ 0	€ 0	Oorzaak zijn: * lagere uitgaven door vertraging bij de realisatie van het Talentencentrum. * In de aanvraag is een percentage van 95% gebruikt, in de verantwoording 71,2%
2		2.1. Roerende zaken - Aankoop (recap 2a)	€ 140.644	€ 0	€ 78.404	€ 0	€ 0	
3		2.2. Roerende zaken - Dienstbeoefening door derden (recap 2b)	€ 25.786	€ 0	€ 0	€ 0	€ 12.385	
4		2.3. Roerende zaken - Beheer en exploitatie (recap 2d)	€ 401.039	€ 312.257	€ 0	€ 0	€ 0	Er is onzekerheid over de btw-positie van Optisport
5		3.1. Mengpercentage (recap 4)	€ 78.470	€ 0	€ 0	€ 0	€ 188.028	Het btw nadeel voor 2020 is aanzienlijk hoger dan hetgeen voor 2020 is aangevraagd op basis van de werkelijkheid over 2019 (€ 78.470). Dit komt o.a. door: - hogere uitgaven binnen de exploitatie Vastgoed Binnensport; - hogere investering in de verduurzaming van Ganzernik 1; - hogere investering in de ontwikkeling van het Talentencentrum; - hoger btw-bedrag dat op de inkoopfacturen op het algemene mengpercentage Bedrijfsvoering in 2020 is gebruikt.

Kopie projectnaam/nummer	Totale besteding (jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Percentage besteed (jaar T) per project ten opzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)
Aard controle n.v.t. Indicator: H4/09	Aard controle R Indicator: H4/10	Aard controle R Indicator: H4/11
1. Onroerende zaken - Nieuwbouw (recap1)	€ 716.595	78%
2.1. Roerende zaken - Aankoop (recap 2a)	€ 76.404	10%
2.2. Roerende zaken - Diensbetrening door derden (recap 2b)	€ 12.365	2%
2.3. Roerende zaken - Beheer en exploitatie (recap 2d)	€ 312.257	29%
3.1. Mengpercentage (recap 4)	€ 168.028	6%

VWS	H7	Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Project is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee)	Toelichting	
		Gemeenten		Zelfstandige uitvoering	Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2021 Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie			
			Aard controle n.v.t. Indicator: H7/01	Aard controle R Indicator: H7/02	Aard controle R Indicator: H7/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H7/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H7/05	
			1	Complexe Scheidingen/330765	€ 4.198	€ 4.198	Ja	
			2	De Cirkel is rond/330775	€ 53.000	€ 53.000	Ja	Dit deelproject is afgerond in 2020
			3	Versterken Veiligheid/330770	€ 1.100	€ 1.100	Ja	
			4	Beschikbaarheid eerste lijnsaanbod slachtoffers seksueel geweld/330769	€ 0	€ 0	Ja	
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		Projectwerkzaamheden afgerond? (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: H7/06	Aard controle n.v.t. Indicator: H7/07				
			Ja	Nee				

VWS	H8	Regeling sportakkoord	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T)	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T)	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd		
			Aard controle R Indicator: H8/01	Aard controle R Indicator: H8/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05	
			€ 0	€ 34.132	€ 0	€ 34.132	Nee	

Landelijke taakvelden en indicatoren

INLEIDING

In deze bijlage zijn de landelijk verplichte indicatoren opgenomen. Deze maken onderdeel uit van het hoofdstuk indicatoren op programma- thema en productniveau. De landelijk verplichte indicatoren zijn gekoppeld aan de landelijk verplichte taakvelden. In deze bijlage is deze koppeling weergegeven.

LANDELIJKE TAAKVELDEN

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primaire begroting 2020			Begroting 2020 na wijziging			Jaarrekening 2020		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bestuur	18	6.011	5.993	19	6.284	6.265	78	7.118	7.040
Mutaties reserves	8.864	5.577	-3.287	61.835	40.694	-21.141	51.718	40.309	-11.409
Burgerzaken	2.733	7.113	4.380	3.233	7.646	4.413	3.171	7.244	4.072
Beheer overige gebouwen en gronden	702	3.230	2.528	-2.163	3.173	5.337	169	3.970	3.800
Overhead	5.418	63.904	58.486	7.082	64.990	57.908	11.608	70.606	58.998
Treasury	6.844	2.654	-4.191	6.652	2.654	-3.999	6.388	2.005	-4.383
OZB woningen	19.090	2.778	-16.312	19.090	3.075	-16.015	19.390	3.188	-16.201
OZB niet-woningen	16.950	240	-16.710	16.950	240	-16.710	16.904	386	-16.518
Parkeerbelasting	8.443	0	-8.443	9.661	1.296	-8.365	10.963	1.759	-9.204
Belastingen overig	1.510	446	-1.064	1.297	446	-851	1.208	533	-676
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	344.435	0	-344.435	366.859	0	-366.859	369.523	0	-369.523
Overige baten en lasten	0	2.084	2.084	0	5.476	5.476	0	18	18
Vennootschapsbelasting (VpB)	0	226	226	0	226	226	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	145	11.845	11.700	145	11.855	11.710	154	12.636	12.482
Openbare orde en veiligheid	3.065	10.759	7.694	1.679	10.310	8.631	1.221	10.937	9.716
Verkeer en vervoer	3.594	30.417	26.823	4.059	31.149	27.090	4.214	31.030	26.816
Parkeren	6.360	7.914	1.554	5.665	8.483	2.818	3.859	7.780	3.921
Economische havens en waterwegen	296	69	-228	296	69	-228	80	68	-12
Openbaar vervoer	0	49	49	0	49	49	0	49	49
Economische ontwikkeling	0	4.171	4.171	13	4.430	4.417	26	3.942	3.916
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	11.610	11.719	109	9.656	9.883	227	8.810	8.449	-360
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	717	1.139	422	766	1.358	592	809	1.392	583
Economische promotie	950	3.552	2.602	784	4.109	3.325	390	3.750	3.360

Onderwijshuisvesting	823	18.493	17.670	823	18.464	17.641	828	18.500	17.672
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	9.657	15.697	6.040	10.185	16.970	6.786	10.675	17.352	6.677
Sportbeleid en activering	0	3.820	3.820	105	3.931	3.826	59	3.785	3.726
Sportaccommodaties	2.969	9.347	6.378	2.969	9.346	6.377	4.131	11.173	7.042
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.417	25.459	24.042	1.467	26.893	25.426	1.127	25.705	24.579
Musea	252	362	110	203	428	225	237	518	281
Cultureel erfgoed	2	1.495	1.493	272	1.722	1.450	250	1.538	1.288
Media	1.137	626	-511	1.137	626	-511	990	613	-378
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	435	14.815	14.379	200	15.610	15.410	496	16.630	16.134
Samenkracht en burgerparticipatie	46	19.399	19.352	481	20.988	20.507	593	18.920	18.327
Wijkteams	100	2.832	2.732	100	3.437	3.337	93	3.542	3.449
Inkomensregelingen	70.025	84.391	14.366	103.917	117.775	13.858	102.868	109.867	6.999
Begeleide participatie	9.800	34.918	25.119	11.567	42.738	31.171	11.762	37.779	26.017
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	366	366	0	121	121
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.889	23.650	21.761	1.659	24.775	23.115	1.333	28.656	27.324
Maatwerkdienstverlening 18+	1.356	17.712	16.356	1.356	17.901	16.544	1.507	19.094	17.586
Maatwerkdienstverlening 18-	28.700	59.536	30.836	28.700	59.879	31.179	34.673	70.637	35.964
Geëscaleerde zorg 18+	6.758	53.464	46.706	8.858	59.987	51.130	7.789	57.978	50.189
Geëscaleerde zorg 18-	0	3.758	3.758	950	4.607	3.657	1.289	4.545	3.256
Volksgezondheid	0	8.448	8.448	130	8.697	8.567	178	8.599	8.421
Riolering	18.207	14.935	-3.272	20.415	17.143	-3.272	20.646	17.245	-3.401
Afval	37.800	29.031	-8.769	33.401	25.418	-7.984	33.406	28.310	-5.096
Milieubeheer	729	5.146	4.417	1.017	9.178	8.161	668	6.563	5.895
Begraafplaatsen en crematoria	106	119	13	106	119	13	18	31	13
Ruimtelijke ordening	1.773	5.801	4.028	2.585	5.905	3.320	2.661	6.670	4.009
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	24.969	29.317	4.348	21.931	34.953	13.022	26.969	30.569	3.599
Wonen en bouwen	4.579	6.805	2.226	5.054	7.417	2.363	6.685	5.692	-993
Gerealiseerd resultaat	665.273	665.273	0	773.167	773.167	0	782.615	767.800	-14.816

LANDELIJKE INDICATOREN

Taakveld Omschrijving 0. Bestuur en ondersteuning

Taakveld Nr.	Indicator Naam	Bron	Meeteenheid	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020
1	Formatie	Vensters voor bedrijfsvoering	Aantal per 1.000		9,42	9,62	9,83
2	Bezetting	Vensters voor bedrijfsvoering	Aantal per 1.000	8,43	8,92	9,08	9,4
3	Apparaatskosten	Vensters voor bedrijfsvoering	Bedrag	835	868	871,3	914,13
4	Externe inhuur in %	Vensters voor bedrijfsvoering	%	15,5	18,39	17,83	16,44
5	Overhead	Vensters voor bedrijfsvoering	%	9,82	9,76	10,23	9,91

Taakveld Omschrijving 1. Veiligheid

Taakveld Nr.	Indicator Naam	Bron	Meeteenheid	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020
6	Verwijzingen HALT	www.waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 10.000	189	126	216	145
8	Winkeldiefstallen	www.waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 1.000	2,6	2,9	3,2	2,8
9	Gewelddelicten	www.waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 1.000	7,7	7	6,9	6,2
10	Diefstal uit woningen	www.waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 1.000	3,6	3,1	2,6	2,4
11	Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde	www.waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 1.000	6,8	6,7	6,9	7,1

Taakveld Omschrijving 3. Economie

Taakveld Nr.	Indicator Naam	Bron	Meeteenheid	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020
14	Functiemenging	www.waarstaatjegemeente.nl	%	56,1	56,5	56,7	
16	Vestigingen van bedrijven	www.waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 1.000	146,3	154,1	163,5	

Taakveld Omschrijving 4. Onderwijs

Taakveld Nr.	Indicator Naam	Bron	Meeteenheid	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020
17	Absoluut schoolverzuim	VNG Realisatie / DUO & Ingrado	Aantal per 1.000	3,8	2,9	4,3	
18	Relatief schoolverzuim	VNG Realisatie / DUO & Ingrado	Aantal per 1.000	23	19	22	

19	Voortijdig schoolverlaters	Onderwijs in cijfers (OCW, DUO, CBS)	%	2,1	2	2,3	
----	----------------------------	--------------------------------------	---	-----	---	-----	--

Taakveld Omschrijving 5. Sport, cultuur en recreatie

Taakveld Nr.	Indicator Naam	Bron	Meeteenheid	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020
20	Niet-wekelijkse sporters	VNG Realisatie	%				

Taakveld Omschrijving 6. Sociaal domein

Taakveld Nr.	Indicator Naam	Bron	Meeteenheid	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020
21	Aantal banen per 1.000 inwoners	www.waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 1.000	869,5	887,7	900,4	
22	Jongeren met delict voor rechter	VNG Realisatie / CBS	%	1	1	1	
23	Kinderen in armoede	VNG Realisatie / CBS Jeugd	%	7	7	6	
24	Netto arbeidsparticipatie	www.waarstaatjegemeente.nl	%	69,1	69,7	70,6	
26	Werkloze jongeren	VNG Realisatie / CBS	%	2	2	2	
27	Bijstandsuitkering	VNG Realisatie / CBS	Aantal per 10.000	437,1	425,9	395,6	499
28	Lopende re-integratievoorzieningen	VNG Realisatie / CBS	Aantal	336,4	361,9	221,2	150,6
29	Jongeren met jeugdhulp	VNG Realisatie / CBS	%	9,1	10,1	10,6	8,6
30	Jongeren met jeugdbescherming	VNG Realisatie / CBS Jeugd	%	0,9	0,9	0,9	0,8
31	Jongeren met jeugdreclassering	VNG Realisatie / CBS	%	0,4	0,4	0,5	0,4
32	Maatwerkarrangementen Wmo	VNG Realisatie / CBS	Aantal per 10.000	800	830	850	790

Taakveld Omschrijving 7. Volksgezondheid en milieu

Taakveld Nr.	Indicator Naam	Bron	Meeteenheid	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020
33	Restafval	www.waarstaatjegemeente.nl	KG	156	107	111	
34	Hernieuwbare elektriciteit	VNG Realisatie	%	4,7	6,1		

Taakveld Omschrijving 8. Volkshuisvesting, RO en sted vernieuwing

Taakveld Nr.	Indicator Naam	Bron	Meeteenheid	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020
35	Gemiddelde WOZ-waarde	VNG Realisatie	Bedrag in duizend euro	234	250	270	292

36	Nieuw gebouwde woningen	VNG Realisatie	Aantal per 1.000	11,7	6,3	6,2	7,4
37	Demografische druk	CBS	%	65,7	66,2	66,4	66,8
38	Woonlasten éénpersoonshuishoudens	VNG Realisatie	Bedrag	650	647	654	662
39	Woonlasten meerpersoonshuishoudens	VNG Realisatie	Bedrag	750	744	754	764

VERDELING TAAKVELDEN OVER PROGRAMMA'S

Landelijke taakveld	Verdeling	Programma
0.0 Bestuur en ondersteuning		
0,1 Bestuur	30%	2 Ondernemend Breda
	70%	4 Basis op orde in Breda
0,2 Burgerzaken	100%	4 Basis op orde in Breda
0,3 Beheer overige gebouwen en gronden	100%	4 Basis op orde in Breda
0,4 Overhead	100%	5 Organisatie en financiën van Breda
0,61 OZB Woningen	100%	5 Organisatie en financiën van Breda
0,62 OZB Niet woningen	100%	5 Organisatie en financiën van Breda
0,63 Parkeerbelasting	100%	4 Basis op orde in Breda
0,7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	100%	5 Organisatie en financiën van Breda
0,8 Overige baten en lasten	100%	5 Organisatie en financiën van Breda
0,9 Vennootschapsbelasting	100%	5 Organisatie en financiën van Breda
1.0 Veiligheid		
1,1 Crisisbeheer en brandweer	100%	4 Basis op orde in Breda
1,2 Openbare orde en veiligheid	100%	4 Basis op orde in Breda
2.0 Verkeer, vervoer en waterstaat		
2,1 Verkeer en vervoer	21%	3 Duurzaam wonen in Breda
	79%	4 Basis op orde in Breda
2,2 Parkeren	100%	3 Duurzaam wonen in Breda
2,4 Economische havens en waterwegen	100%	4 Basis op orde in Breda
2,5 Openbaar vervoer	100%	3 Duurzaam wonen in Breda
3.0 Economie		
3,1 Economische ontwikkeling	100%	2 Ondernemend Breda

3,2	Fysieke bedrijvenstructuur	100%	2	Ondernemend Breda
3,4	Economische promotie	100%	2	Ondernemend Breda

4,0 Onderwijs

4,1	Openbaar basisonderwijs	100%	1	Vitaal en sociaal Breda
4,2	Onderwijshuisvesting	90%	2	Ondernemend Breda
		10%	4	Basis op orde in Breda
4,3	Onderwijsbeleid en leerling zaken	77%	1	Vitaal en sociaal Breda
		23%	2	Ondernemend Breda

5,0 Sport, cultuur en recreatie

5,1	Sportbeleid en activering	100%	1	Vitaal en sociaal Breda
5,2	Sportaccommodaties	15%	1	Vitaal en sociaal Breda
		85%	4	Basis op orde in Breda
5,3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	100%	2	Ondernemend Breda
5,4	Musea	100%	2	Ondernemend Breda
5,5	Cultureel erfgoed	100%	2	Ondernemend Breda
5,6	Media	100%	2	Ondernemend Breda
5,7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	100%	4	Basis op orde in Breda

6,0 Sociaal Domein

6,1	Samenkracht en burgerparticipatie	100%	1	Vitaal en sociaal Breda
6,2	Wijkteams	100%	1	Vitaal en sociaal Breda
6,3	Inkomensregelingen	100%	1	Vitaal en sociaal Breda
6,4	Begeleide participatie	100%	1	Vitaal en sociaal Breda
6,6	Maatwerkvoorzieningen WMO	100%	1	Vitaal en sociaal Breda
6,71	Maatwerkdienstverlening 18+	100%	1	Vitaal en sociaal Breda
6,72	Maatwerkdienstverlening 18-	100%	1	Vitaal en sociaal Breda
6,81	Geëscaleerde zorg 18+	100%	1	Vitaal en sociaal Breda
6,82	Geëscaleerde zorg 18-	100%	1	Vitaal en sociaal Breda

7,0 Volksgezondheid en milieu

7,1	Volksgezondheid	100%	1	Vitaal en sociaal Breda
7,2	Riolering	100%	4	Basis op orde in Breda
7,3	Afval	100%	4	Basis op orde in Breda
7,5	Begraafplaatsen en crematoria	100%	4	Basis op orde in Breda

8,0 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

8,1 Ruimtelijke ordening	53%	2 Ondernemend Breda
	46%	3 Duurzaam wonen in Breda
8,3 Wonen en bouwen	100%	3 Duurzaam wonen in Breda

Klachten

Klachtenoverzicht		2020
Totaal aantal klachten		624
Waarvan		
Bejegening klachten		146
Overige klachten		478
Afhandeling bejegening		146
1. Gegrond		39
2. Deels gegrond		23
3. Ingetrokken		10
4. Ongegrond		49
5. Neutraal		25
Afhandeling overige klachten		478
1. Gegrond		96
2. Deels gegrond		73
3. Ingetrokken		34
4. Ongegrond		193
5. Neutraal		82

Duurzaamheid

Jaarstukken|2020

A photograph of a forest in autumn. The ground is covered in fallen brown and orange leaves. Sunlight filters through the bare trees, creating a warm, golden glow. The image is framed by a red border at the top and bottom, and a white border on the left and right sides.

Duurzaamheid

DUURZAAMHEID

Stoplichtenschema Uitvoeringsprogramma 2020

Evaluatie 2020 per project uitvoeringsprogramma's klimaat, bodem, lucht/geluid/externe veiligheid, Stoplichtenschema

Legenda

	doelstelling 2020 niet bereikt
	doelstelling 2020 deels bereikt (bij elk volgend evaluatiemoment actuele stand van zaken)
	doelstelling 2020 bereikt

Details en activiteiten		SvZ	Toelichting
Ad 1 : UPK Klimaat:			
1.1 Schone en zuinige mobiliteit			
1.1.1	MO-4 Waterstof afleverpunt		Realisatie is iets uitgesteld. Realisatie nu halverwege 2021.
1.1.2	MO-6 Verduurzaming gemeentelijk wagenpark		PvA Convenant Reinigingsvoertuigen gereed in 2021.
1.1.3	MO-7 Minder en schoner zakelijk rijden		Het onderzoek mbt deelmobiliteit is afgerond. Rapportage is benut als een van de achtergrondrapportages bij het opstellen van de Mobiliteitsvisie Breda, die eind 2020 aan de raad is aangeboden ter besluitvorming.
1.2 Duurzame energieproductie			
1.2.1	DE-3 Solar Atlas		Doorlopend
1.2.2	DE-5 SEL		Plan van aanpak is in 2020 Q2 opgesteld. omgevingsvergunning is verleend Q4, SDE is aangevraagd
1.2.3	DE-7 Overige warmte		Het project loopt, er is interesse in één warmtenet met WKO met Aquatermie. Aanbesteding kan gestart worden na ondertekend AOK en IOK.
1.2.4	DE-9 Geothermie		De GD geothermie is inmiddels landelijk gesprekspartner. Het werkelijk op gang komen van projecten blijft lastig.
1.2.5	DE-10 Wind		Wind A16: pip afgerond, focus in 2021 op sociale en financiële participatie en uitwerking project slimme stappen met aanpak collectief zon en verduurzamen van woningen
1.2.6	DE-11 Biseps		Communicatie loopt nu via Stichting Breda energie / Platform BV Breda over lopende projecten zon op bedrijfdaken zijn . Bavelse Berg, Wind Hoogeind zijn respectievelijk in uitvoering en in onderzoek. De uitdaging dit jaar is de duurzame energie lokaal op te wekken en lokaal te verkopen.
1.2.7	DE-14 Amer warmteregio		Het project loopt, er wordt gekeken naar verschillende bronnen, infrastructuur en draagvlak ivm verdere verduurzaming van het Amerwarmtenetwerk.
1.2.8	DE-15 RES		Concept RES vastgesteld en voorgelegd aan landelijke overheid
1.2.9	DE-13 Energieopslag		energie-opslag verdient extra aanslag komende jaren
1.3 Duurzame overheid			

1.3.1	DO-1 Verduurzaming gemeentelijk vastgoed		Planning voor 2020 grotendeels uitgevoerd, restpunten voor 2021
1.3.2	DO-7 Circulaire economie		Bewustwording vergroot met het oprichten van de circulaire winkel Parels
1.3.3	DO-11 Energiecoaching huurders maatschappelijk vastgoed		Ligt stil wegens corona, in principe later voortzetting.
1.3.4	DO-13 Verduurzamen openbare verlichting		Status onbekend
1.4 Gebouwde omgeving			
1.4.1	GO-1 Atea / warme truiendag		Tegoebon actie Energieteam ATEA leverde weinig respons op. Deelname programma Energie voor Iedereen geslaagd met actie in Geeren-Zuid.
1.4.2	GO-2 CO2 reductie woningvoorraad corporaties		Samen met woningbouwcorporaties is invulling gegeven aan de Alliantie afspraken voor verduurzaming van hun bezit. Diverse projecten zijn opgestart (bijv. door WonenBreda in Geeren-Zuid) en bij de rijksoverheid is door de woningbouwcorporaties startmotorsubsidie aangevraagd.
1.4.3	GO-3 Verduurzaming bestaand vastgoed		De coronamaatregelen hebben het een groot deel van het jaar onmogelijk gemaakt om het voorgenomen programma van informatie-avonden en huisbezoeken uit te voeren. Digitale alternatieven zijn opgezet (ism GO-10) maar waren minder succesvol.
1.4.4	GO-5 VvE naar energieneutraal		Conform de planning zijn bij 12 VvE's quicksams uitgevoerd.
1.4.5	GO-7 Bestaande bouw naar Energieneutraal		De communicatie via WoonwijsBreda is geslaagd; het financiële arrangement heeft vertraging opgelopen, voornamelijk door gebrek aan ontwikkeling op nationaal gebied.
1.4.6	GO-10 Triple A		De coronamaatregelen hebben het een groot deel van het jaar onmogelijk gemaakt om het voorgenomen programma van de greenhopper te kunnen uitvoeren. Digitale alternatieven zijn opgezet (ism Go-3) maar waren minder succesvol.
1.4.7	GO-12 Wijkenergieplannen / energietransitie		De pilots in 2 wijken (Hoge Vucht en Fellenoord / Gasthuisvelden) zijn afgerond. Er is gestart met het proces rond de Transitievisie Warmte die eind 2021 moet worden vastgesteld. In deze visie wordt aangegeven welke gebieden voor 2030 aardgasvrij(ready) worden gemaakt.
1.4.8	GO-13 Buurkracht		De voorgenomen wijkaanpakken konden door de Coronamaatregelen niet uitgevoerd worden. Bezien wordt of in 2021 een inhaalslag mogelijk is.
1.5 Duurzaam ondernemen			
1.5.1	DON-1 Green Deal zorg		9 gecertificeerde instellingen in 2019 behaald, 1 instelling gaat alsnog het reguliere traject in. Uit de 2e green deal zorginstelling zijn 3 van de 6 instellingen gecertificeerd. De overige 3 instellingen verwachten in 2021 of 2022 te certificeren. De prioriteiten in 2020 lagen voor de zorginstellingen vooral bij COVID-19 bestrijding, maar desondanks is veel werk verzet.
1.5.2	DON-2 Verduurzamen evenementen		Project AirQon is halverwege looptijd. Evenementenbeleid aangepast. Geen evenementen door Corona.
1.5.3	DON-5 Milieubarometer		Spin off is nog niet op het wenselijke niveau.
1.5.4	DON-6 Voorstel intensivering energietoezicht		Alle 10 controles op achterblijvers Klimaatroute zijn uitgevoerd.
1.5.5	DON-7 Klimaatroute bedrijventerreinen		Dit onderdeel bestaat uit nieuwe energiescans en verdieping van bestaande scans, waarbij de nadruk lag op activatie van maatregelen waaronder zon. Het project is vanwege COVID in mei gestart en loopt nog door in dit jaar. Het ziet er naar uit dat de doelstellingen gehaald worden. Het activatie percentage voor 2017 is 73%. Een dikke 30 PV trajecten zijn dit jaar opgepakt.
1.5.6	DON-8 Bedrijvendag duurzaamheid		Duurzame Bedrijvendag is niet doorgedaan vanwege Covid-19 maatregelen, in principe verplaatst naar 2021

1.5.7	DON-10 Duurzame bedrijventerreinen	Dit onderdeel bestaat uit nieuwe energiescans en verdieping van bestaande scans, waarbij de nadruk lag op activatie van maatregelen waaronder zon. Het project is vanwege COVID in mei gestart en loopt nog door in dit jaar. Het ziet er naar uit dat de doelstellingen gehaald worden. Het activatie percentage voor 2017 is 73%. Een dikke 30 PV trajecten zijn dit jaar opgepakt.
1.6 Klimaatadaptatie		
1.6.1	KL-1 Klimaatadaptatie	Aandacht in 2020 binnen openbare ruimte, wijkdeals en vele projecten.
1.7 Monitoring		
1.7.1	Monitoring UPK 2009-2044	Jaarlijks doel gerealiseerd, achterstand t.o.v. doelen 2030; wijze van monitoring doorontwikkelt via klimaatbegroting en jaarrekening
1.7.2	Communicatie UPK 2017-2020	Webinars klimaat goed bezocht, start communicatie "iedereen doet wat in Breda"

Ad 2 : UVP Bodem		
2.1 Spoedlocaties		
2.1.1	50100 Spoedlocaties verspreiding	Doelstelling: verspreidingsrisico's beheerst voor 2021, nog enkele resultaten van onderzoeken en monitoringsrondes af te wachten.
2.1.2	50100 Spoedlocaties humaan	Humane risico's zijn beheerst in 2015
2.2 Thema's uit bodemmasterplan: ruimte, energie en bodem		
2.2.1	50104 WKO beleid AmvB bodemwarmte	Integreren en publiceren WKO beleidsregels via Provinciaal portaal in 2021. Inzet WKO en Geothermie als onderdeel van de energietransitie.
2.2.2	50105 Bodemvisie langere termijn	Invulling geven aan thema's 'ruimte' (advies ondergrond,) en 'bodemenergie' (implementatie en afspraken vergunningverlening). Aandachtspunt zijn nieuwe taken a.g.v. aanvullingswet bodem en omgevingswet
2.2.3	50106 Advies bodem algemeen	Aantrekkelijke economie genereert nieuwe ontwikkelingen en meer adviesvragen.
2.2.3	50110 Advies grondstromen	Diverse mogelijkheden voor hergebruik van grond worden onderzocht en zoveel mogelijk benut.
2.2.5	50111 GIS advies	Alle bodemdossier vanaf 2012 zijn gedigitaliseerd en worden in 2021 beschikbaar gesteld via het BIS
2.2.6	Taken 50114 - 50118 Ongerechtvaardigde verrijking, bodemsaneringen Haagweg en Christian Huygensstraat, Zonnebloemstraat, Slingerweg	Lopende projecten, saneringen met biologische afbraak duren wat langer dan op voorhand gepland
2.3 Wettelijke taken		
2.3.1	50112 Coördinatie OMWB-taken	Doorlopende taak
2.3.2	50113 Coördinatie wettelijke taken bodem	Is volledig gemandateerd aan de OMWB.

Ad 3 : UVP Lucht, Geluid en Externe Veiligheid:		
3.1 Externe veiligheid		
3.1.1	Beleidsadvisering Externe veiligheid	Externe veiligheid wordt aan de voorkant van het ruimtelijk proces meegenomen. Voor wat betreft het groepsrisico is er voor de spoorzone

			gekozen om meer uit te gaan van een kwalitatieve benadering in plaats van een kwantitatieve en rekenkundige benadering. Deze aanpak sluit aan bij de sytematiek van de Omgevingswet.
3.2 Geluid			
3.2.1	Richtlijn Omgevingslawaai		We voldoen momenteel aan de richtlijn Omgevingslawaai.
3.2.2	Sanering A-lijst woningen		Zoals de regeling er nu uit ziet, geldt het snelheidsregime van 30 km/uur niet als saneringsmaatregel. Hierdoor moet de A lijst opnieuw worden beoordeeld.
3.2.3	Bevoegd gezag zonebeheer Industrielawaai		Geen bijzonderheden
3.2.4	Beleidsadvisering		We zijn nog niet klaar voor de juiste implementatie van geluid in de Omgevingswet.
3.3 Lucht			
3.3.1	Milieuzonering		Er is geen budget beschikbaar voor de milieuzone vanaf 1 januari 2022. Dat komt tot uiting in de voorbereiding naar de (verplichte) aanscherping van de milieuzone. Daarom moet er gezocht worden naar koppelkansen met andere projecten, zoals aansluiting bij cameratoezicht binnenstad en voor ontheffingverlening bij het Permit-systeem. Die processen zijn soms best ingewikkeld.
3.3.2	Stadsdistributie		Aandacht voor nul-emissie-stadslogistiek middels het Klimaatakkoord, start met SPES-traject
3.3.3	Gezondheid		Het project Gezonder Brabant (voorheen: Brabantse Health Deal) heeft geen hoge prioriteit. In 2020 is de gemeente Breda wel deelnemer geworden van het landelijke Schone Lucht Akkoord. Daarbij staat gezondheid centraal in het luchtkwaliteitsbeleid.
3.3.4	E-oplaadpunten		De doelstelling van het project wordt gehaald, maar er is nog een vraagstuk rondom de financiële dekking

Voortgang uitvoeringsprogramma's milieu 2020

EVALUATIE 2020 PER THEMA UITVOERINGSPROGRAMMA'S KLIMAAT, BODEM EN LUCHT/GELUID/EXTERNE VEILIGHEID

De uitvoeringsprogramma's klimaat, bodem en lucht/externe veiligheid/geluid bevatten vele projecten, waar samen met de partners uit de stad aan wordt gewerkt. Hiervan wordt jaarlijks een evaluatie gemaakt, mede op verzoek van de gemeenteraad van Breda. Onderstaand is per thema de evaluatie 2019 opgenomen en is enige doorkijk t.a.v. het vervolg gegeven. In de bijlage is per project via een stoplichtenschema met korte toelichting de evaluatie opgenomen. Hiernaast is er een toelichting per thema gegeven.

1. UITVOERINGSPROGRAMMA KLIMAAT

Doelstelling van het uitvoeringsprogramma klimaat is een CO2-neutraal Breda in 2044. Daarnaast wordt duurzaamheid bevorderd en wordt er op stedelijk niveau naar een gezonde en klimaatbestendige leefomgeving toegewerkt. Dit gebeurt in samenwerking met partners uit de stad, dit is hiervoor essentieel.

1.1 SCHONE EN ZUINIGE MOBILITEIT

Mobiliteit heeft een grote impact op het milieu. Het verkeer in en rondom Breda zal de komende tijd blijven toenemen. Om het milieu zo min mogelijk te belasten zal deze groei zo veel mogelijk moeten worden opgevangen met duurzame mobiliteit.

1.1.1 Waterstof afleverpunt

Samen met (private) stakeholders wordt er gewerkt aan de realisatie van een H2 tankstation. Hiervoor is in 2016 o.a. een

Interreg subsidie toegekend. In 2019 is vergunning verleend voor een locatie aan het Minervum. Naar verwachting is het station half 2021 gerealiseerd.

Dit heeft raakvlakken met H2 vuilnisauto's. In 2021 kan Breda beschikken over twee H2 vuilnisauto's, ook hiervoor is een subsidie toegekend in 2018.

1.1.3 Aanpak Smart mobility

Smart Mobility gaat met name over het onderzoeken en implementeren van vernieuwingen op het gebied van mobiliteit. Landelijk en internationaal is een trend te zien waarbij in de openbare ruimte steeds meer deelmobiliteit wordt aangeboden, zoals deelsteps. Een interessante ontwikkeling die mogelijk leidt tot verandering van het mobiliteitsgedrag. Maar dit levert ook uitdagingen op. Hoe zorgen we er voor dat de openbare ruimte wel toegankelijk blijft? En zijn deze stepjes wel echt zo duurzaam? Daarom hebben we in 2019 besloten onderzoek te starten naar de nieuwe vormen van deelmobiliteit in de openbare ruimte. En naar of en wat we moeten doen om dit tot een succes te maken. In 2020 zijn deze resultaten verwerkt in onder andere de mobiliteitsvisie.

1.2 DUURZAME ENERGIEPRODUCTIE

1.2.1 Solar Atlas

SolarScan is een online tool waarmee inwoners van Breda kunnen zien in hoeverre hun dak geschikt is voor zonnepanelen en/of een groen dak. In 2020 hebben 1004 unieke bezoekers gebruik gemaakt van de SolarScan. Het totale aantal bezoekers was 1363.

1.2.2 Smart energy Link (SEL)

Plan van aanpak is in 2020 Q2 opgesteld. Omgevingsvergunning voor Truck Parking is verleend Q4, stimulering duurzame energieproductie (SDE) is aangevraagd Q4. De Truck Parking, Technique Solaire en gemeente werken een opstalrecht verder uit. Subsidie SEL zal in Q3 voor beoogde bedrijven Technique Solaire, Truck Parking en mogelijk Hezelaar beschikbaar worden gesteld. Europese autoriteit in het kader van Interreg zal nog wel akkoord moeten gaan.

De subsidie loopt nog twee jaar door. Het doel is om op Hazeldonk zonne-energie te maximaliseren en windturbines, batterijen smart te verbinden. Er zijn nog 6 SDE trajecten in uitvoering. In 2020 is de aanpak zwakke daken verder in gang gezet. Interreg heeft nog om een verdiepingsonderzoek voorgesteld die aangeeft hoe alle initiatieven maximaal kunnen renderen.

1.2.3 Overige warmte

In 2020 heeft pilotproject warmtenet Havenkwartier een vervolg gekregen om de ontwikkeling zoveel mogelijk CO2 neutraal te laten plaats vinden. We onderzoeken samen met de ontwikkelaars en Brabantse Delta de mogelijkheid van een collectief warmtenet doormiddel van WKO met aquathermie. De voorraad en potentie van de bodem voor het gebied zijn in een masterplan bodemenergie nader onderzocht. De haalbaarheid van het collectieve warmtenet wordt in 2021 nader onderzocht.

1.2.4 Geothermie (Amer+Greendael)

In 2012 en 2014 is er (Brabant breed) onderzoek gedaan naar de geothermische potentie in de Trias-aardlaag gelegen ten noordoosten van Breda. Gebleken is dat er weliswaar sprake is van geothermische potentie, maar dat door de ondiepe(re) ligging de warmte beperkt is.

In 2017 is er aanvullend onderzoek in de Bredase ondergrond, o.a. naar de dieper gelegen Carbonische aardlagen. Geconstateerd is dat aanvullend onderzoek nodig is.

Ook in het kader van de Regionale Energie Strategie West Brabant en de verduurzaming van het Amerwarmtenet wordt er gekeken naar geothermie als een potentiële warmtebron in de transitie naar een aardgasvrije samenleving.

Nader onderzoek is noodzakelijk; zeker voor wat betreft de zgn. blinde vlekken waarvoor slechts beperkte gegevens beschikbaar zijn. Eind 2020 is Energie Beheer Nederland (EBN) met de voorbereidingen gestart voor dit nader onderzoek voor de regio West Brabant; in 2021 de uitvoering. Dit nader onderzoek omvat een zgn. seismische campagne en het her bewerken van bestaande data met de nieuwste technieken.

Daarnaast is er in 2020 een provinciale potentiekaart geothermie opgeleverd.

1.2.5 Strategisch cluster windenergie

Het provinciaal inpassingsplan Wind A16 (PIP) is op 28 september 2018 vastgesteld door Provinciale Staten. Er zijn vergunningen verstrekt voor 28 windmolens in de A16 zone tussen de Belgische grens en het Hollandsch Diep, waaronder 7 windmolens op Bredaas grondgebied (nabij Waterzuivering Nieuwveer, verkeersknooppunt Galder en Hazeldonk). De beroepsprocedure voor zowel het PIP als de vergunningen is afgerond. Op 22 juli 2020 was er een tussenuitspraak, na een herstelbesluit van Provinciale Staten van 11 september 2020 heeft de Raad van Staten definitief een positieve uitspraak gedaan voor Wind A16. Dit betekent dat de bouw van de windmolens langs de A16 door gaat. Daarmee is er sprake van een onherroepelijk inpassingsplan en zijn ook de vergunningen onherroepelijk geworden. De verwachting is dat de voorbereiding op de bouw van de molens start in 2021.

Voor de uitvoering van lokale participatie heeft de gemeente Breda een samenwerkingsovereenkomst gesloten met het Energiefonds Brabant. De afspraken over lokale participatie uit de green deal Wind A16 zijn in private overeenkomsten met ontwikkelaars vastgelegd voordat de vergunningen waren verstrekt. Er is een werkeenheden "Energie A16" opgericht om de energietransitie in de A16 zone te versnellen. In dit informele samenwerkingsverband werken de volgende partijen samen: vertegenwoordigers van de A16 wijk- en dorpsraden (Haagse Beemden, Prinsenbeek, Princenhage en Buitengebied zuid-west), energietransitie-stichtingen (Drimmelen, Moerdijk en Zundert), de A16 gemeenten (Breda, Drimmelen, Moerdijk en Zundert), de Provincie en het Energiefonds Brabant.

De kaders voor de "burenregeling A16 zone" zijn door de stuurgroep Wind A16 vastgesteld. Bewoners op ca. 160 adressen in de directe omgeving van de windmolens krijgen in 2019 een privaat aanbod in de vorm van een woning gebonden budget voor een energiescan, maatwerkadvies en de uitvoering van energiemaatregelen. In 2019 hebben de bewonersbijeenskomsten plaats gevonden voor de bewoners die het betreft. De regeling is goed ontvangen. Inmiddels is er een selectie gemaakt van 13 woningen die vooruitlopend op de uitspraak van de Raad van State al starten met het verduurzamen van hun woning binnen de burenenregeling. De pilot van de 13 woningen is in 2020 gestart en in uitvoering.

Daarnaast is 25% van de windmolens in lokaal eigendom, waarvan de winst ten goede komt aan nieuwe energieprojecten van de lokale gemeenschap. In 2019 zijn vanuit de wijk- en dorpsraden concept lokale energie agenda's opgesteld. Deze LEA's geven aan hoe de betreffende wijken en dorpen verder verduurzaamd kunnen worden. Deze LEA van Breda is op 10 juli 2020 aangeboden aan Wethouder Bos. Inmiddels is gestart met het project "Slimme stappen" vanuit dit project worden de projecten uit het 25% aandeel van de molens de LEA's gestart.

Daarnaast is in 2020 ook een financiële werkgroep gestart waarbij de mogelijkheden voor financiële participatie in de vorm van crowdfunding zijn onderzocht. In 2021 zal dit verder worden opgetuigd om middelen naar voor te halen om projecten op te starten

Op deze wijze is een unieke vorm van samenwerking vormgegeven en bovenwettelijk geborgd met alle private ontwikkelaars van windmolens in de A16 zone.

1.2.6 Biseps

Subsidietermijn liep in 2020 af maar is verlengd door Covid en wordt begin in 2021 Q1 financieel afgerond.

Er is een greendeal bedrijven gesloten en stichting Breda energie is opgericht. De stichting heeft tot doel het besparen en opwekken van energie bij bedrijven. Er zijn vanuit dit project een aantal deelprojecten opgestart zoals:

- Individueel opwekken, voor 11 daken is door de Stichting-Breda Energie SDE (voor grote ondernemingen) aangevraagd (Hazeldonk, Steenakker en 3-BO);
- Projecten:
  1. 4e en 5e windturbine en smart grid (Hazeldonk) (onderzoek en aanpak wordt vervolgd in Europees project SEL);
  2. Lichte zonnepanelen op daken die niet stevig genoeg zijn (Hazeldonk) (onderzoek en aanpak wordt vervolgd in Europees project SEL);
  3. VVE Charles Petit Weg (all electric);
  4. Onderzoek naar 3 windturbines Hoogeind (3-BO);
  5. Verkoop lokaal opgewekte duurzame energie met certificaten in Breda (waaronder ook Bavelse Berg);
  6. Waterstofverkooppunt op bedrijventerrein (3-BO);
  7. Electriche deelauto's op 3-BO;
  8. Onderzoek naar gelijkstroomnetwerk (3-BO) (gaat over in Europees project LEC sea);
  9. Onderzoek naar warmtenetwerk (3-BO) (gaat over in Europees project LEC sea).

De tool om verbruiksprofielen per bedrijventerrein te bekijken is vertraagd. De subsidietermijn is verlengd. Uiterlijke oplevering tool is Q1 2021.

1.2.7 Amer Warmteregio

In januari 2018 is een samenwerkingsovereenkomst gesloten over verduurzaming van de Amerwarmteregio, voor een periode van 3 jaar.

Dit programma is in 2018 opgezet langs vier programmasporen met concrete doelstellingen en projecten waaraan in verschillende samenstellingen is samengewerkt.

In de volgende figuur zijn de vier sporen samengevat en van de belangrijkste projectinitiatieven voorzien (bron: werkplan 2018).

Verduurzamen centrale warmte opwek	Ontwikkelen decentrale warmte opwek	Verbeteren net efficiëntie	Creëren draagvlak
<i>Verduurzaming van de centrale warmte bron om de tijd tot aan warmtelevering uit decentrale duurzame bronnen te overbruggen</i>	<i>In 2025 moet 30MW warmte uit decentrale bronnen komen, in 2038 is dit 74MW. Uiteindelijk moeten decentrale bronnen een centrale bron overbodig maken</i>	<i>Verhogen van de net-efficiëntie doormiddel van buffering, temperatuurverlaging en verhelpen warmtelekken</i>	<i>Inzet van participatiemodellen om het draagvlak voor duurzame Amerwarmte onder inwoners van de Amer-regio te vergroten</i>
Producte			
Keuze centrale warmtebron	Aanpak decentrale bronnen	Aanpak verbeteren net-efficiëntie	Strategie draagvlak creatie
Projecten			
Ontwikkelen meestook biomassa op Amercentrale	Ontwikkeling geothermie (4 bronnen t/m 2024)	Ontwikkelen buffercapaciteit	Onderzoek naar participatiemodellen
Ontwikkelen koppeling Amernet met restwarmte uit Moerdijk	Onderzoeken mogelijkheden CO2 levering tuinders	Ombouw vastgoed naar LT en MT	Rapportage EOR en CO2 uitstoot van het Amernet
Ontwikkelen back-up met eigen BMC met warmte als primair product	Ontsluiten warmte Moerdijk complex; EnergywebXL	Verlagen nettemperatuur (1 °C/jaar)	Creëren van Experimenteeruimte voor tariefdifferentiatie
	Ontwikkelen kleinschalige biomassa centrale	Uitbreiding Amernet, creëren gasloze wijken	
	Inventariseren/aansluiten van restwarmte bedrijven binnen Amer regio	Verhelpen warmtelekken	
	Ontwikkelen biomassa installaties	Verlagen temperaturen: pilot Reeshof	
	Ontwikkeling zonneweide		

Het doelbereik van het programma eind 2020 als volgt worden samengevat:

- Doelstellingen 2024 zijn nog binnen bereik.
- Verduurzamen centrale bron (van kolen naar biomassa) op schema: 80% biomassa in 2020.
- EZK kiest voor aanlanding WoZ niet voor Geertruidenberg maar voor Borssele ? voortzetten initiatief ontwikkelen H2-hub Geertruidenberg/Moerdijk (2e aanlanding kansrijk).
- Decentrale bron-initiatieven: BMC Plukmade, Restwarmte Agristo/Eneco (Tilburg), Geothermie Plukmade, Zonneweide Breda-Noord) – realisatie 30MWth in 2024 is nog binnen bereik.
- Bestuurlijk-juridische en financiële belemmeringen realisatie eerste decentrale duurzame bronnen (stikstofregulering, missing money) scherper in beeld en vertaald in lobby naar rijk.
- Ringleiding warmtenet Breda fase 1 in uitvoering.

- Driehoekoverleg (verbeteren net-efficiency) resulteert in: meer transparantie en vertrouwen, overeenstemming over aanpak 4 startmotorprojecten;
  - gerichte lobby naar BZK/EZK met partners in andere regio's, VNG en Aedes; gezamenlijke communicatiestrategie en
  - aanpak; initiatief tot formeren stakeholdergroep t.b.v. communicatie en ontwikkelen draagvlak.

Onderling aanvullende afstemming en informatie-uitwisseling met RE(K)Sen HvBr en WBr.

1.2.8 RES

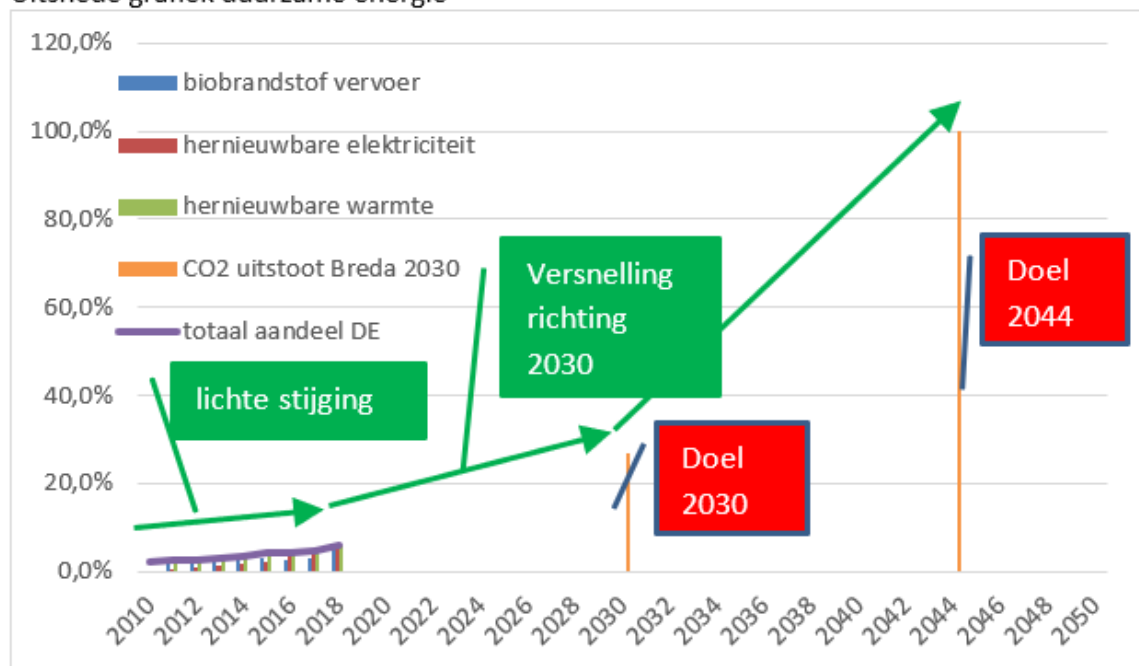
In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de 30 landelijke regio's een bod doen aan de landelijke overheid voor wat betreft grootschalige opwek van elektriciteit en de warmtebronnen in beeld brengt voor de periode tot 2030. De afspraak is om in 2030 tenminste 35 TWh grootschalig hernieuwbare energie gerealiseerd te hebben. Het Rijk beoordeelt of het totale aanbod deze 35 TWh dekt.

Breda participeert in de regio West Brabant. Breda is bestuurlijk voorzitter van de Kop- en Stuurgroep. In 2019 is de Startnotitie en het Plan van Aanpak vastgesteld.

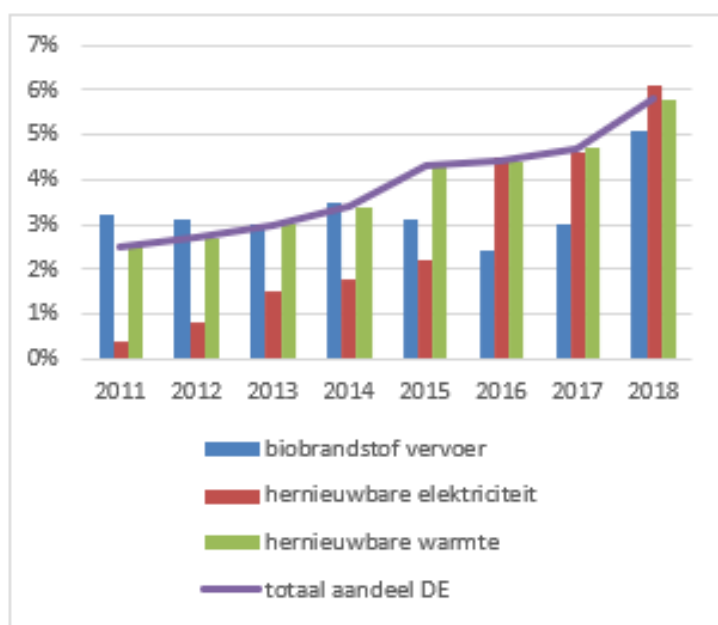
In 2020 is de concept RES door de raad/raden vastgesteld en is het 'RES-bod' voorgelegd aan de landelijke overheid. In 2021 moet de definitieve RES worden vastgesteld.

Uitsnede grafiek duurzame energie

Conclusie: het percentage duurzame energie in Breda is gestegen van 4,7% in 2017 naar 5,7% in 2018.

Percentage duurzame energie. Lichtblauwe lijn zijn prognoses (vanaf 2019 nog niet beschikbaar).

1.3 DUURZAME OVERHEID

De gemeente heeft een voorbeeldrol naar haar inwoners, ook wat duurzaamheid betreft. Dit wordt ook benadrukt in het klimaatakkoord. Het invullen van deze voorbeeldrol en het gebruiken van onze eigen inkoopkracht is een tool die momentum voor de transitie naar een klimaatvriendelijkere toekomst kan versterken.

1.3.1 Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Ook in 2020 is weer aan de robuuste aanpak voor de verduurzaming van het eigen vastgoed verder gewerkt. Zo zijn onder andere zwembad de Wisselaar en de kunstijsbaan verduurzaamd, en is de brandweerkazerne, onder de noemer van het gas af, aangesloten op stadsverwarming. In 2020 kent onze kernportefeuille gemiddeld Label A.

1.3.2 Circulaire economie

In 2020 is er een echte circulaire parel toegevoegd aan de gemeente Breda, namelijk de circulaire winkel in de houtmarktpassage genaamd "Parels". Deze dependance van vindingrijk in het centrum van Breda zal met de verkoop van de tweedehands mooie circulaire producten/parels in de binnenstad een bijdrage leveren aan de bewustwording op het onderwerp circulaire economie, en er ook daadwerkelijk aan bijdragen op gebied van consumentengoederen.

1.3.3 Energiecoaching huurders maatschappelijk vastgoed

Helaas is er na de start in 2019 niet doorgepakt op het onderwerp energie coaching. Dit komt omdat wegens coronaregels geen fysieke inspecties en gesprekken gevoerd konden worden met de stakeholders in 2020. Voorlopig is dit dan ook vooruitgeschoven tot er meer mogelijkheden komen.

1.4 GEBOUWDE OMGEVING

Gas als fossiele brandstof past niet in een CO2-neutraal Breda. Gelukkig is sinds 2018 wetgeving van kracht die ervoor zorgt dat nieuwbouw in principe aardgasloos gerealiseerd moet worden. Om de CO2 uitstoot van reeds bestaande gebouwen te verlagen, voeren we een aantal projecten uit.

1.4.1 Atea - Betaalbaarheid

Het Energieteam van Atea hield dit jaar helaas op te bestaan. Een laatste actie in het eerste kwartaal om bij mensen thuis gratis kleine energie besparende materialen te installeren leverde helaas weinig respons op.

In het kader van het Provinciale programma Energie voor Iedereen (EVI) is in Geeren-Zuid een actie uitgevoerd. Daarvoor is bij ca 75 huishoudens aangebeld, zijn LED-lampen uitgedeeld en gesprekken gevoerd over de motivatie van mensen op gebied van klimaat en energie. Dit heeft veel nieuwe inzichten opgeleverd.

1.4.2 CO2 reductie woningvoorraad corporaties

Gezamenlijk met de woningbouwcorporaties is invulling gegeven aan de Alliantie afspraken over het nemen van no-regret maatregelen t.b.v. het verduurzamen van het bezit van de corporaties. Daarbij is gebruik gemaakt van de CO2-routekaart en het dashboard energietransitie. De woningbouwcorporaties hebben verschillende projecten in voorbereiding voor verduurzaming van hun bezit, waarvoor zij bij de rijksoverheid Startmotorsubsidie kunnen aanvragen.

1.4.3 Verduurzaming bestaand vastgoed en Triple A (1.4.6)

We zetten blijvend in op creëren van bewustwording, waardoor huiseigenaren verstandige keuzes maken richting CO2-neutraal (en gasloos) wonen. Het project met Europese subsidie Triple A richt zich hier specifiek op, met communicatie via het nieuwe (digitale) energieloket Woonwijs Breda, informatie avonden samen met Bres en met het mobiele informatiecentrum, de Greenhopper. Dit stimuleert huiseigenaren verder om, bij verbouwingen of renovatie, energiebesparende veranderingen toe te passen. Hierbij worden particuliere huiseigenaren gestimuleerd om gebruik te maken van lokale energiecoöperaties (met name Bres) en andere partijen die particulieren professioneel begeleiden.

Door de Coronamaatregelen in voorjaar en najaar / winter is de voorgenomen campagne maar zeer beperkt uitgevoerd. Met alle beperkingen heeft de Greenhopper ca 350 bezoekers getrokken. Via Woonwijs Breda, Greenhopper en informatieavonden van Bres zijn in totaal zo'n 200 gesprekken aan huis aangevraagd. Een groot deel daarvan is nog niet uitgevoerd, vanwege Corona. We hopen deze in de loop van 2021 alsnog te kunnen uitvoeren.

1.4.4 VvE naar energieneutraal

Als vervolg op de door Breda ondertekende Greendeal Power Brabant, is in 2020 deelgenomen aan een door Tilburg gecoördineerd project door VvE's. In 2020 zijn hiervoor bij 12 Bredase VvE's quickscans voor mogelijk te nemen maatregelen gedaan, voor in totaal 680 appartementen.

1.4.5 Bestaande bouw naar energieneutraal

Dit programma omvat verschillende activiteiten. Het communiceren van ons eigen gemeentelijke project 'bestaande bouw naar energieneutraal' ondersteunt het creëren van bewustwording bij huiseigenaren. Daarnaast is verder gewerkt aan een financieringsarrangement om (met name) huiseigenaren met een smalle beurs te ondersteunen met laagdrempelige financiering van verduurzamingsmaatregelen. Vertraging is hierin opgelopen doordat landelijke wetgeving niet tot stand is gekomen. Daarom moest de regeling aangepast worden. Dit wordt in het eerste kwartaal van 2021 afgerond.

1.4.7 Wijkenergieplannen/Transitievisie warmte

De grootste opgave zal in reeds bestaande wijken gerealiseerd moeten worden. Dat vergt een goede strategie met slimme keuzes. Hier wordt sinds 2018 via het project Wijkenergieplannen aan gewerkt, waarbij in 2019 samen met maatschappelijke

partners uit de stad de trajecten voor 2 wijken zijn doorlopen: Hoge Vught en Fellenoord / Gasthuisvelden. Deze pilots zijn afgerond. Mede op basis van deze leertrajecten is gestart met het proces rond de Transitievisie warmte welke eind 2021 aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Als onderlegger voor deze Transitievisie warmte is in 2020 gestart met de ontwikkeling van een datagedreven dashboard. Dit past binnen de afspraken die in het Nationale Klimaatakkoord zijn gemaakt.

1.4.8 Buurkracht

De inzet van Buurkracht om in enkele wijken van Breda buurtinitiatieven op te zetten is niet geslaagd. Door de Coronamaatregelen was het onmogelijk om buurtgenoten te werven en bijeenkomsten bij de mensen thuis te organiseren. Voor online varianten werden geen deelnemers gevonden. We kijken of er in 2021 alsnog een doorstart gemaakt kan worden.

1.5 DUURZAAM ONDERNEMEN

Ondernemers moeten aan landelijke regelgeving voldoen betreffende duurzaamheid. De gemeente Breda heeft het afgelopen jaar een stimulerende, faciliterende en controlerende rol aangenomen om bedrijven te helpen deze doelen te realiseren.

Als vervolg op 2019 zijn er in 2020 ook gratis energiescans vergeven waarbij bedrijven inzicht en begeleiding krijgen om ook daadwerkelijk energie-efficiënte maatregelen te nemen.

In 2020 is er een verdiepingstraject uitgevoerd om 4.270 ton CO2 reductie te kunnen realiseren. Binnen dit traject vallen activiteiten, heractivaties, actieve stimulering duurzame energieproductie ++ trajecten en toekomstige activiteiten. Om deze reductie te kunnen realiseren hebben ondernemers meer dan €6.000.000,- geïnvesteerd, waarmee de gerealiseerde reductie en de totale investeringen hoger zijn dan het beoogde resultaat. Het komende jaar zullen deze trajecten gevolgd en begeleid worden om ervoor te zorgen dat de beschreven reducties ook daadwerkelijk gerealiseerd worden.

1.5.1 Green Deal zorg

In 2016 hebben de gemeente Breda, OMWB, milieu platform Zorg en 10 zorginstellingen (9 intramurale zorginstellingen en een ziekenhuis) de Green Deal Zorginstellingen 2016-2018 ondertekend. 9 van de 10 zorginstellingen hebben in de afgelopen 3 jaar het certificaat behaald op de Bredase locaties. Enkele zorginstellingen hebben de Milieuthermometer Zorg verder uitgerold op locaties buiten Breda of de Milieuthermometer op organisatieniveau behaald. Met één instelling is besloten het reguliere spoor in te gaan. Een prachtig resultaat.

Dit initiatief heeft na de goede resultaten tot een nieuwe Green Deal geleid. Deze Green Deal is eind 2018 gestart met 6 nieuwe deelnemende instellingen, nu voornamelijk uit de geestelijke gezondheidszorg. Bij 3 van de 6 zijn inmiddels certificaten voor de Bredase locaties behaald. De overige 3 verwachten in 2021 of 2022 het certificaat te behalen.

Prioriteiten lagen in 2020 voornamelijk bij Covid19 bestrijding. Desondanks is er veel werk verzet. Beide groepen komen twee keer per jaar bijeen om de stand van zaken door te nemen en duurzaamheid op de agenda te houden. De Bredase zorginstellingen zijn koplopers in de landelijke routekaart aanpak en laten daarmee zien na te denken over vastgoedstrategie tot 2030 en 2050. Ook afval, inkoop, medicijnresten in afvalwater, mobiliteit etc. worden meegenomen. Milieuzorg is door deze manier van werken in het DNA van de instellingen gaan zitten.

Dit wil zeggen dat zo'n 80% van de gezondheidszorg in Breda gaat voor niveau brons of hoger van de Milieuthermometer Zorg. Hierdoor voldoet men aan de wettelijke norm en nog iets meer dan deze norm voorschrijft

1.5.2 Verduurzamen evenementen

Het verduurzamen van evenementen is door subsidie uit Europa voor het project AirQon een nieuwe weg ingeslagen. Wij zijn nu halverwege het project dat een looptijd heeft van drie jaar. In de afgelopen periode zijn conform de doelstellingen 50 evenementen voorzien van stroom uit elektrische auto's. Het betreft in de meeste gevallen, Bredase evenementen. Tijdens deze periode hebben we kunnen checken of de apparatuur werkt en evenementen en bezoekers enthousiast kunnen maken. De komende 1,5 jaar bouwen we dit verder uit naar evenementen.

Verder is in 2020 het evenementenbeleid aangevuld met ambities op het thema duurzaamheid. Verduurzaming van de energiebehoefte en circulaire economie zijn hierin speerpunten. Corona had grote impact op de evenementensector. De implementatie van duurzaamheid is hierdoor achter gebleven bij de verwachtingen.

1.5.3 Milieubarometer

In 2020 heeft er meer communicatie plaatsgevonden over de milieubarometer. Toch wordt er nog relatief weinig gebruik gemaakt van dit instrument. In 2021 wordt bekeken hoe de communicatiestroom beter ingezet kan worden om deze tool onder de aandacht te brengen.

1.5.4 Intensivering energietoezicht

Begin 2020 heeft Breda bij de OMWB een lijst aangeleverd van bedrijven die niet deelnemen aan het adviestraject van Klimaatroute of te weinig voortgang laten zien bij de uitvoering. Uit deze lijst zijn door de OMWB in overleg met de gemeente 10 bedrijven geselecteerd die in 2020 allemaal op energie gecontroleerd zijn door een toezichthouder.

1.5.5 Klimaatroute bedrijventerreinen

Dit onderdeel bestaat uit nieuwe energiescans en verdieping van bestaande scans, waarbij de nadruk lag op activatie van maatregelen waaronder energiebesparende maatregelen en zonnepanelen. Het project is vanwege COVID in mei gestart en loopt nog door in dit jaar. Het ziet er naar uit dat de doelstellingen gehaald worden. Het activatie percentage voor 2017 is 73%. Ruim 30 zonnepanelen-projecten-trajecten zijn dit jaar opgepakt. De verwachte CO2-reductie van het project wordt naar alle waarschijnlijkheid ruim gehaald.

1.6 KLIMAATADAPTIE

Het klimaat verandert. In 2018, 2019 en 2020 was het in elke zomer warm en droog. Daarnaast zijn er in de afgelopen jaren verschillende regenbuien gevallen die lokaal voor wateroverlast zorgden. We zien al jaren de biodiversiteit afnemen. Tegelijkertijd zien we een trend dat de openbare ruimte (water en groen) steeds meer gebruikt wordt voor het zoeken van verkoeling en ontmoeten.

Het creëren van een veerkrachtige en klimaatbestendige stad biedt kansen om de kwaliteit van de stad Breda te versterken. Klimaatadaptatie gaat hierbij hand in hand met andere thema's zoals gezondheid en de ambitie om in 2030 de eerste Europese Stad in een groen park te zijn.

In 2020 is onder andere de openbare ruimte bij de Parkstraat klimaatadaptatief in gericht waarbij water in de grond kan zakken. Daarnaast zijn meerdere wijkdeals met inwonergroepen afgesloten om samen de openbare ruimte te ontharden en vergroenen in o.a. de Velsgoed. Het 'groene buurtjes' project is gestart in Belcrum, in Baroniekring verband zijn risicodialogen uitgevoerd en is een Klimaatportaal ontwikkeld. Binnen het Europese project Cool Towns worden maatregelen tegen hittestress onderzocht en gerealiseerd in het centrumgebied. Er zijn projecten aan de Nijverheidssingel en Menno van Coehoornstraat uitgevoerd. Bovendien is in de subsidieregeling Groene Daken ongeveer 1 hectare dakgroen gerealiseerd.

Breda is ook bestuurlijk vertegenwoordigd in de diverse overleggen en netwerken, zoals de City Deal Klimaatadaptatie, de Stuurgroep Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) en het RBOM/DHZ/DPRA (Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas) met als doel om de aanpak van wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van overstromingen regionaal versneld aan te pakken.

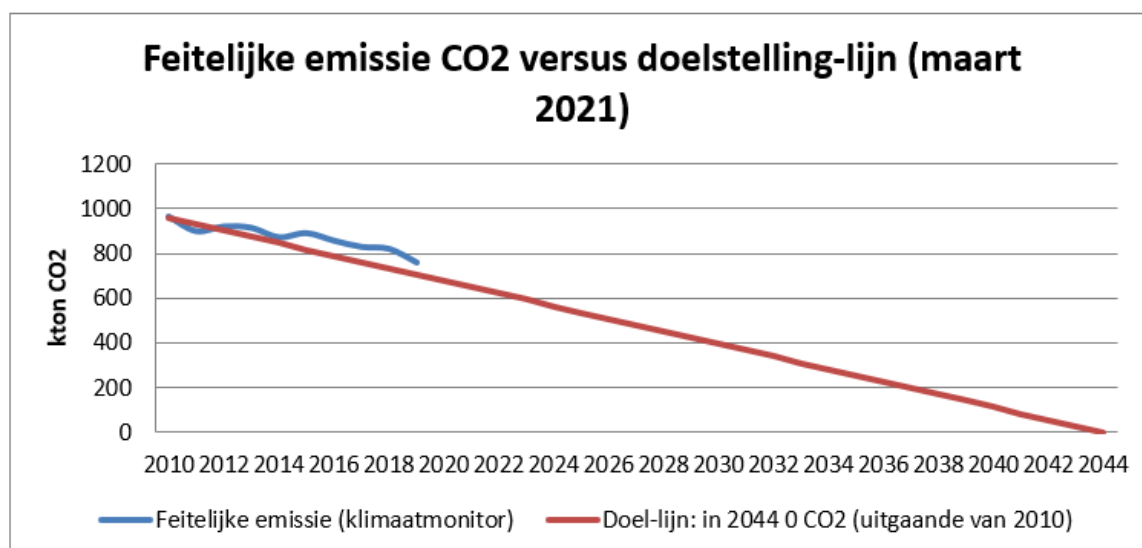
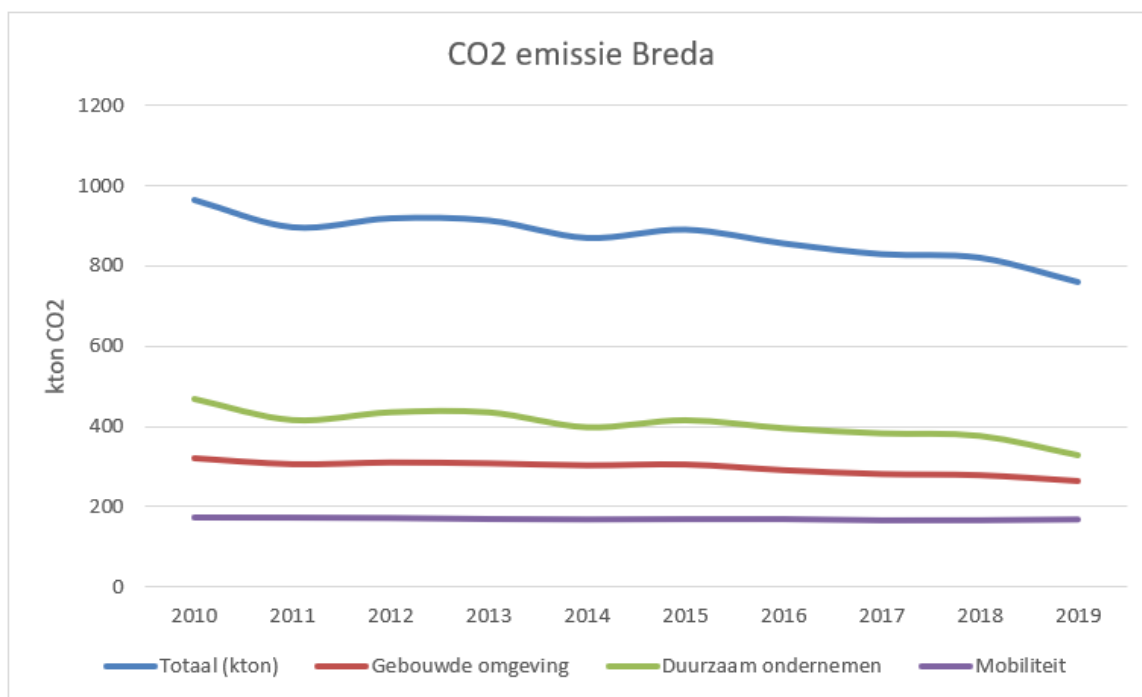
1.7 MONITORING

1.7.1 Monitoring UPK 2009-2044

CO2 emissie cijfers worden verkregen via Klimaatmonitor. Hier zit echter een vertraging van ruim een jaar op, waardoor in het voorjaar van 2021 de cijfers over 2019 worden opgeleverd en de cijfers van 2020 dus pas volgend voorjaar bekend zullen zijn.

Stand van zaken CO₂-Monitor Gemeente Breda (bron: www.klimaatmonitor.databank.nl)

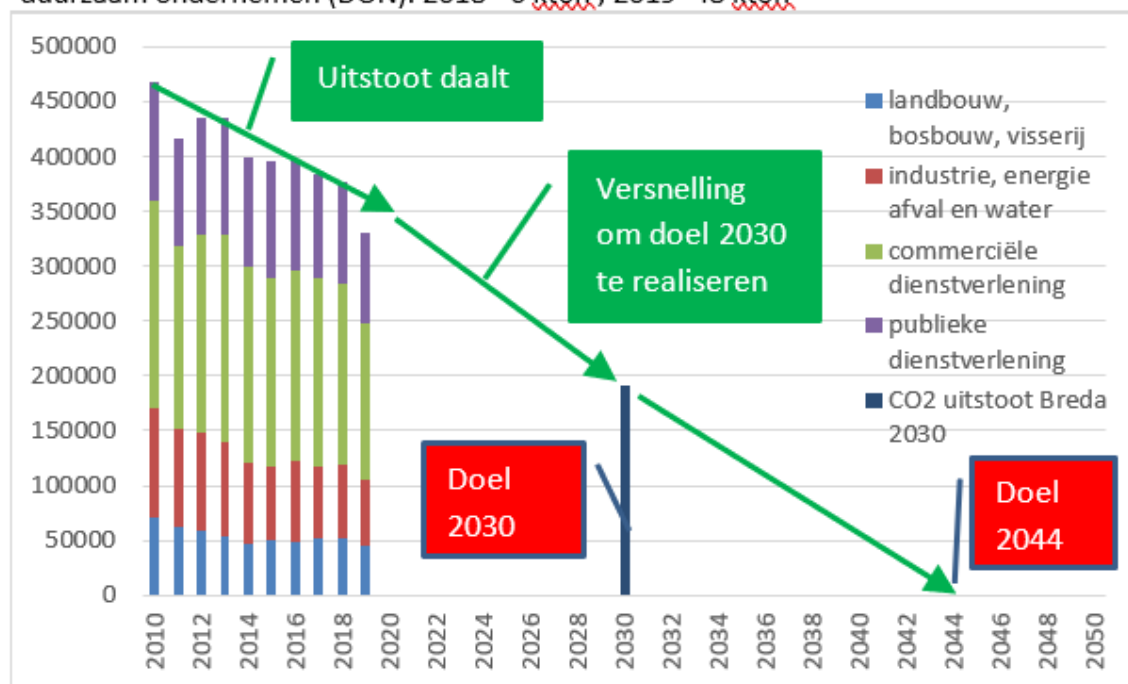
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
doelomvang in kton CO ₂ /jaar	958	930	902	873	845	817	789	761	733	704
doelomvang van 100% naar 0%	100	97,1	94,1	91,2	88,2	85,3	82,4	79,4	76,5	73,5
jaarlijkse doelafname in %		2,94	2,94	2,94	2,94	2,94	2,94	2,94	2,94	2,94
jaarlijkse doelafname in kton		28,2	28,2	28,2	28,2	28,2	28,2	28,2	28,2	28,2
Stand per 23 maart 2021	963	896	918	912	869	890	856	829	820	760

Toelichting

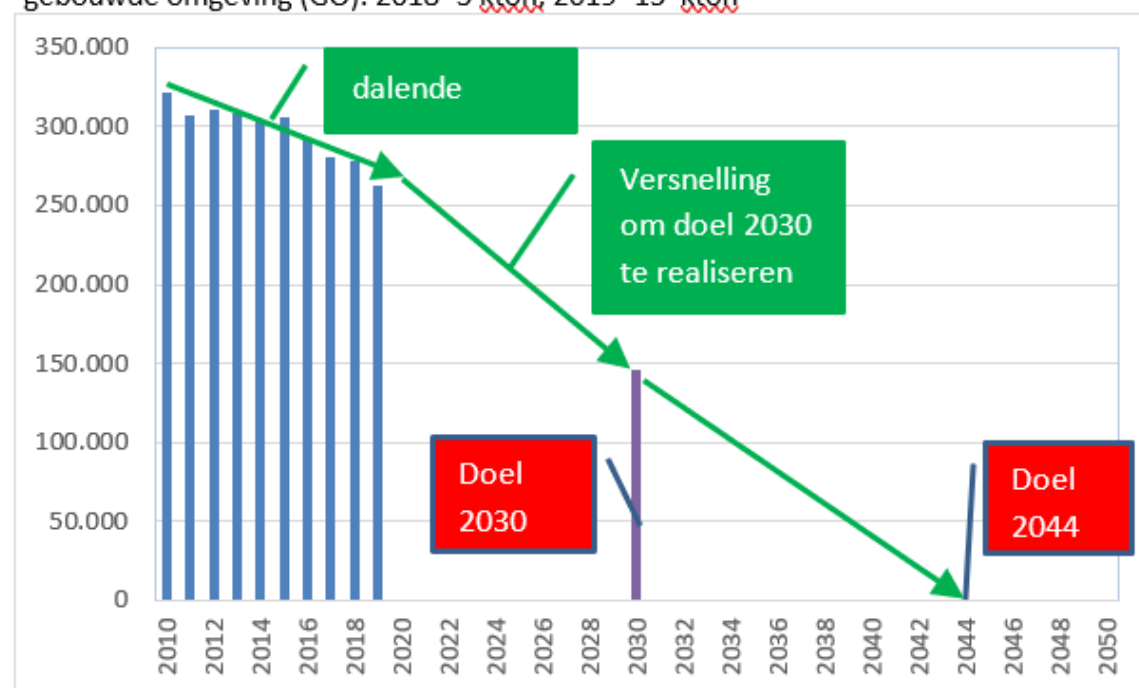
- RWS stelt de waarden periodiek bij. De verklaring voor deze bijstelling is de aanpassing van een aantal landelijke uitgangspunten in de toerekening van CO2. De hier gepresenteerde data is van 23 maart 2021.
- T.o.v. de CO2-emissie-cijfers voor 2017 is er in 2019 sprake van een CO2-reductie van 69 kton (9 kton in 2018 en 60 kton in 2019). Wat neerkomt op gemiddeld 34,5 kton per jaar, hiermee wordt de beoogde CO2-reductie van 28 kton per jaar gerealiseerd en wordt deels de achterstand ingelopen. De daling is in 2 sectoren zichtbaar:

-duurzaam ondernemen (DON): 2018 -6 kton, 2019 -48 kton

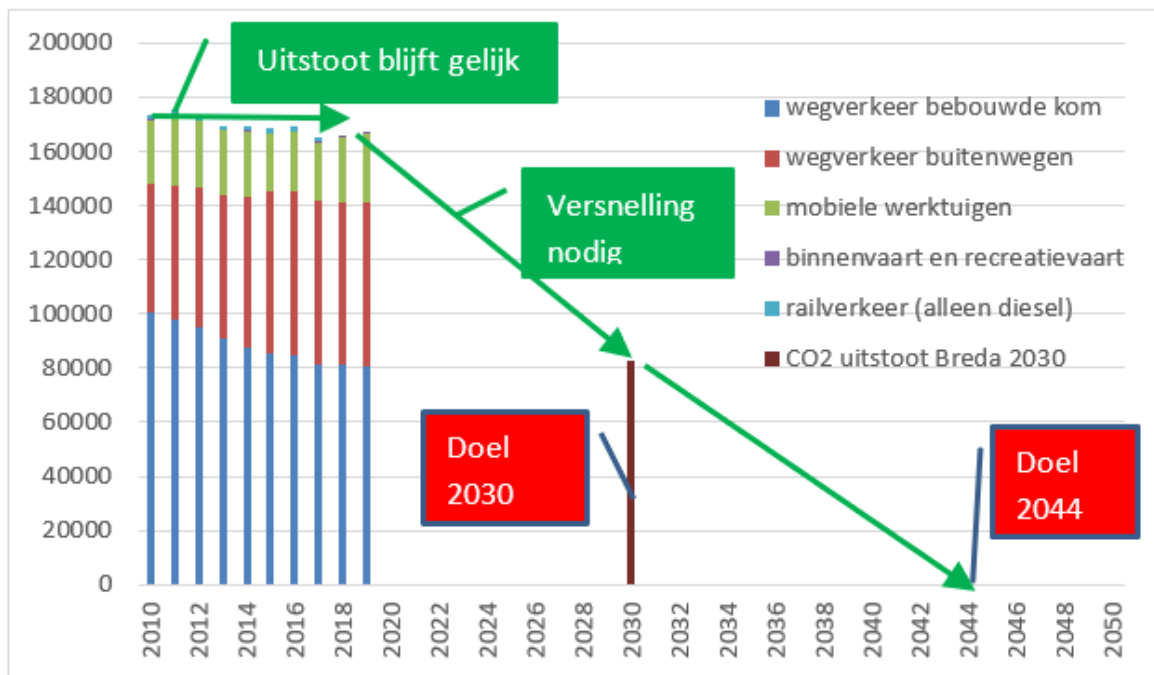
CO2-uitstoot duurzaam ondernemen.

-gebouwde omgeving (GO): 2018 -3 kton, 2019 -15 kton

CO2-uitstoot gebouwde omgeving (alleen woningen).

Bij duurzame mobiliteit (MO) is de toename van de CO2-uitstoot in 2018 1 kton, en in 2019 2 kton.

CO₂-uitstoot verkeer en vervoer. Uitstoot is exclusief verkeer op snelwegen.

In 2019 is hiermee sprake van een achterstand van 56 kton op het beoogde emissie-niveau, op basis van indexjaar 2010. De achterstand t.o.v. de doelen voor CO₂-reductie is punt van aandacht.

Mede op basis van de op te stellen transitievisie warmte en de wijkenergieplannen wordt een versnelling van het realiseren van gasloze wijken en CO₂-reductie beoogd. De transitievisie wordt samen met de partners in de stad opgesteld en in 2021 vastgesteld.

Klimaatfonds Breda

Het klimaatfonds is gestart eind 2016 met een tendersysteem. In 2017 is de eerste lening verstrekt en in 2018 zijn twee leningen verstrekt. In 2019 is het tendersysteem losgelaten en kunnen aanvragen doorlopend ingediend worden, totdat het budget uitgeput is. Op deze wijze kan met een aanvraag beter worden ingespeeld op een investeringsmoment. Na deze aanpassing en communicatie hierover is er beduidend meer belangstelling voor het Klimaatfonds gekomen. In 2019 is een lening verstrekt en in 2020 zijn drie leningen verstrekt. Er zijn sinds een jaar geen nieuwe aanvragen ingediend, waarschijnlijk vanwege Covid-19.

1.7.2 Communicatie UPK 2017-2020

De website Breda Business is online, maar het thema duurzaam ondernemen moet hierop nog een meer prominente plaats krijgen. Hieraan is in 2020 aandacht geschonken.

Voor communicatie t.a.v. verduurzaming woningen, zie onderdeel gebouwde omgeving (1.4.3).

Verder heeft er rond transitievisie warmte en regionale Energiestrategie communicatie plaats gevonden. Er zijn ondermeer twee drukbezochte klimaat-webinars gehouden eind 2020.

2. UITVOERINGSPROGRAMMA BODEM

2.1 SPOEDLOCATIES

De bodem- en grondwaterverontreiniging van de **spoedlocaties** Fatimastraat en Halstraat zijn overgedragen aan de Stichting Bodembeheer Nederland voor nader onderzoek en het opstellen van een monitoringsplan. Het sanerings-/monitoringsplan van de Allerheiligenweg is in 2020 door de Omgevingsdienst goedgekeurd.

2.2 THEMA'S UIT BODEMMASTERPLAN: RUIMTE, ENERGIE EN BODEM

2.2.1 Energie uit de bodem

In 2020 heeft pilotproject warmtenet Havenkwartier een vervolg gekregen om de ontwikkeling zoveel mogelijk CO2 neutraal te laten plaats vinden. We onderzoeken samen met de ontwikkelaars en Waterschap Brabantse Delta de mogelijkheid van een collectief warmtenet doormiddel van WKO met aquathermie. De voorraad en potentie van de bodem voor het gebied zijn in een masterplan bodemenergie nader onderzocht. De realisatie van het collectieve warmtenet hopen we in 2021 tot stand te brengen.

2.2.2 Bodemvisie langere termijn

Met de nieuwe Omgevingswet zeggen we in 2022 de sectorale aanpak van bodem vaarwel en hebben we de opgave om ons in te zetten voor een integrale benadering van beleid op het gebied van de fysieke leefomgeving.

In 2020 zijn we gestart met het project Visie op de ondergrond wat als input gaat dienen voor omgevingsvisie en omgevingsplannen. De waarde van de ondergrond willen we optimaal benutten maar ook beschermen, daarvoor moeten we weten wat er zich allemaal onder onze voeten afspeelt, en hoe we dat moeten structureren, prioriteren en regisseren. Tegelijkertijd zijn vervangingsopgaven groot en moeten ook nieuwe energienetwerken worden aangelegd. Een flinke puzzel die niet zomaar gelegd is.

Het regioproject 'Samen de diepte in' – uitgevoerd in het kader van het kennisprogramma van het uitvoeringsconvenant Bodem & Ondergrond – is overgegaan in een structureel regio-overleg bodem en ondergrond West Brabant waar Breda het voorzitterschap van trekt. Lokale overheden gaan gezamenlijk aan de slag met het verwerken van bodem & ondergrond in de Omgevingswet. Daarnaast wordt de beschikbare kennis en geleerde lessen die in projecten worden opgedaan ontsloten.

2.2.3 Advies grondstromen

Het hergebruik van grondstromen wordt meer algemeen, zo is in 2020 de Europese aanbesteding opgestart voor een lokaal gelegen gecertificeerde grondbank. Hierdoor zijn er minder vervoersbewegingen nodig en is er minder afvoer van grond wat de duurzaamheid ten goede komt. Verder loopt er ook nog een pilot voor het opwaarderen van gebiedseigen grond tot teelgrond ten behoeve van groen in bijvoorbeeld plantgaten van bomen. Deze pilot zal in 2021 verlengd worden zodat er genoeg input en ervaringen zijn om deze werkwijze te kunnen beoordelen. De algemene tendens is dat het hergebruik van milieutechnische geschikte grond steeds meer gemeente breed wordt toegepast.

2.2.4 Bodeminformatiesysteem / BIS advies

In 2020 zijn we gestart met het digitaliseren van bodemdossiers. Inmiddels zijn er ruim 5000 dossiers gedigitaliseerd en hopen we in 2021 dit project af te ronden en het bodeminformatiesysteem aan te vullen met deze onderzoeken en beschikkingen. Hierdoor kan een ieder die het systeem raadpleegt ook de informatie over bodemonderzoeken, saneringen en de kwaliteit van de bodem direct downloaden.

2.2.5. Kaart niet gesprongen explosieven (NGE)

Het gemeente brede historisch onderzoek naar risico's op niet gesprongen explosieven is in 2020 vertaald in een kaart Niet gesprongen explosieven (NGE). In het historisch vooronderzoek is geïnventariseerd waar in theorie explosieven in de grond kunnen zitten. Na 1945 heeft de gemeente Breda niet stilgestaan. Gebieden zijn ontwikkeld en er hebben ruimingen van NGE plaatsgevonden. Om vast te kunnen stellen in welke bodemlagen en gebieden sprake is van een verlaagde kans op de aanwezigheid van NGE is ook daarvan een inventarisatie gedaan en zijn gebieden afgebakend die niet meer verdacht zijn op NGE. Het geeft inwoners, initiatiefnemers van ruimtelijke plannen bij grondroerende werkzaamheden een handelingsperspectief voor het omgaan met NGE en worden interne werkprocessen aangepast aan dit beleid.

3. UITVOERINGSPROGRAMMA LUCHT / EXTERNE VEILIGHEID / GELUID

Voor lucht, externe veiligheid en zeker ook geluid onderzoeken we hoe deze thema's in de omgevingsvisie en omgevingsplannen worden verankerd.

3.1 EXTERNE VEILIGHEID

Externe veiligheid (EV) wordt bij ontwikkelingen en bestemmingsplannen zo vroeg als mogelijk in het proces betrokken. Met name voor het uitvoeren en toetsen van EV berekeningen wordt er steeds vaker een beroep gedaan op de OMWB.

Voor wat betreft de spoorzone is er enige tijd geleden door de OMWB een model gemaakt en gevuld; de verschillende scenario's binnen en wijzigingen in het ontwikkelprogramma kunnen in dit model eenvoudig worden doorgerekend. Ten

aanzien van het groepsrisico geldt dat de waarde per gemeente verschillend berekend is. De waarde geldt als een voorkeurswaarde. In Breda passen we de systematiek in de spoorzone toe middels een kwalitatieve benadering. Dit sluit ook aan bij de systematiek van de Omgevingswet.

3.2 GELUID

Voor het thema geluid wordt in het kader van het actieplan geluid aansluiting gezocht bij de Omgevingswet. Binnen dit taakgebied zullen veel zaken gaan wijzigen, ondanks dat we juridisch momenteel compliant zijn.

Het accent bij de aanpak van geluidhinder ligt bij de aanpak van de bron. De focus lag op inhaalslagen op wegvlakken met beheersachterstand. Daarnaast zijn beperkt nieuwe maatregelen geluid genomen. Gebruik van de Lawaaiplitser wordt overwogen. We wachten de uitkomsten van de pilot in o.a. Rotterdam af.

3.3 LUCHT

In 2020 hebben diverse partijen waaronder de gemeente Breda het Schone Lucht Akkoord, als opvolger voor het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL), ondertekend. Het doel van het NSL was om aan de Europese grenswaarden te voldoen, terwijl het Schone Lucht Akkoord (SLA) inzet op het streven naar de WHO-normen. In het Schone Lucht Akkoord wordt gesproken over mogelijke maatregelen om toe te werken naar de streefwaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie, waarbij verder iedere ondertekenaar een lokaal uitvoeringsprogramma moet opstellen. In Breda is het uitvoeringsprogramma ook reeds opgesteld.

In Breda proberen we de luchtkwaliteit verder te verbeteren door het nemen van luchtkwaliteitsmaatregelen zoals bijvoorbeeld doorstromingsmaatregelen, voorlichting rondom houtstook, deelname aan het AirQon-project en het realiseren van fiets- en wandelvoorzieningen.

De uitrol van de e-oplaadpunten, de inzet van vuilniswagens op waterstof en het realiseren van een waterstoftankstation in Breda zijn eveneens ambities binnen het luchtkwaliteitsbeleid, die in 2020 zijn gerealiseerd of waar stappen voor zijn gezet.

Daarnaast zal het thema luchtkwaliteit geïntegreerd worden in het omgevingsbeleid zoals de beoogde Omgevingswet dat ook verwacht. Het blijft de nodige inzet en aandacht vragen om te kijken welke mogelijkheden er zijn om luchtkwaliteit te betrekken bij de verbetering van de fysieke leefomgeving.

Voorwoord

Per 4 maart 2021 heeft de Raad de actualisatie van de Actsheets Duurzaamheid vastgesteld.

Een aantal Actsheets, zoals 'Natuur en Ecologie', 'Duurzame Mobiliteit' en 'Klimaatadaptatie' is vervallen omdat ze elders (in andere beleidsstukken) geborgd zijn. Daarnaast zijn er nieuwe Actsheets opgenomen zoals 'Bedrijven' en 'Circulaire Economie'. Deze Duurzaamheidsmonitor heeft betrekking op het jaar 2020 (en eerder) en is daarom nog gebaseerd op de 'oude' Actsheets.

De volgende Duurzaamheidsmonitor zal betrekking hebben op de geactualiseerde Actsheets.

De meest recente cijfers zijn gebruikt. Van een aantal indicatoren zijn de jaarcijfers ten tijde van het opstellen van deze monitor (eind maart 2021) nog niet beschikbaar. Zo is bijvoorbeeld voor luchtkwaliteit en CO₂ het cijfer voor 2020 nog niet beschikbaar.

Afval

**0
KG**

Doelstelling:

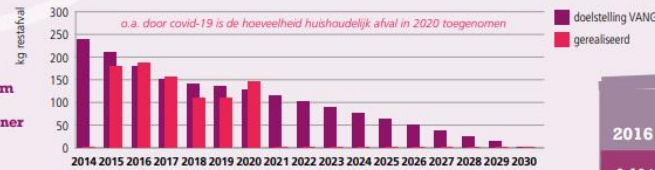
De (Rijks-)doelstelling in het programma VANG (Van Afval Naar Grondstof) is 0 kilogram restafval per inwoner per jaar in 2030, met tussenstappen:

2014 circa **240 kg** per inwoner per jaar
2017 doelstelling **150 kg** per inwoner per jaar
2020 doelstelling **127 kg** per inwoner per jaar
2030 doelstelling **0 kg** per inwoner per jaar te benaderen.

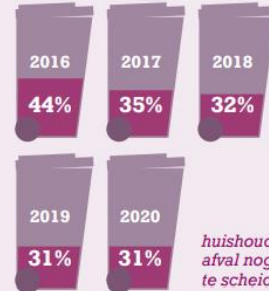
Indicator
1

Het aantal kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar

Indicator
2

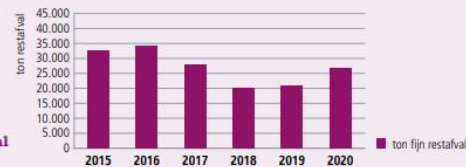
Het aandeel nog te scheiden huishoudelijk restafval per jaar

huishoudelijk afval nog te scheiden

Indicator
3

Het totale aantal kilogram huishoudelijk afval in Breda per jaar

Bron: afd. BHR/WZK/ZKN

Bron: afd. BHR/WZK/ZKN

3

Bodem en ondergrond

Doelstelling:

Na 2020 zijn er geen onacceptabele risico's, anders dan een ontwikkelgestuurde aanpak.

Indicator
4

Het aantal locaties in Breda met bodemverontreiniging waar onacceptabele verspreidingsrisico's optreden per jaar

locaties

2016 > **9**
 2017 > **8**
 2018 > **8**
 2019 > **8**
 2020 > **8**

Bron: afd. ONT/M&M

4

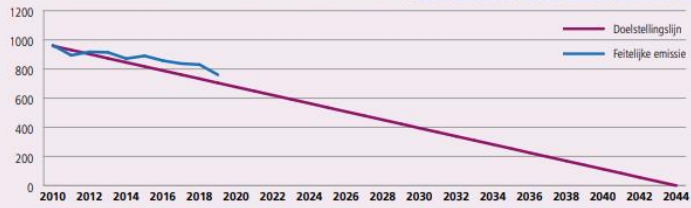
Energie en klimaatmitigatie*

* Klimaatmitigatie = de maatregelen die genomen worden om problemen door klimaatverandering te verminderen (=aanpak van de bron).

Doelstelling:
In 2044 is Breda CO₂-neutraal**

Indicator
5

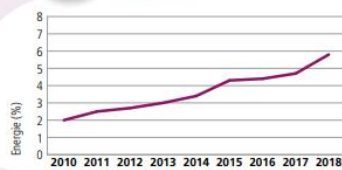
Totale CO₂-emissie Gemeente Breda in kilotonnen per jaar

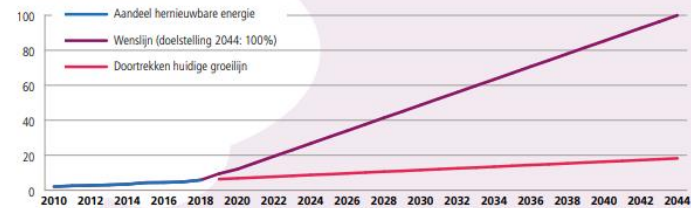
**CO₂ neutraal: de CO₂-emissie wordt sterk gereduceerd d.m.v. energiereductie en door het vervangend gebruik van duurzame en hernieuwbare energie (energietransitie). Met bosaanplant en natuurontwikkeling kan de reeds uitgestoten CO₂ weer uit de atmosfeer worden opgenomen en vastgelegd (compensatie).

Indicator
6

Het aandeel hernieuwbare energie*** van het totale energieverbruik in Breda per jaar

***Hernieuwbare energie: energie afkomstig van natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld. Dit is energie uit wind, waterkracht, zon, bodem, bio-massa enz. Fossiele energie en kernenergie vallen niet onder hernieuwbare energie, omdat deze afkomstig zijn uit bronnen die niet worden aangevuld. (CBS)

Bron: Klimaatmonitor databank.nl, 23 maart 2021

5

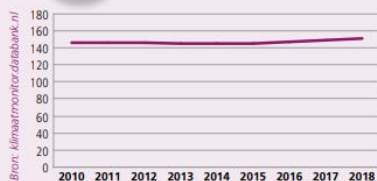
Duurzame mobiliteit

Doelstelling:

2044 Breda CO₂-neutraal
2020 CO₂-emissie met **45%** gereduceerd t.o.v. peiljaar 2006

Indicator
7

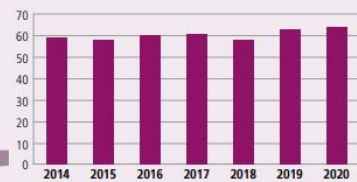
Totale CO₂-emissie wegverkeer binnen Breda in kilotonnen per jaar

Bron: Klimaatmonitor databank.nl

Indicator
8

Het gemiddelde aandeel verplaatsingen per persoon per dag dat met een duurzame modaliteit plaats vindt (fiets, OV of te voet) per jaar

Bron: Stadsenquête 2020

Aandeel verplaatsingen (binnen Breda) op basis van de vier meest gedane activiteiten in Breda (dagelijkse boodschappen, wekelijkse boodschappen, winkelen in binnenstad en bezoek familie/kennissen).

NB: het OV wordt tot de duurzamere modaliteiten gerekend. De trein (NS) rijdt op 100% windenergie. De bussen in Breda rijden (nog) niet op duurzame energie maar hebben wel het voordeel van een grotere hoeveelheid passagiers.

De elektrische auto (en ten dele ook de hybride auto) is ook duurzaam mits opgeladen met groene stroom. Hiervan ontbreken echter nog betrouwbare cijfers.

6

Klimaatadaptatie*

* **Klimaatadaptatie:** het proces waardoor samenlevingen de kwetsbaarheid voor klimaatverandering verminderen of waardoor zij profiteren van de kansen die een veranderend klimaat biedt (= verzachten van de gevolgen).

Doelstelling:
in 2050 is Breda klimaatbestendig**

** **Klimaatbestendig:** zodanig ingericht dat de effecten van de klimaatverandering opgevangen kunnen worden.

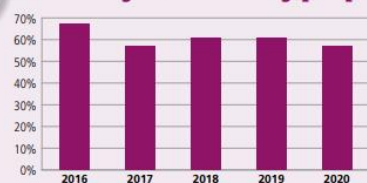
Indicator 9
Het aandeel bewoners dat in de woning of tuin hinder ervaart door warmte per jaar.

Indicator 10
Het aandeel bewoners dat in de woning of tuin hinder ervaart van water door hevige regenval per jaar.

Indicator 11
Het aandeel bewoners dat een klimaatadaptatiemaatregel in de woning of tuin heeft toegepast per jaar.

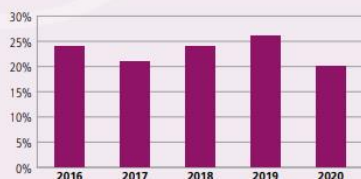
7

Geluid

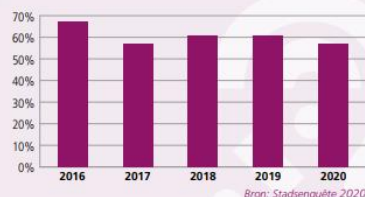
Doelstelling 1:
Alle stads- wijkontsluitingswegen en drukke buurtontsluitingswegen voorzien van een stiller wegdek.

Doelstelling 2:
Het inzichtelijk maken van geluidsoverlast wat door onze inwoners wordt ervaren.

Indicator 12
Het aandeel stil wegdek in Breda per jaar

Indicator 13
Het aandeel bewoners dat geluidhinder ervaart per jaar

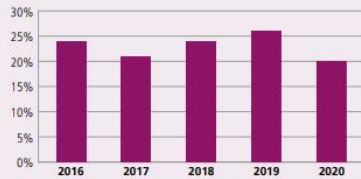

8

Geur

Doelstelling:
in 2030 komt ernstige hinder
veroorzaakt door geur in Breda
niet voor

Indicator
14 Het aandeel bewoners
dat geurhinder ervaart per jaar

>>> 2030
0%

9

Natuur en ecologie

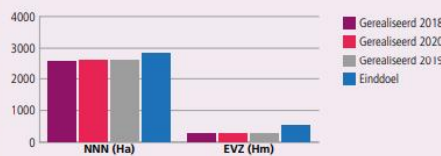
Doelstelling 1:
De ecologische
hoofdstructuur
moet in 2027
gerealiseerd zijn

Doelstelling 2:
In 2030 woont
iedere Bredanaar op
'pantoffelafstand'
(200 meter) van een
groene rustplek

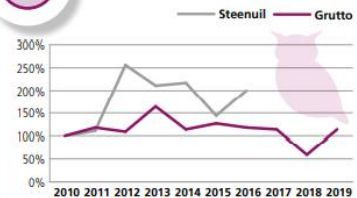
Doelstelling 3:
Om de teruglopende
biodiversiteit in het
agrarisch gebied te
stoppen investeert de
gemeente in agrarisch
landschapsbeheer

Doelstelling 4:
Door bij het verdichten van
de stad extra aandacht te
schenken aan biodiversiteit
is de stad aantrekkelijker
geworden als leefgebied
voor dieren en planten

Indicator
15 Het aantal hectare gerealiseerd Natuur
Netwerk Nederland (NNN, voormalig
Ecologische Hoofdstructuur EHS) en
hectometers Ecologische Verbindingszone (EVZ)

Indicator
16 Index van grutto en steenuil
tellingen per jaar

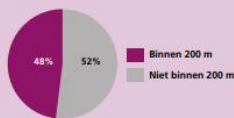

Bron: De grutto's en steenuilen worden gemonitord door vrijwilligers van de West-Brabantse Vogelwerkgroep en door vrijwilligers van de Weidevogelbescherming Brabants landschap. Recentste cijfers steenuil zijn nog niet beschikbaar.

Het is onmogelijk om alle planten en dieren in Breda dekkend te monitoren. Daarom is gekozen voor een aantal indicatorsoorten. De steenuil is een indicator voor de ecologische kwaliteit van kleinschalig agrarisch landschap. De grutto is een indicator voor de ecologische kwaliteit van open veen- en weidegebieden.

Indicator
17 Het aandeel niet grondgebonden
woningen binnen 200 meter
afstand van een park per vier jaar.

Bron: Gemeente Breda ONTIMM, peildatum 24 mei 2017

10

Luchtkwaliteit

Doelstelling 1:
Bescherming van de gezondheid van inwoners van Breda

Doelstelling 2:
Het mogelijk maken van diverse infrastructurele en ruimtelijke projecten

Indicator **18**
Het gemiddelde gehaltestikstof-dioxide (NO2) per jaar

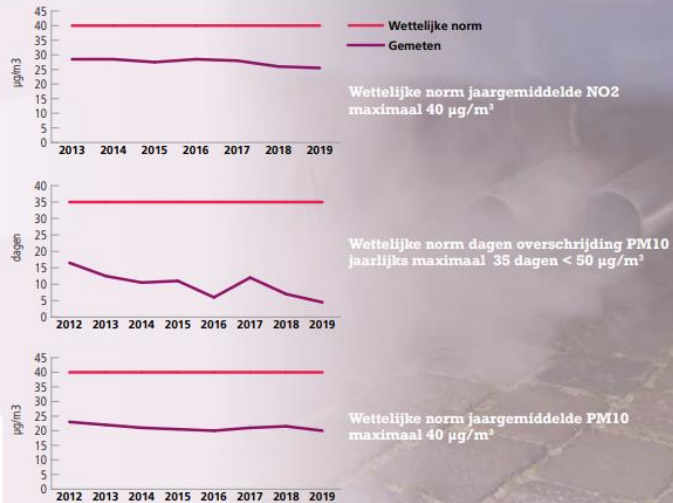
Bron: luchtmeetnet.nl, 23 maart 2021

Indicator **19**
Het aantal overschrijdingen grenswaarde daggemiddelde fijnstof (PM10) per jaar

Bron: luchtmeetnet.nl, 23 maart 2021

Indicator **20**
Het gemiddelde gehalte fijnstof (PM10) per jaar

Bron: luchtmeetnet.nl, 23 maart 2021

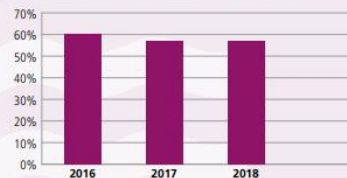

11

Waterkwaliteit

Doelstelling:
De kansen en kwaliteiten van het water moeten worden gebruikt bij ontwikkeling.

Indicator **21**
Het aandeel bewoners dat waterrijke gebieden in de binnenstad als aantrekkelijk ervaart per jaar.

Bron: Stadsenquête 2018

12

Duurzame overheid

Doelstelling 1:

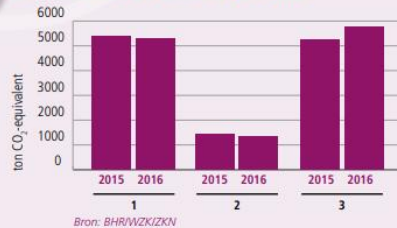
In de Klimaatnota 2008 is als doelstelling opgenomen dat de gemeentelijke organisatie in **2020** CO₂-neutraal is.

Doelstelling 2:

In **2020** moet bij bestaande gebouwen het energielabel met minimaal 2 stappen zijn verbeterd. In **2030** moeten bestaande gebouwen minimaal energielabel A bezitten. In **2050** moeten bestaande gebouwen energieneutraal zijn.

Indicator
22

Totale CO₂-emissie gemeentelijke organisatie in tonnen per jaar*

1 Gebouwen met verblijfsfuncties

(o.a. kantoorgebouwen en districtsposten)
CO₂-emissie gerelateerd aan energie, water, vervoer en kantoorpapier

2 Gebouwen zonder verblijfsfuncties

(o.a. parkeergarages en fietsstallingen)
CO₂-emissie gerelateerd aan energie

3 Openbare ruimte

(o.a. openbare verlichting en rioolgemalen)
CO₂-emissie gerelateerd aan energie

*Recentere cijfers zijn niet beschikbaar.

13

Asbest

In 2019 heeft de Eerste kamer het wetsvoorstel voor verbod op asbestdaken weggestemd. Als gevolg hiervan zijn in Breda nieuwe doelstellingen geformuleerd.

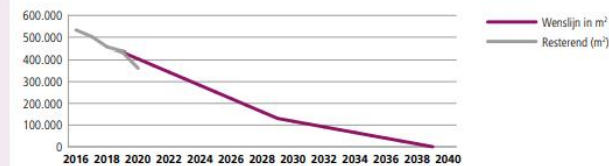
Doelstelling:

Het doel is om in de periode 2020-2029 van de totale hoeveelheid asbesthoudende dakbedekking (ca. 432.000 m²) ongeveer 7% (30.000 m²) per jaar te saneren. In totaal dus 70%. De resterende 30% (is 130.000 m²) wordt gesaneerd vanaf 2030.

Indicator
23

De hoeveelheid gesaneerde asbesthoudende dakbedekking per jaar

14

Colofon

PROCLAIMER

De Gemeente Breda is verantwoordelijk voor de gemeentelijk inhoud van dit boekwerk/website, en doet er alles aan om het boekwerk/website actueel en correct te houden. Toegankelijkheid en gebruikersvriendelijkheid zijn hierbij van belang. Mocht u toch informatie treffen die niet correct is of heeft u suggesties of opmerkingen, dan vernemen wij dit graag van u via hetgeldvanbreda@breda.nl.

AUTEURSRECHT

De Gemeente Breda bezit het auteursrecht op alle gemeentelijke informatie die via www.hetgeldvanbreda.nl toegankelijk is. Dit geldt ook voor beeldmerken, logo's en fotomateriaal. Het is niet toegestaan deze informatie zonder schriftelijke toestemming vanuit commercieel oogpunt te verspreiden of kopiëren. Via www.breda.nl/contact kunt u informatie opvragen over het gebruik van het materiaal.

LINKS NAAR ANDERE WEBSITES

Om het u makkelijk te maken, kunt u via deze website ook websites bezoeken die niet door de Gemeente Breda worden geëxploiteerd. De Gemeente Breda heeft geen zeggenschap over deze websites en is niet verantwoordelijk voor de inhoud ervan.

Uitgave:	Gemeente Breda
Tekstbewerking:	Gemeente Breda
Fotografie en vormgeving:	Gemeente Breda
Website gemeente:	www.breda.nl
Mailadres:	gemeentebreda@breda.nl
Telefoon:	14076
Postadres:	Postbus 90.156 4800 RH Breda
Nummer KvK:	20169706

